Javier Marías

Acı Bir Başlangıç Bu

ROMAN

Çeviren: Seda Ersavcı

2. baskı

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

ACI BİR BAŞLANGIÇ BU

Javier Marías (Madrid, 1951). Çocukluğunun bir kısmı, babasının çeşitli okullarda ders verdiği ABD'de geçti. Madrid'deki *Colegio Estudio*'dan mezun oldu. Marías yazmaya erken yaşlarında başladı. *Mientras ellas duermen*'deki hikâyelerden biri olan "La vida y la muerte de Marcelino Iturriaga"yı yazdığında 14; ilk romanı *Los dominios del lobo*'yu yazdığında ise 17 yaşındaydı. Madrid Complutense Üniversitesi'ne girince, İngilizceden İspanyolcaya çeviri yapmaya başladı. Updike, Hardy, Conrad, Nabokov, Faulkner, Kipling, James, Stevenson, Browne ve Shakespeare İspanyolcaya çevirdiği yazarlar arasındadır. 1979 yılında Sterne'ün eseri *Tristram Shandy*'den yaptığı çevirisiyle *Premio de traducción Fray Luis de León*'a layık görüldü. 1983-1985 yıllar arasında Oxford Üniversitesi'nde İspanyol Edebiyatı ile Çeviri Kuramları dersleri verdi. Marías 1986'da *El hombre sentimental*'ı, 1988'de de konusu Oxford Üniversitesi'nde geçen *Todas las almas*'ı, 1992'de *Corazón tan blanco*'yu (*Beyaz Kalp*, YKY, 2016) yayımladı. 1994'te çıkan romanı *Mañana en la batalla piensa en mí* (*Yarın Savaşta Beni Düşün*, YKY, 2016), Venezuela *Premio Rómulo Gallegos*'a layık görüldü. Marias'ın 1986'dan itibaren yazdığı romanların kahramanların hepsi çevirmenlerdir. Bunda bizzat çevirmen olarak yaşadıklarından esinlenmiştir. 2002'de Marías üçlemesinin ilk kitabı olan *Tu rostro mañana 1. Fiebre y lanza*'yı (*Yarınki Yüzün, Cilt 1: Ateş ve Mızrak*, Metis Yay., 2011), 2004'te ikinci cildi *Tu rostro mañana 2. Baile y sueño*'yu (*Yarınki Yüzün, Cilt 2: Dans ve Rüya*, Metis Yay., 2011), 2007'de son cildi *Tu rostro mañana 3. Veneno y sombra y adiós*'u (*Yarınki Yüzün, Cilt 3: Zehir, Gölge, Veda*, Metis Yay., 2012) yayımladı. *Los enamoramientos* 2011'de (*Karasevdalılar*, YKY, 2015), *Así empieza lo malo* ise 2014'te (*Acı Bir Başlangıç Bu*, YKY, 2018) yayımlandı. Son romanı *Berta Isla* ise 2017'de okurlarıyla buluştu.

Şimdiye kadar, roman, öykü, deneme türünde pek çok kitabı yayımlanan Marías'ın eserleri elliye yakın dile çevrilmiştir.

Marías, *Reino de Redonda* adlı küçük çaplı bir yayınevi işletmektedir. Haftalık olarak *El País* gazetesine yazılar yazmaktadır. 2006'da *Real Academia Española* üyeliğine seçildi. 2013'te prestijli bir ödül olan *Prix Formentor*'a layık görüldü.

Seda Ersavcı 1982'de Ankara'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi, İspanyol Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdikten sonra Universitat Autònoma de Barcelona'da Karşılaştırmalı Edebiyat ve Edebiyat Teorisi yüksek lisansı ve doktorası yaptı. İngilizce ve İspanyolcadan çeviriler ve editörlük yapmaktadır. Bellibaşlı çevirileri arasında Jack Kerouac-Allen Ginsberg'den *Mektuplar* (İthaki Yayınları), Marcelo Figueras'tan *Kamçatka* (Doğan Kitap), Félix Francisco Casanova'dan *Vorace'nin Yeteneği* (İthaki Yayınları), Rodrigo Rey Rosa'dan *Sağırlar* (Sel Yayınları), Carlos María Domínguez'den *Kâğıt Ev* (Jaguar Yayınları), Patti Smith'ten *M Treni* (Domingo Yayınları), Geoff Dyer'dan *Bir Hışımla* (Everest Yayınları) ve Valeria Luiselli'den *Kalabalıkta Yüzler* (Siren Yayınları) gibi eserler yer almaktadır.

Javier Marías'ın
YKY'deki kitapları

Karasevdalılar (2015)
Beyaz Kalp (2016)
Yarın Savaşta Beni Düşün (2016)
Acı Bir Başlangıç Bu (2018)

JAVIER MARÍAS

Acı Bir Başlangıç Bu

Roman

Çeviren
Seda Ersavcı

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5106
Edebiyat - 1458

Acı Bir Başlangıç Bu / Javier Marías
Özgün adı: **Así Empieza Lo Malo**
Çeviren: **Seda Ersavcı**

Kitap editörü: **Ersel Topraktepe**
Düzelti: **Ceren Kınık**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: Elma Basım Yayın İletişim Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Tevfikbey Mah. Halkalı Cad. No: 162/7
Küçükçekmece / İstanbul
Tel: 0212 697 30 30
Sertifika No: 12058

Çeviriye temel alınan baskı: Penguin Random House Grupo Editorial, Barcelona, 2016
1. baskı: İstanbul, Mayıs 2018
2. baskı: İstanbul, Aralık 2018
ISBN 978-975-08-4235-1

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2015
Sertifika No: 12334
© Javier Marías, 2014
Bu kitabın telif hakları Kalem Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: **ykykultur@ykykultur.com.tr**
İnternet satış adresi: **http://alisveris.yapikredi.com.tr**

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Kırk beş yıllık dostluğumuzun ardından
boğa ne zaman üstüme üstüme gelse,
peleriniyle onu uzaklaştıran Tano Díaz Yanes için

Ve akıl almaz bir şekilde beni dinlemekten bıkmayan,
hâlâ bıkmayan Carme López Mercader için

Çok da uzun bir süre önce yaşanmadı bu hikâye –ortalama bir hayattan daha kısa bir süre geçti üstünden; sona eren, bundan böyle sadece birkaç cümleyle özetlenebilen ve hafızada, en ufak bir sarsıntıda dağılıp en ufak bir esintide uçup giden küllerden başka hiçbir iz bırakmayan bir hayat ne kadar da kısadır aslında– gelgelelim o zaman yaşananlar hiçbir surette bugün yaşanamazdı. Hele de onların, Eduardo Muriel ve karısı Beatriz Noguera'nın gençken yaşadıklarını, benim gençliğimde, evliliklerinin uzun ve çözümsüz bir talihsizlik olduğu zamanlarda onlarla yaşadıklarımdansa esas olarak onların yaşadıklarını kastediyorum. Öte yandan bu, yani benim yaşadıklarım, bugün de pekâlâ yaşanabilirdi aslında, şu anda da yaşıyorum bunları zira veya süregiden bir hikâye belki de söz konusu olan. Aynı şekilde Van Vechten'le yaşananlar ve o dönemde yaşanan diğer olaylar da günümüzde de yaşanabilirdi kanımca. Her daim Van Vechten'ler vardı herhalde etrafta, birden var olmayı da bırakacak değiller ya, hep olacaklar, gerek gerçek hayattaki gerekse ikizi kurgudaki insanların tabiatı hiç değişmiyor yahut öyle geliyor insana, sanki iki dünya da hayal gücünden yoksunmuş veya bundan bir kaçış yokmuş gibi yüzyıllar boyunca tekrar tekrar karşımıza çıkıyorlar (neticede bu iki dünya da yaşayanların eseri, ölüler daha yaratıcıdır belki); öyle ki bazen sanki, küçük bir çocuk misali, yalnızca tek bir gösteriden ve tek bir öyküden haz alıyormuşuz gibi geliyor insana. Eskiliğini yahut yeniliğini gizleyen sonsuz değişken olsa da, özünde hep aynı hikâye. Dolayısıyla Eduardo Muriel'ler ve Beatriz Noguera'lar da asırlardır var, aynısı figüranlar için de geçerli elbette; yığınla Juan de Vere var bu dünyada, benim adımdı bu zira ve hâlâ da öyle: Juan Vere veya Juan de Vere, kimin söylediğine yahut adımı aklından geçirdiğine göre değişir. Öyle ilginç bir yanım yok benim. Sıradan biriyim.

Henüz ortada boşanma yoktu o zaman, hatta Muriel ve karısı, ben hayatlarına burnumu sokmadan, daha doğrusu onlar benim

hayatıma, bir acemininkine diyelim, müdahil olmadan yaklaşık yirmi küsur yıl önce evlendiğinde günün birinde böyle bir şey olabileceğine dair bir beklenti bile yoktu. Ne var ki daha doğduğumuz andan itibaren başımıza birtakım işler gelmeye başlar, hayatın zayıf tekeri kuşkuyla ve bıkkınlıkla kaldırır bizi, kerhen sürükler peşinden, eskidir ne de olsa, ağır ağır ezip geçmiştir pek çok hayatı atıl gözcüsünün, uyuklayan ve yarı aralık tek bir gözle bizi seyreden, tüm hikâyeleri daha gerçekleşmeden bilen soğuk ayın ışığında. Tek bir kişinin sizi fark etmesi yeterlidir üstelik –yahut kayıtsız bir bakış atması size–, saklansanız da, kımıltısız ve sessiz dursanız da, inisiyatif almasanız, hiçbir şey yapmasanız da bundan geri dönüş yoktur artık. Kendinizi silmek isteseniz de fark edilmişsinizdir bir kere, tıpkı okyanusun derinliklerinde süzülen bir karaltı misali, görmezden gelmek mümkün değildir hiçbir surette, ya kaçınacak ya yanına gideceksinizdir; bel bağlarsınız birilerine ve birileri bel bağlar size, ta ki siz yok oluncaya dek. Gerçi, nihayetinde benim için geçerli değildi bu. Ne bütünüyle âtıldım ne de bir serap olduğumu varsaydım; görünmez kılmaya çalışmadım kendimi.

Evlilik böylesi kati bir karaktere sahipken insanların nasıl olup da evlenme cüreti gösterdiğini –üstelik asırlardır yapıyorlar bunu– hep merak etmişimdir; hele de başka bir yerde teselli bulması çok daha zor olan, buldukları takdirde de bunu gizlemek için iki üç kat ve şayet bu hoppalıklardan yüklü dönüyorlarsa beş kat çaba harcamak durumunda kalan kadınlar nasıl cesaret ediyor buna; daha dünyaya gösterecek bir yüzü bile yokken gizlemek zorundalar bu yeni varlığı; ilan etmek şöyle dursun, ana rahmine düştüğü veya varlığını ilk kez hissettikleri yahut bu durumun kendilerine malum olduğu ilk andan itibaren gizlemek ve çoğunlukla dönen dolaptan ya da gayrimeşruluğundan bütünüyle bihaber kılarak tüm hayatı boyunca bir sahtekâra dönüştürmek zorundalar bu yeni varlığı; artık yaşlanıp da kimse tarafından kimliği saptanamayacak olduğunda bile böyle bu. Sayısız çocuk babaları olmayan bir adamı babaları, üvey kardeşlerini öz kardeşleri zannetmiş ve bu inançla veya bu mutlak hatayla, gözü pek annelerinin doğdukları andan itibaren kendilerine attıkları bu kazıkla girmiştir mezara. Hastalıklardan ve borçlardan farklı olarak –sanki bir felaket kehanetinde bulunurcasına ya da bir kötülük alametiymişçesine veya en azından aynı şekilde sancılı durumlarmışçasına hepsi için aynı fiil kullanılır

İspanyolcada– evliliğin ne tedavisi ne çaresi ne de pazarlığı vardı. Ancak eşlerden birinin, bazen uzun mu uzun bir süre boyunca sessiz sedasız arzulanan, nadirense daha bile sessiz sedasız, kati bir gizlilikle tetiklenen, sebep olunan veya aranan ölümüydü çare. Ya da ikisinin birden ölümü elbette, geriye, şayet varsa, şayet yaşıyorlarsa her şeyden bihaber çocuklar ve kısacık bir anı dışında hiçbir şey kalmıyordu o zaman. Bazen de bir hikâye kalırdı belki geriye. Belli belirsiz ve hemen hiçbir zaman anlatılmayan bir hikâye, ne de olsa özel hayatlarını anlatma alışkanlıkları yoktur insanların –pek çok anne korumuştur soğukkanlılığını ve ketumluğunu son nefesine değin, anne olmayan pek çokları da öyle–, ya da belki de vardır ama fısıltılarla anlatırlar ancak, hiç yaşamamış gibi olmasınlar diye, kederli ve yaşlı yüzlerini gömdükleri sessiz yastıkta öylece kalakalmasınlar, varlıklarının tek tanığı yarı aralık gözünden uyku akan soğuk ay olmasın diye.

Eduardo Muriel'in, sanki aktör Errol Flynn'in moda olduğu dönemde bırakmış da sonra şekil vermeyi yahut kalınlaştırmayı unutmuş gibi, ince bir bıyığı vardı; görünüşü söz konusu olduğunda sabit alışkanlıklara sahip, hani, sanki zamanla ne bir ilgisi ne de zamanın bir önemi varmış gibi yapan, dolayısıyla da kendini zamandan muaf tutan, zamanın geçtiğini, modanın değiştiğini, hatta yaşlandığını bile anlamayan adamlardan biriydi; zamana aldırmamak ve zamanı dert etmemekte de haklıydılar aslında bir noktaya kadar: Yaşlarına önem addetmeyerek kendilerini geri tutuyor, dışsal meselelerde zamana teslim olmayarak zamanı yadsıyor ve böylece başka hemen herkes karşısında cesur olan yıllar onlara ürkek ürkek yaklaşıyor, etraflarında kol geziyor ama onlara sahip olma, ruhlarına kök salma veya görünüşlerini ele geçirme cüretini gösteremiyordu, olsa olsa üzerlerine bir gölge düşürüyor yahut hafif mi hafif yağan bir sulu kara maruz bırakıyordu onları. Uzun boyluydu, kendi kuşağının, yani babamdan bir sonraki kuşağın ortalamasının epey üstündeydi boyu, gerçi babamla aynı kuşaktan da olabilirdi pekâlâ. Uzun boyundan dolayı ilk bakışta güçlü ve ince gözüküyordu ama geleneksel erkek tipine uymuyordu aslında: Onun endamında biri için omuzları biraz dardı, bu da, her ne kadar öyle olmasa da, göbekli biriymiş gibi gözükmesine yol açıyor, kalçalarını olduğundan büyük gösteriyordu; bacaklarıysa öyle uzundu ki oturduğu zaman nereye yerleştireceğini bilemiyordu: Şayet bacak bacak üstüne atarsa (en sevdiği pozisyondu bu), üstte kalan ayağı kendiliğinden yere değiyordu, baldırlarının güzel olduğunu düşünen, bir bacaklarının havada salınmasını veya alttaki dizden aldığı destekle sarkık yahut biçimsiz gözükmesini istemeyen kimi kadınlar da bacak bacak üstüne attıklarında üstteki ayaklarını yere koyardı ya, yapay bir yolla, yüksek topuklularının yardımıyla olurdu bu ve eciş bücüş bir görüntü çıkardı ortaya. Omuzlarının darlığından dolayı Muriel vatkalı olduğu anlaşılmayan ceketler giyerdi, en azından ben böyle

düşünüyorum, veya terzisi ters yamuk vatkalar dikiyor da olabilirdi pekâlâ ('70'li ve '80'li yıllarda, hâlâ ya terziye gider ya da terzisi onun evine gelirdi, ki o zaman hiç de yaygın değildi artık bu). Dümdüz, büyüklüğüne rağmen en ufak bir kemeri olmayan bir burnu vardı; arada kırların parıldadığı, çoğunluğu koyu kahverengi olan gür saçlarını suyla ayırırdı, şüphesiz küçük bir çocukken annesi böyle tarardı onun saçlarını; geçmişe ait bu geleneğe karşı gelmek için bir sebep görmemişti besbelli. İnce bıyığı doğal, ışıltılı ve çocuksu gülüşünü pek de gizlemiyordu. Dizginlemek yahut büsbütün engel olmak için uğraşırdı bu gülümsemeyi, pek başaramazdı işin aslı, neşeli olmak tabiatında vardı; iskandil telini çok da derinlere atmadan yüzeye çıkan bir geçmişe sahipti belki de. Gelgelelim fazlasıyla sığ sularda görülmezdi bu gülümseme yine de; muhtemelen kaynağı değil de kurbanı olduğunu düşündüğü alışılagelmiş veya bilinçsiz bir keder vardı zira yüzeyde.

Ne var ki, ister yüz yüze olsun, ister, nadiren de olsa, gazetede cepheden çekilmiş bir fotoğrafına denk gelinsin, onu ilk kez gören biri için en dikkat çekici özelliği alnından çapraz geçip sol kulak memesinin altına oturan ince, siyah bir lastik parçasıyla sağ gözünü sımsıkı kapatan son derece klasik, teatral, hatta filmvari denilebilecek siyah ve hacimli göz bandıydı. Bu göz bantlarının, sadece gözü örtmeye yarayan o kumaş bantların değil de ne idüğü belirsiz sert ve dolgun bir malzemeden yapılan, kalıcı ve sabit göz bantlarının, neden kabartılı olduğunu hep merak etmişimdir. (Bakalitten yapılmış gibi görünüyor ve insanda, sırf dokusunu anlayabilmek için, üzerinde parmaklarını tıngırdatma arzusu uyandırıyordu, işverenime böyle bir şey yapma cüretini hiçbir zaman göstermedim tabii ki, yine de nasıl bir ses çıkardığını biliyordum, zira zaman zaman, gergin yahut keyifsiz olduğunda veya bir cümle kurmadan ya da konuşma yapmadan önce düşünmeye daldığında, başparmağını bölüğünü yahut binek hayvanlarını teftiş eden askerinin ya da süvarisinin mini minnacık kamçısıymışçasına koltukaltına götürür ve tam da bunu yapardı Muriel; boşta kalan parmaklarını, var olmayan yahut bir işe yaramayan gözünü yardıma çağırırcasına, göz bandının üzerinde tıngırdatırdı; çıkan sesi seviyordu herhalde, doğrusu hoş bir sesti de, tıkır tıkır tıkır; bu harekete alışıncaya kadar namevcut gözüne başvurması başta insanın asabını biraz bozuyordu gerçi.) Belki göz bandının bu kabarık şeklinin amacı,

öyle olmasa, boş bir göz yuvası, bir boşluk, bir oyuk, bir çukur olsa bile, altta bir göz olduğu hissini vermekti. Belki bu göz bantları tam da kimi durumlarda altta yatan o korkunç çukuru yadsımak için tümsek şeklindeydi, kim bilir belki de üzerine göz bebeğinin ve irisin manasız ve kusursuz bir gerçekçilikle çizildiği, hiçbir zaman görülmeyecek olan, hep siyahlar içinde kalan veya olsa olsa yalnızca, gün sonunda, ayna karşısında yorgun argın bandı açan hatta belki altta yatanı çıkaran sahibi tarafından görülen cilalı, beyaz camdan veya mermerden bir küreyle doldurulmuştu göz çukuru.

Ve bu doğal olarak dikkat çekiyordu, gerçi işlevini yitirmemiş, açıktaki gözü, sol gözü de daha az dikkat çekici değildi; koyu maviydi, akşam yahut neredeyse gece denizini andırıyordu ve bir başına olduğundan sanki her şeyi yakalıyor, her şeyin farkına varıyordu, hem kendi özellikleri hem de diğer, görünmez ve kör olan gözün özellikleri bahşedilmişti sanki kendisine veya sanki doğa eşinin yokluğunu telafi etmek istemişti de nüfuz etmekten de fazlasını sunmuştu ona. İşte benim insanı ezip geçen bakışıyla yaralanmamak için bazen, peyderpey ve gizli gizli, görüş alanından çıkmaya çalıştığım bu gözün böyle bir gücü ve hızı vardı; ne ki Muriel beni azarlayıncaya kadar kaçabilirdim ancak: "Biraz sağa kay, yoksa seni göremiyor ve eğilmek durumunda kalıyorum, seninkinden daha kısıtlı bir görüş alanım olduğunu unutma." Ve başta bakışlarımı nereye yönelteceğimi bilemezken, canlı ve bahri göz ile ölü ve insanı bir mıknatıs misali çeken göz bandı arasında kalmışken beni nizama sokmaktan çekinmezdi: "Juan, seninle gören gözümle konuşuyorum, müteveffa olanla değil, dolayısıyla bir zahmet bana kulak ver ve tek kelime etmeyen gözümle dikkatini dağıtma." Muriel ne kadar belirgin ve dramatik de olsa herhangi bir şahsi kusurunun yahut sakatlığının üzerine huzursuz edici bir sessizlik perdesi örtenlerin aksine, bölünmüş görüsünden böyle aleni bir biçimde bahsederdi; tek kolları omuz hizasından ampüte olup da bir organının eksikliği karşısında yaşadıkları zorlukları hiçbir zaman ikrar etmeyen ve neredeyse jonglörmüşçesine davranan insanlar var; Annapurna zirvesine koltuk değneğiyle tırmanan tek bacaklı insanlar var; sürekli sinemaya giden ve diyalogsuz, tamamen görselliğe dayalı sahnelerde yaygara koparan, görüntünün flu olduğundan yakınan körler var; sanki hayatlarında tekerlekli sandalye görmemiş gibi davranan ve bugün hemen her yerde olan

engelli rampalarını kullanmak bir yana, hakir gören ve merdivenleri çıkmaya çalışmakta inat eden sakatlar var; basbayağı kel olup da ne zaman ani bir rüzgâr esse hayali saçları dağıldığı için öfkeden deliye dönenler var. (Kimseyi eleştiriyor değilim, istediklerini yapmakta tamamen özgürler elbette.)

Gelgelelim ona ne olduğunu, sessiz gözünün nasıl dilsiz kaldığını ilk soruşumda sinirine dokunan insanlar karşısında yer yer takındığı tutumu takınıp, –oysa nadiren böyle davranırdı bana, çoğunlukla iyi niyetli ve sevecen yaklaşırdı– son derece sert bir yanıt verdi: "Şunu açıklığa kavuşturalım: Seni ilgilendirmeyen meselelere burnunu sokasın diye çalışmıyorsun yanımda."

Başlangıçta beni ilgilendiren pek de bir şey yoktu doğrusu, fakat kısa sürede değişti bu, sırf elinin altında, hazırda bekleyen biri olduğumdan çeşitli işlerin yükümlülük ve sorumluluğu bana verilmeye başlandı, hatta benim için yoktan işler bile yaratıldı; elinin altında, hazırda bekleyen derken evinde hazır beklemeyi kastediyorum bu arada, gerçi bir süre sonra, bir iki seyahatte kendisine eşlik ettiğimde veya onu bir çekim esnasında ziyarete gittiğimde yahut, bana kalırsa her şeyden çok yeterli sayıyı tamamlamak ve hâlihazırda kendisine hayran bir tanık bulundurmak için, akşam yemeklerinde ve arkadaşlarıyla oynadığı oyunlarda ona eşlik etmeme karar verdiğinde belli belirsiz bir şekilde "yanında olmanın" muadiline dönüştü bu da. En dışadönük olduğu zamanlarda, neyse ki sık yaşanan bir durum değildi bu, daha doğrusu daha az melankolik olduğu, hatta mizantropik bir ruh hali içinde olmadığı zamanlarda diyeyim –zira, sanki ruh hali normalde son derece yavaş hareket eden, ancak, benim bilmediğim ve muhtemelen çok eskiye dayanan sebeplerden, karısının huzurunda bir anda hız kazanan bir tahterevallide oturuyormuşçasına bir uçtan diğerine salınır dururdu sürekli– bir izlerkitlesi olması ve bu izlerkitlenin ağzından çıkanlara kulak vermesi, hatta ona bir parça tezahürat yapması hoşuna gidiyordu.

Sabahları o gün yapacaklarımı öğrenmek, şayet yapılacak bir iş yoksa da bana söylev vermesine olanak tanımak üzere evine gittiğimde, onu salonda veya bitişiğindeki çalışma odasında yerde sırtüstü yatarken bulurdum sık sık (iki oda hemen her zaman açık olan akordeon bir kapıyla ayrılıyordu birbirinden, dolayısıyla da bu şekilde tek ve geniş bir mekân oluşturuyorlardı). Belki de oturduğunda bacaklarını nereye koyacağını bilemediğinden yerde yatmayı seçiyor ve böyle, ister salondaki halının üzerinde, ister çalışma odasının parke zemininde, önünde herhangi bir mani yahut kısıtlama olmadan boylu boyunca yatarken kendini çok daha rahat

hissediyordu. Yerde yatarken ceket giymiyordu elbette, buruş buruş olurdu yoksa ceketi, ne ki gömlek, üzerine de ya bir yelek ya da bir v yaka kazak giyiyordu ve, her ne kadar o dönemde giyim kuşam adabı çoktan ortadan kalkmış olsa da, en azından şehirdeyken her daim kravat takıyordu, herhalde yaşından dolayı olmazsa olmaz buluyordu kravatı. Onu ilk kez bu şekilde, on dokuzuncu yüzyıl sosyete orospusu veya muasır bir kaza kurbanı misali yerde yatarken gördüğümde, gafil avlandım ve bir nöbet geçirdiğini yahut bayıldığını veya bir şeye çarpıp düştüğünü ve bir türlü kalkamadığını düşünüp paniğe kapıldım.

"Ne oldu Bay Eduardo? Kendinizi iyi hissetmiyor musunuz? Yapabileceğim bir şey var mı? Ayağınız mı kaydı?" Özenle yaklaştım yanına ve kalkmasına yardım etmek üzere iki elimi uzattım. Hafif bir münakaşanın ardından (kendisiyle senli benli konuşmam konusunda ısrarcıydı) onunla, başına "Bay" sözcüğünü eklemeden, sizli bizli konuşmamda hemfikir olmuştuk olmasına ama bunu pek de becerebildiğimi söyleyemeyeceğim; elimde olmadan ekliyordum "Bay" sözcüğünü, ağzımdan çıkıveriyordu.

"Saçmalama," dedi yattığı yerden, kalkmak için en ufak bir teşebbüste bulunmadan yahut varlığımdan utandığına dair herhangi bir emare göstermeden; cankurtaran ellerime etrafında uçuşup onu rahatsız eden sineklermişçesine baktı. "Sakin sakin tüttürdüğümü görmüyor musun, ha?" Haznesinden sıkı sıkıya kavradığı piposunu yüzüme doğru savurdu. Daha çok sigara içerdi, hele de dışarıdaysa, ancak evdeyken, sanki pek azımızın görebileceği bir resmi tamamlamak istercesine, ara sıra sigara yerine pipo içtiği de olurdu (nadiren, çoğunlukla da anlık bir kararla; verdiği partilerde de çıkarmazdı piposunu zira); kendisi için, kendi hayrına tamamlamak istiyordu bu resmi herhalde: göz bandı, pipo, ince bıyık, arkaya yatırılmış gür saçlar, terziye diktirilmiş kıyafetler, ara sıra giyilen bir yelek; sanki farkında olmadan çocukluğundaki ve gençliğindeki, 1930'lardaki ve '40'lardaki, filmlerin başrol oyuncularının görüntülerine takılıp kalmıştı, sadece, eşsiz bir örneğini sunduğu ve kendisiyle o göz kamaştırıcı gülümsemesini paylaştığı, Errol Flynn'in imajından söz etmiyorum üstelik, Ronald Colman, Robert Donat, Basil Rathbone gibi bugün artık daha silik figürler olan aktörler, hatta David Niven ve Robert Taylor gibi daha uzun soluklu olanlardan da söz ediyorum; her ne kadar hepsi birbirinden farklı olsa da hepsini

andırıyordu bir parça. Ve tabii İspanyol olduğundan yer yer en yağız, ne ki Gilbert Roland ve Cesar Romero gibi en farklı ve egzotik aktörleri de çağrıştırıyordu, özellikle de onunki gibi büyük ve düz bir burnu olan Roland'ı.

"Yerde ne yaptığınızı sorabilir miyim acaba? Yanlış anlamayın, Tanrı şahidim, sırf meraktan soruyorum, yargıladığımdan değil. Alışkanlıklarınızı anlamak istiyorum, hepsi bu. Tabii bu sizin için bir alışkanlıksa."

Sanki benim şaşkınlığım fazlasıyla tanıdık bir şeymiş ve aynı açıklamaları benden öncekilere de yapmak durumunda kalmışçasına uysal bir tahammülsüzlük ifadesi yerleşti yüzüne.

"Sıra dışı bir durum yok. Arada yaptığım bir şey. Anlayacak bir şey yok ama evet, bu bir alışkanlık. Ne yani, insan sırf canı istediği için yere yatamaz mı? Ve de bu şekilde rahat ettiğinden tabii."

"Elbette yatar, Bay Eduardo, canınız hangi akrobasi hareketini yapmak istiyorsa pekâlâ yapabilirsiniz, neden yapmayasınız? İsterseniz çubuk üstünde Çin porselenleri de çevirirsiniz." Bu son cümleyi özellikle, bir parça da art niyetle, hareketinin söylediği kadar normal olmadığını gösterme gayesiyle ekledim; erişkin bir adamın, hele de bir aile babasının yerde yatması pek de normal değildi doğrusu; çocuklar ve gençler yapardı bunu olsa olsa ve onun aynı çatı altında yaşadığı üç çocuğu vardı. Söylediğim şeyin adından da emin değildim aslında; hani uzun, ince, esnek çubukların ucunda aynı anda birkaç tabak çeviriyorlar ya, o hareket işte, sanırım çubukları da parmak uçlarında tutuyorlar, nasıl veya ne amaçla yapıldığına dair en ufak bir fikrim yok esasında. Yine de ne kastettiğimi anlamıştı belli ki. "Ama orada iki kanepe var," diye ekledim ve arka tarafı, salonu işaret ettim; o çalışma odasının zemininde yatıyordu. "Sizi onlardan birinin üstünde görsem hiçbir şekilde paniğe kapılmazdım, ister uyuyor olun, ister trans halinde, fark etmezdi. Ama böyle yerde, hem de toz içinde görünce... Kusura bakmayın ama insan böyle bir görüntüyle karşılaşacağını düşünmüyor."

"Trans halinde mi? Ben mi? Nasıl trans halinde?" Bu cümleme gücenmiş gibiydi ama aynı zamanda, sanki hoşuna da gitmiş gibi, belli belirsiz bir gülümseme yayıldı yüzüne.

"Yani, lafın gelişi işte. Düşünürken diyelim. Derin düşüncelere dalmışken veya ipnotize edilmişken."

"İpnotize mi? Kim tarafından? Nasıl ipnotize?" Şimdi elinde olmadan aleni ama anlık bir gülümseme belirdi yüzünde. "Oto-iptonize mi demek istiyorsun? Kendi kendimi mi ipnotize ettim yani? Sabah sabah hem de? *À quoi bon*?*" diyerek Fransızca tamamladı sözlerini; Fransızcanın bu ani ve kısa istilaları kendi kuşağının ve kendisinden önceki kuşağın eğitimli üyeleri için olağandışı bir durum sayılmazdı; pek çoğunun ikinci diliydi ne de olsa. Bu küçük şakalarımı hiç de kötü karşılamadığını uzun zaman önce fark etmiştim, hemen hemen hiçbir zaman sözümü kesmezdi zira, bilakis bir süre devam ettirirdi, iyiden iyiye uzatmamasının nedeniyse istek duymaması değil, bir anda yüz bulmamı istememesiydi, gereksiz bir önlemdi bana kalırsa, hayli hayrandım kendisine çünkü ve bir o kadar da itibar ediyordum. Fransızca çıkışının ardından sustu. Sözcüklerini vurgulamak üzere dumanı tüten piposunu yeniden havaya kaldırdı: "Yer en istikrarlı, en sağlam ve en makul zemindir, göğü yahut tavanı insan en iyi yerden görür, ayrıca da en iyi yerde düşünür insan. Öte yandan burada tek bir toz zerresi bile yok," diye belirtti. "Beni burada görmeye alışsan iyi edersin çünkü insan yerdeyken düşemez, yerden daha aşağıya da düşemez, burada olduğundan daha da alçalamaz ki bu da karar anında bir avantaj aslında, hepimiz kararlarımızı, çaresizliği ve onun yoldaşı kepazeliği esas kabul ederek değilse de, hep en kötü varsayımlar doğrultusunda almalıyız kanımca, böylece ne duygusallığa yenik düşer ne de kendimizi kandırırız. Endişelenecek bir şey yok, hadi gel, otur, sana birtakım şeyler dikte edeceğim. Ve şu 'Bay' sözcüğünü de bırak artık, sana daha önce de söyledim." "Bay Eduardo," dedi taklidimi yaparak, taklit konusunda üstüne yoktu hakikaten. "Beni olduğumdan daha yaşlı gösteriyor, ayrıca Galdós'u çağrıştırıyor ki, iki kitabı hariç hiç de haz etmem kendisinden, edebiyatı böylesine hor kullanması bir despota dönüşmesine sebep oluyor. Ne duruyorsun, yazsana."

"Oradan mı dikte edeceksiniz? Yerden?"

"Evet, buradan, ne var yani? Sesim gelmiyor mu yoksa? Sakın seni kulak, burun, boğaz uzmanına götürmemiz gerektiğini söyleme bana, senin yaşında biri için büyük talihsizlik olur doğrusu. Yaşım kaç demiştin? On beş mi?" O da şakaya ve mübalağaya meyilli bir insandı.

---

* (Fr.) Niye ki, ne maksatla? (ç. n.)

"Yirmi üç. Sesiniz tabii ki geliyor. Bildiğiniz gibi güçlü ve erkeksi bir sesiniz var." Bu şakalaşmayı sadece başlatmakla kalmıyor, aynı zamanda Muriel'in her şakalaşmasında ona aynı şekilde karşılık veriyor, en azından nükteli bir tonda konuşmayı sürdürüyordum. Yine istemsiz güldü, dudaklarına yayılan bir gülümseme değildi gerçi bu, tek gözünün içi gülüyordu daha çok. "Ama her zamanki yerime otururum yüzünüzü göremeyeceğim. Size sırtımı dönmüş olacağım, ki bu da kabalık olur, öyle değil mi?" İşlerimizi halledeceğimiz zaman ben onunkinin karşısındaki koltuğa otururdum, on sekizinci yüzyıldan kalma çalışma masası aramızda dururdu; şimdiyse salonun eşiğinin yakınlarında, her zamanki koltuğumun arkasında, yerde yatıyordu Eduardo.

"O halde koltuğunu bana doğru çevir. Ne büyük problem ama, yere çakılı değil ya."

Haklıydı, aynen dediği gibi yaptım. Şu an, kelimenin tam anlamıyla, dikey bir şekilde, ayağımın altındaydı; tuhaf bir kompozisyondu: Patron yerde, enine yatıyor ve sekreteri –ya da artık her ne idiysem işte– en ufak bir ani, istemsiz ya da yanlış tasarlanmış harekette kaburgasına yahut kalçasına tekme savurabilecek kadar yakın bir mesafede oturuyordu. Söylediklerini defterime yazmak üzere hazırlandım (bana ödünç verdiği eski, fakat hâlâ işlev gören bir daktiloda temize çekiyordum mektupları daha sonra, ardından da okuyup imzalaması için ona teslim ediyordum).

Fakat Muriel hemen işe koyulmadı. Bir dakika öncesine kadar yüzünde olan o cana yakın, alttan alta neşeli ifade yerini dalgınlığa veya endişeye ya da yüzleşmek yahut içine dalmak istemediğiniz için erteleyip durduğunuz, gelgelelim geçiştirdiğiniz ve zihninizden uzak tuttuğunuz süre boyunca yok olmayan, bilakis, tabiri caizse kendi gaipliği içinde büyüyen, sanki önünde sonunda yaşanacak, ne var ki beklemek bir yana sizin henüz tasavvur bile edemediğiniz bir ayrılığın öncüsü misali, zihninizin peşinden sinsi sinsi, gizli gizli gelmeye bir an olsun ara vermeyen, dolayısıyla da mütemadiyen geri dönen, tekrarlanan ve her seferinde daha da derinleşen kederlerden birine bırakmıştı; o ayrılık ki çok sevdiğiniz birinin karşısında hissedilen soğukluk, rahatsızlık ve bıkkınlık dalgalarıyla gelir, bir süre kalan ve sonra giden, her seferinde insanda bunun bir fantazmagori olduğuna, –kendi huzursuzluğundan, genel bir hoşnutsuzluktan, hatta herhangi bir terslikten, mesela havanın

sıcak oluşundan kaynaklandığına– bir daha geri gelmeyeceklerine inanma arzusu uyandıran dalgalarla. Oysa her yeni dalganın daha bir yapışkan ve kalıcı olduğu, ruha zehir saçtığı ve zulmettiği, ruhu şüpheye düşürdüğü ve ruhun biraz daha söylenmesine yol açtığı anlaşılır sonrasında. Vakit alır o soğuma hissinin şekillenmesi, hele hele zihinde biçimlenmeye başlaması ("Sanırım artık ona katlanamıyorum, bu kapıyı kapatmam lazım, başka yolu yok") ve bilinç nihayet durumu kabullendiğinde bile söze dökülmeden, terk edilme acısını yaşayacak, kaderi şaşkınlık içinde takati kesilmek ve belki de ardımızdan solup gitmek olan, ne ki hiçbir şekilde bundan kuşkulanmayan yahut bunu öngörmeyen insana ifşa edilmeden önce kat edilecek koca bir mesafe vardır hâlâ; biz düzenbaz, korkak, savsak, işi ağırdan alan terk edenler de ne kuşkulanırız bundan ne de öngörürüz çünkü bu durumu, suçtan kaçınma, hasarı engelleme gayesiyle imkânsızmış gibi yaparız durmadan.

Muriel ellerini göğsüne götürdü, bir tanesi yumruk gibi duruyordu çünkü yeniden yakma zahmetine girmediği sönmüş piposunu tutuyordu. Bana beyan ettiği üzere dikte etmeye başlamak yerine birkaç dakika sessiz kaldı, bense hazır ve nazır bir şekilde, elimde kalemimle bekliyor, sorgulayan gözlerle bakıyordum ona, sonunda mürekkebin kuruyacak olması korkusuyla kalemin kapağını yeniden taktım. Sanki bir anda ne ile meşgul olduğunu unutuvermiş gibi bir hali vardı; muhtemelen tesadüfi bir akıl hocası yahut sadece kaygılarına kulak verecek bir dinleyici olarak gördüğü benim dışımda geriye kalan her şeyi süpüren bir düşünce, bir mesele, üzerine hayli kafa yorulmuş bir ikilem gelmişti hatırına sanki: Yattığı yerden kuşkulu, neredeyse kaçamak bakışlar atıyordu bana, dilinin ucunda bir şey varmış da –iki üç kez ağzını açtı, derin bir nefes alıp yeniden kapadı– ağzındaki baklayı bir türlü çıkaramıyor, söyleyip söylemeyeceğine, bana duyurup duyurmayacağına karar veremiyormuş; canını sıkan veya onu huzursuz eden, hatta içini kemiren bir meseleyi benimle paylaşmasının uygun olup olmadığını tartıyormuş gibiydi. Boğazını temizledi, ardından bir kez daha yaptı aynısını. Kelimeler dışarı çıkma mücadelesi veriyor, önlem alma, gizlilik arzusuyla yahut en azından ihtiyatlı olma kaygısıyla zapt ediliyorlardı; sanki çok hassas bir konuydu da öyle ulu orta söylenmemeli, belki de dile bile getirilmemeliydi; kelimeler bir kez ağızdan çıktı mı havada asılı kalırdı çünkü ve hiç de kolay olmazdı geri dönüşü. Ağzımı açmadan, ısrar etmeden, konuşması için baskı yapmadan bekledim. Güvenle ve sabırla bekledim çünkü daha o zaman biliyordum –insan çabuk, daha çocukken öğreniyor bunu– söylemeye, anlatmaya, sormaya yahut önermeye can attığınız bir şeyin sanki hiçbir güç, kendi kendinize getirdiğiniz hiçbir kısıtlama yahut mantık tarafından dizginlenemezmişçesine hemen her zaman ortaya saçılıverdiğini, bir anda ağzınızdan çıkıverdiğini, heyecanlı dillerimizle girdiğimiz savaşları hemen her zaman kaybettiğimizi. (Bazense öfkelidir dil, diktatörün tekidir.)

"Sen başka bir kuşaktansın, haliyle olaylara farklı bir bakış açısıyla yaklaşırsın," diyerek nihayet lafa girdi Muriel, hâlâ çekiniyor, hâlâ tereddüt ediyordu. "Gençsin, başka bir kuşaktansın," diye tekrarladı, bu şekilde zaman kazanabileceği, hâlâ sözünü kesip susabileceği düşüncesiyle; "neredeyse hayat boyu tanıdığın bir arkadaşının..." Sanki az önce ağzından çıkanları yadsımak ve başka bir formül bulup baştan başlamak istercesine yeniden sustu. "Nasıl söylesem, nasıl anlatmalı... Yıllardır tanıdığın bir arkadaşının bugün olduğu kişi olmadığı haberini alsaydın ne yapardın? Tanıdığın kişinin, bugün olduğu kişi yahut olduğunu zannettiğin kişi olmadığı haberini alsaydın ne yapardın?"

Art arda sıraladığı bu boş sorulara ve soruların karmaşıklığına bakılırsa belli ki hâlâ kendiyle cebelleşiyordu. Muriel zihni bulanık bir adam değildi, bilakis, her ne kadar açıklık peşinde koşarken arada konudan sapsa da, açık ve net olmakla övünürdü. Benim vereceğim cevaba bağlı olarak hâlâ geri adım atma şansı vardı ("Neyse, önemli değil, bırakalım bu konuyu şimdi," veya, "Boş ver, boş ver, unut gitsin," hatta, "İyisi mi sen bu konuya hiç karışma, seni ilgilendiren bir mesele de değil zaten, ayrıca nahoş bir konu, hem bana bir yardımın dokunacağını veya işin özünü anlayacağını da zannetmiyorum"). Dolayısıyla ilk olarak beklemeye devam etmekte ve sanki sabırsızlıkla konuşmasını bekliyormuşum, bana danışması hayat memat meselesiymiş, hayatımda beni daha çok ilgilendiren tek bir konu bile yokmuşçasına son derece ilgili bir yüz ifadesi takınmakta karar kıldım; tek bir kelime daha etmediğinde –kendi abuk sabuk laflarıyla kendi aklını bulandırdığında– sözel bir ipucu vermenin bana düştüğünü fark ettim ve dilini tamamen yuvasına sokmadan şu soruyu sorma cüretini gösterdim:

"Neden bahsediyorsunuz, bir ihanetten mi? Size karşı bir ihanetten mi?"

Bu yanlış anlaşılmaya, her ne kadar bu henüz bir sis veya karanlık yahut bir hiç üzerine bir yanlış anlaşılmaysa da, rıza gösteremeyeceğini gördüm ve birkaç kelimeyle bile olsa, devam etmekten başka çare bulamayacağını zannettim.

Piposunu ağzına götürdü, ucunu ısırdı ve sanki onu çok net bir şekilde duymamı istemiyormuşçasına homurdanarak konuştu. Belki de söyledikleri yalnızca blöfmüşçesine.

"Hayır. Sorun da bu. Şayet öyle olsaydı onunla nasıl yüzleşe-

ceğimi, meseleyi nasıl ele alacağımı bilirdim. Şayet beni doğrudan ilgilendirseydi onunla hesaplaşmaktan, durumu açıklığa kavuşturmaya çalışmaktan çekinmezdim. Yahut bağışlanamaz bir durum olsa, ortada bir *casus belli** durumu olduğu kanıtlansa tekere çomak sokardım. Fakat olay bu değil. Aldığım haberler beni hiç ilgilendirmiyor, benimle bir ilgileri yok, arkadaşlığımızla da öyle. Bizi etkileyen bir durum yok ama yine de..." Cümlesini tamamlamadı, yeniden kendi kabuğuna çekildi; aklından geçenleri kabullenmek zoruna gidiyordu.

Ona cevaben söylediklerime inanmıyordum aslında ama bunun dilini çözmeye yarayacağını düşündüm veya öngördüm; birisi bir şey anlatmaya ya da ima etmeye başladığında –ağır bir mevzu olduğuna kanaat getirdiğimiz ve anlatmak istediğinden bile emin olmadığımız hassas, müstehcen veya yasak bir şey– anlatıcının dilini çözmeye adarız kendimizi ne de olsa. Neredeyse refleks olarak verilen bir tepkidir bu, her şeyden çok bir zamanlar "spor" olarak adlandırılanın hatırına yaparız bunu.

"Neden görmezden gelmiyorsunuz öyleyse? Neden oluruna bırakmıyorsunuz? Haberler yanlış olabilir, iftira atılmış olabilir veya sadece basit bir hata söz konusu bile olabilir. Sonuçta zaten sizi ilgilendirmiyorsa, ne bileyim, bunu kendi meseleniz haline getirmeyin mesela. Gidip ona da sorabilirsiniz tabii. Doğrulamasını yahut yalanlamasını isteyebilirsiniz pekâlâ, öyle değil mi? Dediğiniz kadar yakınsanız size doğru söyleyecektir, değil mi ama?"

Muriel ağzından piposunu çıkardı ve boştaki elini yanağına götürdü, elini mi yanağına yaslamıştı yoksa yanağını mı eline bilemiyorum, insan yerde yatarken güç bunu bilmek. Mahir gözünü bana çevirdi, o ana dek yükseklerde kaybolmuştu bakışı, tavandaydı, kütüphanenin en üst raflarındaydı, çalışma odasının duvarında asılı Francesco Casanova tablosundaydı gözü; meşhur Giacomo'nun küçük kardeşinin ve Büyük Katerina'nın en sevdiği ressamın bir yağlı boya tablosuna sahip olmaktan dolayı çok memnundu; birden çok kez söylemişti bunu bana (sanki tarih bilgimden şüphe edercesine "Rus çariçesi," demişti üstüne basa basa, bu şüphesinde haksız da sayılmazdı aslında). İyi niyetli yahut samimi olup olmadığımı tartmaya çalışarak baktı bana; gerçekten çözüm mü

* (Lat.) Savaş nedeni. (ç. n.)

bulmak istiyordum yoksa yalnızca kibarlık mı ediyordum ya da daha da beteri dedikodu peşindeydim belki. Tutumum geçici bir onay almıştı belli ki, zira gerilmeme neden olan ve beni kendimi tartmaya iten merak dolu birkaç saniyenin ardından, "Hayır," diye yanıtladı. "Kimse bir anda böyle bir şeyi itiraf etmez, karısı ve çocukları da dahil olmak üzere, soran kim olursa olsun, ister bir arkadaş, bir düşman, bir yabancı, ister bir hakim, herkes inkâr eder böyle bir şeyi. Sorsam ne diyecek ki zaten? Deli olduğumu mu? Onu ne sandığımı, kendisini hiç mi tanımadığımı soracak bana, bunların saçma sapan yalanlar veya kendisine karşı, hani şu ömür boyu sürenlerden, amansız bir garez besleyen kindarın, namussuzun teki tarafından çevrilen aşağılık dolaplar olduğunu söyleyecek. Hayır. Bunu kimden duyduğumu bilmek isteyecek. Nihayetinde de benim değil, onun inisiyatifiyle arkadaşlığını kaybetmek durumunda kalacağım. Hayal kırıklığına uğrayan taraf da o olacak üstüne. Gücenmişi oynayacak. Veya haberler yanlışsa haklı bir şekilde gücenecek." Bir an sustu; muhtemelen dürüstlük talebi karşısında oluşacak bu absürt sahneyi canlandırıyordu zihninde. "Bu kadar saf olma, Juan. 'Hayır' sözcüğünün tek mümkün cevap olduğu ve bu Hayır'ın hiçbir şeyi açıklığa kavuşturmadığı, hiçbir fayda sağlamadığı pek çok durum vardır. Doğru olsa da olmasa da budur alınacak cevap: 'Hayır.' Öte yandan Evet'in arada sırada bir faydası dokunabilir. Ne ki, hele de söz konusu mesele tatsız veya utanç vericiyse, istediğini elde etmeyi yahut postu kurtarmayı ne pahasına olursa olsun aklına koyduğun bir durum varsa 'Hayır' cevabının hemen hemen hiçbir zaman bir faydası dokunmaz. Kendi içinde bir değeri yoktur. Kabul etmekse bir inanç meselesidir ve bu inanç bizim inancımızdır, 'Hayır' cevabını verenin değil. Öte yandan inanç dediğin değişken ve kırılgandır: Sendeler, belini doğrultur, güçlenir, çatırdar. Ve kaybolur. İnanca asla güven olmaz."

Bu meçhul veya bir anda meçhulün birine dönüşen arkadaşının ne söylediğini ya da yaptığını anlatmışlardı Tanrı aşkına? Bunu sordum kendi kendime, bunu düşündüm. Ömrünün yarısını kati bir açıklıkla geçirdikten sonra hem de. Belki de düşündüğüm bu değildi de, şimdi, yaşımı başımı almış, aşağı yukarı Muriel'in o zamanki yaşına gelmiş, hatta onu da geçmişken bu şekilde anımsıyorum; bu konuda belli bir mesafe kat ettikten sonra imkânsız insanın toy yılların toyluğuna geri dönmesi, başka bir dönemde anlamadığınız bir şeyi bir kez anladıktan sonra mümkün değil yeniden anlamamanız, cahilliğinizin tadını çıkardığınız yahut kurbanı olduğunuz zamanları dile getirmeniz için bile geri dönmez cehalet, her kim ki masum yüzü takınarak konuşur, çocukluğunun, ergenliğinin yahut gençliğinin masumiyetini koruyormuş gibi görünür, artık olmadığı çocuk bakışını benimser –donuk ve soğuktur o göz– çarpıtıyordur gerçekleri, tıpkı şu anki tüm dünya görüşüne, başka insanlara ve kendisine dair bildiklerine yön veren yaşlılığının değil de olgunluk döneminin deneyimleriyle konuşan ihtiyarın çarpıttığı gibi ve yine tıpkı –konuşabilecek yahut fısıldayabilecek olsalar– kendilerini bir zamanlar oldukları o kanlı canlı ahmakların yerine koyacak, bu dünyayı terk etmemiş, dönüşüm geçirmemeye başlamamış, hayatta oldukları zamanlarda neler yapmaya ve söylemeye muktedir olduklarının farkında değilmiş rolü kesecek olan ölülerin çarpıtacağı gibi; söylediler ve yaptılar oysa her şeyi, imkânı yok artık bir sürprizle karşılaşmanın, yapılan ve söylenenleri düzeltmenin veya irticalen davranmanın; kapandı o hesap artık ve kimse de gelip açmayacak yeniden, hiçbir zaman... "Böyle bir şey" olarak bahsetmişti mevzudan, "kimse böyle bir şeyi itiraf etmez" demişti; artık her ne idiyse epey şaibeli ve pis olmalıydı kulağına gelen haberler. "Kindarın, namussuzun teki" demişti ayrıca ve kaçınılmaz olarak bir kadını kastettiğini düşünmüştüm, bir erkeği tanımlamak için de kullanılabilirdi bu iki sözcük pekâlâ, neden olmasın, gelgelelim o

an bilginin kaynağının bir kadın olduğunu düşündürmüştü bana... Tereddüt ediyor bana anlatıp anlatmamakta teessürüne rağmen öğrendiklerini. Bana açılırsa her şeyin daha gerçek ve kati bir hal alacağından, üzerine ne kadar konuşursa o kadar meşruluk kazanacağından, arkadaşını da bir o kadar yargılamış olacağından korkuyor; bunu yapmak istememesiyse gayet doğal. Ama duyduklarını bir anda unutamıyor da, belki de o kadar canını sıkıyor ve huzurunu kaçırıyor ki bu mesele, daha fazla kendine saklayamıyor artık, tüm gün aklını kurcalaması bir yana geceleri de rahat vermiyor, ne var ki kiminle konuşacağını da bilemiyor, zira daha fazla önem addetmeden, daha da ciddi bir hale sokmadan içini kime dökebileceğini kestiremiyor. Belki de tanıdıkları arasında, muhakkak ki gençliğimden, yetişkinlerin dünyasındaki deneyimsizliğimden ve kifayetsizliğimden, en önemsiz gördüğü kişiyim ben. Sırrını açığa vurmaya kalkacak olsam ne bir ağırlığı var sesimin ne de inandırıcılığı ayrıca. Beni bu yüzden seçmiş olmalı, önemsizliğimden, diye geçirdim aklımdan. Bana anlatmak kimseye anlatmamaya en yakın haldi. Başka herhangi biriyle hissedeceğinden çok daha güvende hissedecekti bu şekilde, ne de olsa kapının önüne koyup gözünün önünden kaybedebilirdi beni, sıfıra indirgenebilirdim neredeyse, er ya da geç bir boşluğa dönüşecektim. Demek ki soruşturabilirdim de, iyice araştırabilir, işin iç yüzünü öğrenebilirdim de. Bir yanılanımım yok benim, ne bir ehemmiyet taşıyorum ne de bir vargı bekleniyor benden.

"Size fikrimi söyleyemem, Bay Eduardo, yani Eduardo" diyerek anında düzelttim ama kulağımı tırmaladı ifadem, saygısızca geldi, "şayet biraz daha açmazsanız fikir beyan etmem mümkün değil. Bana ne yapacağımı sordunuz. Meselenin ne olduğunu bilmezsem yanlış bir şey söyleyebilirim. Ayrıca arkadaşınızla yüzleşmeniz durumunda bile hakikati öğrenmenizin mümkün olmadığını, böyle bir şeyi yadsıyacağını ve vereceği 'Hayır' cevabının size bir faydası dokunmayacağını söylüyorsanız... Ne yapabilirsiniz bilemiyorum gerçekten de... Size bunu anlatan kişiye baskı yapıp sözlerini geri almasını, caymasını sağlayabilirsiniz belki? Gerçi berikini böyle kötü bir duruma düşüren adımı attıktan sonra birinin geri adım atması kulağa pek olası gelmiyor, öyle değil mi? Üçüncü kişiler aracılığıyla soruşturabilir, gerçekliğini teyit edebilirsiniz belki? Bunun işe yarayıp yaramayacağını ancak siz bilebilirsiniz tabii

ki, ama çoğunlukla yaramaz. Her şey bu 'bir şeyin' ne olduğuna, arkadaşlığınızla nereye kadar bir arada var olabileceğine ve sizin üzerinize düşürdüğü gölgeye nereye kadar dayanabileceğinize bağlı sanıyorum. Dediğim gibi unutabilirsiniz de, hasıraltı eder, aldırmazsınız; bu da bir seçenek. Gerçeği bilmek bütünüyle imkânsızsa gerçeğin ne olduğuna karar verme özgürlüğüne sahibiz demektir."

Bahri gözü, sanki Muriel benden bu kadar pragmatist bir yaklaşım beklemiyormuşçasına, bir başka baktı bana, merak doluydu, belki bir parça da şüphe; zira gençliğin taşkınlık, belli bir uzlaşmazlık, belirsizliğe ve şaibeli işlere karşı hoşnutsuzluk, ne denli önemsiz ve arızi olsa da her türlü gerçeklik arayışının içinde bir bağnazlık unsuru barındırması gerektiği varsayılır.

"Doğrusunu istersen her zaman imkânsızdır. Hiçbir zaman bilinemez" diye yanıtladı. "Hakikat bir kategoridir..." Sözlerine ara verdi, ağzından çıkanları düşünüyordu, önceden tasarladığı bir cümle değildi bu veya belki de tam tersiydi söz konusu olan: Sanki bir alıntıymışçasına hatırlıyordu kurduğu cümleyi. "Hakikat yaşandığı ölçüde ertelenen bir kategoridir." Birkaç saniye tavana bakarak, eskilerde öğretmenlerin kara tahtaya ağır ağır yazdığı kelimeler ve isimler misali tavanda belirivermişçesine, az önce kurduğu cümleye kafa yordu. "Yaşandığı ölçüde" diye tekrarladı. "Evet, hakikatin peşinden koşmak yanıltıcıdır, vakit kaybıdır, ihtilaf kaynağıdır, aptallıktır. Gelgelelim bunu yapmadan da edemeyiz. Daha doğrusu, üzerine düşünmeden, sorup soruşturmadan duramayız, biliyoruzdur çünkü var olduğunu, erişemediğimiz bir yerlerde ve bir zaman diliminde olduğunu. Çok büyük olasılıkla bu arkadaşın bana yaptığını söyledikleri şeyi yapıp yapmadığını hiçbir zaman kesin olarak bilemeyeceğim; farkındayım bunun. Ne ki gerçeğin bu ikisinden, daha doğrusu üçünden biri olduğunu biliyorum: Yaptı ya da yapmadı veya yapmak ve yapmamak arasında bir şey yaptı; yani, bana anlatıldığı kadar siyah, kendisinin anlatacağı kadarsa beyaz değil mesele. Benim öğrenememeye mahkûm olmam ortada bir hakikat olmadığı anlamına gelmiyor. İşin kötü yanı bu aşamada konunun asıl muhatabı bile gerçeğin ne olduğunu bilmeyebilir. Üzerinden yıllar geçtiğinde, hatta geçmediğinde bile, insanlar olayları işlerine geldiği gibi anlatıyor, nihayetinde de kendi anlattıklarına, kendi çarpık gerçeklerine inanıyorlar. Sıklıkla siliyorlar her şeyi, defediyor, bir şeytanarabası misali üfleyip yok ediveriyorlar" –elinde sanki bir

şeytanarabası tutuyormuşçasına bir jest yaptı ama üflemedi– "kendilerini bunların hiç olmadığına yahut oynadıkları rolün aslından farklı olduğuna ikna ediyorlar. Gerçeğin hakikaten unutulduğu veya dürüst bir şekilde çarpıtıldığı durumlar var: Bu vakalarda yalan söyleyen yalan söylemiyor aslında ya da en azından bilinçli bir şekilde yalan söylemiyor. Bazen bir eylemin faili bile şüpheden arındıramaz bizi; sadece elinden gelmez doğruyu söylemek. Başarmıştır bulanıklaşmasını, hatırlamıyordur, karıştırır veya doğrudan görmezden gelir. Gelgelelim ortada bir gerçek vardır, tüm bunlar olmadığı anlamına gelmez. Bir şey ya olmuştur ya da olmamıştır ve olduysa belli bir şekilde olmuş, kendine belli bir şekilde yer bulmuştur. Burada gerçekleşmenin ve olmanın eşanlamlısı olarak kullandığımız 'yer bulmak' tabirine dikkatini çekerim. İlginç bir şekilde doğru ve uygun bir tabirdir bu çünkü söz konusu gerçek olduğunda tam da bu yaşanır; bir yeri vardır ve orada kalır, bir zamanı vardır ve yine o zamanda kalır. Onların içinde kilitli kalır ve kilitleri açmanın hiçbir yolu yoktur; içeriğine bir göz atmak için ne birine ne de ötekine gidebiliriz zira. Bize tahminler ve yaklaşımlar kalır sadece, etrafında dolaşmak ve uzaktan yahut maskelerin ve sislerin arasından şeklini seçmeye çalışmaktır tüm yaptığımız, ki bu da beyhude bir çabadır, hayatı bununla harcamak aptallıktır. Ama yine de, ama yine de..."

Öksürdü, gergin bir öksürük gibi geldi bu bana, kuvvetsiz, tedirgin. Doğruldu, bir dirseğini yere dayayarak hafif yana eğildi ve piposunu yeniden yakmak için pantolon cebindeki kibriti arandı. Kapağında küçük bir pusula olan antika bir gümüş ilaç kutusu çıkardı cebinden bir de; ne zaman düşüncelere dalsa, nasıl devam edeceğini yahut devam edip etmeyeceğini bilemese, şüpheye düşse ve tekrar şüpheye düşse, sanki pusula iğnesinin kuzeyi göstermeyi bırakıp da kendisini yönlendirmesini bekliyormuşçasına camın içine hapsolmuş bu pusulaya dikerdi gözünü. Yalnızca arkadaşının sözde suçunu yahut rezil davranışını veya kendisine attığı kazığı (şimdilik mevzunun bir ihanet olmadığını biliyordum) açık etmek konusunda tereddüt yaşamıyormuş da aynı zamanda bana bununla ilgili bir sorumluluk yüklemek, bir görev vermek belki, casusluk yahut soruşturma yapmamı istemekle istememek, –kim bilir ne şekilde– beni bu konuya dahil etmek ve etmemek arasında gidip geliyormuş gibi bir hisse kapıldım; elimde bir veri olmadan ona

yardım etmem zordu, hatta verilerle bile öyleydi. Yine de böyle bir hisse kapıldım işte; karar vermekte asıl zorlandığı meselenin beni kirli, nahoş, çirkin bir şeye dahil edip etmemek olduğu ve bu olası dahiliyetin, beni sürükleme eğiliminde olduğu bu münasebetin beni basit bir dinleyici, hatta belki bir dert ortağı olmaktan çıkarıp kimi olayların, daha doğrusu bir şüphenin ve dedikodunun içinde yer almama sebep olacağı kanısındaydım. Sanki bir kez durumu bana açıklarsa sonrasında bana yol göstermek veya rehberlik etmek, emir vermek yahut benden bir ricada bulunmak zorunda kalacağını biliyormuş gibiydi.

"Ama yine de, ne?" Meselenin ilgimi çektiğini ve dinlemeye hazır olduğumu göstermek dışında dilinin çözülmesini nasıl sağlayacağımı bilemiyordum. İşte bu, şimdi fark ediyorum ki, gençliğin verdiği bir külfetti, zira insanı konuşturmak kadar kolay bir şey yok aslında, hayatını konuşmaya vakfetmemiş tek bir kimse bile yok neredeyse.

Muriel nihayet yerden kalktı, çevik bir şekilde ve zorlanmadan yaptı bunu ve uzun adımlarıyla çevremde dolanmaya başladı, masanın kenarından geçiyor, salonda ve çalışma odasında bir ileri bir geri yürüyordu, gözümü ondan ayırmamak için başımı çevirip duruyordum ben de, bir elinde piposu, diğerinde ilaç kutusu vardı, var olmayan keçi sakalını düzeltircesine çenesine sürtüyordu şimdi ilaç kutusunu, neyse ki yoktu keçi sakalı, sakallarını bu şekilde kesen insanlar güvenilmezdir genelde. Ara ara pusulayı inceliyordu. Tek gözünü adeta bu ufacık objeye yapıştırması güldürüyordu beni, muhtemelen onu da öyle ve sanıyorum kısmen de komiklik olsun diye yapıyordu zaten, bu kezse maksadı sözü gereksiz uzatmasının ele verdiği tereddüt ve kaygıyı yatıştırmaktı.

"Ama yine de, ama yine de" diye tekrarladı, yanıtladı, "yaklaşmaya çalışmaktan, sisi dağıtmaya, maskeyi kaldırmaya uğraşmaktan, hayatı bir parça bunun uğruna harcamaktan başka seçeneğim yok. Alınan bir kararın doğruluğunu ispatlamak için, senin deyiminle, gerçeğin ne olduğuna karar vermek ve sonrasında bu karara sımsıkı ve ilelebet tutunmak için bazen tek bir katmanı sıyırmak, hatta sıyırmış gibi yapmak yeterlidir. Tek bir girişimin ardından, ne kadar şüpheci ve yüzeysel olursa olsun, en başından beri bana önerdiğin gibi, kendisine anlatılanı yok sayabilir insan yahut bir güzel inanabilir anlatılanlara ve bir arkadaşlığın solup gitmesine müsaade edebilir, askıya alabilir arkadaşlığını veya bir kalemde silip atabilir. Ama daha öncesinde yapılamaz bu. İster yanlış ister

hatalı olsun bize kılavuzluk edecek bir ipucuna sahip olmamız yahut öyle bir ipucu edinmemiz gerekir. Kendi imkânlarımızla kendimize bir yön bulmamız gerekir" dedi ve piposunun sap kısmıyla pusulanın camına dokundu. "'Hıh, bu yalan' veya 'Ay, bu doğru olmalı' dememize olanak tanıyacak bir sezgimiz olması gerekir." Birden durup bana sonsuz bir kederle baktı ama kendisine mi üzülüyordu yoksa bana mı, bilemedim; keşfedilecek çok fazla şey, kat edilecek uzun mu uzun bir mesafe vardı daha. Şimdi, ne zaman endişeli, dalgın veya hayal kırıklığına uğramış bir genç görsem ben de böyle bakıyorum onlara ama heyecanlı, geleceğe dair planları olan bir genç gördüğüm zaman da aynı bakışı yöneltiyorum ve işaretparmağımı ortaparmağımın üstüne getirerek şans diliyorum, batıl ve faydasız bir hareket işte, bir boyun eğme hareketi. Herkesin birbirinden farklı, kimi nesillerin diğerlerinden daha deneyimli olduğunu anlamayan babacan bir bakış işte; benim neslim, bana kalırsa, Muriel'inkinden çok daha deneyimliydi ve binbir idealist kılıfla hiç şüphesiz daha az düşüyorduk vicdani ikilemlere. "Karşıma çıkan ilk fırsatta yaptığım bana söylenene doğrudan inanmak oldu" diye devam etti aynı keder dolu bakışla, "şüphe de ettim etmesine ama bu kadar hayati bir meselede bana yalan söylemeyeceğini düşünerek bir kenara bıraktım şüphelerimi. Hayati derken, başka insanlar için hayati bir mesele olduğunu söylemiyorum, esas itibarıyla kimsenin pek de aldırış etmeyeceği bir şey zira, ne ki o yalanı yahut gerçeği dile getiren için hayati bir meseleydi. İnsan kimsenin kendine bile isteye zarar vermeyeceğini düşünüyor, öyle değil mi? Sen, bu yaşta, yirmi üçünde, hâlâ öyle düşünüyor olmalısın mesela, değil mi? En azından benim bunun göz ardı edilemeyecek bir düşünce olduğunu öğrenmem çok uzun sürdü, hayatta hiçbir şeyin göz ardı edilemeyeceğini öğrenmem hatta. İnsanlar acayip acayip hesaplar yapıyor, sıklıkla da hazırlar riske girmeye. Çoğu tuhaf bir iyimserlikten mustarip; gün olur devran döner inancına sahipler, işlerin umdukları gibi gideceğini, şansın yüzlerine güleceğini, çektikleri acının uzun vadede faydasını göreceklerini, çok daha büyük bir iyilikle telafi edileceğini ve amaca giden yolda –birini alıkoymak, ötekini felakete sürüklemek, bir başkasını hapse attırmak yahut idama göndermek, kâr sağlayıp zengin olmak, bir kadını yatağa atmak– söyledikleri yahut yaptıkları şeyleri kimsenin fark etmeyeceğini

düşünüyorlar. Kim bilir, belki de haklılar, gerçekte olanların pek azını biliyoruz muhtemelen, yaşananların çoğunluğu gün ışığına çıkmıyor hiçbir zaman. Dolayısıyla bu olayda bana söylenenleri teste tabii tutmadım, kabul ediverdim ve bu doğrultuda hareket ettim, kararıma bağlı kaldım ve bu, bir iki hayatı felakete sürükledi, nasıl baktığına bağlı olarak üç hayatı, hatta soyundan gelenleri, hiç doğmamış olması gerekenlerle hiç doğamayanları da hesaba katarsak daha da fazla hayatı belki." Bu *excursus** sonrasında yeniden odada dolanmaya başladı, hep bir elinde piposunu, diğerinde pusulayı tutuyordu ve, "Evet, bu arkadaşla biraz zaman harcamak durumundayım" diye ekledi.

Söylediklerinden pek de bir şey anlamadım. Şimdi başka bir hikâyenin etrafında dolandırıp duruyordu lafı, başka veya uzak bir geçmişten söz ediyor, ne ki onu da doğru düzgün anlatmıyordu. Fakat sonunda konuya girmesine yardımcı olabilecek bir soru geldi aklıma. Önümüzdeki zaman zarfında yapacağı mutedil sorguların, tahminlerinin yahut sezgilerinin doğru çıkması durumunda arkadaşıyla olan ilişkisini bıçakla kesilmiş gibi bitirme ihtimalinden söz etmişti. Şayet kulağına gelenler onu doğrudan ilgilendirmiyor veya alakadar etmiyorsa, o dönemde ve bizim ülkemizde, yarım ömür boyu süren bir ilişkiyi bitirme planları yapmayı gerektirecek kadar kabul edilemez tek bir şey vardı neredeyse. O günlerde, o yıllarda pek çok İspanyol'un on yıllar boyunca alenen dile getirmemeye zorunlu kılındığı ve ancak arada bir aile içinde fısır fısır, her seferinde daha da uzayan sessizlikler eşliğinde söz edilebildiği kimi eski mevzular gizli gizli konuşulmaya başlanmıştı; sanki konuşulmalarının yasak olması bir yana, bu mevzuları kâbusların diyarına hapsetmek, olmuş yahut olmamış olabileceklerin dayanılabilir sisinde kaybolmalarını sağlamak gibi bir çaba söz konusuydu. Sizi utandıran ve küçük düşüren, size dayatılan durumlarda yaşanan budur. İster ailesinin ister kendisinin bozguna uğratıldığını, mağdur olduğunu, haksızlığa uğradığını veya zulüm gördüğünü, hayatta kalabilmek için boyun eğmek yahut karşı tarafa yaltaklanmak zorunda kaldığını, bozguna uğrattıklarının yorulmak bilmez işkencecileri olan yeni habis iktidarın gözüne girebilmek için yoldaşlarına ihanet ettiğini veya dikkat çekmemek adına tüm hayatını gizli saklı yaşadığını,

---

* (İng.) Arasöz, ek, ilave. (ç. n.)

ömrünü korkak, uysal, galip rejimin bitmek bilmez talepleri karşısında el pençe divan bir varlık olarak sürdürdüğünü, bu yeni rejim yüzünden kendisinin, ailesinin yahut kardeşlerinin çektiği acıya rağmen onu kucaklamaya, göklere çıkarmaya, bir parçası olmaya ve himayesi altında refaha ermeye çalıştığını hatırlamaktan kimse hoşlanmazdı. Bugün, ister pasif ister aktif, baş eğmemiş ve direnç göstermiş insanlara dair pek çok kurmaca hikâye anlatılıyor, fakat işin aslı şu ki gerçek direnişçilerin çoğu –çok da değildi sayıları ve hepsi de kısa ömürlüydü– İç Savaş'ı takip eden yıllarda ya kurşuna dizildi ya da hapse atıldı yahut sürgüne gitti, tasfiye edildi, kuvvet zoruyla boyun eğdirildi ve mesleklerini icra etmekten alıkoyuldu: Saçını sakalını bile doğru düzgün tıraş edememiş, yarı kadavraya dönmüş, yaşını başını almış, koca koca adamlar –mühendisler, doktorlar, avukatlar, mimarlar, profesörler, bilim adamları, hayatta kalmayı başarmış sadık bir asker– hayatlarının geri kalanını, kendileri camdan dışarı bakar ve düşünmemek için canını dişine takarken, dul eşlerinin –şimdiden dul kalmış gibiydi zira eşleri– ve kızlarının yemek peşinde sokaklarda dolanmasını izleyerek geçirdi. Çok geçmeden nüfusun çoğunluğu, şevkle, Franco yanlısı oldu yahut korkudan, süklüm püklüm bir şekilde desteklediler Franco'yu. Ondan nefret eden ve iktidarının cefasını çeken pek çokları aslında bunun daha iyi olduğuna, hata ettiklerine, hayatlarını bir yanılgı içinde geçirdiklerine, hatta yanlış bir mücadele verdiklerine ikna oldu. Hiç olmadığı kadar dönek vardı o yıllarda, muazzam bir döneklik söz konusuydu. İç Savaş 1939 senesinde sona erdi, ne derlerse desinler, ne kırklı ne ellili yıllarda ve tabii ki ne daha mülayim olan altmışlarda ne de yetmişlerin diktatörün ölümünden önceki döneminde, insanların yaşadıklarını kendi gözlerinden anlatmak gibi bir isteği vardı; yapamayanları kastediyorum elbette. Kazanan taraf başta kendi versiyonunu insanı bıktırıncaya kadar anlattı da anlattı ve sonrasında da bunu yapmaya devam etti fakat sayısız yalan ve şişirmeyle doluydu anlattıkları, taraflıydı, sayısız muğlaklıkla ve iftirayla doluydu; anlattıkları hikâye tatmin edemiyordu onları ve tekrarlaya tekrarlaya eskimişti artık, öyle ki bir noktadan sonra herkesin ezbere bildiğini varsayıp neredeyse sustular, dönüp dolaşıp aynı konuya gelmeyi bıraktılar ve bu durumdan eylemlerinin en karanlık yanlarını, en büyük suçlarını unutmak için yararlandılar. Birisine bir hikâyeyi zorla kabul ettirmek uzun vadede tatmin

etmez insanı; sonunda sanki kendi kendinize anlatıyormuşsunuz gibi gelmeye başlar ve bunun bir esprisi yoktur: Şayet yalnızca dindaşlarınız, yardımcılarınız ve ödlek hizmetçileriniz tarafından destekleniyorsanız bu durum kendi kendinize satranç oynamaya benzer. Kaybedenlere gelince; ister kendilerine ister uzak atalarına yapılanlar olsun –ki çok daha kalıcı, gaddarca ve keyfiydi onların başına gelenler– yaşanan vahşeti hatırlamamayı seçtiler, hele hele kendi yaşadıklarına benzer bir şey yaşamamalarını, sıkıcı, olaysız bir hayat sürme, –baş eğdikleri ve özgürlükten yoksun oldukları bir hayat olsa da bu– lütfuna sahip olmalarını diledikleri çocuklarına tek kelime etmediler (kendisini böyle kötü bir durumda gösteren vakaları kim anlatmak ister ki zaten). Hem özgürlük olmadan yaşanabilir, pekâlâ özgürlükten vazgeçilebilir. İşin aslı korkuyla yaşayan yurttaşların ilk vazgeçtikleri şeydir özgürlük. O kadar ki neredeyse özgürlüklerinden olmak için, özgürlüklerinin ellerinden alınması için, gözlerinin önünden ilelebet uzaklaştırılması, resimlerde bile görünmemesi için davetiye çıkarırlar, alkış tutarlar bunu yapacak olana ve gider ona verirler oylarını.

"İç Savaş'la ilgili bir mesele mi Bay Eduardo, yani Eduardo? Arkadaşınız o dönem bir şey yaptı, siz bunu bilmiyordunuz ve şimdi gelip size anlattılar, öyle mi? Mesele bu mu?" Bununla kalmayıp daha da somut konuşma, artık ağzındaki baklayı çıkarması için diretme cüretini bile gösterdim. "Bir katliama mı karıştı? Gezintiye çıkarmakla mı yükümlüydü?" Gençlerin çoğu bilmez bu tabiri ama neslim hâlâ epey aşinadır; anne babalarımızın, büyükannelerimizle büyükbabalarımızın gündelik konuşma dilinde yer alırdı, onlardan duyardık yani ve üç yıllık savaş süresince böyle bir "gezintiye çıkmamış" sayılı aile vardı: Gezintiye çıkarmak, gece vakti veya sabaha karşı, hatta düpedüz gün ortasında bir grup adamla birinin evine gidip o kişiyi zorla dışarı çıkarmak, bir arabaya tıkmak, kent dışına, boş bir araziye veya mezarlığı çevreleyen duvarların dibine götürmek, orada şakağına veya ensesine bir kurşun sıkmak ve cesedini gelecek meskeninin kapısında bırakmak yahut iki tekmeyle yol kenarındaki bir oluğa atmaktı; bu sonuncusu daha yaygındı; Madrid'de veya Sevilla'da, gerek cumhuriyetçi bölgede gerekse Franco yanlılarının bölgesinde, aylar boyunca sabahları yollardan, sanki çöpçülerin uğraşamayacağı kadar abes ve ağır, baş etmesi zor, üstüne bir de yüz ifadesi olan yeni bir çöp türüymüşçesine, insan

bedenleri toplandı. "Belinde tabancası olan bir Falanjist miydi? Ya da omzunda tüfeği olan bir milis? Savaş biter bitmez birini ele mi verdi, tanıdıklarını ihbar edip kurşuna dizilmeye mi gönderdi? Bir tür cellat mıydı, sayısız insanı öldürüp sayısız insanın öldürülmesini mi emretti? Ne anlattılar size, nedir bu kadar rahatınızı kaçıran?"

Bu hususta, insanlara bir şeyler anlatma hususunda işler biraz değişmişti değişmesine ama mühim bir değişim söz konusu değildi esasında. Adolfo Suárez iktidardaydı, kırk yıllık bir sürecin ardından seçimle gelen ilk başbakandı; Franco dört beş sene önce ölmüştü. Bir yandan hükmü geçmiş biri olarak görülüp anında ıskartaya çıkarılmıştı, altı ay sonrasındaysa halkın kendini düşünmeye daha çok vermiş kesimi aslında üzerinden ne kadar kısa bir zaman dilimi geçtiğine şaşıp kaldı; zira asırlar önce yok olup gitmişti sanki. Sadece ülkenin bir kısmı bunu arzulamış, beklemiş, ummuş ve toplum, pek çok açıdan –mümkün olduğu ölçüde– bu çoktan gerçekleşmiş gibi davranmaya başlamış değildi, aynı zamanda modasının mutlak surette geçtiği, onun, diktatörlüğünün ve sınırsız güç ve ayrıcalık bahşettiği kilisesinin ziyadesiyle hüküm sürdüğü, kendi yandaşları tarafından bile, inanılmaz bir hızla netlik kazandı. Fakat öte yandan rejiminin, Kral'ın arzusuna uyarak, akıl almaz bir şekilde, neredeyse gıkını bile çıkarmadan iktidardan çekildiği (iktidarın *harakiri* yaptığı söyleniyordu o dönem) ve demokrasinin bize bu sayede bahşedildiği biliniyordu. Elbette biz getirmiş değildik demokrasiyi; yeniden, istikrarsız bir şekilde, birbirimizin karışık ve katışık kanını dökmeden bunu başarmak gelmezdi elimizden çünkü ve mutlak surette felaket olurdu sonu; gelgelelim çok geçmeden daha fazla özgürlük talep eder olduk; işte bunu yaptık. Fakat o yıllarda her şeyin pamuk ipliğine bağlı olduğunun, verilenin her zaman geri alınabileceğinin, intihar etmiş olanların tekrar düşününce yeniden dirilmeye ve hayata dönmeye karar verebileceklerinin, hâlâ sapına kadar Franco yanlısı ve ulusun tüm silahlarına sahip bir ordunun çoğunluğu tarafından desteklendiklerinin bilincindeydik.

Bize bahşedilenlerin ve o hayret verici *harakiri*nin şartlarından biri, tek kelimeyle şu şekilde ifade edilebilirdi: "Kimse kimseden hesap sormayacak." Ne savaş zamanı, gerek cephede gerekse artçı

kıtalarda, her iki birlik tarafından da yapılan ve işlenen, artık hayli geçmişte kalmış olan, zorbalıklar ve suçlardan ne de çok çok daha yakın zamanda diktatörlük tarafından yapılanlardan, otuz altı yıl boyunca cezalandırıcı ve kinci, devasa tek bir artçı birlik tarafından yapılan, yardakçıları için bolluk bereket, geriye kalan herkes içinse aşağılanma ve sessizlik anlamına gelen eylemlerden dolayı hesap sorulacaktı. Her ne kadar adil olmasa da –kaybedenlerden gerçek ve hayali her türlü hesap gani gani sorulmuştu– herkes bu şartı kabul etti; bir sistemden diğerine az çok barışçıl bir şekilde geçmenin tek yolunun bu olması değildi yalnızca sebep, aynı zamanda tüm bunların acısını en çok çekenlerin başka bir seçeneğe sahip olmamaları, herhangi bir şey talep edecek bir konumda bulunmamalarıydı. Yeni bir ülke vaadi, dört yılda bir seçim yapılması, tüm partilerin yasallaşması, çoğunluğun onayladığı yeni bir anayasa, sansürün kalkması –yakında boşanma bile yasallaşabilirdi pekâlâ–, sendikalar, ifade ve basın özgürlüğü, piskoposların yasalara karışmaması, tüm bunlar o eski özür ve telafi arayışından çok daha cazipti. İkisi de hayli ötelenmiş, bir gün böyle bir şey olacağına dair inanç neredeyse tükenmiş, yine ikisi de hiçbir beklentiyi karşılamayan bekleyişin bitmek bilmeyen sonsuz yolculuğunda yıpranmıştı. Ölenler ölmüştü ve geri dönmeyeceklerdi; yıllarını haksız yere hapiste geçirenler o yılları kaybetmişti bir kere ve geri alamayacaklardı; zapt edilenler zapt edilmeyecekti artık; siyasi mahkûmlar affedilecek ve sabıka kayıtları silinerek serbest bırakılacaklardı; sürgünde olanlar geri dönüp burada yaşlanıp ölebileceklerdi; artık kimse keyfi bir şekilde tutuklanıp mahkûm edilemeyecekti; tiranlar, ya da en azından bir kısmı, kendilerine oy verilmeyerek cezalandırılabilir, her birinin ayağı kaydırılabilir, görevlerine son verilebilir, ayrıcalıkları ellerinden alınabilirdi. Gelecek öyle cazipti ki geçmişi, hem uzak hem de yakın olanı, gömmeye değerdi, hele de bu geçmiş kendisiyle kıyaslandığında bu denli harika bir geleceği mahvetme tehlikesi barındırıyorsa. Bugün pek çok insan ya unuttu ya da görmezden geliyor bunu çünkü diktatörlüğün ne demek olduğunu, neleri kapsadığını anımsamıyor veya tasavvur bile edemiyor, gelgelelim tüm bunları görmüş geçirmiş insanlar olarak o ufuk bize inanması güç bir düş gibi geliyordu ve hissettiğimiz esas duygu rahatlamaydı, hakikaten şanslı olduğumuzdu: Başka bir kırım yaşamadan totaliter bir rejimden kurtulacaktık ve

o ilk kırımda neler yaşadığımızı, tam da yaşandıkları şekliyle, açık açık anlatabilecektik.

Aynen de böyle oldu; insanlar yaşananları genel hatlarıyla ve tarihsel açıdan anlatmaya başladı ama şahsi yahut ferdi detaylara pek girilmedi. Şart kabul edilmiş ve harfi harfine, belki de gereğinden de sadık bir şekilde yerine getirilmişti. İlan edilen genel affa binaen kimse yasal takibatta bulunmaya kalkmadı ve hiç şüphesiz bu bizi yüzleşmelerden, bitmek bilmeyen amansız suçlamalardan ve *harakiri*cilerin her daim var olan geri dönme olasılığından kurtardı, ne var ki doğan her yeni gün insanları hayali bir bölgeye hapsediyordu, durumun farkına varıldığındaysa dışarı çıkmanın bir yolu kalmıyordu artık. Dolayısıyla da o yıllarda diktatörlük yahut savaş zamanı yaptıklarından dolayı birini ihbar etmek olanaksız bir şeydi. Yargı önünde hesaplaşmamak toplumsal bir antlaşmayı beraberinde getiriyordu, birbirimize, "Pekâlâ, meseleyi kurcalamayalım. Ülkenin normale dönmesi ve yeniden birbirimizi öldürmememiz için kimseye bedel ödetmemek gerekiyorsa, faturaları yırtalım ve baştan başlayalım. Bu makul bir bedel, zira karşılığında istediğimiz ülkeye değilse de ona hayli yakın bir tanesine kavuşacağız. Şiddete, yasaklara başvurmadan, hakkaniyet ve dürüstlükle iktidara gelene karşı silahlı bir ayaklanma başlatmadan elde etmeye çalıştığımız bu ne de olsa" demekten farksızdı. İyimserlik, cömertlik ve umut dolu yıllardı ve o zaman için olabilecek en iyi şekilde muvafakat edildiğinden en ufak bir kuşkum yoktu. Fakat tuhaf bir şey oldu: O toplumsal antlaşma öyle bir özümsendi ki söz konusu şart fazla ihtimamla yerine getirildi ve aynı durum yaşananları anlatırken de geçerli hale geldi. Mahkemelere bulaşmamamız ve mahkemelerin bir arada yaşamamızı imkânsız hale getirecek ve sonu kötü bitecek sancılı ve meşakkatli davalarla dolup taşmaması doğru ve akla yatkın bir şeydi. Bilememek, anlatamamak ise bambaşka bir meseleydi. Bununla beraber çoğunluk bu yolu, sessiz kalmayı seçti; toplum içinde sessizdiler şüphesiz ama baş başayken de tercihleri yine sessizlikti. Öte yandan belli bir kayıtsızlık, ihtiyat söz konusuydu; henüz insanlar kurbanı oynamanın avantajlarının farkına varıp da hayatlarını ağlayıp sızlamaya ve ister gerçek ister hayali, ister kendilerinin ister atalarının sınıf, cinsiyet, ideoloji ve din nedeniyle çektikleri acılardan menfaat sağlamaya vakfetmeye başlamamışlardı; ki bugün de devam ediyor bu. O zamanlar insanları çektikleri

ıstırap ve gördükleri zulüm nedeniyle böbürlenmekten alıkoyan ve en ağır yaraları alanları dillerini tutmaya davet eden belli bir zarafet anlayışı hâkimdi. Bu tutum ancak şu ya da bu dönemde, baskının en şiddetli olduğu başlangıç döneminde veya ortalarında yahut son dönemde, Franco'yu desteklemiş olan dikkate değer bir iki bireyin huzur içinde, eleştirilmeden ve geçmişteki memuriyetlerinin getirdiği ayrıcalıkları koruyarak yaşamalarına olanak tanıyan dokunulmazlıklarıyla yetinmeyip de şanslarını zorlamasıyla ve Antik Yunan'dan bu yana demokratlarmışçasına, Franco karşıtı tutumları, ebediyete değilse de, çok eskiye dayanıyormuşçasına asılsız biyografiler kaleme almaya başlamasıyla değişti. Genç hemşerilerinin cehaletine, genel cehalete ve işin aslını bilen yaşıtlarının ketumluğuna sığındılar. Bir roman yazarı İç Savaş başladığı zaman Galicia'da, Franco yandaşlarının bölgesinde bulunduğunu, dolayısıyla da onların yanında savaşmaktan başka çaresi kalmamış olduğunu ama o esnada Madrid'de olmuş olması durumunda o dönemde en büyük arzusu olan Cumhuriyet'i savunmuş olacağını yazdı bir gazetede. Onu tanıyanlar durumun tam da bu olduğunu, savaşın onu Madrid'de yakaladığını ve başkentten kaçıp Galicia'ya gidebilmek ve şimdi büyük bir soğukkanlılıkla desteklediğini reddettiği cephede savaşabilmek için elinden geleni ardına koymadığını biliyorlardı elbette. Bir tarihçi "Paris'teki sürgün yıllarıyla" böbürleniyordu, oysa o yıllarda bir İspanyol büyükelçiliğinde, tabii ki Franco'yu temsilen, çalışıyordu. Başka bir entelektüel kendi yaşadığı "mecburi sürgün" döneminden bahsetti, ki çok daha kötüsünden sağ çıkmayı başarmış olan kimsenin sürgüne gitmediği, daha huzurlu denebilecek altmışlı yıllarda bir Kuzey Amerika üniversitesinde yüksek bir gelir karşılığında birkaç dönem ders vermekten ibaretti aslında bu sürgün, üstelik öncesindeki daha zorlu yıllarda Falanjist rejimin ateşli bir taraftarı ve yalakası olduğundan sayısız ayrıcalıkla ödüllendirilmişti. Böyle pek çok vaka vardı.

Bu sahte teyitler ve inkârlar, bu uydurma ve faraziyeler rejime gerçekten karşı gelen veya Franco yanlılarıyla işbirliği yapmayı reddedenler, onlarca yıl cefa çekenler ve her bir bireyin oynadığı rolden az çok haberdar olanlar için hakikaten rahatsız ediciydi. Yani, gerekli bilgi ve hafızaya sahip olduğundan kandırılamayan sayılı insan için. Çoğunluk kandırılabilirdi zira ve kandırıldı da, kimse çıkıp da gazetelere, dergilere veya televizyon istasyonlarına

demokrasinin ilanından kıllarına bile zarar gelmeden sağ çıkabildikleri için kendilerini şanslı saymak yerine en ufak bir utanç duymadan böyle hikâyeler uyduran, kendilerine var olmayan onur madalyaları takan ve genel olarak münasip bir soy ağacı çizen bu numaracıların söylediklerini yalanlayan mektuplar göndermiyordu ne de olsa. Gerçeği bilenler kaybetmeye ve susmaya alışmışlardı. Onlar için kabul ettikleri şart, yapılan toplumsal antlaşma fazlasıyla ağır basıyordu, intikama duyulan antipati ve ihanete duyulan nefret de öyle. Böylece eski Franco yanlılarının yalanlarına göz yumuldu ve toplum içinde kimse tek bir şahsi meseleden bahsetmemeyi sürdürdü, neredeyse bu müreffeh insanların safsatalarından başka bir şey duyulmaz oldu. Gelgelelim bu insanlar öyle bir cesaret buldu ve yüzsüzlükleri öyle bir boyuta ulaştı ki bu durum yavaş yavaş işin iç yüzünü bilenleri gitgide daha da gizli tepkiler vermeye –ne kadar da ölçülü ve sabırlı davranılmıştı, ne kadar da ölçülü ve sabırlı davranılıyor hâlâ daha– ve bildiklerinden, yaptıklarından veya söylediklerinden yahut yazdıklarından, İç Savaş ve diktatörlük dönemi boyunca ne gibi davranışlar, binlerce, hatta yüzbinlerce insanın şimdi saklamak, allayıp pullamak veya silmek için binbir zahmete girdiği davranışlar, sergilediklerinden bahsetmeye itti. Herkes birbirine öyle bir arka çıkıyordu ki bu gizleme, saklama ve kılıf uydurma işinin başarılı olmaması mümkün değildi: Ben sana destek olayım, sen de bana ol, ben senin için sessiz kalayım, sen de benim için kal, ben senin geçmişini allayıp pullayayım, sen de benimkini. Muriel'in kulağına gelenin işte bu tür bir mırıltı, bu düzmeceye direnç gösterenlerden ve gerçeği, kısık bir tonla, gizliden gizliye, yalnızca aile içinde veya arkadaş toplantılarında yahut akşam yemeklerinde, hatta baş koyulan yastığın mahremiyetinde anlatanlardan duyulan türden bir mırıltı olduğunu düşündüm.

Ben onu bu kısa sorguya çekerken Muriel, ara ara bana belli bir anlam taşımayan, sadece orada olduğumu ve onu dinlediğimi teyit etme amacı güden ve bana ne demek istediğimi anlamadığını düşündürten bakışlar atarak odada dolanmaya devam etmişti. Ben susunca durdu. Sonra nasıl yorumlayacağımı bilemediğim ciddi ve kasvetli bir ifadeyle baktı bana. Belki de açık açık sorduğum sorulardan rahatsız olmuştu; henüz bana anlatıp anlatmayacağına karar veremediği şeyi anlatmaya teşvik ediyordu sorularım belki de onu. İlaç kutusu pusulayı bir kenara koydu ve boştaki eliyle kazağının altındaki kravatını çekiştirdi; yerde yatarken kırışmış ya da yukarı kaymış olmalıydı. Düğüm yerini de çekiştirdi ama ayna karşısında olmadığından pek de beceremedi ve kravat hafif yana kaymış bir şekilde kaldı. Parmaklarımı azıcık sola oynatarak durumu ona işaret ettim, anlayıp düzeltti kravatını. Gidip bir koltuğa oturdu, bacak bacak üstüne attı ve sorumu yanıtladı:

"Hemen her şey öyle ya da böyle İç Savaş'la ilgilidir, Juan. Umarım günün birinde bu durum değişecek ama korkarım ben o günleri göremeyeceğim. Hatta, benden çok daha genç olmana rağmen, senin görebileceğinden bile şüpheliyim; gerçi o zaman yaşananlar sana Küba Bağımsızlık Savaşı veya Çarlist Savaşları yahut Napolyon Savaşları kadar uzak geliyordur. Durum buysa yanılıyorsun demektir, zamanla sen de göreceksin. Düşündüğünden çok daha uzun bir süre boyunca o tahammül edilmez savaştan bahsedildiğini duyacaksın. Özellikle de savaşı yaşamamış olanlar bahsedecek savaştan; en çok onların ihtiyacı var çünkü, varlıklarına bir anlam bulmak, öfkelenmek, merhamet göstermek, bir misyon edinmek, kendilerini doğru tarafta yer aldıklarına ikna etmek, ölüm sonrası adalet söz konusu değilken adalet adını verecekleri, geçmişe dönük ve soyut bir intikam peşinde koşmak için, hislenmek, başkalarını hislendirmek ve ağlatmak, kitaplar yazmak veya filmler çekmek ve bundan para, itibar kazanmak, ölen zavallılardan duygusal açıdan faydalanmak,

ilk ağızdan duymuş olsalar bile kimsenin anlayamayacağı o kederi ve ıstırabı hayal edebilmek, vârisleri olarak hak talebinde bulunmak için en çok onların ihtiyacı var savaştan bahsetmeye. Böyle bir savaş bırak biri, iki asırda bile kaybolmayan bir lekedir çünkü her şeyi kapsar, her şeyi etkiler ve her şeyi değersizleştirir. Her şeyin en kötüsünü içinde barındırır. Derli toplu ulusların taktığı, bu göz bandı gibi sıkıca bağlanmış olan, –kendi gözündeki banda dokundu– rol kesme imkânı tanıyan uygarlık maskesini çıkarmak gibiydi. Rol kesmek beraber yaşamak, refaha kavuşmak ve ilerlemek için elzemdir, ne ki suçluların gerçek yüzünü gördükten sonra, olup bitenlerden sonra burada bu mümkün değil artık. Ne olduğumuzu, ne olabileceğimizi ve her şeyin tek bir kıvılcımla nasıl da kolay tutuştuğunu unutmak için çok ama çok uzun bir zaman gerek. Tıpkı şimdilerde olmaya başladığı gibi, dönem dönem önemi azalacaktır bu savaşın ama aileler arasında nesiller boyunca süren o kan davaları gibi olacaktır; bir ailenin büyük büyük torununun sebebine dair en ufak bir fikri bile olmadan, sırf bu nefret doğduğu andan itibaren kendisine aşılandığı için başka bir ailenin büyük büyük torunundan nefret ettiğini göreceksin ve bu yetecektir bu iki büyük büyük torunun birbirine zarar vermesine ve kendilerine söylenenleri davranışlarının kanıtı olarak algılamasına: 'Ah, büyüklerimiz onlar konusunda uyarmıştı bizi zaten, görüyor musunuz ne kadar da haklılarmış?' Ve işte her şey bu şekilde devam eder durur bir kez daha. Franco ve yandaşlarının, bütünüyle gereksiz olan bu savaşı başlatanların, bilinçli bir ölçüsüzlükle, safi imha amacıyla, sebep olduğu acıyı gerçekten hiçbirimiz tasavvur edemeyiz; üstelik öyle keyif aldılar ki bundan, hiç bitmesin istediler. Tabii ki saldırdıkları taraf da anında aynı ölçüsüzlüğü takındı. Ama işte olay sadece ne yaptıkları değil, bu ülkeye yaydıkları lanet aynı zamanda. Ve Hitler'den farklı olarak, gerizekâlılar bu laneti bulaştırdıklarının farkında bile değillerdi. Sonuçlarını hesaba katmadılar, böyle bir niyetleri olmadı hiçbir zaman. Fakat öte yandan, öte yandan kim bilir daha ne kadar sürecek..." Muriel sustu ve yeniden yukarıya, belki de Casanova'nın kardeşinin tablosuna bakarak düşüncelere gömüldü. Fakat sanki tek gözü, tablodaki atlılara değil de (cümlenin çelişkisi bir yana, barışçıl bir askeri tatbikat mıydı tasvir edilen acaba?) ağır mı ağır, hani neredeyse hareketsiz, ileri ve geri belli belirsiz, sezilmesi mümkün olmayacak şekilde hareket eden bir

geleceğe bakıyordu. En iyi tabloların yarattığı etki tam da budur işte; her şeye rağmen hiçbir hareket görülmez, ne devam edilir yapılan eyleme ne de geri adım atılır.

Bu uzun tiradın amacının beni yanıtsız bırakmak ve böylece konuyu geçiştirmek olup olmadığından emin değildim. Ama o zaman ne diye konuyu açtı da ortaya bir soru attı, diye geçirdim içimden. Kendi kendime, en azından o sabah için, bunun son sefer olacağına yemin ederek bir kez daha denedim. Çok geçmeden ofisini terk edecekti, yemek saatine kadar epey bir vakit geçiriyordu burada, başta götürmezdi beni yemeğe, sonra sonra başladı götürmeye, o da ara sıra. Bazen dışarıda, başkalarıyla yiyordu ve öğleden sonraya kadar da ofise dönmüyordu. Bazen tüm gün gelmediği, gece, ancak karısı Beatriz yattıktan sonra döndüğü olurdu. Bu durum birkaç gün boyunca arka arkaya tekrarlandığında sadece kahvaltıda görürlerdi birbirlerini. Tabii tüm bunlar ancak Muriel seyahatte yahut film çekiminde olmadığında yaşanıyordu.

"O halde arkadaşınızla ilgili şu meselenin İç Savaş'la bir ilgisi var mı yok mu yani? Bu soruma yanıt vermediniz Eduardo. Ya da söylediklerinizi 'Evet' mi yoksa 'Hayır' mı demek, anlamış değilim. Her halükârda daha açık bir şekilde konuşmadığınız sürece size yardımcı olamayacağım."

O ışıl ışıl gülümsemesi belirdi yüzünde, gözünün içi gülüyordu aynı zamanda; yine sempatiyle ve hoşgörüyle baktı bana, pek çok yetişkinin çocuklarla konuşurken yahut onlara bakarken yüzünde beliren o neşeli hoşgörüyle.

"Ben de buna geliyordum zaten, amma da acelecisin, sabırsız seni, ben de buna geliyordum. Hayır, saydıklarının hiçbiri değil. Bildiğim kadarıyla kimseyi öldürmedi, gezintiye çıkarmadı, ölüme de göndermedi; başka sebeplerin yanı sıra 1936 ile 1939 yılları arasında buna yaşı tutmuyordu zira, erken gelişmiş bir kötülük dehası olmadığı sürece tabii, ki vardı birkaç tane bunlardan. Benden çok da büyük değil. Kimseye ihanet etmedi, kimseyi ihbar da etmedi. Mesele tam da bununla, görünüşe bakılırsa kimseye ihanet etmemesi, kimseyi ihbar etmemesiyle ilgili zaten. Savaş sonrası yıllarda çok iyi davranmış, ihtiyacı olanlara yardım eli uzatmış olmak gibi bir ünü var elbette; politik sebeplerden dolayı ihtiyacı olanları kastediyorum tabii. Bu bakımdan kusursuz bir adam, en azından bu bakımdan öyle. Böyle bir namı var işte."

Sanki arkadaşı başka alanlarda o kadar da kusursuz değilmişçesine "en azından bu bakımdan öyle" ifadesi dikkatimden kaçmadı, ki düşününce pek de sıra dışı bir durum değildi aslında; her bir bireyin hayatının pek çok yönü var ve birinden birinde illa yanlış yapılır ne de olsa. Söylediği o tuhaf, anlamakta güçlük çektiğim cümle de dikkatimden kaçmadı, haliyle üzerinde durmadan edemedim:

"Bilemiyorum. Meselenin arkadaşınızın kimseye ihanet etmemesi, kimseyi ihbar etmemesiyle nasıl bir ilgisi olduğunu anlamıyorum, söylediğiniz buydu, öyle değil mi? Ve bu iyi bir şey olmalı, yanılıyor muyum? Size anlatılanlar içinde suç barındırmıyorsa, ortada size yapılan bir ihanet olmadığından sizi doğrudan etkilemiyorsa, bir gün anlatırsınız isterseniz elbette ama 'böyle bir şey' ile ne kastettiğinizi anlamıyorum. Basit bir dedikodu olarak geçiştiremeyeceğiniz ve soran kim olursa olsun herkesin inkâr edeceği bir şey: 'Kimse bir anda böyle bir şeyi itiraf etmez, karısı ve çocukları da dahil olmak üzere, soran kim olursa olsun, ister bir arkadaş, bir düşman, bir sevgili, bir yabancı, ister bir hakim, herkes inkâr eder böyle bir şeyi.' Biraz önce siz kurdunuz bu cümleyi. Sizi dinlemiyorum zannetmeyin, gördüğünüz gibi gayet dinliyorum."

Sanki düzgün bir şekilde tıraş olup olmadığını kontrol edercesine elini yanaklarına ve çenesine götürdü. Sonra işaretparmağıyla çocukluğumun bir televizyon yıldızının, Richard Boone'un burnuna benzeyen büyük, düz burnunu ovuşturdu birkaç defa; ince bir bıyığı da vardı Boone'un ve Muriel muhtemelen bu aktöre daha önce bahsini ettiklerimden çok daha fazla benziyordu. Ardından hafif bir şekilde parmaklarını tıngırdattı bombeli göz bandında; şüphesiz bir karar aşamasındaydı, gerçi belki de meseleyle değil, sadece benimle ilgili bir karar almak üzereydi.

"Bak," dedi. "Seni boş yere meraklandırıp kafanı karıştırdığım için üzgünüm ama şimdilik beklemek zorundasın. Henüz bu hikâyeyle ne yapacağımı bilmiyorum. İşin aslı, beni epey rahatsız ediyor. O kadar ki başkasına anlatmaya cesaret bile edemiyorum. Anlatmam gerekiyormuş gibi gelmiyor bana, daha değil. Zaten birine anlatacak olursam, kime olursa, sana mesela, yaymış olacağım ve bunu bir kez yaptıktan sonra önüne geçmenin de durdurmanın da bir yolu yoktur artık. Sonrasındaysa, vereceğim karara bağlı olarak, (merak etme, öyle ya da böyle yakında bir karar vereceğim) sana bir görev verebilirim, piyon olarak yardımın gerekebilir bana,

piyondan öte aslında, fil, hatta at olarak diyelim, gerçi atın satrancın öngörülmesi en güç taşı olduğunu biliyor musun emin değilim; sekiz farklı şekilde aşabilir engelleri. Ayrıca senden bu konuşmayı, sanki hiç yapmamışız gibi, unutmanı da isteyebilirim pekâlâ. Fakat seni tamamen bihaber bırakmak istemiyorum, ayrıca bir ara bu arkadaşa rastlaman da olası; ona şöyle bir bakman, meselenin onun hakkında olduğunu bilmen de fena olmaz doğrusu, hem bakalım hakkında ne düşüneceksin, insan çok uzun zamandır tanıdığı kişilerde dikkate değer şeyler göremez oluyor zira. Adı Jorge Van Vechten ve kendisi doktor. Doktor Van Vechten."

Araya girmemek elimde değildi, bir kelimeyi yahut ismi anlamadığımızda hepimiz yay gibi sıçrarız yerimizden. Şimdi nasıl yazıldığını gayet iyi biliyorum ama o soyadını ilk kez duyduğumda (Muriel, Van Vechten'in bizzat kendisinin ve onu tanıyan herkesin yaptığı üzere "Van Vekten" olarak telaffuz etmişti; gerçi daha sonra bana Hollanda ve Belçika'nın Flaman Bölgesi'nde "Fan Fehten" yahut benzeri bir şey söylendiği belirtildi) ne anlayabildim ne de nasıl yazıldığını çıkarabildim.

"Van ne? Hollandalı mı?"

"Hayır, senin benim kadar İspanyol." Benim için muğlak olan kısmı heceledi. "Ama Flaman soyundan geliyor elbette, hani şu ressam Carlos de Haes ya da diğeri, Van Loo gibi, gerçi o Fransız mıydı emin değilim ama her koşulda Flemenk kanından veya Antonio Moro gibi, ki aslında Mor'du soyadı, hepsi de ya bir süre ya temelli İspanya'da yaşadı; yahut şu asker ve denizci Juan Van Halen ve belki Marqués de Morbecq gibi, onu tanıyor musun, insanın nefesini kesecek bir *Quijote* koleksiyonu var; Profesör Rico kendine istiyordu bu baskıları. İspanya'da epeyce vardı böyleleri. Bana dediğine göre, ailesi, yani Van Vechten ailesi, yanlış hatırlamıyorsam Ávila'daki Arévalo'dan geliyor; görünen o ki orada çok fazla sarışın, mavi gözlü insan varmış çünkü Kastilya'da ve Endülüs'te Flamanların, Almanların ve İsviçrelilerin IV. Felipe'nin mi III. Carlos'un mu ne döneminde, belki ikisinde birden, bilemiyorum, yerleştiği yerlerden biriymiş burası. Her neyse işte. Şimdi Lorca kadar İspanyol kendisi. Veya Manolete kadar. Yahut Lola Flores kadar. Ya da bizzat Profesör Rico kadar, aman yarabbi!" Güldü. Söylediği şey benden çok kendi hoşuna gitmişti. Profesör Rico'yu sadece ismen tanıyordum. Bir an sustuktan sonra yeniden lafa

girdi: "Gerektiği takdirde yardımına güvenebilir miyim, deyim yerindeyse casus olarak yani? Yoksa mutlak görevlerin dışında bir şeye karışmamayı mı yeğlersin? Gerçi böyle bir şey de belirlemedik aslında, dolayısıyla görevlerinin ne mutlak ne de çok katı olduklarını söyleyebiliriz."

Şimdi neredeyse yeni mezun olmuşken Muriel'in bana her ay maaş ödemesinin çok işime gelmesi bir yana, ne denli tuhaf ve geçici bir iş olursa olsun, ailem aracılığıyla bu kadar kısa sürede iş bulabildiğim için çok da şanslıydım. O zamanın gençleri olarak hemen hepimiz babamın şu sözüyle –artık böyle değil bu– hemfikirdik: "Daha iyisi olmadığı sürece kötü iş diye bir şey yoktur." Ayrıca, en başından itibaren, Eduardo Muriel benim için neredeyse koşulsuz hayranlık beslediğiniz, birlikte vakit geçirmekten zevk aldığınız, kendisinden pek çok şey öğrendiğiniz ve memnun etme arzusu duyduğunuz o insanlardan birine dönüşmüştü. Hatta daha da ötesi, onayını ve saygısını kazanmak için yanıp tutuştuğunuz o insanlardan birine. Lisedeki iyi bir öğretmeniniz veya üniversitedeki (gerçi biri hariç benim fakültemdeki tüm profesörler korkunçtu) bir profesörünüzle olduğu gibi mesela veya daha ilk öğrencilik dönemimizde ilkokul öğretmeninizle veya sırf bilgiye olan yakınlığınızdan ve bilgiye maruz kalışınızdan dolayı o kadar da cahil değilmiş gibi yapan bir kara cahilseniz eğer bir bilgeyle olduğu gibi. O dönem neredeyse benden istediği her şeyi yapardım, emrine amadeydim, ayrıca kendi arzum ve isteğimle yapıyordum bunu, ona olan sadakatim gitgide artıyor, kayıtsız şartsız olma yolunda ilerliyordu. Emir vermek gibi bir alışkanlığı bile yoktu zaten veyahut yalnızca önemsiz meseleler ve işler söz konusu olduğunda emir verirdi. Bu meselede olduğu gibi, olağan dışı bir durum yaşandığında danışıyor, soruyordu; hassastı, hiçbir şey dayatmıyordu. İkna ediciydi elbette: Bir kez beni bu olayın içine sürükledikten, merakımı uyandırıp tetikledikten sonra (en yakın hayranı olarak onunla ilgili her şeyin ilgimi çektiğini biliyor olmalıydı) beni nereye gönderirse gideceğimi, bana vereceği her tür görevi yerine getireceğimi ve elimde olduğu takdirde dünyadaki en sevimsiz veya en rezil insanla arkadaşlık kuracağımı biliyordu şüphesiz.

"Hizmetinizdeyim, Bay Eduardo, yani Eduardo, elimden geleni yapmaya hazırım. Ne zaman, ne şekilde olursa, söylemeniz yeter. Direktiflerinizi bekliyor olacağım. Şayet Doktor Van Vechten ile

karşılaşırsam bende nasıl bir izlenim bıraktığını size söylememi ister misiniz?"

"Hayır. Şayet karşılaşırsanız, ki gayet olası bu, ben sana sorarım. İnisiyatif alıp da aklımı bulandırma, tamam mı?" Yeniden sustu. Sohbeti bitireceğini ve dikte işini başka sefere bırakacağını, ayaklanıp ceketini giyeceğini ve çoğunlukla bir başına vakit geçirdiğini yahut olsa olsa kendisine bir tür santral memuresinin, muhasebecinin, temsilcinin ve her gün değil de, canı istediğinde yahut Muriel onu özellikle çağırdığında gelen bir kâhyanın eşlik ettiğini düşündüğüm ofisine gideceğini zannettim. Ne ki bir şeyler daha söyledi: "Dinle, Juan. Biraz önce benim söylediklerimi tekrarlayıp da hafızanın iyi oluşuyla böbürlendiğinde, 'ister bir arkadaş, bir düşman, bir sevgili, bir yabancı...' dedin. Ben sevgili demediğime eminim, dolayısıyla bunu da nereden çıkardın? Arkadaşımın bir sevgilisi olacağı fikrine kapılmana ne sebep oldu? Hatta ben karısından ve çocuklarından söz ettim."

"Eee, bilmiyorum Bay Eduardo, sadece sözün gelişi söylenmiş bir şeydi. O sırada arkadaşınıza istinaden konuştuğunuzun farkında bile değildim doğrusu, saklanacak kötü bir sırrı olan herhangi birinden bahsettiğinizi düşünmüştüm. Hem herkesin sevgilisi vardır, öyle değil mi? Kısa süreli sevgilileri en azından, gelip geçici ilişkileri, haksız mıyım? Hâlâ boşanma olmadığına göre... Yasa değişinceye kadar belki. Neyse insanın sevgilisi varken... Yani, sevgili size yakın biridir, üzerinde iyi bir etki bırakmak istediğiniz biridir ayrıca ve dolayısıyla da bizi kötü duruma düşüren şeyleri saklayacağımız yahut yadsıyacağımız biridir. Her neyse, cümlenizi yanlış aktarıp küstahlık ettiysem kusura bakmayın."

Alaycı yahut halinden memnun bir şekilde gülümsedi.

"Demek herkesin sevgilisi vardır, ha? Bana kalırsa okuduğun romanlara ve izlediğin filmlere kıyasla hayat tecrüben epey az, sen ne bileceksin ki bunları? Ama neyse, bir önemi yok, sadece dikkatimi çekti, hepsi bu." Bir anda yeniden ciddiyet bürüdü yüzünü yahut kaygı, tasa ya da keder, hatta bir parça bastırılmış veyahut ertelenmiş öfke, şüphelerinde haklı çıkıncaya değin ertelenmiş belki. Ve, "Er geç öğreneceksin; hiç duymamış olmayı yeğleyeceğim bu huzur bozan, tatsız hikâyeyle ilgili bugünlük söyleyeceğim son şey şu: Dediğim gibi arkadaşım Van Vechten'le ilgili kulağıma gelenlerin ölümle veya bilfiil, somut ölümle bir ilgisi yok, böyle bir

itibarı yahut kusuru yok, hangi kelime daha uygun bilemiyorum. Bu kadar ciddi bir mesele değil. Ne ki bir anlamda çok daha umut kırıcı, moral bozucu, çok daha saçma ve menfur bir durum söz konusu. Çok daha yakışıksız." Daha kati ve geniş kapsamlı bir sıfat aranmış ama, sanki tesadüfen, sadece bunu bulabilmişti. Kendi seçimine kendi de şaşırmış gibi bir hali vardı. Aklından geçenler tüylerini ürpertiyormuşçasına başını iki yana salladı. "Elde edilen fayda ve lütuflar ne zihnini kurcalayıp duracak ne vicdanını kemirecek ne de bir iz bırakacak, çünkü ortada onarılamaz bir durum yok, hiç yaşanmamış gibi elini eteğini çekebilecek. Dolayısıyla da bu bağlamda en ufak bir huzursuzluk duymayacak. Beni konuyu öylece kapatmaktan, hepten gerçek dışı addedip yok saymaktan, hatta kulak vermemekten alıkoyan şu ki, bana anlatılanlara göre, Doktor bir kadına veya belki pek çok kadına edepsiz bir şekilde davranmış. İstersen bana eski kafalı ya da ne istiyorsan onu de ama benim için bu bağışlanamaz bir şey, olabilecek en kötü şey." Bir anlığına sustu, ayağa kalktı, bahri gözüyle sanki saydammışım yahut daha ilk bakışta beni yalayıp yutmuş da bakışının karanlık tabiatına daha dirençli başka bir şey arayışındaymış gibi baktı bana; bir anlığına beni korkutacak kadar öfke saçan mavi gözüyle baktı, kendi hesabıma kapıldığım bir korku değildi de gözünün böylesi karardığını, böylesi merhametsiz bir hal aldığını gördüğüm için duyumsadığım bir korkuydu bu; piposunun ağızlığını, sanki ben Van Vechten'mişim, pipoysa suçlayıcı bir aletmiş yahut meyve kestiği bir bıçakmış da henüz başka bir amaç doğrultusunda kullanmayacakmış gibi, bana doğrulttu. "Anlıyor musun? İnsan bundan daha fazla alçalamaz."

II

Bu açıklamalar beni şaşkına çevirdi. Benim gözümdeki, daha ilk andan, beni işe almadan önce küçük bir sınava tabii tuttuğu andan itibaren gönlümü çelen Muriel'in genel karakterine ters düştüğünden değil; tam bir sınav da sayılmazdı aslında, iyi anlaşıp anlaşamayacağımızı anlayabilmek için birkaç soru eşliğinde sohbet etmişti benimle sadece. Sohbetleriyle, yorumlarıyla, çoğu insana yaklaşımıyla bana gerek o güne değin gerekse sonrasında tanıdığım en düzgün, en hoş ve en adil adamlardan biri gibi gelmişti. Ellisine merdiven dayamış, neredeyse dünyayı gezmiş, hiçbir zaman bütünüyle dingin bir tabiatı olmamış, ortaya çok güzel işler çıkarmış, ancak yeri geldiğinde –kaderine boyun eğerek– en azından kendi bakış açısına göre, rezil filmler çekmek uğruna itibarını, öyle ortalığı velveleye de vermeden, ayaklar altına almak durumunda kalan ("Bazen en aşağılık işleri yapmak gerekir: Buna hazırlıklı olmalısın Juan," demişti bir seferinde bana), –hepsi de ister büyük ister küçük ölçüde birer haydut olan– yapımcıların, –hemen hepsi çocuksu ve şirret veya zalim ve kalpsiz olan, ki aynı kapıya çıkıyordu aslında; o böyle söylüyordu en azından– aktör ve aktrislerin kahrını çekmiş, eski aile servetini üç aşağı beş yukarı koruyabilme maksadıyla çok ve hızlı para kazanmak için pragmatik reklam dünyasına hatırı sayılır bir vakit ayırmış, zamanının çoğunu asıl ilgilendiği projelere ilginç finansmanlar bulmaya adamış, dolayısıyla da iş dünyasında –yani evrensel ve gerçek olan tek dünyada– ikamet eden, neredeyse hiçbir ortak noktası olmadığı kaba saba ya da en iyi ihtimalle huysuz ve kurnaz insanlarla mecburen ilişki kurmuş bir adam için olağandışı sayılabilecek saf –hani neredeyse masumane– bir yanı da vardı üstelik: Sık sık görgüsüz emlak komisyoncuları ve cahil bakanlarla, çığırtkan futbol kulübü başkanlarıyla, sıkıcı süt ve süt ürünleri üreticileriyle, Elda'nın heyecanlı kunduracılarıyla, Villagarcía de Arosa'daki ton balığı ve midye konservesi üreticileriyle veya Salamanca'daki jambon imalatçılarıyla –sinema fikrine,

sinemanın kendisine olduğundan çok daha fazla, deli oluyordu insanlar–, hatta boğa güreşi şampiyonlarıyla öğlen veya akşam yemeklerine yahut gece kulüplerine ya da birkaç kadeh bir şeyler içmeye gitmesi gerekiyordu; hepsini de kendisine yatırım yapması için ikna etmeye, daha doğrusu dil döküp kandırmaya çalışıyordu ve her ne kadar yıllar içinde bir şeyler öğrenmiş olsa da, bu konuda pek de becerikli olmadığını kendi de kabul ediyordu. Ara ara yolu Madrid'den geçen, kulağına çalındığı kadarıyla film endüstrisinin tadına bakmak ve bu sektöre para yatırmak isteyen yabancıları ağırladığı ve eğlendirdiği de oluyordu: Pek çok ortak yapıma imza atmış ve bu alışkanlıklarından kurtulmayı başaramamış emektar eski kurtlardan veya yarı emekli sırtlanlardan yarı faşist Formula 1 patronlarına; sanatsal yönleri olan Alman sigara üreticilerinden üçkâğıtçı İtalyan müteahhitlere (bu üç kelime laf kalabalığı yaratmıyorsa tabii); fazla paralarıyla ne yapmak istediğini bilemeyen ve o zorlu ve dolambaçlı yolun sonunda Sean Connery'yle sözleşme imzalamak veya akşam yemeği yemek gibi bir beklentisi olan mitoman eşlerinin gönlünü hoş etmek isteyen İskoç viski üreticilerinden Marbella'ya gitmek üzere yola çıkmış, kendini beğenmiş bir Arap şeyhinin (bu dört kelime yine laf kalabalığı yaratmıyorsa tabii, gerçi tek kelime de olabilir bu) başdanışman vekiline kadar uzanıyordu bu liste.

Bu akşam görüşmelerinden ve buluşmalardan pek çok kez tükenmiş, dersini almış ve eli hemen hemen boş dönerdi. "İçlerinden tek bir tanesi sana bir çek uzatsın veya ümit vaat eden yahut az çok inanılır bir söz versin diye on beş kişiyle konuşmak gerekiyor" diye yakınırdı. "Tabii bir de çeklerin karşılıksız olmaması veya verilen sözlerin hatırlatılması gerekiyor. Bu başlı başına bir sorunken sudan bahanelerle geçiştiriliyorsun üstüne, en başta heveslenmemek gerekiyor." Bazense gülünç bir şekilde küçük düşmüş ve hayal kırıklığına uğramış dönerdi, demek istediğim başına gelenleri gülünç göstermeye uğraşırdı: Yaşananları bir kez sindirdikten sonra bu küçük düşürülmelere ve hayal kırıklıklarına eğlenceli yanından bakardı; olayların gülünç yönünü görme ve her şeye göğüs germe yeteneği vardı. Bir *prêt-à-porter* mağazasının, kendisini ofisinde ağırlamaya tenezzül etmiş, incelikli ve zeki sahibesinin üzerinde iyi bir intiba bırakmak ve kadını kendisine hayran etmek için – dediğim gibi bir parça saftı işte– entelektüel takılmaya ve İkinci

Dünya Savaşı üzerine lüzumsuz bir hikâye anlatarak bilgiçlik taslamaya kalkışmıştı, gelgelelim daha ilk paragrafı tamamlamamıştı ki (içinde pek çok yan cümle olduğu doğruydu) kadın sempatik fakat sert bir gülümsemeyle lafını kesip, "Bunun konuyla ilgisi yok ve zamanım bu sakız gibi değil benim" demişti. Muriel şaşalamıştı (kadının karşısında zaten aklı başından gitmişti çoktan; çekici, zarif, eğitimli ve tabii ki çok şık bir kadındı) zira görünürde sakız makız yoktu, hatta ne masanın üstünde bir paket ne de havada nane yahut çilek kokusu vardı. Elbette ofis çok hoştu ve içine öyle bir parfüm kokusu hakimdi ki başka her türlü kokuyu bastırırdı zaten, işin aslı Muriel içeri adımını attığı andan itibaren kendini çaresizce süzülüyormuş, sarhoşmuş ve hatta uyuşturucu almış gibi hissetmişti. "Ne sakızı? Neden bahsediyorsunuz?" diye sormuştu hakikaten merak dolu bir edayla. Kadın, "Bu sakız, herhangi bir sakız işte. Genel olarak sakız" demiş ve sonrasında ağzındaki sakızı başparmağıyla işaretparmağının arasına alıp çıkarmış –patronum kadının sakız çiğnediğini fark etmemişti, kadın kibar ve terbiyeliydi, konuşma sırasında sakızını damağına ya da dişetlerine bastırmış olmalıydı– ve sonsuz bir dil misali birkaç karış boyunca uzatmıştı; Muriel kadının sakızı burnuna yapıştıracağını zannetmişti, o kadar dibine sokmuştu yani ve hareketin bayağı kösnüllüğüne rağmen başını geriye doğru atmıştı; *a posteriori** durup düşününce yahut aklına gelince hoşuna gitmemişti gerçi bu yaptığı, hatta bana kalırsa kadının hareketi onu heyecanlandırmıştı ve pembe sakızla ya da, hem aynı şey hem de değil ama, kadının tükürüğüyle buluşmaktansa uzaklaştığına pişmandı. "Görüyor musunuz nasıl da uzayıp esneyebiliyor?" diye eklemişti mağaza sahibesi, adı Cecilia Alemany idi, birkaç yılda servet sahibi olmuştu üstelik daha otuz beş yaşını bile doldurmamıştı. "Ama benim zamanım böyle değil. Dolayısıyla sadede gelin iyi yürekli insan ve kısa tutun" demiş ve tek bir dil hareketiyle o uzun mu uzun, esnek maddeyi büyük bir hız ve beceriyle yeniden ağzının içine yuvarlamıştı; şüphesiz balon da yapıyor olmalıydı, görülmeye değerdi muhakkak bu balonlar zira belli ki gerçek bir sanatçıydı kadın. Muriel bu sakız tehdidinin teklemesine neden olup keyfini kaçırdığını, neredeyse tek kelime edemediğini ve (artık yan cümlelere yer vermediği) söylevinin kalan

* (Lat.) Sonradan. (ç. n.)

kısmının birbiri ardına sıralanmış abuk sabuk laflardan, tam bir rezaletten ibaret olduğunu itiraf ediyordu. Ne ki Cecilia Alemany'ye duyduğu hayranlığı arttırmıştı bu yalnızca ve şimdi, ister pahalı ister ucuz, hiçbir proje için asla tek bir kuruş bile koparamayacağını, karşısında olsa olsa bir asalak gibi kaldığını bildiği halde onu saçmalıklara müsaade etmeyen, şarlatanlara tahammülü olmayan bir numaralı bir iş kadını, ayrıca bir yarı tanrıça olarak görüyordu. Onurunu en çok kıran –ve onu bütünüyle büyüleyen– bilgin ve entel girizgâhını kesip atması değil, sanki keçi yolunda karşılaştığı bir çiftçiymişçesine kendisine "iyi yürekli insan" demiş olmasıydı. Ne zaman televizyona ya da gazeteye çıksa kadına mest olmuş bir şekilde bakıyor, yüzüne bir gülümseme yayılıyor, konuşmasını sonuna kadar dinliyor yahut hakkındaki haberin tamamını okuyor ve, "Cecilia Alemany, nasıl da olağanüstü bir kadın ama. Olanca hor görüsüne maruz kalmayı değil de saygısını kazanmayı kim istemez ki. Başta ben olmak üzere, elbette hemen hiçbirimiz hak etmiyoruz bu saygıyı; nadir bir fırsat geçmişti elime ve bir zonta, bir aptal gibi teptim bu fırsatı" diye mırıldanıyordu.

Muriel hepimizin ara ara yaşadığı üzere, keyifsizliğe sürüklenmediği, yahut daha önce dediğim gibi melankoliye kapılmadığı veya mizantropik bir ruh hali içinde olmadığı müddetçe genellikle neşeli bir adamdı. Kendisinden bir istekte bulunmaya veya derdini anlatmaya gelenlerle (bir başına, ama ben girip çıkardım, ortalıklarda ve tetikte olurdum) ihtiyatla ilgilenirdi ve belirsizliğin hüküm sürdüğü o yıllarda hiç de az değildi sayıları; onları dinlerdi, tuhaf dertleri ve ricaları onu eğlendirirdi, her birine, muhakkak sıkıcı bulacağını düşüneceklerinize bile, alaka gösterirdi; sanıyorum, bazen anlatılanlar natüralist olmaktan öteye gitmese de, hikâyelere meraklı vardı. Borç olsun olmasın, ister büyük ister cüzi meblağlarda, başı sıkışık arkadaşlarına, bir filmde beraber çalıştığı, uzun zamandır darda olan teknisyenlere yahut oyunculara, hatta onların daha önce hiç görmediği dul eşlerine para verdiğini gördüm; gerçi dünya tam gaz dul yaratıp duruyor ve pek çok dul için hiçbir meblağ cüzi değildir. Neredeyse gizlice yapardı bunu (vedalaşırken ellerine bir çek yahut birkaç banknot sıkıştırıverirdi veya ertesi gün hesaplarına para gönderirdi), gelgelelim bu hareketinin gözümden kaçmadığı sayısız sefer de oldu. Verdiği parayı geri alacağını düşünmezdi hiçbir zaman. Bir gece ikimiz Chicote'de bir şeyler içerken bana,

"İnsan kendisinden borç isteyen kişiye hediye edebileceğinden daha fazlasını vermemeli hiçbir zaman. Dolayısıyla, sonrasında öfkelenmemek için miktarı iyi ayarlamak, kimin ne kadar istediğini yahut karşındakine ne kadar merhamet duyduğunu iyi tartmak lazım. Geri öderlerse ne âlâ, yok ödemezlerse zaten bunu hesaba katmış olursun" dedi.

Tevazusunun ve hatırşinaslığının özündeki o ölçüsüz iyiliği ve cömertliği gizlediğine inanıyorum (günümüzde yapılanın aksine göze sokulmaması, öyle böbür böbür böbürlenilmemesi gereken bir şeydir bu zira), sakladığını zannettiği, şüphesiz utanç duyduğu ve sanki bir anda nasıl davranması gerektiğinin farkına varıyormuş da o davranışı etkin hale geçirmek için bir düğmeye basması gerekiyormuşçasına, yadsınamaz bir maharet ve kabiliyetle, ne ki ikna edicilikten uzak bir şekilde yer yer haşin yahut iğneleyici davranarak örtbas etmeye çalıştığı aşırı hassaslığını da keza. Neredeyse fark edilmez bir duraksamanın ardından sanki bir anda rol yapmaya karar veriyormuş gibi; sanki ölçüsüzlüğü ve densizliği minimum bir gönüllülük esasına dayalıymış gibi – biraz oyun, biraz kurgu. Muhtemelen, her zaman değilse de çoğunlukla, böyle bir geçişin yaşanmadığı tek bir insan vardı, antipatik ve sert –soğuk– olmasını mümkün kılan o düğme her daim tek bir insanın yanında açıktı, o da zavallı karısı Beatriz Noguera'ydı, ya da ben öyle görüyordum onu: Zavallı, mutsuz bir kadın, şefkatli ve kederli. Hatta acınası, biçare.

Bu yüzden işte, "Benim için bu bağışlanamaz bir şey, olabilecek en kötü şey. Anlıyor musun? İnsan bundan daha fazla alçalamaz" cümleleri şaşkına çevirdi beni; o gün ve sonrasında gelecek pek çokları için konuşmayı –kederini– bu cümlelerle sonlandırmıştı. Böylesi olumsuz ve sert düşüncelere neden olan ve onu Van Vechten hakkında edindiği huzur kaçıran bilgiyi kulak ardı etmekten alıkoyan "bir kadına veya belki pek çok kadına edepsiz bir şekilde davranmış" olmasıydı. Muriel'in fikirlerini, huyunu suyunu bildiğimden ve kimi filmlerini –özellikle de sansür döneminde biri yurtiçinde öbürü yurtdışında gösterilmek üzere iki farklı şekilde çekilenleri yahut doğrudan dış pazar gözetilerek çekilenleri– izlediğimden "edepsiz" kelimesini cinsel anlamda kullanmış olması bana mümkün gelmiyordu; etik yahut dini bir perspektiften bakıp da bu tür bir davranışı kınaması veya ayıplamasını kastediyorum (hele de dini açıdan yaklaşması tasavvur bile edilemezdi). İfadenin muğlaklığına rağmen duyduğum anda hiç tereddütsüz "rezil", "aşağılık" veya "alçak" sözcüklerinin eşanlamlısı olarak algılamıştım, hiçbir surette "ahlak dışı" veya "müstehcen" sözcüklerini kastetmediğine emindim. Böyle bir davranışı çok kötü bir şey olarak görmesi hem çelişkili hem de hayli sarsıcıydı –kurbanın kadın oluşunu, belki de pek çok kadın, özellikle vurguladığını fark etmiştim– zira kendisi çoğunlukla, daha en başından itibaren muhatabının kendini beğenmiş ve salak olduğunu düşünmediği müddetçe, hemen hemen herkese cana yakın davranan bir adamdı; tek bir kişi, tek bir kadın, onun çekimler sebebiyle sermaye bulmak üzere ara ara çıktığı kutsal yolculuklar, filmlerinde oynasınlar diye pohpohlamak durumunda kaldığı aktör ve aktrislere yaptığı ziyaretler nedeniyle hep dışarılarda olmasına aldırmadan hayatının büyük çoğunluğu boyunca yanında olmuş olan ve olmaya da devam eden, karısı, Beatriz Noguera hariç; bu arada aktör ve aktrislerin Muriel'e yaltaklandığı, projelerinde yer almaya can attığı bir dönem de olmuştu,

en azından İspanyolların ve bir iki Avrupalının, hatta bir iki de yenilikçi veya sanata meraklı Amerikalının (o zamanlar Avrupa'dan çıkan her şey sanat olarak değerlendirildi ne de olsa). Bu dönem beş altı yıl sürmüştü, bir film yapımcısının moda olduğu dönem çok kısa sürebilir, çoğunlukla gelip geçicidir revaçta olması, hemen hiçbir zaman dönmeyen hafif bir rüzgâr esmiştir işte.

Ben onlarla tanıştığımda Muriel evden o kadar da çok çıkmıyordu artık, geçmişe oranla daha az çalışıyordu. Saygınlığını koruyordu ve Amerika'da, yıldız isimlerin yer aldığı, bir iki uzun metrajlı, Amerikan yapımı film çekmiş olması İspanya kadar alık bir ülkede ona neredeyse efsanevi bir aura kazandırmıştı. Bundan –tarifi zor ve gizemli denebilecek şahsiyetinden de öyle– mümkün mertebe faydalanıyor ama kendini de kandırmıyordu. "Az çok Sara Montiel gibiyim" derdi, "üç dört Hollywood filminde oynamış ve bunlardan birinde ekranı Gary Cooper ve Burt Lancaster'la paylaşmış olmasının epey bir ekmeğini yedi. Diğerleri konusunda o kadar şanslı değildi: Oscar'ına ve diğer her şeye rağmen Rod Steiger'in ona pek bir faydası dokunmadı, antipatik, fazla dramatik ve çok da sevilmeyen biriydi zira; zavallı Mario Lanza'nınsa hiç hayrını görmedi, hemen öldü adam ve artık kimse ne kim olduğunu biliyor ne de onu hatırlıyor, o meşhur sesini bile duymaz olduk. Dolayısıyla büyük ölçüde yalnızca, herkes gibi, bugünden itibaren yapacaklarıma değil, aynı zamanda gelecek kariyerlere, başkalarının kariyerlerine, benim filmlerimde oynayanların kariyerlerine ve hatta insanların hercai hafızalarındaki kaderlerine bağlıyım. Kimin hatırlanacağı hiçbir zaman bilinmez benim dünyamda, bütün dünyalarda böyledir esasında; sadece beş on yıl sonrasından bahsetmiyorum, yarından sonra, hatta yarın bile bilinmez kimin hatırlanacağı. Ya da, televizyonda ve dergilerde dedikleri gibi, bugünkü kariyeri ne kadar 'parlak' olursa olsun, kimin en ufak bir iz bile bırakmayacağı. Bugün yıldızı en çok parlayanlar birkaç yıla kalmadan sanki hiç var olmamış gibi unutulup gidebilirler pekâlâ. Hiç sevilmeyenlerinse unutulacağı kesin zaten, çok kötü bir şey yapmadıkları ve insanlar emekliliklerinden yahut ölümlerinden sonra bile, geriye dönük bir şekilde, o nefretin tadına varmak istemediği sürece tabii."

Beatriz Noguera'ya karşı haşin ve art niyetli, hatta zalim ve nefret dolu olabiliyordu, temelde sözel bir durumdu bu. Gerçekten iğrenç olabiliyordu. Bazen sanki istemeden, sanki elinde olmadan, önüne

geçemeden birbirini dur durak bilmeden zalimce paylayan çiftler görmüştüm, kim görmemiştir ki? Sırf alışkanlıktan sonsuza kadar birlikte yaşayan insanlar; çünkü ikisi de soludukları hava veya hiç değilse içinde yaşadıkları şehir kadar parçası olmuştur birbirinin; ilişkileri ne kadar tahammül edilmez bir hal almış olursa olsun asla ayrılmayı düşünmeyen insanlar. İki taraf da birlikte yaşadıkları evin salonundan yahut yatak odasından görülenler kadar değer taşır: Oradadırlar işte, ne iyidirler artık ne de kötü, ne tiksindirici ne iç açıcıdırlar, ne bunaltıcı ne heyecan verici, ne faydalı ne de zararlıdırlar. Var olan şeydirler sadece –bir pakettirler, günün solgunluğu, dekordurlar– sorgulanmaz varlıkları, düşünülmez soluklarını, daimi ve yanı başınızdaki mırıltılarını duymadan yaşama ihtimali, onları değiştirmek yahut ilişkinin şartlarını iyileştirmek. Kanıksanırlar, birlikte geçirilen yaşam gereğinden fazla doğal kabul edilir, hiç düşünülmez bile onlarla beraberliğimizi sürdürmenin sebebi bunu arzulamamız mıdır; sanki böyle bir şey mümkün değilmişçesine ilişkiyi durdurma, tersine çevirme yahut bitirme fikri hesaba katılmaz asla, nasıl ki belli bir ülkede veya belli bir ailede doğuyorsak, belli ebeveynlerimiz, belli kardeşlerimiz oluyorsa onlar da aynı yahut benzer şekilde yazgımızdır sanki. Bu çiftler günün birinde bir seçim, en azından kısmi veya aşikâr –çoğunlukla içinde bir parça konformizm barındıran– bir seçim yapmış oldukları gerçeğini unuturlar bütünüyle, unuturlar diğerinin varlığının öyle çok da müşkülat çıkarmadan son bulabileceğini, şiddete başvurmayı seçmedikleri sürece tabii, zira o zaman, engeli ortadan kaldırma becerinize bağlı olarak, ya her daim bir müşkülat çıkar karşınıza ya da hiçbir zaman çıkmaz, yahut sadece hep aynı manzaraya bakmak sıkmıştır işte. Vardır elbette çeşitli zorluklar ama öyle çok da değildir, hele de boşanmak, günümüz İspanya'sında en aşağı otuz yıldır olduğu gibi, yasalsa. Gelgelelim dokunaklı sahnelerin yaşanması az çok kaçınılmazdır yine de.

Eduardo Muriel ve Beatriz Noguera'nın durumu bu değildi, bilgiç bir tabir kullanacak olursak: Alelade yahut üstünkörü bir saldırganlık değildi mesele. Muriel'de köklü ve derin, aynı zamanda nabız gibi atan, canlı, sıradanlıktan uzak bir husumet ve, tuhaf bir şekilde tutarsız, bir tür ceza verme arzusu vardı. Sanki karısına karşı düşüncesizce davranması, karısını terslemesi, hor görmesi, onun varlığına katlanmanın kendisi için bir ceza ve yük olduğu-

nu göstermesi, onu incitmesi, hatta suiistimal etmesi, muhakkak moralini bozması ve kişiliği, işi ve fiziği konusunda kendini güvensiz veya çaresiz hissettirmesi gerektiğini aklından çıkarmamak için (soğukluk düğmesine basıp) kendisini zorluyormuş gibi bir hali vardı; hiç şüphesiz bunu başarıyordu da, hepimiz yapabiliriz işin aslı bunu, en aptalımız bile yapabilir, dünyanın en kolay şeyi yıkmak ve zarar vermektir; ne bilgelik ne dirayet ne de zekâ gerektirir, bir aptal zeki birini her zaman lime lime edebilir, ki Muriel üstüne üstlük zekiydi de. Kötü huylu, kötü niyetli, kötü kalpli biri olmanız yeterlidir, kaba ve aptal insanlarda bolca bulunan özelliklerdir hepsi de. Bazen sanki Muriel, evliliğinin bir noktasında, sonu hiçbir zaman gelmeyecek, hiçbir zaman doyuma ulaşmayacak bir intikam arayışına girmeye karar vermiş gibi bir hisse kapılıyordum ve bunun olası sebeplerine, Beatriz Noguera'nın bağışlanamaz ne tür bir kusur işlemiş olabileceğine kafa yoruyordum. Ne ki ortada böyle bir kusur olduğundan emin değildim. O zamanlar en zalim insanların büyük ölçüde başkalarının şaşkınlığına bel bağladığını, bu bahaneye sığındığını biliyordum; öylesine oransız bir saldırı söz konusudur ki saldırganı bir temiz yargılamak, yatıştırmaya yahut durdurmaya çalışmak yerine omuz silkmekle ve bu kabalığa hedef olanın bu kadar korkunç ne yapmış olabileceğini düşünmekle, nihayetinde de, haklı olup olmadıklarını bilmeseler bile, "Çok kötü bir şey yapmış olmalı, bu nefretin başka bir açıklaması olamaz yoksa, artık mesele her neyse hak etmiştir bu davranışı" demekle yetinir insanlar. Ve söz konusu zalim bu "meselenin" ne olduğunun ortaya çıkmaması, bilinmemesi için elinden geleni yapar, gizemli mazereti bir noktaya kadar korur onu böylece ve hatta saçma sapan bir şekilde aklar.

Dolayısıyla gördüğüm ve duyduğum şey beni telaşa düşürüyordu çünkü ortada hiçbir tanık yokken öfkesinin çoğalacağını, incitici cümlelerinin daha da can yakıcı bir hal alacağını, belki de hakaretamiz laflar edeceğini, küfürler savuracağını düşündürüyordu bana, ki Muriel benim yanımda hemen hiç küfür etmezdi, arkadaşlarıyken bile etmezdi. Hiçbir zaman bundan öteye gitmediğine, ona hiçbir zaman el kaldırmadığına (kadının ona tokat atmış olma düşüncesi daha az korkutucu geliyordu bana, eminim istemiştir de tokat atmayı) itimat ediyor ve böyle bir şeyin asla olmayacağına inanıyordum. Aynı zamanda arzumdu bu, şartlı bir inançtı yani

benimki ve durum böyle olunca doğrusu pek de rahatlatmıyordu beni. Başta Muriel'e bu kırıcı, ters ve kaba davranışın altında ne yattığını sorma cüretini gösteremiyordum; bir seferinde beni uyarmış, bana beni ilgilendirmeyen meselelere burnumu sokayım diye para ödemediğini belirtmişti zaten, ki o zaman öğrenmek istediğim, karısıyla arasındaki mutsuz ilişki kadar hassas bir mesele değil, sessiz gözünün nasıl dilsiz kaldığıydı. O ilk günlerde Beatriz'le ya hiçbir zaman yalnız karşılaşmıyordum ya da nadiren karşılaşıyordum, o ise beni uzaktan, yalnızca kocasının bir uzantısı olarak görüyordu, ki olmadığım da söylenemezdi sanıyorum. Gelgelelim, gençliğimden olsa gerek, bana sempatiyle bakıyordu. Ayrıca, kadınlara nasıl davranılacağı konusunda aldığım terbiye doğrultusunda (başta) her zaman ilgili ve özenliydim ve patronumun ona olan kaba tutumu bana hiçbir surette geçmiyordu, ki zaten bütünüyle uygunsuz olurdu bu. Bilakis, haddimi aşmadan, burnumu fazla sokmadan, mümkün olduğu ölçüde buna engel olmaya çalışıyordum. Demek istediğim, Beatriz ne zaman içeri girse, istisnasız her seferinde ayağa kalkıyordum, gelgelelim Muriel hiçbir zaman bu davranışımı örnek almıyordu, doğrusu evli bir çiftken bu alışkanlığı korumak dert olurdu zaten; sanki on dokuzuncu yüzyıldaymışız gibi başımı hafif öne eğerek selamlıyordum onu, içten bir şekilde, kendimi buna zorlamadan gülümsüyordum ve bu dostane davranışımla gerektiği takdirde emrine amade olduğumu belirtiyordum. Ne de olsa aynı zamanda hayranı olduğum patronumun karısıydı o. Hal böyleyken azami saygıyı hak ediyordu ve, aralarında nasıl bir anlaşmazlık olursa olsun, bana sadece bu saygıyı göstermek düşüyordu. Hem eminim karısına karşı en ufak bir özensiz davranışımı görse Muriel paylardı beni. Karısına itibar ettiği, onu saygıyla, ilgiyle, hatta şefkatle dinlediği anlar olduğunu da söylemekte fayda var. Dediğim gibi, benim için hiç de zahmet gerektiren bir şey değildi bu. İşin aslı Beatriz Noguera'yla yıldızım barışıktı benim, daha ilk andan itibaren yıldızım barışıktı.

Kocasıyla olduğundan daha az barışık değildi yıldızım, ki bu da çok şey demekti; elbette başka bir şekilde ama, hayatın zayıf tekeri Muriel'in yahut benim hayatımı ezip geçtiğinden çok daha ağır bir şekilde ezip geçmişti onun hayatını ve sanıyorum tüm hayatların atıl gözcüsünü haddinden fazla esnetmiştir Beatriz'in hayatı. Fakat kim bilir, o ay ara sıra, tıpkı bizlerin, biz yazarların (her ne kadar, sadece, kimse tarafından okunması gibi bir niyet gütmediğimiz veya belki tek bir kişinin okumasını amaçladığımız, anılar, günlük yahut mektup da olsa yazdıklarımız) baktığı gibi, dikkatle bakacak, belki de kendi kendine yitip gidecek, geriye kendisinden en ufak bir eser, bir iz kalmayacağı erkenden bilinen ve bir kez yok olduktan sonra güç bela hatırlanacak olan insanlara (yağan ama tutmayan kar gibi, güneşli bir yaz günü bahçe duvarına tırmanan kertenkele gibi, onlarca yıl önce bir öğretmenin karatahtaya binbir özenle yazıp da ders bitiminde sildikleri gibi yahut kendisinden sonraki dersin öğretmeninin gelip de sildikleri gibi olacak o insanlar). En yakınlarının bile haklarında tek bir anekdotu hatırlamayacağı insanlara. Bıkmış olmalı bu gözcü telef oluşlarını ve sonlarını çoktan öngördüklerinin savaşımlarını ve keşmekeşlerini yarı aralık gözle izlemekten, bağırışlarını dinlemekten, utanç duyuyor olmalı böbürlenmelerinden ve bu yaratıkların çoğunun kendi aradıkları, kendi başlarına açtıkları, hemen hepsi kaçınılabilecek trajedileri seyretmekten, ezelden beri karanlığın çökmesiyle geceler geceler boyu sessiz, tarafsız ve faydasız tanığı olma yemini ettiklerinden. İçlerinden kimilerinin dünyanın çoğunu kaplayan ve başını döndüren, tüm o abartılı jestlerle dünyayı bitap düşüren çığırtkanlardan ve gösteriş meraklılarından çok daha ilginç veya tuhaf, çok daha bireysel, çok daha net hikâyeler sakladıklarını veya taşıdıklarını bildiğinden, oyalanmak için –değişiklik olması için, tekdüze kitlelerin dayattıklarından kaçmak için– hayatta oldukları süre boyunca parmak uçlarında yürüyormuş, bu dünyadan sadece geçiyormuş

veya ödünç alınmış yaşamlar yaşıyormuş gibi gözüken canlılara dikkatini veriyor olabilir pekâlâ, evet.

Bir süre bu gece gözcüsünün dikkatini özellikle Shakespeare'in "*a woeful bed*" yani "yaslı yatak" veya "gamlı" yahut "kederli yatak" olarak tanımladığı yere, kocası, "öfkesine yenilen" ve bunu fırsat bilen biri tarafından, Tewkesbury'de öldürülen o genç, dul prensesinki gibi bir yere vereceğini düşündüm. Gelgelelim Muriel hayattaydı ve Madrid'de olduğu zamanlar Beatriz'le aynı yuvayı paylaşıyordu. Paylaşmadıkları şey yatak odasıydı, her birinin kendi yatak odası vardı ve çok geçmeden anladım ki kadının, kapısı gece gündüz, her gece ve her gün, kilitli olan bu odaya girmesi yasaktı.

Towers'a teslim edilecek aceleye getirilmiş bir senaryonun hummalı yazımı ve çevirisi üzerine bir hafta çalıştıktan, daha doğrusu yoğun çalıştıktan sonra (İngiliz Filolojisi'nden mezun olmuştum o zaman) Muriel geceyi orada geçirmeme karar verdi; böylece gece bilmem kaça kadar, hatta ertesi sabah da, kalkar kalkmaz, kendisine yardım edebilecektim. Devasa evinde ilk kalışımdı bu (gerçi sonra birkaç defa daha kaldım); Velázquez Caddesi'nin girişinde yer alan, balkonlarından Retiro'nun bir bölümünün gözüktüğü, varlıklı yahut salt burjuva ailelerin sayısı azaldığından ve kalanlar da evlerinde yatılı hizmetçi barındırmaktan vazgeçtiklerinden bu durum Madrid'de ve başka şehirlerde artık bir norm halini almış olmasına rağmen henüz küçük dairelere bölünmemiş eski, kocaman bir evdi; Muriel ailesinin bir hizmetçisi vardı hâlâ, çocuklarına dadılık etmişti hatta. Uzun mu uzun koridor U şeklindeydi, gerçi mekânın burada bittiği hissini veren mutfakta duracak olursanız öyle gelmiyordu insana, J'yi andırıyordu o zaman, ki J'nin kıvrımı da yine mutfakta oluşuyordu. Mutfağın hemen öncesinde tüm işleri ustalıkla çekip çeviren hizmetçinin odası yer alıyordu; hissiz mi yoksa alık bir kadın mı olduğunu insan anlayamıyordu –gerçi ihtiyatla büründüğü sahte kılıklar da olabilirdi bunlar pekâlâ–, ilk serpilişinden bu yana belirsiz bir yaştaydı muhtemelen (geçmişe dönük ve kurgusal olarak bile onu bu şekilde tahayyül etmek tuhaftı) ve uygunsuz bir biçimde, sanki Romalıymışçasına adı Flavia'ydı. Neyse, mutfakla ilgili söylediklerim doğruydu doğru olmasına ama mutfağın bir ucunda yer alan kapalı ve beyaz bir kapı, hiç beklenmedik bir şekilde, evin gerisine açılıyordu işte; küçük bir odayı ve tepesinde bir duşu olan, içine ancak oturabileceğiniz boyutta bir

küvetin (neden moda olduğu belirsiz, saçma ve rahatsız bir icat) bulunduğu ufacık bir banyoyu geçiyordunuz ve çocuklar yahut cüceler için yapılmışa benzeyen kemerli ve alçak bir geçidin ve hiçbir işe yaramayan fazla büyük bir alanın ardından yeniden koridora varıyordunuz, böylece anlıyordunuz ne kadar uzun olduğunu ve mutlak bir U şekli çizdiğini. Bir yatak ve bir iskemleden başka pek de bir şeyin sığmayacağı bu *chambre de bonne*'da* –hiç şüphesiz geçmişte hizmetçiye aitti, Flavia'nın şimdiki odasıysa, geleneksel olarak daha çok yetkiye sahip aşçınındı muhtemelen– kaldım ben o birkaç gün boyunca, sadece mutfaktan erişimin sağlandığı hesaba katılınca, neredeyse evin kalanından bütünüyle ayrılan, bağımsız küçük bir dairedeymişim gibiydi. Ne ki tam da böyle değildi, zira dediğim gibi, teoride kullanılır olmayan –dış tarafında bir kolu yahut tokmağı yoktu ama iç taraf için aynı durum geçerli değildi, yani içeriden açılabiliyordu, gelgelelim koridordan kapalı gözüküyordu, ayrıca o unutulmuş alanda ışık yoktu– o gnom kapısından geçince kendinizi U'nun sonunda buluveriyordunuz, dolayısıyla da, her ne kadar o heybetli taraftan ve ana yatak odalarından hayli uzakta olsanız da, odaların hepsi yahut çoğunluğu o ortak alana, koridora açılıyordu.

Fare deliğimin bitişiğindeki, yine küçük –ama o kadar da pigme olmayan– o işe yaramaz boşluğu orada yatıya kaldığım ikinci gecede fark ettim; yatağa yorgunluktan tükenmiş bir şekilde gittiğimden ilk gece gözüme bile ilişmeyen bir kapıyla ayrılıyordu burası. Buna karşın o ikinci gece, belki de çılgın iş ritminden ve doğaçlama bir biçimde, büyük bir hızla kaleme alınan o yalapşap senaryodan dolayı fazla uyarılmış olduğumdan, öyle zinde hissettim ki kendimi, kıyafetlerimi bile çıkarmadan, sigara içmek, bir şeyler okumak ve vakit geçirmek üzere yatağa oturuverdim. Ve epey uzun bir süre görmeden baktım etrafıma, nihayetindeyse beyaz lake gömme dolabın aslında zannettiğim şey olmadığını fark ettim. Bu ilk kapıyı açtım ve en iyi ihtimalle eski eşya odası olabilecek dar bir alan buldum karşımda, ne ki boş ve temizdi burası ve devamında beni yeniden koridora çıkaracağını varsaydığım küçük kapı vardı. Kapıyı açtım ve açar açmaz sadece içeriden açılabildiğini fark ettim ve geldiğim yerden dönmek istiyorsam, mutfaktan geçmek istemiyorsam kapıyı

---

* (Fr.) Hizmetçi odası. (ç. n.)

arkamdan kapamamam gerektiğini anladım. Ve eğilip de başımı uzattığım zaman –hâlâ tam doğrulmuş değildim– uzakta loş bir ışık ve üzerinde gecelikle koridorda, kocasının odasının hizasında yahut etrafında kısa kısa adımlar atan Beatriz Noguera'yı gördüm; ya da belki de normal adımlardı bunlar, kısa olan kat ettiği mesafeydi. İçimden ilk geçen, yeniden odama çekilmekti fakat bunun yerine çömelip gözlemeyi sürdürdüm; birden beni görmesinin neredeyse imkânsız olduğunu fark ettim: Yere çömelmiştim, uzakta ve karanlıktaydım, ayrıca kimse asırlardır kapalı olduğunu tahmin ettiğim o kapının açılmasını da beklemiyordu herhalde. Beatriz benim olduğum tarafa bakmıyordu, sadece o an, alışılmadık biçimde, o terk edilmiş bölgede birinin bulunduğunu unuttuğundan değil de, aynı zamanda, görünüşe bakılırsa, beş duyusunu da yaptığı işe verdiğinden; ki yaptığı sigara içmek –bir elinde sigarayı, diğerinde paketi ve kül tablasını tutuyordu– ve kapalı kapının önünde, sanki randevusuna geciken birini bekliyormuşçasına, bir ileri bir geri yürümekti yalnızca.

Sabahlık yahut benzeri bir şey yoktu üzerinde; güçlü bacaklarını uyluğunun yarısına kadar açıkta bırakan oldukça kısa bir gecelik vardı sadece ve başta yalınayak olduğunu düşündüm, adımları ses çıkarmıyordu yahut öyle az ses çıkarıyordu ki tüm suçu yılların parke zemininin huzursuzluğunda bulabilirdiniz pekâlâ, sanki, eski gemiler gibi bir parça, üzerlerinde yaşananlardan yakınıyorlardı ara ara, gerçi onlarınkinden çok daha hafif bir yakınmaydı bu çünkü ne sağa sola salınır ne de seyahat eder evdeki parkeler. Gecelik beyaz ya da krem rengiydi, ipekti veya hafif transparandı ya da, –koridordaki gizli bir aplikten yansıyan– ışığın üzerine düşmesinden dolayı olduğundan daha transparan gözüküyor, onu neredeyse çıplak, ne ki çırılçıplak değil, ancak yeteri kadar kıyafetle görmeme olanak tanıyordu, ki belki de bu, çekici bir bedeni çıplak görmenin en cazip yoludur, çünkü bu görüntü kehanetvari, gizli kapaklı ve soygunumsu bir unsur barındırır içinde. ("Olduğundan daha" dedim çünkü nihayetinde bir tanık vardı ortada, oysa o beklememişti böyle olacağını veya üzerindeki kıyafeti kimin için giydiyse onun tanıklık edeceğini düşünmüştü yalnızca, yazık ki beriki için ne apaçık sergilenen bir şey ne de herhangi bir yenilik söz konusu olacaktı.) Orada kalıp onu seyretmemin esas sebebinin bu olduğunu itiraf etmeliyim; herhangi bir yasak görüntüyü ödül gibi gördüğüm ve günler,

haftalar yahut aylar boyu, bazense esrarengiz bir biçimde sonsuza dek, retinamda sakladığım bir yaştaydım henüz. Hâlâ saklıyorum o geceki Beatriz Noguera'yı: Kestirebiliyordum –kestirmekten de öteydi veya– o geceliğin altında hiçbir şey, pek çok kadının, belki batıl bir korunma yöntemi, belki de çarşafları istemsiz salgılarla lekeleme riskine karşı bir tedbir olarak yatarken çıkarmadığı küçücük bir iç çamaşırı bile olmadığını. Daha çok arkadan gördüm onu, zira ara ara yürümeyi bırakıyor ve Muriel'in kapısının önünde, sanki parmak eklemleriyle kapıyı çalmak istiyormuş da yapıp yapmamak arasında bir türlü karar veremiyormuş yahut yapmaya cesaret edemiyormuşçasına, duruyordu. Benden yirmi yaş büyük olmalıydı ve o güne değin mesafeli bir saygıyla, artan bir merhametle ve –yanlış anlaşılmadan nasıl ifade etmeli bunu?– belli belirsiz, öylesi solgun, öylesi örtülü bir cinsel hayranlıkla bakmıştım ki ona aslında sadece teorik bir şeyden ibaretti: Sanki tamamen farazi başka bir hayatıma, hiçbir zaman, hayal âleminde bile var olmayacak başka bir bene ait bir şeydi (gerçek hayat öylesine meşgul eder ki bizi zaman kalmaz hayali, paralel bir hayat yaratmaya). Biliriz ne tür bakışlara izin veremeyeceğimizi ve hangilerinin yaş, konum yahut hiyerarşi itibarıyla yakışık almadığını ve hiç de zor değildir bunlardan ilk andan itibaren feragat etmek, bastırmaktansa imkân vermemek; yok, doğru olmadı "bastırmak" sözcüğü. Kardeşinizin veya amirinizin yahut arkadaşınızın karısına daha ilk günden itibaren perde çekilmiş ya da boş gözlerle bakarsınız ve bunu en ufak bir çaba harcamadan, adeta emir almışçasına, yaparsınız; sadece kendinizi hiçbir şekilde alamadığınız ve son derece nadir durumlarda, uyanan arzu durdurulamaz, kontrol edilemez olduğunda, bir kasırgaya dönüştüğünde aksi yaşanır bu durumun. Bunun yanı sıra söz konusu kadın şayet sizden çok daha büyükse işiniz kendiliğinden, bu duruma alışık olunmadığından, kolaylaşır: Yirmi üç yaşındayken genellikle yirmi yaşındaki kadınlara veya olsa olsa kendinizden on yaş büyüklere yahut beş yaş küçüklere bakarsınız –istisnalar da vardır tabii– ve geriye kalan tüm kadınlar sizin için bir ağaçtan yahut bir mobilyadan, hani belki bir tablodan farksızdır. O geceye kadar işte böyle bakmıştım Beatriz Noguera'ya, güçsüz, gelip geçici, ayrıca tatmin edilmesi mümkün olmayan bir arzu uyandıran bir tablo gibi: Baktığınız kadın tek bir düzlemdedir bu durumda, sonsuza dek sessiz ve hareketsizdir, hapistir; karşınızdaki bakışlar

size ne kadar meydan okursa okusun, tek bir jesti, tek bir açısı, tek bir ifadesi vardır ve teni dokudan ve ürpertiden yoksundur, değişmez hiçbir surette; hacmi yoktur bu kadının yahut etkilendiğimiz şey hayalidir ve şayet tablo eskiyse söz konusu kadın muhtemelen hayatta bile değildir. Bir süre bakarsınız ona, bir an için aklınızdan sizinkiyle aynı zamanda ve aynı uzamda karşılaşmış olmanız durumunda neler yaşanabileceğini geçirirsiniz, sonra bırakırsınız bu düşünceleri bir kenara hiç hayıflanmadan ve unutur gidersiniz.

Ona duyduğum belli belirsiz cinsel hayranlık, neredeyse bilinçsiz bir şekilde, tam da bu düzeni takip ediyordu. Muriel'in karısı olduğundan ve aramızdaki yaş farkından, arzu bağlamında, onu, sanki ben gerçek ve şimdiki boyutta yaşıyormuşum da o sadece geçmişe ait ve cansız resimlerde yaşıyormuşçasına, artık aynı zamanı ve uzamı paylaşmadığım biri olarak görüyordum. Ve aklımdan geçen tüm düşünceler –gelgelelim düşünce bile değildiler, bugün, olgun bir adam olarak kendilerine uzaktan bahşettiğim bu sözcükleri kabul etmeyen anlık zihinsel şimşeklerdi yalnızca– koşullu yahut hayali bir tabiata sahipti, o da ancak mevcut olmaları durumunda elbette: Ben Muriel olsaydım eğer ona böyle davranmazdım; ara sıra, kasti bir şekilde gösterdiği, Muriel'in var gücüyle reddettiği sevgisine karşılık vermek ve ona yaklaşmak isterdim. Veya: Gençken çok çekiciydi muhakkak, Muriel'in neden onu gece gündüz yanında istediğini anlayabiliyorum, ben de isterdim eminim. Salt şehvetten dolayı olsa bile, ki azımsanacak şey değildir bu evlilikte. Fakat ne o zaman Muriel'dim ben ne de şimdi öyleyim.

Dolayısıyla o gece Beatriz Noguera ne geçmişe ait ne de cansız görünmüştü; adımları, bekleyişi ve tereddütleri ona yöneltilmiş gizli gözlerimde bir oyun ya da film sahnesine benzer bir intiba bıraksa da bir resim, bir tablo gibi de gelmemişti bana; ufacık bir şehvet gösterisini (ah onca şeyi açığa çıkaran o gecelik) veya sözcüklerden yoksun arzu dolu bir monoloğu gizlice izlemek gibiydi. Sözcükleri içerinceye kadar ta ki. Beatriz, iki sigara içtikten sonra, nihayet kocasının odasının kapısını çekine çekine, tek bir parmak, ortaparmak, eklemiyle çalmaya karar verdi. Çok sessiz bir şekilde çaldı kapıyı; korktuğu için anne babasının odasına defalarca giden ve bu kez hoş karşılanmayacağından, korkak, ısrarcı, rahatsız edici yaftası yemekten, hatta azarlanmaktan çekinen bir kız çocuğu gibi.

"Eduardo." Neredeyse duyulmadı bile sesi. Yanıt gelmedi ve Beatriz'in niyetini gerçekleştirmek için yanlış bir geceyi seçtiğini geçirdim aklımdan; Muriel çok çalışmaktan yorgun düşmüş olmalıydı, belki de çoktan uyumuştu, uyumadıysa bile zihni, acilen halledilmesi gereken, pek de memnun olmadığı o senaryoyla meşguldü. "Eduardo" diye yineledi bu kez biraz daha yüksek bir sesle ve kapının altından bakmak, bu sayede odada ışık yanıp yanmadığını kontrol etmek üzere hafif eğildi. (Eğildiğinde –sadece beş saniye sürdü bu hareket, iyice kavrayabilmek için saydım saniyeleri: bir, iki, üç, dört ve beş– kalçası daha da bir ortaya çıktı; evde dimdik ve giyinik bir şekilde dolanırken bile zaten ortadaydı aslında, Muriel'in düşündüğünün ya da onu ezmek ve ona eziyet etmek adına dile getirdiğinin aksine yuvarlak veya dolgundu, kalkık ve biçimliydi –yahut bizi ayartan vücutlar için istismar derecesinde başvurulan bir sıfat kullanmış olmak adına "sıkıydı" diyeyim–, "şişko" ve daha nahoş başka şeyler dediğini duymuştum Muriel'in ona; zaten kısa olan kıyafeti eğildiğinde bir santimetre daha kısaldı ayrıca, gürbüz uyluklarını iyiden iyiye görünür kıldı –demek istediğim; onları örten bir şey kalmadı– fakat kalçasının başladığı yer tastamam da baş

göstermedi, bunun için daha çok, mesela yerden bir şey almak için eğildiğimiz zamanki kadar eğilmesi gerekirdi.) Muriel hemen söndürdü ışığı ama karısının devamında söylediklerine bakılırsa artık uyuyormuş yahut uykuya dalmak üzereymiş gibi yapması için çok geçti: "Eduardo, ışığı gördüm, uyanık olduğunu biliyorum. Eduardo aç şu kapıyı lütfen. Lütfen kapıyı aç, söz veriyorum sadece birkaç saniyeni alacağım." Ve parmak eklemiyle yeniden, bu kez daha bir cesaretle çaldı kapıyı. Sessizdi hâlâ kapının öte tarafı. Bunun üzerine, sanki kocasının uyumadığından emin olmak istermişçesine kulağını kapıya dayadı; bazen ihtiyaç duyarız gayet iyi bildiğimiz bir şeyi doğrulamaya yahut birine doğrulatmaya; artık duyularına tam güvenmeyen insanlara özgü bir davranıştır bu çoğunlukla; belki de, diye geçirdim içimden, yıllardır, her gece aynı şeyi yaşıyorlar ve dünden bir önceki günle dünü, bugünle yarını ayırt edemiyorlar. O beklenmedik cevap gelip de (her ne kadar bu fazlasıyla yavaş bir caydırma biçimi olsa da süregelen nüfuz edilemezlik halinin devam edeceğini sanmıştım) durumun tam da böyle olduğunu, Beatriz'in muhtemelen hüsranla sonuçlanacak olan bu ziyaretini her gece, Romalıların tabiriyle *conticinium* vaktinde, yani gecenin her şeyin sessiz ve kıpırtısız olduğu saatinde, gerçekleştirdiğini anlamadan hemen önce düşündüm bunu, yemin ederim; artık böyle bir zaman dilimi yok bizim noktürnal şehirlerimizde, belki de bu yüzden yok oldu bu sözcük zaten ya da işte çürüyüp gidiyor sözlüklerde yine bu sebepten.

"Hep aynı numarayı çekmekten bıkmadın mı gerçekten? Daha kaç gece sürdüreceksin bunu? Uyumam gerek, çok yorgunum. Juan ve ben zamana karşı yarışıyoruz, biliyorsun." Sinirliden çok sabırlı geliyordu kulağa Muriel'in kapının öte tarafındaki sesi. Çok yüksek sesle konuşmamıştı aslında ya, şüphe yoktu ikisinin de prensipte bu konuşmayı evdeki başka kimsenin duymasını istemediğine. Alışıldık bir sahneyse bu, belki de herkes vakıftı konuya da artık kimse oralı bile olmuyordu. Önemsiz bir şekilde de olsa adımın geçmesi irkilmeme yol açtı. Nihayetinde onları gözetliyordum; gözetlenenlerin gözetleyenin adını zikretmesi gözetleyenin kendisini afişe olmuş gibi hissetmesine yol açar, bir parça saçma bir durumdur bu, bir reflekstir aslında ve neyse ki gelip geçici bir duygudur.

"Konuşmak monuşmak derdinde değilim Eduardo. Huzursuzluk çıkarmayacağım. Sana söz veriyorum çok vaktini almayacağım.

Sadece sana sarılmak istiyorum, asırlardır sarılmıyorum sana. Bu beni sakinleştirecektir. Biraz normal bir şeyler olsun istiyorum hepsi bu, sonrasında gidip yatacağım. Uyuyabilmek için istiyorum bunu. Lütfen kapıyı aç" dedi uysalca, kibarca.

Bu bir tuzak diye geçirdim içimden. Beatriz'in sabahlık mabahlık giymediğinden haberi yok Muriel'in. Geceliğinin üstünde de altında da başka bir şey olmadığından haberi yok. Veya belki de var ama umurunda değil, artık etkilenmiyor bundan. Bu çekici bedene sadece sarılmanın, insanın ellerini üzerinde gezdirmemesinin, aşağı kaydırmamasının zor olacağını düşündüm. Ama elbette Muriel değilim ben, dedim yine içimden. Onun için hayli eski bir manzara bu, benim içinse hayli yeni. Beatriz'in bedenine temas etmek bir şey hissettirmeyecektir ona, hatta sıkıcı bulacaktır bu teması yahut nahoş, bense hayal bile etmeyi yasaklamalıyım kendime.

Hemen cevap gelmedi. Muriel salt kadının ısrarına bir an önce son vermek için de olsa, bu ricaya boyun eğmeyi geçiriyor aklından herhalde diye düşündüm. Birkaç saniyenin ardından yanıtladı Beatriz'i ve anlayabildiğim kadarıyla sesinde alaycı bir eda vardı:

"Ha, ben kendime sarıldım zaten, sağ ol. Vermek istediğin kucağı adrese teslim edilmiş sayabilirsin, git de yat şimdi, hadi."

Öfkeli değildi ya da en azından henüz değildi, nüktedan çıkışlarından biriydi bu yalnızca. Ve o son kelime, "hadi" kelimesi, sanki cefakâr bir baba tarafından fazla kaygılı yahut vesveseli kızına söylenmiş gibi, anlayışlı, hatta şefkatli bir tını barındırıyordu içinde. Ne de olsa altı, yedi belki de sekiz yaş büyüktü Beatriz'den; o zamanki çiftler için olağan bir yaş farkıydı bu, şimdi de öyle aslında ama nihayetinde iki bireyin birbirine olan davranışında, aralarındaki ilişkinin tabiatı ne olursa olsun, her şeyin bir önemi, bir payı vardır, kimin daha çok hayat tecrübesine sahip olduğunun, hatta bu dünyada daha uzun zamandır var olduğunun da öyle (ve bu durum kaçınılmaz surette babaya mahsus bir intiba bırakır).

"Saçma sapan konuşma Eduardo. Bırak da sana sarılayım. Çok huzursuzum, bir türlü uyuyamıyorum." Bunu söylerken (ilk cümleyi yani) Beatriz Noguera'yı bir an bir gülme aldı; kendisiyle alay ediyor olmasına rağmen kocasının verdiği cevabı komik bulmuştu. Belki de onun laneti, en büyük sorunu ve onu böylesine sevmeye devam etmesinin nedenlerinden biri buydu: Muriel onu güldürüyordu, kuşkusuz her zaman da güldürmüştü. Bizi güldüren ve sık-

lıkla kötü davransa da güldürmeye de devam eden birini sevmemek, ona mest olmamak çok zordur; en güç şeydir birlikte gülmekten vazgeçmek, hele de bir kez o kişiyi bulduktan ve kayıtsız şartsız yanında kalmaya karar verdikten sonra. (O müşterek kahkahanın net anısına sahipseniz ve yenileniyorsa o anınız arada sırada, çok nadir de olsa, uzun ve can yakıcı bir ara da verilse.) İki insan arasındaki, zaruri addedildiği ve azalmadığı müddetçe, seksten sonra en güçlü bağdır bu.

"Seni temin ederim ki büyük bir şefkat ve içtenlikle sarıldım kendime," diye yanıtladı Muriel, nüktedanlığını koruyordu hâlâ. "Şimdi bir de senin sarılman lüzumsuz olur." Fakat birden, bir andan diğerine bu nüktedanlıktan sıkılmışçasına yahut aniden hatırına tatsız bir anı, bir dargınlık sebebi gelmişçesine, ses tonu değişti ve sert bir şekilde, "Defol git artık ve beni rahat bırak, Roy, Rico ve diğerleri sana yetmiyor mu? Eğlencen eksik değil, ne diye her gece gelip başıma bela oluyorsun? Bunun sonucunda ne olduğunu yıllardır biliyorsun. Şartlarımı yıllar önce söyledim sana. İnsanı gerçekten canından bezdiriyorsun. Katlanılmazsın. Orada durup bu şekilde ısrar eder, yalvarır yakarırken kendine nasıl katlanıyorsun onu da anlamıyorum zaten. Yaşını başını almış insansın, her daim sevişme arzusu duyuyor değilsin ya," diye ekledi.

Şüphesiz Beatriz Noguera gurur ve onurdan yoksundu; yıllar önce bırakmıştı bunları bir kenara, muhtemelen Muriel'in bahsini ettiği yıllar boyunca pek bir anlam ifade etmez olmuştu onur da gurur da. Özlemiyordu da, geri kazanmayı da planlamıyordu ayrıca, hayatında, en azından evlilik hayatında, yoktular yalnızca. Zira böylesi zalim ve kati bir şekilde geri çevrilen hemen herkesin yapacağının aksine ne sert bir yanıt verdi ne yerinden kımıldadı ne oradan uzaklaştı ne tek bir adım attı ne de odasına döndü.

"Nasıl da eminsin ve bu emin olma hali nasıl da işine geliyor," diye yanıtladı, "böylece ne sorumluluk kalıyor geriye ne de şüphe. Rico, Roy ya da başka biri olmadığını biliyorsun, sadece arada sırada dışarı çıkıyoruz hepsi bu ve beni eğlendirip oyalamaları senin hayrına aslında çünkü hiçbir surette sana bel bağlayamam değil mi, ya da ancak görünüşü kurtarmak, ele güne karşı rezil olmamak, aktrislerinden biriyle yanlış bir yerde görünmemek istediğinde birlikte boy gösterebiliriz. Ya da artık her ne iseler işte." Bunu öyle ters yahut sitem edercesine söylemedi, daha çok inandırıcı olmaya

çalışıyor gibi bir hali vardı, ayrıca hemen ardından, önceki çizgisine dönerek, "İstediğin kadar başından defetmeye çalış, beni bir tek sen ilgilendiriyorsun ve ben seni seviyorum, ki söylememe gerek olduğunu bile düşünmüyorum aslında. Ayrıca her gece de gelmiyorum, abartma. Hem neden denemeyecek, bir girişimde bulunmayacakmışım ki? Bana zahmet değil ki bu. Eskiden böyle değildi. Yormuş değilim ya seni, ayrıca ilişkimiz de öyle canlılığını falan yitirmiş değil. Saçma sapan, eski mi eski bir mesele uğruna her şeyi birden kestin. Nasıl bir karar alınırsa alınsın arzu ve sevgi bir günden diğerine değişmez, yok böyle bir şey. Keşke öyle olsaydı, daha başka ne isterdik ki, bin dert ve tasadan, bin faciadan kurtulurduk ne güzel. Şimdi beni görsen... Hadi, bir an için bile olsa şu kapıyı aç da bak bana. Bir sarıl bana. Sonra istiyorsan, gidebilirsen yine git" diye ekledi.

Hâlâ temkinli bir edayla konuşuyordu, bir parça meydan okuyan o son sözlerini bile tedbiri elden bırakmadan dile getirmişti; tevazu vardı sesinde, sanki Muriel'den çok kendisini cesaretlendirmek istiyordu. Yine de, Muriel'in Beatriz'in fiziğine istinaden yaptığı yorumların –düpedüz hakaret de denebilirdi hepsine– çirkinliğini göz önünde bulundurunca bunları söyleyecek cesareti toplamış olması, bu gururu kendinde bulması dikkatimi çekti: "Kilo versen diyorum, Alamo çanına döndün resmen" derdi sebepsiz yere. Veya, "Gitgide daha çok Shelley Winters'ı çağrıştırıyorsun bana; sima olarak değil, ki o da bir şey, ama onun dışında tıpkısının aynısı oldun çıktın; sarı ve kısa bir peruk taksan, diz plan ve arkadan çekimle dublörü olarak rol alabilirsin rahatlıkla." Ellerini sanki bir sahne çekercesine yerleştirip sinematografik kıyaslamalar yapardı sık sık; mesleki deformasyondu şüphesiz. Beatriz bazen centilmence karşılardı bu yorumları, –bazense sarsılır, hani neredeyse ağlayacak gibi olurdu– yılmazdı, zira Muriel'in verdiği referanslardan fazlasıyla haberdardı: "Yakışıklı addedilebilecek iki aktörle, Vittorio Gassman ve Tony Franciosa ile evlendiğine göre o kadar da çirkin olamaz" diye yanıtlardı. Beatriz Noguera'nın seçkin, hantal ve zavallı Winters'la hiç alakası yoktu –gençken etine dolgun, olgunluk çağındaysa basbayağı şişmandı Winters, hemen her zaman insanda merhamet uyandıran, hazin rollerde oynardı–, herhangi bir çanla da. Evvela Beatriz çok uzun boyluydu, neredeyse kocası kadar uzundu ve topuklu ayakkabı giydiğinde boyu Muriel'inkini geçiyordu. İri yapılı

ve iri kemikliydi, ki bu da başka kadınların kendisiyle dayanışma içinde olmasının ve erkeklerin kendisine şefkatle yaklaşmasının önüne geçiyordu; böylesi güçlü kuvvetli ve sağlıklı birinin herhangi bir korumaya yahut teselliye ihtiyaç duyabileceğini tahayyül etmek zordu. Şözde şişmanlığına ve endamına gelince; –birtakım bariz farklar dışında; üstelik Beatriz çocuk doğurmuştu– daha çok, son ve önümüzdeki on yıl içinde, oyunculuk yeteneğindense muhtemelen yeşil gözlerinden ve dikkat çeken göğüs ölçüsünden dolayı, (gerçi hiçbir filmi batırmış değildi) kariyerinin zirvesinde olan Avusturyalı aktris Senta Berger'le örtüşüyordu. Belki bugün o endam ve o göğüsler günümüzün daha eli sıkı gençlerine abartılı gelecektir ama o zaman sadece kıvrımlı olarak görülüyor ve en parlak döneminde birer delikanlı yahut çocuk olan ben ve arkadaşlarım da dahil olmak üzere seyircileri ağzı açık bırakıyordu. Gelgelelim böyle bir ete sahip kişi (hani neredeyse patlamanın eşiğinde diyelim; onu örten giysilerin patlamasından bahsetmiyorum elbette, tek bir kırışıklığa mahal vermeden tüm tenini, cildini dolduran etin patlamasını kastediyorum) aşırı olup olmadığını tam olarak bilemez bir türlü ve zordur bu kişinin kendisini olduğu gibi, herhangi bir komplekse kapılmadan kabul etmesi, hele de en yakınındaki, kendisini beğendirmeyi en çok istediği insan karalayıcı ve yer yer maharetli kıyaslamalarla –bunlara karşı kişinin kendini savunması, en azından gülünç duruma düşmeden savunması imkânsızdır– durmaksızın ona saldırıyor yahut düpedüz hakaret ediyorsa. (Başkalarından gelen iltifat ve övgüler hiçbir şey ifade etmez olur, ne hakaretlerin etkisini yok eder ne de herhangi bir şekilde yardımı dokunur ve daha ağızdan çıkarken silinir giderler.) Dolayısıyla bu söylediklerini söyleyebilmesi için ("Şimdi beni görsen... Bak bana. Sonra istiyorsan, gidebilirsen yine git") Beatriz'in o incecik geceliğiyle ayna karşısında kendisini uzun uzadıya seyretmiş, kendisini her açıdan incelemiş olması gerektiğini varsaydım; kendi görüntüsünden etkilenmiş, cazibesine ikna olmuş olmalıydı, belki bir iki kadehle de iyice cesaret bulmuştu; küstahlığını kuşanmıştı belli ki ve gördüğü şey karşısında kendi kendine onay vermişti. Bu irade gücü gerektirir yahut Beatriz'in durumunda epey bir tutku veya ihtiyaç; ikisi de algımızı ve anlama yetimizi çarpıtır ve olasılık hesabında sıklıkla hata yapmamıza neden olur. Teoride her şeyin onun lehine olduğuna yemin edebilirdim. Hâlâ çocuk sayılırdım

ve orada durmuş, zevkten dört köşe bir şekilde onu seyrederken aklıma eskiden güzel bir kız gördüğümüzde söylediğimiz hafif kaba bir laf geldi: "Çekici", "seksi", "ateşli" benzeri anlamları olan "ilik gibi" (bugün pek kullanılmıyor, öte yandan uygun da görülmüyor) ve bu lafın Beatriz'e cuk oturduğunu düşündüm.

Muriel bir süre, kısa bir süre, konuşmadı. Kapıyı açmayı mı düşünüyor acaba, diye geçirdim içimden. Bir seyirci olarak Muriel'in belirmesini ve bu gösteriye daha bir dahil olmasını yeğliyordum; bir kez bakmaya ve dinlemeye başladığınızda hareket hep devam etsin istersiniz zira. Merakınızı celbettiyse ani bir bağımlılık yaratır bu durum; herhangi bir edimde bulunmaktan yahut müdahil olmaktan çok daha güçlü, çok daha karşı konulmaz bir zehirdir. Şayet müdahil oluyorsanız karar vermek ve bir şeyler uydurmak zorundasınızdır, zahmetli bir uğraştır ve bir konuşmayı yahut bir sahneyi sonlandırmak bizzat size bağlıdır, sorumluluk gerektirir; gelgelelim yalnızca bakıyorsanız, tıpkı bir romanda yahut filmde olduğu gibi, her şey size sunulur zaten, sadece yaşanmamış olanların size gösterilmesini ya da anlatılmasını beklersiniz ve bazen kendinizi bunlara öyle kaptırırsınız ki kimse sizi yerinizden veya koltuğunuzdan kaldıramaz, kaldırmayı deneyene de küfrü basarsınız. Ama işte bunlar, karanlık koridorun gerçek dışılığına rağmen, o gece yaşanıyordu, ayrıca sokağın aydınlığı da vuruyordu içeri, sokak lambalarının yahut gözcü ayın dolaylı, solgun ışığı süzülüyordu odalara ve cilalı ahşap zemine daha da solgun bir biçimde yansıyordu, o ahşap zemine çıplak olduğunu düşündüğüm ayakları basıyordu uzun boylu, kaygılı, iri yarı, kırklarında ya da belki kırklarını geçkin bir kadının, kocasının odasının kapısını çalıyor ve bekliyordu mütevazı bir şekilde, sevişmek veya bir parça şefkat görmek için yakarıyordu ona, emin değildim hangisi olduğuna, belki ikisi birdendi ya da birdi ikisi onun nezdinde, emin değildim bundan da, her an cesaretini kaybedebileceğini, utanç duyabileceğini, çirkin, acınası ve şişman olduğu gibi bir hisse kapılabileceğini düşündüm, Muriel'in kapıyı açması durumunda, nihayet eline istediği fırsat geçtiğinde, nihayet görülmek istediği gibi görüldüğünde Beatriz'in birden, diğer tüm gece kıyafetlerini denedikten sonra dolup taşan bedeni için karar kıldığı bu ufacık kıyafetle kendini fazla çıplak, fazla ortada hissedebileceğini, kendisini yüzsüz bir dilenci olarak görebileceğini, bir anda utanıp bedenini kollarıyla

örtebileceğini düşündüm. Benim varlığımı, tek bir ayrıntıyı bile kaçırmayan hayran bakışlarımı fark etse hiç şüphesiz yapardı da bunu; tamahkâr olma cüretini gösteremiyordu bakışlarım bana kalırsa, tabii o da bunun kontrolü insanın elinde olduğu kadarıyla. Gördüklerim ve duyduklarım sahnenin sona ermemesini ya da en azından henüz sona ermemesini istemem için yeterliydi; hiç değilse Muriel yumuşayacak mı yoksa kapıyı, sanki kapı değilmiş de başka bir duvarmış gibi, sımsıkı kapalı mı tutacak onu öğrenmek istiyordum; gerçi ince bir duvar olurdu bu durumda zira sesi bana kadar ulaşmıştı, duymuştum tüm söylediklerini. Beatriz'in kapının altından bakmak üzere yeniden hafif eğildiğini gördüm –yeniden iyice ortaya çıkan kalça ve uyluklar, dört açılmış gözler– ve beklenti içinde veya muzafferane yahut tamamen iç rahatlığından kaynaklı bir "Ah" döküldü dudaklarından. Muriel'in ışığının yanıyor olduğunu çıkardım bundan ve ayak seslerini duyduğumu sandım, belki de sadece bir tahmindi benimki, sinemada yaptığımız gibi. Veya belki tam da kendisinden istediği gibi karısına bakmak ve sonra istiyorsa, gidebiliyorsa gitmek üzere ayağa kalkmıştı ve kapıya yaklaşıyordu şimdi.

Benim zannettiğim gibi öyle hemen olmadı. Temel birtakım hazırlıklar ya da biraz daha fazlasını yapması gerekmişti herhalde; uzun, lacivert sabahlığını giymiş, ağzını çalkalamış ya da kim bilir belki de işemiş olmalıydı; hem onun hem de Beatriz'in yatak odalarında sadece kendilerinin kullandığı küçük birer tuvalet vardı. Belki de yatma hazırlığında göz bandını çıkarmıştı ve şimdi ayna karşısında yeniden takıp ayarlaması gerekmişti, çünkü nihayet yüzünü gösterdiğinde her zamanki gibi gözündeydi bandı, kısmen hayal kırıklığına uğratmıştı bu beni, uzaktan ve loş bir ışıkta da olsa altında ne gizlediğini göreceğimden pek bir emindim zira, karısının yanında gözünü örtmesi için bir sebep yoktu neticede, daha önce defalarca görmüş olmalıydı kocasının gözünü ya da gözünden geriye ne kaldıysa işte onu, en azından her şeyi birden kesmeden, karısından yorulmadan, ilişkileri canlılığını yitirmeden önce, Beatriz'in dediğine göre buydu yaşanan ve sözlerinin doğru olmaması için bir sebep yoktu, onlar için bu sözler bir tanıktan yoksundu ve ortada bir tanık olmadığında iki taraf da yalan söylemez aralarında yaşananlar konusunda, en azından prensipte, bunu farkında olmadan yapmadığı sürece elbette, çünkü belki de tahammül edebileceği tek biçimde anlatmayı başarmıştır olanları kendine, mesela şu şekilde: "Artık canının benimle sevişmek istememesine inanamıyorum. Kendi arzularının önüne geçerek, kendine rağmen aldığın bir karar bu ve bu kararını sonuna kadar uyguluyorsun çünkü kendi kelimelerinin tutsağısın. Bir gün, özlem ve hüsran dolu bir gece yok sayacaksın bu sözlerini, isyan edecek, hiç söylenmemiş kabul edeceksin hepsini. Bu gece belki veya bir sonraki, o değilse ondan sonraki gece ve ben yanında olacağım, silmene yardım edeceğim."

Muriel hızla ama büyük bir gürültü çıkarmadan açtı kapıyı; sanki kendisine ait bu sahnenin veya bu ailevi tartışmanın evi, şehri ya da evreni en ufak bir şekilde rahatsız etmesine hazır değilmiş-

çesine; her şeyin sessizce yaşanmaya devam etmesi, hiçbir şeyin evin, şehrin, evrenin sessizliğini bozmaması için suskun, ölçülü bir şiddetle açtı da denilebilir pekâlâ. Belki de doğruydu söyledikleri, Beatriz'in abartmak olarak yorumladıkları: Beatriz her gece yaslı yatağından kalkıp onun kapısına geliyordu belki de; bu durumda, kimse rahatsız olmasın, kimse uyanmasın diye birer usta olup çıkmıştı ikisi de neredeyse fısıldayarak konuşmakta ve öfkelerini bastırmakta. Belki bir de hikâyeleri belli belirsiz ve hiçbir zaman anlatılmayan bir hikâye olsun diye –ne de olsa özel hayatlarını anlatma alışkanlıkları yoktur insanların– varlıklarının tek tanığı yarı aralık gözünden uyku akan ay olsun diye. Ne ki o gece o göze benim gözlerim eklenmişti, uyku akıyordu benimkilerden de ama fal taşı gibi açıktılar ve kesinlikle soğuk değildiler.

Karısının lagalugalarından bitap düşen Muriel odasından yansıyan –gerçekten de yakmıştı odasının ışığını– ışığın aydınlattığı kapı eşiğinde belirdi. Koyu renk sabahlığı yalnızca yakasını ve paçalarını görebildiğim beyaz pijamasıyla tezat oluşturuyordu; baldırlarının yarısına kadar zarif bir şekilde örtüyordu pijamayı üzerindeki sabahlık. Saçı yatakta dağılmamıştı, fırsat olmamıştı buna, pijama giyiyor olması dışında her zamanki gibi gözüküyordu. Tek gözünü Beatriz'e çevirdi, kollarını keskin bir hareketle kavuşturdu ve öğrencisini tüm erdemlerini –bu durumda hani neredeyse büsbütün meydanda olan teniydi bu erdemler– bir anda sıfırlayacak denli büyük bir kabahat işlerken yakalamış bir profesör edasıyla, gözünü ayırmadan ve kınayarak baktı karısına: Sanki öfkesi o zaruri memnuniyeti bir saniye içinde memnuniyetsizliğe dönüştürmüştü. (Yani üstünde o gecelik varken zaruri olarak görüyordum ben memnuniyeti.) Nüansları fark edebildiğim kadarıyla bakışında rahatsızlık, küçümseme ve hiddet, kim bilir belki bir de karşınızdakine merhamet etmenize değil de sinirlenmenize yol açan o başkası, ne ki size yakın biri, adına utanmak dediğimiz şey olduğu izlenimine kapıldım. Bir fısıltıdan ibaret sesinin buz gibi ve metalik bir tınısı vardı.

"Saçma sapan, eski mi eski bir mesele uğruna demek?" dedi Muriel, Beatriz'in sözlerini yankılayarak. "Saçma sapan bir mesele ha? Ne cüretle böyle tanımlarsın, hem de gelinen bu noktada, sebep olduğu, olmaya da devam ettiği onca şeyden sonra? Basit bir şaka, öyle değil mi? Küçük bir oyun, değil mi, ha? Aşkta her şey mu-

bahtır zaten, pek komik, pek zekice." Sanki onu sarsacakmışçasına ellerini Beatriz'in omuzlarına koydu; Beatriz'i itmesinden, sırtüstü yere yuvarlamasından korktum, düştüğü takdirde başının arkasını koridorun duvarına veya ahşap zemine çarpabilirdi, kötü bir darbe alması durumunda ölebilirdi; herkes her an ölebilir. Muriel o an bariz bir şekilde şiddete meyilliydi, işlerin çığırından çıkmasından korktum: Muriel'in şirazeden çıkmasından. "Hiçbir zaman farkına varmayacaksın, değil mi? Ne yaptığını hiçbir zaman anlamayacaksın, senin için bir önemi yok çünkü, o zaman da yoktu, ne kadar yaşarsan yaşa bundan sonra da olmayacak, umarım çok yaşamazsın, umarım yakında ölürsün. Onca yıl boyunca seni sevmekle ne büyük aptallık ettim; tüm kalbimle sevdim seni, tabii hiçbir şeyden haberim yoktu o zaman, ne büyük aptallık. Ha seni sevmişim ha bir hıyarı, karpuzu, enginarı." Bu karşılaştırma şaşırttı beni, Muriel'in, karısına sık sık yaptığı hakaretamiz şakalar söz konusu olsa da, nüktedan tabiatına kavuştuğunu düşünüp umutlandım bir an. Tamam, "hıyar" "kaba saba", "yontulmamış kimse", "görgüsüz" ve "budala" gibi anlamlara da geliyor, bazen bu şekilde kullanılıyordu ama "karpuz" ve "enginar" için aynısını söylemek mümkün değildi; dolayısıyla Muriel'in kendini alamayıp bu muzipliği diğer meyve ve sebzelere de uyarladığını düşündüm. Gelgelelim ellerini Beatriz'in omuzlarından boynuna (uzun boylu bir kadının uzun boynuna, düzgün, pürüzsüz, sıkı boynuna) kaydırdığını görünce paniğe kapıldım; kolaydır orada birden sıkmaya başlamak ve iki üç dakika içinde bitiverir her şey, sinir bozucu yahut nefret edilen insan yaşamıyordur artık ve yapacak hiçbir şey yoktur, konuşan, yaralayan dil susmuştur ve belki ağızdan dışarı sarkmıştır, hareketsizdir, şişmiştir, morarmıştır, insanlar boğularak öldürüldükten sonra bu şekilde gösterilir kimi filmlerde; gerçeğe mi dayanıyor yoksa sadece, tahtalıköyü boylamasının yanı sıra bir de boyanmış bir porselen yahut yumurta misali yuvalarından fırlamış gözlerle kalakalacağını, böylesi korkunç bir görüntüsü olacağını düşündürerek seyirciyi korkutmayı mı amaçlıyor, bilmiyorum. "Söyle bakalım, neymiş o bakmamı istediğin? Bu gecelik mi? Olayı nedir, satın mı aldın yoksa biri hediye mi etti? Gülünç olma, yeterince baktım sana, iyisi mi hiçbir ayrım gözetmeyen sevgililerine, o abazan heriflere sakla sen onu, benim yanımda giyip de heder etme boşuna. Bakıyorum işte, evet ne olmuş? Yağ, salt yağ, hep yağ, benim için bundan öte bir şey

değilsin." Parmak uçlarını ince kumaşın üzerinde yukarıdan aşağı dolaştırdı, aşağılayıcı bir hareketti bu, sanki ikisine, gerek kumaşa gerekse kadına, dokunmak da midesini bulandırıyormuş gibiydi. Bunu nasıl söyleyebilir, diye geçirdim içimden. Ya aklını oynatmış ya da göz göre göre yalan söylüyor. Onu buna nasıl ikna edebilir, tabii ikna edebilirse... Yağ onu tanımlamak için kullanabileceğiniz son kelime gerçekten de. Her koşulda Muriel'in bu hareketi, şükür ki, ellerinin başka bir yere yönelmesini, kadının boynundan uzaklaşmasını sağladı da boynunu saracağından, boğazını sıkacağından korkmaz oldum artık; aslına bakılırsa aşağı kaydı elleri ve, o tiksinme ifadesinden sonra, beklenmedik bir şekilde göğüslerine yerleşti, hızlı hızlı, kaba saba avuçlayıp mıncıkladı göğüslerini, en ufak bir sevgi yoktu hareketinde, hele erotizmden büsbütün uzaktı, tabii bu benim gördüğümdü, bir dokunuşun, temasın diğerine gerçekte ne hissettirdiğini kim bilebilir ki, kestirilemez bir şeydir bu genellikle, bir kez dokununca yahut dokunulunca, bir uyluğa yanlışlıkla değince (etek hafif yukarı çıkmıştır) ve uyluğun geri çekilmediğini, uzaklaşmadığını fark edince tuhaf keşiflerde bulunur insan; yeniden dokunması için yeterlidir bu ve şimdi yanlışlık da değildir o dokunuşun sebebi, teyit etme isteği ve meraktır, hesaba katılmayan ani bir arzudur; pek çok güzelin korkunç yahut başta nefret ettikleri adamlara abayı yakmasına yol açan o beklenmedik arzu; ten güvenilmezdir, et kafa karıştırıcı. Sıkı olmalıydı Beatriz Noguera'nın göğüsleri; Muriel ezdi neredeyse bu göğüsleri, düpedüz avuçladı; evet, tıpkı metroda başkalarını sabırsızca, yüzsüzce elleyen bir insan misali yaptı bunu, hani şu bitmek bilmeyen birkaç saniye boyunca pençesini uzatmak için bir istasyona yaklaşmayı bekleyen ve sonra kapılar açılır açılmaz sıvışan insanlar misali. Davranışı onur kırıcı, hoyrat ve münasebetsizdi, bunun yerine Beatriz'in şu ana dek istediği tek şeyi yapsa, ona sarılsa ne olurdu yani, diye geçirdim içimden. Fakat kimse kendisini tiksindiren bir şeye dokunmaz, diye düşündüm sonra, sanki dokunulan bedenin hiçbir anlamı yokmuşçasına, böyle aşağılayıcı, mekanik bir şekilde de olsa dokunmaz. İnsan ufacık, minimum bir zevk bile almayacağını düşündüğü göğüsleri ellemez. Ne ki bu hareketin ardından onu reddedeceğinden, defedeceğinden şüphem yok yine de, hiçbir surette haklı olduğunu kabul etmeyecek Beatriz'in, haklıysa bile. Kendi arzusuna, sırf bastırabilmek için ehemmiyetsiz kılıfına

soktuğu şehvet duygusuna karşı koyacak. Bir anlığına teslim oldu ona (ah, gizleyen ve meydana çıkaran gecelik), gelgelelim, sanki onda uyandırdığı tek duygu kin, kabalık ve küstahlıkmışçasına, kayıtsızlıkla, hor görüyle örttü üstünü; bunlardı aklımdan geçirdiklerim. Derken bir elini, sol elini daha da aşağı kaydırdı ve hiçbir engel oluşturmayan geceliğinin üstünden (altında hiçbir şey yoktu, görmüştüm çoktan) Beatriz'in cinsel organını tuttu; okşamadı, elini iyice bastırmadı ve tabii ki ne bir ne de iki parmağını soktu içine, bunlarla alakası yoktu yaptığının: Yerden bir avuç toprak alan, bir tutam ot toplayan, bir karahindiba çiçeğini havada kavrayan veya langırt masasının kollarından birini ya da bir tavanın sapını yahut benzeri bir şeyi, önemsiz, kendisinde yer etmeyen bir şeyi tutan ve onu tutmasa da her şey aynı şekilde devam edeceğinden bu hareketini anında unutan biri misali tutmakla yetindi sadece. "Görüyorsun işte" dedi Muriel onu tutmaya ya da kavramaya devam ederken. "Sana bakmamı istemiştin; bakıyorum işte. Üstelik sadece bu da değil; fark ettiğin üzere sana dokunuyorum da. Ne olmuş yani? Benim için hiçbir anlam ifade etmediğini, bu bağlamda hiçbir surette umurumda olmadığını ve hiçbir zaman da olmayacağını gayet iyi biliyorsun. Ha sana dokunmuşum ha yastığa, karşımdaki ha sen olmuşsun ha bir fil. Hepsi bir. Un çuvalı, et çuvalı." Onu rencide etme fırsatını kaçıramazdı. Kendisini böyle kaba ve sert bir şekilde tutmasına izin verdi Beatriz, ne direnmeye ne elinden kurtulmaya kalkıştı ne de geri adım attı. Onu kaba bir biçimde elliyor olmasına rağmen Beatriz kendini Muriel'in kollarına atmaya, boynuna kollarını dolamaya meyletti gibi geldi bana; fakat durum böyleyse bile bunu yapacak cesaretten yoksundu veya buna vakit kalmadı kesinlikle: Her şey çok çabuk ve nahoş bir şekilde gerçekleşti. "Yürü hadi, yatağa dön. Defol, burada sana göre bir şey yok, burada bir işin yok senin. Daha kaç gece bunu söylemem gerek? Bunun gerçekten böyle olduğunu, ikimizden biri ölünceye dek de kati surette bu şekilde kalacağını ne zaman anlayacaksın ulan? Umarım seni tabuta koyan ben olurum, yoksa daha bedenim soğumadan, gerçi soğusa da fark etmez sana ya, bedenime sürtünmeyeceğinin garantisini kimse veremez bana. Tanrım, hiçbir şeyi kayda geçirmiyor gibi bir halin var, sanki yıllardır dün yaşananları bile hatırlamıyorsun, sanki her gece bir gün öncesini siliyorsun hafızandan. Ne zaman vazgeçeceksin?"

Ürperip aniden çekti ellerini, abartıyordu muhtemelen, bir cerrah misali yukarı kaldırdı sonra ve sanki ıslakmış da silkelemek, acilen havalandırmak istiyormuşçasına salladı bir iki defa. Tatsız bir görevi yerine getiren biri gibi çekti ellerini, yapışkan bir şeye dokunan biri gibi, istemediği halde kılıcını kabzasına kadar sapladığı bedenden çeken biri gibi çekti; meydan okunmuştu çünkü kendisine, bir düelloya davet edilmişti ve kalmamıştı başka çaresi. Ve bu abartılı hareketlerden sonra ellerini sabahlığının cebine soktu, göğsünü kabartıp gerindi. Ayağına kadar gelen tuniği ya da koyu renk peleriniyle, siyah göz bandıyla, alacakaranlık veyahut gece denizinin renginde olan, her zamankinden de sert ve tiksintiyle bakıyor gibi gözüken, görebilme yetisine sahip gözüyle bir rahibe veya Dracula'ya yahut Fu Manchu'ya benziyordu; sanki bu iki göz hunharlık ve utanç karışımı bir duyguyla delip geçiyordu Beatriz'i. Ve Muriel onu bıraktığında Beatriz elden ayaktan kesildi ve birden onu –bir anlığına– Muriel'in gördüğü veya gördüğünü söylediği şekilde gördüm: hiçbir cazibesi olmayan, yılgın, ruhsuz bir kadın; artık ne dik ne de güçlü, sanki tüm hatları, tüm kıvrımları düzleşmişçesine, yassılaşmışçasına ya da bir anda sönüvermiş ve sıkılığını kaybetmişçesine o ufacık kıyafetinden muhtemelen utanç duyan, hayal kırıklığıyla başı öne eğilmiş, aşağılana aşağılana küçüldükçe küçülmüş bir zavallı, hani neredeyse bir enkaz, kollarını bile kendine siper edemeyen, ezilmiş, yenilmiş bir kadın –ki, güç bela toplamayı başardığı bu cüretkârlık kırıntılarıyla kendini göstermeye, ona kafa tutmaya bir kez karar verdikten sonra (ne ki yalnızca kırıntıydılar işte) fazla acınası olurdu bu, büsbütün dize gelmek olurdu– kollarıyla bedenini örtmekten aciz ama şüphesiz geri adım atmak, koşa koşa odasına dönmek, kaçmak, yok olmak isteyen bir kadın.

İnsanların olumsuz tepkileri bizi nasıl da değiştiriyor, diye düşündüm ya da şimdi, bambaşka bir yaştayken, tam olarak aynı kelimelerle olmasa da, o an benzeri bir şey düşünmüş olduğumu düşünüyorum. Geri çevrilmek nasıl da üzüyor bizi ve gücü elinde tutmasına izin verdiğimiz kişi nasıl da arttırıyor o gücü; kendisine verilmediği, o imkân sağlanmadığı sürece kimse böyle bir güce sahip değildir çünkü; ona tapmaya yahut ondan korkmaya razı olmadığınız sürece, onun sizi sevmesi yahut mütemadiyen onaylaması için yanıp tutuşmadığınız sürece kimse böyle bir güce

sahip değildir; bu tarz her tür heves mağrurluk belirtisidir ve bizi güçsüzleştirip savunmasız bırakan da bu mağrurluktur: Bu heves tatmin edilmediğinde yahut yatıştırılmadığında başlar yıkımımız ve sonrasında her gün, her saat ona adarız kendimizi, öyle doğaldır ki ardından hoşnutsuzluğun ağır basması ve ilk adımlarımızdan itibaren değilse de, daha en baştan itibaren hüküm sürmesi, er ya da geç bunun yaşanması... Neden sevilmek zorundayız titrek parmağımızla seçtiğimiz kişi tarafından? Sanki bize itaat etmeye mecburmuş gibi neden ille de o kişi? Veya neden bizi arzulamak zorunda olsun bize ıstırap yahut hayat veren, eti ve kemiği için yanıp tutuştuğumuz bu insan? Neden olsun bunca tesadüf? Ve olduğunda neden sürsün? Neden sürmek zorunda olsun böylesi kırılgan, pamuk ipliğine böylesi bağlı bir şey, böylesi tuhaf mı tuhaf bir beraberlik? Karşılıklı aşk, karşılıklı arzu, müşterek tutku, birbirini aynı anda takip eden gözler ve dudaklar, seçilmiş olanı kalabalığın içinde görebilmek için uzatılan boyunlar, tekrar tekrar birleşme yolu arayan cinsel organlar ve o tekrardan, aynı bedene yine ve yeniden dönmekten alınan tuhaf haz... Genellikle hemen hiç kimse birbiriyle böylesi rastlaşmaz, böylesine kesişmez ve güya birbirine bu kadar âşık bunca çift varsa şayet, bunun bir sebebi öykünme, esas olaraksa uzlaşımdır veya parmakla işaret eden kişinin berikine kendi isteğini benimsetmesi, onun aklını çelmesi, onu daha isteyip istemediğinden bile emin olmadığı bir şeye, bu baskı, bu ısrar, bu önderlik olmasa hiçbir surette adımını bile atmayacağı bir yola girmeye mecbur bırakması ve diğer tarafın, göklere çıkarılanın, kur yapılanın –başkasının yörüngesine girenin– bu şahıs tarafından sürüklenmeye rıza göstermesidir. Gelgelelim bu durum ille de sürecek diye bir şey yoktur; büyü sona erer, pus dağılır, ayartılan taraf yorgun düşer veya gözlerini açar ve işte o zaman ayartan, bu işi mecbur kılan tarafa çaresizliğe ve paniğe kapılmak, diken üstünde olmak, hâlâ gücü varsa yeniden çalışmaya koyulmak, kapı önünde nöbet tutmak, geceler ve geceler boyu yalvarıp yakarmak ve diğerinin merhametine kalmak düşer. Seçilen ve inanılmaz bir şekilde, gerçekleşmesi için hiçbir sebep olmadığı halde, sanki bir mucize yaşanmışçasına veya bizim sözümüz kanunmuşçasına, titrek parmağımızın davetini kabul eden kişiyi elde tutmayı beklemek kadar insanı açığa çıkaran yahut köleleştiren bir şey yoktur...

Beatriz Noguera kısa sürede, fazla uzatmadan kendini toparladı; yeniden büyüdü, kendi biçimini geri kazandı, o birkaç dakika içinde açıklanamaz bir şekilde yitirmişti sanki biçimini yahut kaçıp gitmişti şekli şemali. Dikleşti yine, başını kaldırdı, o göz alıcı bedenine büründü bir kez daha, doğruca Muriel'e baktı. Yüzünü tam göremiyordum, kocasının laflarını duyduğunda gözyaşlarını bastırması zor olmuş olmalı diye düşündüm, –"Umarım ilk sen ölürsün, seni ben gömer, canşız bedenini, bedenindeki o ölüm solgunluğunu ben görürüm"– fakat ne hıçkırıklara boğulmuş ne de inlemişti, belki de Muriel'in zannettiğinden daha iyi bir hafızası vardı ve artık hiçbir şey canını fazla yakmıyordu, belki de bu gece ziyaretlerinin sebebi dün yahut önceki gün olanları bir anda unutması değil de denemekten vazgeçmemeyi başardığı, alandan çekilmediği, alanı terk etmediği yahut bayılmadığı sürece tüm direnişi kırabileceğine, bu direnci alt edebileceğine olan sarsılmaz inancıydı. Fakat başkaydı ona musallat olan veya aklında kalan laflar, sanıyorum başkaydı canını en çok yakan cümleler, çünkü onlardı yanıtladığı:

"Hayır, aptallık etmedin. Bilakis: Onca yıl boyunca, geride kalan onca yıl boyunca beni sevmekle iyi ettin... Eminim hayatında yaptığın en iyi şeydi bu."

İşte o zaman gözlerinin buğulandığına kani oldum, zira biz erkekler, hemen hemen hepimiz diyelim, bir kadının sessiz sessiz ağlaması karşısında merhamet etmekten kendimizi alamayız, bu gözyaşları sahte de olsa, rol de olsa, zorlama da olsa, sebebi bilmediğimiz ve belki bizimle bütünüyle ilgisiz bir duygu, hatta uzun zaman önce veya daha yeni kaybettiği, bizim varlığından bile haberdar olmadığımız başka bir erkekle, rakibimizle ilgili bir duygu da olsa fark etmez. Sebebinin biz olmadığından şüphelensek de fark etmez; o gözyaşları yumuşatır bizi, merhamet uyandırır içimizde, dindirmekle yükümlü olduğumuzu hissettirir bize. Başka bir açıklama bulamıyorum Muriel'in tepkisine.

"Sana hak veriyorum" dedi. "Hayatımı çöpe attığımı düşünmem için bir sebep daha işte. Hayatımın büyük bir kısmını. Bu yüzden affedemiyorum seni." Yumuşak bir ses tonuyla, hani neredeyse hayıflanırcasına söyledi bunu, o ana dek kullandığı sert ve hakaretamiz üslupla hiçbir ilgisi yoktu. Sanki şimdi ilk kez, üstelik de hazin, bir açıklama yapıyordu ona. "Eğer bana hiçbir şey söylememiş olsaydın" diye ekledi, "beni kandırmaya devam etmiş olsaydın... İnsan

böyle bir şeye kalkıştı mı bunu sonuna kadar sürdürmeli. İnsanı yanılgıdan kurtarmanın, birden doğruyu söylemenin ne anlamı var ki? Üstelik bu daha da kötü, zira tüm yaşananları yalanlıyor veya geçersiz kılıyor, insan tüm yaşadıklarını bu yeni bilginin ışığında yeniden değerlendirmek yahut yadsımak durumunda kalıyor. Ne ki başka da bir şey yaşamadı ki o insan işte; ne yaşadıysa onu yaşadı. Peki bununla ne yapmalı? Tüm hayatını mı silmeli, geçmişe dair inandığı ve hissettiği her şeyden vaz mı geçmeli? Bu mümkün değil fakat öyle olmadığını biliyorken, yaşadığın şey gerçekmiş, hiçbir şey olmamış gibi yapmak da mümkün değil. Bu durum görmezden gelinemez, ne ki yaşanan o yıllar bir köşeye de atılamaz, nasıl yaşandılarsa öyle yaşandılar zira, başka türlü olmasının mümkünatı yok artık, hep bir şey, bir hatıra kalacak o yıllardan geriye, şimdi bir fantazmogoriden, yaşanan ve yaşanmayandan ibaret olsa da. Peki insan bunu ne yapsın, nereye koysun bu yaşanan ve yaşanmayanı? Ah, nasıl da budalalık ettin Beatriz. Bir kez de değil üstelik, iki kere yaptın aynı şeyi."

Evet, keder doluydu sesi, ne küçümseyen ne de saldırgan bir tınısı vardı şimdi, belki bir parça kin barındırıyordu sadece. Beatriz Noguera da hemen aynı tonu benimsedi, belki kurnazlıktan yaptı bunu, belki de içtendi.

"Çok üzgünüm aşkım, seni incittiğim için çok üzgünüm. Zamanı geri alabilmek isterdim" dedi onu aldattığı ana mı yoksa aldatmanın öncesine mi dönmek istediğini belirtmeden. İlkini mi yoksa ikincisi mi yapmamış olmayı istediğini açıklığa kavuşturmadan. Ve kendisine söylenen tüm o korkunç şeylerden sonra ona hâlâ böyle seslenebilecek yüreğe sahipti: "Aşkım" demişti, kendi kulağımla duymuştum.

Bunun üzerine, hiç şüphesiz benim görmediğim o usul usul dökülen gözyaşlarını gören Muriel hafif öne eğilip sarıldı Beatriz'e, kendisinden istenen ve bu ana değin reddettiği o kucaklaşma gerçekleşti sonunda. Beatriz kendisini tutamadı herhalde: Anında kendini Muriel'in kollarına attı ve onu davetkar göğsüne bastırdı, sadece bu da değil: Karnını Muriel'in karnına, uyluklarını uyluklarına bastırdı, o kocaman ve sıkı bedeniyle sardı onu, tüm varlığıyla yapıştı Muriel'e sanki uzak ve neredeyse bütünüyle kayıp saydığı bir şeyi yaşama arzusuyla yanıp tutuşuyormuşçasına. Beatriz'e sarılışında en ufak bir cinsellik sezinlemesem de Muriel'i hafif kıs-

kandım; her şeye rağmen, sanıyorum, önceki dokunuşunda, yani Beatriz'i elleyişinde cinsellik vardı yine de. Gelgelelim Beatriz'in Muriel'e sarılışında da cinsellik vardı, bir anlığına bile olsa bariz biçimde görebilmiştim bunu ve şüphesiz tam da bu yüzden bu kadar kısa sürdü, Muriel kararlı bir şekilde uzaklaştırdı Beatriz'i, benim hissettiğim şeyi, elbette kat kat fazlasıyla, kendi de hissetmiş olmalıydı; ölçüsüz buldu bu davranışı ve müsaade etmek istemedi yahut belki de kendisine de bulaşmasından, Beatriz'in ona bu şehveti aktarmasından korktu. Muriel yeniden bir elini Beatriz'in omzuna koydu ve böylece onu kendisinden uzakta tuttu; otoriter bir jestti, Fu Manchu'ya yakışır bir jest.

"Hadi, kaybol artık. Uyumam lazım, senin de öyle. Ayrıca Juan'ın evde olduğunu unutma, bizi duyabilir."

Adım geçince, hele de içinde bulunduğum durumu da hesaba katınca, irkildim yine; gıybet peşinde koşan biriydim o an, bir casus. Epeydir çömelmiş vaziyetteydim, ayağa kalkmak istiyordum, kalktığımda bacaklarım ve ayaklarım uyuşmuş olacaktı muhtemelen. Fakat fark edilecek olma korkusu yerimden bir milimetre bile oynamamamı, karanlığın içinde duyulamaz ve görülemez kalmaya devam etmemi, ahşap zeminin herhangi bir hareketimle gıcırdamasının önüne geçmemi sağladı.

"Eduardo, Eduardo" dedi Beatriz ve bir elini aralarına mesafe koyan kolun üzerine yerleştirdi, ölçüsüz bir sevgi ve huzursuzlukla tutup ovuşturdu Muriel'in kolunu. Sarsak, münasebetsiz bir davranıştı. Başka da bir şey söylemedi, ne ki ısrarcı tınladı sözcükleri, dolayısıyla da iyi karşılanmayacaktı. Karşılanmadı da.

"Defolup gitmeni söyledim ya sana, fok balığı, rahat bırak artık beni." Sadece seçtiği kelimeler değildi kaba, uygunsuz, incitici ve küçük düşürücü olan. Ses tonu da bir kez daha sert, onur kırıcı, hani neredeyse öfkeliydi. "Kapıyı açtım ve sarıldım işte. Ama seninle bir şey yapmak ne mümkün. Ne zaman duracağını bilmiyorsun. Hep daha fazlasını istiyorsun ve bunu anlamaktan acizsin. Yeter artık. Hadi defol git şimdi, bir daha da gelme."

Geriye doğru bir adım atıp kapıyı, sakince ama hızla kapattı. Ardından kilitlediğini duydum. Beatriz, tıpkı başlangıçta yaptığı gibi, bir süre orada öylece durup kapıya baktı. Sigara paketini ve kül tablasını yere bırakmıştı. Onları aldı ve bu kez geceliği daha da yukarı çıkınca kıçının başlangıç noktasını gördüm. Veya belki de

gördüğümü varsaydım –istek işte– ve aslında hiçbir şey görmedim. Paketten bir sigara daha çıkarıp yaktı. Bir süre daha orada durdu ve sigara içti; kendini toparlıyordu, yavaş, sakindi nefesi. Bir kez daha ileri geri birkaç adım attı; şaşkına mı dönmüştü yoksa gece bekçiliği yaptığı yeri terk etmeye hazır değildi de yeniden odanın önünde dolanmaya mı başlamıştı, bilemedim. Yüzünü daha net gördüm. Tahmin ettiğim gibi birkaç damla gözyaşı dökmüştü evet, ama o kadar da kederli bir ifade yoktu yüzünde, bir parça rahatlamıştı sanki veya az çok dinginlik vardı ifadesinde, emin değilim. Kim bilir kabullenme belki de; sanki insana her zaman teselli veren şu düşünce dönüyordu zihninde: "Göreceğiz." Sonra bir elinde yarısını içtiği sigarası, diğerinde paket ve kül tablasıyla odasına ağır ağır yürüdü; akınından bir iz kalmayacaktı geriye. Her gece olduğu gibi, yaslı yatağına çekiliyordu fakat bu kez, diğerlerinden farklı olarak, hiç şüphesiz küçük bir savaş ganimeti, bir his götürüyordu beraberinde. Hisler istikrarsızdır, hafızada dönüşüm geçirir, değişir ve raks ederler, söylenenlere, işitilenlere, kabule de redde de baskın gelirler. Hisler bazen vazgeçmeye sevkeder bizi, bazense yeniden deneme cesaretiyle doldurur içimizi.

III

Muriel'ler –insanlar onlardan bu şekilde bahseder, onları bu şekilde bilirdi– akşam yemekleri ve küçük partiler düzenlerdi; iki tarafın da kabul ettiği günlük antlaşmalarının bir sonucu olmalıydı bu. Çok sık yapılmıyordu ama nadir etkinlikler de değildi bunlar. Akşam yemekleri daha seyrek verilirdi ve daha bir özveri ve sorumluluk gerektiriyordu, yani, belli bir süre önceden düzenlenen, doğaçlama bir şekilde gelişmeyenleri kastediyorum elbette, yoksa az çok yakın oldukları birinin –yahut birilerinin– tahmin edilenden uzun kaldığı ve beraber sofraya oturdukları akşamlardan değil. Ara sıra bir projeye yatırım yapması için ikna etmeye çalıştıkları profesyonel yahut amatör bir yapımcıyı –ve karısını ya da sevgilisini– veya bir iş adamını –ve karısını– yahut yağ çekmenin kendi çıkarlarına olacağı bir büyükelçiyi veya kültür ataşesini –ve karılarını– yedirip içirmeleri gerekiyordu; iş ilişkilerini yeni başlamakta olan arkadaşlık benzeri ilişkilerle karıştırmak İspanyollara özgü bir maniydi işte; her tür olası mali kaynağın önünü açmak gerekiyordu ve Muriel, tecrübelerine dayanarak, yabancıların yardım eli uzatmaya yahut bunun için aracılık etmeye söz verdikleri zaman İspanyollardan çok daha güvenilir olduklarını biliyordu; İspanyollar tüm bu süre boyunca caka satmaya, boş boş konuşup anlaşılmaz şeyler söylemeye, sonra da tek kuruş vermeden ve hiçbir açıklama yapmadan ortadan kaybolmaya pek bir meyilliydi ne de olsa. Filmlerinin, iyi, vasat ve kötü olanların, kendi çalışması olanların ve olmayanların ve tabii ki üretken Towers'ın, '60'ların sonunda, '70'lerin başında, onu çekmekle görevlendirdiği saçmalıkların pek çoğunu yurtdışında çekmesi veya ortak yapımlara girmesi boşuna değildi yani; gerçi Towers'ın filmlerini ekseriyetle Jesús Franco –ya da Jess Frank– yönetmişti, Towers'ın en sevdiği İspanyol yönetmendi Jesús Franco ve Muriel'le çok da içli dışlı değillerdi. Onu Frank ya da Franco'nun uğraşamayacağı birkaç –iki veya üç– projeye yönlendirdikleri yahut bu projelerin kendisine miras bırakıldığı söylenebilirdi pekâlâ, ki

tasavvuru güç bir şeydi Frank ya da Franco'nun herhangi bir şeyle uğraşamayacak olması, zira kendisine söylenen her şeyin genellikle üstüne atlardı, aynı anda üç film çektiğine dair bir efsane dolanıyordu ortalıkta mesela; ikisinde aynı oyuncularla çalışmıştı, oyuncularsa farkına varmamışlardı tek bir ücret karşılığında iki kat iş yaptıklarının, üçüncüsünü ise bambaşka bir yerde, bambaşka bir kadroyla çekmişti bu her daim hazır ve nazır, yorulmak nedir bilmez, doğaüstü adam.

Tüm bu insanlarla (Towers ve Franco hariç) davetlerde ve akşam yemeklerinde, prömiyerlerde ve galalarda, *kokteyller*de, kumarhanelerde ve partilerde, hatta nadir gerçekleşen edebiyat buluşmalarında tanışıyordu; yine buralarda dönemin bir iki deneyimsiz politikacısıyla da tanışmış, içlerinden –oldukça tanınan– birini bir seferinde evine davet etmeyi bile başarmıştı. Muriel dakikasında iyi bir izlenim bırakmakla kalmıyor, aynı zamanda sempatik, hoş sohbet ve hafif gizemli olmayı başarıyordu –keskin veya melankolik yahut mizantropik yanını azami ölçüde yumuşatıyor, tabiatındaki neşeyi ön plana çıkarıyordu–, üstelik sadece toplumsal içerikli sohbetlere de girmiyordu, bir de katıldığı etkinlikleri eğlenceli hale getirmek gibi bir ün salmıştı; o dönem bu tarz toplaşmalarda, sadece masa başında bile olsa, –nihayetinde söylevlere sebebiyet veren– az çok kuramsal veya soyut meselelerin ortaya atılması hâlâ kıymet gören bir şeydi. Ayrıca kimseyi, yahut saf salaklar dışında kimseyi, gerçekten kızdırıp gücendirmeden densizlik edebilmek gibi bir yeteneği vardı; bu toplantı ve partilerde büyük ölçüde aranan bir sima olduğunun kendi de farkındaydı; insanlar neşeli küstahlıklarını duymaya, beş para etmez ve kibrinden geçilmez biriyle nasıl da alay ettiğini görmeye pek hevesliydi; hepimiz neysek onu satıyor ya da pazarlıyoruz işte, kendi meziyetlerimizi sunuyoruz, en iyisi kabul etmek bunu ve toplum içine giren herkesin bir tür soytarı rolünü oynamak durumunda kaldığını bilmek, diğerleri gibi maskaralık etmek bir yana bir de bu ziyafetlerin masraflarını karşılamakla yükümlü bir bankacının yahut kralın bile bundan muaf olmadığının farkına varmak; herkes herkesin soytarısı bu dünyada, söz konusu eğlenceyi ayarlayıp düzenlediklerini zannedenler de dahil buna. Muriel'in rağbet görmesinin bir diğer sebebi bundan daha parlak değildi doğrusu ama Muriel bunu fırsata çevirmekte beis görmüyordu; gitgide etkisini daha da kaybeden prestijiydi bu sebep, ne

ki, "Geçen akşam Muriel bize yemeğe geldi" veya, "Muriel bizi özel partilerinden birine davet etti" gibi cümleler kurmanın hâlâ maharet sayıldığının farkındaydı; karamsar olduğu anlardaysa bu ihtişamın daha ne kadar süreceğini sorardı kendine, zira beş altı yıldır hiçbir filmi ne eleştirmenlerin ne de halkın nezdinde gerçek bir başarı yakalamıştı ve bu süre sinema dünyasında sonsuzlukla eşdeğerdi. Birisi yalnızca soyadıyla tanınmaya başladığında bunu genellikle zafer sayar –hele de söz konusu durumun emsalsizlik mührü sayıldığı Fransa'da– ama aslında şahsiyetsizleşme, maddileştirilme, ticarileşmedir yaşanan; neredeyse karşılığında hiçbir şey vermeden herkesin boynuna pekâlâ geçirebileceği ucuz bir madalya: Yapmanız gereken biraz yaltaklık, cüzi bir yatırım veya boş vaatlerde bulunmaktır, hepsi bu. Tuhaftır, İspanya'da kişinin adıyla tanınması çok daha büyük bir itibar sayılır, dört, beş, bilemediniz altı kişi vardır böyle: "Federico" denildiğinde her zaman García Lorca kastediliyordur, "Rubén" Rubén Darío'dur, "Juan Ramón" Nobel Ödüllü Jiménez'dir, "Ramón" Gómez de la Serna'dır, "Mossèn Cinto" Verdaguer'dir, beş asır öncesinde "Garcilaso" Garcilaso de la Vega'dır; epeydir listeye yeni isimler eklenmedi, belki de listeye girebilmek için ya fazla uzun ya fazla yaygın ya da karışıklığa sebep olabilecek bir soyadına (Lope de Vega'nın varlığı üçüne de, "Garcilosa"ya, "Lope"ye ve seçkin adaşlarından ayrılmak için böylesi abes bir ad alan "Inca Garcilaso"ya yardımcı olmuş olmalı) ve kim bilir, belki bir de aşinalık hissi yaratan sözde bir popülerliğe ihtiyacımız vardır.

Muriel'in doğum gününde ve isim gününde verilen yahut bazen bir konuğu eğlendirmek ya da ümit verici bir haberi fazlasıyla erken kutlamak için doğaçlama düzenlenen bu "özel partilere" neredeyse hep belli insanlar katılır, gerektiğinde ve gerektikçe farklı farklı başka insanlar da çağırılırdı. Belli başlı davetliler arasında, Muriel'in ilk casusluk gecemde horlanan karısıyla cinsel münasebete girdiğini iddia ettiği Rico ve Roy vardı; Beatriz doğal olarak yadsımıştı bunu. Rico, Profesör Francisco Rico'ydu, şimdi o zamana göre çok daha ünlü biri, gelgelelim o zaman da oldukça tanınıyordu, daha kırkını bile doldurmamıştı ama sırtında bir kütüphane taşıyordu (kendi yazdığı yahut yarattığı kitaplardan söz ediyorum), bir alim, bilirkişi, hata düzeltici, bilge yahut olağanüstü bir entel, kusursuz bilgiç (bu bilgiçlik taslama işini sanata dönüştürmüştü), profesyonel düzenbaz ve elbette saygın ve korkulan bir öğretmen olarak (eminim biz

tanıştığımızda çoktan profesör olmuştu; aslında akıllara ziyan erken gelişimi göz önünde tutulursa ergenliğinden beri de öyleydi herhalde) parlak bir kariyeri vardı. Her ne kadar Barselona veya muhitinde yaşıyor ve ders veriyor olsa da alavere dalavere peşinde Avrupa'da epey bir seyahat ediyordu (ne Ortaçağ ne de Rönesans özelliklerini taşıyan bir kıta olan Amerika ilgisini çekmiyordu) ve şaibeli ve feci işler çevirmek, çeşitli çevrelerde diplomatik, hatta politik ilişkiler kurmak ve muhtemelen içten içe hor gördüğü fakat yine de girmek istediği Real Academia Española'daki adaylığı üzerine çalışmak için sık sık Madrid'e geliyordu (gitmekte direttiği bu yola Tanrı sokmamıştı onu). Hiç kuşku yok ki içeride olmanın başkalarına değil de bütünüyle kendisine bağlı olduğu ortamların dışında kalmaya razıydı yalnızca, kapıları ardına kadar açık olan ve şayet mümkünse eşikten geçmesi için kendisine yalvarılan mekânları ardında bırakabilirdi rahatlıkla. Gönül eğlendirmek için de katılıyordu elbette bu davetlere ve Muriel'e olan –neredeyse hayranlığa varan– sevgisi ortadaydı. Muriel'le çok iyi vakit geçirdiği, ona filmlerinden çok kişiliğine –Rico sinemayla ilgilenmezdi, fazlasıyla geç icat edilmiş, içinde insanı tiksindirecek denli dekadanlık barındıran bir sanattı sinema onun için– hayran olduğu aşikârdı; karakterleri benziyordu birbirine ve bu da çok iyi anlaşmalarını sağlıyordu: İkisi de, kendi usulünce küstah ve saygısızdı, herkesin kavrayamadığı keskin bir mizah anlayışları vardı. Profesör, Muriel'e öyle derin bir saygı duyuyordu ki, hani sanki üstadın yakınında olmak ve ondan kabul görmek onlara belli bir değer bahşediyormuşçasına, Muriel'in çevresindeki herkes de bu saygıdan nasibini alıyordu neredeyse ve bana kalırsa –en azından başta– Beatriz Noguera'ya *chevalier servant** olarak hizmet etmesinin, Madrid'de olduğu sürece onunla tiyatroya, müzeye, konsere, hatta alışverişe gitmesinin sebebi de buydu. Şehvetli bir adamdı ve kendisi farkında değildi ama bu, yüzünden okunurdu ve bu durum kimi kadınlara hayli itici kimilerineyse hayli çekici gelirdi –ortası yoktu–, yine de, Muriel ile karısının arası nasıl olursa olsun, Muriel'e duyduğu o büyük saygı ve sevgiden dolayı, gönlünü hoş tutmak, yardım etmek, bir fayda sağlamaktan başka bir maksatla karısına yanaşmazdı bana kalırsa; duyduğu hürmetten dolayı olsa olsa aracılık edebilirdi. Çok büyük ihtimalle Rico ile

* (Fr.) Sadık hizmetkâr. (ç. n.)

Beatriz iyi anlaşıyordu ve kıymetli bir arkadaşlık geliştirmişlerdi aralarında; yine çok büyük ihtimalle profesörün gözleri ara ara Beatriz'in gösterişli bedenine takılmıştı herhalde (aramızdaki yaş farkına rağmen, benim gibi eti takdir eden, kemikten tiksinen insanlardandı), kim bilir Beatriz dükkânın tekinde bir elbise denerken ve Rico'dan kumaşı ellemesini isterken parmakları kazayla birbirine dokunmuştu belki de veya karşıdan karşıya geçecekken onu hızla gelen arabalardan koruma maksadıyla elini omzuna, koluna, beline atmıştı, böyle böyle şeyler. Ama daha fazlası değil, en azından ben böyle düşünüyordum. Öte yandan Beatriz ondan üç dört yaş büyüktü; kabul etmeyi değil de önemsiz gibi gösterip solup gitmelerini tercih etmesi durumunda herhangi bir ima yahut teşebbüse ironiyle yaklaşması için yeterli bir farktı bu.

Rico'nun şehvaniliği –yok hayır, güçlü bir cinsellikti aslında yalnızca– her daim bir sigaranın bulunduğu yumuşak, lastik misali ağzından, ilk görüşte onu olduğundan daha çalışkan ve masum gösteren hayli büyük gözlüğünün ardından attığı yan yan bakışlarından, vakitsizce kelleşen erkeklerde görülmeyen bir zarafet ve özgüvenle sergilediği kelliğinden belli ediyordu kendini; genelde kompleks, hatta evrensel bir dargınlık sebebidir bu, gelgelelim Rico bir Don Juan yahut kadınları mıknatıs misali kendine çeken muazzam bir peruk bezenmiş yakışıklı bir adam olmadığı halde konuşkanlığıyla, neşesiyle ve belirgin *sans-façon** tutumuyla tam tersine çeviriyordu bu durumu (işin aslı bir şahmerdan gibiydi kel başı, varın istediğiniz anlamı siz çıkarın). Bir seferinde, Muriel'in evinde, o dönem çıktığım bir kızla, –işin aslı, yaşımıza özgü bir davranış olarak, birkaç kızla birden görüşüyordum ve onlar da başka erkeklerle görüşüyordu– benim huzurumda, flört etme cüretini gösterdi; söz konusu kız mesai bitiminde beni almaya gelmişti. Tabii ki gönülleri fethetmek için başvurduğu temel yöntem ansiklopedik bilgisini kullanmak, karşısındakini bu şekilde etkilemekti ve bu, zaman zaman yanlış hesap yapmasına yol açıyordu: Yirmi bir yaşındaki bir kızı –meraktan kuduran istisnalar hariç– sıkmaktan, korkutmaktan ve kendisini konuya Fransız hissetmesini sağlamaktan başka bir işe yaramıyordu, o gün soyadım üstünden sergilemek istediği abartılı bilgisi.

---

* (Fr.) Lakayt. (ç. n.)

"Gel bakalım genç De Vere." Bazen gerek Muriel gerekse yakınları, ya Muriel'i taklit ettiklerinden ya da ondan bütünüyle etkilendiklerinden, böyle çağırırdı beni. Profesör Rico, Muriel'e olan yakınlığımdan bana her zaman dostça ve iyi niyetli yaklaşmıştı, ne ki genç yaşımdan dolayı aslında pek de itibar etmezdi bana, ne de olsa benden on beş yaş büyüktü, herhalde beni büyük bir hazla ve mizah yoluyla hiçe saydığı, eziyet ettiği ve korkuttuğu öğrencilerinden biri gibi görüyordu; gelgelelim kurbanları aşağılandıklarının ve diğer benzeri şeylerin farkına varmıyordu çoğunlukla, bu da Rico'nun nezdinde onların beyinsizliğinin ve kıvrak bir zekâdan yoksun olduklarının göstergesiydi (bütünüyle eski çağların arafında yaşadığı zannedilmesin diye üst düzey bir dille argoyu, hatta küfrü karıştırmaya bayılırdı). İşin aslı aynı durum üniversitedeki asistanları, meslektaşlarının büyük çoğunluğu veya sözde akranları ve yeryüzündeki hemen herkes için geçerliydi: Kaide gereğince çağdaşı olanlar pek az saygıyı hak eder ve tabiatları itibarıyla basbayağı yetersiz addedilirlerdi. Herhalde, bir seferinde ifade ettiği üzere, naraları ve gizlemedikleri ahmaklıklarıyla dünyada dönüp duran onca cahilin ve ahmağın çağdaşı olmayı esefle karşılıyordu. Bu teessüfü, haliyle, yıllar içinde iyice arttı; hâlâ ara ara görürüm onu. "Bir dakika otursana, genç De Vere, sana birtakım sorular sormam gerekiyor. Arkadaşını da getir, yoksa onu buradan gizlice kaçırmak niyetinde misin? Bizi tanıştırsana." Tanıştırdım da; adı Bettina'ydı ya da kendisini öyle tanıtıyordu, geceleri bir barda çalışıyordu, biz de orada tanışmıştık zaten; akıllı, güler yüzlü bir kızdı ve kısa denilebilecek etekler giyerdi, hani öyle çok kısa değildi de etekleri, oturduğu zaman hakikaten göz alıcı olurdu ve Profesör, o kıvrak gözüyle, hiç şüphesiz onu daha ayakta gördüğü an anlamıştı bu durumu. "Bu De Vere nasıl bir soyadı böyle?" Eliyle şüphe ettiğini gösteren bir hareket yaptı. "Kolay telaffuz ediliyor, yazılışı da insanı şaşırtmıyor, öte yandan neredeyse hiç İspanyol değil, hem de hiç

değil. Kökeni Fransızcaya dayanıyor." Ardından, soyadımı Fransız aksanıyla söyledi, ardından da gırtlaksı "r" harfini vurgulayarak bir kez daha tekrarladı. "De-Veğ, De-Veğ. Ama asıl meşhur De Vere'ler, engin bilgime dayanarak söyleyebilirim ki, İngiltere'de: De-Via, De-Via." Kendi sesini duymak hoşuna gidiyordu: Bu kez az çok İngiliz aksanıyla ve bariz bir yapmacıklıkla telaffuz etti soyadımı; hakikaten takdire şayan biriydi, asla kendisini küçük duruma düşürmek gibi bir korkusu yoktu ve bu yüzden de, ne denli sınırda gezerse gezsin, hiçbir zaman düşürmüyordu; muhatabının kim olduğu, kendisini kimin dinlediği umurunda değildi, ister uluslararası aydınlarla ister tanımadığı genç bir kızla, kendisini her zaman üstün ve baskın görüyordu (bir tek Muriel'in yanında değişiyordu bu). "Esasında Oxford kontlarının soyadıdır; Fatih William zamanına, bilmiyorsanız diye söyleyeyim, on birinci yüzyıla dayanır; günümüzde insanların en temel şeyleri bildiğini bile varsaymak mümkün değil ne de olsa." Ben biliyordum tabii ki, üniversitede İngiltere tarihi okumuştum ama bu yüzden lafını kesecek değildim. "Geçenlerde bir öğrencim Fransız Devrimi'nin Napoléon'a karşı bir başkaldırı olduğunu iddia etti mesela. Hastirsin oradan! *Ça suffit*"* diye ekledi Fransızca. Rico girizgâh yapmak yahut sözlerini tamamlamak üzere arada sırada kendi uydurduğu anlaşılmaz ve tuhaf (tabiri caizse) yansıma seslere başvururdu; kim bilir belki bu onun, herhalde bayağı bulduğu, "Neyse", "Pekâlâ", "Yani" gibi kelimelerden kaçınma yöntemiydi. "Svastire" dedi ya da ben öyle anladım ve devam etti: "Bilinen en eski De Vere, hatırladığım kadarıyla, ki öyle hatırlıyorsam öyledir zaten, Aubrey De Vere'ydi ve Aubrey Albericus'un (buyurun size umulmadık bir Latince işte) biçim bozumuna uğramış halinden başka bir şey değildir ve bu ad tarih boyunca defalarca yinelenmiştir. Bir Robert, bir Francis, bir Horace ve bir iki de John vardı ayrıca, ki bu da geçmiş dönemlerden, senden çok daha asil olan kimi zatlarla aynı ismi paylaştığın, daha doğrusu onların ismini kopyaladığın anlamına geliyor." Bana hitaben konuşuyordu ama yüzü yan yan uyluklarına veya biraz daha yukarısına baktığı Bettina'ya dönüktü; Bettina bacak bacak üstüne atmamıştı, dolayısıyla da kısa ve dar eteği bacaklarının arasında bir şey görme olanağı sunuyordu; külotunun ağıydı bu muhteme-

* (Fr.) Bu kadar yeter. (ç. n.)

len, gelgelelim bu genç kız, pek çok akranı gibi, her zaman külot giymiyordu, o ayrı: İnsanın kendisini serbest hissettiği ve bunun sonucunda tahrik etme arzusu duyduğu yıllara özgü şeyler işte. Bettina bu miyop bakışları fark etti ve kendisine bakılmasına izin verdi, pürdikkat Rico'yu dinliyormuş gibi bir hali vardı, ne ki bunun altında şaşkınlık da yatıyor olabilirdi pekâlâ. "Dahası Anglosakson bir meslektaşım, çalışmasını yayımlayana kadar gizli tutmakla beraber, (beş para etmez bir çalışma ama bu onun sorunu tabii) William Shakespeare'in yazdığı söylenen metin *külliyatının* –aynen böyle söyledi: "Metin *külliyatı*"– aslında bir De Vere tarafından yazıldığını savunuyor." Fonetik becerisinden hoşnut bir şekilde kelimeyi yine "De-Via" olarak telaffuz etti, öyle bir hazla, öyle abartılı bir biçimde yaptı ki bunu sanki bir hakaretmiş yahut öğürüyormuş gibi tınladı. On yedinci Oxford Kontu Edward, Baş Mabeyinci, büyükelçi, sıra dışı, kavgacı ve belli yetenekleri olan bir adam; asker, düellocu, Sidney cinayetinin başarısız suikast tertipçisi, şair ve I. Elizabeth'in sarayına parfümlü ve nakışlı eldiveni takdim eden zat. Sidney'nin kim olduğu konusunda muhtemelen hiçbir fikriniz yoktur ama olsun, artık öğrendiniz" dedi ve bir an düşündü. Bu doğru değildi zira sırf bahsi geçtiği için bir şey öğrendiğimiz yoktu. Bu eldiven meselesi de beni şaşkına uğrattı ama belki de bir yemdi, laf olsun diye söylememişti de ilgimizi çekmek istemişti.

"Parfümlü eldiven mi? Hiç görmedim" diyerek araya girdi Bettina, o ana dek konuyla çok ilgilendiğini zannetmiyorum ama işte Profesör gereksiz bilgi seliyle (gereksiz derken çoğu insan için gereksiz, yoksa kendisi için değil) merakını cezbetmeyi başarmıştı bir şekilde. "Kokunun kalıcı olmasını nasıl sağlıyorlar?"

"Nasıl sağlıyorlardı demek istiyorsun, günümüzde kimse böylesi inceliklere vakit ayırmıyor zira. Daha sonra sana açıklarım *rica*" diye yanıtladı Profesör. Kendi adı Rico olduğundan, kehanetvari bir niyet gütmediği sürece, ona bu şekilde hitap etmesi hoşuma gitmedi, hem "tatlım" hem de "zengin" anlamına geliyordu çünkü sözcük ve kurduğu cümle onu gizliden gizliye olası bir randevuya çağırıyormuş gibi tınladı. Ama bir kez hız kazanmıştı artık ve şu De Vere hakkında bildiği ne varsa anlatmak istiyordu. Göz ucuyla Bettina'ya bakmayı bırakmadan yeniden bana hitaben konuştu: "Bildiğin gibi Shakespeare'in var olmadığına dair, doğrusu hepsi de birbirinden saçma, sayısız teori var, bu iş tam bir endüstriye dönüştü.

Daha doğrusu adının mahlas veya kim bilir belki de paravan olarak kullanıldığına dair; kimi beyinsiz eleştirmenler emsalsiz eserlerine insani bir açıklama getiremiyorlar zira. Kendi kısır standartlarıyla ölçtüklerinde şaşılacak bir yanı da yok aslında. Marlowe'un yirmi dokuz yaşında bir bar kavgasında bıçaklanmadığını, bunu önceden planlayıp kendini ölmüş gibi gösterdiğini ve böylece düşmanlarından kaçtığını ve Shakespeare adıyla yazmayı sürdürdüğünü iddia edenler var; eserlerinin asıl yazarının Bacon olduğunu savunanlar var, Heywood yahut Fletcher olduğunu ya da birkaç kişinin beraber yazdığını söyleyenler de öyle; Kyd veya Middleton, Webster veya Beaumont, hatta Rowley, Chettle, Lord Brooke, dahası Florio veya Fludd olduğunu ortaya atanlar var; hepsi saçmalık, hepsi gülünç." Bu isimlerin bir kısmını derslerde duymuştum ama çoğunluğundan bihaberdim. Bilgisine hayran kaldım, ayaklı bir isimler sözlüğü gibiydi, gelgelelim bu isimleri uydurmuş olabileceğini de düşündüm, cahilin karşısında dilediğinizce atıp tutabilirsiniz ne de olsa. "Frushta." Bu kısa sessizlik özgün yansıma seslerden birini daha kullanmasına yaradı. "Ve işte şimdi bu haddini bilmez kalkmış Shakespeare'in ardında Edward de Vere'nin olduğunu kanıtlayabileceğini zannediyor, bir konferansta büyük bir sır olarak verdi bu bilgiyi bana, sırrını saklamam konusunda da hayli diretti. Hem de yıllarca, düşünsene. Fakat ben bunu yaymakta hiçbir sakınca görmedim, bu sayede birileri o 'büyük işi' daha ortaya çıkmadan yalanlayabilirdi, birileri ondan önce davranıp bu buluşunu yeniden keşfedebilirdi; meslektaşlarım vicdandan yoksun insanlar, durmaksızın başkalarının fikirlerini çalarlar, öte yandan söz konusu şahsı sevmiyorum da zaten." Evet, durum şimdi anlaşıldı, bunun için İncil'e el basmasına gerek yok, diye geçirdim içimden dehşet içinde. "Bir sunumda *Lazarillo* hakkında yazdığım bir detaya kafa tutma küstahlığını gösterdi. Katılımcı sayısının az olduğunu kabul etmek gerek ama benden söz ediyoruz. Bir Anglosakson *Lazarillo* hakkında tutmuş bana kafa tutuyor" diye tekrarladı. "Günümüzde bu sempozyumlara çağırmadıkları serseri yok, bir de paşa gönülleri ne isterse onun üstüne tartışmalarına izin veriyorlar. Bütün kel kâhyalara kapıları açık."

Bettina bir kez daha araya girerek, "Kel kâhya da ne demek?" diye sordu. Artık sık kullanılan bir tabir olmadığından bir yerlerde duymamış ya da okumamış olması muhtemeldi.

"Bunu da sana sonra açıklarım, *rica*" dedi Rico, o asimilasyon yahut kafesleme duygusu veren ifadeyi kullanmakta direterek. Bu kel adama dikkat etmek gerekiyordu, kız arkadaşınızı gözünüzün önünde ayartabilecek kapasitede bir tipti. Gelgelelim, Beatriz bu durumdan ne kadar keyif alıyor olursa olsun, Beatriz'e olan yakınlığından istifade edecek biri olduğunu düşünmüyordum yine de. Ne hakkında konuşursa konuşsun, isterseniz söylediklerinin yarısını anlamıyor olun, dikkatinizi çekmeyi, ilginizi canlı tutmayı başarıyordu, hiç şüphesiz öğrencilerini bir mıknatıs misali kendine çekiyor, büyülüyordu (ister ahmağın önde gideni ister çok zeki olsunlar, fark etmezdi). İşin aslı evin başka odalarında olan Muriel ile Beatriz, onun söylev verdiğini duyunca gelip başlarını salon kapısından içeri uzatmışlardı, yüzlerinde tebessümle dinliyorlardı anlattıklarını, nadiren aynı anda gülümserlerdi. Bir şey söylemeyeyim yahut konuşmayı bölmeyeyim diye, sanki senkronize hareket edecek denli uyumlu bir çiftmişçesine, işaretparmaklarını neredeyse eşzamanlı dudaklarına götürmüşlerdi. Ne var ki birden şaşırıp kalan ve kafası karışan Rico oldu: "Ne bok yemeye bundan bahsediyorum ki ben?" diye sordu. "Bu sahtekâra nereden geldik?"

"Soyadımdan, Profesör" diye yanıtladım.

"Ha, evet, doğru ya. Bu farsın sebebini, soyadının neden De Vere olduğunu anlat bakalım" dedi ve De Vere'yi bir kez daha "De-Via" diye telaffuz etti, belli ki sevmişti bu şekilde söylemeyi; sözcük, dudaklarının arasından sanki ağzında bir patlama oluyormuşçasına çıkıyordu.

"Öyle esrarengiz bir yanı yok Profesör ve doğrusu, hakikaten de, hayli ince, ne ki artık eski diyebileceğimiz bir fars söz konusu. Anlaşılan o ki asıl soyadımız çok daha yaygın olan Vera'ymış. Ailem kendini olduğundan daha önemli ve özgün görürdü. Babamın dedesi ya da dedesinin dedesi bir hevesle, tek bir harf değişiminin seçkinlik katacağı düşüncesiyle, Vere yapmış soyadımızı. Sanırım 'de' kısmını ekleyen de dedemmiş. Babamın hoşuna gitmiş ve bu şekilde korumuş soyadımızı, o da kendini olduğundan daha önemli görüyor ve bu soyadının, şatafatlı soyadlarıyla dolu, mesleğine çok daha uygun olduğunu düşündü herhalde. Shakespeare'in ardında bir De Vere olduğunu öğrendiğinde nasıl da mutlu olacak bilemezsiniz," dedim ve De Vere'yi, haliyle, İspanyol usulü telaffuz ettim, zira kendi soyadım söz konusuydu, "gelgelelim Via'larla bir ilgimiz

yok." Kendimi tutamadım, sözcük ağzımdan bir kükreme misali, Rico'nunkinden de abartılı bir şekilde çıktı; Rico bu parodinin farkına vardı ve bana hafiften kötü kötü baktı. "Böbürlenecektir, herkese anlatacaktır ve bu haberin yayılmasına herkesten çok katkıda bulunacaktır. Anglosakson meslektaşınızın işi resmen bitti. Bu haber, çok kısa sürede insanlığın yarısına ulaşacaktır."

Fakat bu durum Profesör'ü memnun etmemiş gibiydi.

"Babanın mesleği... Diplomat kendisi, değil mi?"

"Evet, meslekten diplomat, siyaseten değil."

"Dünyanın dört bir yanından insan tanıyordur, öyle değil mi?"

"Yani, oldukça, evet. Bilirsiniz, oradan oraya dolaştı durdu."

"Peki en son nereye atandı? Cezayir'e atanmıştır umarım."

Neden böyle bir şey söylediğini anlamadım.

"Frankfurt'ta konsolos" diye yanıtladım. "Neden?"

Profesör derin düşüncelere daldı, bir yandan da sanki içine cin girmişçesine, hızlı hızlı, bana hitaben olduğunu düşünmediğim bir şeyler mırıldanmaya başladı.

"Fazla uygar. Aktarma merkezi. Sürüsüne bereket iş. Hoşuma gitmedi, hoşuma gitmedi. Yığınla ziyaretçi. Her yıl *Buchmesse*.* Para çeker. Bir dolu eğitimli insan. *Buchmesse*" diye yineledi bir kez daha, sanki yansıma seslerden biriymişçesine. Sonra araya onlardan birini soktu gerçekten de, kulağa bir ünlem gibi gelen bir sözcüktü bu: "Afgebar. Yok, olmasa daha iyi. Bir genelge gönderir. Dünyadaki tüm delegelere. Dünya büyük. Ulusal ve yabancı. Çoğalma. Çok fazla ülke. Telgraflar. İyisi mi olmasın. Beni asarlar bu şekilde." Ve devamında yeniden bana hitaben konuştu: "Dinle genç De Vere ya da De Vera, dikkatli ol. Kuyruklu yalan olan bir şey gerçek gibi algılanacak. Bu şahıs, ne kadar araştırırsa araştırsın, ne kadar soruşturursa soruştursun, isterse tomar tomar belge çıkarsın, teorisine uyması için verileri ne kadar zorlarsa zorlasın, ne kadar çarpıtırsa çarpıtsın bunu kanıtlamaktan aciz. Bu, yanına kâr kalmamalı. O yüzden senden ağzını sıkı tutmanı istiyorum, iyisi mi kimseye bir şey söyleme, senin şu geveze baban yüzünden namlu bana dönmesin. Hakikaten bir bu, Shakespeare'in yalnızca bir aktör olduğu, tek bir satır bile yazmadığı ve tüm eserleri Edward de Vere'nin kaleme aldığına inanılması eksikti. Şayet birisi çıkıp da

* (Alm.) Kitap fuarı. (ç. n.)

böyle bir kitap yayımlarsa hepi topu elli uzmanın haberi olur kitaptan, bunların kırk beşi de ciddiye almaz zaten, geriye kalan beşiyse biraz araştırdıktan sonra, garazlarından, ağzının payını verirler bir güzel (akademik çevre böyle işte). Şayet basında yankı bulursa çok daha fazla insan öğrenir ama bir ayın sonunda yine unutulur gider. Fakat ağızdan ağıza yayılırsa... Son bulmayan, önüne geçilemeyen, durdurulamayan odur işte, söylenti; etkili olan tek şeydir söylenti. Bir bu beyinsize söylentinin zaferini bahşetmemiz eksik hakikaten. Mevzubahis kişinin de dediği gibi..." Profesör tek kolunu dimdik havaya kaldırarak (Romalı yahut faşist edasıyla yapmadı neyse ki bunu, sadece teatral ve etkileyici olmaya çalışıyordu, yine de kolu bir milim oynamadı) sesini yükseltip duygu dolu bir tonla, ezberden okumaya koyuldu sonrasında: "Açın kulaklarınızı, zaten kim tıkayabilir duyma kanalını yüksek sesli Söylenti konuşmaya başlayınca? Rüzgârı kendime ulak atı yapıp, bu dünya küresinin üstünde meydana gelen olayları, doğudan, takatsiz batıya kadar, her yerde anlatır dururum ben. Dillerimden iftira hiç eksik olmaz; her lisanda dile getiririm bunları, doldururum insanların kulağını yalan haberlerle." Rico zincirlerinden boşanmıştı bir kere ve durmaya en ufak bir niyeti yok gibiydi, ne bir parantezdi sanki bu alıntı ne de salt bir not. Kendini kaptırmış bir şekilde, hatta belki de coşkuyla, adeta bu odada veya bu evrende bu kadim metinden başka bir şey yokmuşçasına devam etti ezberden okumaya, cümleleri bir bir sıralamaya; uzun bir metindi bu kuşkusuz. "...Söylenti'den başka, benden başka kim korkuyla asker toplatır, savunma hazırlıkları yaptırır, başka acılarla gebe bu önemli yılın acımasız zorba Savaş'ın çocuğunu doğuracağını düşündürtür..." Bettina'ya baktım, büyük olasılıkla yanlış anlayacağı bu cümleleri ağzı açık dinliyordu. Rico'nun fena halde göz diktiği uyluğuna dokundum (şimdi aynısını söylemek mümkün değildi gerçi, şiir kaçırıyor cinsel arzuyu veya rafa kaldırıyor) ve bu kendinden geçme halinden sıyrıldı Bettina, sanki birden uyanmışçasına bana baktı. Gitme vaktimizin geldiğini anladı, hem zaten buraya beni almaya gelmişti, birkaç partiye gidilecekti sonrasında. Muriel ile Beatriz'e baktım; Rico'yu sevgi ve şefkatle izliyor, yaşananlarla eğleniyorlardı; ikisinin de ona düşkün olduğu, zaman zaman aralarında, belki de gençlik yıllarına dayanan, bir omuzdaşlık doğduğu veya hâlâ beraber gülebildikleri aşikârdı. Meydanın boş olduğunu, ezberden okuyanın

yokluğumuzda bizi aramayacağını belirten bir işaret yaptılar bize. Böylece gerçekten de zihni, istilacı hafızası tarafından zapt edilen, tek kolu sanki mumyalanmışçasına havada duran Profesör farkına bile varmadan sessizce kalkıp çıktık salondan. Bu sözlü edebiyat nöbetlerine sık tutuluyor olmalıydı. Evin kapısını açarken uzaklardan coşkulu sesi duyuluyordu hâlâ, salt kendisine ve onu izleyen evli çifte sesleniyordu artık: "Peş peşe haberciler geliyor ama hiçbiri benden duyduğundan başka bir haber getirmiyor..."*

* William Shakespeare, *Kral IV. Henry, II*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2014, çeviren: Hamit Çalışkan. (ç. n.)

Bu satırları hatırlıyor ve ister harfi harfine, ister benzer şekilde yineleyebiliyorsam bunun sebebi birkaç gün sonrasında Muriel'in beni bir aktrise göndermek üzere çiçek seçmeye ve almaya Bourguignon'a yollamasıydı; bana verilen işi hallettikten sonra içime bir kurt düştü, çiçekçinin yanı olan Almagro Caddesi'ndeki Birleşik Krallık Enstitüsü'nün kütüphanesine gittim ve orijinal dilinde izlerini sürdüm. Tahmin ettiğim gibi Shakespeare'den (ya da Edward de Vere'den) alıntıydı ve Söylenti'nin yaygaracı sesini hangi eserden aldığını bulmak zor olmadı. Fakat Profesör'ün aktardığı çeviriyi bulamadım ve her ne kadar İngilizce en hâkim olduğu dil değilse de, bunun kendi çevirisi olup olamayacağını düşündüm. Her halükârda hiç fena değildi doğrusu. Var olan hiçbir çeviride (bir dolu çeviri vardı, bugün daha da çok var) "acılarla gebe ... yıl" ve "takatsiz batı" ifadeleri yer almıyordu; bu iki sıfat yahut imge özellikle dikkatimi çekmişti. Bir dahaki görüşmemizde Paco'ya bunu sormalıyım; yıllardır, ben istemesem de, kendisine bu şekilde hitap etmemi istiyor ve artık bana "genç De Vere" değil de Juan demekte diretiyor. Münakaşa götürmez sebepler sunuyor bunun için: Aradan çok zaman geçti, ben genç değilim, ne Muriel kaldı geriye ne de Beatriz, bize bu sanları veren, birbirimize bu şekilde hitap etmemize yol açan onlardı ve aramızdaki bu bağın nedeni bir "evvelimiz" olması (dolayısıyla ne alaycı ne de fazla resmi davranmalıyız birbirimize), İkinci Dünya Savaşı bize o zaman ne kadar uzak geliyorduysa o kadar uzak gelmeye başlayan bir dönemde tanışmamız... Ve tabii bir de kafamızı bulandıran şöyle bir mesele var: Biz İkinci Dünya Savaşı'nı yaşamamıştık, kurmaca silip süpürmüştü onu, ne ki 1980 bizim için yakın ve bütünüyle gerçek bir tarihti. Evet, bizi birleştiren kaygı verici, üzücü ve aynı zamanda iç rahatlatıcı bir şeydi: Sağ kalmış olmamızdı bizi birleştiren, yani bölük pörçük izlerini taşıdığımız yahut belli bir süre boyunca, gitgide daha da duyulmaz olan bir fısıltıyla, kısacık hatıralarını aktardığımız çok sayıda arkadaşımızdan daha fazla yaşamak.

Profesör Rico'nun şerefine birkaç şey söylemeliyim. O olaydan yaklaşık üç ay sonra, artık Bettina'yla ilişkimizi bütünüyle kestiğimizde (o uçarı yıllarda hiçbir şey uzun soluklu olmuyordu) bir sabah ikisini Alcalá'nın başında yer alan San Fernando Güzel Sanatlar Akademisi'nde gördüm; bir Mengs tablosunun önünde duruyorlardı, yanlış hatırlamıyorsam başında bere, bir elinde bir maske ve omzunda bir papağan olan on sekizinci yüzyıldan bir hanımefendinin boydan resmedildiği bir tabloydu bu. Muriel beni oraya Bakır/Pirinç Oymacılığı Bölümü'ne Fortuny'nin bir gravürünü almaya ("Adı *Meditación**, sakın ha karıştırma" diye belirtmişti) yollamıştı, çekeceği bir filme ilham olsun diye istiyordu bu eseri: Bahçe duvarına yaslanmış fraklı, kısa pantolonlu ve çoraplı bir adam, parmakları çenesinde ve başı öyle öne eğikti ki uzun şapkası –yanları kalkık üniforma şapkası– yüzünü bütünüyle kapatıyordu, en ufak bir iz bile görülmüyordu yüzünden ve hiç zaman da görülmeyecekti. Gravürü aldıktan sonra bu pek de ziyaret edilmeyen mütevazı müzeyi gezip resimlere bakmaya koyuldum (*Şövalyenin Düşü* buradaki en iyi eser) ve onları uzaktan gördüm, yanlarına gitmemeyi ve selam vermemeyi yeğledim; Rico utanmaktansa kendini muzaffer hissederdi sanıyorum ama Bettina utanabilirdi pekâlâ. Rico ona (muhtemelen bitmek bilmeyen) açıklamalar yapıyordu ve Bettina, o güzel gözlerini bir an olsun tablodan ayırmadan, içtenlikle dinliyordu onu; biz birlikteyken bir onunla bir bununla ilgilenen, ilgisini ve dikkatini hiçbir zaman tek bir şeyde toplayamayan bir kız için epey şaşırtıcı bir durumdu bu. Kuşkusuz Profesör Mıknatıs'ın marifetiydi bu; şimdi bir yandan konuşuyor bir yandan da elini bir aşağı bir yukarı hareket ettirerek (bir şefkat göstergesiydi herhalde bu ama doyurulmuş ve belki de yeniden uyanmış bir arzu da barındırıyordu içinde) Bettina'nın sırtında ve belinde gezdiriyordu, hatta kalça kıvrımına kadar iniyor, içerilere uzanıyordu eli (kim bilir belki de kısa eteği dışında örten başka bir şey yoktu bu kalçayı), Bettina ondan kaçmak için tek bir jestte yahut harekette bulunmamıştı; Profesör'ün bu bölgeyi arada kumaş olmaksızın çoktan keşfetmiş olduğu aşikârdı; beraber bir otelde uyanmış olmaları da pekâlâ ihtimal dahilindeydi; Rico ondan palas pandıras kurtulmak istememiş ve sırf aklına Bettina'yı oyalayacak

* (İsp.) *Tefekkür.* (ç. n.)

daha iyi bir fikir gelmediğinden onu eğitmeye ve geliştirmeye karar vermiş olabilirdi; zira eğitici ve öğretici tabiatının önüne geçmek zordu onun için; içinde bulundukları koşullar yahut yanındakinin kim olduğu bir şey değiştirmiyordu. Yorganın altındayken veya üzerinde bornoz varken de ders veriyor olmalıydı. Telefon numarasını ne zaman istediğini veya onunla nasıl iletişime geçtiğini düşündüm gönülsüzce. Kadirşinas ve imalı bakışlarla, ezberden okunan birkaç dizeyle ne kadar çok şey elde edilebildiğine şaştım. Rico'nun istekliliği ve inatçılığı hep takdire şayan gelmiştir bana.

Gelgelelim verdiği bilgilerin kesinliğini veya doğruluğunu teyit etmek için on, on iki yıl beklemem gerekti. Sanıyorum 1991 senesinde Miessner ya da Buchholz kitapçısında adını şimdi hatırlamadığım, İngilizce bir kitap gördüm, ama kitabın adında Edward de Vere'in adı geçiyor ve alt başlıkta De Vere, ikisinin aynı kişi olduğu hükmüyle, "Baş Mabeyinci, On Yedinci Oxford Kontu, Şair ve Dramaturg William Shakespeare" olarak tanımlanıyordu. Bu yetmezmiş gibi tanıtım yazısında şöyle buyuruluyordu: "Shakespeare olan adamın büyüleyici hikâyesi." Kitaba şöyle bir göz attım ve bana kurmaca bir eser gibi geldi, dolayısıyla da satın almadım; romanlar fazlasıyla keyfiyet barındırır içinde, pek çok şeyin harmanlamasıdır ve söz konusu kitap *Culteranismo** akımının ve allameliğin basbayağı bir *pastişiydi*. Rico'nun yıllar önce bahsettiği metin miydi bu, bilmiyorum (yazarı Anglosakson bir öğretim görevlisiydi gerçi) ama her koşulda kafadan çatlak veya ün peşinde koşan bir *scholar*ın** Elizabeth dönemi şöhretlerinin kimliğini saptama derdine düşmüş olmasının onun uydurduğu yahut kurguladığı bir şey olmadığına sevindim. Tabii muhtemelen Rico ve bu haberi dört bir yana duyuran babam bir değil, en aşağı on kişiye böyle bir kitap yazma fikrini vermişti. Ama Profesör'e hakkaniyetli davranmak adına bunu böyle bırakalım.

Edward de Vere hakkında bir şeyler daha öğrendim; o gün Birleşik Krallık Enstitüsü'nün kütüphanesine yaptığım ziyareti fırsat bilip Söylenti'nin kibirli sözlerinin izini sürmenin yanı sıra bir de devasa *Oxford Ulusal Biyografi Sözlüğü*'nden yaklaşık dört yüz yıl önce ölen ve tuhaf bir şekilde benimle soyadını (bir üretim ve

---

* İspanyol edebiyatında şiir dilinin ve temalarının düzeyini yükseltmek amacıyla klasik kinayeleri, sözcük dağarcığını, sözdizimini ve sözcük düzenini kullanmaya dayanan üslup. (ç. n.)

** (İng.) Bilgin, alim. Bilim veya edebiyat dalında derin araştırma yapan kimse. (ç. n.)

nitelik değişimi söz konusu olsa da hâlâ benim soyadımdı zira), Muriel'leyse ilk adını paylaşan bu serkeş ve entrikacı asilzadeye baktım. En azından Shakespeare'i tanıyıp tanımadığını öğrenmek için hakkındaki uzun maddeyi okudum ve şayet hafızam beni yanıltmıyorsa, ikisi arasında herhangi bir bağ olduğuna yahut tanıştıklarına dair en ufak bir bilgi yoktu. Gelgelelim dikkatimi çeken, hâlâ sahip olduğum defterime de yazdığım bir cümle vardı; benimle bir bağıntısı olduğundan değil, Muriel ile Beatriz arasındaki münferit durumla hafif bir paralellik gözüme çarptığından merakımı celbetmişti. Uzun biyografik nota bakılırsa Kraliçe I. Elizabeth'in hazinedarı Lord Burghley'nin büyük kızı Anne ile evlenmişti ve "büyük bir ihtişamla" kutlanan törene kraliçenin bizzat kendisi de katılmıştı; gelin daha on beşindeydi, Kont ise ondan altı yaş büyüktü. Notta Kont'un, İtalya seyahati dönüşünde karısından bir süre uzaklaştığı belirtiliyordu. Düğünden beş yıl sonra, 29 Mart 1576'da, kayınpederi Lord Burghley *Günlük*'üne De Vere hakkında şunları yazmıştı: "Kimi iffetsiz kişiler, karısına bütünüyle yabancı biri olması için kanına giriyor." Biyografide detaya yer verilmiyor ve mesele mütevazı bir şekilde bağlanıyordu: "Anlaşmazlık giderildiyse de o günden sonra hiçbir zaman pek de candan bir ailevi ilişkileri olmadı." Bu eş, Anne, aralarında sağlanan ve üç kızlarının doğumuyla sonuçlanan barıştan yıllar sonra ölmüştü (bir de yabancılaşma dönemi öncesinde doğan büyük kızları vardı) ve sonrasında Kont, Elizabeth Trentham adında bir kadınla evlenmişti; bu evliliğin öncesindeyse başka bir Anne, Anne Vavasour ile ilişkisi olmuş ve kadın onun gayrimeşru çocuğunu doğurmuştu. Belki de Muriel'in sorunu buydu: Beatriz Noguera ölmesi gereken ya da Muriel'e uygun olan zamanda ölmemişti. İspanya'da yakın zamanda boşanmanın yasallaşması bekleniyordu ve 1981 senesinin ortalarına doğru yasallaştı da, gelgelelim ben Muriel'in hizmetinde çalışırken henüz boşanma diye bir şey yoktu, Muriel'in evlilik hayatı boyunca da öyle. Ve birbirine kayıtsız veya birbirinden nefret eden insanları bir arada yaşamaya mecbur kılan bizimki gibi anormal bir ülkede sayısız çift sessiz sedasız diledi asırlar boyunca kocasının yahut karısının ölümünü, hatta çoğunlukla daha da sessiz sedasız yahut mutlak bir gizlilik içinde mümkün kıldı, tetikledi ve aradı bu ölümü.

Yıllar önce alelacele okuduğum bu bilgilerin ve isimlerin hepsini hatırlamıyorum elbette; internetten yeniden araştırdım: *Ulusal*

Biyografi Sözlüğü'nün sayfasına girip 17. Oxford Kontu'na baktım ve yazılanların sözlüğün o eski matbu halinde yazılanlarla aynı olmadığını fark ettim. Şu anki bilgiler çok daha kısa ve yüzeysel, daha gösterişli, dedikoduya daha bir yakın ve daha net. Eski versiyonda yer almayan ve aslında hiç mi hiç umurumda olmayan (benimki baş belası Rico'nun içimde uyandırdığı anlık bir meraktı sadece) De Vere üzerine okurken değil de Muriel'i ve Beatriz'i kati bir şekilde reddetmesinin olası sebeplerini düşünürken aklımdan geçen bir şeyden bahsediyor. Bir erkeğin bir zamanlar arzu duyduğu karısını yatağından men etmesinin ve ona hakaretler yağdırmasının, buna hakkı olduğuna inanmasının ve karısına vereceği hiçbir cezanın kâfi gelmeyeceğini düşünmesinin en tipik sebeplerinden biri bu kadının başka bir adamdan çocuk sahibi olup o çocuğu kocasınınmış gibi göstermesidir. Tarih boyunca pek çok gayrimeşru çocuk evlatlık verilmiş yahut çok uzaklara gönderilmiş veya ortadan kaldırılmıştır, bu şekilde, olabilecek en zalimane yöntemlerle cezalandırılmıştır zina yapan kadın: Bir kez çocuk doğduktan sonra (hatta bazen öncesinde de) onlar için babanın kim olduğu ikinci planda kalır, beşiğin başında beklemektir tek istedikleri ve genellikle bu çocuğu kendilerinden daha çok severler, başka her şey yitirir önemini; işte ancak o zaman korku nedir bilmez olurlar. Beatriz Noguera'yı Muriel'in kapısı önünde yalvarırken gördüğüm ilk gece Muriel karısının itirazlarına şu şekilde karşılık vermişti: "Saçma sapan, eski mi eski bir mesele uğruna demek? Saçma sapan bir mesele ha? Ne cüretle böyle tanımlarsın, hem de gelinen bu noktada, sebep olduğu, olmaya da devam ettiği onca şeyden sonra? Basit bir şaka, öyle değil mi? Küçük bir oyun, değil mi, ha? Aşkta her şey mubahtır zaten, pek komik, pek zekice." Metalik bir ton alan, buz gibi bir gazap fısıltısına dönüşen sesi titremişti. Ve sonrasında sitem etmişti: "Eğer bana hiçbir şey söylememiş olsaydın, beni kandırmaya devam etmiş olsaydın... İnsan böyle bir şeye kalkıştı mı bunu sonuna kadar sürdürmeli. İnsanı yanılgıdan kurtarmanın, birden doğruyu söylemenin ne anlamı var ki? Üstelik bu daha da kötü..." Böyle bir durumu kastediyor olabilirmiş gibi geldi bana, çocuklardan biri onun olmayabilirmiş ve bundan çok geç, onca yıl boyunca o çocuğa sevgisini verdikten sonra, artık o sevgiyi geri alamayacağı yahut çocuktan kurtulamayacağı bir noktada haberi olmuş olabilirmiş gibi geldi. Daha da beteri, Beatriz'in gereksiz yere, yanlış bir zamanda ifşa

etmesiydi bu durumu, günün birinde yanılgıdan kurtarmasıydı onu, zira bu "tüm yaşananları yalanlıyor veya geçersiz kılıyor"du, "insan tüm yaşadıklarını bu yeni bilginin ışığında yeniden değerlendirmek yahut yadsımak durumunda kalıyor"du, böyle söylemişti Muriel ve, "Ne ki başka da bir şey yaşamadı ki o insan işte; ne yaşadıysa onu yaşadı. Peki bununla ne yapmalı? Tüm hayatını mı silmeli, geçmişe dair inandığı ve hissettiği her şeyden vaz mı geçmeli? Bu mümkün değil fakat öyle olmadığını biliyorken, yaşadığın şey gerçekmiş, hiçbir şey olmamış gibi yapmak da mümkün değil" diye eklemişti ve bu ağıtını yahut serzenişini, "Ah, nasıl da budalalık ettin Beatriz. Bir kez de değil üstelik, iki kere yaptın aynı şeyi" diyerek tamamlamıştı. İlk seferle kastettiği onu aldatması, ikincisiyle kastettiğiyse bunu itiraf etmesiydi. Pekâlâ mümkündü bu.

Edward de Vere'nin yeni biyografisinde kendisi 1575'te Avrupa'da seyahat ederken (Paris, Strasbourg, Siena, Milan, Padova, Venedik) karısının, ilk çocuğunu dünyaya getirdiği, bir kız çocuğu doğurduğu ama De Vere'nin çocuğun babası olduğunu kabul etmediği anlatılıyordu. (Paranoyaya kapılmış olmalı; zira İngiltere'den şubat ayında ayrılmıştı ve kız temmuz ayında doğmuştu; tabii Anne ile seyahatinin çok öncesinden itibaren cinsel ilişkiye girmediyse o başka, ne de olsa Muriel'in Beatriz'le kim bilir ne zamandır sevişmediği aşikârdı.) Gelgelelim aralarındaki mesafenin sebebi, en azından tek sebebi, buymuş gibi gözükmüyor: Dönüş yolunda Manş Denizi'ni geçerken korsanların saldırısına uğradıktan sonra karısıyla Gravesend'de karşılaşmamak için Londra'ya ufak bir kayıkla gitti. Belki nedeni yokluğunda sözde kızının doğumu ve bunun sonucunda duyduğu öfke yahut şüpheydi veya belki de bir parça sıra dışı ve alışılmadık olarak nitelenen beraberindekilerdi; üslubu artık iyiden iyiye patavatsız bir hal almış olan *Sözlük*'e göre "Orazio Cogno adında kilise korosunda şarkı söyleyen Venedikli bir oğlan" (anadili İspanyolca olan biri için insanı töhmet altında bırakan, kaba ve kötü bir şakaydı bu soyadı*) "ve hatırasını taşıdığı Venedikli bir cariye Virginia Padoana" idi (bu da kulağa belki patronimik, belki toponimik, belki de metonimik bir şaka gibi geliyordu, kim bilir belki üçü de değildi). "Damadının oğlancılıkla itham edilmesine mahal vererek on bir ay boyunca Londra'daki meskenine kapattığı

* Cogno; coño İspanyolcada argo ve kaba bir kullanımla a*cık anlamına gelir. (ç. n.)

kilise korosunda şarkı söyleyen bir oğlan çocuğunun arkadaşlığını tercih etmesini belli ki aklı almayan", şaşkına dönen kayınpederi ve akıl hocası Lord Burghley'nin *Günlük*'ünde bahsettiği "iffetsiz kişiler" bunlardı herhalde. Yeri gelmişken bu ithamların (baş başa kaldıklarında oğlan ona şarkı söylemekle yetinmediği sürece tabii) şaşırtıcı olmadığını söylemeden geçmemeli. Bu bağlamda Muriel'le aralarında bir paralellik yoktu; gözlemlediğim ve bildiğim kadarıyla Muriel bir kadından daha olgun bir diğerine sürükleniyordu; "sürükleniyordu" diyorum çünkü herhangi bir kadını elde etmek için hiçbir zaman en ufak bir çaba harcadığını görmedim, daha çok, sanki böyle bir şey yaşamak istemiyormuş yahut durumun farkında değilmiş ya da durumdan büsbütün bihabermiş, arada sırada dalgınlığına geliyor ve en kararlıları, en heveslileri veya en çıkarcıları tarafından baştan çıkarılmaya rıza gösteriyor ve buna hiçbir surette önem addetmiyormuş gibi bir hali vardı. Bir seferinde gururu kırılan meşhur bir aktris tüm samimiyetiyle dert yanmıştı bana, "İnanabiliyor musun" demişti, "bir gece birlikte olduktan sonra sanki aramızda hiçbir şey yaşanmamış gibi davrandı, sonunda ona olanları hatırlatmak durumunda kaldım. 'Ah öyle mi?' dedi bana. 'Cinsel ilişkiye mi girdik yani? Gerçekten mi? Sen ve ben? Doğrusu benim için bembeyaz bir sayfa bu, yeni haberim oluyor bu durumdan.' Tamam, epey içmişti ama lanet olasıca mercimeği fırına verdiğimizi hiç hatırlamamak... Hayatımda kendimi hiç bu kadar aşağılanmış hissetmemiştim. Benim kadar tamah edilen bir kadın için ne kadar da gurur kırıcı bir durum, düşünsene." Böyle demişti: "tamah edilen", bu bağlamda pek kullanılmayan bir sözcüktü o zaman, hele de şimdi daha bir öyle. *OUBS*'deki bu yeni girdi yıllar sonra bilgi dağarcığıma bir başka faydasız bilgi daha ekledi: Birkaç allamenin Shakespeare'in eserlerini De Vere'ye atfetme çabalarından söz ediliyor ne ki bu kişilere itibar gösterilmiyordu ("haktan yoksun" olduklarına hükmedilmişti). Asıl dikkat çekici olan bu girişimlerin en eskisinin 1920 tarihli olması ve Thomas Looney adında biri tarafından öne sürülmesiydi (kendi kendini itham altında bırakan bir soyadı daha; zira "looney", "loony" "zırdeli", "kaçık" anlamına gelir). Demek ki Rico'nun o pek nefret ettiği meslektaşı bir öncü değildi, hatta özgün olduğu bile söylenemezdi. Herhalde bunu duymak Profesör'ün hoşuna giderdi, gerçi bunların hiçbirini artık hatırlamıyordur belki.

Eduardo Muriel ve Beatriz Noguera'nın ikisi kız, biri erkek üç çocukları vardı; erkek en küçükleriydi ve bu olası sahte babalık fikri aklıma geldiğinden beri Muriel'e dair net bir şeyler görebilmek yahut onunla hiçbir benzerlik taşımadıklarını, hiçbir şekilde ona benzemediklerini, hatta aralarında bir yakınlık bile olmadığını doğrulayabilmek için doğaçlama bir dedektif gözüyle çocukların yüzlerini, mimiklerini ve davranışlarını inceler oldum. Oldukça boş bir uğraştı aslında, zira çocuklarla nadiren karşılaşıyordum: Benim evde olduğum zamanın büyük kısmında onlar okulda, okulda değilse de odalarındaydı; Beatriz ve Flavia çocukların, sanki misafir veyahut aynı otelde kalan konuklarmışçasına, kendilerine su götürmez, ne ki uzak bir ilgi gösteren babalarının bölgelerine girmemesi için adeta nöbet tutuyordu. Öte yandan üçü de annelerine öyle benziyordu ki sanki Beatriz onları bir başına, hiçbir erkeğin katkısı olmadan doğurmuş gibiydi. Biz tanıştığımızda on beşinde olan en büyükleri Susana, Beatriz'in gençlik fotoğraflarındaki halinin birebir kopyasıydı: Etrafta çerçevelenmiş bir iki fotoğrafı vardı Beatriz'in, biri Muriel'le olan düğün fotoğrafıydı, herhalde yirmi iki yirmi üç yaşlarındaydı o zaman; eminim onun talebi veya ısrarıyla sergileniyordu bu fotoğraf (Muriel için acı bir hatıra olmalıydı o bağ); bunun dışında '50'lerin sonuna, '60'ların başına özgü şu küçük, kenarsız şapkalardan birini taktığı, kucağındaysa başta kim olduğunu çıkaramadığım küçük bir erkek çocuğunun oturduğu bir de portre fotoğrafı vardı –düğünden önce mi sonra mı çekilmişti emin değilim– ; çocuk aşağı yukarı iki yaşındaydı, güzel yüzlü, çok tatlı bir çocuktu, meraklı gözlerle sol tarafa bakıyordu (Beatriz sağında kalıyordu), üzerinde Madrid'in havası için biraz abartılı görünen deri bir palto ve başında, tepesinde koca bir ponponu olan beyaz, kar maskesine benzer bir şey vardı, saçının hemen hepsini, kulaklarını, boynunu örtüyordu ama oval yüzü bütünüyle ortadaydı. Beatriz de çocuğa bakmıyordu, dalgın, hani neredeyse ne

yaptığının farkında değilmiş, sanki bütünüyle alakasız, güzel bir şey düşünüyormuş gibi bir hali vardı, duruma dair en ufak bir ipucu vermeyen siyah fona rağmen dini bir törende, vaftiz töreninde veya başka bir düğündelermiş gibi geldi bana. Beatriz daha zayıftı ama bütünüyle tanınabilir durumdaydı, kocasının hakaretlerinin aksine öyle pek de değişmemişti yani; uzun ve içleri doldurulmuş, biçimli kaşlar, gür fakat şekil verilmemiş, kıvrılmamış kirpikler, düz, ona muhteşem bir zarafet katan, ucu hafif kalkık bir burun, dolgun dudaklar, geniş bir ağız, –hülyalı ve yarım bir tebessüm– gerek fotoğraflardaki gerekse gerçekteki çocuksu yüzüyle tezat oluşturan ve gayri ihtiyari bir şekilde ona şehvetli ve uçarı bir hava veren hafif ayrık dişler. (Doğrusu pek çok erkeği, sık sık sapına kadar bastırmak için gösterdikleri nazik çabalara rağmen, beklenmedik ve uygunsuz sahneler hayal etmeye teşvik eden ağızlardan biriydi Beatriz'inki.) Aslında yüz hatları (veya arada rehavet ve bezginliği üzerinden atıp da canlanan ruhuna dair aksettirdikleri) yuvarlak hatlı bedeniyle uyumlu değildi; sanki yüz hatları daha az güçlü, daha zayıf bir gövde, karın ve bacaklar; cüretkâr kıvrımlarıysa bu kadar masum yahut toy olmayan bir surat gerektiriyordu. Aşikâr bir coşkuyla veya belki de zafer sevinciyle doğrudan objektife bakıp gülümsediği düğün fotoğrafında yüz hatları kesinkes çocuksuydu; sanki gelin kılığına girmiş, ne ki vaktinden önce serpilmiş bir kız çocuğu söz konusuydu. Öte taraftan daha o zaman bile göz bandı takan Muriel'in tam mahzun yahut ciddi değil de, devasa bir sorumluluk aldığına kani bir adam misali kaygılı bir hali vardı. Genç gözüküyordu gözükmesine ama Beatriz'in yanında kıdemli bir yetişkin gibi kalıyordu. Beatriz hâlâ evlilik akdi oyununu oynuyordu, Muriel'se, sanki bu fiilin yükümlülükler, borçlar, sorumluluklar ve hastalıklar için de geçerli olduğunun bilincindeymişçesine, son derece ciddi bir şekilde yerine getiriyordu akdi. Bunun tek sebebi ondan birkaç yaş büyük olması da değildi üstelik; o kadar basit değildi. Feragat etmenin ne demek olduğunu bilen biriydi veya bir gün bana bir yerlerde okuduğunu kederli bir şekilde söylediği üzere aşkın insanlarla olan randevusuna her daim geç kaldığının farkındaydı.

İlk çocuklarında, Susana'da, annesinin içten ifadesi açıkça görülüyordu (daha çok bir tezahürdü aslında bu belki de); ikisi de aralıklı olarak koruyacaktı bu ifadeyi yaşlılıklarına değin (aralıklı

olmayan bir hayat, arada sırada kendisine ihanet etmeyen bir mizaç yoktur) ve vaktinden önce mi bilmiyorum, üzerine düşünmeye de hazır değilim ama tehditkâr, tabiri caizse patlamaya hazır bedeni tomurcuklanmaya başlamıştı çoktan; Beatriz'e bakmanın bana verdiği her türlü hazzı bastırmaya çalışıyorduysam şayet, umut vaat eden yeniyetme kızı söz konusu olduğunda kendime bunu bütünüyle yasaklıyordum, hem olsa olsa bir anlığına görebiliyordum onu zaten. Şehvani açıdansa zamanda ve mekânda hemen hemen hiç örtüşmüyorduk; hâlâ daha çok bir tablo, cansız bir suret gibiydi, gelgelelim geçmişe değil de geleceğe aitti, tam anlamıyla oluşmamıştı henüz. İkinci kızlarına gözümün kayması gibi bir tehlike bile söz konusu değildi: Ben eve geldiğimde Alicia on iki yaşındaydı, gerçi eminim yaşı ilerledikçe annesine ve ablasına gitgide daha bir benzeyecekti. Sekiz yaşındaki oğulları Tomás'a gelince; onun yüzü de Beatriz'in birebir kopyasıydı. Üçü de, elbette farklı boyutlarda olmakla beraber, Beatriz'in minyatür halleri gibiydi. Dolayısıyla da onlarda Muriel'in izini sürmek imkânsızdı; içlerinden birinin oluşumuna katkıda bulunan başka bir adam söz konusuysa şayet onun izini sürmek de imkânsızdı haliyle.

Ne mutsuzluğu ne de meşguliyetleri Beatriz Noguera'nın iyi bir anne olmasına engel teşkil ediyordu sanıyorum. Hani belki sadece çocukları için yaşamıyor ve pek çok işi Flavia'ya havale ediyordu ama onlarla ilgilenmeye, onları dinlemeye, ihtiyaçları olduğu an teselli etmeye her daim hazırdı; en azından, sonradan öğrendiğim kadarıyla, kendi canına kıyma fikrine uzak olmayan bir kadın ne kadar hazır olabilirse o kadar hazırdı. Son derece şefkatliydi ve onun çocuklarını böylesi kucakladığını, sevip okşadığını görünce, izin vermesi durumunda, Muriel'e sunabileceği, belki de bir başka zaman, hâlâ sürmesini istediği ve unutmadığı bir zaman, sunmuş olduğu, o hem sıcak hem de hassas sevgiyi tahayyül edebiliyordu insan. Ama belki de refleks olarak –sürekli hırpalanan bir köpeğin şartlı tepkisi– kocasının onu geri çevirmesinden etkilenip bir kompleks geliştirmişti ve çocuklar böyle bir talepte bulunmadığı sürece onları ne sevgiye boğuyor ne de onlara sevgisini gösteriyordu. Sanki tüm varlığı veya bu dünyadan geçişi ürkeklik yahut kendine ket vurmayla lekelenmişti; kim bilir belki en başından beri böyleydi, belki de belli bir andan sonra böyle olmuştu. İnsan, sevgisinin temel nesnesi tarafından reddedildiğinde kolaylıkla kendisinin bir fazlalık

olduğu hissine kapılır; sevgi gösterisinin can sıkıcı yahut nahoş olabileceği, sevgi kalitesinin düştüğü ve dolayısıyla da bir davet gelmediği müddetçe asla dayatılmaması gerektiği hissine kapılır. Dolayısıyla onlara yanaşmak yahut sokulmak için çocuklarından bir işaret beklediğini görmek beni bir nebze hüzünlendiriyordu. Neyse ki iki küçük buna hâlâ doğal bir şekilde ve muntazaman ihtiyaç duyuyordu; Beatriz böylesi anları fırsat biliyor ve, mutluluktan yüzü ışıl ışıl bir şekilde, bu anların doyasıya tadını çıkarıyordu, ne ki bu sıcaklığın sonunu ufukta görürcesine –çocuklar büyürler ve evden ayrılırlar, yıllarını hiddet içinde geçirirler ve nihayet geri döndüklerinde de artık aynı kişi değildirler– zihninin kaderci ve dizginlenemez kısmıyla onlara veda edercesine, bakışları dalgınlaşıyor, kaygılı bir hal alıyordu aynı zamanda. Büyük böyle bir arayış içinde değildi; daha mesafeliydi, gerçi saf ve güven dolu mizacı annesiyle arasında bir tür arkadaşlık kurulmasına neden olmuştu, arada konuşmaları ve gülüşmeleri çalınırdı kulağıma, uzun sürmezlerdi gerçi, yüzeysel konuşmalar, kısa gülüşmelerdi bunlar; kaynaklarıysa yakın zamanda yaşanan bir olay yahut gündelik nesnel meselelere dayanırdı. Bazen Beatriz bana, deyim yerindeyse, evde kendini ateş hattına atıyormuş gibi geliyordu; birinin onu çağırmasını veya ona yaklaşmasını ve arkadaşlığını, tavsiyesini, arabuluculuğunu yahut yardımını talep etmesini ya da kendisine yönelttiği ürkek bakışlarla bir öpücük ve kucak koparmak için izin vermesini bekliyordu.

Bu tablodan aylak bir kadın olduğu çıkarılabilir ama öyle değildi; mütevazı bir geliri vardı, o da Muriel'in ev bütçesine olan katkısıyla kıyaslandığında (ayrıca hiç kuşkusuz mütevazılığı bir yana evin böyle bir paraya ihtiyacı yoktu, o da parasını başka istikametlere yöneltiyordu). Haftada üç gün sabahları bir okulda çocuklara İngilizce dersi veriyordu; kimi akşamlar ise evde özel ders verirdi, en azından söylenen buydu. Düzenli bir İngilizce eğitimi aldığını sanmıyorum ama İç Savaş sonlarında Madrid'de doğmuş birisi olarak henüz çok küçükken Birleşik Devletler'e götürülmüştü ve çocukluğunun, ergenliğinin ve ilk gençliğinin bir kısmını, ara ara İspanya'ya gelmek üzere, rejimle arası iyi olan enistesinin himayesinde ve kuzenlerinin eşliğinde orada geçirmişti. Salt tembellikten çift dilli değildi ama neredeyse öyle sayılabilirdi. İç Savaş zamanında faal olmayan ve başta Franco yanlılarınca takip edilmeyen babası (gerçi '30'lu, '40'lı, hatta '50'li yıllarda, gündüzden akşama herhan-

gi bir insanın peşine düşebilirlerdi pekâlâ, çevreden birinin galip tarafa beslediği düşmanlık, geçmişe dayanan bir nefret veya garez, yalan yanlış yahut keyfe keder bir suçlama yeterliydi, halk otoriteye yaltaklanma derdindeydi) başkentin Franco birlikleri tarafından ele geçirilmesinden birkaç ay önce sürgüne gitmeyi başarmıştı. Ilımlı bir Cumhuriyetçi ve laik, ülkenin isyancıların elinde (pervasız, serbest eller) ne hale gelebileceğinin bilincinde bir insan olarak içini hoşnutsuzluk ve korku, belki tiksinti ve panik, kaplamıştı ve ani yalnızlığını fırsat bilip kızıyla beraber, bu durumun böylesi küçük bir kız için doğurabileceği tehlikeleri de göze alarak, alışılagelmiş zorlukların göbeğinde kalkıp Fransa'ya gitmişti. Ernesto Noguera oradan (o zaman düşen pek çoklarının düşüşünü yumuşatan) o cömert ulusun Dışişleri Bakanlığı'nın desteğiyle Meksika'ya gitmeyi başarmış, orada bir yıla yakın kalmıştı, nihayetindeyse, belki şair Salinas'ın, belki şair Guillen'in veya belki de her ikisinin aracılığıyla –ikisiyle de Madrid'de tanışmış ve ikisine de hayran olmuştu– yahut doğrudan Justina Ruiz de Conde aracılığıyla Wellesley College de Massachusetts'te veya Smith'de ya da Tufts'ta veyahut Lesley'de ya da işte Boston bölgesinde başka bir kurumda İspanyolca öğretmeni olarak iş buldu (belki de, kim bilir hangi sırayla ama, hepsini dolaşmıştı); rekabet halindeki meslektaşlarla dolu Meksika'nın güvensiz yayın dünyasının ona sunduğu tek tük işlerden daha iyi bir maaşı olan, daha düzenli bir işti bu. Savaş patlak vermeden hemen önce felsefe ve edebiyat fakültesinden mezun olmuştu; İspanya'da bir dil akademisinde ders vermiş, Almanca ve İngilizceden çeviriler yapmış, diğerlerinin yanı sıra Joseph Roth, Arthur Schnitzler, H.G. Wells, Bernard Shaw ve Bertrand Russell gibi yazarların kitaplarını çevirmişti. İngilizceyi iyi biliyordu, gelgelelim öyle pek konuşmuşluğu yoktu ve kızının dediğine göre onca yıl Kuzey Amerika'da kalmasına rağmen İspanyol aksanını hiçbir zaman kaybetmemişti.

Benim "ani yalnızlık" olarak tanımladığım durum kızının tam kavrayabildiği bir şey olmamıştı hiçbir zaman. Ona küçük bir çocukken anlatılanlara göre annesi bir bombardımanın ortasında onu doğurduktan kısa bir süre sonra veya bir top mermisi eve düşüp de bitişikteki dairede devasa bir delik açtığında ölmüştü; enine boyuna düşünülürse şanslı sayılırlardı aslında. Babasından detayları hiçbir zaman öğrenememişti, sorduğunda detaylara yer vermek şöyle dursun, bazen hikâyeyi değiştiriyor, hatta kendisiyle çeliştiği oluyordu;

sanki bu hikâyeyi ve koşulları kendi yaratmıştı da ne imgeleminde ne de hafızasında yalanına odaklanma zahmetini göstermişti. Karısından pek bahsetmezdi, bahsettiğindeyse hafif umursamaz bir şekilde, öyle büyük bir özlem duymadan yapardı bunu; yaşadığı kayıptan dolayı perişan olan ve bir türlü başını doğrultamayan o genç dullardan değildi. Sık sık *baby-sitter** tutar, hafta sonları çıkar, Boston civarına gider ve gece geç dönerdi. Hiç şüphesiz kızını delicesine seviyor ve onunla ilgileniyordu, ama bunu tabii bir kayıtsızlıkla yapıyordu, ne de olsa yalnız bir adamdı, oldukça genç ve toydu, kuşkusuz kendi gençliği dikkatini dağıtıyordu. Dolayısıyla onu, seyahat masraflarından da fazlasını karşılayan, eniştesine göndermek kolayına geliyordu: Beatriz hemen her yazını ve bir iki sefer tüm öğretim yılını İspanya'da geçirdi ve orada kaldığı süre boyunca babasının var olan yahut görünürde olan tek akrabalarının bazen bile isteye bazense yanlışlıkla ağızlarından kaçırdıkları –bu ağızlar yer yer kızgındı sanki kardeşlerine ve enişte lerine– çeşitli yorumları ve imaları dinlemek durumunda kaldı ve duydukları onu annesinin belki de ölmediğini, ya kendisi doğduktan kısa bir süre sonra kocasını terk ettiğini, fazlasıyla hınç duyduğu yahut tiksindiği bir adamın çocuğuna bakmak istemediğini ya da dönemin başa çıkılmaz meselesi olan politik görüş farklılıklarından dolayı gittiği sürgünde ona eşlik etmeyi reddettiğini ve çocuğunun kendisiyle İspanya'da kalması gibi bir talepte bulunmadığını düşünmeye itti. Her halükârda ya Beatriz'den vazgeçmişti ya da Beatriz, Noguera tarafından alıkoyulmuş yahut kaçırılmıştı. Beatriz bunu alenen sormaya ancak çok sonra, tam olarak düğününden kısa bir süre önce cesaret etti; hiçbir zaman öğrenmek için acelesi olmamıştı. İnsanın içini kemirmediği, tahammül edilebilir olduğu sürece, Muriel'in de aşağı yukarı ifade ettiği üzere, yaşanmış olanın sıfırlanabileceği yahut yenisiyle değiştirilebileceği varsayımıyla, kişiyi o zamana değin yaşadığından farklı bir şey yaşamaya, kendisine o güne dek anlattığından farklı bir hikâye anlatmaya mecbur kılan nahoş veya moral bozucu bir hakikati öğrenmektense şüpheyle yaklaşmayı sürdürmenin tercih edilebileceği sorular vardır. Hatta sadece yaşanmış olanın değil, şayet uzun zamandır inanıyorsanız, inanmış olduklarınızın bile sıfırlanabileceği yahut yenisiyle değiştirilebileceği varsayımıyla...

---

* (İng.) Bebek bakıcısı. (ç. n.)

Söylemeye gerek bile yok ama bu verilerin çoğunu Muriel'den veya Beatriz'den ya da, daha sonra, üçüncü şahıslardan edindim; dahası şu an bildiklerimin bir kısmını internete ve içerdiği sınırsız, gelgelelim her daim doğru olmayan (Beatriz'in babasının çevirileri mesela) bilgiye borçluyum. Durum şu ki, Beatriz İngilizceyi neredeyse anadili gibi konuşuyordu; gerçi çok uzun yıllardır İspanya dışına çıkmıyor olduğundan aksanı biraz paslanmıştı ve sözdizimi hafif bozulmuştu (arada hatalar yapıyordu) ama bu, basit bir ev kadınından çok daha fazlası olabileceği ve para kazanabileceği gerçeğini değiştirmiyordu. Fakat ders vermediği zamanlarda da pasif ya da aylak bir kadın değildi; içindeki mutsuzlukla mücadele etmek, en azından günlerini doldurmak, hiç değilse bir kısmını doldurmak istiyor gibi bir hali vardı. Çalışmadığı sabahlar ve akşamlar genellikle pek de bir açıklama yapmadan dışarı çıkardı; Muriel de açıklama talebinde bulunmazdı, zaten aralarındaki mesafeyi düşününce bir manası da yoktu açıklama beklemenin. Bazen, Madrid'de olduğu zamanlarda, Rico onu almaya gelirdi, bazense Roy yahut bir kız arkadaşı gelirdi onu almaya; birkaç kız arkadaşı vardı ama içlerinden ikisini, bana öyle çok ahım şahım gelmeseler de, ayrı severdi. Her koşulda, özellikle de iki küçüğün, ödevlerinde yardıma ihtiyaçları olabileceği, sorunlarını anlatmak isteyebilecekleri ihtimaline karşılık (okulda yaşadıkları sorunları kastediyorum; hâlâ açık açık konuşabilecek sorunları yani) çocukların akşam yemeği saatinde, veya bazen öncesinde, evde olmaya gayret ederdi.

Buna karşın daha kederli olduğu zamanlarda kendi köşesine çekilirdi ve gayet kötü bir şekilde, hakikaten üşene üşene veya isteksizce, piyano çalardı, öyle ki nihayetinde asıl duyulan, uzun bir süre tek bir notanın veya akordun kendisine eşlik etmediği metronomun tik takları olurdu; daimi bir tehdit misali veya düşüncelerinin temposunu ya da çektiği acının zorlayıcı ritmini simgelercesine tik tak ederdi metronom; belki de Muriel'e hayatın onun refakatinden

yoksun bir şekilde, sevgisini yeniden kazanamadan geçip gidiyor olduğunu söyleme, yokluğunu saniye saniye, ya da sanıyorum minimum dakikada kırk defa, fark ettirme yöntemiydi bu onun. Beni geriyordu bu ses, metronomun sarkacı, aleti harekete geçiren kişinin kaderine kayıtsız bir şekilde, bir o yana bir bu yana salınırken müziğe ya da en azından benzeri bir şeye o kadar uzun aralar veriliyordu ki zaman zaman acaba Beatriz bayıldı mı, piyanonun yanında düşüp kaldı mı –hatta öldü mü– diye düşünüyordum. Bu aletin ne kadar uzun süre çalışabildiğine dair en ufak bir fikrim olmadı hiçbir zaman, ama her halükârda durma noktasına geldiği an Beatriz metronomu yeniden çalıştırıyormuş gibi bir izlenime kapılıyordum; o tik taklar kimi sabahlar veya kimi akşamlar sonsuz gelirdi bana, sanki Beatriz orada, bir adım uzağımızda olduğunu vurgulamak, bu şekilde görünmez varlığını bize kabul ettirmek istiyor, ne kadar meşgul yahut dalgın olursak olalım onu bir an için bile unutmamamızı sağlamaya çalışıyordu. Fakat Muriel ya çok alışkındı ya da o ritmik, durmak bilmeyen, monoton ses huzursuzluğa sürüklemiyordu onu, ne ki benim nezdimde bu ses, tatminsiz bir bekleyişe yahut bir uyarıya dair meşum bir unsur barındırıyordu içinde. Bazı anlarda sanki Beatriz'in patlamanın yahut birine saldırmanın veya piyanoyu parçalamanın ya da, "intihar" sözcüğünü kullanmaktan kaçınmamızı sağlayan o klasik örtmece tabirle, bir delilik yapmanın eşiğinde, sonu gelmez bir şekilde parmaklarını tıngırdattığını görebiliyormuşum gibi hissediyordum. Buna karşın Muriel, sanki böyle bir ses yokmuşçasına, o saplantılı ihtara bağışıklık kazanmışçasına, sohbet etmeyi, söylev vermeyi, dikte etmeyi sürdürüyordu. Öylesi anlarda Muriel'in Beatriz'i yeryüzünden silmeyi başardığını düşünüyordum; fark etmiyordu Beatriz'in her gün orada, yanı başında olması, birbirlerine ailevi meseleler hakkında yarı tatlı bir iki laf etmeleri, hatta arada sırada, farkında olmadan, uzak geçmişe ait bir sevginin gayriihtiyari yansıması yahut müteveffa bir arzunun solgun mu solgun hayaleti misali Muriel'in ona gülümsemesi; zordur zira birinin yanında her daim kaşlarınızı çatıp oturmak.

Bir gün, metronom en aşağı yarım saattir tik tak eder ve piyanodan tek bir nota bile yükselip de ona uyum sağlamazken huzursuzluğumu dile getirme cüreti gösterdim.

"Affedersiniz, Eduardo" dedim, "fark ettiniz mi bilmiyorum, uzun zamandır müzik sesi duymuyoruz ama buna karşılık met-

ronom bir an olsun susmuş değil. Eşinizin başına bir şey gelmiş olmasın? Belki de iyi hissetmiyordur kendisini veya bayılmıştır, ne bileyim. Tuhaf, değil mi?"

"Hayır" diye yanıtladı. "Sadece ağırdan alıyor, sonra dalıp gidiyor ve oturduğu yerde uyuyakalıyor. Orada olduğu sürece endişelenecek bir şey yok. Tek başına dışarı çıktığı zamanlar ayrı tabii, o bambaşka bir mesele."

"Ne demek istiyorsunuz? O zaman endişelenmeli miyiz?"

"Tam olarak değil" dedi ve konuyu değiştirip o an ne ile meşguldüysek onunla ilgilenmeye devam etti. Belli ki bir açıklama yapmak yahut bir şey eklemek niyetinde değildi. Dolayısıyla ısrar etmedim ve o tik tak sesini duyduğumuz sürece her şeyin az çok yolunda, Beatriz'inse sağ ve sağlıklı olduğu kuralını kabul ettim, ne ki bu huzurlu ve aklının başında olduğu anlamına gelmiyordu.

Faal olduğu anlar daha fazlaydı neyse ki; Beatriz'in yani. Nedenini tam bilemesem de –belki kocasının o sözleri yüzünden veya biliyorum da söylemek istemiyorum nedenini, en azından şimdi değil, belki daha sonra– Muriel dışarıdayken, film için mekân arayışındayken veya mali destek bulabilmek için seyahat ederken yahut emrinde çalıştığım süre boyunca çektiği tek filmin çekimlerindeyken, altmışlı ve yetmişli yıllarda, hemen her zaman Jesús Franco ya da Jess Frank yönetmen koltuğunda oturur ve Muriel ona vekalet ederken (gelgelelim sanki fikir kendisine aitmiş gibi, keskin gözü ve marifetli eliyle ortaya hem şahsi hem de sanatsal bir eser koyabileceğine kani bir şekilde, projeye bütünüyle dahil olurdu yine de) yapımcılığını üstlendiği Fu Manchu, Dracula, Sumuru ve Marquis de Sade filmlerinin ardından İngiliz yapımcı Towers şansını İspanya'da denemek üzere döndüğünde onunla gerçekleştirdiği ve kendisi için gerçek bir ekmek kapısı olan projeyi kastediyorum, neyse işte, demek istediğim, Muriel bir hafta ortalıkta değilken ve benim de yazarların geniş kapsamlı ve ayrıntılı, kronolojik listesini hazırlamak ve böylece Muriel'in devasa kütüphanesini bir düzene oturtmaktan ve benzeri vazifelerden (hayatımda bu kadar okumuş az insan tanıdım) başka bir işim yokken bir başına dışarı çıktığında karısını takip eder oldum. Elbette Rico veya Roy ya da işte şu işgüzar kız arkadaşları gelip onu evden aldığında peşine düşmüyordum. O zaman sinemaya yahut tiyatroya ya da alışverişe, konsere, müzeye, hatta bir konferansa veyahut eski moda bir edebiyat dinletisine

gittiklerini biliyordum (Beatriz, Rico'nun arkadaşı olan yazar Juan Benet'e bayılırdı, ayrıca onu çok da çekici bulurdu), döndüğünde bana yaptıklarını anlatır, hatta bir iki anekdot paylaşırdı. Rico Beatriz onu sinemaya sürüklediğinde yakınır dururdu, gelgelelim Muriel'i uzaktan uzağa memnun etmek adına karısını memnun ediyordu. Roy çok daha uysaldı ve Profesör'ün kimsenin, hatta teoride Beatriz'in bile sevgilisi olmadığı düşüncesi bütünüyle ekarte edilemezken (tehlikeli bir tipti, *savant** görüntüsü ve caydırıcı kaba tavırları insanı yanıltsa da, kur yaptığı yahut kur yapıyormuş gibi davrandığı kadınlara karşı bile aynı kabalığı sürdürse de şansını denemeyi, sınırları zorlamayı seviyordu sanıyorum; bunu bir oyun olarak görüyor, istediği takdirde sonuna kadar gidebileceğini bir kez anladıktan sonraysa çoğunlukla hepten vazgeçiyordu) o zararsız gözüküyordu; ihmal edilen evli kadınların, sosyal statü sahibi dulların ve hatta toplum içine tek başına çıkmaktan çekinen bekâr kızların, prensipte etçil olmayan, kavalyelerini ve yardımcılarını tanımlamak için kullanılan o eski İtalyanca tabirle, tam bir *cicisbeo*'ydu doğrusu.

Babasından miras kalan ve neredeyse kendi kendini idare eden bir acentesi vardı; Roy oraya hemen hiç zaman ayırmıyordu; sadece sabahları şöyle bir uğruyor, mızmız bir müşteriyle selamlaşıyor, çalışanlarının işlerini denetliyor ve talimat veriyormuş gibi yapıyordu. Asıl tutkusu sinemaydı ve Muriel'e duyduğu hayranlık uçsuz bucaksızdı. Muriel'in prodüksiyonlarına mütevazı meblağlarda katkıda bulunmuştu (tastamam kaybedilmiş paralardı bunlar, ne ki onun için büyük bir şeyin parçası olmayı temsil ediyordu her zaman) ve eserleri üzerine bir iki kısa monograf kaleme almış, bu yazıları geniş kitlelere hitap etmeyen yayıncılarca yayımlanmıştı ve bu bahaneyle, vakti zamanında, maestroyla tanışabilmişti; sanki bir orkestra şefi yahut bir matadormuşçasına –zira İspanya'da bu hitap şekli ancak bu ikisi söz konusu olduğunda kulağa yapmacık yahut yalakalıkmış gibi gelmezdi– bizzat kendisiyle konuşurken de, ondan bahsederken de sıklıkla böyle hitap ederdi Muriel'e. Muriel ona gerek kucak gerekse kapılarını açmıştı (o eve habersiz gelen ya da geleceğini gelmeden çok kısa bir süre önce bildiren birkaç kişi vardı, onları orada görmek sıra dışı bir durum değildi, dekorun bir parçasıydılar, ayrıca münasebetsiz bir anda geldilerse ziyaretleri öte-

* (İng.) Fikir adamı, bilgin. (ç. n.)

lenebilir yahut basitçe kapı dışarı edilebilirlerdi rahatlıkla, böylesi bir güven vardı aralarında), bunun sebebi büyük ölçüde ona sempati duyması, bir ölçüdeyse tevazu ve merhametti: Roy'un bomboş bir hayatı vardı muhakkak ve öylesi büyük bir hayranıydı ki maestronun, maestro hayatını kendi hayatının artıklarıyla doldurmasına müsaade ediyordu, Roy ise açgözlülükle yalayıp yutuyordu hepsini. Onun için bize yaptığı her ziyaret bir olaydı (ve "biz" diyorum çünkü nihayetinde ben de dekorun bir parçasına dönüşmüştüm, sıklıkla kapıyı ben açıyor, dolayısıyla da gelenleri ya içeri davet ediyor ya da girmelerine engel oluyordum), hele de bir yönetmen, yarı ünlü bir aktris ya da aktörle karşılaştığında. Bir mitoman, tam bir şöhret delisiydi. Herkesten ayrı oturuyor, asla sohbete dahil olmuyor, ihtiyatlı davranıyor, kendini görünmez kılıyor, bir cüsseye dönüşüyordu, kimileri onun hakikaten gölgelerde yaşayan bir tür sessiz temsilci olduğunu düşünüyor, sayısız toplantıya ve buluşmaya tanıklık ettiğine kanaat getiriyordu; Muriel her zaman onu diğerlerine takdim bile etmiyordu. Her anın, (ben dahil) kiminle olursa olsun, hele hele ünlü biriyle, her tür geçici temasın tadını çıkarıyordu; bir seferinde salonda *Vadiler Aslanı*'nın kötü adamı ve başka pek çok unutulmaz filmin oyuncusu Jack Palance ile karşılaştığında hayretten taş kesildi ve ağzını bıçak açmadı (gerçi sonra bir titreme nöbetine tutuldu); Palance, üretken ve çılgın Frank ve Towers'ın (deyim yerindeyse) yönetiminde Sade'ın *Justine*'inin büsbütün uçuk kaçık bir uyarlamasında rol aldığında İspanya'da tanışıp arkadaş olmuşlardı Muriel'le, Isasi-Isasmendi'nin *Las Vegas 500 millones* filminde de rol almıştı Palance keza. Stanford'da okumuştu Palance, bir *country* albümü vardı, resim yapıyordu, şiir yazıyordu, şu soğukkanlı ya da çabuk parlayan katil, zalim gladyatör Attila rolünü izleyenlerin tasavvur edebileceğinden bile daha fazla yaratıcı dürtüye sahipti; Muriel'i bir entelektüel olarak görüyordu ve en çok bu yanına saygı duyuyor, en çok bu yönü ilgisini çekiyordu. Roy içeri girdiğinde, bir centilmen olan Palance ayağa kalktı ve Roy kısa, kendisiyse upuzun olduğundan Roy'un elini sıkmak için hayli eğilmesi gerekti, hani neredeyse reverans yapıyormuş gibi gözüktü. Hafiften dengesini kaybetti ve düşmemek için diğer koca elini ufak tefek adamın omzuna koyup destek aldı. Fakat o esnada doğrulmayı başaramayınca bu hareketini beceriksiz bir kucaklaşmaya dönüştürmekten başka çaresi kalmadı, gelgelelim belki de ağırlığıyla onu

ezmekten korktuğundan çevik bir hareketle toparlanıp sarılmak yerine Roy'u oyuncak bir bebek misali havaya kaldırdı. Birkaç saniye boyunca Muriel ve ben daha sonra da hatırlayacağımız bir sahneye tanık olduk: Roy, Jack Palance'ın kollarında, ayakları havada ve başı Palance'ın göğsünde. Palance bir kahkaha patlattı ve Roy'u zarif bir şekilde, sanki havaya kaldırdığı bir balerini indirircesine, yere indirdi. "Üzgünüm, benim hatam" dedi, "Güney Avrupa'ya gelirken küçülebilmem gerekirdi." Ve küçük dişlerini göstererek bir kez daha güldü. Roy onu anlamadı ve sonu "*meet you*" ile biten güya İngilizce bir şeyler geveledi, ceketini ve saçını düzeltti ve her zamanki köşesine çekilip hevesle, hani neredeyse kendinden geçmiş bir şekilde, Palance'ı izlemeye koyuldu; orada, heyecandan titreye titreye, karanlık bir sinema salonundaki seyirciymişçesine, her şeyden uzakta, gözlerden silinmiş bir şekilde oturduğu süre boyunca tek bir kelime daha etme cesaretini gösteremedi. O geceyi defterine uzun uzadıya yazdığından eminim (pek çok mutsuz ve yalnız insan gibi, o da günlük tutuyordu); İngilizce sohbetten anladığı bir iki kelimenin yanı sıra muhtemelen pek çok ünlem işaretinin eşlik ettiği şu tarz çocuksu cümleler kaleme almıştı: "Şimdi kalem tutan bu el bugün Jack Palance'ın elini sıktı!!! Üstelik o büyük silahşor beni kollarına alıp havaya kaldırdı!" Bu arada '90'ların sonunda *The Forest of Love: A Love Story in Blank Verse** adında, Palance tarafından yazılmış ve resimlendirilmiş bir kitaba rastladım. *Country* albümünün içinde güzel şarkılar olduğundan, Palance'ın sesinin özgünlüğünden ve hoşluğundan dolayı (üstelik şarkılardan biri son derece eğlenceli sözlerle başlıyor: "Dünyanın en kötü adamıyım ben, tükürüyorum başkaları ağlarken") ayrıca o akşamın, ona duyduğum mutlak hayranlığın, şöhret deliliğimin ve bir de mitomaninin hatırına, kafiyesiz şiirleri hakkında yorum yapmayı gözüm kesmiyor.

* (İng.) Aşk Ormanı: Kafiyesiz Bir Aşk Hikâyesi (ç. n.)

Dolayısıyla Alberto Augusto Roy için maestronun karısının emrine amade olmak bir zevk ve onurdu ve sanıyorum, kendisine arkadaşlık edecek daha eğlenceli veya daha enteresan başka birini bulamadığında Beatriz ona yöneliyordu. Dediğim gibi Roy kısa boyluydu (hele de Beatriz topuklu ayakkabı giydiğinde iyice kısa kalıyordu, ki Beatriz çoğunlukla topuklu giyiyordu), gelgelelim çelimsiz değil, aksine özellikle boyuna oranla hayli kaslıydı ve aslında yeşil gözlerini olduğundan küçük gösteren, yüzünün hemen hepsini örten, onu tek tip bir şekle sokan ve ileri derecede miyopmuş gibi algılanmasına neden olan açık renkli kaplumbağa kabuğu gözlüğünü bir kenara bırakırsak hoş bir yüzü vardı; gözlüğü ona profesörvari bir hava veriyordu, ne ki bronzlaşmış teniyle, aynı renkteki, kahverengiye çalan kalın dudaklarıyla örtüşmüyordu bu görüntü; sanki Roy doğumundan itibaren daimi ve güçlü bir güneşe maruz kalmış gibi teni de dudakları da bir ton bütünlüğü oluşturuyordu. Bazen –yanlış yönlendirildiği aşna fişne krizlerinde– saçlarını uzatıyor ve arkaya doğru tarıyordu, ensesinde, kendiliğinden ya da değil, birkaç pişkin bukle beliriyordu o zaman ve o profesörvari havasını kaybediyor, bir yandan ihtiyarlamaya ve şişmanlamaya müsait zengin biri, öte yandansa gözlüklü bir Flamenko şarkıcısı gibi gözüküyordu. Sonunda Muriel ortaparmağını kaldırıp bir tabanca namlusu misali ensesine tutarak onu uyarıncaya kadar koruyordu bu imajını: "Alberto Augusto, beş para etmez güneyli bir haydut veya geçmişe hasret duyan eski bir Franco yanlısı gibi gözükmene sebep olan şu kıvırcıklar yine filizlendi. Şayet bizi beraber görürlerse insanlar hakkımda ne düşünür sence?" Roy panik halinde elini ensesine götürürdü; veda edercesine okşardı buklelerini ve saçını kestirip yeni bir şekil vermek üzere doğruca berbere giderdi. Yeter ki Muriel tarafından ayıplanmasın.

Halinden memnundu sanki hep veya, tam da boş bir hayatı olduğu için, her gün kolaylıkla bir mutluluk sebebi bulabilen şu

insanlardan biriydi; demek istediğim, devasa beklentilere dönüştürdükleri mütevazı ve ufak tefek sözlerin yardımıyla (enine boyuna düşünülürse, hayatlarımız ister dolu ister boş olsun, aslında hepimizin yaptığı budur) bir günden diğerine kaygısızca geçen insanlardandı belki; ilginç bir film gösteriminden tutun da –onun durumunda– çok sık görülen bir arkadaşla yakın zamanda yenecek olan akşam yemeğine kadar veya –onun durumunda– her ay yahut her bir buçuk ayda bir gelen Malagalı bir kuzenle yenecek yemeğe varıncaya kadar her şeyi kapsayabilirdi bu sözler; Baringo Roy idi bu kuzenin soyadı ve gariptir ama Roy bu şekilde hitap ederdi ona, ayrıca hareketli bir seks hayatı olduğundan ve bu alandaki deneyimlerinden dolayı hayrandı kuzenine, arada bize anlatırdı kuzeninin bu deneyimlerini (Rico, art niyetli bir şekilde zorla laf alırdı onun ağzından) ve hepsi de kulağa uydurmaca gelirdi ama o hiç tereddütsüz inanırdı işte hepsine –böylesi iç gıcıklayıcı bir şeyden, hele de fanteziden kendini mahrum bırakacak değildi– ve duydukları karşısında şaşkına döner, zevkten ağzı açık kalırdı. Ve elbette Muriel'in çevresinde yer almak, tabiri caizse onun çemberinin içinde olmak mutluluğu için hayati bir rol oynuyordu, gerçi kesinlikle bir çember değildi bu, ancak gelişigüzel bir amalgam olabilirdi. Muriel'in hakikaten iyi, cömert ve insan hayatını kolaylaştıran bir yanı vardı; çevresindeki insanların kendi aralarında arkadaşlık veya onun haricinde bir bağ kurmasına asla engel olmaz ya da ket vurmazdı. Sahiplenmek yahut üstünlük kurmak gibi bir derdi yoktu, kendisi ortalıkta değilken neler dönebileceğiyle ilgili bir kaygısı da yoktu. Kendi aracılığıyla tanışan yakınları arasındaki tüm ilişkileri kontrol etmek ve denetlemek, yaptıkları tüm görüşmelerden, kurdukları yakınlıklardan veya bağdan haberdar olmak isteyen şu yapışkan tiplerden değildi, bu bağlamda her şeyin özgürce yaşanmasına olanak tanırdı, dahası arkadaşlarının birbirleriyle iyi anlaşmasından, kendi ilişkilerini geliştirmesinden memnuniyet duyardı. Aynı şekilde, kimsenin Beatriz'le ne tür bir ilişki kuracağına ve Beatriz'in neye müsaade ettiğine de karışmazdı, bilakis, bana kalırsa tüm bu ilişkiler için müteşekkirdi, hiç kuşkusuz onun adına hepsi de bir rahatlama sebebiydi. Dolayısıyla, mesela, çok farklı, hatta zıt karakterler olmalarına rağmen Rico ve Roy birbirlerine sempati duyuyor, birlikte eğleniyor, şohbet edip şakalaşıyordu, aynısı, kaçınılmaz istisnalar dışında, büyük ya da küçük ölçüde, evin diğer müdavimleri için de geçerliydi.

Bu müdavimlere ben de dahildim, keza Doktor Van Vechten ve Beatriz'in, başkalarını beni huzursuz ettikleri kadar huzursuz etmeyen veya belki de hiç etmeyen, iki kız arkadaşı da öyle. Hatta ikisinden birinin devamlı ziyaretçilerimizden kimileriyle –belki gerçeğe dayanarak veya belki sadece bir varsayım, havada asılı kalan bir şey olarak– yattığından bile şüphelendim; Beatriz'in arkasından iş çevirmiyorlardı herhalde (bana sanki o üçü birbirlerine her şeyi, gereğinden de fazlasını anlatıyor gibi geliyordu) ama muhtemelen Muriel'in arkasından çeviriyorlardı; insanın Muriel hakkında edindiği ilk izlenim hiçbir şeyden haberi olmadığı yönündeydi, ne ki buna muktedir olmaması yahut dalgınlığı değildi sebebi, kendi seçimiydi böyle olması, sanki yıllar önce karar vermişti başkalarının gönül işlerine, duydukları ihtiraslara, tutuldukları karasevdalara, düştükleri şüphelere ve yatkınlıklarına karışmamaya; sanki kendi geçmişinde yeterince uğraştığına karar vermişti artık son bulduklarında bile her zaman ortadan kaybolmayan, aksine birikmeye devam eden ve hayatı boyunca insana yük olan bu duygularla.

Bu iki kadından birisi ayrıca Muriel'in yengesiydi, sekiz sene önce, karlı bir kış günü, Ávila yakınlarında bir trafik kazasında ölen ağabeyinin dul eşiydi; kadın için onur kırıcı bir durum söz konusuydu: Biri Muriel'in ağabeyine, diğeri güzel, sarışın ve çok daha genç Fransız bir kadına ait olmak üzere iki ceset bulunmuştu, kimse bu kadının kim olduğunu bilmiyordu ya da en azından, Muriel de dahil, tüm aile üyeleri böyle söylemişti. Her halükârda, üzerindeki kıyafetlerin kalitesine bakılırsa, bir fahişeye benzemiyordu (muazzam bir zevke sahip çok *standing** bir fahişe değildiyse tabii), öte yandan kıyafetleri bedenini doğru dürüst örtmüyordu bile: Havanın soğukluğuna rağmen şık ceketinin düğmesi açıktı –küçük sutyeni gözler önündeydi– ve eteği göbeğine kadar çıkmıştı; bu, tedbirsiz ve ahmakça bir sollamanın ardından karşı şeritten gelen kamyonla çarpıştıkları anın bir etkisi olabilirdi pekâlâ, ne var ki adamın pantolonunun düğmeleri de –fermuarlı değildi pantolonu– açıktı, bu kadar da tesadüf fazlaydı hani. İnsan çarpışmanın temel sebebinin bu zahmetli düğme açma işi olduğunu düşünmeden edemiyordu doğrusu, hele de birbirlerinin düğmelerini açıyorlardıysa; bu, kaçınılmaz biçimde dikkatinizi yoldan başka bir şeye vermenize sebep

* (İng.) Üst sınıf. (ç. n.)

olur zira ve –hazzın belirişi– insanda zedelenmez olduğuna dair bir yanılsama yaratabilir pekâlâ. Bunların hepsini, sonralarda, bir sohbet esnasında, yengesi Gloria'nın kendisine neden kin güttüğünü açıklama maksadıyla, bana Muriel anlattı; sanki umurunda değilmiş ve bir önemi de yokmuşçasına hayatı hakkında hiç düşünmeden, özgürce bölük pörçük bilgiler veriyordu, gelgelelim kendisine somut bir şey sorulduğunda, göz bandı meselesinde olduğu gibi, ketum ve korumacı davranıyordu.

Kadın, yas döneminde soğukkanlılığını korumamış, muhtemelen aylak bir dedektifin de katkılarıyla, araştırmasını sürdürmüş ve Fransız kadının ülkesinde çekilmiş kimi filmlerde, her an her yerde hazır ve nazır olan Franco ve Towers'ın *Der Heisse Tod (99 Kadın)* (başlık içerikle örtüşüyorsa o kadar kadını bir araya toplamak için seçici davranmamışlardır herhalde) filminde ve İspanya'da çekilen *spaghetti-western* filmlerinde ufak tefek rollerde oynadığını ve Muriel'in bir projesinde daha mühim bir rol için seçmelere katıldığını öğrenmişti. Ve her ne kadar rolü alamamış olsa da Gloria kayınbiraderinin, söylediğinin aksine, kadının kim olduğunu bildiğinden şüphelenmişti, üstelik bununla da yetinmemiş, muhtemelen kadınla kardeşini onun tanıştırdığına ya da kadını ona takdim ettiğine veya belki de pasladığına kanaat getirmişti. Yahut en azından gelip adaylara bir bakması ve sonrasında gerekli ayarlamaları yapması için genç ve güzel yardımcı kadın oyuncu seçmelerinin nerede ve ne zaman yapılacağını haber vermişti. Muriel o Fransız kadını hatırlamadığına yemin ediyordu ("Seçmelere katılıp da elenen onca kişinin yüzünü nasıl hatırlayayım?"), ağabeyi Roberto'nun o gün tesadüfen stüdyoya gelip gelmediğini ve bağrı açık zavallı müteveffa kadınla tanışıp tanışmadığını da bilmiyordu. İşin aslı Gloria onu ölçüsüz bir şekilde suçluyor ve her iki talihsizlikten de sorumlu tutuyordu (ve hangisine daha çok üzüldüğü, hangisinin daha çok canını yaktığı belli değildi): kocasının sadakatsizliği –anlık yahut sürekli, imkânsızdı bilmek–, kaza ve yaşanan kayıp. "Sen ve senin şu filmlerin, aktrislerin" diye serzenişte bulunmuştu çok defa. "Roberto kıskançlıktan ölüyordu ve öyle de oldu, gerçekten öldü, hem de bir pislik gibi." Muriel ne kadar rahatsız olursa olsun, kavga etmemek için cevap vermezdi ona. Gloria'nın kim bilir kaç gece içini kemiren bu saçmalığı en azından onun önünde ifade etmekten sakınmasına içten içe minnettardı aslında; zira su

götürmez bir şekilde dünyevi işler ve zevkler peşinde koşsa da pek çok zarif, uçarı ve oldukça kültürlü kadın gibi aslında inançlı biriydi, İspanya'da bugün bile böylesi sürprizlerle karşılaşabilir insan; inancını afişe etmezdi, inancın en mahrem alana ait olduğunun bilincindeydi, fakat Roberto'nun, bir pislik gibi ölmenin yanı sıra ölümcül bir günahla –ya da neredeyse– öldüğünü düşünüyordu kuşkusuz. Muriel Gloria'nın kaza öncesinde arabadaki çiftin ne kadar ileri gittiğini aklından defalarca geçirdiğine emindi, direksiyon başında boşalamamış, buna fırsatı olamamış olması onu bir parça rahatlatıyordu herhalde. Yüzünde bir anlık acı bir gülümsemeyle böyle düşündüğünü söylüyordu Muriel. Veya birisi onu yengesinin ahlakçı ve ruhani kaygılarıyla ilgili bilgilendirmişti.

Gelgelelim o kinin çoğalmasına sebep olan bir şey daha vardı: Muriel'in Beatriz'e olan davranışında –kim bilir ne zamandan beri: "Yormuş değilim ya seni, ayrıca ilişkimiz de öyle canlılığını falan yitirmiş değil"– Gloria hiç şüphesiz kocasının hayatının son zamanlarında kendisine karşı tutumunun bir uzantısını veya tekrarını yahut çeşitlemesini görüyordu. Bu da eltisi ve arkadaşıyla fiyakalı ve tatlı bir dayanışma içindeymiş gibi hissetmesine, daha doğrusu öyle olduğunu göstermesine yol açıyordu; belki de samimiden çok sözde bir dayanışmaydı bu, zira dediğim gibi, Beatriz'in fazlasıyla kıvrımlı ve sağlıklı görüntüsü hemcinslerinin kendisiyle dayanışma içinde olmasını ve karşı cinsin kendisine şefkatle yaklaşmasını neredeyse engelliyordu; Muriel'in tüm hakaretlerini ve Beatriz'i geri çevirmesini –hiç kuşkusuz çarçabuk haberi oluyordu hepsinden– veya Muriel'in yaptığı söylenilen yahut rivayet edilen çapkınlıklarını kendisine yapılan hakaretler yahut ihanetler olarak algılıyordu; hatta belki bu iki kardeşin kötülüğünün, en azından zalimliğinin genetik olduğunu düşünüyordu. Muriel durumu bu şekilde yorumluyordu ve doğrusu, patronum dışarıdayken ve ben yazarların kronolojik listesi üzerine çalışırken, doğum ve ölüm tarihlerini arar, bulur ve yazarken veya bir senaryoyu yahut sinopsisi İngilizceye çevirirken, bir şeyler araştırırken ya da her ne işim varsa işte onu yaparken söz konusu iki (veya diğer seçkin arkadaşı Marcela da varsa üç) kadın arasındaki konuşmalardan kulağıma çalınanlar "Bu kadarına nasıl izin veriyorsun anlamıyorum", "Seni dalgaya alıyor, bunu seni aşağılamak ve senin canını sıkmak için yapıyor", "O an nasıl oldu da suratına tokadı yapıştırıvermedin",

"Gerçekten boşanmakla tehdit etsene, bir iki yıla kalmadan yasallaşacak zaten, fazlasıyla ağırdan alıyorlar bu meseleyi" tarzında, Beatriz'in ancak kanına dokunmasına yarayacak sesler ve kışkırtıcı, tahrik edici cümleler olurdu. Beatriz'in bu son cümleye verdiği cevabı duyduğumu anımsıyorum; daha net duyabilmek için merakla başımı önümdeki işten kaldırmıştım. Ben kendi bölgemdeydim, yani Muriel'in bölgesinde, onlarsa Beatriz'in bölgesindeydiler ve sanki ben yokmuşum yahut benim varlığım sayılmıyormuş gibi kapıları açıktı; daktilomun sesini onlarla ilgilenmediğimin kanıtı olarak görüyorlardı herhalde. Bazen kendimi hani şu her daim hazır bulunan ve o esnada asla tek kelime etmeyen, patronlarının güven dolu imgelemlerinde gerçek bir heykelden farksız olan ve daha sonra patronları bu heykellerin dilleri olduğunu keşfettikleri zaman tatsız sürprizlere yol açan eski moda bir hizmetçi gibi hissediyordum.

"Evet, '77 senesinden beri yasallaşacak ama senin şu rahiplerin ve onların yasağın sürmesinde kararlı politikacıları yüzünden yasallaşmıyor. Ayrıca, şayet o da bunu arzuluyorsa nasıl bir tehdit olabilir ki boşanmak? Yasallaştığı zaman çocuklarla bir başıma kalıp onu sonsuza dek kaybetmeye kendimi hazırlasam iyi ederim. Olacak olan bu çünkü. Ve işte o zaman geriye gerçekten bir umut da kalmayacak."

Beatriz'i dolduruşa getirmek, bir şeylerin kanına dokunmasını sağlamak zordu. Öfkeliden çok üzgün, kızgından çok dargın gibi bir hali vardı her zaman, en azından Muriel'in yanındayken ve bir de sohbetin konusu Muriel'ken. Sakindi ve sabırlıydı ne ki sabrının onun davranışlarını değiştireceğini ummaması değildi sebebi, aksi türlü bir durumun işleri daha da kötüye sürükleyeceğinden emin olmasıydı. Bağırmak, öfkelenmek, karşı çıkmak, hakaretlerine aynı şekilde karşılık vermek, yaygara koparmak Muriel'i haklı çıkarmaya, daha da kızdırmaya ve bir an için bile olsa, bir daha asla yumuşak, neredeyse kederli, kasvetli bir ses tonuyla konuşmamasına, benim duyduğum "Sana hak veriyorum" benzeri bir cümle daha kurmamasına yarardı sadece. Bilmiyorum, sanki Beatriz Muriel'i o kadar çok seviyor ve kendini ona o kadar borçlu hissediyordu ki onunla yüzleşmekte ya da arkasından iş çevirmekte zorlanıyordu, ancak anlatarak ve yakınarak rahatlıyordu, öyle zehir kusuyor, kendini paralıyor da değildi. Öte yandan Muriel'in yanında değilken

yahut onun hakkında konuşmuyorken Beatriz'in acınası bir kurban misali sesinin soluğunun kesildiği de söylenemezdi. Ayrıca, sanki kocasını umursamıyormuşçasına veya ondan resmen vazgeçmişçesine, bağımsız ve ayrı bir hayat sürüyordu.

"O kadar da emin olma" diye yanıtladı Gloria, "ona bir servete mal olacaktır ve bunu göze almadan önce en az on defa düşünecektir. Yasanın nasıl olacağını bilmiyoruz ama eminim daha az parası olan taraf kârlı çıkacaktır. Hele çocuklar da onunla kalıyorsa." Kadınların daha az para kazandığına ve çocukların annede kalacağına kesin gözüyle bakıyordu, 1980'lerde çoğunlukla böyleydi, aslında istisnalar hariç şimdi de böyle, pek de bir şey değişmedi. "Bildiğimiz kadarıyla düzenli bir ilişkisi yok. Kendisiyle evlenmesi için onu sıkıştıran bir kadın da yok. Hem hakikaten yeniden evleneceğini düşünüyor musun? Ben düşünmüyorum, yeni birine yakın olmaya dayanamaz o adam ve yeni eş her zaman kıskanç olur, kocasının yanından bir an olsun ayrılmaz, ondan durmadan hesap soran, seyahatlerinin çetelesini tutan birine tahammül edemeyecektir. Bana kalırsa seni ne kadar aşağılarsa aşağılasın, seni görmeye bile katlanamıyor olsun, aslında bu şekilde rahatı yerinde. Yasallaşması an meselesi olan boşanmayla tehdit et onu, nasıl da korkacak bak göreceksin. Nasıl da ılımlı olacak ve saygısızlığı, hakaretleri, en azından en kaba saba olanları kesecek bak göreceksin; bazen sana bunları söylediğine inanamıyorum ama uyduracak halin yok ya. Dahası, umarım yasa çıktığında bu tehdidini gerçekleştirirsin. Tüm bunlara katlanmak zorunda değilsin, kimsenin tahammül edeceği şeyler değil bunlar. Ayrıca seni alacak birileri de her zaman çıkacaktır."

Sanki Beatriz boşanınca kaçınılmaz bir şekilde boşluğa düşecek, açta açıkta kalacak ve onu hiçlikten yahut soğuktan koruyacak başka bir adama ihtiyaç duyacakmışçasına ifade edilen bu "almak" sözcüğünde art niyet sezdim. Ama Beatriz oralı olmadı; arkadaşlarının yüzlerinde bir tebessümle savurdukları iğneli sözlerine alışmıştı muhakkak.

"Koyu Katolik biri olarak boşanmamı, hem de bunu yasa yürürlüğe girer girmez yapmamı nasıl tavsiye edebiliyorsun anlamıyorum."

"Evet, kalben koyu bir Katolik olabilirim" diye yanıtladı Gloria, "ama bedenen o kadar da değilim, biliyorsun. Kendimizi de kandırmayalım. Şayet boşanma yasallaşırsa sadece agnostik yahut

ateistler yararlanacak değil ya. Şu anda karşı olanların dört elle sarılmayacağını mı sanıyorsun? Şu anda karşılar çünkü öyle olması gerekiyor ama Tanrı'nın izah edilebilir olduğunu ve düzgün bir şekilde açıklarsak, sağlam gerekçeler sunarsak hepimizi anladığını biliyoruz. Herkes onunla kendi meselesini kendi çözecektir, buna hiç şüphen olmasın. Nihayetinde hayatımız boyunca yaptığımız bu: antlaşma, sözleşme, pazarlık, tazminat. Tanrı artık bıktı usandı bunların hepsini kabul etmekten, en azından yakinen tanıdıkları için durum bu."

"Yani elindekini satmak için yanıp tutuşan biri gibi" dedi Beatriz ve hafif güldü. "Roberto'dan boşanırdım deme sakın, hayatta inanmam."

"Yani... Ne yazık ki bunu düşünmek durumunda kalmadım, şu an hayatta olmasından daha çok ne isteyebilirim ki... Ama evet, kesinlikle. Son zamanlardaki gibi devam ediyor olsaydı bu yetkiyi kendimde görürdüm. Hata da onun olurdu, benim değil. Teşebbüs de öyle, ki bu daha önemli. Yasal işlemleri ben başlatırdım belki ama zemini o hazırlamış olurdu. Ona fırsat vermedim sanma bu arada. Beklemedim sanma. Ama şu kadarını söyleyeyim, Ávila meselesi, şayet ortadaki ciddi bir ilişkiydiyse, boşanmak için yeterdi bana. Bunu hiçbir zaman bilemeyeceğim, nasıl da bir lanet bu, hayal bile edemezsin. Kocan körkütük âşık olduğu için, hani seni yerinden edecek denli âşık olduğu için mi yoksa saçma sapan, hiçbir önemi olmayan bir macera yüzünden mi öldü bilememek... Belki de bir daha asla görüşmeyeceklerdi. Belki o kadın bir daha aklına bile gelmeyecekti. Ne saçmalık ama." Kocasının ölümünden ve ölüm şartlarından bu şekilde, "Ávila meselesi" olarak bahsederdi genelde. Ve sonra, "Tıpkı senin durumunda suçun senin değil, Eduardo'nun olması gibi. Seninki daha sonraydı, sonsuza dek kollarını kavuşturup oturacak değildin ya" diye ekledi.

Sanki Beatriz düşünüyor ya da tereddüt ediyormuşçasına uzun bir sessizlik oldu. Bir süredir daktiloda tek kelime yazmamıştım, bunu fark edip de konuşmalarını duymayayım diye tedbir olarak sustuklarından korktum. Onlara, o zamanın tabiriyle, bilinçaltından da olsa, güven aşılamak için bir iki satır daha yazdım. Her koşulda benim evde olduğumu unutmuş olmalıydılar.

"Tuhaf" dedi sonunda Beatriz Noguera. "İnançlı biri olmayan benim için, her ne kadar kendi esnek ve göreceli usulünce olsa

da, ki senin için daha iyi bu, inançlı olan sana göre bağın daha kuvvetli olması tuhaf. Ben kendi inisiyatifimle boşanamazdım, hatta ayrılamazdım bile, temelde sorumluluğu ona yüklemek de bir fayda sağlamazdı, zira adımı ben atıyor, süreci ben başlatıyor olacaktım. Eduardo'nun başlatması başka bir mesele olurdu, o zaman çaresiz katlanmak durumunda kalırdım. Fakat bana onu yapmış bunu yapmış, şunu söylemiş, benden kaçmış, sırf beni görmek bile çaresizliğe ve öfkeye sürüklemiyorsa da sinirine dokunuyormuş, hiçbiri umurumda değil, çünkü bir zamanlar böyle değildi bu ve ben o hatırayı koruduğum sürece ilişkimizin bir gün eskisi gibi olacağı ve o şekilde kalacağı umudunu da koruyorum. Yani tabii ki umurumda aslında, gerçekten kendimi çok kötü hissediyor, her seferinde daha da çöküyorum, her gece yatağa kaygı içinde giriyor, doğru dürüst uyuyamıyorum bile fakat bu yüzden gidecek değilim. İnsan, hafızasını dilediğince silemiyor ve o anılara sahip olduğu sürece güzel günleri paylaştığı kişi o anılara en yakın kişi olmayı, o anıların cisimleşmiş hali olmayı sürdürüyor. Hem temsilcisi hem de tanığı o günlerin, bilmem anlatabiliyor muyum ve onları geri getirmeye muktedir tek kişi aynı zamanda, bana onları geri verebilme olasılığına sahip tek kişi. Ben başka bir adamla yeni bir hayat istemiyorum ki. Aynı adamla, uzun yıllar boyunca sürdüğüm hayatı istiyorum. Ne unutmak ne üstesinden gelmek ne de, dedikleri gibi, yoluma bakmak istiyorum, aynı şekilde devam etmek, bir zamanlar yaşadığım şeyin bir uzantısını yaşamak istiyorum. Hiçbir zaman memnuniyetsiz bir insan olmadım, değişim ihtiyacı duymadım, sıkılan ve harekete, çeşitliliğe, önce kavga dövüşe, ardından barışmaya, mutluluktan havalara uçmaya ya da dehşete düşmeye gereksinim duyan insanlardan olmadım. Sahip olduğum şeyi sonsuza dek yaşayabilirdim pekâlâ. Halinden hoşnut ve memnun insanlar vardır hani, sadece her yeni günün bir öncekiyle aynı olmasını isterler. İşte ben onlardandım. Ta ki her şey bozuluncaya kadar. Şimdi ondan uzaklaşırsam, onu terk eder ya da kapı dışarı koyarsam, gerçekten istediğim tek şeyden vazgeçiyor olacağım ve bu da benim için mutlak ve nihai bir mahkûmiyetten başka bir şey olmayacak."

"Ama o adam artık yok Beatriz, bunu sen de gayet iyi biliyorsun. Hiç dönmeyecek birinin döneceği düşüncesiyle, hem de hiçbir şeyin değişmeyeceği apaçık ortadayken, her günü böyle acı içinde

geçirmen çok saçma. Neden dönecek olsun ki? Yok olup giden, ölen, sakin sakin, elini kolunu sallaya sallaya ortalıkta dolansa da, onu görsek ve işitsek de kocam kadar ölü olan bir adamdan bahsediyoruz. Bugün seninle yaşayan adam bir hayalet, bir gaspçı, filmlerdeki gibi bir mezar soyguncusu. En azından sana karşı. Başkalarıyla yaşamaya devam ediyor olabilir ama bu ne seni ilgilendiriyor ne de sana teselli oluyor, hatta belki seni terk edişinin altını çiziyordur bilemiyorum, sanki başkalarının değil de sadece senin gözünde ölmeye ya da kendini öldürmeye karar vermiş gibi, ki bu daha da kötü. Onun yanında kalmanın ne anlamı var ki? Sanki diğerinin tersyüzü ya da zıddıyla yaşamak gibi bir şey bu. Nasıl denir, dublörüyle yaşamak gibi. Söylediğinin aksine bundan daha büyük bir işkence düşünemiyorum."

Şüphesiz Gloria tam olarak bu sözcükleri kullanmadı ama şimdi, onca zaman sonra, söylediklerini bu şekilde hatırlıyorum; içeriği az çok buydu yani.

Beatriz, sanki arkadaşının söylediklerini gerçekten kafasında evirip çeviriyormuşçasına bir kez daha sustu. Karşılarındaki konuşurken sırf kibarlıktan (o noktaya erişebilirlerse tabii) dolayı sessiz kalan ve içten içe sıranın kendilerine gelmesini sabırsızlıkla bekleyen pek çoklarının aksine iyi bir dinleyiciydi. Beatriz onlar gibi değildi, gerçekten dikkat kesiliyor, kulak veriyordu kendisine söylenenlere ve üzerlerine kafa yoruyordu. Sonra ya yanıt veriyor ya da vermiyordu.

"Evet, haklısın, durum tam da söylediğin gibi, görünüşte, dışarıdan bakıldığında yani" dedi birkaç saniyenin ardından. "İşte tam da bu yüzden şunu hesaba katmalısın: Senin nezdinde ölen o adama en çok benzeyen insan hâlâ o ya da onu gasp eden veya onun hayaletine dönüşen kişi, her neyse işte. Artık hiçbir şey hatırlayamayacak olan Roberto'dan farklı olarak, o korumacı, şefkatli ve mutlu adamın hatırası yıllardır bana nefret kusan bu adamın içinde bir yerlerde hâlâ. Seyahatte ya da bitmek bilmeyen eğlencelerinde veya her neyse işte onda olmadığı sürece buraya gelen ve giden, bu evde yatan ve kalkan adamın içinde hâlâ. Bana kaba saba laflar eden ve ona dokunmama bile tahammül edemeyen, hele hele hiçbir zaman yanıma gelip yatmayan ve benim yanına yatmama izin vermeyen o adamın içinde hâlâ. Bir önemi yok. Şayet delicesine özlediğim o adam bir yerlerdeyse orada işte, başka bir yerde, başka birinin içinde

değil. Asıl anlamsız ve saçma olan benim ondan uzaklaşmamdır, karşımdaki yalnızca onun gölgesi olsa bile. Diğerleri umurumda değil benim. Bu yürüyen ölünün solgunluğunu dünyanın tüm renklerine tercih ederim. Onun solgunluğunda takılıp kalmayı ve ölmeyi diğer tüm yaşayanların ışığında yaşamaya tercih ederim."

Ben başımı önümdeki işten kaldırmış, kulak kesilmiş bir hayvan misali boynumu uzatıp onları dinlerken eminim o da birebir bu kelimeleri kullanmadı ama kastettiği kesinlikle buydu.

IV

Beatriz'i çevredeki bu insanlarla çıktığı zaman takip etmiyordum, tabii ki Muriel'in motosikletini aldığında da öyle; kim bilir nereye gidiyordu; bir seferinde sadece Madrid'i ardında bırakmaktan, canı nereye isterse oraya gidebileceğini düşünmekten (aynen böyle söylemiş, sanki bunun bir yanılsama olduğunun bilincindeymişçesine, "düşünmek" demişti) ve çift tarafı ağaçlarla dolu, boş tali yollarda ilerlerken sert rüzgârı yüzünde hissetmekten keyif aldığını söylemişti. İki kez (yaklaşık elli kilometre mesafedeki) El Escorial'e gittiğini söyledi, kimi pazar günlerinde çantasında dürbünüyle (en fazla sekiz kilometre mesafedeki) hipodroma gittiğini biliyorum; öğleden sonrasını orada altı yarışı, en azından dört temel yarışı izleyerek geçiriyordu. Bu kadar sosyal bir yere yalnız gitmesini tuhaf buluyordum veya 1941 senesinde inşaat mühendisi Eduardo Torroja tarafından inşa edilen ve ancak çok daha sonrasında, aşağı yukarı tüm bunların yaşandığı tarihlerde, tarihi ve sanatsal anıt ilan edilen o eski tribünlerde bir arkadaş buluyordu belki de kendisine: Birkaç kez, tanıdığı olan, filozof Savater'den bahsetmişti, gerçek bir at yarışı düşkünüydü Savater ve cüzi miktarda yatırdığı bahisler için Beatriz'e tavsiyelerde bulunuyordu, görünüşe bakılırsa tutturuyor ve Beatriz'in, mütevazı kazancıyla, eve mutlu dönmesine yardımcı oluyordu. Anlaşılan o ki, seyahatte olmadığı müddetçe, pazar yarışlarını hiç kaçırmıyor, hipodroma küçük oğlu ve kardeşiyle geliyordu. Veya belki Beatriz yolda birini alıyordu –bir başka motorcuyu mesela– ve La Zarzuela'ya kim olduğunu bilemediğim bu şahısla beraber gidiyordu. Pazar günlerini çoğunlukla Muriel'in evinde çalışarak geçiriyordum, kütüphanesi senaryo yazmak veya muğlak bir film projesinde kullanmak için ihtiyaç duyabileceğiniz her türden ve aklınıza gelebilecek her döneme ait bilgiyi içinde barındıran bir madendi zira; eve istediğim gibi girip çıkar olmuştum, hani neredeyse ben de oranın sakinlerinden birine dönüşmüştüm (işin aslı

bana anahtar bile vermişlerdi), gelgelelim bir Harley-Davidson'ın peşinden gitmemi sağlayacak vasıtadan yoksundum.

Birkaç yıl önce Muriel'in kendisine aldığı motosiklet buydu, Electra Glide mı Ultra Classic mi ne işte, bana motoru ilk gösterdiğinde söylemişti modelini böbürlene böbürlene, "Şu güce bir bak hele" demişti. *Easy Rider* filmi geçmişte kalmıştı artık ama daha yakın döneme ait ve çok daha az tanınan başka bir tanesi, *Mavi Işık Saçanlar* onu hayli eğlendirmişti; filmin adındaki mavi, anladığım kadarıyla her türlü kirli işe ve saçmalığa bulaşan, Kuzey Amerikalı trafik polislerinin kullandığı motosikletten geliyordu. Yeri gelmişken, Muriel iyi, vasat ve kötü filmler izlerdi, yani her türden filmi izler ve hepsinden bir şeyler öğrenirdi. "İyi filmler insanı onlara öykünmeye sevk eder ama aynı zamanda kişiye ket vurur; kötü filmler iyi fikirlerin yanı sıra bu fikirleri pratiğe geçirme yüzsüzlüğünü verir." Motoru öylesi deli kullanıyordu ki (muhtemelen tek gözlü bir insan için en uygun ulaşım aracı değildi bu) bir gün beni arkasına atıp tüm şehirde tam gaz dolaştırdıktan sonra bu deneyimi bir daha asla yaşamamaya karar verdim. Yine de sık binmiyordu motoruna, Muriel bir kez hevesini aldıktan sonra daha çok Beatriz kullanır olmuştu ama onun da çok sık kullandığı söylenemezdi, ancak tek tük ve güya tek başına yaptığı gezilerde kullanıyordu; hiç kimsenin tanımadığı bir kadınla ölmek için Ávila yakınlarına giden kayınbiraderi Roberto gibi El Escorial'da ya da başka yerlerde biriyle buluşup buluşmadığını bilmem imkânsızdı ne de olsa. (Hiçbir zaman kiminle öleceğimizi ya da kimin öleceğini kesin olarak bilemeyiz.) Altına bir kot pantolon geçirir, başına kask takar ve Harley'yi garajdan çıkarırdı, son sürat uzaklaşmasını izlerdim evin bir balkonundan, iri bedeni bana bir boru yığınından ibaret gibi gelen o devasa beygirin sırtında daha bir küçük ama aynı zamanda kendinden daha bir emin ve daha az kırılgan gözükürdü, bu görüntüyü her erkeğin çekici bulacağını ve Beatriz'in bunun farkında olduğunu düşünürdüm ben –hızlı ve güçlü bir aletin üstünde bacaklarını iki yana açmış oturan dolgun bir kadın, bir erotizm klasiği ve işin aslı sokaktaki kimi başların dönüp ona baktığını da görürdüm pekâlâ– ne ki Muriel bu sahneye tanıklık etmek için orada değildi işte.

Demem o ki güya evde özel ders vermediği kimi akşamlar tek başına ve yayan dışarı çıktığında onu takip etmeye başladım. Kendi

bölgemden hazırlanışını duyardım, farkında bile olmadan kendi kendine mırıldanırdı, dikkat çekici bir şeydi bu, zira yalnızken üzgün değilse de ciddi biriydi genellikle ve ben epey uzun bir süre onun için neredeyse görünmezdim –bana karşı iyi niyetli ve nazikti ama genel anlamda aldırmazdı varlığıma– ta ki günün birinde bu durum değişinceye kadar. Evin içinde incecik topuklularının sesini duyduğumda (en son ayakkabılarını giyerdi; dikkatli bir kulak için her ayakkabının farklıdır sesi) çıkmak üzere olduğunu bilirdim. Kapıyı ardından kapattıktan sonra bir dakika bekler ve ihtiyatla giderdim peşi sıra, sokak kapısının yakınlarında görürdüm onu ve takibime başlardım, göz alıcı endamı ve uzun boyu diğer gelip geçenler arasında onu kolaylıkla ayırt etmemi sağlardı. Arada sırada ya bir vitrine bakmak üzere ya da kırmızı ışıkta dururdu, bunun dışında kararlı, çevik adımlarla, hatta boyuna posuna rağmen zarafetle yürürdü; o gezintiler sırasında yedi santimetreden uzun topuklularla en ufak bir şekilde yalpalamadan ya da sendelemeden, hatta bacaklarını bükmeden, dümdüz ve dimdik yürüyebildiğini fark ettim; bulunduğum mesafeden eteğinin sağa sola salınışını da görebiliyordum; günümüzde nadir rastlanan bir salınmadır bu, kadınların çoğu nasıl zarafetle yürünür unuttu çünkü; kalçayı sağa sola sallamak demek değildir bu ya da illa ki o demek değildir. Arkadan bakınca –ki birinin kendisini ısrarla takip eden kişiye sunduğu tek görüntüdür bu– eti öyle fazla ve sıkıydı ki hiçbir kumaş onu bütünüyle örtmüyor veya gizlemiyordu, o kadar ki insan sadece güçlü ve açıktaki baldırlarını hayranlıkla izlemekle kalmıyor, aynı zamanda açıkta olmayan uyluk ve kalçasına da hayran hayran bakıyormuş gibi bir hisse kapılıyordu. Muriel bu yüzden onu şişman buluyordu. Ya da sadece laftaydı bu.

Onu ilk takip edişimde Serrano Caddesi'nin yukarı bölümlerinde yer alan, eski malikânelerin ve tek tük dükkânların olduğu tuhaf bir bölgeye kadar yürüdü ve bu malikânelerden birinin bahçe kapısının önünde gözden kayboldu. Tedbir amaçlı üç dakika bekledikten sonra binaya yaklaştığımda buranın zengin sınıfa ait müstakil bir ev değil de Nuestra Señora de Darmstadt adında bir tür ibadethane olduğunu fark ettim, en azından seramik karo levhanın üzerinde yazan buydu. Başımı içeri uzattım, çift taraflı birkaç basamakla geniş bir bahçeye ve sıcak bir his veren, kuzeyin yabancı pencerelerini andıran beyaza boyalı ahşap pencereleri olan bir iki

alçak –iki katlı– binaya açılan küçük, bakımlı bir avlu daha sokaktan görülüyordu; gerek bahçe gerekse binalar aşağıdan rahatlıkla seçiliyordu, şık bir özel okul havası vardı aslında ama ne tek bir ses ne de tek bir gürültü duyuluyordu. Girişteki küçük avluda, sağ tarafta, üzerinde "Danışma" yazan ufak bir kulübe vardı, burası halka açık bir alandı; sol tarafta diğerinin birebir aynısı başka bir kulübede "Peder Gustavo Hörbiger Salonu" levhası yer alıyordu, o da aynı şekilde beyaz bir seramik üzerine mavi harflerle yazılmıştı, ortada yer alan ve "Gel göreceksin" diye bildiren levha da keza; dinler neden tanımadıkları insanlar da dahil olmak üzere herkese böyle içli dışlı ve kaba saba bir üslupla hitap ediyor bilmiyorum. Giriş serbest olmasına rağmen Beatriz artık hangi deliğe girdiyse oradan beni görebilir diye ilk önce buna cesaret edemedim. Ne bir hareket ne bir kıpırtı vardı, ortalıkta kimse yok gibi gözüküyordu, danışma da boştu, en azından o esnada danışabileceğim kimse yoktu. Kaldırımda sıkılıyordum, sonra risk almaya karar verdim ve yavaşça, her ne kadar dört bir taraftan basbayağı görülebilir olsam da, tüm mekân açıktaydı zira, hani neredeyse gizlice girdim içeri. Karşıma kimse çıkmadı, dolayısıyla ilerledim, kısa basamakları tırmandım ve bakımlı bahçeye bir göz attım, öbür ucunda fazlasıyla sivri bir kiremit çatısı, ön cephesinde, hayli yukarıda, hani neredeyse sade çan kulesi hizasında küçücük bir penceresi olan, çirkin, krem rengi bir şapel vardı; içerisi pek ışık almıyor olmalıydı, bir *bunker*'ı* çağrıştırıyordu ama aynı zamanda bir peri masalından fırlamış gibiydi, mekâna adını veren o Meryem ve adını İspanyolcalaştırdıkları o Peder gibi tıpkı –Dramstadt Hessen eyaletinde, Frankfurt yakınlarındaydı, Heidelberg'den çok da uzak değildi– bir Almanlık da barındırıyordu. Şapelin kapısı kilitliydi ve kapısında asılı cam çerçeve içindeki duyuruda "Madrid, Nuestra Señora de Darmstadt İbadethanesi. Her gün sabah 8:00'den akşam 22:00'ye kadar açık" yazıyordu, ki daha en baştan yalan bir beyandı, zira saat 17:00 civarıydı. Devamında Komünyon saatleri belirtiliyor, onun ardında da, "her ayın 18'inde" 20:30'da, yani mevsimine bağlı olarak ya gece karanlığında ya da hava kararırken, gerçekleştirilen "yemin tazelemek" için bilmem hangi özel ayin bildiriliyordu. Bu insanlar falanca bir sene, falanca bir ayın 18'inde olağanüstü

* (İng.) Depo. (ç. n.)

bir şey yaşamış olmalı diye geçirdim içimden manasızca. Belki de Darmstedt'ın tüm sakinlerine Meryem Ana göründü o gün. Bana asıl tuhaf gelen bahçede çiçek tarhları ve saksıların yanı sıra uzun ağaçların gölgesinde, sanki burada içki, çay, aperatif servis ediliyor yahut eğlenceler düzenleniyormuşçasına banklar, küçük yuvarlak masalar, kolçaklı sandalyeler olmasıydı, hepsi de beyazdı, kimileri masaların etrafında duruyordu, bir kısmıysa, kafeler kapanırken yapıldığı üzere, üst üste diziliydi. Belki de *bunker*'daki vaftiz törenleri ve düğünler için diye düşündüm yeniden boş boş.

Neden olduğunu tam bilmesem de –belki de alçak binaların duvarlarını sarmaşıklar süslediğinden ve çimler kusursuz bir şekilde biçildiğinden– mekânın atmosferi bana Cary Grant'ın kaçırıldığı ve kaçırılmadığı *Gizli Teşkilat* filmindeki evi anımsattı belli belirsiz, ayrıca aynı zamanda çok farklı olsalar ve farklı ülkelerde geçseler de –gelgelelim bir tarzı olan yazarlar her şeyde izlerini bırakır ve farklı olanı birleştirirler– James Stewart'ın *Çok Şey Bilen Adam*'da Ambrose Chappell adında birini ararken Londra'da gezindiği bölgeye benzettim burayı, ikisini de, Muriel'in beni, pek de zorla denemeyecek bir şekilde sürüklediği Filmoteca'daki Hitchcock kuşağında izlemiştim; Hitchcock'un filmlerini tekrar tekrar izlemek gerektiğini, her seferinde insanın, daha önceki seferlerde fark etmediği yeni bir şey keşfedip öğrendiğini söylerdi. Bir an için seçkin James Mason'ın yahut uğursuz Martin Landau'nun bahçede belireceğini veya ibadethaneden bir grup öfkeli taksidermistin ya da şaşı Brenda de Banzie'nin çıkacağını zannettim; Muriel tüm yardımcı oyuncuları tanıyordu ("İnsan onlara ne zaman ihtiyaç duyacağını asla bilemez") ve bana isimlerini söylüyor, her birinin kim olduğunu öğrenmemi sağlıyordu. Tıpkı filmdeki Ambrose ya da San Ambroise Şapeli'ne saklanan –taksidermist Chappell karışıklığı da bundan doğuyor ya zaten– Şaşı Brenda gibi Beatriz de, ister yalnız ister değil, hemen ibadethaneye girmiş ve sürgüyü ardından kapamış olabilirdi pekâlâ. Dolayısıyla, son derece tedbirli bir şekilde, binaya, ön cephedekine oranla penceresi çok daha geniş ve alçakta olan tarafından yaklaşmaya ve siluetimin bile görülmemesine özen göstermeye çalışarak, mümkün olabildiğince içeri bakmaya cesaret ettim. Fakat içeride kimsecikler yoktu, mekân ıssızdı ve işin aslı oldukça karanlık ve boştu, Katolik bir kuzey tapınağı için fazla sadeydi hatta, Alman yanı epey bir ağır basıyordu.

Merakıma yenik düştüm ve merak insanın tedbiri elden bırakmasına sebep olur. Hele de insan karşı taraf farkına bile varmadan onları gözetleyip dinlemeye alışıksa, ki başkasının evinde kalan ya da çalışan herkesin önünde sonunda yaptığı budur. Yakalanması da zordur ayrıca, suçu hep şansa, istemsizliğe ve tesadüfe atabilirsiniz ne de olsa; hep ortalıktasınızdır, ne ki unutuverir diğerleri sizin ortalıkta olduğunuzu. Gelgelelim bunu, casusluğu yahut röntgenciliği, artık nasıl tanımlamak isterseniz –ikincisi sadece birinciyi ifade etmenin gösterişli bir yolu zira– bilfiil huy edinmeye başladığımın ve bunun gitgide daha çok hoşuma gittiğinin de farkındaydım. Muriel'in de bir parça suçu vardı, vicdanımın ağır bastığı nadir zamanlarda kendimi savunmak adına kendi kendime söylediğim buydu ya da, ama yalnızca bir parça: Bir bakıma beni bu işe o itmiş, benden Doktor Van Vechten'i gözlememi, bende nasıl bir his uyandırdığını bulmamı ve izlenimlerimi kendime saklamamı –evet, aynen öyle, tüm izlenimlerimi bir kenarda biriktirmemi– istemişti, zamanı geldiğinde soracaktı bana düşüncelerimi; ve dediğim gibi, o zamanlar benden ne istese yapardım neredeyse, yegane niyetim onu olabildiğince memnun etmekti. O güne dek talimatlarını harfi harfine yerine getirmiştim: Elbette Muriel'in öngördüğü gibi Doktor Van Vechten ile karşılaşmış ve o bana bir şey, mesela iyi anlaşıp anlaşmadığımızı yahut hakkında ne düşündüğümü, sormadığı veya "bu konuşmayı sanki hiç yapmamışız gibi" unutmamı emretmediği müddetçe mutlak bir sessizlikle dikkat kesilmiştim kendisine ("İnisiyatif alıp da aklımı bulandırma, tamam mı?" diye uyarmıştı çünkü beni). Eve neredeyse Rico ve Roy, Gloria ve Marcela ve diğerleri kadar sık gelen Jorge Van Vechten'den henüz bahsetmediysem şayet bunun sebebi patronumun hâlâ bana nasıl bir yol izleyeceğimi göstermemiş olmasıdır, ama çok yakında söz edeceğim kendisinden. Beatriz'in o kadar çabuk ortadan kaybolmasına, sırra kadem basmasına, etrafta ne onun ne de başka birinin olmasına bir türlü anlam

veremiyordum. İbadethane belli ki ziyaret edilen, bakılan, saygı duyulan bir yerdi ama o esnada Meryem Ana'mıza en düşkün veya en bağlı kişi tarafından bile terk edilmiş gibi bir hali vardı. Bahçede gitgide daha da rahat bir şekilde dolaşır ve boy hizamda kalan alt kat pencerelerinden, deyim yerindeyse, yarım gözle, bir şey görebilme amacıyla iki alçak binaya daha da bir yanaşır, hatta yapışırken, tesadüf olsa gerek, herhalde hepsinin yapacak bir işi vardı ya da beraber çay içmeye gittiler, diye düşündüm saçma sapan bir şekilde, sanki İngiltere'deymişimcesine. Kimseyi görmedim, oysa neredeyse her yeri dolaştım, çevre duvarı sarıyordu etrafı, başka da gidilecek yer yoktu, bu taraf bu duvarla bitiyordu. Böylece yeniden oradan uzaklaşıp üst ya da ikinci katı daha iyi görebilmek için şapelin bir yanına konuşlandım. Başta yine kimseyi görmedim, boynumu uzattım. Derken birinin sırtı geriye doğru kaykıldı, pencerelerden birinde görünür oldu veya pencereye doğru itildi ve dolayısıyla bir an için görüş açıma girdi. Boynumu biraz daha uzattım, daha uzun boylu olmak istedim o an, parmak ucumda doğruldum, bir merdivenimin olmasını arzuladım, etrafıma bakındım, bahçede yoktu merdiven falan, bir sandalyenin ya da masalardan birinin üstüne çıkmayı geçirdim aklımdan ama pek bir faydası olmayacaktı, üstelik bir de olduğum yere taşımam gerekecekti bunları, şüpheye kapıldım, hareket etmedim, yerimde kalakaldım, belki de felç olmuş gibi hissettim kendimi, bilemiyorum.

İlk sefer sadece anlık bir şeydi, bir sırt belirmiş ve ortadan kaybolmuştu ama o sırtın Beatriz'in sırtı olduğunu anlamıştım o kısacık anda bile, onu takip ettiğim o uzun mu uzun süre boyunca boşuna bakmamıştım ya o sırta. Gözlerimi o noktadan, o çerçeveden ayırmadım ve çok kısa bir süre içinde sırt yeniden belirdi ve hakikaten de o sırt her kime aittiyse saldırganca ya da hafif şiddetli bir tavırla cama doğru fırlatılmıştı. Şayet durum buyduysa onu kimin ittiğini, kimin arkaya doğru savurduğunu hiçbir surette göremiyordum. Paniğe kapıldım, birinin onu hırpaladığından, ona zarar verdiğinden korktum, hatta onu beyaz kafesli pencereden, camdan aşağı atmak istiyorlarmış gibi abes bir fikir geldi aklıma, ikisi de kolaylıkla çökebilirdi her zaman, her zaman kırılabilir, binbir parçaya ayrılabilirdi, bir beden yeterince şiddetli itildiğinde camın içinden geçip giderdi pekâlâ, ki bu camlar gayet de inceydi. Ağaç, diye geçirdim aklımdan, bir ağaca çıkayım, etrafım ağaçlarla çevriliydi ne

de olsa, masalardan ve sandalyelerden çok daha yakındılar ayrıca. O zamanlar oldukça çevik biriydim ve bunu yapabilirdim, bir ağacın gövdesine tırmanabilir, aşağıdaki dallardan birine tutunabilir ve oradan en tepeye, zirveye ulaşabilirdim. Fakat o esnada bir şey kaçırmaktan korkuyordum, bir an için bile bakışlarımı kaçırmaktan aciz olduğumu fark ettim; Beatriz'in sırtının tekrar tekrar pencereye çarptığını, cama bütünüyle yapıştığını ve sonra pencereden hafif uzaklaştığını görüyordum, şimdi hiçbir şeyi kaçırmıyordum, sanki gitmesine yahut iki adım bile olsa uzaklaşmasına izin vermiyorlarmışçasına, her şey görüş alanım içinde yaşanıyordu. Belki de onu dövüyorlar diye düşündüm veya itip kakıyorlar ve her biri cama yapıştırıyor onu, köşeye sıkıştırıldı belki, bir boksör misali kapana kısıldı. Bir an bağıracak ve varlığımı ifşa edecek oldum ama beni duymazdı. Yukarı çıkıp ona yardım etmek, onu artık her neyin içindeyse ondan kurtarmak da bir seçenekti ama o odaya ulaşmak için hangi kapıdan girmem gerektiğini ve kapının açık olup olmadığını bilmiyordum (bir yığın kapı vardı).

Saflığımın kurbanı oldum, insanın o saflığı kaybetmesi için benim o an olduğumdan çok daha yaşlı olması gerekiyor, tabii şayet biz en güven dolu insanlar bütünüyle kaybedebiliyorsak o saflığı. Ne olduğunu hemen anladım: Biri –bir adam– ayakta, ön sevişme olmaksızın, giyinik bir şekilde, belki de tek bir kıyafetini bile çıkarmadan, çabuk çabuk veya kim bilir belki de, denildiği gibi, anlık bir kararla beceriyordu onu veya sürtünüyordu ona ve becermeye başlamak için bedenini bedenine bastırıyordu; tapınağın bekçileri gelmeden önce çok az bir vakitleri vardı muhakkak ve bir sebepten, belki de alışkanlıktan, tapınağın boş olduğunu biliyor da fırsattan yararlanıyorlardı. Beatriz'in sırtının belden yukarısını, hatta o kadarını bile değil, sadece göğüs kafesinin üst kısmını, on dokuzuncu yüzyıldan fırlamış gibi duran ensesini ve o an toplu olan saçlarını görüyordum. Onu sıkıştıran ya da ona abanan –bu kelimeyi sevmiyorum ama sanıyorum bu durum için uygun– adam elbette pencereden uzakta kalıyordu, öte yandan Beatriz iri kıyım cüssesiyle onu örtüyordu, omuzları epey genişti, neyse ki kalçası o kadar da değildi. Adam benim için görünmezdi, bir hayaletti, tek bir yeri, saçı bile gözükmüyordu. Beatriz birden –haşin bir şekilde– döndüğünde –veya döndürüldüğünde– ve öne doğru eğildiğinde neler yaşandığı konusunda en ufak bir şüphem

kalmadı, bana sanki ellerini pencere çerçevesinin iç kısmına yahut pervazına, neyse işte, yaslamış ya da pervazı sımsıkı kavramış gibi geldi. Sırtı ve ensesi yerine yüzünü gördüm, şimdi sadece yüzü ve boynu vardı karşımda, bedenini hiçbir surette görmüyordum ve birden devasa bir paniğe kapıldım: Nasıl ki ben onu aşağıdan görebiliyorsam o da beni yukarıdan görüyor olabilirdi pekâlâ. Koşup bir ağacın ardına saklandım –iki sıçrayışta oradaydım– ve oradan gözlemeye devam ettim. Gereksiz bir önlemdi aslında, en azından ilk etapta, zira Beatriz'in gözleri sımsıkı kapalıydı, ne dışarı ne de başka bir yere bakıyordu, bütünüyle kendi içine, duygularına gömülmüş olduğunu düşündüm. Adamın Beatriz'i çevirdikten sonra eteğini sıyırdığını –artık sağa sola salınmayacaktı veya belki başka türlü bir salınım yaşanacaktı–, içine rahat girebilmek için çorabını ve külotunu uyluklarına kadar sıyırdığını hayal ettim, zira dikey pozisyonları göreceli rahatsızdı, özellikle de adamınki, Beatriz domalacaktı ne de olsa.

Ağacın ardında kendimi oldukça korunaklı hissetsem ve başımı sadece gerektiği kadar dışarı çıkarsam da –yarım gözle bakıyordum yeniden– utandım. Şimdi sadece yakalanabilecek olmanın utancı değildi hissettiğim, casusluk da şu an görüyor olduklarım da vicdan azabı çektiriyordu bana: Orgazm olduğunu varsaydığım anda Beatriz'in yüzü: Veya birden çok orgazm olmuştu ya da ne bileyim belki de orgazm öncesiydi, bu tarz şeyleri o kadar da ayırt edebilen biri olmadım hiçbir zaman; kadınlar bunları arka arkaya yaşar genellikle ve o kadar da net ayırt edilemez ikisi birbirinden, ayrıca muazzam taklitler yaptıkları da söylenir; öte yandan benim burada gördüğüm, tuhaf bir portre misali, sımsıkı kapalı gözlerle cama yaslanmış bir yüzden başka bir şey değildi; resim tarihinde hemen hemen hiç yoktur böylesi –uyuyan yahut ölü biri resmedilir veya çizilirken göz kapakları bu kadar da sıkı bir şekilde kapalı değil, rahat ve sakindir–; hareketlerinin hız kazanıp kazanmadığını, bedeninin gerilip gerilmediğini, kol ve bacaklarının titreyip titremediğini göremiyordum, hiçbir şey de duyamıyordum, ne bir inilti ne bir soluma ne de tek bir kelime geliyordu kulağıma, o da tabii herhangi bir şey söylüyorduysa –ki söylemiyor gibi gözüküyordu–, bu durumlarda konuşur kimileri, kışkırtır karşı tarafı, hatta, sanki tek tanıkları ya da salt kendi menfaatleri için bir performans sergiliyormuşçasına, kendilerini gülünç duruma düşürme yahut tüm

ateşi söndürme ihtimaline aldırmadan kulağa pek de inandırıcı gelmeyen müstehcen laflar eder, birkaçı espri bile yapar, kimileriyse odaklanır ve susar. Kimileri de kendilerini başka birinin kucakladığını, tuttuğunu veya içlerine girenin başka biri olduğunu hayal edebilmek için gözlerini sımsıkı kapatır, burada yaşananın bu olup olmadığını, Beatriz'in o an erişilmez Muriel'i hayal edip etmediğini geçirdim aklımdan, yoksa birlikte olduğu veya ilişkiye girdiği kişinin hüviyetinin ve mevcudiyetinin net bir biçimde farkında mıydı; cinsel organlarına diğerinin cinsel organından başka temas eden bir şey yoktu muhtemelen, o zamanlar önlem alınmazdı, AIDS İspanya'da bilinen bir şey değildi o günlerde, herhalde dünyanın hiçbir yerinde değildi.

Evet, utandım ama camdaki yüze, bir ara cama neredeyse yapışan –hafif bir buğu– yüze baktıkça baktım, becerilen kadının surat ifadesinin ne anlama geldiğini çözmek güçtür bazen, zevke yorarsınız o ifadeyi ama acı çekme ifadesine de hayli yakın olabilir (durur, yüzüne iyice bakar ve sorarsınız: "İyi misin? Canını yakmıyorum ya?"), hatta çaresizliğe, derin bir kedere veya ıstıraba da benzeyebilir pekâlâ; bir seferinde bir kadının benimle bu mahrem anı salt kendi hüznünü hafifletmek veya bu durumdan haberi bile olmayan bir başkasından intikam almak (garip bir biçimde, sanki ona asla anlatmayacakmışçasına, aklından "Fark ettiği zaman" yerine "Bir bilseydi" diye geçirerek) yahut yaslı yatağının yalnızlığını bir süreliğine dindirmek, hatta bilinçli bir şekilde kendi zihnindeki imajını iki paralık etmek, kendini belalı, kirli ve dönek biri gibi hissetmek için paylaştığını düşündüğüm oldu; anlık ve aldatıcı bir histir oysa bu, o kirlilik hissi çok kısa sürer zira, göz açıp kapayıncaya kadar geçer gider, ertesi gün bir iz bile kalmaz geriye, eskisi kadar temizsinizdir yine, temizlik sebatkârdır, hemen her şey yıkanabilir. Yalnızca bir mekanizma, bir alet, bir araç olduğumdan kuşkulandım zaman zaman. Beatriz'in yüz ifadesi her şeye yorulabilirdi ve ben orada, onun yanında değildim, durup da ona, "İyi misin? Canını yakmıyorum ya?" diye sormaktan acizdim. Çünkü canını yakan ben değildim, tabii canı yanıyorduysa.

Peki ya tecavüz ediyorlarsa? Ya yanındaki her kimse bunu ona tehdit zoruyla yapıyorsa? Ya mecburen boyun eğiyorsa ve biri ona şantaj yapıyorsa? İşin aslı hiç ihtimal vermeden geçirdim bu düşünceleri aklımdan, hani bir oyunmuş gibi, sırf laf olsun diye sanki. Gelgelelim adamın kim olduğunu öğrenme, tanıdık yahut yabancı simasını görme arzumun galip gelmesine katkıda bulundular yine de. Her ne kadar Beatriz'in kapının önünde sabırla ve yalvar yakar beklediği o gece Muriel –kuşkusuz ona eziyet olsun diye ve bir de muziplikten– Beatriz'i onun sevgilisi olmakla itham ettiyse de ve her ne kadar dalgın güneşin, hele hele tetikte olan gözcü ayın altında hiçbir şey doğrudan bertaraf edilebilir değilse de yanındakinin *cicisbeo* Roy olduğuna ihtimal vermiyordum hiçbir surette; Rico'nun sevgilisi olmakla da itham edilmişti ve hakikaten de o olabilirdi söz konusu adam, uzak bir ihtimaldi ama olanaksız değildi; kimi durumlarda vicdanlıydı kimilerinde değildi, onun gibi çok erkek vardır, iş arkadaşlığa geldi mi vicdanlıdırlar, kadınlara geldi mi değildirler, arkadaşlarının karılarıyla yatma fırsatı doğduğunda bir çelişki kavurur vicdanlarını, ne ki çok da dayanamazlar bu yangına. Fakat bu durumda Muriel'e olan sadakatinin ağır basacağını varsayıyordum –muhtemelen Muriel tarafından istenmeyen bir sadakatti bu, muhtemelen Beatriz'in kendi eğlencesine bakıp onu artık daha fazla rahatsız etmemesini yeğliyordu çünkü–, ona ne kadar hayran olduğunu söyledim size. Ayrıca Madrid'e gelmeyen kendi karısına da pek bir âşıktı, belki de karısını aldatan bir adam değildi, sadece hoş bir varsayımdan ibaret bir şeydi bu onun için, yürüyüşe çıkma ya da Petrarca ile sohbet etme hayali kurmaktan farksızdı.

Neden burada, bu uygunsuz ve tuhaf, ibadete adanmış yerde, neden bir ibadethanede, diye düşündüm sonrasında. Gerçi şapelde değillerdi ama o zaten kutsala saygısızlık veya günah işlemek olurdu ya da ikisi birden işte. Nedendi bu acele ve neden kıyafetlerini bile çıkarmamışlardı, en azından Beatriz çıkarmamıştı. Beatriz'in kıyafet-

leri üstündeyken, artık her kimdiyse, adamın çırılçıplak olduğuna ihtimal vermiyordum doğrusu; Beatriz'in tek bir kıyafetini bile bütünüyle çıkardığını düşünmüyordum zira, külotunu ve çoraplarını indirmişti herhalde ama çıkarmamıştı, dolayısıyla adamın çıplaklığı fazla tezat oluştururdu. Neden hiçbir şeyin insanı cezbetmediği ve her şeyin daha bir zahmetli geldiği bu yavan saatte? Neden adamın evinde buluşmuyorlar veya bir otel odası tutmuyorlar, neden bir bahçıvan, bekçi, çalışan, hatta daha da beteri bir rahip, bir rahibe veya dindar bir kilise cemiyeti üyesi tarafından görülme riskini alıyorlar? Meryem Ana'mız terk edilmiş olmadığına göre etrafta bunlardan vardır muhakkak. Mekânda, o yıllarda hayli faal ve öfkeli olan, aşırı sağın kokusu vardı; sadece beş yıl öncesine kadar, tam otuz yedi yıl boyunca iktidardaydılar, hepimiz biliyorduk o leş kokuyu, hemen ayırt edilebiliyordu, işin aslı, aradan otuz yıl geçmiş olsa bile, o kokuyla boğulanlar için mümkün değildi başka bir kokuyla karıştırılması, hâlâ da değil: Bir lokalde, bir salonda ya da binada, sivil bir vatandaşta, kadında ya da erkekte, bir piskoposta, kendini demokratmış gibi gösteren, başa geldiği için gururlanan bir politikacıda anında alırız bizler o kokuyu; sonsuza kadar böyle kokacak İspanya'nın bir kısmı. Beatriz dindar değil, ne halt ediyor ki burada? Diğerlerinin yanına bir mum da ben koyayım diye gelmediği ortadaydı da, kim bilir belki ona koysunlar diye gelmişti. Bu kaba düşünceme ya da kötü kelime oyunuma şaşırdım aslında, tarzım değildir hiç, o zaman da değildi ne ki bazen teslim oluveririz basitliğe ve kabalığa, dilimizi tutamamak bir yana, zihnimizi hiç tutamayız. Farkına varır ve kendimizi durdurursak o kadar da vahim değildir, durdurmazsak da yine o kadar vahim bir durum değildir aslında, ne de olsa duyan yoktur aklımıza gelenleri, avare düşüncelerimizi, aşağılamalarımızı ve beddualarımızı. Ona olan saygısızlığıma da şaşırdım: Belki de hayal kırıklığına uğramıştım –kocasını o kadar sevmesi bunun için miydi yani, bu davranışıyla kocasına duyduğu sevginin ne alakası vardı– veya bilincinde olmadığım platonik bir kin besliyordum; ya da ne bileyim belki de imkânsızdı o iş üstünde gördüğünüz birine saygı duymak. Çabucak icraata geçip işlerini bitirmeden ve gitmeden ya da Beatriz çıkıp gitmeden –ziyareti yapan, daveti kabul eden oydu ne de olsa– şu ağaca tırmanmalıyım diye düşündüm. Aksi takdirde bu herifin kim olduğunu hiçbir zaman bilemeyecek, hiçbir zaman göremeyeceğim.

Böylece ağaca tırmanmaya başladım, tek elimle dallardan birine ulaşmakta güçlük çekmedim, o dalın ardından daha yukarıdaki bir başkasına ve onun ardından da bir diğerine geçtim ve nihayetinde pencere hizasına, hatta biraz daha yukarısına vardım, en tepeye tırmanmam gerekmemişti bile; o dönem bu akrobasi ya da yarı akrobasi hareketlerinde hiç fena değildim doğrusu, en fazla bir dakika içinde yeni yerime yerleşivermiştim. Seçtiğim dalın üzerine çömelerek oturdum ve yaprakların ardına saklanmaya özen gösterdim. Fakat adamı hâlâ göremiyordum, o da eğilmiş olmalıydı, Beatriz'in cama yapışık ya da neredeyse yapışık suratının ardında kalıyordu hâlâ, Beatriz bu zamana kadar gözlerini bir an olsun açmamıştı. Şimdi, tam karşısında olduğumdan, ifadesini daha iyi yorumlayabiliyordum, gerçi böylesi trans halindeki bir kadının suratında yorumlanabilecek bir şey varsa tabii; hepsi varsayım, başka da bir şey değil aslında. Yüzü her zamankinden daha çekiciydi, teni daha sıkıydı ve daha diriydi, dudakları daha etli ve kalındı, sanki hiç bilmedikleri bir yere ulaşmışçasına daha gözenekli, daha yumuşak, daha kırmızıydı, kesik nefesleri vermek ve belki terbiyeli bir inilti koyuvermek (çığlık atılmayacaktı, şüphe yoktu buna) üzere yarı aralıktı, kirpikleri daha uzundu ya da, araya bakışları girmediğinden, daha bir ortadaydı, sanki olduğu yeri teyit etmek istemiyormuşçasına, gözlerini bir kez bile açmaması şaşılasıydı. Aslında pek güzel olmayan ama bu yarı kayıtsızlık anında çok güzelleşen kadınlar gördüm ben, biraz kaba ve patavatsızca olacak ama seks ne kadar sürerse yeni edindikleri güzellik de o kadar sürüyor ancak. Gelgelelim bana Beatriz birlikte olduğu kişiye pek de aldırış ediyormuş gibi gelmemişti, sanki bu rutin ya da belki o bile değil, sadece işlevsel bir şeydi, hani tam da arada hissettiğimi söylediğim şey işte, muhtemelen hepimiz, tüm kadınlar ve tüm erkekler yaşamışızdır bu duyguyu, yaşadığını kabul etmeyeniyse hayal kırıklığı bekliyor demektir, öte yandan öyle büyük bir dram haline getirmeyi gerektirecek bir şey de yok, hatta yerine göre, gayet avantajlı bir durum bile olabilir. Herif iyi dayandı, dedim kendi kendime, epeydir gidip geliyor hani; biraz kıskandım işin aslı, yeterince uyum sağlamayı, kendimi tutmayı, boşalmayı geciktirmeyi bilemeyecek kadar gençtim henüz. Bunu daha sonra, pratik yapa yapa, araya mesafe koyarak ve alakasız imgeler hayal ederek öğrendim.

Ve tam da ben aklımdan bunu geçirdikten hemen sonra durdu adam veya işini bitirdi ve işte o zaman nihayet çıktı Beatriz'in içinden, doğruldu, iki üç adım geriye doğru uzaklaşıp dimdik durdu, çok uzun boyluydu, gülümsüyor, dişleri gözüküyordu, mavi gözlerinde memnuniyet ifadesi vardı, ne ki, beklenenin aksine, cinsel bir tatmin değildi bu, zihinsel bir tatmindi, sanki, "Al bakalım" veya "İşte bu kadar" yahut –daha da çocuksu bir şekilde– "Dibine kadar soktum" ya da daha genel, kapsamlı bir biçimde, "Karşımdakini hâlâ inletebiliyorum ve liste gitgide kabarıyor" diye düşünüyordu; sanki aldığı fiziksel zevkten çok bunu uygunsuz bir yerde, uygunsuz bir zamanda ve de evli bir kadınla, her ne kadar söz konusu arkadaş ona elini sürmek, hele hele onun girdiği ve nüfuz ettiği yere hiçbir surette girmek istemese de arkadaşının karısıyla yapmış olmanın hazzını duyuyordu. Üstünde, titrine uygun bir şekilde, beyaz bir doktor önlüğü vardı; doğal olarak onu daha önce hiç önlükle görmemiştim. Önlüğünün düğmeleri ilikli değildi ve altında normal kıyafetleri vardı; bej rengi bir gömlek, kravat; ceketini çıkarmıştı herhalde. Doktor Van Vechten'in sarı saçları dağılmış, o ritmik gidiş gelişlerle birbirine karışmıştı, neredeyse bir tutam diğerlerinden ayrılıp öne doğru düşmüş ve bir perçem oluşturmuştu, normalde düzgün bir şekilde yandan ayırdığında kabarık ama derli toplu dururdu, öyle ki uzaktan bakınca başının üstünde saç değil de baget ekmek taşıyormuş gibi gözükürdü, zira saçı beyaz ekmeğin kabuğuyla aynı renkteydi. Hemen eliyle hafif düzeltti saçını, Beatriz ise o esnada camdan uzaklaşıyor ve nihayet gözlerini açıyordu –ama beni görmüş olamazdı, sadece dalların arasına saklandığımdan da değil, o an hiçbir şey görmüyor olduğundan; sanki bir hülyadan veya derin bir düşünceden ya da istem dışı daldığı bir uykudan sıyrılmışçasına bulanıktı bakışları, boş bakıyordu– ve ikircikli adımlarla, ağır ağır odanın diğer ucuna yürüyordu, belki de durduğu pozisyondan dolayı uylukları uyuşmuştu, eminim banyoya gidiyordu; Van Vechten önce onun kendisine çeki düzen vermesine müsaade edecekti. Sadece gövdesini, belden yukarısını görebiliyordum Van Vechten'in; belden aşağısı yeniden pantolonun içinde gizliydi herhalde, henüz yıkama şansı olmamıştı ya neyse, gerçi belki de elinin altında bir bez vardı ve işini öyle görmüştü, o bölge görüş alanımda değildi. Bir masaya yarı oturduğunu gördüm, bir sigara yaktı. Ebedi gülümsemesini

koruyordu, dişlerinin, yabancı bir aktörün dişleri misali, ışıl ışıl ve göz alıcı olduğunun farkındaydı, en değerli niteliklerinden biriydi bu gülümseme ve muhtemelen hiçbir zaman, yalnızken bile, silemiyordu yüzünden, başkaları için her daim takındığı bu ifadeyi taşımaya fazla alışmış olmalıydı, herhalde donup kalmıştı orada ve benim zannettiğimin aksine hiçbir anlamı yoktu büyük olasılıkla; inanılmaz içten ve aşırı samimi olduğunu zannederdim zira. Hatta bana salt kendini beğenmişlikten, bir dakika önce yaşananların verdiği hazdan gülümsüyor gibi geldi. İster yetişkin, ister yaşları kemale ermiş olsunlar, her cinsel ilişkinin bir madalya yahut bir zafer kazanmışçasına çetelesini tutan adamlar vardır. Daha çok, henüz pek fazla cinsel ilişkiye girmemiş, gençlere özgü bir şeydir aslında bu ama madalya peşinde koşma ruhunu ömür boyu koruyan erkekler de vardır işte.

Birkaç dakikanın ardından Beatriz döndü, zaten soyunmamış olduğundan banyoda uzun süre kalmasını gerektirecek bir durum da yoktu. Bunun üzerine Van Vechten gitti banyoya, Beatriz elinden geldiğince eteğini düzeltti, parmaklarıyla saçını taradı ve orada oyalanmasını gerektirecek bir sebep göremiyormuşçasına ve geciktirmeden gidecekmişçesine çantasını aldı. Bana sanki bu tak fişi bitir işi durumlarından biri gibi geldi: Öncesinde bir iki çift laf edilirdi belki ama sonrasında konuşacak bir şey yoktu. Adam banyodan, "Bekle" diye bağırmış olmalıydı ki Beatriz çantasını yeniden masanın üzerine bıraktı ve kalçasını bir ucuna yasladı; hafif sabırsızlık gösteren bir hareket. Adam saçını başını düzeltmiş bir şekilde –*bageti* her zamanki gibi başını taçlandırırken– geri döndüğünde kadına iyice sokulup, hani neredeyse kulağına eğilip bir şeyler söyledi. Beatriz yüzünde ciddi bir ifadeyle ve keskin bir edayla başını iki yana salladı. Kesinlikle mutlu bir âşığa benzemiyordu, şefkat dolu, hatta memnun olduğu bile söylenemezdi; bu ikisinin ne zamandır görüşüyor olduklarını merak ettim, yoksa acaba bu ilk buluşmaları mıydı, ilk buluşma hemen her zaman biraz şaibeli ve sevimsiz olur zira –pişmanlık anında sarıverir etrafını–; fakat olasılıkları hesapladıktan sonra bunun bütünüyle imkânsız olduğuna karar verdim: Beatriz'i ilk kez takip ettiğim günün aynı zamanda onun bu türde bir buluşmayı ilk kez gerçekleştirdiği gün olması, üstelik onca insan arasından bir de Muriel'in geçmişte korkunç şeyler yaptığından şüphelendiği ve bana gözümü üzerinden

ayırmama görevi verdiği Doktor Van Vechten ile buluşması biraz fazla abartılı bir tesadüftü. "Hayır, okşamak yok" demiş olabilirdi pekâlâ o devasa elin sevecenliğinden kaçınırken. (Ve birden, sanki bir yerlerde okumuşum gibi, bu cümlenin Fransızcası geldi aklıma: "*Non, pas de caresses.*")

"Evladım, orada ne yapıyorsun öyle? Düşüp kafanı kıracaksın."

Diğerini değil belki ama, çok geçmeden işte bunu duydum: Aşağıdan gelen nahoş bir ses; çok uzun zamandır "kafanı kırmak" ifadesini duymuyordum, sadece yaşlılar kullanıyordu bu tabiri artık ve işin aslı şimdi kullanan da yaşlı bir rahibeydi. Tam ayağımın altındaydı, yani ağacın dibinde ve durumun ve davranışımın saçmalığını işte o zaman fark ettim: Orada çömelmiş durmamın akla yatkın bir açıklaması yoktu, olsa olsa gençlerin arada saçma sapan davrandıkları ve akıl almaz şeyler yaptıkları söylenebilirdi, aklıma başka bir açıklama gelmiyordu ama bu da hakikaten çok kötü bir mazeretti. Rahibenin kıyafeti maviydi ve kafasında origami kuşları ya da hafif bir yelkenliyi andıran şu kıvrımlı örtülerden veya bonelerden yahut kanatlı başlıklardan vardı, bunlara ne dendiğini bilmiyorum; İspanya'da sık rastlanan bir şey değildi, belki Fransa ve İtalya'da daha yaygındı. Her halükârda casusluk bitmişti işte ve bahçede ya da girişteki avluda karşılaşmamamız için oradan çarçabuk, Beatriz vedalaşıp da aşağı inmeden önce çıkmam gerektiğini düşündüm; sokağa mümkün olduğunca çabuk ulaşmalı ve hızla uzaklaşmalıydım. Ağaçtan inerken rahibeyi başımdan nasıl savacağımı, kim olduğum, içeri neden girdiğim, ağacın hayli yüksekteki o dalına neden çıktığım konusunda benden açıklama istememesini nasıl sağlayacağımı düşünüyordum. Yere indiğimde dikkatini varlığımdan ve oradaki sıra dışı konumumdan uzaklaştırmak için aklıma bir tek gücenmiş numarası yapmak geldi.

"Lütfen bana 'evladım' demeyin, Ana" dedim ciddi ve kendimden emin bir ses tonuyla, "çünkü ben sizin evladınız değilim, böylesi ikimiz için de daha iyi olur. Karşınıza çıkan her insanla bu kadar samimi olmamalısınız." Bana "evladım" dediği için onu azarladıktan sonra kendisine "Ana" diye hitap etmem gerçek bir saçmalıktı. Ama bunun yaşlı rahibeleri (belki de daha kıdemliydiler) memnun edip yumuşattığını biliyordum, rahiplere, tam da istedikleri gibi, "Peder" diye hitap etmenin dünyaların onların olmasını sağladığı gibi tıpkı: Hepsi de biraz boş hevesler aslında.

Hafif kafası karıştı, bana merakla baktı. Kaşları sivriydi.

"Pekâlâ evladım" dedi fark etmeden. "Kötüye yorma, alışkanlıktan işte. Buraya gelen gençleri rahatsız etmiyor. Gerçi seni daha önce görmedim. Orada yukarıda ne yapıyordun öyle? Tepetaklak gidebilirdin."

Halk ağzıyla konuşmasını garipsedim, "tepetaklak gitme" tabirini de epeydir duymamıştım. Köyden ya da küçük bir şehirden gelmişti herhalde.

Bir an için tereddüt ettim, atik davranmam gerekiyordu. Aklıma gelen ilk saçmalığı söyleyiverdim:

"Tepeye çıkarsam Meryem Ana'mız bana görünür mü diye merak ettim" dedim ve, "Darmstadt Meryem'i" diye de özellikle belirttim, sanki gerek varmış gibi. "Daha önce göründüğünü biliyorum."

En ufak bir fikrim yoktu aslında ama öyle olduğunu varsaymıştım: Bir ibadethaneye adını verip de birkaç kez havada yahut suda ya da bir kayanın üstünde, hatta bir ağacın tepesinde (önünde sonunda ben de, hani neredeyse, ağacın tepesindeydim az önce) belirmeyen Meryem yoktur. Tapınağın nereye inşa edileceğini gösterirler bu şekilde, hep böyle anlatılır. Oraya bir bazilika, şuraya bir şapel, bilmem nereye bir mihrap inşa edilsin diye kendilerini gösterir dururlar, hiçbir zaman yetinmesini bilmezler.

"Öyle bir anda, iman sahibi istedi diye belirmez. Bu fazla gösterişli olurdu. Hem sonra nasıl çıkardık bu belayı berzahtan." Bu son deyimi hiç duymamıştım bile. Anlamını çıkarsam da kulağa çok eski geliyordu. Bu rahibe kesinlikle uzak bir yerlerden, ne bileyim ben, belki de Ortaçağ'dan geliyordu.

"Anlıyorum. İhtiyatlı biri. Doğru tabii. Ve evet, dediğiniz gibi, hem sonra nasıl çıkardık bu belayı berzahtan" dedim onun sözünü tekrarlayarak, sanki her gün duyduğum ve sık kullandığım bir tabirmişçesine. Beatriz'in dışarı çıkarken ineceğini varsaydığımı çift taraflı basamaklara baktım. Olduğum yerden sadece bir tarafını görebiliyordum, diğeri görüş açımda değildi; Beatriz'in oradan ineceğini ve ben nasıl o basamakları göremiyorsam onun da beni görmeyeceğini umuyordum. Ya da Van Vechten'in onu biraz daha oyalayacağını. Her halükârda oradan mümkün olduğunca çabuk uzaklaşmalıydım. "Pekâlâ Ana, şimdi acelem var. Tepkimi, cehaletimi ve verdiğim rahatsızlığı mazur görün, sizi korkuttuğum için kusuruma bakmayın. Tanıştığımıza memnun oldum."

Sanki bir kardinal veya piskoposmuş gibi kadının elini öptüm, ruhban sınıfına nasıl davranmam gerektiği konusunda tecrübesizdim, gelgelelim kimilerinin mor taşlı kalın yüzüklerinin öpülmesini beklediklerini gözlemlemiştim, ki bu da gayet gösterişli bir şeydi aslında, uzak bir diyardan ve zamandan gelen rahibe de daha azını hak etmiyordu bana kalırsa, nahoş sesine rağmen hoşgörülü davranmıştı. Birkaç uzun adımda kapıya ulaştım. Bir sağıma bir soluma baktım, neyse ki başka kimseyi görmedim ve ağacın dibinde ettiğim o birkaç dakikalık sohbet esnasında ne Beatriz'in ne de Van Vechten'in cama yaklaşmış olduğunu umdum. Kapı ağzından uzaklaşıp hızlı hızlı yürümeye koyuldum, daha yirmi adım atmamıştım ki uzakta Beatriz'i görünce olduğum yerde kalakaldım, eteğinin sağa sola salınışını tanımamak mümkün değildi, gerçi şimdi biraz daha katı bir hali varmış gibi geldi bana, eteği mecburen kırışmıştı bir parça. Hızlı davranmıştı, Van Vechten'in kendisini okşamasına da kendisiyle konuşmasına da izin vermemişti (bir kitapta olsaydı şayet, "*Non, pas de mots*"* diyerek sözünü kesmiş olabilirdi), ben yaşlı kadınla konuşurken göze çarpmadan çıkıp gitmişti. Yakınımızdaki, geniş caddenin karşı kaldırımındaki Lázaro Galdiano Müzesi'ne girmek üzereydi. Artık peşinden gitmedim, o binada kendisini ikinci bir âşığın beklediğini zannetmiyordum.

* (Fr.) "Hayır, konuşmak yok." (ç. n.)

Gelgelelim, birkaç gün sonra, yine kocasının Madrid dışında olduğu o dönem, onu takip ettiğim bir başka sefer ortada ikinci bir âşık olabileceğini düşündüm. O gün Beatriz, hemen hemen aynı saatlerde gene yürüyüşe çıktı. Uzun bir süre yaşadığı ya da bir bakıma yaşadığımız –kasten mi yoksa fark etmeden mi bilmiyorum ama evde gitgide daha çok vakit geçirir olmuştum– sokak olan Velázquez'de yürüdü, Lista'ya geldiğinde (bizler, o zamanın Madridlileri, resmen José Ortega y Gasset olarak bilinen, harita ve rehberlerde de o şekilde yer alan bu sokağa hâlâ Lista diyorduk) sağa döndü ve kısa bir mesafe yürüyüp Marqués de Salamanca Meydanı'na geldi. Bu meydandaki yüksek kapı eşiklerinden birinden içeri daldı. Birkaç dakika bekledikten sonra, yanılgıya mahal vermeden dışarıdan rahatça görülmesi veya belki de söz konusu binada birtakım şirketlerin genel merkezlerinin ve belli bir prestije veya nama sahip olan ya da sahip olmak isteyen, şanslarını deneyen ve bunun yolunu arayan uzmanlar bulunduğunu ihtiyatlı bir şekilde duyurmak için binanın bir kenarına asılı olan küçük metal plakalara –birkaç tane vardı ve çoğu bakırdı– bakmak üzere binaya yaklaştım. Tam yedi plaka vardı: Üç tanesi benim için bir muammaydı: "Meridianos", "22B BS" ve "Gekoski"; herhalde şirketti üçü de. "Marius Kociejowski. Orta Doğu Seyahatleri" de öyle, ama o en azından ne yaptığını bildiriyordu (geniş ama özel bir tanımlamaydı, salt bir seyahat acentesi olmadığı hissine kapıldım), iki kişinin takriben Polonyalı olması dikkat çekici bir tesadüftü, en azından soyadları kulağa öyle geliyordu, on küsur yıl sonrasında, Demir Perde'nin yıkılışının ardından sayıları artacaktı, gerçi bu sebepten gelenlerin çoğunluğu da iş dünyasına atılmayacaktı, ama o zamanlar Madrid'de o kadar da çok Polonyalı yoktu. Hiç şüphesiz "Deverne Films" de bir şirketti ama bu, gün gibi ortadaydı zaten, hayli güçlü ve faal bir film dağıtım şirketiydi, ayrıca çeşitli sinema salonlarının da sahibiydi, kim görmemiştir ki filmin girişinde ekranı

kaplayan ve "Deverne Film sunar" diye bildiren o devasa yazıyı. Muriel'in, muhtemelen tüm yönetmenler gibi, bu aileyle çalıştığını hatırladım. Hatta birkaç ay önce bu şirketin kurucusuyla ve henüz otuz yaşında bile olmayan ama şimdiden şirkette yer alan oğluyla kafenin tekinde yaptığı toplantıda kendisine eşlik etmiştim. Dağıtımcı, filmlerin yapımında da rol alıyor, ortaya çıkacak olan işle ilgileniyorsa şayet, filmin çekilebilmesi ve gösterebilmesi için en baştan sermaye koyuyor veya başkasına satarak para kazanıyordu. Diğer iki plaka, tabiri caizse, daha alelade, daha profesyoneldi: "Juan Mollá. Avukat" yazıyordu birinde, sonuncu da aynı şekilde kısa ve öz bir şekilde bildiriyordu "Doktor Carlos Arranz. Medikal Danışman" diye.

Príncipe de Vergara'dan karşıya geçtim ve La Continental adında, dekoratif ürünler, mobilya, mutfak eşyası ve her türlü ev gereci satan bir mağazanın önünde bekledim; hepsi de birbirinden güzeldi. (Galiba yani: O zaman o mağaza var mıydı emin değilim, şimdiyse yerinde yeller esiyor, biliyorum; daha sonra karımla evimize eşya seçerken ve ben, o günün anısıyla meydandaki 2 numaralı daireye istemsiz bakışlar atarken orada epey bir vakit geçirdiğimizden hafızamda yer eden mağaza oydu belki de, kim bilir...) Oyalanmak üzere mağazaya girebilirdim, bir yandan da gözümü kapıdan ayırmaz ve böylece Beatriz çıktığı zaman onu görebilirdim, en azından içeride ne kadar kaldığını öğrenmek istiyordum; gerçi hiçbir faaliyet uzun bir vakit gerektirmez ve görüşmelerin süresi pek az şey anlatır insana. Beklerken kendimi spekülasyonlarda bulunmaktan alamadım: Ne avukata ne de doktora gittiğini düşünüyordum, yine de bir ihtimaldi tabii. 22B BS'nin bir dedektiflik bürosu olduğundan kuşkulandım; bu tuhaf adı aklımda evirip çevirdikten sonra Sherlock Holmes ve Doktor Watson'ın oturduğu ve çalıştığı yer olan 221 Baker Sokağı ile ilişkilendirmeden edemedim. Beatriz'in dedektifleri ziyaret ediyor olması çok daha olasıydı; mutsuz insanlar genellikle mutsuzluklarının ne denli büyük olduğunu öğrenmekte veya kendi hayatlarından uzaklaşmak için başkalarının hayatlarını soruşturmakta ayak diretir. Elbette, artık bunlar her kimse ve her ne ise, Gekoski'ye veya Meridianos'a ya da seyahatleriyle Marius K'ya yahut binanın dışında plakası olmayan birine de gitmiş olabilirdi. Gelgelelim oyumu Deverne Films'ten yana kullandım; ne de olsa kocasıyla aynı meslek grubunda yer alıyorlardı ve muhtemelen

Beatriz'le tanışıyorlardı da. O gün kafede yapılan sohbete pek kulak vermemiştim ama kurucunun oğlunu gayet iyi hatırlıyordum, bu genç adamın adı Miguel Deverne'ydi, benden çok da büyük değildi ama takım elbise giyiyor ve kravat takıyor, hepsini de çok iyi taşıyordu, hatta bir de kol düğmeleri vardı, ki benim için fazla demode bir şeydi bu. Son derece sıcakkanlı, güler yüzlü, her kadının, kırklarının üstündeki bir kadının bile çekici bulacağı türden bir adamdı; hele de bir türlü kendisine yüz vermeyen kocası tarafından yıllardır hayal kırıklığına uğratılıyor ve kalbi kırılıyorsa.

Birkaç gün önce Beatriz'i Van Vechten'le görmek onunla ilgili düşüncelerime yeni, aktif bir boyut kazandırmıştı veya deyim yerindeyse gözümdeki yerini bulandırıp kirletmişti (yüzü ve kapalı gözleri dışında bir şey de görmemiştim aslında) ve bu durum beni onu sürekli olarak aynı davranış içinde düşünmeye itiyordu, hayli uygunsuz ve haksız bir şeydi bu esasında; evdeki gündelik davranışlarında oldukça ihtiyatlı, hatta bazen ürkekti –hele de Muriel'in yanındayken; sanki varlığı için özür diliyor gibi bir hali vardı–, cüssesine ve endamına rağmen Muriel onu sindirmeyi ve alçaltmayı, ona sanki çok eski, çok eski olduğundan dolayı da artık sorgu sual kabul etmeyen bir âdetin ya da taahhüdün dayatmasıymışçasına, kendisini bir fazlalıkmış gibi hissettirmeyi başarmıştı; benim yanımdayken bile hafif mahcup bir hali vardı, açık ve net bir şekilde kocasının yörüngesinde olduğumdan ve bu durum onda doğrudan korku değilse bile bir huzursuzluk yarattığından aylar boyunca benimle konuşma cesaretini dahi gösterememişti. Dolayısıyla, aynı zamanda her ne kadar kendi kendime ille de böyle olması gerekmediğini söylesem de Marqués de Salamanca Meydanı'nda kiminle görüşürse görüşsün bunun cinsel amaçlı bir buluşma olacağını düşündüm; ne ki kanun bir kez çıktıktan sonra olası bir boşanma durumunu konuşmak üzere avukat Mollá ile görüşüyor olabilirdi pekâlâ veya bir kaygısını, bir semptomu yahut kuruntusunu danışmak üzere Doktor Arranz'tan randevu almıştı belki, hatta mevzubahis doktor psikiyatr yahut psikolog olabilirdi, plakada uzmanlık alanı belirtilmiyordu ve Beatriz'in içini dökmek veya acılarıyla baş edebilmek için terapi görmesi şaşılası bir durum olmazdı; geçmişine ya da bugününe ait bir olayı yahut bir bireyi araştırması için özel dedektif tutuyor olabilirdi (talihsizliğinin kökeninin derinlerine inmek istiyordu belki) veya Mısır'a

ya da Suriye'ye bir seyahat planlıyordu; Muriel adına bir görüşme yapıyor, dağıtımcı ailenin sallantıda kalan bir projeyi kabul etmesi için uğraşıyor olabilirdi; Gekoski'yle iş yapıyordu belki, adı kulağa gizli bir müzayede evi yahut değerli eşyalar satan bir tefeci, tabii hâlâ böyle şeyler varsa, olabilirmiş gibi geliyordu zira. Fakat tüm bu muhakemeye rağmen onu Van Vechten'le yaşadıklarına benzer bir durumda hayal ediyordum. Hatta bu düşünceler arasında sürüklenirken sırf kocasının çıkarı için fahişelik yapıyor olabileceği –koşulsuzluk, paradoksu kapsamı dışında bırakmaz ve şüphesiz, sözcüğün de beyan ettiği üzere, her şeye muktedirdir– ve en aşağı altmışlarında olduğunu düşündüğüm, burun kıvırıp da bu fırsatı kaçıracağına en ufak bir ihtimal vermediğim kurucu Deverne'ye bedenini sunuyor olabileceği bile geldi aklıma.

Yatağı yaslı diye geçirdim içimden, Beatriz bu yüzden başkalarını ziyaret ediyor veya yatak bile kullanmıyor, böylece her gece döndüğü soğuk ve yalnız yatağıyla aralarında nasıl bir tezat olduğunu görme riskini almıyor. Rahat duramıyor, kaderini kabul edemiyor bu yüzden atılıyor bu akınlara ve maceralara. Muriel'le yaşamak isterdi bunları ama onun yokluğunda ne her zaman isteksizleşiyor ne de evde kendi kendini yiyip bitiriyor, daha hayat dolu hissettiği dönemlerde, hemen herkes gibi, onun yerine koyacak birini arıyor; pek azımız arzuladığımızı elde ederiz; elde etmeyi başarsak da uzun süre elimizde tutamayız, kim bilir o ne kadar tutabilmişti. Hiçbir zaman garantisi olmayan, nadiren korunabilen ve her an kayıp gidebilecek birtakım şeyleri elde etmek için hiç düşünmeden, canımızı dişimize katarak çabalar dururuz; hiçbir şey sonsuza dek kazanılmaz; elde edeceğimizin kalıcı olmayabileceğini unutur ve çok defa savaşır, iş çevirir yahut yalan söyleriz, alçakça davranışlarda bulunur, ihanet ederiz ya da fesat çıkarır, suç işlenmesine sebep oluruz (hepimizde olan çok eski bir kusurdur mevcut durumu nihai olarak algılamak, kaçınılmaz biçimde, insanı çileden çıkartacak şekilde geçici olduğunu unutmak) ve etkisi bir kez geçtikten, geçerliliğini yitirdikten sonra savaşların ve çevrilen işlerin, yalanların, alçaklıkların, ihanetlerin ve suçların hepsi anlamsız ya da daha da kötüsü yüzeysel gelir bize: Hiçbir şey değişmezdi bu zahmete girmeseydik de; ah ne büyük bir enerji israfı, nasıl da nafile bir savurganlık. Kendi sözleri olup olmadığını bilmiyorum ama bir seferinde Muriel'in de dediği gibi, habis bir telaşın peşinden gider

ve kendimizi zehirli bir sabırsızlığa teslim ederiz. Yarından ötesini göremeyiz ve yarını da zamanın sonu olarak algılarız; annesinin bir anlık yokluğunu kati ve geri dönüşü olmayan bir durum sayan ve basbayağı terk edildiğini düşünen, acıktığında yahut susadığında buna derhal çare bulunmazsa sonsuza dek aç yahut susuz kalacağını zanneden, bir yeri çizildiğinde o acının hiçbir zaman geçmeyeceğine inanan, kabuk bağlayacağını bile öngöremeyen, sadece bir günlüğüne, bir saatliğine yahut beş dakikalığına bile olsa kendini güvende ve korunaklı hissettiğinde bunun ömür boyu süreceğini sanan küçük bir çocuktan farksızız. Yetişkin olduğumuzda da bu açıdan pek değişmiyoruz, hatta yaşlandığımızda ve geriye kısacık bir ömrümüz kaldığında da. Geçmiş sayılmıyor; sona eren, faydasız bir zaman dilimi geçmiş, hatalarla yahut naiflik veya cehaletle dolu; artık sadece acınası addedilen ve nihayetinde şu düşünceyi hem hükümsüz bırakan hem de içine alan bir zaman dilimi: "Ah ne kadar da cahildim, ne kadar da aptal ve masumdum; beni nelerin beklediğinden bütünüyle bihaberdim ama şimdi farkındayım hepsinin." Ve bu farkındalıkla yine aciziz yarının bambaşka bir şey getireceğinin ve bugünün bize tıpkı dün ya da bir önceki gün veya dünyaya salıverildiğimiz gün kadar saçma geleceğinin bilincine varmaktan veyahut belki de gecenin bir yarısında, o bıkkın ve mağrur ayın altında atılmışızdır dünyaya. Bir aldatmacadan diğerine gezer dururuz ve bu bağlamda kendimizi kandırmayız aslında ama yine de, her seferinde doğru sayarız o son yalanı.

Bekledim ve bekledim ve bitmek bilmedi bekleyişim. Defalarca girip çıktım mağazaya, hiçbir şey almadan bakındım durdum, vesveseli çalışanları elimden geldiğince savuşturdum ("Hayır, teşekkürler, sadece bakıyorum, karar verdiğimde tekrar geleceğim"). Meydandaki binanın bir o penceresine bir bu penceresine bakıyor, hiçbirinde tek bir kimseyi bile göremiyordum, Beatriz'in hangi katta olduğunu çıkarmaksa başlı başına imkânsızdı zaten. Bir an aklımdan kapıya kadar gidip kapıcıya sormayı geçirdim ama uygunsuz olurdu en nihayetinde ve beni tersleyip kuşkusuz senli benli girerdi lafa: "Bundan sana ne genç adam, niye öğrenmek istiyorsun ki? O hanımefendinin kimi ziyaret ettiği seni hiç ilgilendirmez. Seni kim gönderdi ki zaten? Önlem almaları ve burnunu soktuğundan haberdar olmaları için Bay Gekoski'yi, Doktor Arranz'ı, Bay Mollá'yı, Bay Holmes'u, Bay Kociejowski'yi, Deverne'leri arıyorum hemen."

Beni bir isimle tehdit ederek bana istediğim cevabı vermiş olurdu aslında. Beklemeye devam ettim, vakit ilerledikçe Beatriz'in randevusunun cinsel amaçlı olma olasılığı da artıyordu, ne ki birkaç saniyenin ardından tam tersini düşünürken buluyordum kendimi: Konuşmak planlı bir düzüşmeden daha uzun sürer; yine kaba saba konuşuyorum ama niyetim yanlış anlaşılmaya mahal vermemek.

Neredeyse bir saat sonra çıktı dışarı, kim bilir içlerinden hangisiyle ne yapmıştı. İlk bakışta ne davranışında ne de görünüşünde bir farklılık sezdim; belki ifadesinde bir farklılık söz konusuydu, bana, nasıl desem, kopuk yahut donuk geldi; sanki yüzünün yarısı coşkulu, yarısıysa bıkkındı, sanki heyecan verici ama nahoş bir şey yaşamış gibiydi. Geldiği yoldan geri dönmeye koyuldu. Eskiden Lista olan Ortega y Gasset'teki pahalı bir giysi dükkânına girinceye dek nereye gittiğini görmek üzere onu uzaktan takip ettim yine. Çorabında hatırı sayılır bir kaçık, hani neredeyse bir yırtık ve –yürürken aşağı indirmek için ne kadar uğraşırsa uğraşsın– eteğinin öncekinden daha yukarıda olduğunu işte o zaman fark ettim. Sırf bir sürtünmeyle bile böyle bir kaçığın kolaylıkla oluşabileceğini biliyorum, o zaman da biliyordum, gelgelelim o gün bu, benim şüphelerimi doğrulamaya yetti: Her kimle yatağa girdiyse –tabii bunu lafın gelişi söylüyorum, yoksa her zaman bir şeylerin arkasına, duvara, masaya dayanmak ve yaslanmak da mümkün– o adam Van Vechten'den daha dikkatsiz davranmıştı; giysiler çıkarılmazsa kirlenebilir veya yırtılabilir pekâlâ. Dükkândan çıktığı zaman çorabını değişmişti ve eteği yine önceki gibi salınıyordu sağa sola, takılacağı bir engel kalmamıştı ortada. O dükkândan almış olmalıydı çorabını, bunun için girmiş olmalıydı dükkâna.

Kapıcıya, Beatriz Noguera'nın kimi ziyarete geldiğini sorsaydım, beni birinin gönderdiğini düşünürdü ama aksine, beni kimse göndermemişti. Hayır, bir başına dışarı çıktığında onu takip etmemi benden kimse istememişti ve o zamanlar, mütefekkir tabiatıma rağmen, bunu neden yaptığımı ben de tam bilmiyordum veya kendime sebebini açıklama ihtiyacı duymuyor yahut kabul etmek istemiyordum. Genç olmanın avantajlarından biridir bu: İnsan kendisine fevri ve dolaylı hareket etme olanağı tanır, bu şekilde kendini özgün hisseder –sonunda öyle olmadığınız ortaya çıksa, yaptığınız her şey klişelerden ibaret de olsa–, bir anda tuhaf tuhaf kararlar alma imkânı bahşeder kendine, bir parça tuhaflığın yahut sorumsuzluğun, hatta sözde bir deliliğin hiç de fena olmayacağını zanneder veya, daha ziyade, içinde bulunduğunuz yaştır buna, tek tük deliliklere, böylesi bir flört içinde hep bir risk barındırsa bile, müsaade eden; öyle pek de gerçek sonuçlar getirmez zaten beraberinde ve hemen hemen hiçbir zaman sürüklemez sizi daha ciddi ve sabit bir deliliğe; kendinizi bir roman veya çizgi roman yahut bir film kahramanı gibi gördüğünüz ve ister bilinçli ister bilinçsiz onlara öykünmeye çalıştığınız çocukluğa ve ergenliğe yakınsınızdır üstelik hâlâ, belki de Hitchcock'un karakterlerine öykünüyordum şimdi ben, Muriel'in beni hiç de zorla denemeyecek bir şekilde götürdüğü o filmlerle büyülenmiştim adeta; Hitchcock filmlerinde epey uzun bir süre boyunca kimse ağzını bile açmaz ve tek bir diyalog yer almaz bazen, insanlar bir yerden gelir, bir yere gider yalnızca ve buna rağmen izleyici, kimi zaman ortada bunun için nesnel bir sebep olmasa da, gitgide artan bir endişe ve merakla gözlerini bir türlü ayıramaz ekrandan. Sadece gözlemdir o endişeyi ve merakı yaratan. Sorular sormaya ve başına geleceklerden korkmaya başlamak için yeterlidir birine gözümüzü dikmek.

Davranışımı buna yoruyordum işte: safi merak; ilgimi çekiyordu, öte yandan Beatriz'in başına gelebileceklerden ve kurduğu ilişkile-

rin tabiatından dolayı endişe de duyuyordum veya kim bilir belki de gençliğime ve o dönemin genel serbestliğine rağmen belli bir amaç doğrultusunda yaptığı ve muhtemelen Muriel'in haberdar olmadığı bu ziyaretler beni tedirgin ediyordu. Umurunda olmazdı gerçi, hatta bilse mutlu bile olurdu belki. Her ne kadar benden epey büyük olsa da ve salt gizli bir refakatçi, görünmez bir tanık olsam da bu davranışımın altında tuhaf ve saygılı bir koruma arzusu ve abes bir babacanlık da yatıyordu. Sanki o da kurmaca bir karaktermiş gibi, zira bir kez bir kurmaca karakter gönlümüzü kazandı mı kaygı ve korkuyla gözlemleriz onu, kurmacanın bu alanında bir çocuğun, karanlıkta oturduğu koltuğundan yahut nefesini tutmuş bir şekilde çevirdiği sayfalara yönelen yuvalarından fırlamış gözleriyle bir yetişkine göz kulak olması sıra dışı bir durum değildir. Ne büyükler vardır o alanda ne de küçükler, yaştan muaftır orası. Kendimizden daha güçlü, daha bilge, daha becerikli, daha yaşlı ve deneyimli insanlar için endişeleniriz ve o yalın doğasıyla henüz bunu net bir şekilde göremeyen çocuk kendisini duyamayan birini uyarma, kandırıldığını, onu büyük bir tehlikenin beklediğini söyleme arzusu duyar veya buna çabalar; o görmüştür çünkü olanları, seçilmiş tanıktır çünkü o (kendini düşüncelere veya okumaya bütünüyle kaptırmış bir şekilde gerçekten tek tanık olduğuna inanır). Ve Beatriz'in, ne belirgin ne de istismar edeceği bir şekilde olsa da, hakikaten yönünü kaybetmiş, yapayalnız ve çaresiz bir hali vardı, dediğim gibi onunla yıldızım barışıktı benim ve ona acıyordum – "zavallı, mutsuz bir kadın, şefkatli ve kederli, hatta acınası, biçare"– üstelik böyle bir beklentisi yoktu bile. Bunun onun yolunu bulmak, şefkat görmek ve çıkar sağlamak için uyguladığı bir taktik olduğunu düşünseydim pasif, uzak ve sessiz bir şekilde göz kulak olmaya kalkmazdım ona asla –gerçi "göz kulak olmak" doğru ifade mi, emin değilim–, bilakis rahatsız olur ve itimat etmezdim. Mağduriyetlerinin fazlasıyla bilincinde olan kurbanlardan hoşlanmıyorum.

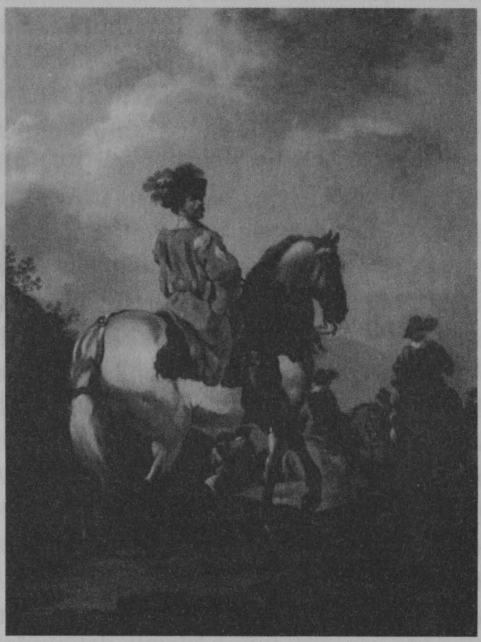
Muriel o seyahatten döndükten günler sonra nihayet görevlendirdi beni. Evde bizden başka kimsenin olmadığı bir sabah çalışma odasının yanındaki salonuna geçtik ve ardımızdan kapıyı kapattı, her zaman yaptığı bir şey değildi bu. Sonra, tüm doğallığıyla, tıpkı daha önceki seferlerde olduğu gibi, kolunu ensesinin altına yastık yaparak, boylu boyunca yere uzandı; bunun doğrudan bana bakmaktan kaçınmanın, yitik gözünü yukarılara, tavana, kütüphanenin

en üst bölümüne, Casanova'nın kardeşinin resmine dikmenin, birtakım şeyleri tam da dile getirmeden dile getirmenin, kendi kendine konuşur gibi gözükmenin veya cümlelerini –talimatlarını, konu dışı sözlerini, sırlarını ve kibar emirlerini– düpedüz tek gözünden ya da dudaklarından değil de salıverildikleri havada yakalamamı sağlamanın bir yolu olduğunu düşünmeye başladım nihayetinde. Bıyıkları aşağı doğru sarkık, kafasında tuhaf bir kep ya da tüylü bir şapka olan, sağ gözü, ama yalnızca sağ gözü, zira sol gözü gizliydi neredeyse veya belki de görmüyordu –sanki kusurlu, yarı kapalı gibiydi yahut kötü çizilmişti– ebediyen Büyük Katerina'ya veya başka bir izleyiciye dönük egzotik bir süvarinin resmedildiği yağlı boya tabloya gözünü dikmiş gibi geldi bana; belki o da tek gözlüydü, savaşta kaybetmişti gözünü, bir askerdi çünkü, oysa Muriel değildi; bazen Muriel'in göz bandını hayran olduğu, hepsi de göz bandı takan yönetmenlere, John Ford'a, Raoul Walsh'a, André de Toth'a, Nicholas Ray'e, ne bileyim, belki Fritz Lang'a benzemek için taktığından şüpheleniyordum; işi büyük ölçüde bakışlarına bağlı olan bireyler arasında amma da tuhaf bir salgın. Ama arka planda, hepsi de atlarıyla uzaklaşan, hepsinin de sırtı dönük ve başlarında kenarları daha geniş veya daha normal şapkalar olan, belli belirsiz bir şekilde Velázquez resimlerindeki insanları andıran altı süvari daha görünüyordu; ön plandaki kırmızılı öyle değildi halbuki, diğerlerinin aksine, sanki gitmeden önce, öldürdüklerinin görüntüsünü zihnine kazımak istiyormuşçasına, sanki, tüm savaşlarda tablodaki figürler kadar kımıltısız bedenleriyle adeta mırıldanan bu ölülerin suskun ricasını tek dinleyen oymuşçasına başını arkaya çevirmişti: "Hatırla bizi. Hiç değilse beni. Beni hatırla."

Muriel pusulalı ilaç kutusunu çıkarıp kuzeyi gösteren iğneyi incelemeye koyuldu.

"Sana Doktor Van Vechten hakkında anlattıklarımı hatırlıyor musun?" diye sordu birdenbire.

Aylar önce anlamaktan bile aciz olduğum ismini şimdi duyunca sanıyorum yüzüm kızardı; kısacık, anlık bir şeydi, fark ettiğini zannetmiyorum. Ne ki artık durum farklıydı. Onunla sadece tanışmamış, başkalarının eşliğinde toplantılara katılmamış, akşam yemekleri yememiş ve kart oynamakla kalmamış, bir de hakkında, bu kez incelikli ifade etmek adına, Beatriz'le de ilgisi olan mahrem bir şey öğrenmiştim. Darmstadt İbadethanesi'nde az çok gördüğüm

o sahneden beri Muriel'in günün birinde doktorun bahsini yeniden açmasından korkmuştum. O ağacın tepesinden gördüklerimi ona anlatmalı mıydım yoksa susmak mı daha uygundu bilemiyordum; bana ne soracağına veya benden ne isteyeceğine bağlıydı, hiçbir şeye karar vermek zorunda olmamayı umarak, o zaman karar veririm demiştim kendi kendime.

"Evet. Yani, aslında bana neredeyse hiçbir şey anlatmadınız, isteksizdiniz, unuttunuz mu? Anlatmaktansa haberdar ettiniz diyelim. Şüphelerinizden bahsettiniz. Ve aynı zamanda belki de benden bu konuşmayı, yani bahsetmekten kaçındığınız, sadece şöyle bir değindiğiniz şeyleri unutmamı isteyebileceğiniz konusunda uyardınız beni. Ben de bugüne kadar az çok bunu yaptım zaten." Unutmamı seçeceği umuduyla hatırlatmıştım bu olasılığı, gelgelelim öyle olmayacağı aşikârdı. O akşamdan beri Van Vechten'le ilgili her şey beni huzursuz ediyordu ve yeniden karşılaştığımızda ondan kaçmak zorunda kalacağımı düşünüyordum. "Ama evet, elbette hatırlıyorum. İnsan keyfine göre bir şeyleri unutamaz ya."

"Pekâlâ Juan. Olası bir görevden bahsetmiştim sana. Durum şu" dedi gözünü tavandan yahut tablodan ayırmadan: "Van Vechten'le arkadaş olmanı istiyorum. Dahası onun içki arkadaşlarından birine dönüşmeni, senin şu maceralarına ve gece gezmelerine mümkün olduğunca onu da dahil etmeni istiyorum. Hemen her gece çıkıyorsun öyle değil mi? Diskoya, konserlere, barlara gidiyorsun, Madrid'in şu meşhur gece hayatı, ha? Onu da davet et. Senden çok daha büyük olsa da seni temin ederim ki gönülsüz davranmayacaktır. Bir rehberi olduğu için minnet duyacaktır. Kız arkadaşlarınla ya da oradan buradan tanıdığın kızlarla tanıştır onu; genç yaşlı fark etmez, hepsi kabulüm ve kızlara, genel olarak kadınlara olan davranışlarını gözlemle. Güvenini kazan. Ona cinsel hayatından bahset. Yattığın kadınlardan, fethettiğin gönüllerden (gönlünü fethettiğin birileri vardır, değil mi?) bu alandaki başarılarından bahset, bahsedilecek bir şey yoksa da uydur. Böbürlen. Övün. Onu kıskandır. Onun gençliğinde her şey daha zordu, bugüne kıyasla çok daha az imkân vardı. Şimdi işlerin ne kadar kolay olduğunu görünce yirmi yıl sonra doğmamış olduğuna lanet edecektir. Kadınlardan bahsederken kaba, hatta saygısız gözükmekten çekinme. Hatta ne kadar kaba ve saygısız olursan o kadar iyi, abart gitsin. Ağzından laf al ve onu gözlemle. Mesele onun sana gerek şimdiki gerekse geçmiş hayatını,

en parlak günlerini anlatmasını sağlamak. Her zaman çok çapkın bir adamdı, hâlâ da öyle, fark etmişsindir. Bu konuda başarısız da değildi üstelik. Fakat onun zamanında, hele de bu ülkede, kadınlar kendini ağırdan satıyordu. Demek istediğim, çoğunluğu zırhlarını kuşanmış ve kurşungeçirmez olurdu, birtakım vaatlere, oyunlara başvurmak icap ederdi. Bak bakalım sana geçmişini anlatacak mı, zira beni asıl ilgilendiren geçmişi. Karşındakini konuşturmanın en iyi yolu kendi zaferlerinle böbürlenmektir, o da nihayetinde kendininkileri anlatacaktır, ne kadar eski oldukları önemsizdir, şaşmaz bir yöntemdir bu. Bak bakalım kadınlarla nasıl bir ilişki kuruyor, iş üstündeyken nasıl davranıyor, onları nasıl yatağa atmaya çalışıyor, ki bunu sık yapacaktır, haberin olsun. Şimdi daha zor olacaktır onun için ama yine de ne kadar ileri gittiğini gözlemle bakalım. Sefili ve vicdansızı oyna ve ne tepki vereceğine bak, anlayışlı, hatta benzer şekilde mi yaklaşıyor, sana alkış mı tutuyor yoksa seni kınıyor mu... Bakalım sana ne anlatacak, sende nasıl bir izlenim bırakacak... Bakalım bana kesin bir bilgi verebilecek misin..."

"Ne hakkında kesin bir bilgi Eduardo? Sizi anlamıyorum. Doktor, karşısına çıkan ilk fırsatta, hatta bir fırsat çıkmasa bile, gördüğü her kadına asılacak tipte biri. Asılmaya değer gördüğü her kadının nabzını bir yokluyor, çirkinlere ya da aseksüellere dönüp de bakmıyor, gerçi yelpazesi o kadar da dar değil, o ayrı. Onun bir kadın avcısı olduğunu ve muhtemelen ortada bir tanık yokken sınırı aşacağını herkes görebilir. Buna karşın Profesör Rico, antenleri açık olan diğer bir arkadaşınız, tam bir otobur, saygılı ve kibar. Derin düşünen bir adam. Doktoru neredeyse yarım ömürdür tanıdığınızdan, bunu benden daha iyi biliyorsunuzdur zaten. Fakat benden neyi soruşturmamı ya da dil dökerek neyi elde etmemi istediğinizi anlamış değilim. Şayet ne öğrenmeniz gerektiğini bilmiyorsanız birinin ağzından laf almak zordur. Beni biraz daha yönlendiremez misiniz, ne aradığımı biraz daha açamaz mısınız?"

Muriel bakalitten veya artık her neyse işte ondan yapılma göz bandının üstünde parmaklarını tıngırdattı, tıkır tıkır tıkır, hoş bir ses, insanı imrendiren bir dokunuş. Sonra, bir anda, parlak, koyu mavi gözünü bana dikip sanki diğerinin kati opaklığını telafi etmek istermişçesine insanı yer yer tehditkâr bir edayla delip geçen bir bakış attı. O ana dek bana yöneltmemişti bakışını. Birkaç saniye vereceği cevabı düşünmüştü sanki, benimle işbirliği yapmaya me-

yilli gibiydi. Sonunda, belki istediğim bilgiyi ve yardımı benden esirgemek zorunda olduğundan, belki de hafızamın kötülüğü canını sıktığından derin bir iç geçirdi.

"Hayır, bunu yapmamalıyım. Geçen sefer de söyledim: Sana şüphelerimden bahsetmeye başlarsam şayet, duyduklarımı, ki gerçek olabilirler de olmayabilirler de, sana anlatmaya başlarsam ona onulmaz bir haksızlık etmiş olabilirim. Doktor benim yakın arkadaşım, unutma, sebepsiz yere kendisine zarar vermek istemem. Ya da, çelişik olacak ama, kesinlik emaresi olmadan istemem diyelim; daha çok delil olmadan. Bana o kadar utanç duyacağı bir şey anlatmayacaktır, sana daha önce de açıkladım; başka şeyler evet, herkese ilan edilemeyecek birkaç şeyden haberim var ama bu değil, bunu anlatmayacaktır; benden utanır çünkü. Beni iyi tanıyor, bağnazlık ve mutaassıplıkla uzaktan yakından alakam olmadığını, ne ki kimi edepsizliklere de tahammül edemeyeceğimi biliyor." – Bu kelimeyi daha önce, bundan biraz daha açık konuştuğu zaman da kullanmıştı, hatırlıyorum: "Bana anlatılanlara göre" demişti, "Doktor bir kadına veya belki pek çok kadına edepsiz bir şekilde davranmış." Ve beni şaşkınlığa uğratarak sözlerini, "Benim için bu bağışlanamaz bir şey, olabilecek en kötü şey. Anlıyor musun? İnsan bundan daha fazla alçalamaz" diyerek tamamlamıştı.– "Seninle farklı olacaktır, bu fırsatı tanı ona. Sana anlatabilir. Seni neredeyse hiç tanımıyor." Sustu. Daha da delici bir şekilde ve meraka benzer bir ifadeyle, sanki beni ilk defa görüyormuşçasına ve az sonra ağzından dökülecek olanların bir anda bilincine varmışçasına baktı bana: "Seni ben bile tanımıyorum." Ardından gözünü çevirdi, yeniden tavana veya tabloya dikip gümüş kutuyu çenesine sürtmeye başladı, hâlâ yerde boylu boyunca yatıyordu. Sonraki cümlelerini miskin bir tavırla, sanki söylemeye gerek bile görmeyecek kadar bariz olduğundan söylenmesi gereksizmiş gibi dile getirdi: "Sen de kendini tanımıyorsun ki aslında. Henüz oluşumunu bütünüyle tamamlamış değilsin ki."

Onun için barizdi belki ama benim için şaşırtıcı, hatta huzursuz ediciydi. Muhtemelen hiç kimse oluşumunu hiçbir zaman bütünüyle tamamlamaz, özellikle de gençler için geçerlidir bu ve erişkinlerin onları böyle, eksik, kararsız ve aklı bulanık bireyler olarak, sanki tamamlanmamış bir tablo veya bitmemiş, ister yarısı yazılmış, ister yarısı okunmuş –çok da büyük bir fark yoktur aralarında– bir roman gibi görmesi olağan bir durumdur; o roman ki içinde hâlâ –ama çok ama az– her türlü şey olabilir, şu veya bu karakter ölebilir veya kimse ölmeyebilir yahut biri öldürebilir ve işte o zaman oluşumunu tamamlamış olur veya en azından katı bir yazarın ve okurun gözünde böyle olur; romanda anlatılanlar bütünüyle ilgi çekebileceği gibi en ufak bir merak uyandırmayabilir de, işte o zaman sayfaları çevirmek bir işkenceye dönüşür, nihayetinde işaretparmağı yorgun düşer ve bir daha tekrarlamaz bu hareketi, çevirdikten sonra elden başka bir şeyin gelmeyeceği son sayfayı beklemez, buna karşılık parmak o dünyada ve o uydurulmuş insanların arasında ilelebet kalmak istese de son sayfanın ardından yapacak bir şey yoktur artık. Kendi yolunda ilerleyen insanlar için de aynısı geçerlidir; ne denli değişik olaylarla dolu olursa olsun hiçbir şekilde ilgi uyandırmayan, insanın dahil olmaya bile katlanamadığı hayatlar vardır, kimi hayatlarsa, içlerinde çok dikkat çekici hiçbir şey olmuyor gibi gözükse veya en ilgi çekici kısımları gizlenmişse de, hatta hepsi salt bir varsayımdan ibaretse bile açıklanamaz bir şekilde büyüler insanı.

Gelgelelim tüm bireyler hayatlarının bütün evrelerinde oluşumlarını tamamladıklarını düşünürler ve ufak tefek değişikliklere tabi olmakla beraber belli ve oturmuş bir karakterleri olduğuna inanırlar, kimi eylemlere meyilli, kimilerindense muaf görürler kendilerini, ne ki aslında çocukken ve gençken çoğunluğumuz geçmemiştir böylesi bir sınavdan; ne hayati bir karar vermemiz gerekmiş ne de gerçek bir açmaza düşmüşüzdür. Evet, belki hiçbir

zaman oluşumumuzu bütünüyle tamamlamıyoruz ama sonrasında kaçınılması yahut yanına yanaşılması gereken bir form almadan önce, daha okyanusta küçücük bir nokta olarak seçildiğimiz ilk andan itibaren farkına bile varmadan sürekli şekilleniyoruz; yıllar geçip de olaylar bizi sarıp sarmaladıkça, kararlar aldıkça, birtakım şeyleri seçip birtakımını eledikçe veya başkalarının (yoksa hava mı bunu yapan?) o seçimleri bizim adımıza yapmasına, o kararları bizim adımıza almasına izin verdikçe sürekli şekilleniyoruz. Önemli değil seçimi kimin yaptığı, korkunç bir şekilde, mümkün değil hiçbir şeyin telafisi ve bu bağlamda her şey eşit birbiriyle: Kasıtlı olanla istemsiz olan, kazayla olanla planlanan, düşünmeden yapılanla taammüden yapılan; hem en nihayetinde kimin umurundaki nedenler, hele de niyetler...

Şimdi gençlik çağındaki kızlarıma bakınca tam da şekillenmiş gelmiyorlar bana, yaşları göz önünde bulundurulunca olağan bu elbette; ne ki kendilerini oluşumlarını bütünüyle tamamlamış, hani neredeyse sabit bireyler olarak görüyorlar; yirmi üç yaşımda ben de kendimi öyle görüyordum, öncesinde de öyleydi herhalde; insan geçirdiği değişimlere pek de aldırış etmiyor, nasıl biri olduğunu unutuveriyor ve unutuveriyor bu değişimleri bir kez geçirdikten sonra. Yüksek notlarla ve hiç sene kaybım olmadan mezun olmuştum; her ne kadar ailem aracılığıyla ve Muriel'le eski arkadaşlıklarına istinaden olsa da hemen iş bulmuştum, üstelik kendisine neredeyse düpedüz hayran olduğum, onayı ve güveni sayesinde kendimi bambaşka bir gözle gördüğüm fevkalade bir insanın emrinde çalışıyordum, gururlanmamak elimde değildi, Muriel beni işe aldığına ve işten çıkarmadığına göre muhakkak bende bir şey görmüş, en kötü ihtimalle bana kanı kaynamış olmalı diye düşünüyordum, hatta bazen, ailem hep bu dünyadan uzak yaşadığından, ben de nadiren yanlarında olduğumdan, aile bağlarımı, onunla nasıl tanıştığımızı, sadece mektup yoluyla ve gitgide daha seyrek iletişim kursalar da çok sevdiği gençlik arkadaşları, eski dostları De Vere'lerin oğlu olduğumu hatırlamadığı hissine kapılıp böbürleniyordum da. Çok okumuş, hayli tablo görmüş, en aşağı bir o kadar da film izlemiştim, epey bilgiliydim –ukala bir gençtim hiç şüphesiz ama kendimi frenlemem gereken yerlerde, mesela geceleri arkadaşlarımla ya da kızlarla çıktığımda, frenlemeyi de biliyordum–; bir yabancı dili oldukça iyi konuşuyordum, diğerinde fena değildim

ve kendi dilimde, çağdaşlarımın çoğundan çok daha geniş bir kelime haznem olduğundan haberdardım, dolayısıyla da Muriel'in ve benden daha büyük ve daha bilgili (en azından teoride) çevresinin sohbetlerine çekinmeden katılabiliyordum, gelgelelim müdahil olmaktansa dinlemeyi yeğliyordum; sohbetleri genellikle herhangi bir seviyeden başlar, kahkahalar eşliğinde en alt seviyelere kadar inerdi; ailemin çeşitli ve uzatmalı diplomatik görevleri nedeniyle yurt dışında kalmıştım, genellikle Madrid'de kalmamı ve eğitimime aynı okulda, düzenli bir şekilde devam etmemi tercih ediyorlardı aslında, bir yere kök salmamı istiyorlardı yahut eğitim dönemi boyunca beni bırakmak için uydurdukları bahane buydu, hatta eğitim dönemi sona erdiğinde de, zira o zaman beni Julia teyzemle Luis amcama bırakırlardı, kuzenlerim Luis ve Julia ile büyümemin iyi bir şey olduğunu düşünüyorlardı, yarı kardeş olarak görürdüm kuzenlerimi, kardeşim yoktu çünkü benim. Hiçbir zaman yakın bir gözetim altında olmadım, çoğunlukla –annemle babamın ziyarete veya tatile geldiği zamanlar hariç, ki çok gelmezlerdi, sıklıkla başka yerlere gitmeyi tercih ederlerdi– aile evimiz, çeşitli dadıların ya da temizlikçi kadınların, –artık nasıl adlandırmak isterseniz– kayıtsız bakışları altında bana kalırdı; hiçbiri de benimle gerçekten bir gönül bağı yahut üzerimde bir otorite kuracak kadar uzun süre dayanmadı. Ergenliğimden itibaren kimseye hesap vermemeye, eve istediğim saatte dönmeye ve istediğim yerde uyumaya alıştım; ister kendi evimde, ister amcamlarda kalırdım, bazı gecelerse ikisinde de kalmazdım: İlk gençlik yıllarımda, üniversiteye başladığım zamanlarda, yani on yedi yaşımda bu şekilde yaşıyordum işte.

Yirmi üçümde bu sistemi sürdürüyordum, üstelik daha da özerklik kazanmıştım: Ailemin evinde bir başıma yaşıyordum, perde arkasındaysa sürekli değişen bir grup yardımcım vardı, bana yemek bırakıyor, evi temizliyorlardı, beni pek görmüyorlardı, bense onları onların beni gördüğünden bile az görüyordum. Annemle babam o kadar da zengin değillerdi –darda da değillerdi kesinlikle ama günü gününe yaşıyorlardı– daha çok yüzeysel ve kaygısız insanlardı. Özgünlük veya büyüklük gibi beyhude hülyalar peşinde koşmasına rağmen babamın diplomatik kariyeri pek de öyle göz kamaştırıcı olmadı, en büyük başarısı Frankfurt konsolosu olmaktı, o da biraz geç gerçekleşti fakat uçarı insanlarda görülen köklü, çocuksu bir iyimserliği vardı ve bu özelliğini annemle paylaşıyordu. Sık sık, belli

belirsiz bir şekilde de olsa kendimi hayatlarındaki bir fazlalıkmış gibi hissettim veya tam böyle değil de uzaktan, ne coşkuyla ne de endişeyle ama yadsınamaz bir sevgiyle izledikleri eski bir tanıdıklarıymış gibi; çocuğu olmayan bir çift gibi yahut sanki amcam ve teyzemmiş ya da vaftiz annemle vaftiz babammış gibi davranıyorlardı; hiçbir zaman şikâyet etmedim, ikisi de zahmetsiz ve çok tatlı insanlardı, yoksa doğduğumuz an kendimizi içinde bulduğumuz dünya ve durum öyle ya da böyle hepimize bir şekilde normal mi geliyor, emin değilim. Her halükârda bana kalacak mirasa bel bağlayamazdım, hatırı sayılır bir şey değildi (daire evet, onlarındı), dolayısıyla da çocukken ve ergenlik dönemimde sahip olduğum ayrıcalıklara rağmen herkes gibi benim de kendi hayatımı kazanmam gerektiğinin erken yaşta bilincine vardım; bu yüzden de geçici bile olsa, Muriel beni işten çıkardığı zaman ne yapacağımı bilmesem de, zira önünde sonunda olacak olan buydu, bir işim ve gelirim olmasına çok sevinmiştim. Fakat o zamanlar "bağımsız olma" ihtiyacı duymuyordum, ne de olsa çok uzun zamandır, belki de fazlasıyla küçük bir yaştan itibaren, bütünüyle bağımsız yaşıyordum; kim bilir Muriel'in evinde gitgide daha çok vakit geçirmemin sebebi de buydu belki, en nihayetinde orada bir aile, eve gelip giden, giren çıkan insanlar vardı, üstelik kimi geceler mutfağın ötesindeki o münferit odada kalmaya da başlamıştım, bir dereceye kadar artık benim odamdı orası, zira kullanım hakkı elimizden alınmadığı yahut açıkça yasaklanmadığı sürece zımni sahiplerine dönüşürüz kullandığımız şeylerin; bir yere sadece geçerken uğrayan ve sonra bir türlü gitmek bilmeyen, hayatının yarısını orada geçiren öyle çok insan vardır ki. Sonsuza kadar kalmasına hazırlıklı değilseniz şayet hiç kimseye, tek bir gün bile kapılarınızı açmamalısınız.

Her halükârda tamamen şekillendiğimi, oluşumumu bütünüyle tamamladığımı sanıyor, karakterimin genel hatlarıyla oturduğunu ve kendimi tanıdığımı düşünüyordum. Beni şekillendiren çeşitli norm ve davranışları nereden öğrendiğimi bilmiyordum (herhalde diplomatlığın bir sonucuydu bu ama belli bir davranış kuralından yoksun olan ya da her dönem farklı davranışlar geliştiren annemle babamdan öğrenmediğim kesindi), gelgelelim ne vakur ne de gösterişli bir tutum içindeydim, çok bilmiş ve çalımlı insanlara, sürekli ithamda bulunanlara, ilkelerini kendilerine saklamak yerine başkalarına dayatanlara hiçbir zaman tahammül edemedim. Belki

de filmlerden, romanlardan ve çizgi romanlardan öğrenmiştim, gerçek hayatta net bir rol modeli olmayan pek çok çocuk ve genç kısa bir süre öncesine kadar kendilerini bu şekilde eğitiyordu zira (öte yandan gerçek hayatta hiçbir şey pek de net değildir, üstelik hiçbir şey tam anlamıyla anlatılamaz da), özellikle de bu anlatılar pek çok anlama çekilebiliyor, insanı huzursuz edebiliyorsa ve salt didaktik saçmalıklar değilse. Oldukça saygılı, sadık ve vicdanlı bir adam olduğumu düşünüyordum, şayet benden bir sır saklamam istenirse saklardım, biri bana güvenip içini açar ve anlattıklarını başkalarına anlatmamamı isterse anlatmazdım; en büyük korkum sevdiğim yahut hayran olduğum insanları hayal kırıklığına uğratmaktı. Muriel ilk günden itibaren bu ikinci gruba dahildi ve zamanla ilk gruba da dahil oldu –yok hayır, zamanla değil, işin aslı çok kısa bir süre içinde oldu–: İnsan, kaçınılmaz olarak, alenen karşı durmadığı birini zamanla sevmeye başlıyor (neredeyse bir orta yolu yok bunun, her ne kadar pek çokları buna uğraşsa da kayıtsızlık gibi bir şeyden söz etmek mümkün bile değil handiyse) ve işte Muriel'le ve elbette Beatriz Noguera'yla, çocuklarıyla, annesine benzerliği, iyi niyetliliği ve sempatikliği nedeniyle hele de büyük kızları Susana'yla da olan buydu, hatta Flavia, Rico ve Roy, beni huzursuz ve rahatsız etseler de, arkadaşlarını kötü etkilediklerini düşünsem de Gloria ve Marcela'yla olan da buydu. Hatta ve hatta Darmstadt İbadethanesi'ndeki o akşama kadar Van Vechten'le bile olan buydu; sonrasında nesnel bir sebebim olmadığı halde adama tahammül edememeye başlamıştım; Beatriz'in ne yaptığı beni ilgilendirmezdi, hele de doktorun ne yaptığı hiç ilgilendirmezdi, bu onların derdiydi. Uymaya çalıştığım normlardan biri aşağı yukarı şuydu: Mümkün olduğunca az yargılamak, başkalarının hayatına burnumu sokmamak ve hemen hiç müdahil olmamak. Arzum okyanusta bir karaltı görmemek ve dolayısıyla bu bağlamda bir karar vermek zorunda kalmamaktı. Oysa imkânsızdır bu; siz de önünde sonunda başkalarının uzaklaştığı, yanaştığı veya çarpıştığı bir karaltısınızdır çünkü.

Dolayısıyla Muriel'in bana verdiği görevin kendisi de tabiatı da hoşuma gitmiyordu. Doktor Van Vechten'e atfettiğim yüzeysel kıymetin bir kısmını geri almıştım, bu da diğeri kadar keyfi bir davranıştı; yolumuzun sadece kesiştiği, geçici yahut ikinci derecede önemli addettiğimiz, seçmediğimiz kişilere, başkalarının uzantıları yahut mirası olan kişilere karşı bu keyfiliğe izin veriyoruz işte ve işin kötü yanı, şayet söz konusu bu diğer şahıs bizim için önemliyse kendimizi bu uzantıları, bu mirası kabul etmek, dahası korumak ve onlara göz kulak olmak zorunda hissediyoruz, hele de onları bize aktaran kişi ölmediyse ve arzusunu yerine getirip getirmediğimizi öğrenebilecek, tek bir hızlı göz hareketiyle bize minnetini gösterebilecek yahut bizi azarlayabilecek, en azından ne olup ne bittiğini anlayabilecek durumdaysa. Çok sevdiğimiz birisi bazen açıkça söyler bunu bize ("Şu kişiye bana nasıl davranıyorsan öyle, sanki benmişim gibi davran; ne istiyorsa yap, yardımını esirgeme") bazense gerek bile yoktur buna, öngörürüz zaten ("Mesajı aldım. Anlıyorum, başka soru sormayacağım"). Şayet kayıtsız şartsız seviyorsak birlikte olduğumuz insanı, arkadaşımızı veya bir öğretmenimizi, sadece onun hayatındaki belli başlı kişilere değil, çevresinde her kim varsa ona kucak açma eğiliminde oluruz: Kucak açarız ahmak çocuklara, talepkâr veya zehirli karılara, sıkıcı ve hatta despot kocalara, şaibeli veya nahoş arkadaşlıklara, ahlak değerlerini hiçe sayan meslektaşlara... Tek bir iyi özelliğini göremediğimiz, hiçbir surette hoşlanmadığımız ve bizim takdir ve onayını almak için canımızı dişimize kattığımız kişilerin onlara duyduğu bu saygının kaynağını sorgulamamıza, hangi geçmişin, nasıl bir acının, nasıl bir yaşanmışlığın, ne gibi bir sırrın yahut utancın, nasıl da tuhaf, alt edilmez bir nostaljinin onları birleştirdiğini sormamıza neden olan insanlara. Nazik, hoş ve zekice davranmaya ve takdir kazanmaya çalışırız –söz konusu sevgilimiz olduğunda kazanmaya çalıştığımız bir öpücük ve genellikle akabinde gelenlerdir ya da en azından,

umudumuzu biraz daha arttıran bir bakış– ve bizim gözümüzde en ufak bir meziyeti olmayan rahatsız edici, pervasız, aklı kıt yahut beceriksiz insanların nasıl olup da bizim onca yaratıcılıkla, enerjiyle, çabayla ve ihtiyatla elde etmeye uğraştıklarımızı bedavadan elde ettiklerini anlamayız. Genellikle buna verilebilecek tek cevap bu insanların bizden önce geldiği, o sevgilinin, o arkadaşın yahut o öğretmenin hayatına bizden çok önce girdiğidir; aralarında neler yaşandığını bilmememiz ve muhtemelen hiçbir zaman da bilmeyecek olmamızdır, biz onlara eşlik yahut tanıklık etmek üzere orada bile değilken onların birlikte çok yol kat ettikleri ve belki bu esnada çamura battıklarıdır. Bu insanların hayatlarına hep gecikiriz.

Van Vechten, bütünüyle değil ama bir dereceye kadar benim için o insanlardan biriydi. Kesinlikle aptal değildi fakat Rico'nun derinliğinden ve bilgeliğinden yoksundu, yarı bilinçli espritüelliğinden de öyle, ayrıca onda Roy'da olan sadakat yoktu ve Muriel'in eserleri hakkında Roy kadar derin bir bilgiye sahip değildi, bu da patronumun Roy'a neden bu denli sabırlı davranıp kol kanat gerdiğini gayet açıklıyordu; öte yandan Van Vechten diğerlerinin saflığından yahut iyiliğinden de nasibini almamıştı. O dönem Van Vechten Salamanca semtinde özel bir muayenehanesi olan çok başarılı ve tanınmış bir çocuk doktoruydu, ayrıca arada sırada Muriel'in ve birkaç başka yakın ve saygın ailenin hekimliğini de yapıyor, gerek aile doktoru gerekse nöbetçi doktor olarak çalışıyordu (demek istediğim, hem yakın arkadaşları hem de ulaşılabilir birisi olduğundan mevcut şikâyetin uzmanlık alanıyla hiçbir ilgisi bulunmasa ve dert sahibi kişi bir yetişkin olsa da herhangi bir şeyde onu kolaylıkla ve rahatlıkla arayıp akıl danışabiliyorlardı; Van Vechten onlara ne yapmaları yahut icap ettiği takdirde kime gitmeleri gerektiğini söylüyor, nadiren de olsa onları 1968 senesinde büyük bir tantanayla açılan, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanlığı'na atandığı o şatafatlı hastanedeki bir uzmana yönlendiriyordu). Pek çok meslektaşı gibi, genellikle solcu ya da en azından Franco karşıtı entelektüel kesimden ve eğlence dünyasından insanlarla arkadaşlık etmeyi seviyor ve bu çevrelerce kabul görüyordu –herhalde bunun pek çok sebebi vardı ama bir sebebi de parası ve forsuydu ne yazık ki– zira çoğunluğu zorlu geçen ve bitmek bilmeyen diktatörlük yıllarında, İç Savaş esnasında Franco cephesinde savaşmış, Franco rejimini desteklemiş, kariye-

rini de kısmen onlar sayesinde yapmış olsa da, zulme uğrayanlara ve misilleme kurbanlarına çok iyi davranmıştı. Bu mensubiyeti, hepten unutulmadıysa da canlılığını yitirdi ve sonrasında genç nesillerce hiç öğrenilmedi bile; daha yolun başındayken uzaklaşmayı veya bağlarını gizlemeyi bilen yahut ne şiş yansın ne kebap tavrını benimseyip yanan tarafa cömert ve anlayışlı davranan pek çokları için aynı durum geçerliydi: Kimileri dürüst insanlardı ve ittifak yanlılarıydı (ne de olsa bu onların denetimindeydi); diğerleriyse uzun vadede olabilecekleri öngören fırsatçılardı. Bu fırsatçılar, kazanan tarafın mutlak hâkimiyet sürdüğü, muhalifin yahut dağılan ve yıpranan kalıntılarının yerle bir edildiği bir durumda bile herkesle arayı az çok iyi tutmanın veya herkesin az çok kendilerine borçlu olmasını ya da en azından kimsenin kendilerini azılı bir düşman olarak görmemesini sağlamanın kendi menfaatlerine olduğunun farkındaydılar. Bu tür insanlar geriye kalanların er ya da geç yeni bir grup oluşturacağını, toparlanıp yeniden yapılanacağını ve tiranın, ne halt etmesi gerektiğini bilmediği için hor görüp boş bıraktığı alanları yeniden fethedeceğini bilirler; İspanya'da mesela bu durum kültür ve sanat alanında yaşanmıştır.

Van Vechten dürüstlerdendi ya da en azından böyle bir namı vardı. '40'lı ve '50'li yıllarda, hâlâ çok büyük bir baskı uygulanan ve siyasi yardımlarından dolayı pekâlâ başına iş açabileceği bir dönemde ev ziyaretlerine gittiği ve tasfiye edilen, mesleklerini yapmaktan men edilen, dolayısıyla da para kazanmamaya mahkûm edilen ya da olmadık yerlerden artık ne koparabiliyorsa koparmak durumunda kalan, o da şayet yapabiliyorlarsa tabii, (saygın bir botanikçi bahçıvan olmuştu, bir profesör mütevazı bir dil okulunda kaçak çalışıyordu), karıları ve büyük kızları baskı gördükleri zenginlerin ya da herkesi istismar eden karaborsacıların evinde terzi yahut temizlikçi olarak çalışmak zorunda kalan insanların hasta çocuklarına karşılığında tek kuruş almadan baktığı söyleniyordu. Van Vechten kimi meslektaşları gibi, gönül alıcı veya yüce gönüllü ve müşfik bir insandı; yasal haklarından mahrum edilen ve grip, kolik, kızamık, kabakulak, suçiçeği gibi hastalıklara, hatta menenjit ve birtakım daha ciddi başka hastalıklara yakalanan çocukları tedavi etmek üzere hep tam zamanında yetişmişti. Tedavi masrafları hiçbir şekilde karşılanamayacak yahut ancak hayat boyu borçlanarak ve nihayetinde de elde avuçta ne varsa kaybedilerek ödenebilecek olan

küçücük canların acısını dindirip hayatlarını kurtarmıştı. İyi, cana yakın, medeni ve şefkatli bir insan olarak tanınıyordu ve zaman geçtikçe –diktatörlükte yavaş geçer zaman ve her şey, çoğunlukla allanıp pullanan bir efsaneye dönüşür, hele de ilgili taraf efsanenin yayılmasına katkıda bulunuyorsa– demokrat ve kültürlü insanlar, Franco rejimiyle zenginleştiğine aldırmayarak yahut bunu sadece olağanüstü mesleki becerisine, herkesle iyi anlaşabilmesine, her türlü ortamda barınabilmesine ve biraz da tüm başarılarda parmağı olan şansa mal ederek onu kendilerinden biri gibi görmeye başladı. Bu ona ılımlı ve kuramsal ama aynı zamanda yarı-kahraman bir solcu; değerli ve faydalı oldukları için aforoz edilip sürgüne gitmek durumunda kalanlara zor zamanlarda el uzatan ve onlara yardım edebilmek için çeşitli riskler alan bir insan havası verdi.

Tıp fakültesinden, 1940'ta, üniversitelerin kapalı kaldığı üç yıllık savaş süresinin ardından gelen zaferin ilk senesinde, sadece yirmi yaşındayken mezun olmuş olmasının; yirmi üç yaşındayken (benim o zamanki gencecik yaşım) San Carlos Hastanesi'nde Çocuk Sağlığı bölümünde asistan olmuş olmasının veya otuz bir yaşında, o zaman hâlâ oldukça yeni sayılan ve 1942 senesinde Franco'yu kökten savunan, son derece uyanık doktorlar ve işletmeciler olan Ruiz ve Bergaz tarafından kurulan ve abes adını bu iki doktorun soyadlarının ilk hecelerinden alan Clínica Ruber'de kendi muayenehanesini açıp bir anda başarı ve ün kazanmış olmasının üzerinde kimse durmuyordu. Yahut nasıl ki Demokrasiye Geçiş Süreci'nde –ağır mı ağır akan zamanın ama erken ama geç bir anından itibaren– rejime karşı olan onca insanın geçmişi bilinmiyor veya görmezden geliniyor ve, hele de, ağzı kalabalık dememek adına, kendinden emin ve seçkin insanlar söz konusuysa, bugüne dek kusursuz bir yol izledikleri düşünülüyorduysa bunların hiçbiri de bilinmiyordu belki. Kimse tutup da değer verdiği ve hayran olduğu bir insanın bugüne kadar attığı adımların yahut kökeninin izini sürmeye kalkmaz, hele hele kendisine minnet borcu varsa hiç kalkmaz. Ayrıca Van Vechten'in prestij, şan ve paradan her daim hoşlanmış olduğu da kimsenin dikkatini çekmiyordu. Hepsini de bileğinin hakkıyla, yetenekleriyle, gösterdiği özveri ve çabayla kazandığı varsayılıyordu.

Muriel beni görevlendirdiği zaman bu son anlattıklarımın hiçbirini bilmiyordum elbette. Sadece iyi bir doktor olarak nam saldığını ve politik misillemeden dolayı maddi imkânı olmayanlara hiçbir karşılık almadan baktığını biliyordum, *vox populi* bu şekildeydi ve sorulduğunda herkes böyle anlatıyordu. Biyografisindeki ve kariyerindeki bilgilerin doğru olup olmadığını öğrenmek zor değildi, ne ki ulaşılması çok kolay olsa da, İspanyol ansiklopedilerinde, mesela Durban'da ve hatta Almagro Caddesi'ndeki İngiliz Enstitüsü'nün kütüphanesinde rastladığım *Who's Who in Europe*'un yakın dönemde yayımlanan bir baskısında yer alsa da kimse bu zahmete girmiyordu; adını *Who's Who in Europe*'ta görünce şaşırmıştım, o zamanlar, yeterince kararlılık gösterdiği takdirde, insanın istediği tüm kişi adları dizininde yer almasını sağlayabilecek kestirme yollar olduğundan bihaberdim. Muriel'in bana verdiği bu görev nedeniyle, yaptığım iş için mazeret arayışıyla öğrenmek istedim tam olarak kimi tuzağa düşüreceğimi. İşin, onu partilere sürükleme ve gözlemleme, gözlemlerimi, özellikle de kadınlara olan yaklaşımını Muriel'e bildirecek olma kısmı hoşuma gitmemişti. Her ne kadar bu durum bende biraz tiksinti yaratmış olsa da (işin aslı patronuma daha ilk andan Van Vechten'in, en azından bir akşam, nasıl, nerede ve kiminle düzüştüğüne dair çok net bir bilgi verebilirdim ama tam da bu yüzden susmaya ve şimdilik bildiklerimi kendime saklamaya karar vermiştim); her ne kadar Muriel'in kulağına şimdi ondan ciddi anlamda şüphe etmesine, arkadaşlıklarının tehlikeye girmesine ve içinin içini yemesine neden olan birtakım haberler gelmiş olsa da; her ne kadar çok geçmeden doktorun uzak ya da belki de o kadar uzak olmayan bir geçmişte Franco rejimiyle çeşitli bağları olduğunu öğrenecek olsam da (belki de sadece pasif olarak veya fikren: Refah düzeyini yükseltmekten ve zenginleşmekten feragat edemeyenlerin çoğunluğu için kırk yıl boyunca başka da bir seçenek yoktu, tüm umudu yitirmek çok cesaret gerektiriyordu)

daha en başta bir insanı kandıracak, onunla bütünüyle kendi inisiyatifim dışında ve baştan aşağı yanlış olduğunu düşündüğüm bir arkadaşlık kuracak olma fikrinden –on yaş küçük gösterse de neden gecelerime altmış yaşındaki bir adamın eşlik etmesini isteyeyim ki yani?– hoşlanmamıştım. Sadece sahte bir arkadaşlık olduğundan değil, aynı zamanda ardında bir amaç, maske düşürme arzusu olduğundan ve onu ayartmak için ortaya bir yem atıldığından.

Ne kadar geçerli bir sebebi olursa olsun casusluğun nahoş bir şey olduğunu fark ettim, üstelik mevzubahis durumda bu sebeplerden bütünüyle haberdar bile değildim, sadece bana verilen talimatları yerine getiriyordum. Olmadığın biri gibi davranmanın, kurnazlık etmenin, sırf ona ihanet etmek için başkasının güvenini kazanmanın aşağılık ve pis bir yanı var; söz konusu başkası kötü biriyse de, bir düşman, bir katilse de değişmiyor bu. Dünyanın, tehlikeden en yoksun bölgeleri de dahil olmak üzere, her bir yerinde olan köstebeklerin, casusların ve gizli yahut çift taraflı ajanların işi bu işte; bazen yıllarını, sanki içlerinden biriymişçesine, bir terör örgütünde veya mafyada geçiren polislerin mesela. İşlerinin asilliğine gönülden inanıyor, her sabah kalkar ve her akşam yatarken, çevirdikleri bu dolap sayesinde hayatların kurtarılacağını veya suçların önleneceğini düşünüyor olmalılar. Fakat ben onlardan biri olamayacağımı düşünüyordum. Belki tüm olay alışkanlıkta, yeterince talim ve pratik yapmakta, daha en baştan nefret beslemekte, haklılık ve kızgınlık duyguları geliştirmekte, katı, kayıtsız ve sert olmakta, yakınındaki insanlara en ufak bir önem vermemekte, vicdanı hafifletmekte ve etkisizleştirmekte bitiyordu. Gelgelelim suçlunun ya da fanatiğin benden gitgide daha bir hoşlandığını, kuşkularından yavaş yavaş sıyrılıp bana günbegün daha bir güvenir olduğunu, zaman içinde beni sevmeye bile başladığını, hatta uzun vadede, şayet böyle bir şey mümkünse, bunun koşulsuz bir sevgiye dönüşebileceğini fark etmekten rahatsız olurmuşum gibi geliyordu bana. Sanıyorum mümkündü de; zira herkes, gaddar ve şirret bir canavar bile, sadakat ve arkadaşlık gibi duygulara sahiptir aslında. Kimin yoktur ki zayıf bir noktası, sevdiği birisi, bir kızı, bir meslektaşı, bir yoldaşı...

Van Vechten'i ikna etmekte (uygun bir fiil bile değil bu esasında) en ufak bir zorluk yaşamadım. Hatta bir dereceye kadar çocuk oyuncağıydı hani, çocuk da oydu tabii ve bu durum vicdan azabımı

körükledi. Bir zamandır, Franco'nun ölümünün epey öncesinden beri, devam eden o serbestlik ve özgürlük yıllarından önceki kuşaklardan olan erkeklerin biz gençlere şaşkınlık ve gıptayla yaklaşması, baskıcı ve otoriter bir dönemde geçirdikleri kendi gençlikleri boyunca beyhude yere düşledikleri o serkeş ve kontrolsüz hayatı yaşadığımızı düşünmeleri sıra dışı bir durum değildi. Bir seferinde Muriel'in kendi yaş grubundan yahut biraz daha büyük insanlarla (hatırlıyorum da bir matador ve bir aktör vardı aralarında, her şey göz önünde bulundurulduğunda, zamanında, ister folklorik ister profesyonel laubalilik ve gönül eğlendirme fırsatına sahip olmuş insanlardı aslında) düzenlediği ve beni de davet ettiği bir kumar gecesinde gençliğimden dolayı birkaç dakikalığına ilgi odağı olmuştum. Beni eli yüzü düzgün bulduklarından, dokunaklı bir saflıkla, her geceyi bir o yatakta bir bu yatakta dilediğimce düzüşerek –kurdukları cümle buydu– geçirdiğimi düşündüklerini fark ettim. Ve içlerinde en safları veya en azgınları, en meraklıları hiç şüphesiz Van Vechten'di, arada sırada –ama yalnızca arada sırada– sergilemeye pek bir bayıldığı o şen tavrını takınıp bana damdan düşercesine sorduğu bir soruyla bu kısa soruşturmaya yahut yaşı geçkinlerin hülyalarından ibaret olan bu gösteriye son noktayı koydu:

"Pekâlâ genç De Vere" Muriel beni bu şekilde takdim ederdi, dolayısıyla arkadaşları da ilk zamanlarda bana böyle seslenirdi, "bak burada biz bizeyiz, sen ki yakışıklı çocuksun, söyle bakalım, içinde yaşadığımız bu zamanlarda, tüm o özgür hatunlar falan, bir ayda aşağı yukarı kaç kızı yatağa atıyorsun, ha? Şöyle dolu dolu geçen, işlerin iyi gittiği bir ay. Herhalde hiç durmuyorsundur diye tahmin ediyorum." Ve yüzünde şehvetli bir ifadeyle cevabımı beklemeye koyuldu, daha şimdiden büyük bir hayranlık ve doyumsuzluk vardı bakışlarında; herhangi bir rakam söyleyebilirdim ve iştahla yutardı. Var olmayan yahut sadece daha faal ve şanslı, herhangi bir dönemdekinden biraz daha fazla imkâna sahip avcılar için geçerli olan bir dünya hayal ediyorlardı: Hiçbir kısıtlamanın, ahlaki yahut başka türden hiçbir engelin olmadığı bir dünya; sanatsal bir dokunuşa sahip kimi rezil filmlerde gördüğümüz türden bir Neopaganizm; o yıllarda Avrupa sinemasında böylesi bir salgın vardı ve bu adamlar o filmleri, Jess Franco'nunkileri değil ama daha ünlülerini, seyretmeleri için daha kolay mazeret bulabildiklerini izlemeye gidiyordu. Ayrıca, dediğim gibi, henüz AIDS diye bir hastalık yoktu veya sadece

varlığı bilinmiyordu, dolayısıyla da insanlarda ne korku vardı ne de bir önlem alma ihtiyacı duyuluyordu. Bu açıdan ayrıcalıklı bir dönemdi, şimdiye değin bir daha geri dönmemiş olan bir dönem.

Bunlardan konuşmak, hele de zamparaymışım gibi yapıp bununla böbürlenmek bana doğru gelmiyordu, tarzım değildi. Gerçeğin –normal, mütevazı, ne ki hiçbir surette yakınmadığım gerçeğin– onları, özellikle de en ateşlileri, en heveslileri ve naifleri olan Van Vechten'i hayal kırıklığına uğratacağını fark ettim. Modası geçmiş fantezilerini iç karartıcı ve bir parça acınası buluyor; cahilliklerinden her şeye inanan, –içinde yalan ve mübalağa barındırmayan hiçbir anlatı dinlemeye değer olmadığından– yalan ve mübalağa bekleyen, hatta bunları pekâlâ talep eden, dışarıdan biri gelip de yaşadığı cinsel ilişkileri tüm ayrıntılarıyla anlatmaya hazır olduğunu söylediğinde hemen etrafını saran okul bahçesindeki ergenlerinkinden çok da farklı görmüyordum. Fantezileri bana hazin ya da tüyler ürpertici geliyordu. Aramızda iki kadın vardı, aktörün veya matadorun ya da her ikisinin sevgilileri veya arkadaşları yahut belki eski sevgilileriydiler, oyuna katılmıyor ama gruba eşlik ediyor, ortamı güzelleştiriyor, birbirlerini eğlendiriyorlardı; Van Vechten'in gözleri arada onlara kayıyordu, ikisi de dar etekler giyiyordu ve topuklu ayakkabıları bacaklarını daha bir ortaya çıkarıyordu. Vereceğim cevabı duymak için aralarında konuşmaya ara verdiklerini fark ettim ve bu da kendimi erkek erkeğe olmamız durumunda hissedeceğimden çok daha köşeye sıkışmış hissetmeme yol açtı; erkek erkeğe olduğumuzda daha bir rahat konuşur, kendimizi daha az küçük düşürdüğümüzü zannederiz zira. Tereddüt ettim. Sonra bir adamın yahut genç bir erkeğin bu tarz çeşitli maceralar yaşamış olmasının pek çok kadında kötü bir intiba bırakmadığını anımsadım. Bilakis bu durum farazi bir şekilde onu takdir etmelerine, ona ilgi duymalarına yol açıyor, hatta güya, sanki zihinlerine, "Bu herif seksi, az değildir bundan hoşlananlar, bunu bir kenara yazıp onu doğrudan elemesem iyi ederim" cümlesini kazıyormuşçasına, ister hemen ister gelecekte, kendilerini de söz konusu şahsın yaşadığı maceralardan birinin öznesi olmaya özendiriyordu. Muriel'in de cevabımı bekliyor olduğunu fark ettim. Kendisi böyle bir soru sormazdı bana (o sularda yüzmüyordu) ama madem başkası sormuştu, şimdi benden, sanki buraya beni o getirdiği için onun mesuliyetindeymişim gibi, arkadaşlarını memnun edip eğlendirmemi

bekliyordu. Dolayısıyla da sessizliğim hafif uzayıp da gereğinden fazla bir beklenti yaratınca lafa giriverdi:

"Ne o, dilini mi yuttun Juan? Bakıyorum da çok utangaçsın. Hadi, beni zor durumda bırakma da Doktor'a cevap ver, siz şimdiki gençlerin kısıtlamalar olmadan nasıl vakit geçirdiğinizi bilmek istiyor işte."

Durum böyle olunca yalan söylemeye karar verdim. Bu yetişkin adamları kıskançlıktan çatlatmaya karar verdim, ki istedikleri de buydu zaten: Şaşırmak ve doğdukları zamana lanet etmekti dertleri. Muhtemelen otuzlarında olan ve beni yorulmaz bilmek bir yarı çocuk ve kim bilir belki azgın bir boğa olarak gören iki kadının hayal gücünü tetiklemeye karar verdim. Beni yetişkinlerin katıldığı bu davete layık gören patronumu memnun etmeye karar verdim. Her halükârda buraya iyi ve keyifli vakit geçirmeye gelmiştik, eğlenceli bir durum söz konusuydu.

"Sizin de dediğiniz gibi, dolu dolu geçen, işlerin iyi gittiği bir ayda, Doktor" dedim sonunda (itirazlarına rağmen ilk zamanlarda onunla sizli bizli konuşuyor ve ona "Doktor" diye hitap ediyordum, sonra artık, hiçbir zaman tek başıma adımımı bile atmayacağım yerlere benimle birlikte gelmeye başladığında, böyle bir şeye imkân kalmadı tabii) "en aşağı yedi sekiz kadın. Daha sakin geçen bir ayda ise üç, bilemediniz dört." Ve sanıyorum, başka bir sebepten değil de yüzsüz yalanımdan dolayı, basbayağı kızardım. Onlarsa eminim doyumsuzluğumu alenen itiraf ettiğimden kızardığımı düşündü.

Hafif bir şamata koptu, hayranlık belirten bir ıslık duyuldu, kendimi bir anlığına bir kahraman gibi hissettim. Matador ve aktör birer kadın avcısı olarak geçmişte kazandıkları zaferlerin değersizleştiğini düşünmüştü kuşkusuz. Muriel'se yarı şaşkın yarı memnun görünüyordu (Babacan bir edayla, "Demek o kadar çok, ha?" lafını kaçırıverdi ağzından). İki kadın, sanki bu daha önce provasını yaptıkları bir koreografiymişçesine yahut ikizlermişçesine, birbirine göz ucuyla baktı, kaşlarını kaldırdı; bacak bacak üstüne atmış oturuyorlardı, ikisi de aynı anda üstteki bacaklarını indirip sonra yeniden bacak bacak üstüne attı (şimşek çakmasını andırırcasına bir anda beliren uyluklar). Van Vechten'in gözleri neredeyse yuvalarından fırladı ve tekrar tekrar kravatının ucunu aşağı, düğümünü ise, düzeltmek üzere, yukarı doğru çekiştirdi; bir durum yahut söz karşısında telaşlandığı ya da heyecanlandığı

zaman yaptığı bir hareketti bu. İşin en dikkat çekici yanıysa kimsenin şüpheci bir tavır takınmamasıydı, ne kadar tecrübeli olursa olsunlar gerçekten de dünyadan bihaberdiler yahut sadece kendi gençliklerindeki dünyayı biliyorlardı; doğal olarak ve çaba harcamaksızın öğrendiğimiz tek dünya oydu ne de olsa: Öldüğümüzde, zaman bizi akıl almaz bir hızla geride bıraktığında, bizi uzak bir geçmişe dönüştürdüğünde ve antik çağlarla özdeş kıldığında ne olacağını daha hayattayken az çok tecrübe ederiz aslında. Daha hayattayken anlarız adımlarını takip etmenin imkânsız olduğunu, enerjimizi kaybedip bunca hareketten ve değişiklikten yorulmaya başladığımız an zamanın gerisinde kaldığımızı ve kendi kendimize, "Benim dönemim buraya kadarmış, bundan sonrakinde ben yokum; bir sonraki artık benim dönemim olmayacak; en fazla, o da elimden geldiğince, bir anakronizme dönüşüyor olduğumu ve postu serdiğimi belli etmeyebilirim ancak" deriz. Profesör Rico yanımızda olsaydı şayet durum nispeten farklı olurdu. Dünyayı daha çok tanıdığından değil, tanımıyor da zaten, ne ki insanların etkilendiğini görmesine müsaade etmez ve küçümseyici bir yorumda bulunurdu: "Aman ne önemli" veya "Anlamsız" hatta, "Senin iyi bir ay dediğin bu mu genç De Vere? Daha yetkin ve becerikli olduğunu sanmıştım." Gelgelelim o gece Madrid'de değildi, dolayısıyla kimse blöfüme meydan okumadı ve söylediklerime inanmaya en yatkın, verdiğim rakamdan en çok etkilenen kişi olan Van Vechten, arka planda mırıldanan diğerlerinin de onayıyla, beni daha da çok konuşturmaya çalıştı.

"Hadi ama, anlatsana, anlat" dedi Doktor büyük bir coşkuyla, sanki bu yeni bir partinin başlangıcıymışçasına. "Yaşları kaç? Mekân neresi? Ortam nasıl? Nereden götürüyorsun kızları?" Sadece bu "götürmek" tabiri bile bu buluşmalara olan yaklaşımını, ait olduğu o eski dünyayı ele veriyordu. "Sadece yaşıtlarınla mı takılıyorsun yoksa sana çok yaşlı gelmeyen herhangi bir kadını götürdüğün de oluyor mu? Herhalde kendi sınırların vardır. Seçim şansı olan insan bir sınır da koyar kendine, en azından senin yaşındayken ben öyle yapıyordum." Yanımızdaki iki kadına hızlı bir bakış attı, bir şey dilinin ucuna gelmişti, belliydi bu, kendisine ne görsel ne de sözel olarak bir karşılık verdiklerinden, en kötüsünden kaba ve hınç dolu bir laf etmesinden korktum. "Bu güzel bayanlar, mesela, o zaman olsa bana yaşlı gelirdi ama şimdi hiç

acımam, ikisini de anında beceririm" benzeri bir şey söylemesinden korktum. Neyse ki onlara bir atıfta bulunmadı ama bağlamı göz önünde bulundurunca o bakışı bile uygunsuz ve kaba kaçtı. Aktörün yahut matadorun eski sevgilileri oldukça güzeldi; birinin biraz hoyrat bir havası vardı, diğeri daha narindi. İster farazi olarak ister geçmişe yönelik olsun kimse tarafından küçümsenmeyi hak etmiyorlardı. Van Vechten'in kendilerine yan gözle bakışı ve bakışındaki mana gözlerinden kaçmadı. Sanki aynı şeyi anladıklarını teyit etmek istercesine birbirlerine bir kez daha bakıp göz kırptılar, üstteki bacaklarını indirip sonra yeniden bacak bacak üstüne attılar, bu kez genç adamı onayladıklarını değil de olgun olandan rahatsızlıklarını belirtiyorlardı. Doktor çoğunlukla hadsiz ve açık sözlü bir adamdı, ayrıca yüzünde henüz bir kırışıklık olmadığından ve bedeni çevikliğini koruduğundan yaşının çok da farkında değildi; nezaketten yoksunluğu karşısındakini ona fazlasıyla müsamaha göstermeye mecbur kılıyordu.

Bana sunduğu yoldan gitmeye hazır değildim. Rakamlar konusunda, şakasına, onları hayal kırıklığına uğratmama amacıyla bir iki cümlelik yalan söylemek başka, bu yalanı sürdürmek, detaylı betimlemelere girmek, hikâyeler anlatmak ve bunu, her ne kadar hayali de olsa, kaçınılmaz bir küstahlıkla yapmak bambaşka bir meseleydi. Ne kadar şen ve matrak bir edayla sormuş olursa olsun sorusunda antipatik yahut kötücül bir şey, kadınlara karşı saygısız bir tutum vardı; gerek o zamanlar gerek şimdi, ister İspanya'da ister başka bir yerde, geçerli olan ve bilinen davranış şekliydi bu ama yaygınlığı, rahatsız edici olmadığı ve beni huzursuz etmediği anlamına gelmiyordu. Ara ara, bir dereceye kadar ben de bu şekilde davranıyordum belki (tutup da her zaman tam bir centilmen olduğum yalanını söyleyecek değilim) ama onunki aşırıya kaçıyordu, taciz sınırında dolanıyordu veya daha doğrusu genel eğilimi buydu. Kız çocuğu babası olmak biz pek çok erkeğin miras yoluyla devraldığı bu istemsiz yahut gayriihtiyari küçümsemeyi tedavi ediyor. Fakat Doktor'unkinde kasıt vardı; daha sonra öğrendiğime göre erkek ve kız çocuk babasıydı, ne ki tutumu değişmiş değildi.

Gülümseyerek affını rica ettim:

"Hayır, Doktor, hiç de öyle değil. Eminim siz benden çok daha yakışıklıydınız. Ben, hemen hemen herkes gibi, kiminle takılabilirsem onunla takılıyorum. Üstelik size şansımı kaç kızla dene-

diğimden bahsetmedim ve bir hesap yapacak olursak başarısız olduklarımın sayısı başarılı olduklarımdan kat be kat fazladır."

Aktör, matador, Muriel ve bir iki kişi daha verdiğim cevaba güldü; bu da yalandı tabii ki, zira her önüne gelene asılan tiplerden değildim ben. Aktör ve matador, kendi gençliklerinden bu yana çok da bir şeyin değişmediğini, hangi dönemde olursa olsun her türlü başarının beceri, şans ve çaba gerektirdiğini düşünüp bir parça rahatlamıştı herhalde. Van Vechten gülmedi ya da daha geç, diğerlerini isteksizce taklit ederek güldü diyeyim. Bana sanki kendisinden faydalı bilgiler saklıyormuşum, belki de tam olarak erişemediği bu yeni dünya hakkında bir şeyler öğrenme arzusuyla dinlemeye can attığı anekdotları onunla özellikle paylaşmıyormuşum gibi baktı. Çocuksu bir dargınlıkla kendini poker oyununa verdi.

Çok geçmeden kadınlardan biri gitmek istedi, geceden kendisine bir hayır kalmamıştı artık. Saat neredeyse üçe geliyordu (bu poker oyunları akşam yemeğinden sonra, gece yarısına doğru oynanmaya başlanırdı, o yıllarda her yaştan insan sabahlardı ve Madrid'de insanlar hep mümkün olan en az uykuyu uyurdu) ve birisinin ona eşlik etmesi gerekiyordu ama matador ve aktör (onlardan biriyle veya ikisiyle birden gelmişti) henüz oyundan çekilmek istemiyor, kaybettiklerini telafi etmeyi veya evlerine daha bir muzaffer ve zengin dönmeyi yeğliyordu.

"Delikanlı seni taksiyle bıraksın" dedi matador, "masada parası yok zaten." Ve cebinden bir banknot çıkarıp taksi parası olarak bana uzattı, sırf kolu havada öylece kalakalmasın ve onu küçük düşürmüş gibi olmayayım diye parayı aldım. İşin aslı hakikaten de pek oynamıyordum, Muriel bir süreliğine dinlenirken, eli kötü ve aksiliği üstündeyken onun yerine beş altı el oyuna dahil olmuştum sadece. Ortaya cebimden para bile koymamıştım, Muriel'in parasıyla oynamış ve şansının dönmesini sağlamıştım, böylece o da heveslenip yeniden oyuna girmişti.

"Hadi, bana bırak bakalım şimdi, şeker şey, bakalım senin şu şansını sürdürebilecek miyim" demişti bana, eli ona devretmem için sandalyenin arkasına sevecen bir edayla hafifçe vurarak. Bana "şeker şey" demesi hoşuma gitti, keyfi yerine gelmişti; sadece gerçekten sempati duyduğu yahut sevdiği birine böyle seslenir insan, özellikle de çocuklara hitaben kullanılır bu tabir. Daha doğrusu kullanılırdı, şimdi pek çok diğer kelime gibi bu da sık kullanılmıyor, dillerimiz yavaş yavaş fakirleşiyor. "Eğer öyle olursa kazandığım paradan sana pay vereceğim. Yüzde beş nasıl?" diye ekledi neşeli bir tavırla.

Kadın ve ben taksi bulmak için epey bir yürümek durumunda kaldık; telefon edip bir taksi çağırsa iyi olurdu ama bir kez gitmek istediğine karar verdikten sonra sabırsızlanmış ve beklemek iste-

memiş, bir an önce kendini dışarı atmıştı. Bulunduğumuz mahalleden dolu ya da boş tek bir taksi bile geçmiyordu; aşağı yukarı El Viso yahut civarındaydık, müstakil evleri, küçük otelleriyle tek bir dükkân veya sinema salonu yoktu yöreyi aydınlatan, tek bir bar, tek bir lokanta yoktu, ayrıca saat geç olmuştu ve sokak lambaları da birbirinden hayli uzaktaydı. Yaza kayan bir bahar gecesiydi, kadın ceket giymiyordu, üzerinde sadece etek ve v yakalı, dar, handiyse kolsuz bir bluz vardı; kolları bütünüyle açıktaydı neredeyse, külotlu çorap da giymiyordu; hiç şüphesiz yirmi adım bile atmak zorunda kalacağını düşünmemişti yahut olsa olsa evle, aktöre ya da matadora ait araba arasındaki mesafeyi kat edeceğini sanmıştı. Yüksek topuklu ayakkabıları biraz yavaş yürümesine neden oluyordu ve ben onun temposuna uyum sağlamak durumunda kalıyordum, gelgelelim gayet düzgün, belli belirsiz bir salınmayla yürüyordu. Bu da bana onun hakkındaki düşüncelerime kayıtsız olmadığını, onu beğenmemi istediğini düşündürttü, gerçi illa ki öyle olması gerekmiyordu; karşılarındaki ister cehennemdeki canavar, ister köydeki domuz sürüsü olsun, beğenilme ihtiyacı duyan insanlar vardır. Birlikte yürüdüğüm kadın "daha narin" olarak tanımladığımdı, ki bu sadece arkadaşına kıyasla daha narin olduğu anlamına geliyordu, yoksa *per se** öyle değildi. Bunun için fazla kıvrımlıydı (kıvrımlarına bir itirazım olduğundan değil tabii) ve o dönemin pişkin standartları için bile halka küpeleri fazla büyük, eteği fazla kısaydı; bronzlaşmış uylukları neredeyse bütünüyle ortadaydı, baştan ayağa bronzlaşmıştı zaten, herhalde hava iyi olduğunda belediyenin ya da varlıklı arkadaşlarının havuzunu hiç boş bırakmıyordu. Adını sordum (resmen tanıştırılmamıştık), Celia olduğunu söyledi ve o da bana adımı sordu; zira gece boyunca kimse bana adımla hitap etmemiş, herkes "genç De Vere" yahut "delikanlı" ya da "yakışıklı" ve hatta "genç adam" diye seslenmişti.

"Doktor Jorge'yi iyi tanıyor musun?" Van Vechten soyadını aklında tutamamıştı belki veya söyleme zahmetine girmek istemiyordu.

"Pek değil. Sadece buna benzer toplaşmalarda ve hep grup içinde görüyorum."

"Biraz pislik bir adam." Bunu kendinden emin bir şekilde, ona arka çıkmamı beklemeden söyledi. Ne ki az önce duydukları yüzün-

---

* (Lat.) Bizatihi. (ç. n.)

den mi, yani beni sorguya çekmesine istinaden mi yoksa kendisiyle bir münasebeti olduğundan ve tutumundan ya da saplantılarından haberdar olduğundan mı böyle söylemişti emin değildim.

"Neden böyle söyledin? Ayak diremesinden dolayı mı? Yoksa çıktınız da sana bir şey mi yaptı?"

"Hayır, onunla her daim tıka basa dolu olan Retiro gölünde kürek çekmeye bile gitmem. Fakat bir seferinde kendisine muayene oldum; birtakım rahatsızlıklarım vardı ve Rafael beni ona yönlendirdi." Rafael matador olandı; maestro Rafael Viana. "Özellikle çocuk doktoru olduğunu biliyorum ama arkadaştık ve ters bir durum söz konusuysa beni muayene eder diye düşündüm işte."

"Peki ne oldu? Ciddi bir rahatsızlığın mı varmış?"

"Hayır, önemli bir şey olmadığını, birkaç güne kalmadan geçeceğini söyledi, haklıymış da, zira şikâyetlerim devam etmedi. Bak, demek istediğim, iyi bir doktordur herhalde, sonuçta öyle tanınan biri. Ama bana sanki oramı buramı gereğinden fazla elliyormuş gibi geldi ve böyle şeyleri insan hemen anlar. Beni yarı çıplak halde muayene yatağına yatırdı, bunda bir sorun yok, tamam. Ama sonra, 'Şuran acıyor mu?', 'Burada bir baskı hissediyor musun?', 'Peki ya şimdi?', 'Ya biraz daha bastırınca?' ve benzeri şeyler başladı. Bilemiyorum bana sanki benim o sancıları hissettiğim bölgelerden biraz alakasız yerlerde, gereğinden uzun süre ellerini gezdirdi gibi geldi. Sonra, 'Karnını rahat bırak' dedi ve karnımı, sanki parmakları gitmemesi gereken yerlere gidiverecekmiş gibi, okşayıp durdu, anlıyor musun? Ayrıca önlüğünün koluyla ve bileğiyle, hani sanki kazaymış gibi, göğüslerime dokunup durdu. Ama hemen hemen hiçbir okşama istemsiz değildir, bunu hepimiz biliriz, insan hemen her zaman o temasın farkındadır, demek istediğim, nereye dokunduğunun veya neresine dokunulduğunun farkındadır ve teması kesmiyorsa, yani çekilmiyorsa tamam, sıkıntı yok. Daha da bir şey demiyorum, dokunup okşayıp durdu işte. Ve ben elimden geldiğince kendimi geri çektim, ama umurunda olmadı, hiç istifini bozmadı. Bundan daha ileri gitmedi ama aslını istersen oradan berbat bir halde çıktım. Tıbbi rahatsızlığımı kastetmiyorum, bana endişelenecek bir şey olmadığını söylediği an, sanki büyü yapılmışçasına, geçti o." Sakinleştiren ve şifa dağıtan doktor eli, diye geçirdim aklımdan ve merhem misali sözcükleri. "Beni gizliden gizliye elleyip durmasının verdiği histen söz ediyorum. Bana kalırsa oraya Rafael aracılığıyla

gittiğim için daha fazlasına cüret edemedi, ona anlatacağımdan ve Rafael'in kızacağından korktu, aksi takdirde..."

"Aksi takdirde ne? Baskı yapar, durumu zorlardı mı demek istiyorsun? Bilemiyorum, doktorlar dokunurlar. Davranışlarını yanlış yorumlamak kolaydır. Amerika'da aşırı hassas her insan aklına gelen ilk delice sebepten dolayı doktorunu dava ediyor. Bana sanki çoğunluğu buna o kadar alışmış ki hiçbir şey hissetmiyor, hani sanki bu işi mantar tıpaya dokunmaktan farksız görüyor gibi geliyor. Hastalara dokunurken yani."

"Ben ne hissettiğimi biliyorum, ayrıca ne bağnaz ne de isterik bir insanım. Neden bahsettiğimi çok iyi biliyorum." Gücenmiş gibi değil de işleri açıklığa kavuşturmak istiyor gibiydi. "Ama hayır, saldırgan bir adam olduğunu söylemiyorum, bana öyle biri gibi gelmiyor, ki öylelerini de tanıdım. Fakat baş belasının biri, anlatabiliyor muyum, hani şu kendini kontrol eden ama bütünüyle de edemeyen tiplerden. Bilmiyorum işte, ahlaksız, pislik biri, sanki duyguları biriktiriyormuş da sonraya saklıyormuş gibi, anlarsın ya. Veya işte güya öyle bir niyeti yokmuş gibi yapıp bir şey çıkar mı, bir yere varır mı diye tekrar tekrar deneyen biri. Sonunda seni heyecanlandıracağını veya uygunsuz bir duruma düşmemek için boyun eğeceğini zannederek oranı okşar, buranı eller. Utangaç yahut çok genç kadınlardan veya eğitimli olanlardan, yüzleşmekten korkanlardan faydalanan erkekler var. Hatta net bir 'Hayır' cevabı vermekten çekinen kadınlardan faydalanan erkekler. İnanmazsın ama var böyleleri. Nihayetinde kötü davranmış olmamak ya da olay çıkarmamak adına teslim olan kadınlar var."

"Öyle mi? Hâlâ mı? Kulağa sanki on sekizinci veya on dokuzuncu yüzyıla ait bir romanmış gibi geliyor. Hem de içinde toprak ağaları, köylü kızlar olan bir taşra romanı."

Önüne geçemediğim bu bilgiçliğim onu öfkelendirmiş gibi değildi. Düşündüğümden daha eğitimliydi kuşkusuz.

"Dickens falan mı diyorsun? Kulağa nasıl geldiğini bilemem ama bunun hâlâ, hem de fazlasıyla, mevcut olduğunu söyleyebilirim. Rica ediyorlar boyun eğiyorsun. Israr ediyorlar boyun eğiyorsun. Gururunu okşuyorlar, inkâr edecek değilim, bu da var tabii ve arada işe de yarıyor. Neyse, demek istediğim pek istemiyorsun ama neredeyse boyun eğmek geri çevirmekten daha kolay geliyor. Bana sökmez bu, altını çizeyim, ama pek çokları bunu yaşıyor."

"Öyle mi?" Ondan yirmi yaş büyük olan matadoru düşündüm. "Sen gerçekten de sadece hoşlandığın kişilerle mi takılıyorsun? Daha onlar senden hoşlandıklarını açık etmeden önce ilgi duyduğun insanlarla? Bazen insanın birine ilgi duymasının sebebi o kişinin kendisine ilgi duyduğunu fark etmesidir. Bazen sadece bize itibar edenlere itibar ederiz. Başkasının bize bakışının bizim ona bakışımızı etkilemesi sıra dışı bir şey değildir."

Gülümsedi ve sadece ilk soruma cevap verdi; gerisini fazla karmaşık bulmuştu herhalde.

"Aşağı yukarı. Hep bir istisna vardır ne de olsa. Eminim sen de yapmışsındır aynısını; çok şefkatli ve istekli bir kızı geri çevirmediğin olmuştur eminim. Hadi, çekinme, söyle, pek çok aday var peşinde, öyle değil mi?" Dirseğiyle çok hafif bir şekilde dirseğimi dürttü, kaba bir hareket değildi, zira boş caddelerde omuz omuza yürüyorduk, hatta arada dengesini daha iyi kurabilmek için koluma girdiği de oluyordu; adımlarımız fazlasıyla ses çıkarıyordu, hele de topukluları nedeniyle onun adımları (ümit verici bir ses). Attığı her adımda küpeleri zarif bir şekilde salınıyordu, er ya da geç, uzun bir süre daha taksi bulamazsak, esefle çıkaracağını düşündüm küpelerini, bir o yana bir bu yana sallanıp durmaları onu rahatsız ediyor olmalıydı.

Sözlerini sanki bana yem atmış gibi değil de sevecen bir iltifat olarak algıladım. Benden aşağı yukarı on yaş büyüktü, hatta belki daha da büyüktü, bana sözde ablam yahut benzeri bir şekilde gibi yaklaşabilirdi pekâlâ. Epey bir şey biliyordu ama yeterince şey bilmiyordu veya, aktör ve maestro gibi yaşı geçkinlerle takılma alışkanlığından, biz gençlerin nasıl olduğunu unutmuştu. Karşımızdaki hatun bize itici yahut tiksindirici gelmediği müddetçe, onu daha ilk bakışta elemediğimiz, dayanılmayacak kadar şişman ve sarkık veya aşırı mı aşırı çirkin olmadığı müddetçe pek çoğumuz için cinsel ilişkinin hâlâ bir mucize, bir hediye olduğunu (veya 1980 senesinde öyleydi) unutmuş olmalıydı. İnsan gençken o kadar da müşkülpesent değildir, hani hiç titiz değildir neredeyse, gerek bu alanda gerekse başka alanlarda yontulmamış yanı ağır basar hâlâ. Makul tek bir fırsata bile hemen hemen hiçbir zaman sırt çevirmez, hele de üzerinde uğraşmak zorunda değilse. Gençler bu konuda genelde merhametsizdir, erkekleri kastediyorum. En azından vicdansızdır. Ben öyleydim, inkâr edecek değilim, birkaç sene daha da

öyle olmayı sürdürdüm. Düşünceli ve saygılı olmak öğrenilen bir şeydir, böylesi gamsız bir şekilde bağ kurmanın uygunsuzluğu da öyle. Öyle değilmiş gibi gözükür ama hep düşündüğümüzden daha çok bağ vardır, o bağ bir partiden diğerine aktığınız bir gece kurulsa ve bir süre sonra o kişinin adını, hatta varlığını ve hani neredeyse yaşananları unutsak bile böyledir bu. Fakat aslında insan hiçbir zaman unutmaz kiminle birlikte olduğunu; çelişkili bir şekilde, bir sonraki karşılaşma anınıza kadar zihninizde o kişiye dair tek bir imge, tek bir anı olmasa da unutmaz. Zihinsel bir kayıt söz konusudur sanki, o bilgi kaydedilmiştir ve o suratı yeniden karşınızda gördüğünüzde yahut bazen, söz konusu surat fazlasıyla değişmişse, adını duyduğunuzda tekrar ortaya çıkar. İnsan bilir; bu deneyimi yaşadığını, başka bir hayatta, anısını değilse de izini taşıdığı başka bir 'ben' olarak o kadınla birlikte olduğunu bilir. Hatırlamadığınız bir şeyi bilmek çok da anlamlı değildir belki ama bu böyledir işte.

Celia'ya, "Evet, haklısın, bir iki sefer böyle bir şey oldu, herhalde bu da kimi kızların aynısını benimle yaşamış olduğu anlamına geliyor ki, hiç hoş bir düşünce değil bu. Ama ne yapacaksın işte, başkasının aklını okuyamazsın ya, hem böyle olması daha iyi yoksa asla tek bir adım atmaz, tek bir eli okşamazdık" demek üzereydim. Çok uzaklarda boş bir taksi, yeşil bir ışık gördüğümüzde ve sanki birer sürgün yahut kazazede misali elimizi kolumuzu sallamaya başladığımızda buna benzer bir şey söylemek üzereydim; ayakları ağrıyor olmalıydı, ne ki asaletinden dolayı şikâyet etmiyordu, bir an olsun ayakkabılarını çıkarmayı bile geçirmemişti aklından, arabaya bindikten sonra dahi geçirmemişti. İlk onun binmesine müsaade ettim, henüz, hele kadın etek giyiyorsa ve özellikle de bu etek kısa ve darsa, arabaya önce erkeğin binmesi gerektiğini öğrenmemiştim. Oturduğunda eteği iyice kısaldı, hani neredeyse altında hiçbir şey yokmuş gibi gözüküyordu (ama vardı, zaten işin esprisi de buydu), göz ucuyla istemeden de olsa bronz, pürüzsüz, sıkı uyluklarına baktım, yan yana yürürken, tüm o süre boyunca, gözümden kaçmıştı bu uyluklar. Nerede oturduğunu sordum, Watteau Caddesi'nde oturduğunu söyledi ve karışık bir açıklamaya girişti; ne caddenin nerede olduğundan ne de bu ressamın adının Madrid'deki bir caddeye verildiğinden haberim vardı işin aslı. Şoför de duymamıştı bu caddeyi, haritaya bakmak için şehir rehberini çıkardı, Celia caddenin adını heceledi ("Ulan şu koydukları isimlere

bak" diye söylendi taksici nihayet w'yu ve gerisini çıkarabildiğinde), ardından şoföre yolu tarif etti ama anlattıklarını doğru dürüst dinlemedim ve yola koyulduk. Çok geçmeden kendimi bütünüyle yabancısı olduğum bir bölgede buldum, sanki bambaşka bir şehre gelmiş gibiydim, taksimetredeki rakam hızla artıyordu. Neyse ki Viana bana mangiz verdi diye geçirdim içimden. Yoksa hapı yutmuştum. Önceki konuya dönmedik, geride kalmıştı artık. Nerede çalıştığını sordum.

"Bir bakanlıkta" dedi açıkça. "Devlet memuruyum."

"Ya, öyle mi?" Sanıyorum şaşkınlığımı gizleyemedim ve bunu telafi etmek adına, "Yüksek bir mevkide mi?" diye sordum.

"Yani." Gülümsedi. Bir an için sustu. "Düşük değil."

Onu daha fazla konuşturmaya çalışmadım, başka bir şeyin peşindeydim, hani şu insanı kısa ve öz konuşmaya, nefesini tutmaya ve o süre zarfında tüm dikkatini buna vermeye iten şeylerden birinin. Celia kapı kenarında değil de (belki anlık bir miskinlik yahut tembellikten, belki de eteği yüzünden) neredeyse ortada oturuyordu (hatta belki ortada bile değildi) ve bana ona yanaşmaktan başka çare kalmamıştı, dolayısıyla sağ uyluğu basbayağı benim sol uyluğuma değiyordu, hatta değmekten çok uyluklarımız birbirine bastırıyordu. Belli ki bunda bir sakınca görmüyordu (yana kayabilirdi, bir dolu yer vardı). Kim bilir belki bu ayrıntının üzerinde duramayacak kadar yorgundu ya da umurunda değildi, beni neredeyse çocuk gibi görüyordu ve ne yorulmak bilmez ne de azgın bir boğa olup olmadığıma kafa yoruyordu, öyle bir yerim yoktu gözünde muhtemelen. Ben de çekilmedim. Gerçi gidecek pek bir yerim yoktu ama bir parça kayabilirdim yine de ya da ondan kaymasını, bana yer açmasını isteyebilirdim. Hiçbir surette bunu yapmayacaktım. Böyle bir ricada bulunmak istemiyordum. Teni tenime değiyor değildi, tene değen kumaştı ama bir önemi yoktu, ben onu hissediyordum, o yoğunluğu, o tenin sıcaklığını hissediyor ve hissetmeye devam etmeyi yeğliyordum. Onun da beni hissedip hissetmediğini geçirdim aklımdan. Daha sadece birkaç dakika önce Van Vechten üzerinden bu mevzuyu dile getirmiş ve, "Ama hemen hemen hiçbir okşama istemsiz değildir, bunu hepimiz biliriz, insan hemen her zaman o temasın farkındadır" demişti. Daha ne istiyordum? Bununla beraber daha fazlasına ihtiyacım vardı: Başkalarının eli yüzü düzgün bulduğu gençlerin

de kendilerine güvenleri eksik olabilir, en cüretkâr gözükenleri pekâlâ utangaç olabilir. Şu "hemen hemen" sözcüklerinin atıfta bulunduğu istisnai durumlar vardı tabii, taksideki bu temasın hakikaten istemsiz olduğunu düşünüyor olabilirdi ya da işte temasın farkına varılmadığı o istisnai durumdu bu belki. "Demek istediğim, nereye dokunduğunun veya neresine dokunulduğunun farkındadır ve teması kesmiyorsa, yani çekilmiyorsa tamam, sıkıntı yok" diye de eklemişti. Peki ya çekilip çekilmeyeceğimi görmek için yapıyorduysa bunu, dokunulan bendim çünkü, ya ısrarcı uyluğunun temasında "bir sıkıntı" olup olmadığını görmek için yapıyorduysa? Ben çekilmiyor, kaçılmıyor, uzaklaşmıyordum, buna şüphe yoktu. O da öyle ama öteki hiçbir zaman net değildir, hep müphemdir, karımız ve çocuklarımız bile şeffaf gelmez bize ve işin aslı kimse kimsenin aklını okuyamaz, hem bazen diğerinin aklında bir şey yoktur bile, beyni dikkate almayarak yahut yok sayarak veya geçiştirerek, beynin kendini ifade ya da formüle etmesine fırsat tanımayarak, kendilerini uyaran bir şeye tepki yahut karşılık veriyorlardır sadece; ben hiçbir zaman bu şansa nail olamadım; zira bu durum, şanssızlıktansa şanstır herhalde.

Ve gençliğimde de buna nail olmamış biri olarak ihtiyari ve yarı hesaplı, ne ki hâlâ can simidi görevi görecek ve bütünüyle ortadan kaldırmasa da şüphelerimi azaltacak bir şey yapmaya karar verdim. Ona sigara teklif ettim, normalde içmesine rağmen o an istemedi. Kendim bir sigara yaktım ve alışkanlığımın aksine –aslında sigarayı sol elimle tutarım– sağ elimin işaret ve ortaparmağı arasına yerleştirdim ve avucunda hâlâ çakmak olan diğer elimi, sokak lambalarının bir anda belirip yok olan parıltıları andıran ışığında yahut bir belirip bir kaybolan ayın altında parıldayan uyluğunun üzerine bırakıverdim. Avucumu dayamadım elbette bacağına, bu yüzsüzlük olurdu, elimin tersiydi uyluğunun üstünde olan. O da bütünüyle değil tabii, başlangıçta yalnızca ucu değiyordu, ya da kenarı diyelim, sonra, elim sanki tek başına hareket ediyormuşçasına yahut yoldaki tümsek ve çukurlarla ya da yeşil ışıklarda gazı kökleyen şoförün ritmiyle konum alıyormuşçasına bir bölümü daha değer oldu. Saçma gözüküyor biliyorum, el eldir ne de olsa, gelgelelim elin tersiyle avuç arasında devasa bir fark vardır; avuç dokunan, okşayan, hisseden ve konuşan taraftır, genellikle kastidir hareketleri, elin tersi ise rol yapan, susan taraftır.

Bacağını çekmedi, bir milimetre bile olsun yerinden oynatmadı, o yeni temastan ne kaçındı ne de engel oldu temasa, kolaylıkla yapabilirdi bunu oysa, bir dolu yer vardı sol tarafında; ten tene değiyordu şimdi, hâlâ tedbirli, hani neredeyse kımıltısızdılar gerçi, tesadüf maskesini takıyorlardı daha. Yolun kalan kısmında elimin tersini çok hafif, sanki saptığımız virajlar veya göbekli kavşaklar nedeniyle belli belirsiz salınan arabayla kaykılıyormuşçasına hareket ettirme cüretini gösterdim; Madrid'in dört bir yanı dolup taşıyor bunlarla. Konuşmadık. Konuşmadık. Konuşmadık. Ne kadar uzun süre konuşmazsa yeniden konuşması o kadar zor gelir insana, bu doğru değildir oysa; ağzınızı açıp bir anlam ifade eden tek yahut iki hece söylemek yeterlidir aslında: "Evet" ya da "Hayır" veya "Ne" yahut "Nasıl"; "Gel" ya da "Git" veya "Daha" yahut "Hiç." Veyahut "İstiyor musun", sonrasında her zaman gerisi gelir. Fakat yol boyunca ağzımızı açmadık işte, şoförü daha fazla yönlendirmek bile gerekmedi, çoktan yolu bulmuştu. Sigarayı bitirdiğimde yanımdaki kül tablasında söndürdüm ama sol elim olduğu yerde kalmaya devam etti, avucumda bir tılsım yahut kutsal bir emanet misali çakmağı tutuyordum hâlâ ve çakmak, elimin tersini, en ufak bir virajda uyluğunu sanki okşamıyormuş gibi okşayan elimin tersini bacağında tutmama olanak sağlıyordu. Bir karşı koyma yahut engelleme yaşanmadı; Celia pozisyon değiştirme zahmetine bile girmedi. Peki ya sonra ne olacak diye geçirdim aklımdan, durduğumuzda ne olacak? Yanak yanağa öpüşüp öylece ayrılacak mıyız yani? Bundan daha doğal bir şey de olmazdı aslında, hepi topu birlikte yürümüştük biraz, sonrasında hatırımıza bile gelmeyecek küçücük bir gece macerası yaşamıştık, ki sayısız gece barındırır yıllar içlerinde. Girdiği kapıdan çıkabilmesi için arabadan inerim, sol kapıdan çıkmak her zaman tehlikelidir zira ve tüm bu mesafeyi kat ettikten, onca yol teptikten sonra, ki nerede olduğumuza dair en ufak bir fikrim yok, ona kapıya kadar eşlik etmemek de yakışık almaz. Sağ salim apartmana girinceye kadar eşlik etmem gerekir, gerçi içeri girmesi de sağ salim varacağı anlamına gelmeyebilir pekâlâ, kadınların asansörde, artık güvende olduklarını düşündükleri anda, şayet gece çıkma alışkanlıklarından haberdarlarsa ilelebet dönüşlerini bekleyen veya bir anda karanlığın içinde beliriverip kapı kapanmadan içeri süzülen tipler tarafından saldırıya uğradıklarını, evlerinin, sıcak yahut yaslı yataklarının bir adım ötesinde tuzağa düşürüldüklerini duydum

daha önce. Belki de onunla yukarı çıkmalıyım, ona dairesine kadar eşlik etmeli, artık neredeyse var olmayan centilmeni oynamalı ve böylece yatağına mümkün olduğunca yaklaşmalıyım; aptalca gözükebilir ama yakınlık kolaylık sağlar, insanın aklına birtakım düşünceler sokar ve hatta kendisine böyle şeylerin sökmeyeceğini düşünen, bu ihtimali daha en başından eleyen birini bile ayartıp bir anda değişmesine, en istikrarsız ve en kati sava yenik düşmesine sebep olabilir: "Neden olmasın?" der böylece. "Eğer istersem hiç yaşanmamış gibi davranılabilir."

Watteau Caddesi kısa ve dar, Fransız ressamı onurlandırmaktansa küçük düşüren bir caddeydi. Ona paralel olan caddenin adının Juan de Vera olduğunu görüp şaşakaldım, neredeyse benimle aynı adı paylaşıyordu veya almam gereken adı; bu bana bir işaret, harekete geçmem için bir davet gibi geldi; adamın kimin nesi olduğunu merak ettim bir de. Belediye için her halükârda Watteau'dan daha önemli birisiydi, hani neredeyse Watteau'nun yan sokağı olan Belchite Muharebesi kadar mühimdi. İkisinin de yabancısıydım, ne ki bir anda içinde bulunduğumuz bölgeyi tanımıştım, dahası şoförün bizi fazla dolaştırmış, sırf yolu uzatmak ve beni rahat rahat tartmak için Celia'nın buna izin vermiş, yol tarifiyle büsbütün buna sebep olmuş olabileceğini bile düşündüm. Paseo de las Delicias'tan iki adım uzakta, Demiryolu Müzesi'nin hemen yanındaydık ve nehirden de pek uzakta değildik. Celia'nın yaşadığı yerin neredeyse tam karşısında bir Kadın Cezaevi vardı, tabela öyle söylüyordu, İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak hapishanede çalışmadığını varsaydım, en azından öyle umdum, birden gelivermişti işte bu hüzünlü, tüyler ürpertici fikir aklıma. Duvarlara, yüksek ve ışıksız pencerelere baktım. Mahkûmlar saatlerdir derin bir uykuda olmalıydılar, uzaktılar şeytana uymaktan veya olsa olsa düşlerinde uyuyorlardı belki de şeytana ya da kim bilir, o hummalı yılların her bir gecesi farksızdı onlar için bir diğerinden. Kaçınılmaz bir şekilde soluyorlardı birbirlerinin kokularını, ara ara keskinleşen kokularını, ben Celia'nın kokusunu duyuyordum yanı başımda, yumuşaktı kokusu, ikimizi de bir parça nefessiz bırakan ve çok da küçük olmayan ayaklarını kesin surette ağrıtan o yürüyüşün ardından bile hem de. Araç durdu. Bile isteye (dalmışım, fark etmemişim gibi yaptım) taksi şoförünün taksimetreyi durdurmasına izin verdim ve sonra yakınırmış edası takındım.

"Ah, taksimetreyi durdurmuşsunuz" dedim. Yola devam edeceğimi ona çok önce söyleyebilirdim, söylememiştim. Onunla ya da başka biriyle eve dönmek durumundaydım, bu kadarı kesindi.

"Ee bir şey demediniz ki... Devam mı ediyoruz öyleyse? Taksimetreyi yeniden açayım mı, bunu ayrı mı ödeyeceksiniz?"

Cevap vermeme, tereddüt etmeme, oyalanmama, Celia'ya sorgulayıcı gözlerle bakmama, betimin benzimin atmasına, güçten kuvvetten kesilmeme ve beklentilerimi sözcüklerle ifade etmeme gerek kalmadı. Eskiden, boks yapıldığı ve henüz bir spor olarak soğuk bakılmadığı günlerde denildiği gibi havlu atmaktan kurtulduğum hissine kapıldım.

"Yukarı gelmek ister misin?" diye sordu Celia. Bunu doğal bir şekilde, hatta mutlak bir katiyetle sormuştu. Sadece yukarı onunla çıkmaktan ibaretti durum; yoksa çıkıp da bir kadeh bir şey içmekten, çok iyi anlaştığımızdan, yapmadığımız o hararetli sohbeti devam ettirmekten değil. Benden aşağı yukarı on yaş büyüktü, ilk andan son ana kadar, şüphesiz her şey gün gibi ortadaydı onun için, şimdi de öyleydi. Belki de Van Vechten'e cevaben attığım palavralar, her ne kadar hemen sonrasında kendimi kısmen yalanlamış olsam da, merakını uyandırmıştı. Hangisinin blöf, hangisinin şaka olduğundan hiçbir zaman bütünüyle emin olunamadığından kişinin merakını cezbeden blöfler ve şakalar vardır. Ve sorusunda içten olup olmadığına, kerhen ya da nezaketen yahut sırf beni denemek için sorup sormadığına dair şüpheleri ortadan kaldırmak için bu kez bir beyanat olarak yineledi: "Evet, istersin. Hadi o zaman." Hemen cevap vermedim, hiçbir şey yapmadım. Şaşkınlıktan ağzı açık kalan birine gülümser gibi gülümsedi bana. "Hadi, ne bekliyorsun? Ücreti ödesene."

Kapıyı açtı ve kendi oturduğu taraftan indi. O ana dek bacağını bacağımdan ayırmamıştı ve bunu yapar yapmaz eksikliğini hissedip özlemini çektim bacağının. Daha sonra yahut yarın sabah yeniden taksiye binecek param olup olmadığını hesaplamaya uğraşıyordum; her daim darda olan gençlerin bitmek bilmeyen hesap kitap işleri ve korkuları işte. Yarın sabah otobüse ya da metroya binebilirdim pekâlâ, hem zaten ne önemi vardı ki? İnsan o yaşlarda nereye olursa gidiyor ve eve kilometrelerce yürüyerek, şehri bir uçtan öbür uca kat ederek dönüyor sonrasında, sabahın ilk ışıklarında buna değecek ve unutulmayacak bir seks beklentisiyle, vaadiyle yahut

ihtimaliyle kuş uçmaz kervan geçmez bir yerde kalakalıyor, bu kadar çiğ, bu kadar bayağı işte; çoğunlukla zaman içinde düzeliyor bu durum, aşağı yukarı otuz beşinden sonra insan daha bir temkinli, daha bir tembel oluyor, yabancı bir yatakta uyanmayı ve hiçbir albenisi olmayan, derbeder ve makyajsız bir gölgeyle kahvaltı etmek zorunda olmayı külfet gibi görmeye başlıyor, sabahın ilk ışıklarında soyunmak külfete dönüşüyor, her ne kadar ille de böyle olacak diye bir kural yoksa da bir ilişkiye girmek, kim bilir belki de karşı tarafın unutmayacağı, en azından kendisi gibi hemen unutmayacağı o bağı kurmak külfete dönüşüyor. Ayrıca kendisini evde bekleyen yahut seyahatte olan kişiye bağlılığının ve birlikte olduğu kadınların yaşananlardan bihaber ve namevcut, belki de hiçbir zaman bizzat tanışmadığı eşlerine bağlılıklarının da farkına varıyor; insan kendisini başkasının yerine koymayı öğreniyor, hatta hiç tanımadığı bir salağın yerine koymayı bile (sevgilinin gözünde, ne kadar kısa ve geçici bir şey yaşanırsa yaşansın, hemen hemen tüm kocalar salaktır, aynı şekilde kocaların imgeleminde, kim olduklarını yahut var olup olmadıklarını bilmeseler bile, tüm sevgililer gerzektir). Ama insan yirmi üç yaşındayken bunların hiçbiri geçerli değildir, bilakis. Kandırmaya, entrika çevirmeye, binbir safsatayla akıl çelmeye, ihanet etmeye, spekülasyon yapmaya, belli bir amaç uğruna gururunu ayaklar altına almaya, acı çektirmeye, kahrolmuş yahut yataklara düşmüş gibi davranmaya, bir kadına yalan söylemeye, bir arkadaşı sırtından bıçaklamaya, sonrasında utanacak kadar alçalmaya veya o yaşananların hiç gerçekleşmediği yahut onları yapan kişinin artık çok geride kaldığı yanılsamasını yaratabilmek için yaptıklarını hatırlamamaya çalışmaya en yatkın olduğu yaşlardır onlar: "Ben o değilim artık, sadece bir çocuktu o ve çocukken yapılanlar sayılmaz. Asıl önemli olan bugünden itibaren yaptıklarım ya da yarından." İnsan canı istediği şekilde uzatır mesuliyetten yoksun olarak addettiği dönemleri.

Şoföre ücreti ödeyip kendi tarafımdaki kapıdan indim. Ortamızdaki araç bir saniye içinde çekilip gözden kaybolunca biz ikimiz, aramızda taksinin yokluğunda oluşan boşlukla, o ufacık Watteau Caddesi'nde bir başımıza kalakaldık. Ne binaya ne kapıya ne de başka bir şeye dikkat ettim, bunlara dair tek bir anı yok zihnimde. Gözüm sadece uzun bir zaman sonra hafif uzaktan bakabilme şansı yakaladığım Celia'yı görüyordu; yüksek topuklu ayakkabılarına,

tüm bedenine bakabiliyordum şimdi; bir an olsun çıkarmamıştı ayakkabılarını. Eteği bir parça yukarı sıyrılmıştı ve yolda kırışmıştı. Bana elini uzattı, sonra fikrini değiştirdi, koluma girdi ve apartmanın girişine doğru yürümeye koyulduk. Belki eve genç bir delikanlıyla gitmek onun için de bir olaydı. Hayır, aslında buna inandığım yoktu, dilediğince genç adamı sürükleyebilirdi peşinden; sabırsızları ve heveslileri, utangaçları ve minnet duyanları ve bir de doyumsuzları. Muhtemelen bu üç sınıftan da bir parça bir şeyler barındırıyordum içimde hâlâ. Bir an elimde olmadan bize bir seyircinin yahut koleksiyoncunun gözünden baktım, hayal gücünün gözünden; bir sahneyi en iyi gören ve sonrasında en iyi hatırlayan gözler hayal gücünün gözleridir zira. Doktor Van Vechten bizi görmüş olsaydı şayet skorlarıma bir yenisini daha ekler ve benimle gurur duyardı diye düşündüm elimde olmadan. Ve nefret ederdi benden.

Ama o zamanlar hiçbir şeyin zamanla düzelmediğini, zamanın hiçbir şeyi dindirmediğini, insanın yeniden temkinli ve tembel olabildiğini, bağlılıkların farkına varmadığını ve bunların bir süzgeç, bir rehber ve fren görevi gördüğünü bilmiyordum, hem ayrıca pek çokları için öyle olmadığına dair bir dolu da örnek vardı önümde, yaşı kemale erip de, en azından zihnen, hiçbir zaman havlu atmayan, her daim doyumsuz ve hevesli olan bir dolu insan vardı etrafımda, demek istediğim; durmak dinlenmek bilmeyen zalimane zihinlerini tatmin etmek için edimlerini sürdürmek zorundadırlar sanki, fazla alışmıştır zihinleri bu şekilde, her geçen gün sinir bozucu bir araç olduğuna daha bir kani olduğu ve her geçen gün daha da büyük bir efor gerektiren bedenin ihtiyaçlarından, değişik evrelerinden ve kapasitesinden bağımsız bir biçimde çalışmaya upuzun yıllar boyunca –gençlik ve olgunluk çok uzun süren dönemlerdir, sonlarını belirleyen sınırlarsa bir o kadar bulanıktır–; alışmıştır vazgeçemeyeceği birtakım hesaplar tutmaya –kaç farklı kadınla yattım bu sene gibi mesela; kaç kadınla para ödemeden yattım– veya gelecek hülyalarıyla meşgul olmaya –bu boşluğu dolduracak bir sonraki erkek kim olacak acaba gibi mesela; bir kişi daha olması yeter bana, tutunurum sonra ona ve sorgulamam bunu bir daha–. (Aynı şekilde durulmuş ve zararsız bir hale gelmiş gibi gözüken yaşlılar vardır; karışık veya gelgeç ya da bulanık zihinleri –kimse kimsenin düşüncelerini okuyamaz– belki de çevrelerindeki herkese karşı art niyet güdüyor, husumet biriktiriyordur durmadan. Hiçbir zaman teslim olmaz aldanan zihin, her daim aynı hisseder ve hiçbir sebep görmez değişmek için. Ve olur da belli bir mesafeden geriye dönüp bakarsa, "Geride kaldı günahlarım. Yıllar hafifletti hepsini, aklandım. Yeni bir hesap tutabilirim artık, yine günahlarımın hesabı da olsa tutacağım. Hem başka olacak bu sefer, yeni olacak, farklı ve daha kısa olacak çünkü koca bir zaman kalmadı önümde" diye düşünmek için yapar bunu yalnızca.)

Dışarıdan bakıldığında belli kurallar içerisinde, rutin ve bütünüyle ümitsiz gözükmesine rağmen ve aslında onun için bir sonraki erkeğin tüm hayatını geçirdiği, üstünü bir türlü çizmediği o en eski erkek, kendisine karşı tavır alan ve onurunu kıran erkek olduğunu bilmesine rağmen ("İstediğin kadar başından defetmeye çalış, beni bir tek sen ilgilendiriyorsun ve ben seni seviyorum, ki söylememe gerek olduğunu bile düşünmüyorum aslında") Beatriz'in bundan nasıl da vazgeçmediğini görüyordum ya da ben akşam gezmelerinin sebebini kısmen buna bağlıyordum. Keyifsizse yahut Towers ile işler fazlasıyla ters gittiyse Muriel, Beatriz'e sadece "fok", "un çuvalı", "kalın derili", "yağ tulumu", "şişko inek" demiyor, onu sadece Álamo çanıyla veya *Cehennemden Dönüş*'teki cehennemle kıyaslamıyor ya da Shelley Winters'ın en tombul olduğu hallerine yahut Baudelaire'in *Dev Kadın*'ına (o zamanlar anlamadığım bir imaydı bu) benzetmekle kalmıyor, aynı zamanda sinematografik referansları benden kat be kat fazla anladığını bildiği için onu obez aktörlerle de eş tutuyordu ("Oliver Hardy'nin tıpkısının aynısı olman için bir tek bıyığın eksik" veya "Umarım saçların dökülmez yoksa seni Zero Mostel'den ayırmam mümkün olmayacak, hatırlıyorsun değil mi, hani arkadaşımız Palance'ın şu terli ahbabı"). Hakaretleri o kadar haksız ve orantısızdı ki, hakikaten o kadar gülünç ve art niyetli, o kadar abes, hani neredeyse komikti ki belki de bu yüzden Beatriz'in canını fazla yakmıyorlardı –hatta içten içe, yüreğinin derinlerinde bir yerlerde onu güldürüyor bile olabilirlerdi pekâlâ– gelgelelim elbette bu sözlere maruz kalmak nahoş bir durumdu, moral bozucu ve hayli güven kırıcıydı, bazen nasıl olup da buna dayandığını, geceleri kocasının kapısının önündeki bekleyişlerinden neden vazgeçmediğini soruyordum kendi kendime; belki de bu geri çevrilmelerin üstesinden gelmesini ve yeniden güvenini kazanmasını sağlayan şey Van Vechten'le o aşırı dini ortamda ve Marqués de Salamanca Meydanı'ndaki o laik ortamda artık görüştüğü her kimse onunla (zira her iki görüşme de tekrarlanmıştı) buluşmaktı; kim bilir El Escorial'da veya motosiklete atlayıp da nereye gidiyorsa orada buluştuğu bir başkası daha vardı belki de. Ve belki bilemediği bir şeyi seziyordu; ben biliyordum onun aksine: Muriel'in bu kaba saba sözleri yüzüne söylemesi arkasından asla bu şekilde konuşmadığı anlamına geliyordu; demek istediğim, başka hiç kimsenin yanında Beatriz'den "Amontillado fıçısı" yahut "Charles Laughton"

diye bahsetmiyordu, üçüncü şahısların huzurunda Beatriz'den hep "Beatriz" yahut "eşim", çocuklarının huzurunda "anne" veya "anneniz", Flavia'nın huzurundaysa "hanımefendi" ya da "Beatriz" diye bahsediyordu ve o nahoş yakıştırmaları yaparken ortalıkta başka bir tanık olmamasına özen gösteriyordu, teoride buna ben de dahildim, ne ki arada benim yanımda ağzından kaçırıveriyordu bu hakaretleri (havadan farksız biri olmuştum nihayetinde), bunun yanı sıra ben görmemem gerekenleri gözlüyor, duymamam gerekenleri dinliyordum da. Bu, yani başkalarının yanında ona zalimce hakaret etmekten kaçınması tarih öncesinde ona duyduğu saygının veya kim bilir belki de sevginin silik bir kanıtı gibi geliyordu bana.

Öte yandan ellisine merdiven dayamış yahut ellilerindeki Muriel'in de kadınlara olan coşkusundan bütünüyle vazgeçmediğini görüyordum; gerçi bu doğru bir ifade mi emin değilim. Hiçbir zaman aşırı arzulu bir hali yoktu ne de olsa, kimsenin peşinden de koşmuyordu ayrıca; daha çok dalgın gözüküyordu veya gerçekten de öyleydi; umarsız, derin düşüncelere gömülmüş gibi bir tavrı vardı. Toy bir güzelin yahut üst sınıftan bir fettanın kendisiyle ilgilendiğini fark ettiğinde şaşırmış görünürdü. Gelgelelim böylesi bir durum söz konusu olduğunda ne bu adayların kendisinden bir şey –bir filmde ufak bir rol, adını kullanarak açılacak herhangi bir kapı– koparmaya çalışıp çalışmadıklarını düşünüyor ne de durum tam da bundan ibaret olduğunda onları defediyordu. Dışarıdan bakıldığında başkalarının kendisini sürüklemesine ve yönlendirmesine müsaade ediyor gibi gözüküyor ama sonrasında kayıtsız ve sakin bir tutum sergiliyordu, hatta –bir seferinde kendisinin söylediği ve benim de daha önce bahsettiğim üzere– yatağını –elbette kendisi de yatağın içindeyken–, o günden sonra daha da çok paylaşmaya can atan veya karşılığında kendisinden ufak bir ricada bulunan biriyle paylaştığını hatırlamıyordu bile. Hiçbir şey teklif etmediğinden kendini hiçbir şeye de mecbur hissetmiyordu, kendi inisiyatifleriyle hareket ettiklerinden nerede yattıkları veya ne yaptıkları tamamen kadınların sorunuydu. Kimseyle tam anlamıyla bir "çift" olduğunu görmedim, hani en fazla iyi anlaştığı ve hoşlandığı bir kadınla tekrar çıkardı, birlikte galalara veya *kokteyller*e giderlerdi; yüzeysel randevulardı yani bunlar, çoğunlukla yanlarında başkaları da olur, grup halinde takılırlardı; bana kalırsa o kadınlarla tek başına akşam yemeği yemekten veya mekanik, müstehcendense

hijyenik ve kesinlikle tutkudan uzak olduğunu düşündüğüm bir şekilde işi pişirdikten sonra sohbet etmekten sıkılıyordu. Eminim, ister toy ister üst sınıftan bir fettan olsun, (öfkeden kudurduğu veya gırgır geçmek istediği zamanlarda Beatriz'le pekâlâ kıyaslayabileceği başka şişman aktörlerin ismini anmak adına) Zero Mostel'in veya Andy Devine'ın yahut Eugene Pallette'in, Sydney Greenstreet'in ve elbette, dev kadınıyla veya değil, Baudelaire'in kim olduğu konusunda en ufak bir fikri bile olmayan gençler yahut yarı gençler uykusunu getiriyordu. Gerçekten hayranlık duyduğu veya ilgilendiği yahut büyüleyici bulduğu kadınlara, yani Cecilia Alemany gibilerine gelince; sayıları gerçekten azdı ama öte yandan eline bir fırsat da geçmiyordu, zira kendisinin sersefil ya da en iyi ihtimalle bir akşam yemeğine hafif bir ışıltı yahut hoşluk katabilecek ilginç bir sanatçı olmaktan öteye gidemediği başka başka ortamlara aitti bu kadınlar. Veya belki tam da bu yüzden, salt bir fanteziden ibaret olduklarından, kendine onları göklere çıkarma ve hayranlığını alenen beyan etme imkânı tanıyordu. Bazen bana Muriel'in hayatında kendini kayıtsız şartsız teslim ettiği bir, iki, belki üç kadın olmuş, hepsi de birbirinden önemli, akıllı ve hoş insanlarmış da kendisine yaklaşan başka herhangi birini ciddiye almayı başaramıyormuş gibi geliyordu. Bu iki veya üç kadından birinin –tabii ikincisi ve üçüncüsü olduysa gerçekten– geçmişindeki Beatriz, bir zamanlar Amerika'da yaşayan, kendisiyle evlenen, o eski istekliliğinin, iyimserliğinin ve neşesinin izlerini hâlâ taşıyan, henüz yarı delirmemiş ve perperişan olmamış, ya da, nasıl desem, maceraperest bir hayat sürmeye başlamamış olan Beatriz olduğundan emindim neredeyse.

Profesör Rico Muriel'den oldukça gençti ve henüz hiçbir şeyin onulamayacağı yaşa gelmemişti ama yaklaşıyordu. Kırkına merdiven dayamış olsa da hâlâ çocuksuydu; hâlâ arsız, yargılayıcı ve küstah bir üslubu vardı ve albenisiyle cazibesi de büyük ölçüde buna dayanıyordu (tabii onda bir albeni ve cazibe görenler için, yoksa ondan nefret edenler de vardı), öte yandan kadınlar konusundaki başarısını da yine buna borçluydu, en azından, daha önce açıkladığım gibi, nazari ve farazi olanları. Erkeklere özgü şu bahsini ettiğim hesaplardan tutan kişilerden olabilirdi pekâlâ ("Kaç farklı kadınla"), ne ki baştan çıkarılma işinin "tamam" yahut garanti olduğunu gördüğü an, arada dokunaklı bir neşeyle –hayır, gururla– beyan ettiği üzere "o kadının istediği an onun olacağından, bunun

gün gibi ortada olduğundan ve şüpheye mahal bırakmadığından" emin olduğu an herhalde sadece zihninde bir yenisini ekliyordu skorlarına; çünkü bazen tam da bu yüzden devam etme ya da "işi bitirme" ihtiyacı duymuyordu, gerçi bu sonuncusu ondan çok Van Vechten'in kullanacağı bir tabirdi.

Hayır, neredeyse etrafımdaki hiç kimse arzularını bütünüyle kaybetmiş gibi gelmiyordu bana –belki yeni, çalkantılı dönemden kaynaklanıyordu bu da– , hele de o meşhur çocuk doktoru, içlerinden en yaşlıları hiçbir surette öyle gelmiyordu; Muriel'den yaklaşık on, Beatriz ve Rico'dan aşağı yukarı yirmi ve bendense neredeyse kırk yaş büyüktü. Ve her ne kadar ellisinde gösterdiğini, yüzünde henüz bir kırışıklık olmadığını ve bedeninin çevikliğini koruduğunu söylemiş olsam da ona benimle ve arkadaşlarımla takılmasını teklif etmek bana hâlâ saçma ve uygunsuz geliyordu. Gelgelelim onu ikna etmek zor olmadı, ne yalvarttı beni ne karşı çıktı ne de burun kıvırdı; çocuk oyuncağıydı, üstelik buna zemin de hazırladı. Öyle hevesliydi ki ve her şeyin çok daha kolay olduğu müsamahakâr bir dönemi ıskaladığına öyle üzülüyordu ki, saçma sapan bir tarih uyuşmazlığı nedeniyle (ve bu, yaşadığımız müddetçe, tersine çevrileceğini değilse bile üstesinden gelebileceğimizi düşündüğümüz bir şeydir) neler kaçırdığını düşününce hissettiği çaresizlik öyle büyüktü ki ona benimle önce bir şeyler içmeye, ardından da diskoteklere ve canlı müzik yapılan mekânlara gelmesini teklif ettiğimde adeta sevinçten havalara uçtu. Bu mekânlarda her yaştan insan olurdu, ses seviyesinin yüksekliğine rağmen sohbet edilir ve arada sırada oturma imkânı bulunurdu; kendini çok da yabancı hissetmeyebilirdi dolayısıyla, hem bunların bir kısmı onun çok eski tanıdıklarına ait mekânlardı; tekrar moda olmuş, genel olarak geçmişten bihaber ve geçmiş dönemlerdeki müşterilerinin neredeyse tam zıddı özelliklere sahip yeni ve hevesli bir kitleye hizmet vermeye başlamışlardı. Sanıyorum Jardines Caddesi'ndeki El Sol böyleydi mesela ya da daha sonralarda Reina Caddesi'ndeki Cock; Gran Vía'daki, yanılmıyorsam İç Savaş öncesinden beri hizmet veren, Hemingway'in röportajlarında ve daha turistik romanlarında kaçınılmaz surette bahsi geçen Chicote kesinkes böyleydi. Gel zaman git zaman, savaş sonrası dönemde, nispeten belli bir inceliğe ve klasa sahip fahişelerin, matadorların, aktörlerin, şarkıcıların, futbolcuların, aktrislerin ve Franco hükümetinin üst düzey memur-

larının, rejime yakın olan işadamlarının, arada sıradaysa eğlence düşkünü bakanların takıldığı bir yere dönüşmüştü; fahişeler özellikle bu son saydığım üçünün peşindeydi ve onlar da fahişelerin, dolayısıyla herkes istediğini alıyor ve herkes için orada işler kolay yürüyordu. O bir türlü son bulmak bilmeyen dönemde, kazananlarla arası resmen iyi olan (1940'larda da bizzat içlerinden biriydi, hep unutuluyordu bu) Van Vechten'in mekânın müdavimlerinden biri olup olmadığını ve bağlantılarından faydalanıp faydalanmadığını merak ettim; amirlerine ve servet sahiplerine Chicote'nin meşhur *kokteyllerinden* içmek üzere eşlik edip etmediğini, yalnız kadınların (sadece monoton bir görüntü sunmamak adına) hafif yan dönüp oturduğu ve bir masaya davet edilinceye değin birbirleriyle sohbet ediyormuş gibi rol kestiği bar taburelerine şöyle bir bakıp bakmadığını merak ettim. 1980'lerde, belki de uzun bir gerileme döneminin ardından, mekânın yeniden canlandığını görünce eski güzel günlerin mucizevi bir şekilde geri geldiği ve takvimin tersine döndüğü inancıyla yıllar öncesine ait dönen taburesine oturma cesareti gösteren dalgın ve asırlık bir kadın görmek mümkündü orada hâlâ. İşin aslı bu emektar kadınlardan biri bir gün bizim masamıza geldi, gözlerini Van Vechten'e dikip cana yakın bir edayla, "Seni tanıyorum, değil mi? Bu masmavi gözler ve sapsarı saçlar. Saçların ağarmamış, dökülmemiş de. Neredeyse hiç değişmemişsin" dedi.

Fakat Van Vechten, son derece sakin bir şekilde, gayet şaşırmış bir edayla ve şüphesiz art niyetle, ayağa bile kalkmadan yanıtladı kadını:

"Hayır hanımefendi. Beni babamla karıştırıyorsunuz, birbirimize çok benzeriz. Şimdiki müşterilerin..." –bir anlığına merhametsizce yarıda kesti lafını, ardından bana ve arkadaşlarıma, son derece kibirli ve gururlu bir şekilde kendisini de bizim grubumuza dahil edercesine bir bakış atarak– "hayli genç olduklarını görmüyor musunuz yoksa?" dedi.

Doktor Jorge Van Vechten kesinlikle çekingen bir adam değildi, bilakis benim baştaki korkularımı yersiz, dahası gülünç kılacak denli rahattı; ara ara gece gezmelerime dahil olması için yaptığım dostane teklifi şüpheli ve uygunsuz bulabileceğinden korkmamı kastediyorum. Muriel onu hayli iyi tanıyordu; bana bu görevi en ufak bir kaygı duymadan vermesinin sebebi de buydu zaten, Van Vechten'in kendisine eğlenme ve pohpohlanma imkânı sağladığı sürece hiçbir şeyi yersiz veya haksız bulmayacağını biliyordu. Bense başta, sık sık gerçeklikten kopukmuş gibi bir izlenim uyandıran patronumun yanlış bir hüküm verdiğini düşünmüştüm. Ne var ki bu tam da doğru değildi, dahası zamanla, gerek insanlar gerekse durumlar konusunda esas olan hiçbir şeyi gözden kaçırmadığını, dalgın, hatta yer yer kendi içine kapanık görüntüsüne rağmen düşündüğümden çok daha fazlasını görüp anladığını fark ettim. Onu bir türlü çözemediğim zamanlarda aklından çeşitli planlar yaptığını varsayıyordum, yani demek istediğim filmlerinde kullanacağı sahneler ve kameraların olası hareketlerini tasavvur ettiğini düşünüyordum ve bu, pekâlâ doğru da olabilirdi ama yine de anlattığı yahut ona anlatılan hikâyenin veya içini kemiren bir düşüncenin ucunu kaçırdığı anlamına gelmiyordu. Kendine has bir üslubu vardı, gelgelelim salt bir üslupçu değildi, hele hele estetik meraklısı hiç değildi; hem filmleri hem de hayatı için geçerliydi bu söylediğim. Çevresinde olup bitenlerden bihabermiş gibi davranmak hoşuna gidiyordu ve algıladıklarından da bahsetmemeyi yeğliyordu. Bana kalırsa çok fazla şeyi algılıyordu ve hemen hemen her şeyden de haberdardı.

Van Vechten'in gerçekten de, daha alacalı olmakla beraber böylesi bir göz ve saç rengine, düşünüldüğünden ve teslim edildiğinden çok daha sık rastlanan bir ülkede bile dikkat çekecek denli mavi gözleri ve sarı saçları vardı: Bu topraklarda renkli göz daha çok griye çalardı veya çoğunlukla yeşildi yahut farklı farklı likörleri andırırdı

ya da Muriel'in gören tek gözü gibi koyu maviydi, sarı saçlarsa nadiren Kuzey ırklarınkini çağrıştırır veya bu kadar açık olurdu. Gerçekten yabancıya benziyordu, sanki Arévalolu ataları ne zaman evlenecek olsalar Hollanda'ya gitmişlerdi. Dolayısıyla da onu başka biriyle karıştırmak mümkün değildi, Chicote'deki emektar fahişe yanılmış olamazdı, gerçi Van Vechten bana pek öyle fahişelerle takılan bir tip gibi de gelmiyordu. Bakışları çocuksu, gözleri ışıl ışıldı –Güneylilere özgü bir yoğunluk vardı bakışlarında, şehvani yahut saldırgan bir hale bürünebiliyordu kolaylıkla–; hani çekici demek adına, hatları çok düzgündü (eminim gençken bu bir şikâyet konusu olmamıştı), göz kamaştırıcı ve sağlık fışkıran dişlerle gülümsüyordu –ön dişleri büyük ve dikdörtgen şeklindeydi–, çenesi oldukça güçlüydü ve yüzü neredeyse kare şeklindeydi; görüntüsünü biraz olsun bozan üç şey vardı yalnızca; burnu, elflerinkini andıran hafif sivri kulakları ve çenesindeki, cadılarınki kadar belirgin olmayan, küçük çıkıntı. Bir seferinde Muriel'e Van Vechten'in, binlerce filmde oynayan, hani neredeyse sadece belli bölümlerde gözüken, ne ki adını yalnızca bir avuç insanın bildiği Amerikalı bir yardımcı oyuncuya benzediğini söyledim; "Robert J. Wilke" dedim, gençliğin verdiği ukalalık ve takdir toplama arzusuyla, Muriel hemen başıyla onayladı, "*Kahraman Şerif*teki, neredeyse film boyu trenin geçmesini bekleyen üç silahşordan biri" diye yanıtladı mevzuyu en ince ayrıntısına kadar bilen biri olarak. "Haklısın, güzel tespit. Ayrıca şöyle de ilginç bir şey var: Sayısız *western* filminde yer almasının yanı sıra Wilke birden çok kez doktor önlüğüyle boy gösterdi." Bu konuşmayı yaptığımızda Van Vechten'i önlükle görmüştüm ben, Darmstadt İbadethanesi'nde Beatriz'i beceriyordu ikisi de giyinik ve ayaktayken. Fakat Muriel Doktor'un hafızamda bu şekilde, önü açık önlüğüyle yer aldığını bilmiyordu.

Van Vechten'in hatları muzaffer ve coşkun bir tabiata sahip olduğu izlenimi veriyordu, ki zaten tam da böyle bir hayat sürüyordu: Kendinden hep çok emindi, bunun sahte bir tavır olduğundan şüphelenmenize yol açacak denli cana yakındı her zaman –gerçi belki annelerle çocuklara güven aşılaması gereken bir çocuk doktoru için makul bir tutumdu bu– yadsınamaz bir neşesi ve yüzünden hiç eksik olmayan içten bir gülümsemesi vardı, içinde bulunduğu çevreye bağlı olarak gerek masum gerek bel altı fıkralar anlatan, bol bol, hani belki gereğinden fazla espri yapan bir adamdı –bir

yaka kartı misali taşıyordu nüktedanlığını–, takdir gören, ne ki bana biraz eski kafalı gelen (fakat belki de şaşılası bir yanı yoktu bunun, zira sayısız takvim yaprağı ayırıyordu bizi birbirimizden) ve muhtemelen bu sebepten haksız bir şekilde son sürat uzaklaşan o uzun mu uzun Franco dönemiyle özdeşleştirdiğim bir nüktedanlıktı bu, ne de olsa her şey o dönemle ilişkiliydi fakat başka bir rejimde de aynı şeylerin olmayacağını kim bilebilirdi... Daha küçük bir çocukken biri ona, "Dişlerin çok güzel, uygun görsen de görmesen de hep gülümsemelisin Jorge'ciğim, bu sayede metanet ve itibar kazanırsın, önün açılır" tavsiyesinde bulunmuş olmalıydı. Çok, Muriel kadar, hatta belki daha da uzun boyluydu ve hakikaten yapılı bir adamdı. Bana kalırsa biraz da bu yüzden insanların sırtını sıvazlamaya, kollarına girmeye ve mekanik kahkahalar eşliğinde insanları kollarından çekiştirmeye veya sarsmaya pek bir hevesliydi; güçlüydü, istese çok kolay can yakabilirdi şüphesiz, böyle sevgiyle itip kakarken veya omzuma bir şaplak indirirken birkaç defa az biraz canımı yakmıştı benim, zira o şaplaklar hayli yüksekten omzunuza inen kurşunlar kadar ağırdı, devamındaysa güya şefkatle sıkıverirdi kolunuzu, omzunuzu, ama birer pençeden farksızdı elleri, daha bedeninize değdikleri an kurtulmak istiyordunuz sizi kıskıvrak saran o pençelerden ve o ağırlıktan.

O güler yüzlü mizacının altında doyumsuz ve huzursuz bir yanı olduğunu sezebiliyordunuz; sanki hiçbir şey onu bütünüyle memnun etmiyor, hiçbir şey ona yetmiyor gibiydi, sanki şu hep daha fazlasını isteyen ve bir noktadan sonra artık başka ne isteyebileceklerini bile bilmeyen insanlardan biriydi: Zordur bu insanların profesyonel anlamda daha da başarılı olmaları, kazandıklarından daha çok para, içinde bulundukları ortamlarda daha çok takdir, daha çok güç ve nüfuz kazanmaları. Etraflarına bakarlar, yeni hedefler bulmak için dövünür ama bulamazlar, böylece onlara rahat vermemeye kararlı hırslarını ve enerjilerini nasıl yönlendireceklerini, kuşatmayı nasıl kaldıracaklarını, kampı nasıl toplayacaklarını bilemezler. Bir dereceye kadar yaşlarının kendilerine ihanet ettiği, onları normal öğretilerinden mahrum bıraktığı, teskin etmediği, yatıştırmadığı, daha sakin ve uysal kılmadığı, kişiliklerine fazlasıyla saygı duyduğundan onlara dokunmaya cesaret edemediği, onları memnun, hele hele tatmin etme zahmetine girmediği söylenebilir. İşte bu şekilde, zamanın geçtiğinin bile bilincine varmayan insan-

lara dönüşürler; zamanı en ufak bir değişikliğe uğramayan, yitip gitmesi yahut akış hızının değişmesi, onlardan uzaklaşması veya onları terk etmesi olasılık dahilinde olmayan, içinde tüm hayatlarını geçirdikleri sonsuz bir şey olarak görürler; zamanın tutsaklarıdır bu insanlar yahut hallerinden memnun kurbanları; zamanın onlara vefasız davrandığını da söylemekte fayda var; bir ölçüde taahhüdünü yerine getirmez: Yavaş yavaş ama –nasıl desem– çaktırmadan kuyularını kazmakla yetinir sadece. Şayet onlara ölümcül bir hastalığa yakalandıklarını ve çok az ömürleri kaldığını söyleyecek olursanız buna itimat etmez veya şüpheci bir tavırla –işin aslı büyük bir küstahlıkla– hani neredeyse, "Ya, ne desem bilemiyorum. Ama şu an ölmeye hiç müsait değilim doğrusu. Yapacak yığınla işim var, bunu beklemiyordum, yakın dönem planlarım arasında yer almıyordu. Bir mahsuru yoksa daha sonraya bırakalım, olur mu?" dercesine yaklaşırlar. (Aslında bu gayet anlaşılır bir şeydir, zira intihara meyilli olanlar ve artık hayattan bitap düşenler dışında, o an ne kadar geç gelirse gelsin, kim istemez ki sonraya bırakmayı?) Fakat başta anlattığım üzere Van Vechten gibi zamanın akışından muaf tutulsa ve yıllar görünüşünde hafif bir sulu sepkenin yahut belli belirsiz bir gölgenin yaratacağından daha fazla bir değişiklik yaratmamış olsa da Muriel asla böyle bir yanıt vermezdi. Öte yandan, arkadaşından farklı olarak, onda ne doymazlık ne huzursuzluk ne de muğlak tatminsizlikler vardı, aksine dinginlik, durgunluk ve sakinlik hâkimdi: Zamanın geçişine, sanki zaten çok iyi bilinen, dolayısıyla da tek bir dakikayı bile buna hayıflanarak yahut kafa yorarak harcamaya değmeyecek bir şeymişçesine, itibar etmiyordu sadece. Ya da esas olan her şey geçmişte başına gelmişçesine.

Belli bir amaçtan ve yönden yoksun daimi doyumsuzluğunu yönelteceği bir yer arayışında olan Doktor'u benim teklifimden, ya da onun bakış açısıyla günaha davetimden, yani bir rehber yahut bu âlemlere kabul edilmiş birinin eşliğinde dönemin genç ve çılgın hayatına girmekten daha fazla memnun edebilecek bir şey yoktu. İşin aslı bunun için bana çok da ihtiyacı yoktu; öylesi coşkun zamanlardı ki onlarca yıl süren kasvetli Franco dönemine kıyasla bir anda her şey caiz olmuş, normal karşılanmaya başlanmıştı sanki; gerçi Franco'nun fiziksel olarak yok oluşunun beş yıl öncesinden itibaren o günler de solup gitmeye başlamıştı ya da dönemin içinde barındırdıklarına kati surette sırt çevrilmişti. Her yaştan insan,

sanki yeni alışkanlıklarını ilk kez sergiliyormuşçasına ya da belki de yepyeni bir gençlik evresinden geçiyormuşçasına, istediği herhangi bir yere gitmekte, istediği herhangi bir ortama girmekte kendini özgür hissediyordu. Daha kısa bir süre öncesinde yaşlarından dolayı kendini haftada birkaç gece dışarı çıkmaya, bilmem kaçlara kadar takılmaya "yetkili" görmeyen insanlar şimdi kendilerini bunu yapmaktan alıkoyan hiçbir şey olmadığını düşünüyordu, dahası genel fokurtu ve coşku onları bunu yapmaya, ister yaşlarından ister pozisyonlarından ister yıllar boyu ağırbaşlı ve soğukkanlı bir tavır sergilemiş olduklarından dolayı normalde uygun görülmeyecekleri yerlerde boy göstermeye teşvik ediyordu. Gelgelelim tüm bu kolaylıklar ve teşvik bir yana, gerçek bir yirmilik gencin sizi gözde yerlere götürmesi, ortamlara sokması, arkadaşlarıyla tanıştırması, deyim yerindeyse, size, sanki dengiymişsiniz gibi, çevresindeki kızlardan birine yaklaşma ve bu ayrıcalıklı çetenin bir üyesi olduğunuz yanılsamasına kapılma izni vermesi bambaşka bir meseleydi. Madrid'de neredeyse hiç kimsenin uyumadığı bir dönemdi, çünkü, öğrenciler, sanatçılar ve profesyonel aylaklar dışında, böylesi bir eğlence gecesinin ertesi sabahında, ne kadar erken kalkması gerekiyorsa gereksin ve kulağa ne kadar inanılmaz gelirse gelsin, masasının yahut görevinin başında bulamayacağınız tek bir gece kuşu bile yoktu. Aynısı benim için de geçerliydi ve Van Vechten için de öyle; tek bir gün bile muayenehanesini aksattığı olmadı; arada sırada sabahlayan Muriel, Rico, Roy, Beatriz ve Gloria da bizden farksızdı; kimse o anormal ve politik huzursuzluğa, her türden belirsizliği içinde barındırmasına rağmen, kendisini ne denli sefil hissediyor olursa olsun biraz parası olduğu takdirde pekâlâ eğlenceli olan, o yılların fıkır fıkır gece hayatından bütünüyle uzak durmaya muktedir değildi. Bir çarşamba veya pazartesi sabahı erken saatte, hatta bedbaht bir salı gününün ilk ışıklarında bile pek çok bölgede trafik sıkışırdı, olağan bir durumdu bu. Kimi geceler bizim atıl gözcülüğümüzü yapan, soğuk ayımız uyku akan gözünü hayretle kırpmış olmalı.

1980'lerde, biraz daha öncesinde ve biraz daha sonrasında gittiğim mekânlar birbirine karışıyor ama sanıyorum Van Vechten'i, daha önce sözünü ettiklerimin dışında, Dickens'a, El Café'ye, Rock-Ola'ya, Recoletos ve Universal'daki çeşitli yerlere götürdüm (yok, Universal'a gitmedik muhtemelen, sanırım daha sonrasındaydı o); o dönem, onunla ya da onsuz, gel de hatırla şimdi, epey sık takıldığım birkaç diskotek vardı, mesela Pachá ve Joy Eslava ve adını anımsamadığım bir iki tane daha, biri nehre yakındı (Riviera?), diğeri Chamartín Garı'na komşuydu, bir başkası Hortaleza Caddesi'nde, öteki Fortuny'de veya Jenner'da yahut Marqués del Riscal'deydi (Archy belki?); zamanlar ve insanlar kafamda iç içe geçiyor, alkol ayırt etmeye yardımcı olmuyor, kokain, etkisi sürdüğü müddetçe yardımcı oluyor ama *a posteriori* olmuyor, arada sırada birileri ikram ederdi ve geceyi uzatabilmek, tüm bu hengameye karşı verilen baştan kaybedilmiş mücadeleyi bağıra çağıra sürdürebilmek için kullanırdım ben de. Doktor'la bu kadar çok yere gidemedik, kısa süren bir dönem oldu, görevimi tamamladığım an ondan uzaklaştım. Ne ki onu Pintor Goya adında, yine aynı adı taşıyan caddede, yani Goya'da yer alan yenilenmiş ve daha modern bir hale getirilmiş bir *boîte*'a* (demode geçmişinde bu şekilde adlandırılmıştı) götürdüğümden eminim.

Aynı anda hem buz gibi hem de aç olan bakışları, nasıl ki poker gecesinde Celia'nın ve arkadaşının üzerindeydiyse, hemen her yaştan kızın (o dönemde mekânlar "nesillerarası" idi, makul sınırlar içerisinde tabii) ve hatta Castellana'da, Hermanos Bécquer hizasında kışkırtıcı ve arsız bir şekilde boy göstermeye başlayan, sonraları iyice yayılan ve Castellana'nın yakın muhitlerini de ele geçiren, travestilerin üzerindeydi. Travestilerin rağbet görmeye başlaması ve müşteri kitlelerini özellikle de heteroseksüellerin, hatta görünüşe bakılırsa aile babalarının oluşturması bana hep tuhaf gelmiştir; ni-

* (Fr.) Gece kulübü. (ç. n.)

hayetinde kadına ne kadar benzerlerse benzesinler insanın, benim anlamakta zorluk çektiğim, zihinsel bir süreçten geçmesi, kendini kandırması, gerçekten öyle, yani kadın olduklarına, iş üstündeyken bir yerlerden bir anda uygunsuz ve caydırıcı bir genital organın pörtlemeyeceğine kendini ikna etmesi gerekiyor. Hatırlıyorum da Doktor Van Vechten, son model arabasıyla ne zaman yanlarından geçsek, onların hormon tedavisi gören yahut ameliyat olmuş, veya yarısı öyle yarısı böyle erkekler olduğuna inanmamakta diretiyordu. Arabayı kullanırken göz ucuyla onlara bakıyor ama sanki bana ya da arkadaşlarıma bakıyormuş gibi yapıyordu.

"Ne diyorsun yahu? Bunlar nasıl erkek olabilir ki? Bal gibi kadın işte, anlamayacak mıyım sanki. Şu göğüslere, şu bacaklara baksana. Benimle kafa bulmaya çalışıyorsunuz" diyor ve yüzünde o göz alıcı, yarı neşeli yarı dalgın, gülümsemesi beliriyordu.

"Çoğu fazla uzun boylu, senin gençliğinde bu kadar uzun kadınlar var mıydı?" diye karşılık veriyordum. Beni dakikasında kendisiyle senli benli konuşmaya mecbur kılmıştı. "Çoğunun bacakları fazla kaslı. Göğüsleri fazla dik. Kimilerinin elleri biraz büyük. Çoğunluğunun ayak numarası 39 ve üzeri. Fakat, hepsinden öte, Âdem elmaları var, bak dikkat et."

"Bu hızda ve bu kadar uzaktayken buna nasıl dikkat edeceğim söyler misin?" Upuzun ve dümdüz Castellana'da, gece geç saatlerde adeta uçarak gidebiliyordunuz, gerçi Van Vechten travestilerin bölgesine yaklaştığımızda hızı düşürüyordu, zira en basit tabirle, fazlasıyla merakını çekiyorlardı. "Buradan tek bir Âdem elması bile görmüyorum. Abuk sabuk konuşup duruyorsunuz, basbayağı kadın işte, hem de hayli göz alıcı kadın hepsi de. Irk gelişti, o yüzden uzun boylular. Ya da yabancıdırlar, şurada insanın nefesini kesecek bir melez vardı bak. Delisiniz siz. Beni delirtmek istiyorsunuz." Çok uzak bir nesilden geldiği işte o zaman fark ediliyordu. Bir de arada sırada ağzından kaçan antika tabirlerden: Benim yaşımdaki kimse "insanın nefesini kesecek" demezdi.

"Peki, o zaman bir gece git içlerinden biriyle takıl. Tek yapman gereken arabana almak. Şayet saksoyla yetinmezsen çok kolay anlarsın ne olduğunu. Bildiğim kadarıyla çok pahalıya da patlamayacaktır. Sonra gelir anlatırsın. Yaşadığın korkuyu yani."

O dönemki geçici arkadaşlarımdan biri, benden beş altı yaş büyük olan ve ara ara travestilerle takılan Comendador dolayı-

sıyla biliyordum az para talep ettiklerini. Hep heteroseksüel biri olmuştu, işin aslı hâlâ da öyleydi ve delicesine hoşlandığı bir kız arkadaşı vardı. Bana o ne idüğü belirsiz randevuların detaylarını anlatmaya kalkmıştı ama dinlemek istemediğimden buna müsaade etmemiştim. Onun gözünde çok çekici kadınlardı hepsi şüphesiz, gelgelelim aynı zamanda öyle olmadıklarının da farkındaydı. Tüm bunlar bana garip geliyordu.

Van Vechten, sanki şüphe edercesine, bir süreliğine susuyordu (az önce anlattığıma benzer birkaç sohbet geçmişti aramızda). Önce kaldırıma sonra karşıya, ardından yine etekli, kısacık şortlu, göğüsleri neredeyse bütünüyle ortada olan bu görünürde kadınlara bakıyor, arzuyla takdir ediyordu her birini. İşin ilginç yanı, sanki belirsiz yahut yanıltıcı cinsiyetlerinden değil de başka bir şeyden şüphe ediyormuş gibi gözüküyordu.

"Hayır, hayatta olmaz, hayatım boyunca hiçbir zaman bu işi parayla yapmadım ben" diyordu sonunda, bu düşünceyi bütünüyle ihtimal dışında bırakarak. "Ve bu saatten sonra da yapacak değilim."

Bu söylediği doğruydu muhtemelen, işin aslı, gördüğüm kadarıyla fahişelerle takılan biri değildi. Belki hiçbir zaman böyle bir ihtiyaç duymamıştı; belki boyu posu, saman sarısı saçları, büyüleyici dişleri, ışığa göre suya benzer bir nitelik kazanan açık mavi gözleri onda gördüğüm ve, ister şimdi ister geçmişte görüştüğü kadınların gözünden kaçmasının olanak dahilinde olmadığını düşündüğüm o itici unsuru ortadan kaldırmak yahut gizlemek için yeterli olmuştu –nasıl tarif edeceğimi bilemiyorum; kibir, abartılı ve eğlenceli bir cana yakınlık, merhametsizlik karışımı bir şey ve bunların hepsi de, belli belirsiz de olsa, yüzünden okunuyordu–; yaradılışında olan bir şeydi bu, yaşla alakası yoktu. Pekâlâ yanılıyor da olabilirdim elbette, bu konuda defalarca yanılmıştım neticede; dikkat çekici kadınların hakikaten mide bulandırıcı heriflere âşık yahut teslim olduğuna tanıklık etmiştim pek çok kere, üstelik o öyle mide bulandırıcı falan da değildi. Ve her ne kadar şimdi gençliğinden eser kalmamış olsa da dediğim gibi kendine hayli iyi bakmıştı. Gelgelelim bu, tanıdığım kimi kadınların veya kız arkadaşlarımın gece hep beraber dışarı çıktığımızda ondan kaçmak yahut onu geçiştirmek şöyle dursun, neden onunla memnun mesut, hem de bazen gruptan hafif ayrılarak, yani sohbete onu da dahil ederek değil de –her halükârda oradaydı sonuçta ve onu bizzat ben takdim

etmiştim– özel olarak, sadece onunla konuşmaktan söz ediyorum, muhabbet ettiklerini açıklamaya yetmiyordu. Onları gülerken gördüğümde her fırsatta yaptığı o bayat esprileri yaptığını düşünüyordum, pişkinliğine veya dalkavukluğuna yoruyordum bazen de; gençlerin zaafı vardır kendilerine dalkavukluk edilmesine, öyle ki pek çoğunu elde etmek için, ne konuda olursa olsun, genellikle şöyle iyi bir doz yağ çekmek yeterlidir.

Gözümü Van Vechten'den ayırmıyordum, görevim de buydu bir bakıma ve Muriel'e faydam dokunsun istiyordum; iki üç kez genç bir kadınla, artık her neredeysek oranın tuvaletlerine yöneldiğini gördüm. Ne kadar süre ortadan kaybolduklarını akıldan hesaplıyordum ve her seferinde de içeride en fazla bir çizgi kokain çekecek ya da benzeri başka bir şey yapacak kadar kaldıklarını, (kokain sonraki yıllardaki kadar yaygın değildi o zamanlar ama kullanılmaya başlanmış, korkutucu bir şey olmaktan çıkmıştı ve Van Vechten'in çok parası vardı, bunu bir taktik olarak görüp bizden biriymiş gibi davranmak, bize yaltaklanmak için satın alabilirdi pekâlâ), bu sürenin hızlı bir saksoya bile imkân vermeyecek kadar kısa olduğunu düşünüyordum. Bu tabiri ve çok daha kaba olan diğerlerini onun yanındayken kullanıyordum. Öyle kendiliğinden çıkmıyorlardı ağzımdan (hep oldukça terbiyeli biri olmuşumdur) ama Muriel uymakta zorlandığım başka talimatların yanı sıra bana böyle yapmamı emretmişti: "Böbürlen. Övün. Kadınlardan bahsederken kaba, hatta saygısız gözükmekten çekinme. Hatta ne kadar kaba ve saygısız olursan o kadar iyi, abart gitsin. Sefili ve vicdansızı oyna ve ne tepki vereceğine bak, anlayışlı, hatta benzer şekilde mi yaklaşıyor, sana alkış mı tutuyor yoksa seni kınıyor mu?" Bunlar yabancısı ve karşı olduğum şeylerdi ama kendimi zorladım ve sanki Muriel'in uzaktan ve körlemesine yönettiği bir filmin ne takdir ne de alkış alacak –bu, yani rolü nasıl canlandırdığımı görmemesi bende hayal kırıklığı yaratıyor ve canımı yakıyordu– oyuncusuymuşum gibi bana denileni yaptım. Kısa bir süre içinde hiç tatmadığım sözde zaferlerim hakkında rahat rahat böbürlenir, sanki kişilikten yoksunlarmış, değiş tokuş edilebilirlermiş, birer nesneymiş, hıyarmış, enginarmış, karpuzmuş, un yahut et çuvalıymış gibi kadınları metalaştırır olmuştum. Böylesi vicdansız konuştuğumu duyan Van Vechten ilk başlarda, sanki saygılı tabiatımın bütünüyle farkındaymış, Muriel'in evinde, akşam yemeklerinde, yer yer dışarıda ve

poker oyunlarındaki halimi tavrımı, Beatriz'e ve çocuklarına, son derece kibar davrandığım Flavia'ya ve hatta kendilerine duyduğum antipatiyi gizlemek için elimden geleni yaptığım sinsi Marcela ve Gloria'ya yaklaşımımı görüp de hakkımda edindiği izlenimle şimdiki davranışımı bağdaştıramıyormuş gibi gözlerini kısarak bakıyordu bana –gözleri buzulları andırıyordu o zaman– ve beni yarı lütufkâr yarı şaşkın bir edayla dinliyordu.

Ama insan her şeye çabucak alışıverir işte ve her türlü düşünce yer değiştirebilir bir diğeriyle. Sanıyorum işteyken rol yaptığıma ve gerçek yüzümü dışarıda özgür ve serbest takılırken gösterdiğime kanaat getirdi ve çok geçmeden aşağılayıcı ve kaba dilime, yağmacı davranışlarıma uyum sağladı. Gerçi "davranış" sözcüğü tam da doğru değil aslında: Kız arkadaşlarıma, tek gecelik ilişkiler yaşadığım kadınlara ve yeni tanıştıklarıma (o yılların insana kucak açan gecelerinde hep yeni birileriyle tanışılırdı) her zaman nasıl davranıyorduysam yine öyle davranıyordum –başka türlü bir davranış hâlihazırdaki kız arkadaşlarımı ve yeni tanıştıklarımı hayrete düşürürdü– ama sonrasında kalpsizin tekiymişim gibi bahsediyordum hepsinden ve Van Vechten'e bazen hiç yaşanmamış veya yaşandıysa da ona anlattığım kadar çıkarcı ve faydacı bir tutum sergilemediğim, kendimi sahtekâr, kayıtsız ve düzenbaz bir insan gibi sunarken aslında hiç de öyle davranmadığım rezil maceralar anlatıyordum. Davranışlarımdan çok anlattıklarımdı asıl mağrur ve art niyetli olan. Muriel'in tavsiyesine uydum: "Karşındakini konuşturmanın en iyi yolu kendi zaferlerinle böbürlenmektir, o da nihayetinde kendininkileri anlatacaktır, ne kadar eski oldukları önemsizdir, şaşmaz bir yöntemdir bu." Ve evet, Muriel haklıydı, nadiren şaşar bu yöntem.

VI

Dalavereden ve düzenbazlıktan, öykünmeden haz duyan insanlar vardır; ağlarını örmek için devasa bir sabır gösterirler. Uzun mu uzun şimdiki zamanı bir gözlerini belirsiz, ne zaman geleceği belli olmayan yahut kendileri karar verdikleri an şimdiki zamana ve neredeyse hemen ardından da geçmişe dönüşen geleceğe dikerek yaşamaya muktedirdirler. Bazen intikam anını uzatır veya ertelerler, istedikleri intikamsa tabii veya başarı anını uzatır yahut ertelerler, ulaşacakları bir amaçları varsa tabii ya da planlarının mutlak surette meyve vereceği anı uzatır veya ertelerler, bir plan kurmuşlarsa tabii; ve bazen o kadar uzun süre beklerler ki sonunda hiçbir şey gerçekleşmez ve her şey imgelemlerinde çürüyüp gider. Daimi bir gizlilik ve ketumiyet içinde hareket eden insanlar vardır ve onlar da ağlarını hiçbir zaman bozmama konusunda sabır gösterirler. Gariptir ama bundan asla yorulmazlar, asla özlemezler şeffaflığı, basitliği ve duruluğu, açık oynamayı, birinin gözlerinin içine bakmayı ve, "Bunu istiyorum ve bunu yapacağım. Kafanı daha fazla karıştırmak, seni daha fazla kandırmak istemiyorum. Sana yalan söyledim, başka biri gibi davrandım ve bunu çok uzun zamandır, neredeyse tanıştığımız günden beri yapıyorum. Böyle gerekti ya da kendimi buna mecbur hissettim, emirlere itaat ediyordum yahut mutluluğum buna bağlıydı veya ben öyle olduğunu sandım. Zayıftım ya da başkalarına sadıktım, seni sonsuza dek kaybetmekten korktum veya böyle davranmam gerektiğine ikna edildim. Benim için çok önemliydin yahut hiç umurumda değildin, kendime rağmen, vicdanıma rağmen kandırdım seni ya da çocuk oyuncağıydı seni kandırmak, her şeyimdin sen benim veya bir hiçtin benim için, ne fark eder, ne fark eder ki şu anda. Kendimi kötü hissediyorum, bitap düştüm. Sonsuz bir uğraş gerektiriyor hakikati saklamak veya yalanlar söylemek, devasa bir uğraş bunu sürdürmek, hele de hangilerinin yalan olduğunu anımsamak. Pot kırma, fark etmeden kendimle çelişme, yakayı ele verme, istemeden sözümden dönme

korkusu beni süngümü hiçbir zaman düşürmemeye mecbur kılıyor ve bu çok yorucu oluyor. Sorumluluğum azaldı şimdi, beni denemekten alıkoyacak denli büyük değil artık, dolayısıyla ne var ne yoksa söyleyeceğim sana. Her halükârda yalanlarım uzak bir geçmişe dayanıyor, olanlar oldu ve geri dönüşü yok artık, geçmişe dönmek de mümkün değil. Gelinen noktada gerçek diye bir şey yok, değiştirildi başkalarıyla ve sadece o sahtekârlıktan bu yana yaşadıklarımızın bir önemi var. Belki de o uzak aldatmaca gerçeğe dönüştü. Bundan sonra çok da bir şey değişmeyecek esasında çünkü bir zamanlar gerçek olanı biliyorsun şimdi. Artık gerçek o değil. Ve şimdi dinlenmem gerek" demeyi.

Evet, bunları söylemek, işleri düzeltmek ve itirafta bulunmak için herhangi bir istek duymayan kimi talihli insanlar vardır. Ben onlardan biri değilim ne yazık ki çünkü yaşayan hiç kimseye, hele de ölüp gitmiş olanlara hiçbir zaman anlatamayacağı bir sır saklayan gruba dahilim ben. İnsan kendini ikna ediyor bunun küçük, önemsiz ve hiçbir surette hayatlarımızı etkilemeyen bir sır olduğuna, böyle şeylerin her zaman, bilhassa da gençlikte yaşandığına, düşünmeden yapıldığına ve aslında bir anlam taşımadığına ve dolayısıyla bilinmeleri için de bir sebep olmadığına. Gelgelelim bunu, gençken yaptıklarımı ve yaşananları hatırlamadığım tek bir gün olmadı. İşin aslı ciddi bir durum değil, değildi, kimseye zarar vermedim sanıyorum. Ama her ihtimale karşı, kendi iyiliğimiz için, kendi iyiliğim için, hatta belki kızlarımın ve bilhassa da karımın iyiliği için sırrımı korumaya devam etmek daha iyi. Ve burada söylediğimde (ama burası gerçeklik değil) hepiniz saklamalısınız sırrımı ve susmalısınız benimle beraber, sanki bu sizin başınıza gelen önemsiz bir şeymişçesine, her biriniz söylentinin dillerinden biriymişçesine, rüzgârı kendinize ulak atı yapıp doğudan, takatsiz batıya kadar, her yerde anlatıp duramazsınız. Başkaları benim hikâyemi dinlemek isterse şayet, tek bir kelime bile etmeyin lütfen. Salt eğlence olsun diye veya kayıtsızca uzağa ve ardından biraz daha uzağa saçtıktan hemen sonra unutacakları faydasız bilgiler toplamak için isteyeceklerdir bunu sizden.

Açık olmamak, gizlenmek ve beklemek beni rahatsız ediyordu. Van Vechten'e neyin peşinde olduğumu söyleyebilmek –gerçi Muriel'in vicdanı el vermediğinden ben de pek bilmiyordum neyin peşinde olduğumu– ve bu pantomime, bu refakate mümkün olan ilk fırsatta bir son vermek, genel olarak hoşlanmadığım yahut çok geçmeden rahatsız olmaya başlayacağım varlığından kurtulmak isterdim. Sempatik olmadığından ya da buna uğraşmadığından değil, aradaki devasa yaş farkına rağmen pek çok arkadaşım onunla çok iyi anlaşıyordu, beklediğimden çok daha iyi karşılanmıştı. İlk başta, yanımda onunla çıkageldiğimde hepsi de ona Mars'tan gelmiş biri gibi baktı ama çok geçmeden hayli uyum sağlamayı –mümkün olduğu ölçüde tabii– ve davetsiz bir misafir, bir bela yahut başımıza diktiğim bir bekçi gibi algılanmamayı başardı. Elinden geleni yapıyordu, neşeli ve eğlenceliydi, sorulduğunda tavsiyelerde bulunuyordu; tanıdıklarım haliyle onu deneyimli bir insan olarak görüyorlardı, ayrıca ona rahatsızlıkları ve kaygıları konusunda danışıyorlardı da; doktorlar hemen her ortamda avantajlıdır, hemen her şey onların lehinedir. Bize sayısız içki ısmarlıyordu; kişinin kabul görmesini kolaylaştıran bir durumdur bu her zaman ve gecenin sonunda –gece sonuna kadar dayanabilirse şayet, gençler hâlâ kıpır kıpırken kimi yaşı geçkin insanlar anlaşılır bir şekilde yorulur– o ihtişamlı arabasıyla her birimizi evimize bırakıyordu, bir anda özel bir şoförümüz oluyordu adeta ve bu büyük bir konfor, bir nimetti, bizi hiç de azımsanmayacak bir taksi ücreti ödemekten veya artık her neyi fazla kaçırdıysak onun etkisinde eve uzun bir yürüyüş yapmaktan kurtarıyordu. Van Vechten bu zahmete girmesinin bahanesi olarak kızların sabaha karşı bir başlarına dönmesine müsaade edemeyeceğini öne sürüyor, hanımlara her zaman eşlik etmek gerektiğini, kendisinin bu şekilde yetiştirildiğini söylüyor, onun geri kafalılığından faydalanmamızı salık veriyordu.

Hemen hiçbir zaman akla en yatkın rotayı çizmediğini, bizi, gereksiz tur atmasını veya yolu uzatmasını engelleyecek biçimde, kendisi için en uygun sıralamayla bırakmadığını, hep indireceği son kişinin bir kız olmasına, yani bizi sepetledikten sonra onunla arabada yalnız kalmaya özen gösterdiğini fark ettim. Kızların hemen hepsine şaka yollu, "Ee, geçen akşam Doktor'la nasıl gitti bakalım? Belli ki seninle yalnız kalmak istiyordu ve herhalde sen de bu durumdan hoşnutsuz değildin" diyebilecek durumdaydım; o kadar samimiyet vardı aramızda. Yaşı geçkin bir adamın temelde genç bir kadınla bir yere varmasının kolay olmadığını biliyordum ama aynı zamanda bu genç kadınların pek çoğunun –en azından her geceyi dışarıda geçirdikleri müddetçe, ki bu onlarcasının geçtiği bir evredir– karşısındaki adamın parasından, görünüşünden veya temsil ettiklerinden, kendine olan güveninden etkilendiğini, bu tecrübeli adamın, hele de arzusuna erişmeden önce ve eriştikten sonra övgüler diziyorsa, rahatlıkla gözlerini kamaştırdığını da pekâlâ biliyordum. Kendilerinden fazlasıyla büyük erkeklerin ilgisini çektiklerini fark ettiklerinde büyük bir mutluluğa kapılan, hele hele onlara eşsiz bir zevk tattırabildiklerini gördüklerinde başları gerçekten göğe eren genç kızlar vardır; kendilerine söylenen budur çünkü: "Bunca yıl içinde sayısız kadın tanıdım ama hayatımda hiç ama hiç böyle bir şey yaşamadım, bak ciddi söylüyorum..." Hiçbir şeyi ihtimal dışı bırakmamak gerektiğini çabuk öğrendim; en olasılıksız görünen şeyler gerçek olabilirler. İnsan belli bir olgunluğa ulaştıktan sonra gençlerin bazen nasıl da kolay kandırılabildiğini bilmek utanç verici oluyor.

Bir kız arkadaşıma, tanıdığıma yahut eski sevgilime ne zaman bunu yahut bir benzerini söylesem, (sevgili sözcüğünü en geniş anlamıyla, tek seferlik ilişkileri de kapsayacak şekilde kullanıyorum) sanki gecenin sonunda bir şey olmuş da bu konuda konuşmamayı tercih ediyorlarmış yahut yaşananları unutmak istiyorlarmış gibi, ciddiyete kayan bir sessizlikle karşılaşıyordum, ardından da alelacele konuyu değiştiriyorlardı. Dolayısıyla ben de nihayetinde Van Vechten'e sordum:

"Geçen gece Maru'yla nasıl gitti? Onunla yalnız kalmak istediğin çok belliydi. En son onu bırakmak için amma da yol yaptın."

İlk kez böyle açık açık soruyordum, Van Vechten en ufak bir çekince duymadan, sanki yakayı ele vermek yahut ne denli sıradan olursa olsun taktiğinin kadrinin bilinmesi onu eğlendiriyormuşça-

sına gülümsedi. Yahut kendisine böbürlenme imkânı sunduğum için minnettarmışçasına.

"O kadar mı belliydi?"

"Yani, diğerleri konusunda bir şey diyemem, hepsinin kafası bir dünyaydı. Ben iki üç sefer fark ettim. Merak etme, bir dahaki sefere sen bizi eve bırakırken bundan bahsedip de seni utandıracak değilim. Bu yüzden alay edecek de değilim. Zaten öyle bir şey yaparsam bu iş biter. Kızların içine kurt düşer, kendilerini kötü hisseder ve sona kalmaya razı gelmezler. Neyse, söylesene nasıl gitti? Diğer seferler nasıldı? Bir şey oldu mu bari?"

Bu ilk sorguda öyle aman aman böbürlenmedi doğrusu. Henüz güvenini bütünüyle kazanmış değildim, Doktor (yani "Jorge"; kendisine bu şekilde hitap etmem konusunda ısrarcıydı zira, bilhassa da başkalarının yanında) birbirimize ne derecede benzediğimizden emin değildi henüz, herhangi bir benzerlik söz konusuysa tabii. Bana anlatmakta, sorumu cevaplamakta hafif isteksizdi, üstünkörü bir yanıt vermekle yetindi.

"Yani, bazı geceler oldu, bazı geceler olmadı. Ama senin şu kızlar hiç de zorluk çıkarmıyorlar, ne şanslısın. Yaşlarımızı hesaba katarsak şikâyet edemem doğrusu."

"Sana yol gösterip tavsiyelerde bulunabilirim. İhtiyacın olduğunu sanmıyorum gerçi, hepsinin ciğerini okuyor olmalısın. Ama her grupta ve her yerde olduğu gibi bizimkinde de kimileri diğerlerinden daha orospudur." Normal şartlar altında içlerinden birinin bile davranışlarını bu şekilde tanımlamazdım asla ama Muriel bana sefili ve vicdansızı oynamamı ve bu şekilde onu da buna teşvik etmemi salık vermişti, tabii gerçekten böyle veya böyle olabilecek biriydiyse. Olabilirmiş gibi de gözüküyordu gayet. O fırsat verildiğinde öyle olmayacak tek bir erkek yoktur neredeyse. Biliyordum bunu; genelde öyle olmasam da biliyordum.

Bunun birkaç gün sonrasında ona yeni tanıştığım kızlarla yaşadığım sözde maceraları anlatarak hava attım; ki genellikle böyleleri daha bir makbul sayılır, daha çok kıskançlığa sebep olurdu: Bir hatun bana asılmış ve nihayetinde, üstü açık, bahçelik alanları da olan La Riviera'nın ya da işte artık her neredeysek oranın kuytu bir köşesinde sakso çekmişti; Pintor Goya'da bakanlardan birinin taş gibi kızıyla yiyişmiştim; her iki özelliğinden, hem bakanın kızı hem de taş gibi olduğundan dolayı herkesçe tanınan bir hatundu

üstelik bu; sonrasında onu eve götürmüş ve iki kez becermiştim. Kullandığım dil bu veya daha beteriydi elbette. Bunların hiçbiri gerçekte yaşanmamıştı ama onun çıkmadığı gecelerde yaşandığını söylemiştim işte; her zaman bizimle takılmıyordu, sözde ritmimize ayak uyduramıyordu ama bunun asıl sebebi sorumlulukları, ailevi ve mesleki durumlarıydı. "Sözde" diyorum çünkü o dönem ona eşlik etmediğim pek çok gece ben de hiçbir yere gitmiyor, evde oturuyor veya Muriel evde olmasa bile gece geç saatlere kadar onun evinde vakit geçiriyor (yapımcılığını Harry Alan Towers'ın üstlendiği ve senaryosunda katkım olan, benim dönemime denk gelen tek filminin çekimlerine başlamıştı), o teferruatlı yazar listelerini hazırlıyor ya da başka ıvır vızır bir işle uğraşıyor, Beatriz ve çocuklarına sessiz sedasız refakat ediyor, Beatriz'in kararlılıktan yoksun bir biçimde piyano çalışını dinliyordum; çabuk yoruluyordu. O dönem Beatriz ve Van Vechten'in arada sırada vuku bulan kutsal buluşmalarının her iki taraf için de yalnızca işlevsel olduğundan şüphem kalmamıştı artık. Görebildiğim kadarıyla Van Vechten kendisinden neredeyse yirmi yaş genç bir kadınla ara ara düzüşme şansını tepecek bir adam değildi; kendisinden otuz beş yaş küçük olanların dünyasının kapıları ona daha yeni açılmıştı.

Doktor tongaya bastı ve ayrıntılı bir şekilde anlatmaya koyuldu; yaşı bunu yapmasına engel değildi. Kimi, hani neredeyse münasebetsiz denebilecek, çocuksu özellikleri, iflah olmaz bir toyluğu vardı.

"Pekâlâ, şu Maru denen kız, geçen gece onu eve bıraktığımda ailesinin evinin kapısının önünde, arabada ağzına aldı. Nasıl ama?"

Hayranlığımı belli etmek üzere ıslık çaldım, sadece ona alkış tutmak da değildi niyetim, hakikaten şaşırmıştım. Gelgelelim onun bu anlattığı da benimkilerden daha hayali olabilirdi rahatlıkla. Ama bana öyle gelmedi, gerçekti kanımca.

"Gerçekten mi? O kadar ha? Dürüst olmak gerekirse böyle bir şey beklemiyordum. Peki bunu nasıl başardın? Hani seni hafife alıyor falan değilim elbette, müthiş bir tipin olduğunu, Amerikalı yahut İngiliz aktörlere benzediğini sen de gayet iyi biliyorsun. Ama öte yandan en aşağı babası yaşındasın, ne bileyim ayrıca kusura bakma ama bu fikir ondan çıkmış gibi gelmiyor bana. Olsa olsa göğüslerine dokunmana izin vermiştir ya da, çok ısrar ettiğin için, sana göğüslerini göstermiş ama elletmemiştir diye düşünmüştüm. Seni rencide ettiysem kusura bakma, niyetim bu değildi ama yani, sen de beni an-

lamalısın, ne ikna kabiliyeti varmış sende yahu. Nasıl oldu, anlatsana. Karşılığında bir şey mi teklif ettin? Ömür boyu tıbbi yardım mesela, ha? Göğsünü dinlemeyi önerdin de olaylar gelişti mi, ne oldu?"

Yumuşak bir tonla, yarı şaşkın yarı şakacı bir edayla konuşuyordum. Celia'nın da katıldığı poker gecesinden beri, bana sorduğu onca ulu orta sorudan sonra onunla hafif kafa bulmaya cüret edebiliyordum. Bu kez biraz abartmıştım belki. Başta tepkimi hiç de komik bulmadığını fark ettim; sanki birini baştan çıkarmaya muktedir değilmiş gibi davranmam hakikaten sinirine dokunmuştu. Gözleri buz kesti, bakışları sertleşti, zafer madalyasını taktığı müddetçe, yani bana olanları anlattığı süre boyunca yüzünde olan o dikdörtgen gülümsemesi yitip gitti. Olduğundan çok daha genç göründüğünden, gençliğinden bu yana hiç değişmediğine inanan insanlardandı. Aptal değillerse buna sadece ara ara ve yalnız olduklarında inanırlar, yoksa değiştiklerini bilirler aslında ve Van Vechten aptal değildi. Kusursuz fiziğiyle gurur duyuyor ve ondan yararlanıyordu ama öyle budalanın biri falan değildi, ayna karşısında kör bir adam da değildi veya kim bilir aynası her sabah gördüğü, kendisinden çok daha yıpranmış gözüken ve ona gerçek yaşını hatırlatan bir kadındı belki de. Onu neredeyse hiçbir yere götürmezdi, karısını yani. Belki de Muriel ve Beatriz'inki gibi birbirinden bütünüyle ayrı hayatları vardı ya da kim bilir daha bile ayrıydı belki onların hayatı ve sadece şu lanet boşanma yasasını bekliyorlardı. Sabırsızlık yahut çaresizlikle bu yasayı bekleyen sayısız çift vardı. En aşağı kırk sene boyunca birbirlerine katlanmak zorunda kalmış, korkunç çiftler vardı. İşin aslı asırlardır katlanıyorlardı birbirlerine, otuzlu yılların o kısa ateşkesi pek bir şey değiştirmemişti ne de olsa.

Birkaç saniyenin ardından bakışları yumuşadı, gülümsemesi yeniden yerleşti yüzüne, cazibesini ve silahını kuşandı yine. Dahası, zoraki bir şekilde mi bilmiyorum ama, benim söylediklerim üzerine bir kahkaha patlattı.

"Ömür boyu tıbbi yardım. Göğsünü dinlemek" diye tekrarladı. "Kıvrak bir zekân, ince bir espri anlayışın var valla. Hakikaten komiksin. Ama şunu unuttun; kist olup olmadığını kontrol etmeyi de önerebilirdim pekâlâ, ha ne dersin? Doğrudan ellerdim böylece. Gerçi bu yaştaki kızların aklına bile gelmeyen bir şey bu. Ama ben karşılığında bir şey önermem, söyledim sana bunu. Bu işi hiçbir zaman para ödeyerek yapmadım ve senin yarı şaka yollu önerdiğin şey buna benzer bir şey. Gerçi çok cüzi bir bedel, o ayrı."

Bu son cümleleri söylerken gülümsemesi yüzünden eksik olmamıştı ama ses tonu bir parça ciddileşmişti. Yanlış anlamaması için bir an önce duruma açıklık getirdim:

"Yarı şaka yollu değildi, Jorge. Tamamen şakaydı. Peki o halde? Ne oldu, nasıl oldu? Öyle birdenbire mi oldu yani? Ağzım açık kaldı doğrusu. Şapka çıkarılacak adamsın" dedim ve sanki gerçekten de şapka çıkarıyormuş gibi bir hareket yaptım.

"Yöntemlerimi sana anlatacağımı mı sanıyorsun, Juan." Şimdi yine içtenlikle gülümsedi, pohpohlanmak herkesi yumuşatır ve sıklıkla mahvımıza, yıkımımıza sebep olur. Daha çok konuşmaya iter bizi şüphesiz.

"Hiç değilse bir ipucu ver. İşi uzmanından öğreneyim." Bunu der demez dilimi tuttum; yine fazla abartmıştım ve aynı şekilde sinir olacaktı belli ki. "Hadi ama, beni yalvartma. Ne de olsa tüm bu hatunlarla seni ben tanıştırdım."

Tereddüt etti. Hayır, aptal değildi ve beni Maru'yla her ne yaşandıysa sırf Maru istediği için, kendisinin ricası olmadan, herhangi bir dolap dönmeden, öyle kendiliğinden gelişip de yaşandığına ikna edebilirmiş gibi davranması mümkün değildi. Gerçi Maru oldukça çılgın bir kızdı ve en ufak bir fırsatta, yerli yersiz, bir kahkaha patlatıverirdi, Doktor'un antika esprilerine de kasıla kasıla gülmüş olabilirdi pekâlâ. Ama bununla ona direksiyon başında, Madrid'in göbeğinde oral seks yapmak arasında dev bir uçurum vardı. Omuz silkti ve gizemli takılmaya karar verdi, gelgelelim henüz açık etmek istemediği yöntemleri hakkında böbürlenme arzusu duyduğunu fark ettim yine de. Bir sonraki sefer çok daha fazla şey anlatacağından en ufak bir şüphem yoktu.

"Mesele sadece bir şeyi nasıl elde edeceğin değil Juan" dedi ve bunu gerçekten de bir uzman edasıyla söyledi, belki de o kadar abartmamıştım, "aynı zamanda onu seni en tatmin edecek şekilde elde etmek. Ve aslında bunu istemedikleri ama sana hayır diyemedikleri zaman yapmaktan daha tatmin edici hiçbir şey yoktur. Ve sonra, seni temin ederim ki, bir kez evet demeye mecbur olduklarını fark ettikten sonra çoğunluğu ister zaten. Bir kez tadına baktıktan sonra isterler ama ilk seferinde başka çarelerinin olmadığının anısını, bilgisini ve hıncını her daim taşırlar. Ve eminim hiç tatmamışsındır ama yeni bir arzuyla iç içe geçmiş eski bir hınç gibisi yoktur."

Söylediği şey müphem, hatta bir parça esrarlıydı, ne ki bahse değer geldi bana, demek istediğim, Muriel'e bahsetmeye değer geldi. Van Vechten'in söyledikleri patronumun konuyu ilk açışında bana yarı açık cümlelerle anlattıklarıyla, belki de arkadaşına karşı "hani şu ömür boyu sürenlerden, amansız bir garez besleyen kindarın, namussuzun teki tarafından" içine ekilen şüphe tohumlarıyla ilgili olabilirdi. Muriel kulağına gelen ve yavaş yavaş beni devreye sokmasına neden olan çirkin hikâyeyi açıkça sorması durumunda Doktor'un kendini bu şekilde savunacağını, bunların "saçma sapan yalanlar, çevrilen aşağılık dolaplar" art niyetli palavralar olduğunu söyleyeceğini düşünüyordu. O ilk cümleler, tıpkı tüm dünyanın söylediği diğer ilk cümleler gibi, hafızama kazınmıştı: "Beni konuyu öylece kapatmaktan, hepten gerçek dışı addedip yok saymaktan, hatta kulak vermemekten alıkoyan şu ki, bana anlatılanlara göre, Doktor bir kadına veya belki pek çok kadına edepsiz bir şekilde davranmış. İstersen bana eski kafalı ya da ne istiyorsan onu de ama benim için bu bağışlanamaz bir şey, olabilecek en kötü şey. İnsan bundan daha fazla alçalamaz." Şimdi Van Vechten kendisini "bunu istemedikleri ama sana hayır diyemedikleri zaman" yapmaktan daha çok tatmin eden hiçbir şey olmadığını açıklamış ve "mecbur olduklarını fark etmekten", "ilk seferinde başka çarelerinin olmamasından" ve "eski bir hınçtan" bahsetmişti. Söylediklerini, daha ağzından çıktığı anda, kelimesi kelimesine aklımda tutmaya çalışmıştım, bu konuda her zaman çok başarılı olmuşumdur, insanların benim huzurumda söylediklerini, uzun uzadıya verilen konferansvari bir şey olmadığı sürece, özetlemeden, yorumlamadan, yaklaşık ifadelerle değil de hep *verbatim** aktarabilmişimdir. Ne kadar karmaşık bulursam bulayım Muriel'e tekrarlayabilecek durumdaydım; eminim onun için benim için ifade ettiğinden çok

* (Lat.) Kelimesi kelimesine. (ç. n.)

daha fazla anlam ifade edecekti, hatta belki konuyu açıklığa bile kavuşturabilirdi. Kafamı en çok karıştıran mesele şuydu: Şayet Van Vechten bir ücret ödemiyor, karşılığında başka bir şey teklif etmiyorduysa Maru'nun yahut başka bir tanıdığımın istemediği halde ona evet demesi için ortada bir sebep göremiyordum. Tecavüz, fiziksel tehdit; Doktor'un böyle şeyler yapabilecek bir adam olduğunu düşünmüyordum. Durum bu olsaydı Muriel "edepsiz" gibi ılımlı ve ahlaki bir tabir kullanmazdı. Bu, güç kullanarak yapılan herhangi bir davranış yahut tecavüz için fazla hafif bir sözcüktü.

Böylece patronumu film çekimlerinin ortasında rahatsız etme cüretini gösterdim: İki gün sonrası için randevulaştık, birkaç stüdyo çekimi için Madrid'e dönüyor olmasını fırsat bilip sabah çok erken saatte buluşacaktık; dış mekân çekimleri söz konusu olduğunda günlerini evden uzakta, çoğunlukla Ávila, Salamanca, La Granja ve El Escorial'da geçiriyordu zira, sonrasında Baeza ve Úbeda'ya ve oradan da son olarak Barselona'ya geçmeleri gerekecekti. O kısa süreli ziyareti sırasında eve uğramayacaktı, işi başından aşkındı, film ekibiyle beraber otelde kalacaktı. Geldiğimde İngiliz aktör Herbert Lom'un amansız bir konuşmasının çekimleriyle uğraşıyordu; Lom benim için Jack Palance kadar efsanevi bir aktör değildi ama tanıdığım, hayran olduğum biriydi, işin aslı çocukluk dönemime ait iki film birden sinemalarından bu yana korkardım da kendisinden; sayısız filmini izlemiştim, çoğunlukla az çok düzeyli veya egzotik bir kötü adamı oynardı (genelde Doğu'ya özgü kostümler giyerdi). Sesinin güzelliğini ve zarif İngiliz aksanını bizzat teyit etmiş oldum, gelgelelim o günden sonra, doksan beş yaşında hayata gözlerini kapamasının ardından öğrendim ki aslında Çekmiş –hatta Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nda doğmuş– ve İngiltere'ye, Nazi işgalinden kaçarak yirmi bir yaşındayken gelmiş; meslek hayatında kullanmak üzere seçtiği ad ne kadar basit, kolay ve kısaysa asıl adı o kadar çetrefilli ve uzun, telaffuzu o kadar zordu: Kuchačevič ze Schluderpacheru idi adı; ne ekranda ne de afişlerde kullanılmasına müsaade ederlerdi herhalde. Önemli filmlerde yardımcı oyuncu olarak rol almıştı; *Savaş ve Barış*'ta muhtemelen benzerliğinden çok kısa boylu olmasından dolayı Napoléon'u oynamıştı, gerçi geniş alnına düşen saç lülesinin de yardımı olmuştu herhalde; *Kaptan Nemo*'yu, *Opera'daki Hayalet*'i ve *Kadın Katilleri*'ndeki katillerden birini canlandırmıştı, *Spartaküs*'te Kilikyalı bir elçiye hayat vermişti ama hepsinden öte *El*

Sid'deki Murâbıt Yûsuf bin Tâşfîn rolüyle korkutmuştu beni; film boyu baştan ayağa siyahlar içindeydi (sadece gözleri gözüküyordu), davul ve kös çalan ordularıyla benim ülkemde karaya çıkıyordu. On birinci yüzyılda aslında neler yaşandığının çok bir önemi yoktu; kurguda yahut kurgu olarak algılananda her zaman çabuk yayılır panik.

Gerçek şu ki Muriel benimle ilgilenmek ve söyleyeceklerimi dinlemek üzere çekimlere ara verdiğinde ekibin kalanı anında dağıldı ama Herbert Lom, tanıştırılmamızın ardından, kim bilir belki de konsantrasyonunu kaybetmemek için, yerinden kımıldamadı, olduğu yerde kaldı. Tabakasından bir sigara aldı, ufak kutusundan çıkardığı ağızlığına taktı ve başka zamanlara ait bir zarafetle içmeye koyuldu sigarasını. Kariyerindeki yükselişi altmışlı yılların sonunda durma noktasına gelmişti artık ve bir yandan Müfettiş Clouseau'nun (*Pembe Panter* serisinde Clouseau'nun çılgın amirine hayat vermişti), öte yandansa Towers'ın ve hatta Jess Franco'nun eline düşmüştü (Franco'nun lezbiyen-hapishane fantezisi *Der heisse Tod*'unda ve kimsenin en iyi uyarlama olduğunu düşünmediği bir *Kont Dracula* filminde oynamıştı). Ne ki Muriel onun büyük bir sanatçı olduğunu düşünüyor ve ona sonsuz bir saygıyla yaklaşıyordu ("Vidor ve Huston'la, Mackendrick'le, Kubrick'le, Anthony Mann'la, Dassin'le ve Carol Reed'le çalıştı," diye haykırıyordu mest olmuş biçimde). Bana anlattığı kadarıyla aynı zamanda son derece kültürlü bir adamdı, Rico'nun aktardıklarına bakılırsa ölümünün sahte olduğu ve Shakespeare'in tüm eserlerini kaleme aldığı iddia edilen oyun yazarı Marlowe üzerine bir roman yazmıştı. Böylece, aktöre kabalık etmemek ve yanımızda Fransız kalmasını engellemek adına patronum raporumu İngilizce vermemi istedi. "Nasıl olsa neden bahsettiğimizi anlamayacak, anlasaydı da fark etmezdi zaten" dedi bana öncesinde İspanyolca olarak, "ama bize eşlik ettiği müddetçe hiçbir surette kendini dışlanmış veya kenara itilmiş hissetmesini istemiyorum." "Uzaklaşmasını isteyemez misiniz ya da biz başka bir köşeye geçemez miyiz?" diye sordum tedirgince. "Sizinle İngilizce konuşmamız fazlasıyla yapay gözükecek, öte yandan İngilizce konuşmaya o kadar da alışık değilim." Muriel Birleşik Devletler'de film çekmişti, bense kısa süreliğine İngiltere'ye gitmiştim sadece.

Kısa boyuna rağmen Lom'un oradaki varlığı beni hayli tedirgin ediyor veya basbayağı korkutuyordu ve bunun tek sebebi çocukken o karanlık salonda geçirdiğim kötü anlar da değildi (Lauren

Bacall ve Kenneth More ile birlikte rol aldığı, yine bir müfridi ve haini canlandırdığı *Kuzeybatı Sınırı*'ndaki o şapkalı hali gözümün önüne gelip duruyordu). Bakışları öyle keskindi ki bir mıknatıs gibi çekiyordu insanı içine ve öyle soğuktu ki huzursuz oluyordunuz neredeyse. İncecik (kalın denebilecek alt dudağıyla bütünüyle orantısız) üst dudağı o zamanlar altmışlı yaşlarında olmasına rağmen hâlâ koruduğu o alaycı zalimliğini yaymak üzere kullandığı en etkili silahlarından biriydi hiç şüphesiz. Gelgelelim davranışları cana yakındı, ifadesi dostaneydi; o hararetli kurmaca söylevi verdikten sonra rahatlamış ve halinden memnun gibi bir hali vardı; bir elinde sigarasını, diğerinde neredeyse bir sihirbaz edasıyla evirip çevirdiği android yeşili ipek bir mendil tutuyordu. "Olmaz, bunu nasıl yapabilirim ki evlat?" Ve Muriel tek gözüyle paylarcasına baktı bana. "Biraz edep adap öğren Juan. Bu seçkin adama saygı göster. Hadi öyleyse, çekimler yeniden başlamadan çok da vaktimiz yok. Ama önemli hiçbir şeyi atlayayım deme. Hadi, anlat bakalım." Ve beni teşvik etmek için İngilizce, "*So tell me*" diye ekledi. İspanyolcadan İngilizceye geçmekte en ufak bir zorluk çekmiyordu, daha önce Palance ve Towers'layken de tanık olmuştum buna.

Böylece kendimi zorladım ve Van Vechten'le yaptığım konuşmayı elimden gelen en iyi şekilde aktardım. Ara ara, sanki bu onu da ilgilendiren bir meseleymiş gibi, ama her şeyden öte kendini dışlanmış hissetmemesi için yüzümü Lom'a dönüyordum. Konuştuklarımız onu ne alakadar ediyordu ne de muhtemelen ona bir şey ifade ediyordu ama yine de, sanki şu her daim tetikte olan, çevresinde olup bitenlere dikkat kesilmeden edemeyen insanlardan biriymişçesine, sanki herhangi bir anlatı yahut sohbet ilgisini pekâlâ çekebilirmişçesine, mutlak bir ilgiyle dinlediğini fark ettim. Bir faydası dokunabilir düşüncesiyle hani şu her şeyi özümseyen aktörlerden biriydi belki de. Sıra Muriel'e Doktor'un, soruşturmamızda bir gelişme kaydetmemizi sağlayabileceğini düşündüğüm, son cümlelerini aktarmaya geldiğinde söylediklerini üstünkörü bir şekilde İngilizceye çevirdim ve hemen ardından İspanyolca tekrarlamak üzere kendisinden izin istedim. Öncesinde, benim için Yûsuf bin Tâşfîn ve Napoléon olan, seçkin Lom'dan özür diledim:

"Kusura bakmayın Bay Lom ama sözünü ettiğimiz arkadaşın bu noktada söyledikleri biraz muğlak ve karmaşıktı, dolayısıyla da Bay Muriel'e birebir aktarmam en iyisi olacaktır."

Herbert Lom elindeki mendili geniş geniş salladı ama bunu öyle abartılı bir şekilde yaptı ki kumaş burnuma sürtündü. Ve bu da hapşırmama, ardından bir kez ve bir kez daha hapşırmama neden oldu.

"Elbette" dedi ustalıkla sakındığı hapşırığımın kesildiğinden emin olduktan sonra. "Lafı mı olur. Yalnız müsaadenizle şunu söyleyeyim; konuştuklarınız pek bir ilginç. Lütfen, rahatına bak, Juan."

Adımı anında öğrenmişti. Sinematografik mazisini düşününce büyük bir onur duydum ve doğrusu bir parça da kaygılandım. Haklamayı düşündüklerine de aynı hürmeti gösterdiğine defalarca şahit olmuştum.

Eski arkadaşının dudaklarından dökülen cümleleri duyduğunda Muriel'in yüzüne bir kaygı ifadesi yerleşti, hatta belki hevesinin kırıldığı, hüsrana uğradığı da söylenebilirdi. Sanki elim boş dönmüş, en ufak bir gelişme kaydetmemiş olmamı yeğlermiş yahut ona verdiğim bilgiyi göz ardı etmek istermiş gibi bir hali vardı. Ne ki, aksine, söylediklerim üzerinde derin bir etki bırakmış gibi gözüküyordu.

"Gerçekten böyle mi söyledi?" diye sordu boğuk bir sesle, kuşkuya mahal verecek bir gedik ararcasına. "Aslında bunu istemedikleri ama sana hayır diyemedikleri zaman yapmaktan daha tatmin edici hiçbir şey yoktur,' mu dedi yani? Emin misin Juan?" Lom'a olan saygısından hâlâ İngilizce konuşuyordu ve bu cümleyi benden çok daha iyi ve düzgün bir şekilde çevirmişti İngilizceye.

"Yanıldığımı zannetmiyorum Bay Eduardo, yani Eduardo." Artık hiç yaptığım bir şey olmamasına rağmen o büyük aktörün varlığı "Bay" sözcüğünü eklemeye itmişti beni. Saygısızlık ettiğimi, başka bir deyişle, senli benli olduğumu düşünmesini istemiyordum. "Hafızam iyidir. Üç aşağı beş yukarı söylediği buydu. Sizin için herhangi bir durumu açıklığa kavuşturuyor ya da aydınlatıyor mu?"

"Olabilir. Peki ya sen ne yanıt verdin? Ağzından daha fazla laf almayı denedin mi? Senden dilini çözmeni, onu konuşturmanı istemiştim. Bana kalırsa bunun için iyi bir fırsat yakalamışsın."

"Evet, elbette. Ne demek istediğini tam anlamadığımı söyledim, bu hınçla neyi kastettiğini sordum. Açıklamasını istedim."

"Ne dedi?"

"Hiç. Güldü, yanıt vermedi. García Lorca'nın o diskoteğe takılan bir yeğeni yanımıza geldi ve konu dağıldı. Yarı Amerikalı bu yeğen, New York'ta dansçıydı. Çok güzeldir, benden birkaç yaş büyük. Doktor gözlerini kızın bacaklarından alamadı ve kızla sohbete girmeye çabaladı, gerçi onunla en ufak bir şansı olduğunu düşünmüyorum. Bir ressamla beraber kız. Neyse sonrasında konuya

dönmek istemedim işin aslı, fazla ilgili gözükmek istemedim. Belki de hata ettim. Ama bana ısrar etmemem durumunda başka bir gün anlatması daha olası geldi."

"Pekâlâ, tamam" dedi Muriel mütevazı yahut dalgın bir edayla. Kaygı onu yiyip bitiriyordu.

Ardından ona aklımı en çok kurcalayan şeyi anlattım: Madem bir ücret ödemiyor yahut karşılığında bir şey sunmuyordu nasıl oluyordu da Van Vechten Maru ya da diğer genç kız arkadaşlarımla bir şeyler yapmayı başarıyordu? Bu benim için bir muammaydı. Muriel, sanki kendisine aynı soruyu soruyormuşçasına, düşüncelere daldı. Veya belki de geçmişi sorguluyordu, düşüncelerinin asıl odağı geçmişti.

İkimizin bu dalgın sessizliği karşısında Herbert Lom büyük mendilini, konuşma yapacağını bildirircesine, sallayarak araya girdi. Mendilin ucu gözüme girdi bu sefer ve gözümü, sanki toz ya da benzeri bir şey veya daha beteri azılı bir sinek kaçmışçasına, sürekli kırpmak durumunda kaldım. Veya sanki Muriel'in o sert göz bandı benim gözümün üstüne yerleştirilmişçesine kapamak durumunda kaldım.

"Meselenin tabiatını kavradığım kadarıyla" dedi muazzam ve tok sesiyle, çivi gibi delip geçiyordu insanı bakışları, gündelik hayatta da değişmiyordu bu özelliği, "eğer sizin bu arkadaşınız, şu Hollandalı doktor, karşılığında para veya başka bir şey vermiyorsa; eğer ne bir vaatte bulunuyor ne de kandırıyorsa o zaman talepte bulunuyor demektir. Temel olarak başka bir seçenek kalmıyor."

Muriel ve ben şaşkınlık içinde baktık ona, *contra natura** İngilizce konuşmuş olsak da (o dönem vasattı İngilizcem, sonradan daha iyi oldu) neden bahsettiğimiz konusunda neredeyse en ufak bir fikri olmadığını zannetmiştik. Ama anlaşılan o ki meseleyi doğru bir şekilde çabucak çözmüştü. Zeki, kültürlü, muhtemelen canlandırdığı karakterler kadar korkutucu bir adamdı; kim bilir bu karakterlerin pek çoğu da sırf onun canlandırması için yaratılmıştı belki.

Muriel lafa girecekti ama ondan önce davrandım:

"Ne demek istiyorsunuz Bay Lom? Ne talep ediyor?" Ona böyle doğrudan hitap etme cüretini nasıl gösterdiğimi bile bilemiyorum. Kısa boylu olmasına rağmen kendisini tedirgin edici buluyordum.

---

* Doğal olmayan bir şekilde. (ç. n.)

"Çok açık" diye yanıtladı soğukkanlı bir tavırla ikinci sınıf filmlerin efendisi, sanki durum gün gibi ortadaymışçasına. Mendilini havaya attı ve uçtuktan sonra dönen şahinini karşılayan bir şahinci edasıyla koluyla yakaladı. Mendil bu kez bana değmedi ama o android yeşili kumaştan sıkılmaya başlıyordum artık, belki de Nil yeşiliydi, o dönem modaydı herhalde, Profesör Rico da aynı tonlarda kravatlar veya bundan biraz daha küçük, ceketinin göğüs cebinden dışarı sarkan mendiller takardı. "Eğer birisi kendisinden esirgenen bir şey istiyor ve karşılığında bir şey sunmuyor yahut bir bedel ödemiyorsa talep edebilecek bir konumda demektir. Eğer bir şey vermiyorsa elindeki, kendisine pazarlık etme imkânı sunan, koz sessizlik demektir."

Ne demek istediğini anlamamıştım. Görünen o ki Muriel anlamıştı çünkü şu yanıtı verdi:

"Doktor karşılığında bu kadınlara zarar verebilecek bir şeyi yapmaktan veya söylemekten imtina ediyor yani. Bunu kastediyorsun, öyle değil mi Herbert?" Bayağı bir tabirle, onlar, benim aksime, senli benli konuşuyordu.

Lom şimdi ipek mendilini kıyafetinin koluna soktu. Mendilin neredeyse tamamı bir garsonun peçetesi misali dışarı sarkıyordu ama en azından bu şekilde zararsızdı. *Voilà* demeye gelen abartılı bir jest yaptı, salınan mendili bu gösterişli hareketini daha bir vurguladı. Görmüş geçirmiş bir adamdı Kuchačevič ze Schluderpacheru hiç şüphesiz. Ve sonrasında hakikaten de "*Voilà*" dedi sanki bir diyalogdan alıntı yaparcasına:

"*Voilà*. Eğer bana istediğimi verirsen susarım, harekete geçmem ve yapabilecek yahut söyleyebileceklerimle sana zarar vermem." "*I shall not harm you*" idi İngilizce ifadesi, "seni incitmem" yahut "canını yakmam" şeklinde de çevrilebilirdi pekâlâ. Van Vechten'in silahının yahut tutumunun bu olabileceği aklıma gelmemişti, kız arkadaşlarım yahut tanıdıklarımla ilgili ne biliyordu da sessiz kalıyordu tahayyül edemiyordum. Muriel'se edebiliyordu, zira kederli kederli veya belki de boyun eğmiş bir halde başını salladı. Elbette o ne aradığını biliyordu, bense hâlâ bilmiyordum.

"Korkarım durum tam da bu olabilir" diye mırıldandı. Sanki içinden başka bir şey söylemek gelmiyormuş gibi bir hali vardı.

Buna karşın Herbert Lom hayli canlanmıştı.

"Mesele her ne ise" dedi, "ve kendisi arkadaşınızsa umarım

bizim sevgili yapımcımızın FBI'la başının derde girmesine yol açan türden bir şeylere bulaşmamıştır. O mesele sonunda çözüldü ama bilirsin işte" şimdi sadece Muriel'e hitaben konuşuyordu, "yirmi yıl Birleşik Devletler'e ayak basamamasına mal oldu. Veya daha doğrusu kendisi imtina etti bundan: Ayak basması durumunda doğrudan hapsi boylayacaktı sanıyorum. Bu tarz şeylerin sonu genelde kötü biter."

"Harry? FBI tarafından aranıyor ha? Neden bahsettiğin konusunda en ufak bir fikrim yok Herbert, ne türden bir şeye bulaşmaktan söz ettiğini de anlamış değilim. Ya da aslında, şimdi sen konusunu açınca, Jesús Franco'nun bir seferinde benzeri bir şeyden bahsettiğini hayal meyal hatırlıyorum. Ne ki hikâyeyi bilmiyorum. Anlatsana, ne oldu?" Bir anda Muriel'in tüm kaygısı dağılmıştı. Meraklanmıştı ve merakı kaygısından ağır basıyordu, ne de olsa bir yarı arkadaşın veya geçici, sahte bir arkadaşın (hizmetinde çalıştığınız ve size para ödeyen biri) bir zamanlar veya hâlâ FBI tarafından arandığını bilmek ilgi çekici bir durumdur.

Herbert Lom'un insanları şaşırtmayı ve onlara bir şeyler anlatmayı sevdiği aşikârdı. Halinden hoşnut bir şekilde gülümsedi, ince dudağı görünmez oldu. Bu mevzunun bahsini açmasının tek nedeni bize olanları enikonu anlatmaktı muhtemelen.

"Ya, öyle mi? Bilmiyorsun demek?" Ve patavatsızlığını meşrulaştırmak adına, "Yani, ceza ödediğine ve suçlamaları düşürdüklerine göre anlatmamın bir mahsuru olmayacaktır herhalde. Ama yine de, her ihtimale karşı, bildiğini belli etme. Gerçi sorun edeceğini sanmıyorum, birkaç sefer gülerek anlattı bana. Ama belli olmaz işte. Ara ara bu yanlış anlaşma yüzünden Hollywood'da tutunamamaktan yakındığı da doğru" diye ekledi.

Towers'ın bu meseleyi Jesús Franco ve Lom'la konuşmuş olması çok da sıra dışı bir durum değildi. Franco'yla, kimileri hayli erotik, sekiz dokuz film çekmişlerdi ve Lom'la en aşağı beş kez çalışmıştı, bu altıncı olacaktı, gerçi bizim projemiz hiçbir zaman tamamlanmadığından ve asla gösterime girmediğinden, kısa bir süre önce internetten teyit ettiğim üzere, hiçbir filmografide yer almıyor: Ne Muriel'kinde ne Towers'ınkinde ne de Lom'unkinde bahsi geçiyor.

"Sözüm söz. Anlatsana, ne oldu?" Muriel, ilginç ve tuhaf olduğu müddetçe, bayılırdı kendisine dedikodu verilmesine. Sadece birkaç saniye içinde Van Vechten'i bütünüyle unutmuştu ve yapımcısının

işlediği o hiç hesapta olmayan suçu duymaya can atıyordu. Çok sıradan bir görüntüsü vardı Towers'ın; kır saçlıydı, gıdıya meyilli sarkık bir çenesi, basık, geniş ve kalkık bir burnu, saçlarından daha koyu renk, hayli gür kaşları vardı. Altmışlarında olmalıydı; bir iki kez karşılaşmıştım kendisiyle, benimle neredeyse tek kelime bile konuşmamıştı. Bir şey demek olduğundan değil; sekreterler ve astlarla sık yaşanan bir durumdur bu her halükârda.

"Eksik, tutarsız ve karmaşık bir hikâye, buna şüphe yok" dedi bir zamanların Napoléon'u ve özenle ağızlığına yerleştirdikten sonra yeni bir sigara yaktı, ilgimizi tümüyle ona yöneltmiş olmamızdan memnun gözüküyordu. "Bildiğim kadarıyla (hepsini bizzat kendisinden öğrenmedim bu arada) 1960 veya 1961 senesinde Harry, Mariella Novotny adında, gönül macerası yaşadığı yarı Çek yarı İngiliz bir kızı New York'a götürdü. Önemsiz bir şeydi tabii aralarındaki. Televizyonda reklam yıldızı olarak kariyer vaat etmişti ona; bu kadar azıyla yetiniyordu işte genç kız. O zamanlar Harry Hollywood'a, Toronto'ya ve New York'a açılmanın yolunu yapıyordu, dolayısıyla Kuzey Amerikalı bağlantısı çoktu. Bir otelde kaldılar ve Mariella, hep Harry'nin arzusu ve aracılığıyla, bu otelde siyaset dünyasından ve başka çevrelerden nüfuz sahibi beyefendileri kabul etmeye başladı ve daha sonra aynısını Harry'nin annesiyle paylaştığı evinde yaptılar; nevi şahsına münhasır bir kadın doğrusu şu bizim yapımcının annesi. En azından Novotny'nin FBI'a verdiği ifade buydu; Harry'nin ona önemli müşteriler bulduğunu ve onları memnun etmesinin kariyerine fayda sağlayacağının teminatını verdiğini, onu fahişeliğe teşvik ettiğini ve elbette grup seksi de kapsayan çeşitli cinsel münasebetler sonucunda elde ettiği kazancının yüzde yetmiş beşini aldığını söyledi. Ayrıca Harry'nin bu esnada çoğunlukla yanlarında olduğunu da ekledi, gerçi kızın seçkin *partenaire*'lerinin* bunu kabul etmiş olması çok olası gelmiyor kulağa. (Hafif Anita Ekberg'i andırıyordu, gerek yüzü gerekse vücudu yani, onun kadar gösterişli değildi ama hiç şüphesiz bu, başarısına hayli katkı sağladı.) FBI raporlarına göre, çifti tutuklamaya geldiklerinde Harry'yi tıka basa kıyafet dolu bir gardırobun içinde bulmuşlar, dolayısıyla belki de hep el altından iştirak ediyordu olaya. Söylemeye gerek bile yok ama Harry her şeyi inkâr ediyor." Herbert Lom ufak bir kahkaha

* (Fr.) Partner. (ç. n.)

koyuverdi ve kahkahası önce Muriel'e, ardından da muhtemelen bana bulaştı; ne yalan söyleyeyim tüm bunlarda komik bir yan vardı veya hayata dönen Yûsuf bin Tâşfîn'ın yorumları bunları komik bir hale sokuyordu. "Hoover'ın gizli görevdeki adamlarından biri Mariella'nın sık boy göstermeye başladığı birkaç partiye katıldı." Sinema kültürüm dolayısıyla Hoover'ın kim olduğunu biliyordum: FBI'ın başkanıydı. "Harry'nin mitomanın teki olarak tanınması bir yana, söylediğine göre Hoover'ı alarma geçiren bu partilerden birinde Novotny'nin Başkan Kennedy'nin kayınbiraderi ve muhabbet tellalı Peter Lawford'a rastlaması ve onunla iletişim kurmasıydı, sonrasında da devam etmişti üstelik münasebetleri." O daha zarif bir tabir kullanmış, muhabbet tellalı yerine "*go-between*"* demişti. "Bununla da bitmedi: Daha sonraki başka bir partide, şarkıcı Vic Damone'nin evinde, Kennedy ile resmen tanıştırıldıktan hemen sonra Mariella bir yatak odasına götürüldü ve orada Kennedy'le yattı. Mitomani doymak bilmez; Harry ayrıca *coitus interruptus*** olduğunu öne sürüyor, çünkü bu ikisi yatak odasına kapandıktan kısa bir süre sonra salonda büyük bir hengame kopmuş: Damone'nin Asyalı kız arkadaşı kendisini banyoya kapatıp bileklerini kesmiş, söylemeye gerek yok ya, başarılı olamamış. Ama daire anında boşalmış ve ilk tüyen küçük maiyetiyle Kennedy ve korumaları olmuş."

"Bu anekdot doğru olabilir" diyerek araya girdi Muriel. "Kimi kadınlar arasında klasiktir bu banyoya kapanıp bileklerini kesme meselesi. İşin ilginç yanı, neredeyse hiçbir zaman damarları tutturamazlar."

"Kuşkusuz öyledir" diye yanıtladı Lom kibarca, "ama benim bildiğim bir şey değil. O yıllarda güzelliğiyle övünüp de Kennedy'yle yatağa girmemiş tek bir kadın bile yok. Ya da havuza girmemiş yahut gemiye veya asansöre binmemiş, mekân fark etmez. Hepsi doğru olsaydı Kennedy'ye ülkeyi yönetecek vakit kalmazdı. Hatta Dallas'a gidecek zamanı bile bulamazdı ki, o zaman hâlâ hayatta olurdu. Gelgelelim Harry bana bir seferinde Profumo skandalıyla ilgili bizzat Hoover'a ait bir *memorandum*un kopyasını gösterdi. Mariella Novotny'nin bahsi geçiyor ve parantez içinde de 'Kennedy kardeşlerin dosyasına bakınız' yazıyordu. Ayrıca kısaca 'pezevengi

---

* (İng.) Çöpçatan. (ç. n.)

** (Lat.) Geri çekme yöntemi, dışa boşalma. (ç. n.)

Alan Towers'a da değiniliyordu; hakkında yazılanları büyük bir gururla ve kahkahalar ata ata gösterdi bana: 'Görünüşe bakılırsa şimdiki daimi adresi Demir Perde'nin ardında yer alıyor. Novotny Towers'ın Sovyet ajanı olduğunu ve Sovyetler'in önde gelen kimi kişilerle antlaşma sağlayabilmek için bilgiye ihtiyaç duyduğunu doğruluyor.' Bu *memorandum*" diye ekledi Lom yarı hoşnut yarı kuşkucu bir gülümsemeyle, "sahte olabilir pekâlâ, Harry biz arkadaşlarını etkilemek için uydurma bir rapor hazırlatmış olabilir, bunu ve çok daha fazlasını yapabilecek bir adam zira. Ama mesele şu ki Mariella fahişelik amaçlı müşteri toplamaktan tutuklandığında FBI'a birebir aynısını söyledi" –Lom çok daha kısa ve öz bir şekilde ifade etmiş, "*soliciting*" kelimesini kullanmıştı–, "ve bu suçlama esrarengiz bir şekilde derhal düşürüldü, onun aksine Harry'ye yasaları çiğnemekten, Beyaz İnsan Ticareti ve başka bir şeyler daha yapmaktan dolayı yöneltilen suçlamalar düşürülmedi." –İngilizcede kulağa çok daha kötü geliyordu: "*White Slave Traffic Act*" demişti Lom.– "Mariella'yı Londra'dan New York'a fahişelik yapması için getirmekle ve onun üzerinden kâr sağlamakla suçlandı. Bir dolu tanık olmasına ve Hoover'ın görevini layığıyla yerine getiren adamının da partiye katılmasına rağmen Vic Damone'nin partisinde yaşanan olayların basında yer bulmaması da manidardı; üstelik hiç şüphesiz kadın meslektaşlarından birine tutuklandığı gün Maria'yı kendisi için telefonla kiralama emrini veren de yine Hoover'ın adamıydı (telefon konuşmaları kayıt altına alınıyordu). Bu olay tam da kadın, Harry ve annesinin evinde, bu sözde ajan-müşteri için soyunduğu esnada oldu. Bizim o hayranlık duyulan yapımcımıza bakılırsa *protégée*'sinin* bu pis işlerinden haberi yokmuş, fahişe olduğuna dair en ufak bir fikir sahibi değilmiş." Kaptan Nemo fahişe için "*hooker*" sözcüğünü seçti. "Genç kadın çıplak bir şekilde odaya girip de içeride polis olduğunu söylediğinde kendisinin yan odada sakin sakin senaryosunu yazıyor olduğunu iddia ediyor. Harry'nin FBI'a söylediği buydu, bana söylediği de buydu. Kendisini saf ve aptal olarak yaftaladı ama FBI ona inanmadı, bu yüzden birkaç hafta parmaklıklar ardında kaldıktan sonra kefalet karşılığı serbest bırakılmasını fırsat bilerek dava başlamadan İngiltere'ye kaçmayı seçti. Servetini kaybetti ve tüm bu yıllar boyunca Amerika'ya dö-

* (Fr.) Başkası tarafından korunan, himaye edilen kadın. (ç. n.)

nemedi. Şimdi, size dediğim gibi, işleri yoluna koydu ve nihayet dönebilecek."

Muriel bu hikâyenin tadını çıkarıyordu, ekibin, yanımızda yöremizde bekleyen geri kalanını bütünüyle unutmuştu. Dudaklarında bir tebessümle dinliyordu anlatılanları ve gözünün, bir olay örgüsü yahut sahne için aklına ne zaman iyi bir fikir gelse nasıl parlıyorduysa yine öyle parladığını görebiliyordum.

"Öylece kaçtı mı yani? Harry hayatının geri kalanında bir kaçak olmaya mı karar verdi?" diye sordu yarı kuşkucu yarı şamatacı bir edayla. "Büyük risk aldı, değil mi? Amerikan püritenliğine rağmen o kadar da ciddi bir mesele gibi durmuyor. En kötü ihtimalle olsa olsa sembolik bir ceza alırdı herhalde, bilemiyorum. '60'lı yıllarda ahlaksızlıklara hâlâ belli bir anlayış gösteriliyordu diye düşünüyorum."

"Ah, hayır, iyi yaptı, neyse ki zamanında gitti" diye yanıtladı Lom. "Yine yadsıyor ve gülerek geçiştiriyor ama sonrasında, Amerikan yargısı artık kendisine erişemiyorken Birleşmiş Milletler'de bir suç ağı –İngilizcede kullandığı kelime "*a vice-ring*" idi– kurmakla suçlandı ve bu, tüm o politik yönlerini falan da hesaba katınca, çok ama çok daha tehlikeli ve ciddi bir durumdu. Soğuk Savaş'ın kötü bir evresiydi 1961 senesi. Tahmin edeceğin üzere BM binasıyla annesi ve arkasından iş çeviren eski sevgilisiyle paylaştığı daire bir değildir. Tabii bu ikinci suçlamanın doğru olduğunu varsayarsak. Harry doğru olmadığını söylüyor ve dolayısıyla ben de doğru olmadığını kabul ediyorum. Dahası, FBI'ın neden daha en başta ona inanmak istemediğini kendime sorup duruyorum, hep senaryo yazmıştır ne de olsa, dolayısıyla da Mariella, fahişelerle sevgililerinin bugüne değin yaptığı üzere, büyük bir ihtiyatla yan odada soyunur ve sessiz sedasız sevişmeye hazırlanırken neden kendini kaptırmış bir şekilde senaryo yazıyor olamasın ki? Ayrıca iflah olmaz saflığını bilen biri olarak elbette ona güveniyorum." Bunları söyledikten sonra bir kahkaha patlattı Herbert Lom. Artık iyiden iyiye kırışmış olan mendilini son bir kez abartılı bir şekilde savurdu ve kırışıklığı fark edince tiksintiyle yere çaldı mendili. "Ne o, çekime devam ediyor muyuz, etmiyor muyuz?"

Şimdi neredeyse hemen her türlü bilgi kırıntısına erişebildiğimiz internetin varlığıyla içimde kurnaz Harry Alan Towers'ın geçmişine ve bize anlatılan o hikâyeye yönelik bir merak uyandı (ne de olsa dolaylı olarak, 2009 senesinde ölen, o yapımcı için çalışmıştım) ve Bay Kuchačevič ze Schluderpacheru'nun (muhtemelen yeniden bu isme dönmüştü) anlattıklarının gerçeğe ya da en azından bilinen gerçeğe hayli yakın olduğunu fark ettim; ne ki hikâye, meşhur aktör Lom'un belirttiği gibi, bugün bile bana hâlâ eksik, tutarsız ve karmaşık geliyor.

Başka bir yerlerde Towers'ın New York'taki amacının evinde yaşananlardan çok daha fazlasını içerdiğini ve güya hedefini yüksek tutup nüfuz sahibi insanlarla anlaşmaya muktedir olduğu o dönemde iki kişiyle sürekli irtibatta olduğunu okudum: Biri annesiydi ("Nevi şahsına münhasır bir kadın doğrusu şu bizim yapımcının annesi" demişti Lom esrarengiz bir şekilde ama çok da üzerinde durmadan), diğeriyse "Leslie Charteris" adında biriydi; sinema ve televizyon kültürüm dolayısıyla daha 1980'lerde biliyordum kim olduğunu; Simon Templar karakterini, Aziz serisini konu edinen romanların ve öykülerin yazarıydı. Charteris'e, en az yüzde elli oranında Doğu kanına sahip insanların göç etmesini yasaklayan Çin Göç Yasası nedeniyle epey uzun bir süre Amerika'da kalıcı oturma izni verilmediğini, Aziz'in yaratıcısının gerçek soyadının şaşırtıcı bir şekilde Bowyer-Yin (Bowyer annesinin, Yin babasının soyadıydı) olduğunu ve Singapur'da doğduğunu merakla okudum. Bu durum İspanyol Manuel Chaves Nogales'in meşhur kitabı *Juan Belmonte, matador de toros*'u* 1937 senesinde İngilizceye çevirme ve yayına hazırlama işini üstlenmiş olmasını daha da ilginç kılıyordu muhtemelen. Gelgelelim Charteris'le Birleşmiş Milletler yahut herhangi bir "*vice-ring*" arasında başka bir bağlantıya rastlamadım. Lond-

* Boğa Katili Matador Juan Belmonte. (ç. n.)

ra'daki Amerikan Büyükelçiliği kendisine vize vermeyi reddedince Lom'un Hollywood kariyerinin de yarıda kesildiğini öğrenmek beni düşüncelere sevk etti. Nazilerden kaçmıştı evet, ama anlaşılan o ki Komünizm sempatizanı veya "yol arkadaşı" olarak görülüyordu. Şu ya da bu sebepten Amerikalı yetkililerle sorun yaşamayan yoktur; eski bir gelenektir bu.

Tüm bunları aslında bir çeşit batıl inanç ve yüzeysel bir telafi mahiyetinde anlatıyorum sanırım, zira Muriel'in öğrenemeyecek olması hayli üzüyor beni. O bayılırdı bu edebi-sinematografik detaylara (saatlerini bilgisayar başında geçirirdi eminim). İnsan hiçbir zaman alışamıyor tanıdığı ölülerle konuşmamaya, onları eğlendireceğini yahut ilgilerini çekeceğini düşündüğü şeyleri anlatmamaya, hayatındaki yeni önemli insanları veya bazen onların ölümünden sonra doğan torunları takdim etmemeye, etkilendiği ve belki hayatta olmaları, bilebilmeleri durumunda onları da etkileyebilecek olan iyi ve kötü haberleri vermemeye. Bazense bencilce seviniyor bilemeyecek olmalarına: Öğrenmeleri durumunda üzülecek yahut kaygılanacak olmalarından dolayı değil yalnızca, çok öfkelenecek, bize lanet edecek, bizimle arkadaşlıklarını bitirecek, selamı kesecek ve hatta önümüze taş koyabilecek, işimizi bitirebilecek olmalarından aynı zamanda. "Onlar hayattayken zevahiri kurtardım" diye düşünüyor insan "ve şimdi mümkün değil artık mutlak surette ihanet olarak göreceklerini görmeleri." Ölen ilelebet kandırılıyor olacak çünkü sonrasında yaşananları bilemeyecek veya öğrenemeyecek kendisi hayattayken yaşanıp da bihaber olduklarını. Sevdiklerimizin yok olmalarının olumlu bir yanı var esasında: Tarifsiz bir şekilde özleniyorlar evet, ama aynı zamanda sonsuza dek cezasız kalacak olmak rahatlatıyor da insanı. Muriel'in hiçbir zaman haberinin olmadığına sevindiğim birtakım şeyler var; özellikle de biri o hayattayken, diğeri ölümünden sonra olan iki şeyi iyi ki öğrenmedi. İkincisi hiç beklenmedik bir şeydi, birincisini ise gizledim ondan.

Öte yandan Mariella Novotny hakkında 1963 senesinde patlak veren Profumo skandalının baş aktörü olan meslektaşı Christine Keeler'in birkaç yıl sonrasında yazdıklarını öğrenmek hoşuna giderdi sanıyorum. Hoşuna giderdi çünkü bir sonraki görüşmemizde benim Van Vechten'e dair anlattıklarımdan çok Lom'un hikâyesine kafa yoruyordu hâlâ, sözde yahut geçici arkadaşının üst düzey

politikacıların ve birinci sınıf fahişelerin dünyasında yaşadığı maceraları öğrenmenin aklını başından aldığı fark ediliyordu.

"Herbert Lom'un bize anlattıkları doğruysa eğer şu Novotny'de nasıl bir şeytan tüyü var da onca önemli adamı baştan çıkarıp ağına düşürebiliyor? Dikkatini çekerim Juan, muhtemelen her iki Kennedy'yle, kayınbiraderleri Lawford'la, birtakım multimilyonerlerle ve kim bilir Birleşmiş Milletler'den hangi üst sınıf çalışanlarıyla birlikte oldu. İnsanların durup dururken böylesi riskler almasını sağlayamazsın, her şeyin daha bir dikkatsiz yapıldığı '60'larda bile sağlayamazdın; alelade bir fahişenin yapabileceği bir iş değil bu. Anita Ekberg'e benzemenin ötesinde bir özelliği olmalı." Bir an durup düşündükten sonra, "Biliyor musun, o harika kadın Cecilia Alemany kadar çekici biri olarak tahayyül ettim onu. Bu arada hiç haber var mı kendisinden? Yani demek istediğim basında ya da televizyonda bir şey gördün mü? Çekimdeyken hiçbir şeyden haberim olmuyor. Beni aramaya hiçbir zaman razı gelmeyecek, bu kadarını biliyorum artık" diye ekledi.

Bu spekülasyonlara verilebilecek olası bir cevap bugün artık herkesin erişiminde. Christine Keeler 1983 senesinde, "Dolgun vücudunu iyice ortaya çıkaran incecik bir beli vardı. Bir siren, tanrısal orantılara sahip cinsel bir atletti: Her şeyi yapabilirdi. Biliyorum. Onu iş üstünde gördüm. Gerek duyulan her tür tuhaf hazdan haberdardı ve o hazları yaşatabilen bir insandı," diye yazdı. Kimilerince Maria Capes, Maria Chapman veya Stella Capes olarak tanınıyordu. Herbert Lom bir seferinde ondan "Maria" diye bahsetmişti. *A posteriori* düşününce eminim şahsen tanışıyorlardı, ikisi de aslen Çek'ti ve anlaşılan ikisi de Prag'da doğmuştu. Ama o zaman bunları bilmiyordum, keşke zamanında Lom'a sorsaydık.

Mariella Novotny 1983 Şubatı'nda yatağında ölü bulundu, kırk bir yaşındaydı ve polis raporuna göre aşırı dozdan ölmüştü. 1978 senesinde otobiyografisini yazacağını, MI5 için yaptığı işlerin ayrıntılarına yer vereceğini söylemişti. 1980 senesinde kitabı hakkında daha da geniş bir bilgi verdi: "Jack Kennedy'nin itibarını sarsmak için kurulan bir komployu" tüm detaylarıyla anlatacağını dile getirdi ve, "BM binasındaki tüm randevularımı yazdığım bir günlük tuttum. İnanın çok çarpıcı. Şimdi CIA'in elinde" diye ekledi. Kitap hiçbir zaman yayımlanmadı. Christine Keeler daha sonra şüphelerini belirtti: "Westminster adli tabibi kazaen ölüm olduğuna

hükmetti... Ben hâlâ cinayet olduğunu düşünüyorum." Keeler'in düşüncelerini ille de dikkate almak gerekmiyor ama *Lobster* dergisi "Novotny'nin ölümünden kısa bir süre sonra evine hırsız girdiğini ve tüm arşivinin, 1960'ların başından '70'lerin sonuna kadar tuttuğu hacimli ve teferruatlı günlüklerinin çalındığını" belirtiyor.

Tuhaf ve sıra dışı şeylere meraklı biri olarak Muriel tüm bunlara bayılırdı, ayrıca Mariella veya Maria ya da Stella'nın internette dolaşan fotoğraflarını görmek de çok hoşuna giderdi; bu arada Anita Ekberg'i çağrıştırdığı doğru gerçekten de. Benim en sevdiğim ve onun da en çok beğeneceğini düşündüğüm fotoğraf bir film sahnesini andırıyor, ama fotoğrafın çekildiği 1961 senesine değil de daha öncesine ait bir filmin sahnesini. Bu da, gerçek olan her şeyin zaman geçtikçe kurmaca bir hal aldığının başka bir göstergesi işte; biz göçüp gittikten sonra bizim fotoğraflarımızın kaderi de bu olacak; icat edilmiş, hiç var olmamış insanlara benzeyeceğiz. Beatriz ve Muriel'in fotoğraflarına baktığımda şimdiden kapılıyorum bu hisse; Muriel'in durumunda, taktığı siyah göz bandı fotoğrafın sadece bir film karesi veya bir kitaptan alınmış bir illüstrasyon olduğu izlenimini pekiştiriyor, hem de var olduklarını bilmeme, pek de önemi olmayan hikâyelerinden haberdar olmama ve bu hikâyeyi en aşağı bir kez anlatmış olmama rağmen.

Towers'ın dairesinde tutuklandığı an veya belki de biraz sonrasında karakola girerken çekilen söz konusu fotoğrafta Mariella Novotny dalgın veya hafif kafası karışmış gözüküyor, başında gülünç ama hayli nezih bir şapka var; boynuna kadar da örtünmüş durumda. Ona eşlik eden FBI ajanı iri yarı, tombul suratlı biri, bakışları sert ve dudakları aşağılayıcı. Belki de oydu müşterisi gibi davranıp da onu tuzağa düşüren, öyle olmadığını umalım: Yoksa kadın fazla aptal demektir, zira adamın polis, hatta belki bir haydut olduğu bir kilometre öteden anlaşılıyor. Şimdi, zaman ikisinin üzerine de yeterli dozda gerçek dışılık serpiştirdikten sonra öyle gözüküyor da olabilir tabii.

Gelgelelim Muriel, Herbert Lom'un tüm dikkatleri üzerine topladığı o gün bile ne beni ne de çekimler esnasında onu görmekte neden direttiğimi bütünüyle unutmuştu. Lom'la olan sahnesine devam etmek üzere beni kapı dışarı etmeden önce –gereksiz insan kalabalığı istemiyordu, dolayısıyla o büyük ve korkutucu aktörü daha fazla izleyemedim– İspanyolca olarak ilaveten bir şeyler söyledi.

"Dinle, genç De Vere, bana söylediklerinle ilgili olarak: Yolundan sapmadan aynı şekilde devam et. Bak bakalım Doktor sana geçmişten bahsedecek mi, aslında onunla birlikte olmak istemeyen ama hayır diyemeyen bir kadınla birlikte olduğunu anlatacak mı, söylediği buydu, öyle değil mi? Şu an ne yaptığı pek umurumda değil, şimdi devir değişti, hiçbir şeyin eskisi kadar önemi yok. Ya da şöyle söyleyeyim, sen yine kendine dikkat et istersen, senin şu genç kızlar bana çok uzak kalıyor. Bak bakalım sana nasıl yaptığını anlatacak mı..." Ve sanki bir umutla, "Gerçekten böyle bir şey olduysa, böyle bir şey yaptıysa tabii" diyerek tamamladı sözlerini.

Bana arkadaşının bir kadına edepsiz bir şekilde davranmış olabileceğinden ilk bahsettiğinde gözünde kapkara, öfkeli bir ifade vardı, fakat bunun aksine Towers'ın, hele de Birleşmiş Milletler'deki suç ağı veya *vice-ring* hikâyesi doğruysa, pek çok kadına kuşkuya mahal bırakmayacak şekilde edepsizce davrandığını öğrendiği an müşfik ve bir parça nüktedan bir ifade yerleşmişti gözüne. Bunların hiçbirinden, Towers'ın bu kadınları oturduğu yerden para kazanmak, nüfuz sahibi ve meşhur insanlara şantaj yapmak için kullanmış olabileceği ihtimalinden bile en ufak bir şekilde rahatsız olmamış gibi gözükmesi bir yana, Lom'un hikâyesi kurmaca bir esere yaraşır olduğunu düşündüğü bu şahsa fazladan bir cazibe katmıştı sanki. Şimdi Towers'ın çekimlerde hemen hiç yer almamasına, planladığı projelerinden biri gerçekleşirken sonrakiler için sermaye arayışıyla yurt dışında bir oraya bir buraya gitmesine hayıflanıyordu. İşvereniyle daha sık görüşmeyi arzuluyordu, belki de olanları doğrudan

kendisine anlatır, 1960'lardaki şaibeli faaliyetlerini ve FBI'la yaşadığı krizi enine boyuna açıklar, eski ve hercai sevgilisi Novotny'nin Kennedy'yle, kardeşi Robert'la ve kayınbiraderi Lawford'la yatıp yatmadığını, tüm bunların gerçek mi kurmaca mı yoksa yalan mı olduğunu söylerdi. İnsan internette bulduğu her şeye inanmamalı, ne ki bir yerde Mariella'nın Suzy Chang adlı başka bir fahişeyle başkanlıktaki sözde hastaya fizik tedavi uygulama amacıyla hemşire kılığına girdiğini okudum; şayet böyleyse Kennedy'nin zevkleri alelade herhangi bir erkeğinkinden pek de farklı değil demektir. Patronumun Towers tepkisi beni şaşırttı ama kısmen anlıyordum da; sinema dünyasındaki, entelektüel ve sanatçı takılanlar da dahil olmak üzere, hemen herkes gibi ve herkes kadar mitomandı.

Öte yandan Harry Alan Towers'ın hiddetli ve coşkulu filmografisinde bizim başarısızlığa uğrayan projemizin ardından bir boşluk olduğunu fark ettim; sanki Muriel'in başarısızlığı ve talihsizliği ona kötü şans yahut benzeri bir şey getirmişti: Şaşırtıcı bir şekilde 1983 senesine kadar başka bir filmin yapımcılığını üstlenmemişti. Ama o zaman artık hayatlarımızdan çıkmıştı, hele biz onun hayatından büsbütün çıkmıştık (gerçi ben hiçbir zaman girmemiştim, o ayrı), hani olsa olsa arkada bırakmanın daha iyi olacağı tatsız bir anıya dönüşmüştük. Hatta bizden kurtulduktan sonra Towers'ın kaçtığı ülkeyi ve yasaklı şehir New York'u yeniden ziyaret ediyor olması bile muhtemel. Bana kalırsa hiçbir zaman Amerika'ya yerleşmesine müsaade etmediler: Güney Afrika ve Bulgaristan gibi sapa yerlerde film çekmeye devam ettiğini, Kanada vatandaşlığına geçtiğini ve 2009 senesinde, seksen sekiz yaşında, Toronto'da öldüğünü gördüm. Doğrusu gerek sinema dünyasında gerekse başka dünyalarda halis muhlis bir zorba için oldukça uzun dayanmıştı. Gelgelelim daha en başında Muriel tarafından hemen affedilen bir zorbaydı işte.

Muriel'in çekimlerin kalan kısmında soruşturma yapacak fırsatı olmadı. Harry sürekli seyahat halindeydi ve kendisi de Lom'a yapımcı konusunu açmadığı müddetçe o geçmişte kalmış meselelere dair bir şey söylemeyeceğine söz vermişti; dolayısıyla yapabileceği pek de bir şey yoktu, ipler onun elinde değildi. Towers'ın işleri denetlemek ve yokluğunda çekilen sahneleri görmek üzere Madrid'e gelmesini fırsat bilip bir akşam onu karısıyla, Avusturyalı Maria Rohm, Lom ve Van Vechten'le, Rico'yla (Van Vechten ve Rico fena İngilizce konuşmuyorlardı, şüphesiz Roy'dan çok daha iyi durum-

daydılar), çok akıllı bir adam olan ve o sırada Madrid'de bulunan Oxford'un İspanyol dili ve kültürü uzmanı Peter Wheeler, Birleşik Krallık Büyükelçiliği'nden bir karı koca ve filmin iki aktrisiyle beraber evine akşam yemeğine davet etti: Bu aktrislerden biri *Altın Parmak* adlı James Bond filminde altın rengine boyandıktan sonra şöhret kazanmış emektar Shirley Eaton, diğeriyse gencecik Lisa Raines idi. Beatriz de onlara eşlik edecekti tabii, huysuz kocası onun davetlileri karşılamak ve düzgün bir yemek vermek, bir yapımcıyı veya farazi bir yatırımcıyı onurlandırmak üzere her daim hazır ve nazır bulunacağını düşünüyordu. Muriel'in amacı sohbeti '60'ların başındaki o politik-seks skandalına getirmekti; bu nedenle Wheeler'in yemeğe katılacak olması onun için bulunmaz nimetti: Oxford'daki ve Cambridge'deki pek çok *don** gibi MI5 ve MI6'in geçmişinden bütünüyle haberdardı, ayrıca adını alan skandal patlak verdiğinde Birleşik Krallık'ın Savunma Bakanı olan Profumo'yu da yakinen tanıyordu. Muriel Towers'ın bu kötücül ve geveze İspanyol dili ve kültürü uzmanıyla ilgi odağı olma yarışına gireceğini, caka satıp, sulandırılmış ve kendisi için en avantajlı haliyle (bakış açısına göre değişir; polisin ve hâkimin karşısında öyle olabilir evet ama dünyevi bir resepsiyonda durum farklıdır), bütünüyle masum, saf ve salak olduğunu savunarak bile olsa olanları anlatmaya başlayacağını düşünüyordu.

Ama her ne kadar tüm davetliler Muriel'in evinde toplandıysa ve ben onlara kapıyı açtıysam da, Flavia ve Susana'ya onları karşılamalarında ve içeri geçirmelerinde yardım ettiysem de salt ev sahibesinin suçu nedeniyle o yemek verilemedi: Her zamanki gibi ortalıktaydım, üstelik yaşça kendisine en yakın kişi olduğumdan Lisa Raines'i eğleyecektim; gelgelelim ne masada yer vardı bana ne de yemeğe davetliydim.

* (İng.) İngiliz üniversitelerinde öğretim üyesi. (ç. n.)

VII

Beatriz depresif bir dönemindeydi veya ben öyle tanımlıyordum bu dönemi. Çekim boyunca Muriel pek ortalıkta değildi, çoğu gece eve yatmaya bile gelmiyordu, zira ya stüdyo dışında çekim yapıyor ya da otelde kalmayı tercih ediyordu ve aralarının kötü olmasına rağmen onun yokluğu muhtemelen karısının moral bozukluğunu veya isteksizliğini artırıyordu –insan kendini savunmaya, direnmeye, ayın altında laf anlatmaya ve yakarmaya alıştıysa kimseyi hasmını özlediği kadar özlemez–. Belki o boşluğu, günün birinde, nihayet boşanma yasallaştığında, kendisini nelerin beklediğine dair bir ikaz olarak görüyordu. Sabahları ya da akşamları verdiği İngilizce derslerini ihmal etmiyor, kendisinin tıpatıp kopyası olan çocuklarıyla daha çok vakit geçiriyordu ama bunlardan artakalan zamanda dışarı çıkmıyordu: ne Rico'yla çıkıyor ne Nuestra Señora de Darmstadt'a ne Marqués de Salamanca Meydanı'na ne de motosiklete atlayıp bilmediğim başka bir yere gidiyordu. Buna karşın metronomun tik takları uzun uzadıya duyuluyordu, en aşağı dakikada kırk kez; ara ara bir iki akort da eşlik ediyordu bu tik taklara ama çoğunlukla başka tek ses duyulmuyordu, zamandan başka bir şeyi bildiren heterodoks ve gürültülü bir saat misali çalan ve salınan sarkacın sesi geliyordu yalnızca: Çalınmayan müzik veya akıldan geçen, metronomun ritmine saklanan cümleler, can sıkıntısının veya ikircikli bir geri sayımın atışları, hep yarıda bırakılan ve baştan başlanılan, tekrar tekrar ve tekrar tekrar. Muriel orada olmadığından artık ona varlığını anımsatan bir şey değildi bu ses, ne bir tehditti ne bir yakınma ne de çektiği acıların yankılanan temsili, patlamaya dönüşecek olan bir başlangıç müziği değildi parmakların tıngırtısı. Patronumun bana söylediklerine rağmen ("Hayır. Sadece ağırdan alıyor, sonra dalıp gidiyor ve oturduğu yerde uyuyakalıyor. Orada olduğu sürece endişelenecek bir şey yok") tam bir saat boyunca o meşum ve sinir bozucu tik taklardan başka bir şey duymadığımda kaygılanıyordum. Yaptığım işi bırakıyor, evin ona ait kısmına açı-

lan kapalı kapıya yanaşıyor, bir inilti veya iç çekiş, bir mırıltı veya nida yahut hüngürtü duyabilme umuduyla kulak kabartıyordum veyahut deliler veya yapayalnız kalmışlar ya da kendilerine fazla acıyan insanlar misali kendi kendine konuşmasını, küfretmesini bekliyordum. Ve kulağıma o gözü pek metronomun sesinden başka bir şey gelmediğinde Beatriz'in kimi geceler Muriel'in yatak odasının kapısını çaldığı gibi parmak eklemlerimle kapıyı çalma cüreti gösteriyordum ve Beatriz, "Evet? Kim o?", hatta büyük bir arzuyla (bana öyle geliyordu ya da), "Sen misin Eduardo? Evde misin? Döndün mü?" dediğinde hem rahatlıyor hem de gülünç hissediyor ve yanıtlıyordum onu:

"Hayır, kusura bakma Beatriz, benim, Juan. Sadece bir şeye ihtiyacın var mı, iyi misin diye sormak istemiştim. Epeydir çaldığını duymadım ve biliyorsun seni çalarken dinlemek çok hoşuma gidiyor." Kadınlara en ufak bir çekince duymadan, anında, sanki daha çocuklarmış veya bizi buna onlar teşvik ediyormuş gibi, sanki "siz" kelimesini, kendilerini olduklarından yaşlı gösterdikleri kanısıyla, erkeklere kıyasla milyar kat zor kabulleniyorlarmış gibi "sen" diye hitap ediliyor. Nihayetinde o zaman kırk bir kırk iki yaşındaydı, Mariella Novotny'nin öldürüldüğü veya öldüğü ya da kendini öldürdüğü yaştaydı; bugün nereden bakılırsa bakılsın hiç şüphesiz hâlâ genç addedilirdi. Gelgelelim gerek dönem gerekse aramızdaki yaş farkı itibarıyla, benim gözümde öyle değildi. Ne ki yaşlı da değildi, aksi takdirde benim kendisine duyduğum varla yok arası yahut teorik cinsel hayranlık veya, daha önce de dediğim gibi, başka zamana ve başka uzama ya da geçmişe ve cansız resimlere ait kösnüllüğü bütünüyle anlamsız bir şeye dönüşürdü.

"Merak etme Juan, iyiyim. Çalmadığım zaman da metronomu çalıştırıyorum, beni sakinleştiriyor, düşünmeme yardımcı oluyor." Bunu ya da benzer bir şey mırıldanırdı kapının ardından (sanki onu uykudan uyandırmışım veya hayallerinden yahut fesat planlarından sıyırmışım gibi sesi miskin ve zayıf çıkardı), ben bu şekilde seslendiğimde hiçbir zaman kapıyı açmazdı. Aklımdan çıplak veya belki de sadece iç çamaşırıyla olup olmadığını geçirir ve işimin başına dönerdim.

O akşam yemeğinin verileceği gün hazırlık yapmakla meşguldü ve tik takları devreye sokmadı. Ana yemeği Mallorca veya Lhardy yahut Palace'den sipariş etmişti, bilemiyorum. Ama Flavia'ya gerekli

talimatları verdi ve kendisi şarap ve tatlıyla ilgilenmeye koyuldu herhalde, pek bir fikrim yok açıkçası, ilgilendiğim bir mesele değildi. Muriel stüdyoda çekimdeydi ve aşağı yukarı sekiz, sekiz çeyrekten önce eve gelmesi beklenmiyordu; iki aktris ve Herbert Lom ile birlikte geleceklerdi, otelde duş alıp üstlerini değişmelerini bekleyecek, sonra da kendi arabasıyla getirecekti onları. Rico'ya Towers ve Wheeler'ı getirme görevi verilmişti (gençken şimdi olduğundan daha yardıma hazır bir insandı), geriye kalanlarsa kendi başlarına gelecekti. Misafirlerin çoğunun yabancı olmasına rağmen Muriel, masaya dokuzda geçme niyetiyle davetlileriyle saat sekiz buçuk için randevulaşmıştı; ilkbaharın sonlarıydı ve güneş geç batıyordu, gün ışığında akşam yemeği yemenin içini karartığını söylerdi. Saat daha altı olmadan –çocuklar henüz okuldan dönmeden– göründüğü kadarıyla Beatriz her şeyi hazırlamış ve ayarlamıştı, üstünü değişti, çabucak hazırlandı, yüksek topuklu ayakkabılar giydi ve dışarı çıktı. Derslere gitmek dışında o kadar uzun zamandır dışarı çıkmıyordu ki –hüzünlü ya da kayıtsız olduğu dönem– merakıma yenik düştüm ve daha önceki seferlerde olduğu gibi peşinden gittim, bir anda kimi özlediğini ya da bu mizantropiden onu kimin çıkardığını, bu kişinin Van Vechten mi, Marqués de Salamanca Meydanı sakini mi yoksa bambaşka biri mi olduğunu bilmek istiyordum. Etek giyiyordu, dolayısıyla motosikleti alması pek olası değildi, ne ki imkânsız da değildi, bir seferinde bacaklarını iki yana atmasıyla neredeyse bütünüyle yukarı sıyrılmış bir etekle, güçlü uyluklarını, en ufak bir önem atfetmeden ve hiç çekinmeden, handiyse devlet memuru Celia kadar sergileyerek bindiğini görmüştüm motosiklete.

Çok yürümedi, kısacık bir gezintiydi çıktığı. Bizim sokağımızda, sadece birkaç metre ötemizde, evimiz hizasında yer alan Hotel Wellington'ın önünde durduğunu ve sanki sokağa bakan odalardan tekinde kalan birinden, belki de kendisine kaş göz hareketleriyle, "Gel, gel, buradayım" diyecek birinden bir işaret beklercesine yukarı baktığını gördüm. Eğer öyleyse üçüncü bir sevgili var demektir diye geçirdim içimden, yoksa ne demeye Van Vechten veya Polonyalı Kociejowski yahut Gekoski ya da Deverne veyahut Mollá veya Arranz ile her zamankinden farklı bir yerde, üstelik de evinin bu kadar yakınında, bir dolu yarı önemli davetlinin Muriel'i memnun etmek için evlerine geleceği gecenin hemen öncesinde burada buluşsundu ki? Veya belki de tam bu yüzden, eve çok yakın

olduğundan ve gecikme riskini göze almak istemediğinden burada buluşuyorlardı. Bir otuz saniye pencerelere ya da balkonlara baktıktan sonra içeri girdi. Bunun üzerine yüksek ana kapıya yanaştım –üniformalı bir görevli duruyordu kapının yanında, herhalde şimdi de duruyordur, uzun zamandır oradan geçmiyorum ya da daha doğrusu geçmemeye çalışıyorum– ve lobide olup olmadığını veya bara yönelip yönelmediğini yahut asansöre binip binmediğini görmek için içeriye bakmaya çalıştım. Ama kaldırımda üç, dört veya beş dakika beklememe, arka arkaya birkaç sigara içmeme rağmen onu göremedim. İçeri girseydim kapı görevlisi oralı bile olmazdı, o otele hep matadorlar gelirdi ve ben de içlerinden birinin genç çırağı, hatta ümit vaat eden genç bir matador olabilirdim pekâlâ ama tedbirli olmakta ve böyle bir maceraya atılmamakta fayda vardı; beni görebilir ve tam da mesafenin kısalığından, eve yakınlığından dolayı, onu takip ettiğimi anlayabilirdi. Belki de yemek saatine kadar evde sıkılmamak için Gloria ve Marcela ile barda bir şeyler içecekti, böylesi bir sosyalleşme öncesinde evde tik taklarının karşısına kurulması mümkün değildi zira. Ben gözcülük yaparken direksiyonu sağda olan bir arabadan –bir Daimler veya Jaguar'dı sanıyorum– orkestra şefi Odón Alonso indi, sanki bir konser verecekmiş gibi frak giymişti. Valeye anahtarları teslim etti, mırıldanarak ve gülümseyerek yanımdan geçti. Wellington'da her daim hazır ve nazır bir *süiti* olduğu söyleniyordu, ama gariptir hemen her zaman karısıyla gelip kalırdı. Beatriz'in onu görmeye geldiği fikri geçti aklımdan. Neden bilmiyorum ama bu ihtimali anında eledim.

Böylece onu beklemek üzere yeniden eve döndüm. Lobiye girmediğim sürece herhangi bir şey bilmemin yolu yoktu ve kendime bunu yasaklamıştım.

Öngörüldüğü üzere Muriel, kadim *Opera'daki Hayalet* ve *Altın Parmak*'ın Bond kızı ve kurbanı ve geleceğin *Fanny Hill*'i –Towers'ın bir başka filmi– Lisa Raines ile birlikte sekizi çeyrek geçe geldi. Odamdan Muriel'in, orada olmamasına hafif şaşırmış bir şekilde, kızlara ve Flavia'ya Beatriz'i sorduğunu duydum.

"Okuldan geldiğimizde evde değildi" diye yanıtladı Susana.

"Çıktı" dedi Flavia. "Gelmek üzeredir."

"Ne zaman?" diye sordu Muriel.

"Altıya geliyordu."

"Nereye gittiğini söyledi mi?"

"Hayır. Sadece yemeğe zamanında geleceğini söyledi. Ama her şey hazır, merak etmeyin."

"Kuaföre muaföre gitti herhalde" dedi Muriel. "Peki ya genç De Vere?" Bana, gerek doğrudan benimle gerekse hakkımda konuşurken, Juan'dan çok böyle hitap ederdi, aynı şekilde Rico'dan bahsederken ve ona hitap ederken "Profesör" ve Van Vechten'den söz eder ve ona hitaben konuşurken "Doktor" derdi.

"Odasında."

"Gidip çağırayım. Yanımda ilgilenmesi gereken yaşıtı bir güzellik getirdim."

Mutfağın ilerisindeki oda, evdeki ilk gecemi geçirdiğim oda "benim odama" dönüşmüştü ve orada yatıya kalmam artık olağandışı bir durum değildi. Muriel'in bana Beatriz'i sormaması ve yalan söylemek zorunda kalmamak için henüz dışarı çıkmamayı tercih ediyordum. Mesela İbadethane'de gördüğüm şeyi ona anlatmamakla, "Nereye gittiğine dair en ufak bir fikrim yok. Çıkarken bana bir şey söylemedi" demek aynı şey değildi. Gerçi bu son cümle doğru olurdu, o ayrı. Öfkeyle, Muriel'in aklı bir karış havada, onun için her şey bir; yaşıtım bir güzellik getirmişmiş diye geçirdim aklımdan. Lisa Raines on altı on yedi yaşında olmalıydı ve işte o hakikaten bir çaylaktı, ayrıca ben yirmi üçümdeydim ve Raines benim için neredeyse Susana kadar çocuktu.

Beraberinde getirdiği misafirlerle ilgilenmesi gerektiğinden Muriel beni çağırmaya hemen gelmedi. Fakat dört beş dakika sonra zil çaldı ve birkaç uzun adımla benim bölgeme doğru yürüyüp başını içeri uzatmadan, "Genç De Vere bir zahmet kapıyı açar mısın lütfen? Flavia kendi işleriyle meşgul, Beatriz de henüz gelmedi. Ayrıca genç Raines sıkılmaya başlamış da olabilir. Hadi, git onunla ilgilen ve küskünlüğü bırak. Masada yerin olmaması yardımcı olmaman için bir bahane değil. Hem nihayetinde dâhi kız sana geçer puan verirse bakarsın sana da bir yer açıveririz" dedi.

Hemen çıktım, koridorda yürürken arkadan gördüm onu, sonrasında salona girdi ve ben sokak kapısına doğru ilerledim. Zil arsızca çalmaya devam etti, Rico ile beraberindeki Towers ve Wheeler geldi (ve hayır, Profesör o zaman da yardıma hazır bir insan değildi, sadece Muriel ve Beatriz söz konusu olduğunda, arkadaşlıklarından zevk aldığından, istisnai bir durum yaşanıyordu, hepsi bu: Bana

kalırsa şoförlük görevini yerine getirmesinin nedeni yapımcıyı ve karısını hiç tınmadan İspanyolca konuştuğu, Oxford'un meşhur İspanyol dili ve kültürü uzmanını merak etmesiydi). Onları salona geçirdim, kısa bir süre sonra Birleşik Krallık Büyükelçiliği'ndeki karı koca geldi; tüm yabancılar göreceli bir dakiklikle teşrif etmişlerdi. Aynı işlemi tekrarladım ve altı yedi dakika sonra zile basan o mutlak dikdörtgen gülümsemesiyle Van Vechten oldu; Lom'un Vechten'in *Spartaküs*'te birlikte çalıştığı Robert J. Wilke'ye olan benzerliğini fark edip etmeyeceğini geçirdim içimden. Van Vechten içeri girip de karşısında o kadar insanı görünce, memnun mesut bir ifadeyle, yarım yamalak ve küstah İngilizcesiyle, İspanyol bir televizyon sunucusu misali, "Şu işe bak, en son ben gelmiş olmalıyım. Bu seçkin konukları beklettiğim için özür dilerim" dedi. Anakronistik bir edayla topuğunu yere vurdu ve kendini tanıttı: "Doktor George Van Vechten." Gülünç bir şekilde adını İngilizceye çevirmiş, "Jorge" yerine "George" demişti.

İşin aslı kimsenin onu beklediği yoktu, yabancıların hiçbiri bahsini bile duymamıştı ve davetliler arasından onu tek tanıyan Rico'ydu, daha önce defalarca görmüştü Van Vechten'i; Profesör için Van Vechten Muriel'in birbirinden alakasız insanların girip çıktığı evinde gördüğü herhangi bir bedenden başka bir şey değildi.

"Sen son değilsin, Doktor" dedi patronum İspanyolca, diğerlerinin duymayacağı bir şekilde. "Beatriz eksik. Hâlâ gelmemiş olması gerçekten de çok tuhaf." Saatine baktı. "Bugün kendisinden hiç haber aldın mı?"

Van Vechten kendini savunurcasına yanıt verdi ama bunu bir tek ben fark etmiş olmalıydım:

"Yo, hayır, ben neden kendisinden haber alayım ki zaten?"

Bunun üzerine Muriel bana döndü. İnsanların gelmesiydi, bir dilden diğerine geçişti derken o ana dek bu konuda sorguya çekilmekten kurtulmuştum. Saat dokuzu geçiyordu artık ve kalabalık İngiliz grubuyla beraberindekiler neredeyse bayılmak üzereydi.

"Sen de mi bir şey bilmiyorsun genç De Vere?"

Hayır, Muriel'e yalan söylemeyecektim ya da bütünüyle değil de ancak kendimi koruyacak kadar söyleyecektim:

"Yani, bilemiyorum. Öğleden sonra bir iki iş halletmeye dışarı çıktım ve sokağın karşısından, tesadüfen Wellington'a girdiğini gördüm. Ama bunun üzerinden epey vakit geçti, saat altı sularıydı."

Muriel sanki, belki daha önce tanık olduğundan veya belki de görsel hayal gücü diğerlerinden çok daha gelişkin olduğundan, sadece onun kavrayabileceği bir olay sergilemişim gibi şaşkınlık ve dehşet içinde dikti gözünü gözlerime. Bir saniyeden de kısa bir süreliğine, gerçekleşmesi an meselesi olanlar yahut içine doğanlar nedeniyle bıkkınlıkla veya şimdiden yorulmuşçasına, gözünü kapattı. Sanki bu şekilde enerji topluyor, sakinliğini koruyor ve harekete geçmeden önce, "Yine, işte yine bu mesele. Yine aynı şeyle ilgilenmek gerek. Veya kim bilir belki de bundan böyle hiç ilgilenmek gerekmeyecek" demek için zaman veriyordu kendine.

"Wellington mı? Hotel Wellington mı? Peki ama neden daha önce söylemedin?"

Sesi öyle farklı ve öyle yüksek çıkmıştı ki misafirlerin mırıltısı kesildi ve hepsi de dönüp kaygıyla yahut anlamazca bir ifadeyle ona baktı. İçlerinde bir tek Profesör Peter Wheeler'ın İspanyolcası kusursuzdu ama her ne kadar buraya geleli uzun zaman olmasa da, büyükelçilikteki karı koca da dilimizi anlıyordu.

"Bilmiyorum, sormadınız ki, Eduardo. Ne oldu? Ne önemi var ki? Saatler önceydi. Aklıma bile gelmedi" diye kekeledim ne olduğunu bilmediğim büyük bir hatadan dolayı kendimi suçlu hissederek.

Ama Muriel bu soruyu cevap bekleyerek sormamıştı, hatta bana kalırsa verdiğim cevabı duymadı bile.

"Çabuk Jorge" dedi Van Vechten'e. "Sen de gel Juan." Ardından Rico'ya döndü ve, "Paco, bu insanları oyala lütfen ve bir bahane uyduruver. Bilemiyorum ama belki de yemeği iptal etmek gerekebilir. Mümkün olan ilk fırsatta sana haber vereceğim veya Juan'ı göndereceğim" dedi.

Bu kez üçümüze de adımızla hitap etmişti ki bu, bildik seyircilerinin ve yardakçılarının yanında sergilediği her zamanki tavrının aksine en ufak bir şakalaşmaya yer olmadığı anlamına geliyordu. Ben de onlardan biriydim artık. Şu an içinde sadece kaygıya ve ölümüne bir ciddiyete yer vardı.

Daha önce üç adım bile koştuğunu görmemiştim. "Koşmak yüz kızartıcıdır genç De Vere" diyerek azarlamıştı beni bir seferinde kırmızı ışıkta duran bir taksiyi yakalamak üzere, kısa da olsa, koştuğumu veya o zamanlar İspanya'da "*jogging*" ya da "*footing*" olarak adlandırılan egzersizi yapan, canından bezmiş yahut coşkulu insanları görünce; bilemiyorum, dil konusunda hakikaten umutsuz bir vaka burası, ne anladıkları ne de telaffuz edebildikleri yabancı tabirler kullanmaları da cabası. Daha önce koştuğunu hiç görmemiştim ve sanıyorum sokakta hiç kimsenin, onun eviyle Wellington arasında, o kısacık mesafede koştuğu şekilde, öyle çaresiz ve öyle hızlı koştuğunu da görmedim hayatımda; mesafenin kısalığından yüz kızartıcı eylemi de çok kısa sürdü, öte yandan o an son düşündüğü şeydi bu eminim, olağanüstü bir durum söz konusu olduğunda dert etmez insan koşuyu. Ellilerinde biri için öyle hızlı koştu ki –ceketinin önü açıktı, ceketinin etekleri ve kravatı birer bayrak misali geriye doğru dalgalanıyordu– yarı yaşındaki ben bile iki yüz metre daha korumaktan acizdim onun ritmini, her ne kadar spor salonlarında didinip dursa da Muriel'den on yaş büyük olan Doktor Van Vechten'den söz etmiyorum bile. Ama mesafe o kadar kısaydı ki üçümüz aşağı yukarı aynı anda geldik, sadece şeytan görmüş gibi koştuğundan değil de –kimse hayatı boyunca şeytan görmemiş olsa da herkesin kullandığı ve anladığı bir tabirdi bu– aynı zamanda neye koştuğunu ve ne yapılacağını herkesten iyi bildiğinden başı Muriel çekiyordu yine de. O kısacık yolda ben de tahmin ettim neden koştuğumuzu, eminim Doktor Van Vechten de öyle, hem de benden kat kat fazlasıyla ve tabii daha öncesinde tahmin etmediyse: Muriel Beatriz'in saatin kaç olduğunun farkına varmamasından, kendi derdine düşüp veya kendini tutkularına yahut cinsel arzularına kaptırıp –daimi bir sevgili, otel müdürü; oteldeki konuklardan biri, Roy'un Güneyli, muhteşem kuzeni Baringo Roy belki; bir komi veya geçici bir garson, hepsi birdi, önemli

değildi kim olduğu– yemeği unutmuş olmasından endişe etmiyordu, böyle bir sahnenin aklına geldiğini bile zannetmiyorum; Muriel'in aklından geçen otelin önünde durup da Beatriz'i görmeye çalıştığımda hiçbir surette aklıma bile gelmeyen bir şeydi: Beatriz belki o sabah veya kim bilir belki de bir gece öncesinde kendine bir oda tutmuş olmalıydı, bu yüzden resepsiyonda anahtar almak yahut form doldurmakla vakit kaybetmemişti, anahtarı onu görür görmez vermişlerdi herhalde veya belki de zaten yanındaydı anahtarı, oteline göre değişirdi bu durum; sokakta durup da, çoktan içine girmiş olduğunu hayal ederek, kendi tabutuna bakan biri misali penceresine baktığı o odaya çıkmıştı; bir içki sipariş etmişti veya minibardan almıştı ve yalınayak, hatta muhtemelen, daha rahat edebilmek adına, iç çamaşırlarıyla yatağa uzanıp bir bir yutmaya başlamıştı hapları, kendisini yalnız hissetmemek, kendisini göremeyecek, kendisine müdahele edemeyecek insanları görmek, dünyada olmakla olmamak arasındaki geçişi –geri dönüşü olmayan dönüşümü– daha bir dayanılır kılan arka plandaki seslerini duymak için televizyonu açmıştı, terk etmeye direndikleri –henüz değil, henüz değil– erişkinlerin ve uykusuzluğun bölgesinde bir süre daha oyalanmak istercesine anne babalarıyla bir misafirin, tabii bir misafir varsa, arasında geçen konuşmaların kulaklarına belli belirsiz çalınmasıyla daha rahat uyuyan çocuklar misali. Ay orada olmayacaktı veya kim bilir belki Beatriz onun solgunluğunda ölmek için, geciken güneşin gözdağında, solgun mu solgun bir şekilde belirmesini beklemişti.

Veya belki de yavaş yavaş küveti doldurup bileklerini kesmek için içine girmişti –insan küvete girmeden önce keserse bileklerini şayet, kan anında damlamaya ya da akmaya başlar, bilemiyorum ve yeri, havluları ve otelin kusursuz bornozonu kirletir; intihar eden hemen hiç kimse bütünüyle kayıtsız değildir yol açacağı zarara veya artlarında bırakacağı tabloya– ve böyle olması durumunda her şey birtakım etmenlere bağlı olacaktı: Yaraların büyüklüğüne ve derinliğine, kaç kesik olduğuna ve ne kadar kararlı bir şekilde kesildiklerine, tek bir bilekte mi yoksa ikisinde birden mi olduklarına, suyun çok sıcak olup olmadığına, çünkü soğuk su kesikleri sarar ve ölümü geciktirir –henüz değil, henüz değil– ve er ya da geç gelir soğuk; bunun dışında iki olasılık söz konusuydu bu ölümü hızlandırmak veya geciktirmek için: Kan kaybından bilincini kay-

beder ve başı suya girerse boğulup ölürdü, bedeni küvete zar zor sığmıyorsa tabii, burnu ve ağzı suyun üstünde kalmıyorsa ve bu durumda, dibe batmaması durumunda bilinçli bir şekilde yaşamaya devam edecekti, kalbi damarlarında kalan azıcık kanı pompalamaktan aciz bir şekilde duruncaya kadar. Dolayısıyla her şey bileklerini ne zaman, kaç kez kestiğine ve ne kadar kararlı olduğuna, bunu saat altıyı biraz geçe, odaya çıktıktan kısa bir süre sonra yapıp yapmadığına veya bekleyip beklemediğine, misafirler geldikten ve kendisinin ortalıkta görünmeyeşinden sonra evde yaşanacakları öngörerek ve bunun keyfine vararak eğlenip eğlenmediğine yahut düşündüğünden uzun süre tereddüt edip etmediğine ve bir kez ten kesilip et açıldıktan sonra –şimdi, artık evet, şimdi– pişmanlığa yer olmadığını, bunu ertelemenin mümkünatı kalmadığını fark edip etmediğine, kolay değildir insanın serinkanlılığını akan kanını durduracak kadar koruması, veya televizyondaki yarışmayı hangi yabancının kazanacağını merak edip etmediğine –bazen hiçbir şekilde ilgimizin olmadığı, en alakasız şeyler oyalar bizi– ve en aptal yarışmacı eleninceye yahut kazanan ilan edilinceye dek dakikaların su gibi akıp akmadığına ve bu esnada onun aradan çok kısa bir süre geçtiğini düşünüp düşünmediğine bağlıydı. Haplarla da aynı durum geçerliydi, asıl önemli olan ne zaman yutmaya başladığı, ne kadar seri davrandığı –boğaz direnir ve ara vermek gerekir– ve ne kadar içki içtiğiydi. Ve tüm bunlara bağlı olarak, üçümüz zamanında gelelim ya da gelmeyelim, Doktor'un varlığı ne bir tereddüt ne de şaşkınlık yaşanacağının garantisiydi, ne yapılması gerektiğini bilecekti o, Beatriz'in hayatı herkesten çok onun ellerinde olacaktı muhtemelen, tabii Beatriz'in içinde hâlâ bir hayat vardıysa. Ayrıca henüz ekarte edilemeyecek üçüncü bir ihtimal daha vardı: O ana dek balkondan atlamaması, tam da biz koşar ve otele ulaşırken parmaklıklara oturup kendini aşağı atmayacağı anlamına gelmiyordu –yukarı bakmadım koşarken, kim bilir belki de korkuluğa tırmanmış, aşağı atlamaya hazırlanırken görebilirdim onu, baksaydım– veya belki biz her an bir trajedi yaşanabileceğini, hatta belki o an yaşanıyor olduğunu söyleyerek resepsiyondan kendini hangi odaya kapattığını öğrenirken yahut otel personelini kapıyı zorlamaya ya da ana anahtarı kullanmaya ikna ederken atlayabilirdi aşağı; otel çalışanları başta karşı çıkar ve direnirdi, sorumluluğu alması ve içeri böyle zor kullanarak girilmesine izin vermesi için

müdürü yahut yöneticiyi çağırırlardı ve böylece hayati önem taşıyan dakikalar kaybederdik. Beatriz çarşafı şerit şerit kesmiş, sonrasında kendi ayaklarıyla devireceği bir sandalyeye çıkmış ve kendini asmış da olabilirdi pekâlâ ve bu durumda ne bir gecikme ne bir süreç ne de bir pay söz konusu olurdu artık; zaten ölmüş olurdu akşamın çoktan çöktüğü odaya girdiğimizde veya içerideyken çoktan gece olmuş gibi gelirdi bize, tüm ışıkları açmış olurdu çünkü, doğru düzgün görmeden intihar etmemek yahut karanlıkta ölmemek adına; imkânsızdır zira sonrasında yalnızca uzun bir karanlık olacağını düşünmemek ve anlamsızdır bu karanlığı şimdiden yaşamak, kişi açık gözlerini, kaybetmeye başladığı bilincini, bedenindeki son hayat kalıntısını o karanlığa alıştırmak istemiyorsa şayet.

İntihar edecek kişi için zaman tuhaf bir şey olmalı; zira her şeyi bitirmek tamamen kendi elinde ve bunu ne zaman yapacağına, o ana, biraz daha öncesi veya biraz daha sonrası olup olmayacağına karar veren de yine kendisi; kolay değildir herhalde bunu belirlemek, ne de neden birkaç saniye önce veya sonra değil de şimdi, hatta neden dün veya yarın yahut dünden önceki ya da yarından sonraki gün değil de bugün olduğunu bilmek; daha kitabımın yarısını okumuşken ve yıllardır takip ettiğim dizinin yeni sezonu yayınlanmak üzereyken neden bugün, neden artık kitaba da diziye de devam etmeyeceğime, her ikisinin de sonunda ne olduğunu asla öğrenmeyeceğime karar veriyorum veya neden bu otel odasında –kimsenin tanıklık etmeyeceği, yapayalnız gerçekleşecek olan ölümümü bünyesinde barındıracak geçici bir yer–, televizyondaki kanallardan birinde tesadüfen denk geldiğim ve göz ucuyla izlediğim filmi yarıda kesiyorum; herhangi bir şey merakımızı celbedebilir zira veda etmek üzereyken ona ve geri kalan her şeye: Hatıralarımıza ve sabırla topladığımız bilgilerimize, şimdi bize anlamsız ve önemsiz gelen kaygılarımıza ve çabalarımıza; en ufak bir tepki verme ihtiyacı yaratmadan yahut içimizde fırtınalar koparark gözlerimizin önünden geçen sonsuz görüntüye ve kulaklarımızın duyduğu sonsuz sözcüğe; kaygısızca ve sevinçle attığımız kahkahalara, doyuma ulaştığımız ve kedere saplandığımız, mahvolduğumuz ve umutla dolduğumuz anlara ve doğdumuz günden bu yana bize eşlik eden o daimi tik taklara; bizim elimizde o tik takları susturmak ve, "Buraya kadar. Kimi dönemler hiç önemsemedim seni, kimilerindeyse tamamen sana bağlı, salt sana kulak vererek, başka, daha güçlü bir sesin,

arzulanan birkaç sözcüğün mesela, veya tutkunun sesinin, kesik kesik alınan nefeslerin, şehvetli öfkenin, insanı hem iten hem de çeken, dile döküldükleri an bizi içine alan kesik kesik ve müstehcen cümlelerin seninkini bastırmasını ve seni unutmama izin vermesini umarak yaşadım. Şimdi seni durduracağım ve duyarsızlığına, en azından bana karşı duyarsızlığına bir son vereceğim. Biliyorum hiçbir şeyin seni gerçekten durduramayacağını ve var olmaya devam edeceğini ama başkaları için var olacaksın artık, benim için değil, ben bu saatten itibaren çekilmiş olacağım, erişilemez olacağım ve böylece hesaplayamayacaksın artık benim zamanımı" demek. Hayır, kolay olmamalı o ana karar vermek, eski hayatta kalma içgüdüsü bizi, "Henüz değil, hayır, henüz değil, dünyada birkaç dakika daha kalmamın, benim gibi sayısız kişinin dünyadan ayrılışına tanıklık etmiş olan, uyku akan yarı aralık gözünü bile kırpmayan, konuşan canlıların vedalarından ve yastığa gömülüp ağlamalarından oluşan bu bitmek bilmeyen gösteriden yorgun düşen gözcü ve soğuk ayın doğuşuna eşlik etmemin ne zararı olabilir ki, en azından ben bakabilirim ona" diye düşünmeye iterken. Bıkkınlık ve ıstırap, "Pekâlâ, vakit geldi artık, neden geciktireyim ki, birkaç dakika veya farkına bile varmadan uzattığımız müddetçe bize zorlu ve birbirinin aynı gelecek birkaç gün daha kalmanın ve canımızı onca yakan aktif bilinçle devam etmenin ne anlamı var ki; bundan sonra ne büyüdüklerini ne doğum günlerini göreceğimiz çocuklarımıza ne olacağını bir kez daha sormanın ne anlamı var ki, kendilerinden önceki pek çokları gibi bensiz idare etmeleri gerek, hem Eduardo onlara yardım etmek için orada olacak, benim vaktim sona erdiğinde hâlâ hayatta olacağından ve kimse daima orada olmayacağının garantisini veremeyeceğinden benim gözümde sonsuza dek yaşayacak o, benim için hiçbir zaman ölmeyecek; öte yandan benim ilelebet çocukların yanında kalmamı ve onlara bakmamı istemek çok şey istemek olur, yaşama arzusu yok bende, acı zarar veriyor bana ve yetmiyor hiçbir şey beni engellemeye. Daha fazla dayanamıyorum, hiçbir şeyin bir önemi yok. Sanki gitmiyormuşum gibi olması için kendimi uyuşturacağım ve ben artık burada değilken, iş işten geçmişken istedikleri gibi egoizmle suçlasınlar beni, kınasınlar, ayıplasınlar, ağır hükümlerde bulunsunlar, hiçbirinden haberim bile olmayacak ki. O zaman, işte o zaman umurumda olmayacak hiçbir şey" diye düşünmeye iter bizi.

Mesafe kısaydı ama uzadı; herhangi bir şeye, trene, bir yanlış anlamanın önüne geçmeye, bir bilgiyi engellemeye, bir mektup yollamaya, bir ültimatomu veya tehdidi geri çekmeye ve elbette, bu durumda olduğu gibi, bir ölümü önlemeye vaktinde yetişemeyeceğinizden korktuğunuzda hep uzar mesafeler. Otel çalışanları anlayışlıydı: Anlık bir tereddütün ardından –kendileriyle konuşan tanınmış bir doktordu ne de olsa, yalnızca genç bir delikanlı ve tek gözlü bir adam değil– amirlerine danışmamaya, daha doğrusu onlara durumu harekete geçtikten sonra bildirmeye karar verdiler; içlerinden biri müdürü bulmaya gitti, diğeri bizi odaya götürdü ve kapıyı kuvvetlice çaldı; Beatriz kendi adıyla tutmuştu odayı. Her seferinde bir an durup bekleyerek üç kez çaldı kapıyı, anlaşılan içeri izinsiz girmeden önce kapıyı en aşağı üç kez çalmak mecburiydi, bu esnada Muriel onun ana anahtarı veya yedek anahtarı ya da her neyse işte onu kullanması için diretiyordu. Kapı açılmadı, sakinleştirici bir yanıt da duyulmadı (gerçi yanıltıcı olabilirdi de bu pekâlâ, sandalyeyi devirmek ve havada asılı kalmak üzere olan birinin yanıtı olabilirdi) –"Geliyorum, bir dakika" veya "Kim o? Şu an açamam, daha sonra gelin"– dolayısıyla da görevli kapıyı kendi anahtarıyla açmaya karar verdi, hanımefendinin çıktığını görmemişti ama kafeteryada veya holde olabilirdi ama tabii odasında da olabilirdi; otel görevlisi akıl yürütmeye başlamıştı artık. İçeri ilk giren Muriel'di, arkasından Van Vechten girdi, ikisi de koşarcasına hareket ediyordu, sonra bizi odaya getiren otel görevlisi girdi içeri, Muriel ve Van Vechten'in hızı ona da bulaşmıştı, ben en son girdim; göreceklerimden korkuyordum, özellikle de kendini asmışsa yahut ortalık kan gölüne dönmüşse ama aynı zamanda, artık bir kez oraya geldikten sonra, hiçbir şeyi de kaçırmak istemiyordum, henüz tek bir ölü insan görmemiştim hayatımda. Kapı eşiğinden geçmeden önce uzun koridorda alelacele bize doğru gelen ama koca cüssesinden dolayı koşmaktan aciz bir adam gördüm; haber verilen müdür olsa gerekti. Ayrıca tam o an

odalarından çıkan çok şık bir çift gördüm, tüm bu koşuşturmacayı fark edince ne olup bittiğine bakmak üzere durdular.

Oda genişti, şu anki tabirle bir *junior suit* idi, muhtemelen o zamanlar böyle denmiyordu bu odalara; şayet oradan kendi başına çıkmayacak yahut hesabı kendi kapamayacaksa Beatriz masrafı dert etmemiş olmalıydı. İçeride kimse yoktu, orada kendini asmamıştı, hapların etkisiyle yatağa uzanmış ya da kıvrılmış da değildi; geriye banyo kalıyordu, kapısı açılmıyordu, içeriden sürgülenmişti, bir yanıt ya da tüm bu itiş kakışa bir itiraz da gelmiyordu kapının öte tarafından.

"Bunu açmanızın bir yolu var mı?" diye sordu Muriel otel görevlisine, bir yandan da kapıyı itekliyordu. Yüzü kaygıyla buruştu, gelgelelim göz bandı bunun net bir şekilde fark edilmesini önlüyordu.

"Şu an için hayır. İşin aslı banyo kapılarını açmanın bir yolu olup olmadığından da emin değilim." Artık şişman da yanımıza gelmişti, koşturmaktan ceketi sağa sola kaymıştı; çok geniş ve uzun, ta pantolonuna kadar inen bir kravat takıyordu, eminim göbeğini gizlemenin basit bir yoluydu bu, ne ki tam tersi bir etki yaratıyordu, insanın gözü o sarkık kumaşa takılıyordu. Görevli ona yöneldi ve, "Banyo kapılarını açmanın bir yolu var mı Bay Hernán?" diye sordu, ardından da münasebetsiz bir şekilde takdim etti adamı: "Bay Hernán Gómez-Antigüedad, otel müdürü." Bu bir parça tuhaf ve iddialı soyadını fark etmeden edemedim, gerçi sonradan o kadar da nadir olmadığını öğrendim. Şık çift başlarını içeri uzatmış bakıyordu, ikisi de Fransız'a benziyordu, çok saçma bir şekilde bir anda odada yedi kişi olmuştuk.

Gómez-Antigüedad tokalaşacakmış gibi bir hareket yapıp, "En ufak bir fikrim yok, Bakım-Onarım Departmanı'na sormak lazım" diye yanıtladı ama uzattığı elini sıkan olmadı çünkü Muriel ve Van Vechten kapıyı tekmeliyordu, biz geriye kalanlar da yüreğimiz ağzımızda onları izliyorduk, biraz daha diretirlerse kapı kırılacakmış gibi gözüküyordu, nitekim hemen bir çatlak oluştu da, çok sağlam değilmiş neyse ki.

"Belki de sürgü değil de anahtar koymalıyız bu kapılara" dedi hasarı inceleyen müdür mesleki deformasyonla. "Ama amma da iş şimdi hepsini değiştirmek. Hem böyle şeyler sık yaşanacak değil ya." Sanki kendi kendine konuşur gibiydi, alelacele odaya gelişinden dolayı hâlâ nefes nefeseydi.

Kapı nihayet pes etti ve hepimiz çabucak içeriye bakmaya çalıştık ama Muriel herkesten hızlı davranıp otoriter bir edayla bize geri çekilmemizi işaret etti, sanki Beatriz'i iç çamaşırlarıyla, kızıla çalan suyun içinde görmemizi istemiyormuş gibiydi, boyun eğip de geri çekilmeden, toplanan kalabalığı da aynısını yapmaya teşvik etmeden önce seçebildiğim görüntü buydu; kopan yaygaradan, tekmelerin yankılanan sesinden dolayı başka konuklar da doluşmuştu odaya; kimse kaçırmaz olağandışı bir şeye tanık olma fırsatını. Muhtemelen kendisini otel çalışanlarının bulacağının bilincinde olan Beatriz küvete girmek için çırılçıplak soyunmamıştı, utangaçlık gösterip sutyenini ve külotunu çıkarmamıştı, öyle varsayıyordum yani, gerçi külotunu görmüş de değildim, sadece kızıl köpüklerin yer yer gizlediği bedeninin üst kısmını görmüştüm; temiz kokmak için yıkanmış olmalıydı, aklından çıkmış olmalıydı kanın koktuğu, o tuhaf metalik nahoş koku, o demirimsi koku bana kadar geliyordu. Neyse ki bir dirseği küvetin kenarındaydı, dolayısıyla dibe batmamış, boğulmamıştı, belki özellikle korkmuş, iğrenmişti boğulma düşüncesinden ve önlemini almış, kolunu küvetin kenarına yaslamıştı. Fakat kan kaybından ölmüş olabilirdi çoktan, hayatta olup olmadığını öğrenemeden çekilmiştim oradan.

"Bırakın da Doktor işini yapsın, bundan sonrasıyla o ilgilensin" diye mırıldandım arkamdaki kalabalığı dışarıya doğru iterken. Gómez-Antigüedad da bana yardım eli uzattı ve istilacılarla beraber odadan çıktı; korkunç gözüküyordu, beti benzi atmıştı, düşüp bayılayacak gibiydi, oteli temsilen yahut bir ihtiyaç olursa diye çalışanını orada bıraktı. Haberin otelde hızla yayılmasının önüne geçmek zor olacaktı.

Demek bileklerini kesmeyi seçmişti. Görmedim ama herhalde Van Vechten kumaş ya da bezle kesikleri sarmış (Muriel'e kendisine bir çarşaf vermesini söyledi ve Muriel dağınık yataktaki –Beatriz bir noktada bu yatağa yatmış olmalıydı– çarşafı hızla, bir çırpıda çekip aldı) ve kanamanın devam ediyor olması durumunda da turnike uygulamıştır. Odanın, artık kapalı olan kapısına yaslandım kaldım, Muriel'in banyoya girip çıktığını görüyor, Van Vechten'e emirler verdiğini duyuyordum, dakikalarca görünmedi Van Vechten, yüz ifadesinden, kaygısının derecesinden bihaberdim veya belki de kaygılı değildi, kadının yaşayıp yaşamayacağını bilen tek kişi olmalıydı, her koşulda uğraşıyordu. Küvet giderinden suyun

aktığını da duydum, işini daha kolay yapabilmek, arada sıvı olmadan çalışabilmek ya da en azından daha yoğun ve kontrol edilemez olanla baş edebilmek için tıpayı çıkarmış olmalıydı.

"Eduardo, kliniği, Ruber'i ara, en yakın orası. Hemen bir ambulans göndersinler, benim adıma aradığını söyle. Doktor Troyano'yu, olmazsa da Doktor Enciso'yu sor, ikisi de yoksa yine fark etmez, telefonu her kim açarsa onunla konuş, hepsi beni tanıyor. Kayıt tutmamalarını, mahrem bir durum olduğunu söyle, ne demek istediğimi anlayacaklardır. Ambulansı hemen göndersinler söyle, hastaya benim eşlik edeceğimi ve kliniğe gelince talimat vereceğimi de bildir." Ardından Muriel'e numarayı söyledi ve Muriel not almadan zihnine kazıdı numarayı, belirsizlik zihnini iyice açmıştı.

Patronumun banyodan çıktığını ve komodinin üstünde duran telefona koştuğunu gördüm. Kan çoktan üstüne sıçramıştı bile, gömleğinde yer yer sulu kan yer yerse salt kan damlaları vardı. Doktorun üstü başı iyice batmış, kıyafetleri epey ıslanmış olmalıydı; ikisi de sakin bir akşam yemeği için giyinmiş kuşanmıştı, beni içeri sokmamış olduklarına, bu dertten kurtulduğuma sevindim, aksi takdirde kesinlikle giysilerimi çöpe atmam gerekirdi.

"Dışarısı nasıl aranıyor?"

"Sıfıra basın, çevir sesini bekleyin ve sonra numarayı tuşlayın" diye yanıtladı otel görevlisi anlayışlı bir edayla.

Bir süre sonra kanamanın durduğuna ya da en azından azaldığına kanaat getirdim, zira Muriel banyodan tekrar çıktı, bu kez daha sakindi ve bana, "Genç De Vere, burada bir işe yaramıyorsun" dedi. Bana yeniden böyle hitap etmesi korkusunun geçtiği ve Beatriz'in kesinlikle hayati tehlikesi olmadığı anlamına geliyordu. "Eve git ve misafirleri gönder, beklemekten bıkıp usanmamış ve çoktan evlerine gitmemiş olanları yani." Saate baktı ve ortaparmağıyla bir an camına hafifçe vurdu; talihsizlik ve moral bozukluğu göstergesiydi bu hareketi. "Herkes evlerine gitsin. Benim adıma hepsinden özür dile ve yarın, mümkün olan ilk fırsatta hepsini teker teker arayacağımı söyle."

"Peki ya ne olduğunu bilmek isterlerse?"

"Sormak zorunda bile bırakmadan en başından itibaren doğruyu söyle. Her şeyi olduğu gibi anlat. Ciddi bir durum söz konusu olduğunu görecek, anlayış gösterecek, ilgileneceklerdir. Sinema dünyasındakiler alışıktır böylesi denemelere, başarılı olanlara da

öyle; kimse şoke olmayacaktır. Yalnız şu var; ayrıntılara girmene, bunun gibi dramatik sahneleri tarif etmene gerek yok." Başıyla Beatriz'in hâlâ yatıyor olduğu yeri gösterdi; her şey bir yana şayet Van Vechten üstünü bornoz ya da havlularla örtmüş olmasaydı bir de soğuktan donuyor olacaktı. "Nasıl olduğunu sorarlarsa bilmediğini söylersin."

Yakın bir zamanda Lom bize 1961 senesinde şarkıcı Vic Damone'nin evinde yaşanan, başarısız bir intihar girişimine ve Kennedy'nin sıvışmasına yol açan olayları anlattığında Muriel'in Beatriz'in kısa bir süre önce öykündüğü kadınlarla alay etme cüretini göstermiş olduğunu hatırladım. "Bu anekdot doğru olabilir" demişti doğal bir küçümsemeyle. "Kimi kadınlar arasında klasiktir bu banyoya kapanma ve bileklerini kesme meselesi. İşin ilginç yanı, neredeyse hiçbir zaman damarları tutturamazlar." Muhtemelen şimdi bu cümleleri hatırlamıyordu. Veya belki de hatırlıyordu –kederle, bu kadar saf olduğu için kendi kendine hayıflanarak– hele de Beatriz damarların olduğu yeri kesmediyse; kan akması için tende basit bir yarık açmak kâfidir ne de olsa.

"Peki ama ya çocuklar da oradaysa? Yine de anlatacak mıyım?"

"Küçüğü uzaklaştır, o da tabii çoktan yatmamışsa. Kızlar dinleyebilir, ne olacak ki, hem çok da şaşırmayacaklardır zaten."

"Öyle mi? Neden ki?"

Hemen patronumun zevkine göre yine gereğinden fazla soru sorduğumu fark ettim. Gelgelelim sormuştum bir kere, sormamak için çok geçti artık, hem geri almak da mümkün değildi zaten, öte yandan buna hakkım olduğunu düşündüm, ne de olsa Muriel beni gücümü fazlasıyla aşan bir olaya dahil etmişti, şayet böyle bir şey varsa tabii, zira insan her şeye boyun eğiyor, her şeyi kabul ediyor, karşısındakinin gönlünü elinden gelen en iyi şekilde hoş etmek için her şeyi yapmaya hazır oluyor ve birden kendisinden, suç işlemek de dahil olmak üzere, her türlü şeyin istenebileceğini, kendisine her türlü emrin verilebileceğini fark ediyor. Her halükârda Muriel'in kimi sorulara cevap verme vakti gelmişti artık. Tam o anı kastetmiyorum elbette ama çok yakında cevap vermesi gerekecekti. Sanki üstü kapalı talebimi sezer ve kabul edercesine bahri gözüyle baştan ayağa şöyle bir süzdü beni.

"Yani" dedi sözlerine bir önem addetmeden, "böyle bir anneleri varken günün birinde onu kaybedebileceklerinden haberdar

olmaları daha iyi. Kızlar haberdar zaten, en ufak bir şüphen olmasın. Hadi, git artık, Towers'ın mutlaka kafası karışmıştır, pekâlâ öfkelenmiş de olabilir tabii. Karısından hiç bahsetmiyorum bile."

"O nasıl?" diye sordum gitmeden önce. Ve onun hareketini taklit ederek başımla görüş alanımın dışında kalan banyonun içini işaret ettim. Beatriz'in o vahim halini pek az görmüştüm, sadece banyoya ilk girişimde gözüme çarpan bir anlık bir görüntü; hepsi bu. Salt iç çamaşırlarıyla da görmeyi başaramamıştım dolayısıyla (askıları düşmüş sutyen) ve utanç verici ama, o dramatik durumda bile veya şimdi anlaşıldığı kadarıyla hayati tehlike atlatıldıktan sonra onu iç çamaşırlarıyla görmemin hoşuma gideceğini fark etmiştim. Ölü bir kadın görmekle baygın yahut ağır yaralı bir kadın görmek aynı şey değildir veya söz konusu şahıs yeni öldüyse ve henüz hiç değişmemişse, demek istediğim, cazibesini yitirmemişse, buna henüz vakit olmamışsa çok da farklı değildir belki de. Bu düşünceleri yahut imgeleri ya da her ne idiyseler işte kafamdan atmak için elimden geleni yaptım, gençtim ama kalpsiz değildim. Gerçi gençlerin çoğunun kalbi –deyim yerindeyse– askıdadır.

Derken, tüm bu süre zarfında banyodan hiç çıkmamış olan, üstü başı bütünüyle kan içinde kalmış, kolları ta omuzlarına kadar ıslanmış Van Vechten belirdi, doktorların payına göreceli bir sıklıkta pislenmek düşüyor işte, geniş bir gardıroba ihtiyaç duyuyor olmalılar, Van Vechten'in üstündeki bu takım elbise, her ne kadar ceketini çabucak çıkarmış olsa da, artık giyilmez durumdaydı zira. Sorumu o cevapladı, durumdan daha çok haberdardı:

"Neyse ki çok fazla kesik yok, çok derin de değiller. Biraz korkmasına yetecek kadar canı yanmış olmalı. Pişman olmasına yetecek kadar değil, ama içgüdüsel ve istemsiz bir şekilde durmasına yetecek kadar. Ayrıca su da fazla sıcak değildi. Bana kalırsa bu işe girişeli bir saatten biraz fazla olmuş. Hayati tehlikesi yok, özellikle de şu sıçtığımın ambulansı bir an önce gelir ve kan nakli yapabilirsek, sokayım böyle işe."

"Sıçtığımın trafiği" dedim; küfür bulaşıcıdır.

Daha ben cümlemi tamamladığım anda siren sesi duyuldu, tam gaz geliyor olmalıydı, göz açıp kapayıncaya kadar dibimizde duyulur olmuştu ses. Van Vechten balkona çıktı ve ambulansın bizim ambulansımız olup olmadığına baktı.

"Geldi" dedi.

"Beatriz damarları tutturmuş mu? Damarlarını kesebilmiş mi?" diye sorma cüretini gösterdim tam çıkarken, bir ayağım koridordaydı hatta, koridorda hâlâ, şişman, ikircikli ve beti benzi atmış, keyifsiz müdürün uzaktan kontrol altında tuttuğu bir grup insan olduğunu ve keşkemeşin sürdüğünü fark ettim. Ama evet, gitmek üzereydim: Sedye taşıyanları ve geri kalan şeyleri görmemeyi tercih ediyordum, ayrıca Muriel bana eve gitmemi söylemişti.

"Evet, elbette" diye yanıtladı Doktor bana ters bir bakış atarak. "Bu nasıl soru böyle?"

Beklenmedik, ani, taze bir minnet kötü bir şeydir; bir anda unutturur bize hakaretleri, aklımızdan çıkarır intikam planlarımızı, yatıştırır hıncımızı ve dindirir adalet arzumuzu; görmezden geliriz hataları ve hazırızdır şüphelerimizi dağıtmaya veya merakımızı bir kenara bırakmaya ve soruşturmalarımızı askıya almaya, omuz silkmeye ve sakinleşmeye, sahte mazaretlerle geri çekilmeye kendimizi ikna etmeye: Hem zaten ne fark eder ki; cezasız kalan o kadar çok şey var ki bir tane daha olsa kimse anlamaz bile, dünya da değişmez. Dünya bizi hatırlamasa ne fark eder ki? Bize veya yakınlarımıza yahut uzağımızdakilere zarar veren birine borçlu hissetmek kötü bir şeydir; fark etmez bazen kime edepsiz davranıldığı veya kime olabilecek en kötü şeyin, bağışlanamaz olanın yapıldığı ve insanın bundan daha da alçalamayacağı çünkü bunların hepsi birdenbire silinebilir onlara hayati ve önemli bir şey borçlu olduğumuz hissiyle. Suçlular bazen bilinçli, kasıtlı ve hatta hesaplı bir şekilde başvururlar buna, "Bu cepheyi ortadan kaldıracağım, beklenmedik bir iyilik yaparak, onu zor bir durumdan kurtararak, ona övgüler dizerek ve bu şekilde kafasını karıştırarak, en çok istediği ve en çok ihtiyaç duyduğu an borç para vererek veya benden kabul etmemesi durumunda üçüncü kişiler aracılığıyla yollayarak (o üçüncü kişiler para bir kez harcandıktan sonra ağızlarından kaçıracaktır ve artık reddetmesi için geç olacaktır ve benim elimde olacaktır parayı geri istemeyerek minnetini artırmak), pamuk ipliğine bağlı işini korumasını sağlayarak, başlarını belaya sokan ve onun için hayatta en değerli şey olan çocuklarına yardım ederek, intihara kalkışan karısının hayatını kurtararak benden nefret eden ve bana kin güden bu kişiyi etkisiz kılacağım."

Van Vechten'in durumu bu değildi kesinlikle, zira onca yıllık arkadaşının dargınlığından ve şüphelerinden haberdar bile değildi, hele de hizmetindeki, ne aradığını bilmeyen ve bu yüzden de körlemesine ilerleyen, bir genç aracılığıyla geçmişindeki olası

olaylarla ilgili gizli ve tehlikeli bir soruşturma başlattığından bütünüyle bihaberdi; bu soruşturma, bir amatöre yaraşır şekilde, gizli olduğu kadar dengesizdi de. O geceki yardımı doğaldı, bir çıkar gütmeden yapılmıştı, her doktorun yapacağı türden bir şeydi ve hiç şüphesiz karşısındaki kim olsa, elinde jiletle kendini banyoya kapatan bir yabancı bile olsa –1961 senesindeki o partiye katılmış olması durumunda şarkıcı Damone'nin Asyalı sevgilisi mesela– aynı şeyi yapardı, ki burada söz konusu olan çok yakın bir arkadaşının, üstelik de ara sıra s*kip attığı karısıydı; Darmstadt'ta gördüklerim için doğru ve uygun tabir buydu zira; yatmakla, sevişmekle hiçbir ilgisi yoktu gördüklerimin, hatta sevgili bile değillerdi bana kalırsa, en azından teknik anlamda. Muriel bu bilgilere sahip değildi elbette, bunun türlü sebebi vardı ama bir sebebi de Beatriz'in sürdüğü hayatla ilgilenmemesiydi, asıl sıra dışı olansa onu kaybetmeyi ya da hayatta tutmayı bu denli önemsemesiydi; bana, sanki sinirine böylesi dokunan, onu böylesi mutsuz eden karısı olmadan yaşayamayacakmışçasına gerçekten çok üzgün, hatta perişan görünmüştü, öyle ki bir noktada en az müdür Antigüedad kadar solgundu yüzü; o hiç koşmayan adam Velázquez Caddesi'nde deli gibi de koşmuştu üstelik. Ve Van Vechten'e duyduğu bu yeni, daha doğrusu yenilenmiş minnetten dolayı benim görevime bir son verdi: Doktor'un Wellington'daki rutin müdahelesinin sonucunda, iki gün sonra, Beatriz hâlâ hastanede müşahede altında tutulurken, Muriel ona refakat etmeyip işlerini halletmek ve biraz soluklanmak üzere eve geldiğinde, Doktor'un yaptıklarının mükâfatı olarak, tabiri caizse, bana verdiği emirleri ve görevi feshetti.

"Dinle Genç De Vere, sana bir şey söylemem gerek." Bir kez daha salonda, yerde boylu boyunca uzanıyordu, gitgide bunun doğrudan gözlerime bakmamak, benimle konuşurken yüzündeki ifadeyi doğru bir şekilde yorumlamamam için başvurduğu bir numara olduğuna daha bir ikna oluyordum; zordur ifadeyi okumak iki kişi aynı hizada olmadığında, krallar bu yüzden hep yüksekte oturmayı talep eder, güç sahibi insanlar da keza; pek çokları boylarını uzatan ayakkabı tabanlıkları yahut peruk kullanır. Muriel yere inmeyi seçiyordu ama etkisi benzerdi: Belli bir müphemlik yaratıyordu ikisi de. "Dünden önceki gece Doktor'un nasıl da iyi davrandığını gördün. Kendisine ilk kez borçlanıyor da değilim üstelik; hayatım boyunca birkaç kez benzer şekilde borçlanmıştım

zaten; tamam, çocuğu kurtaramadı belki ama elinden geleni ardına koymadı. Şimdi Beatriz'i kurtardı ve benim bunun karşılığında şüphe duymam, ardından gizli dolap çevirmem, başına bir tür casus dikmem adil olmaz. Kulağıma gelenlerin doğru olup olmamasının bir önemi yok. Baştan sona doğru bile olsa başka unsurlar daha ağır basıyor. Onunla olan arkadaşlığımız, benim ve ailem için yaptıkları daha ağır basıyor. Şayet beni ilgilendirmeyen bir mesele yüzünden onunla arkadaşlığımı bitirirsem nankör, intikam peşinde koşan, bağnaz bir insandan farkım kalmaz, hele de beni ilgilendiren kimi konularda bana böylesi faydası dokunmuşken." –Belki bunların arasına dikkatini dağıtmasını ve kimi akşamlar Beatriz'den kurtulmanı sağlamasını da ekleyebiliriz, diye geçirdim içimden birden, ve sen hepsinin gayet farkındasın, hatta bunu teşvik etmiş olan da sensin Muriel; zihin dilden daha yatkındır ikincil tekil şahıs kullanmaya.– "Dünden önceki gece yaşananlar bana birtakım şeyler hatırlattı ve düşündürttü. Dolayısıyla bunu böyle bırakalım, her şeyi unut, sana verdiğim göreve devam etme, onu gece kulüplerine götürmene gerek yok artık, hele de konuşturmaya çalışmana ve gözlemene hiç gerek yok, bırak gitsin. Şayet bir zamanlar kötü bir şey yaptıysa, bu zarar görenleri ilgilendirir; soruşturmak ve karar almak bana düşmez. Hatta ne olup bittiğini öğrenmek bile bana düşmez. Kendimi söylentiye kaptırıverdim işte." Bir süredir lafa girmek istiyordum ama henüz uygun zamanın gelmediğini, sadece sözlerine devam etmek yahut sözlerini tamamlamak üzere ara verdiğini fark ettim. Gözünü yeniden Casanova'nın tablosuna (kurbanlarının tablonun dışından, izleyicinin olduğu yerden "Hatırla bizi" diye yakardığı muhtemelen tek gözlü süvariye) dikti, gelgelelim mutlak yörüngesini belirlemek ancak tahmin diyarlarına aitti. Ve, "İşin aslı, doğruyu söylediklerine istedikleri kadar yeminler etsinler, anlatılan her şey, bizzat tanık olunmayan her şey yalnızca söylentidir. Ve hayatımızı söylentilere kulak vererek, hele de uğradıkları onca dönüşüm doğrultusunda hareket ederek geçiremeyiz. İnsanın bundan vazgeçmesi, bilinemeyecek olanı bilmeye çalışmaktan vazgeçmesi, Shakespeare'in sözlerini açımlayarak ifade edecek olursam, belki acı bir başlangıç bu ama öte yandan beteri geride kalır" diye ekledi.

Bu kez sözlerine devam etmeyeceğine, sustuğuna ve artık aklımdaki soruyu ona sorabileceğime kanaat getirdim. Ama Shakes-

peare'in bahsi Rico'nun tek kolunu dimdik havaya kaldırarak, son derece teatral bir edayla aktardığı bir dizeyi hatırlatmıştı bana: "Dillerimden iftira hiç eksik olmaz; her lisanda dile getiririm bunları, doldururum insanların kulağını yalan haberlerle..." Belki Muriel Profesör'ün aktardıklarına gerçekten de kulak vermiş ve Doktor'la ilgili olarak kendisine anlatılanlara bel bağlamanın adaletsizliği üzerine o gün kafa yormaya başlamıştı. Şayet böyleyse şüphelerini ve huzursuzluğunu bastırmaya yetmemiş demekti bu düşünce, zira olanları öğrenmeye, daha doğrusu soruşturmaya karar vermişti yine de.

"Çocuğu ne zaman kurtaramadı? Hangi çocuk bu? Neden bahsettiğinizi bilmiyorum Eduardo." Bahsini ilk duyduğum andan beri içimi kemiren soru buydu, Muriel, sanki mesele her neyse ondan haberdarmışım gibi, geçmişe atıfta bulunmuştu. Derken hemen, yüzünde hani neredeyse hayret dolu bir ifadeyle, bana işaretparmağıyla ortada duran fotoğrafı, yüzü başka yöne dönük olan Beatriz'in kollarında aşağı yukarı iki yaşında, deri bir palto giymiş, tepesinde koca bir ponponu olan beyaz kar maskesi takmış, meraklı gözlerle sol tarafa bakan, güzel yüzlü bir çocuğu tutarken çekilmiş fotoğrafı gösterdiği anda sezdim durumu. Hakkında hiçbir zaman tek bir şey bile sormadığım çerçeveli fotoğraf orada, ortada duruyordu işte. Doğrusu göz bandının sebebini ve kaynağını sorup da Muriel tarafından paylandığım günden bu yana pek az şey sormuştum (casusluk yapsam da ihtiyatlı bir gençtim aslında).

"Hangi çocuk olacak? Javier tabii ki, ilk çocuğumuz, ölen çocuğumuz. İşte orada. Biliyorsun sanıyordum, nasıl bilmezsin ki? Ne zamandır gelip gidiyorsun buraya..."

"Fark ettiniz mi bilmiyorum Eduardo ama bana hemen hemen hiçbir şey anlatmıyorsunuz. Size gözünüzü sorduğumda lafı ağzıma tıktınız. Doktor konusunda şüphelendiğiniz şeyin ne olduğunu da bir türlü söylemediniz, dolayısıyla ona dair de bir fikrim yok. Ayrıca karınızın ona bu denli kaba davranmanızı gerektirecek ne yaptığını da bilmiyorum; hıncınızı her zaman gizleme çabasına girmiyorsunuz. Yalnız şunu belirtmek isterim ki size bir şey soruyor değilim, Tanrı şahidim, hiçbiri beni ilgilendirmez. Ama bunu bilmemem sizi neden şaşırtıyor anlamış değilim. Kimse hiçbir zaman bana bu konuda tek kelime etmedi ki, öte yandan kesinlikle gerekmediği sürece bir şey sormaktan imtina ediyorum. Madem

bilmemekten konuşuyoruz, Beatriz'in kendini neden öldürmeye çalıştığını bile hâlâ bilmiyorum, üstelik onu otele girerken gören de benim. Fakat elbette bunun cevabı olmayan bir soru olabileceğinin de farkındayım."

Muriel hafif doğrulup bana bu kez biraz daha doğrudan baktı, hâlâ aynı hizada değildik tabii ki; dirseklerini yere dayamıştı yalnızca.

"Haklısın Juan. Bazen buraya gelen herkesin hayatımdaki belli başlı şeyleri bildiğini varsayıyorum, demek istediğim, gayet aleniymiş yahut kanıtlanabilir şeylermiş gibi geliyor bana. Hepsine tanık olmuşsunuz yahut aranızda konuşuyormuşsunuz gibi geliyor bana. Ortak noktanız ben olsam da ille de benim hakkımda konuşacaksınız diye bir şey de yok tabii. Diğerlerinin çocuğun ölümünden haberdar olduğuna eminim, kimileri yanımızdaydı, demek istediğim; cenazeye katıldılar ve ilk günler bizi teselli etmeye çalıştılar. Senin aramıza yeni katıldığını ve bu kadar genç olduğunu unutuyorum bazen."

"Ne oldu?"

Muriel, sanki bedenini yaslayacak sembolik bir destek ararcasına, arada sırada yaptığı üzere başparmağını mini minnacık bir kamçı yahut gülünç bir koltuk değneği misali koltukaltına koydu. Belki de bunu bilhassa morali bozukken, keyifsizliği midesini, tüm uzuvlarını, göğsünü ve başını sarmışken yapıyordu.

"Doğrusu bundan bahsetmeyi pek sevmiyorum." Bu cümleyi hakikaten zorlanarak, sanki sesi hafif kısılmış veya en azından, daha bir saniye öncesine kadar bir şeyi yokken, boğazında gıcık olmuş gibi söyledi. "Tam bilinmiyor. Jorge tam bir teşhis koyamadı, o küçücük bedene de otopsi yapmak gibi bir durum söz konusu değildi, hem neye yarayacaktı ki zaten? Ölmüştü, yaşanan olayın büyüklüğü karşısında sebebinin çok da önemi yoktu. Üstelik o zaman şimdiki gibi değildi, şimdi insanlar talihsizliklerini paraya dönüştürme gayesiyle her şeyde bir suçlu arıyorlar. Bir akşam hastalandı, ateşi çok yüksekti. Ciddi bir şey olduğunu düşünmedik, bademcik belki, küçük çocukların ateşi çok kolay yükselir ama yine de hemen Doktor'u aradık ve her zamanki gibi koşa koşa geldi, her daim emrimize amadeydi. Dediğim gibi, elinden geleni yaptı, tüm yolları denedi, üçümüz de yatağının başından bir an olsun ayrılmadık ve o gece nasıl da bir anda solup gittiğini gör-

dük. Hayır, bir anda olmadı aslında. Peyderpey ama dayanılmaz bir hızda olup bitti her şey. İşin aslı hiçbir surette hayatından endişe etmedik ama nihayetinde öldü işte ve yapabileceğimiz hiçbir şey yoktu. Tahmin edebileceğin üzere hiçbir anlam veremedik. Yani izanımızın ötesinde bir durumdu. Beatriz'in aklının bu durumu hiçbir zaman alabildiğini zannetmiyorum. Benim aklım alabildi mi, ondan da emin değilim."

"İyi de neden öldüğünü kimse bilmiyor mu, kimsenin bir fikri yok mu yani?"

"Jorge bir ihtimal meningokok memenjit olabileceğini söyledi. Meninksler meningokok nedeniyle enfekte oluyor. Çok nadir görülen ve en azından o dönem çözümü olmayan bir şey. Zamanında teşhis etmesi de mümkün değil, öte yandan tedavisi de yok. Bizi kimsenin onu kurtaramayacağı konusunda temin etti. Kimsenin ve hiçbir şeyin. Bilemiyorum. Öğrenmeye de çalışmadık doğrusu, tüm bu yıllar boyunca bu konuda hiçbir surette diretmedik. Deşmenin ne faydası olacaktı ki, sadece bizi daha fazla üzmeye yarayacaktı. Olan oldu." Şimdi ondan ara ara "Jorge" diye bahsediyordu ve bana "Juan" demişti, tıpkı intihar akşamında olduğu gibi; ciddiyet isimleri iade eder, ne sevecen ne de ironik lakaplara müsamaha gösterir. Yeniden fotoğrafı işaret etti. "Beatriz, sanki onu unutmamızdan korkuyormuşçasına fotoğrafın burada, göz önünde durması için diretiyor. Ya da, her ne kadar hiç tanışmamış olsalar da, kardeşlerinin ondan haberdar olmasını istiyor. Veya geçerken çocuğun gözüne ilişmesini seviyor. En yeni fotoğrafı bu, kendisinden neredeyse iki yaş küçük olan Susana'nın vaftizinde çekildi. Görüyorsun işte, gayet sağlıklıydı. O akşama kadar gayet iyiydi, hiçbir belirti göstermemişti." Tek dirseğine yaslanmış, parmağı havada, ya düşüncelere ya da anılara dalmış halde kalakaldı birkaç saniye. "Neyse ki ben Madrid'deydim. Şehir dışında olsaydım yaşananlara inanmazdım. Ama buradaydım ve gözlerimle gördüm." Yaşananlara tanıklık etmişti, kimse gelip de ona anlatmamıştı, bir söylenti değildi kulağına çalınan, sözlerinden anladığım buydu. Ve birkaç dakika önce ondan duyduklarımı tekrarladım içimden: "Belki acı bir başlangıç bu ama öte yandan beteri geride kalır."

"Beatriz de gördü" dedim, bir süre sonra, artık fotoğrafı işaret etmeyi bırakıp kolunu indirerek yeniden yere uzandığında; ama öncesinde pantolonunun arka ceplerinden birinden pusulayı çıkardı ve yavaşça, sanki var olmayan sakalını tararcasına, yanağında gezdirmeye başladı (ilaç kutusunu yani); belli belirsizdi sakalı ve günün birinde iyiden iyiye uzatacaktı. "Kadınlar için, anneler için, böyle bir şey genellikle çok daha trajiktir. Daha zor atlatırlar, öyle değil mi? O da tabii atlatıyorlarsa... Çocuk onların içinde oluştu ve çok daha öncesinden itibaren tanıyorlar onu dolayısıyla, öyle değil mi?" Ne diyeceğimi bilemediğimden gevelemiştim bu saçmalıkları.

"Fütursuz anneler değillerse, evet" diye yanıtladı. "Böyleleri de var, her efsanenin bir istisnası vardır. Ama evet, bu olay onu bir anlamda daha bir kırılganlaştırdı, dengesini daha bir bozdu. Diğer çocuklarına karşı daha kırılgan yahut vesveseli olmasını kastetmiyorum, bilakis: Olabilecek en kötü şeyi yaşamışsan aynısını tekrar yaşamayacaksındır. Bir nevi aşı görevi gördü bu olay, Javier'in üstüne ne kadar titriyorduysa diğer çocukları konusunda bir o kadar rahattı. Belki o ilk çocuk olduğundan, belki erkek olduğundan ve biz erkekler tehlikelere daha açık olmak gibi bir nama sahip olduğumuzdan Javier için diğer çocuklarına kıyasla kat be kat fazla korktu. Bazen bunun onun o meşum önsezileri nedeniyle yaşanıp yaşanmadığını soruyorum kendime. Panik talihsizliği ve felaketi doğurur. Bazen en korktuğumuz şeyin gerçekleşmesine meydan veririz çünkü o dehşetten kurtulmamızın tek yolu onu zaten yaşamış olmamızdır. Geçmişte kalmasıdır; gelecekte yahut olasılıklar diyarında değil." –Beteri geride kalır, dedim yine içimden, o açımlama beni düşündürüyordu. "Ne kadar korkunç ve dehşet verici olursa olsun geçmiş bize gelecekten daha zararsız gelir ya da işte bir şekilde onunla daha kolay baş ederiz. Bilemiyorum. Belki bundan, belki de ne kadar savunmasız olduğumuzu, ne önlem

almanın ne kendimizi ne de başka birini korumanın bir işe yaradığını, dolayısıyla da peşinen endişelenmenin saçmalığını, insan ne yaparsa yapsın, ne kadar öngörürse öngörsün en kötüsünün hâlâ yaşanabilecek olduğunu fark ettiğinden. Bir kez yaşandı mı artık çok geçtir. Bir kez yaşandı mı yaşanmıştır işte. Görüyorsun, şimdi son derece doğal yaklaşıyor çocuklarına. Onları bir anda öksüz bırakabilecek kadar hem de."

"Yine de" dedim, "Beatriz'in hiçbir öngörüsünün çocuğunuza bu hastalığı bulaştırabileceğine inanmıyorum. Çok nadir bir hastalık olduğunu söylediniz."

Buna cevap verme zahmetine girmedi, belli ki kelime anlamıyla değil de edebi anlamda söylemişti bu cümleyi, açıklanamaz olana hurafe kabilinden getirilen bir açıklamaydı, edebiyatın yaptığı da çok defa budur aşağı yukarı. Konuyu değiştirdi:

"Pekâlâ, artık biliyorsun işte. Söyle bakalım başka ne şikâyetin vardı Bay 'Kimse bana bir şey anlatmıyor' –beni taklit ederek dile getirdi bunu–, başka ne bilmek istiyordun? Ah, evet, şu göz meselesi. Öyle pek de esrarengiz bir şey değil, sadece bundan bahsetmekten de hoşlanmıyorum, hatırlamaktan da öyle, beni üzüyor ve yaşlı gösteriyor. Çocuktum, İç Savaş yeni başlamıştı. Kardeşim ve ben aile evimizin terasında oynuyorduk. Bir *paco*nun mermisi sekip bana isabet etti. Bir gözümü kaybettim ve bu büyük bir felaketti o zaman için. Her neyse işte, '36'dan beri böyleyim. Ve bu beni olduğumdan daha yaşlı gösteriyor: Gencecik yaşta alınan bir savaş yarası. Zira savaşta gözümü kaybettiğimi söyleyince sanki savaşacak yaştaymışım gibi tınlıyor, öyle değil mi? Başka bir şey var mıydı?"

Kendime engel olamadım ve fırsatı kaçırdım. Pek çoğumuz katlanamayız birinin bize söylediği bir şeyi anlamamaya.

"Paco?" diye sordum, fırsattan yararlanıp onu Doktor veya Beatriz hakkında konuşturmaktansa. Sabırlı olsaydım daha sonra sözlüğe bakabilirdim. İspanya-Fas Savaşı'ndaki pusucu Mağribileri tanımlamak için kullanılmış ilk olarak, sonra da yaygınlaşmış. Ne ki anlaşılan çok da uzun sürmemiş kullanımı.

"Keskin nişancılara böyle deniyordu, ilk haftalar veya ilk aylar sayıları epey bir fazlaydı ve Madrid'de epey bir insanı yaraladılar; sadece kendi yaşadıklarıma dayanarak söylemiyorum bunu. Adlarını tüfeklerinin çıkardığı sesten alıyorlar; iki kademeli bir ses çıkıyordu tüfeklerinden: 'Pa-co' veya 'pa-có', bu 'co' pa'nın yankısı

yahut tesiri, emin değilim. *Paquear* diye bir fiil bile vardı. Ama tabii sen nereden bileceksin ki bunları."

"Peki ama madem etrafta keskin nişancılar vardı kardeşiniz ve siz çatıda ne arıyordunuz ki?"

Muriel başını kaldırdı ve *paco*lanmamış gözüyle bana alaycı bir bakış attı.

"Sanki çocuklar kendilerine söylenen her şeyi dinlermiş ve yasakları delmezmiş gibi, ha? Sen nasıl bir çocuktun acaba? İşin aslı kardeşim ve ben, elimizde tüfek olarak kullandığımız sopalarla, tam da keskin nişancılık oynuyorduk. Çocuklar hep gördükleri ya da duydukları en tehlikeli şeylere öykünür. Pek çok kez o adam acaba çocuk olduğumuzu fark etmedi, bizi de kendisi gibi bir keskin nişancı zannetti de o yüzden mi ateş etti diye düşündüm. Veya fark etti ama yine de ateş mi etti... O zamanlar insanlar hakikaten rezil varlıklardı, dolayısıyla her şey mümkün. Gerçeği hiçbir zaman bilemeyeceğim. Neyse, konudan fazlasıyla saptık: Doktor'u azat et genç De Vere. Daha fazla araştırma artık ve adamı rahat bırak." Yeniden lakaplarımızı kullanmaya başlamıştı, ciddiyet anı sona ermişti demek.

Karşı emir almak beni pek mutlu etmemişti. Emre isteksizce itaat ettikten sonra şimdi merakım kabarmıştı; insanın başladığı bir şeyi, hele de sabır ve ustalık gerektiriyorsa, başarıyla sonuçlandırmaması üzücü bir durumdur her zaman. Herhalde müşterilerini bu işin geri dönüşü olmadığı konusunda uyaran kiralık katiller bu yüzden var. Her koşulda ücretlerini alsalar da kurbanın alışkanlıklarını ve geçtiği yolları öğrenmek, bu işin bir yolunu yordamını bulmak, hazırlık yapmak için harcadıkları onca vaktin boşa harcanmış bir vakit olmasını istemiyorlar. Onca çabanın boşa gitmesi sinirine dokunur insanın.

"Bunu öyle birden yapamam Eduardo" diye yanıtladım. "Benimle o bar senin bu bar benim gezmeye, şimdiki gece hayatını tatmaya ve genç insanlarla tanışmaya bayılıyor. Size daha önce de dediğim gibi, benim sayemde tanıştığı kızlarla rüyasında bile tanışacağını düşünmemiştir. Ne istiyorsunuz, bir anda onunla gezmeyi bırakayım, artık arkadaş olmadığımızı mı söyleyeyim? İtiraz edecek, diretecek, çok öfkelenecektir."

"Öyle birden olması gerekmiyor ve her zaman geçerli bir mazaret vardır" dedi Muriel. "Gece gezmelerinizin arasını aç. Çok meşgul

olduğunu, bana yardım ettiğini, Beatriz'in olayıyla çekimin çıkmaza girdiğini söyle, 'Bundan sonra ne olacağına bakacağız artık' de. Ne yazık ki doğru zaten bu. Towers daha kaç gün ortalıkta görünmememe müsaade edecek bilemiyorum, şimdiden saçını başını yoluyor, her geçen gün para kaybediyor. İkinci birim yönetmeni dağdaki aksiyon sahnelerini çekiyor şimdi ama biliyorsun öyle çok fazla da aksiyon sahnesi yok; oyuncular kollarını kavuşturup oturmaya dayanamıyor, çok sıkılıyorlar, dolayısıyla bu uzun süre böyle devam edemez. Veya ciddi bir ilişkiye başladığını, her gece görüştüğünüzü, artık öyle ortalıkta boş boş gezinemeyeceğini söyle. Şimdilik ona başka bir gerçeği de söylebilirsin: Yarın veya ertesi gün Beatriz eve dönecek ve şayet yeniden filmle ilgileneceksem ben pek ortalıkta olmayacağım; Park Güell'deki sahnelerin ve başka bir iki tanesinin daha çekimleri için hemen Barselona'ya gitmek gerekecek. Kızlara pek bel bağlayamıyorum ve Flavia Flavia işte; ne yapabiliyorsa onu yapıyor. Marcela ve Gloria konusunda da kısıntıya gitmek daha yerinde olacaktır; bu şartlar altında en iyisi onları uzak tutmak, nasıl bir zehir yayacaklarını ve isteriye sebep olacaklarını bir düşünsene. Buraya taşınmanı, en azından benim olmayacağım o ilk hafta boyunca burada kalmanı istiyorum. Tek gözün açık uyumanı, gözünü Beatriz'den ayırmamanı istiyorum. Hemen yeniden deneyeceğinden korktuğumdan değil, genellikle birkaç yılda bir kalkışıyor intihara. Ama işte hiç belli olmaz. Ona arkadaşlık et, onunla konuş, onu eğlendir, dışarı çıkar. Bunalmasın ya da işte mümkün olduğunca az bunalsın. Profesör Madrid'de olacak mı bilmiyorum ama bu evde yatıya kalmayacağı kesin. Ve Roy'a gelince, Roy işte. Gençlik insanın içini orta yaşlılıktan daha çok açar. Doktor'a Beatriz'in başını bekleyeceğini söyle, bunu kabul edecektir. Ziyarete de gelecektir ve senden şimdiki ricam artık ona geçmişi hakkında bir şey sormaman, hatta herhangi bir şey öğrenmeye de çalışmaman." "Rica" sözcüğünü kullanmış olsa da emreden bir tonda konuşuyordu hâlâ. "Dünden önceki gece yaptıklarından sonra hak ettiği son şey bu doğrusu. Sana daha önce önerdiğim gibi kendi vicdansızlığını da ortaya koyma, onu daha fazla kışkırtma. Şayet bir ya da daha çok sefer vicdansızlık ettiyse de bunu benim önümde yapmadı ve artık ne olduğunu bilmek de istemiyorum. Üzgünüm, sana o görevi verdiğim zaman ayartılmış, başkalarından etkilenmiştim. İşin aslı insan sadece kendi gördükleriyle ve doğrudan kendisini alakadar

eden meselelerle ilgilenmeli. Her önüne gelenin anlattıklarına kulak vermemeli, herkese hakemlik de etmemeli. Sırf karşısındaki insan bir seferinde kötü bir şey yapmış olabilir diye, salt davranışlarıyla veya arkadaşlığını kèserek de olsa, cezalandırıcı görevi üstlenmemeli. Yoksa sonu gelmez bunun, başka hiçbir şeye vakit kalmaz." Bir an susup ardından tamamladı sözlerini: "Aslını istersen hepimizin bir noktada kötü bir şeyler yaptığını unutmamak lazım. Senin için de geçerli bu veya kötü bir şey yapmadıysan da dünya kadar vaktin var daha, uzun mu uzun yıllar var önünde, genç olmanın dezavantajı bu işte. Yani demek istediğim, günün birinde sen de illa ki kötü bir şey yapacaksın."

Yine bir şey söylemek için yanıp tutuşuyordum ve yine Muriel'in bitirmesini yahut tıpkı okumayı bırakıp da dışarı çıkmadan veya uykuya dalmadan önce –bu sebepten hiçbir surette bize gücenmeyecek– sessiz bir kitap okurken yaptığımız gibi paragrafını tamamlamasını bekledim.

"Birkaç yılda bir intihara kalkıştığını söylediniz öyle değil mi? Bu kaçıncı peki?"

Muriel aynı anda serçeparmağını, yüzükparmağını ve ortaparmağını kaldırdı.

"Üç etti."

"Hep aynı şekilde mi?"

"Hayır. Her seferinde başka bir yöntem deniyor, öncekiler bir sonrakini öngörmemize, hatta kuşku duymamıza bile yaramıyor. Fakat sana bir şey anlattım diye bu her şeyi bileceğin anlamına gelmiyor, dolayısıyla neler olduğunu sorma, nitekim bu konuda konuşmaktan da hoşlanmıyorum. Burada bırakalım artık. Bana kalırsa bugünlük yeterince şey öğrendin."

Muriel yeniden diş göstermek için uğraşıyordu şimdi, ya yumuşamış ya da yorulmuştu, belki iki gece önce yaşadığı korku onu bir süreliğine yatıştırmış, haşinliğini ve canlılığını azaltmıştı. Hâlâ şansımı bir parça zorlayabileceğimi fark ettim.

"Hiç değilse bana Doktor'la ilgili hikâyeyi size kimin anlattığını söyleyin. Günün birinde ben ağzından laf almaya çalışmadığım halde yaptığı bir alçaklığı bana anlatırsa ne olacak? Peşinde olduğumuz olayın bu olup olmadığını nasıl anlayacağım?" Özellikle, duyduğu minnet dolayısıyla şu an sönmüş veya yok olmuş yahut sadece gem vurulmuş huzursuzluğunu ve öfkesini hatırlatayım

diye, birinci çoğul şahıs kullanmıştım. "Böyle tanımlamıştınız değil mi, alçaklık demiştiniz? Bir kadına edepsiz bir şekilde davrandığını söylemiştiniz. Herhalde size anlatan kişi buna maruz kalan kişidir, yani bir kadındır."

Muriel yerden kalktı, masasının başına geçti, yüzünü görebilmek için sandalyemi kaydırdım. Elini yanağına değil de bir yanağını eline dayadı. Sanki yüzü çok ağırmış da taşıyamıyormuş yahut ayağa kalkınca başı dönmüş gibi; birden kalkmıştı zira ayağa. İnsan ne kadar kendini sınırlamak ya da ölçülü konuşmak istese de bir kez anlatmaya başladıktan sonra durmak kolay değildir artık, daima öngördüğünden ve arzu ettiğinden daha fazlasını anlatır sonunda. Bana bakmadan, başını öne eğerek, gözlerini masasındaki, vakti olduğunda ya da canı istediği zaman okuması için bıraktığım mektuba dikerek konuştu; aciliyeti olan bir iş değildi, şu an okuyorsa bunu tamamen gayri ihtiyarı, yazılanları anlamadan, hatta hiç umursamadan yapıyordu.

"Evet ilkin bir kadın, sonrasında bir ikisi daha anlattı" diye yanıtladı, belki de beni yanıtladığının tam da bilincine varmadan, yani, karşısında bir muhatabı olduğunun, kendisini dinlediğinin ve söylediklerini zihnine kazıdığının bilincinde varmadan. "Temelde bütünüyle güvendiğim bir kadın. Eski bir arkadaş, eski bir aktris, gerçi biz tanıştığımızda oyuncu değildi, daha sonra oldu." Durdu, sözlerini yarıda kesti, ama dil bazen kendi kör olası hızının kurbanıdır. "Eski bir sevgili." Yeniden durdu ama bu kez o hıza daha da kolay teslim oldu. "Dedikleri gibi hayatımın aşkı. Ya da çok uzun bir süre boyunca ben öyle olduğunu sandım ve yine tüm o süre boyunca da kendimi ona borçlu hissettim. Bu yüzden ikinci kez ortaya çıktığında söylediklerini ciddiye almaya, sözlerinden kuşku duymamaya ve anlattıklarına inanmaya mecbur hissettim kendimi. Çok hafif bir ihtiyatla tabii ki. Ve bir de arkadaş olduğumuzu öğrenmesinin üzerine kopardığı yaygarayı yatıştırmaya çalışarak. Bana Doktor hakkında yalan söylemekle eline ne geçebilirdi ki? Bundan ne çıkarı olabilirdi? Beni eski bir dosttan yoksun bırakmak mı? Hani pek de ahım şahım bir intikam sayılmaz bu, tabii çok, çok uzun zaman önce olan ve rıza gösterdiği ya da en azından gösterdiğini söylediği bir şeyden dolayı intikam almak gibi bir derdi vardıysa. 'Ne yapman gerektiğini düşünüyorsan onu yap' demişti. 'Seni en az üzecek, hayatına huzurlu bir şekilde devam etmeni sağlayacak

şey neyse onu yap. Ama bir daha asla bizi aklına getirme, seni ve beni. Şayet her gün, her gece kahrolmak istemiyorsan sakın bir daha bizi düşünme. Ayrı ayrı bile düşünme çünkü düşünmek ve hatırlamak her zaman bir araya getirir nihayetinde' demişti bana, böyle salık vermişti. Elimden geldiğince uydum tavsiyesine. Diğer borç, Beatriz'e olan borcum daha ağır basmıştı. O zamanlar görevimi olabildiğince yerine getirmeye çalışıyordum: Gençliğin bir diğer dezavantajı işte, insanın büyüyünce geride bıraktıklarının sayısı hiç de az değil doğrusu. İşin kötü yanı o adımlar bir kez atıldıktan sonra, insan nasıl da salaklık ettiğini anladığında artık geriye dönüş olmuyor. Film bir kez çekilip montajlandıktan, oyuncular ve ekibin geri kalanı dağıltıldıktan sonra mümkünatı yok artık yeni bir sahne eklemenin yahut kurguyu veya filmin sonunu değiştirmenin; nasılsa öyle ve hep de öyle kalacak. Pek çok hayat yalan dolanla veya yapılan hatalarla şekilleniyor, şüphesiz dünya var olduğundan beri çoğunluğu için geçerli bu, ben neden muaf olacaktım ki bundan, benim hayatım neden bunlarla şekillenmeyecekti ki? Bu düşünce arada beni rahatlatıyor, bana teselli oluyor, yalnız olmadığımı hissettiriyor, bilakis, düzgün davranmaya, sözünü tutmaya çalışanlar, kulağa her geçen gün daha da eski bir saçmalık gibi gelen, 'Bakın, söz veriyorum' cümlesini söyleyebildikleri için böbürlenenler listesine, o bitmek bilmeyen listeye eklenmiş biriyim ben de. Hem de artık hemen hemen hiç kimse sözünü tutmazken... Hatta bunu bir erdem olarak bile görmezken..." Sustu, başını kâğıtlardan kaldırdı ve beni gördü, keskin gözünü bana dikti. Konudan sapmıştı, yüksek sesle hatırlamaya başlamıştı olanları. Varlığımdan bütünüyle bihaber olduğundan, benim orada olduğumu unuttuğundan veya ben orada değilmişim gibi yaptığından değil. Daha çok bir an için, sahnede kendi kendine konuşan ve biz diğerleri onu duymadığımızda yaptığı bu konuşmanın bir anlamı olmadığını bilen bir tiyatro oyuncusu misali, kendi kendine konuşmaya başlamıştı ve kimin dinlediğine aldırış etmemişti. Şimdi yeniden aldırış etmeye başlamıştı ve belki de pişman olmuştu. O keskin sessizlikle dilinin kör olası hızını dizginlemeyi başardı. Saate baktı. Parmağıyla camına vurdu. Sonunda, "Hastaneye gitmeliyim, Susana'nın yerini alacağım; bugün hastanede kaldı. Ama bu konuya bir açıklık getirelim Juan: Şayet sırf kendini tatmin etmek için beni dinlemeyip ağzından laf almaya çalışmadığın sürece Doktor'un sana herhangi

bir rezilliğini anlatacağına ihtimal vermiyorum. Bu konuda sana engel olamam. Ama böyle bir şey olursa bile bana anlatmanı, merakımı teste tabi tutmanı istemiyorum. Kendine sakla, bana hiçbir şey söyleme. Zaten bilmek istemediğime karar vermek kolay olmadı, fakat öte yandan evvelki geceden beri kararım net. Başkalarına da anlatma. Burada yıllar boyunca pek çok rezillik yapıldı ama bunları yapanlarla bir arada yaşadık bir şekilde ve kimilerinin iyilik yaptığı da oldu. Hepimiz ölünceye dek de onlarla bir arada yaşamak durumundayız ve işte o zaman her şey eşitlenmeye başlamış olacak ve kimse tutup da izlerini sürmeyecek. Napoléon dönemini ne kadar umursuyorsak onları da ancak o kadar umursayacağız, sonuçta hiçbirimiz bizzat yaşamadık o dönemi, öyle değil mi? Ve işte o zaman hiç yaşanmamış gibi olacaklar veya kulağımıza kurmaca gibi gelecek hepsi. Kendimi bu 'biz'e sırf retorik olarak ekliyorum çünkü bunun olabilmesi için benim de ölmem gerekiyor. Evet, hâlâ erken, biliyorum ve burada yıllar boyunca çok fazla rezillik yaşandı. Ama hangi dönemde, hangi ülkede yaşanmadı ki..."

VIII

Kısa bir süre sonra yaşananları rezillik olarak adlandırmak abartmak olur. Elbette her şey bakış açısına göre değişir ve hikâyeyi dinleyen yahut okuyanın bakış açısıyla –önünde sonunda, anlatıcısı istediği kadar ilk ağızdan anlatıyor olduğuna, yaşananların kendi başına geldiğine veya kendisinin de müdahil olduğuna yemin etsin bir söylentiye kulak verendir karşısındaki– yaşayan ve inşa edeninki hiçbir zaman örtüşmez. Bir şey dinler yahut okurken her zaman hayal kırıklığına uğrarız ve önemsiz gelir duyduklarımız veya okuduklarımız bize ("Aman ne mühim şey"), diğerlerine benzer bir hikâye, bir olay daha deriz, ("Aman ne büyük yenilik") neredeyse öngörülebilir addederiz hepsini hayatımızda bize hitaben söylenen ilk sözcükten bu yana onlarcasıyla dolup taştığımızdan; çok fazla hikâye anlatılmıştır ve anlatılanlar nadiren bizi şaşırtır veya korkutur, hatta ilgimizi çeker; hayatta her şeyin zaten yaşandığı, hayatta yaşanmayanlarınsa imlegemde yaşandığı, her şeyin zaten yayıldığı izlenimine kapılırız sayısız basılı sayfa, ekran, eski sinema salonları, televizyon, bilgisayar ve hatta bugün herkesin kristal küre misali danıştığı gülünç cep telefonları aracılığıyla, ki bir noktaya kadar da öyledirler aslında: Gelecek tahmininde bulunmazlar belki ama bizi bundan sadece bir saniye öncesine kadar var olmayan, daha bir saniye öncesine kadar yaşanmamış olan bir şey, dünyanın herhangi bir yerindeki yeni aydınlatılmış bir "şimdi" konusunda bilgilendirirler ve bazen öyle aceleci davranırlar ki bize gerçekleşmemiş şeyleri haber verirler; aksini ispat etmesi yahut atlatması kolay olmayan bir yalan, bir sahtekârlık, asılsız bir söylenti; saflığımız Ortaçağ'daki saflıktır yine, karnı başka büyük acılarla şişmiş, önemli yılların geleceğini –doğudan, takatsiz batıya kadar– sezeriz böylece ve nefret ederiz kanıt aramaktan, itimada şayan görürüz her şeyi çünkü her şey yaşanmıştır çoktan ya da biz öyle olduğunu düşünürüz.

Gitgide daha çok benzeriz varlıklarımızın o kadim gözcüsüne, ki onun nezdinde kısa bir süre sonra yaşanan ve yaşanmasında

payımın bulunduğu şey hiçbir surette rezillik olarak addedilemez, olsa olsa onu dünyada tek bir insanın bile bulunmadığı zamandan bu yana her gece yaşamaya mahkûm olduğu can sıkıntısından kurtarmaktan aciz, beylik ve son derece sıradan bir vaka olarak değerlendirilebilir; kim bilir, nihayetinde kaçınılmaz şekilde kendilerini tekrarlamaya başlamadan önce ilk erkekler ve ilk kadınlar yenilik ve eğlence sunmuşlardır ona belki. Ama dediğim gibi, içlerinden kimilerinin dünyanın çoğunu kaplayan ve başını döndüren, tüm o abartılı jestlerle dünyayı bitap düşüren çığırtkanlardan ve gösteriş meraklılarından çok daha ilginç veya tuhaf, çok daha bireysel, çok daha net hikâyeler sakladıklarını veya taşıdıklarını bildiğinden, belki daha az dikkatini veriyor monoton kitlelerin savaşımlarına ve keşmekeşlerine, bağırışlarına ve böbürlenmelerine; hayatta oldukları süre boyunca parmak uçlarında yürüyormuş, bu dünyadan sadece geçiyormuş veya ödünç alınmış yaşamlar yaşıyormuş gibi gözüken canlılara; kendi kendine yitip gidecek, geriye kendisinden en ufak bir eser, bir iz kalmayacağı erkenden bilinen ve bir kez yok olduktan sonra güç bela hatırlanacak olanlara (yağan ama tutmayan kar gibi, güneşli bir yaz günü bahçe duvarına tırmanan kertenkele gibi, onlarca yıl önce bir öğretmenin karatahtaya binbir özenle yazıp da ders bitiminde sildikleri gibi yahut kendisinden sonraki dersin öğretmeninin gelip de sildikleri gibiyim ben de), en yakınlarının bile haklarında tek bir anekdotu hatırlamayacağı insanlara kıyasla.

Ama her ne kadar kayıtsızlığımız ve doygunluğumuzla gitgide ona daha çok benziyor olsak da, biz hâlâ hayatta ve faal olanlar yaşadıklarımıza ve yaptıklarımıza belli bir anlam yükleme eğilimindeyizdir; oysa en ufak bir anlamları yoktur hadiseler toplamıyla mukayese edildiklerinde, üstelik anlamlarını –bizim için bile– bütünüyle yitirirler bir kez dile dökmeye karar verip de bu kararı uyguladığımızda ve böylece anlatılanlar kervanına katılır onlar da sonunda. Hımm diye düşünür gören, okuyan veya seyreden, bu hikâye bana bir yerlerden tanıdık geliyor, öte yandan gayet öngörülebilirdi de; benim yaşadığım bir şey değil, dolayısıyla da beni şaşırtmıyor ve yalnızca yarım kulakla dinliyorum, başkalarının yaşadıkları hep soluktur ve bize o kadar da önemli değilmiş, hatta belki anlatmaya bile değmezmiş gibi gelir. Ve anlatan da sözler bir kez ağzından çıktıktan sonra, sanki yaşananları kelimelere veya görüntülere dökmek, belli bir düzene oturtmak, onu ucuzlatıp

önemsizleştirmekle eşdeğermiş gibi, sanki sadece açığa vurulmayan yahut formüle edilmeyen prestijini, biricikliğini ve gizemini korurmuş gibi benzer bir hisse kapılır. Benim için önemli yahut ciddi olan bir mesele –belki yaptığım bir rezillik– belli belirsiz, bir diğeriyle pekâlâ yer değiştirebilecek, hani olsa olsa eğlenmeye yarayacak bir hikâyeden başka bir şey değil diye düşünür kişi bir kez anlattıktan sonra; ister yazılı, ister sözlü olarak anlatsın, ister icra etsin hiçbir şey fark etmez. Gizli kaldığı ve bilinmediği sürece benim için özel olan bir mesele bir kez açık edildikten ve müşterek hikâye bohçasına atıldıktan, diğerlerine karışıp unutulduktan sonra bayağılaşır, üstelik bu hikâyelerin hepsi de eline geçen yahut kulağına çalınan herhangi biri tarafından yayılıp çarpıtılabilir pekâlâ, zira bir kez açığa çıkarıldıktan sonra havaya saçılırlar ve bir yolu yoktur artık süzülmelerini veya uçmalarını engellemenin sis çökerse üzerlerine yahut rüzgâra kapılırlarsa; bir yolu yoktur onlarca yankıyla, tekrarlana tekrarlana biçimleri bozulmuş bir şekilde uzamda ve zamanda yolculuk etmelerini engellemenin.

Beatriz eve döndü ve Muriel projesi için telaşlanan, korkan ve tetikte olan Towers'la, Lom ve yönetmenlerinin başına gelenlerden dolayı üzülen, ama her şeyden öte akılları karışan, yeni intihara kalkışan karısının altı yüz kilometre uzağında çekimlere devam edebilecek durumda olup olmadığını sorgulayan diğer oyuncularla beraber Barselona'ya gitti; onlar bilmiyorlardı Muriel'in Beatriz'e nasıl davrandığını, Beatriz'i durmaksızın terslediğini ve ona arada hakaretler yağdırdığını, "Yağ, salt yağ, hep yağ, benim için bundan öte bir şey değilsin", "Sanırım artık ona katlanamıyorum, bu kapıyı kapatmam lazım, başka yolu yok" ve kapı "onca yıl boyunca" onu, hem de "dedikleri gibi" hayatının aşkı olmamasına rağmen, "hiçbir şeyden haberi yokken tüm kalbiyle" sevmekle hata etmesinin veya Beatriz'e kalırsa iyi etmesinin, "Eminim hayatında yaptığın en iyi şeydi bu" ardından çok uzun zamandır sımsıkı kapalıydı. Bunu tuhaf bir şekilde, yumuşak bir ses tonuyla, hayıflanırcasına, "Sana hak veriyorum" diye yanıtlamıştı. Elbette hemen ardından eklemişti: "Hayatımı çöpe attığımı düşünmem için bir sebep daha işte. Hayatımın büyük bir kısmını. Bu yüzden affedemiyorum seni." Ama belki de "onca yıl boyunca, geride kalan onca yıl boyunca" duyduğu o eski sevgi Muriel'in Beatriz'in tam da akşam yemeğine yığınla misafirin geleceği bir gece evlerine hayli yakın olan, muhtemelen kasten seçtiği, Hotel Wellington'daki üçüncü girişimini başarıyla sonuçlandırmış olabileceği ihtimali karşısında verdiği tepkinin ve duyduğu korkunun sebebini kısmen açıklıyordu. Yaptığı iyiliklerin tanığını kaybetmek de korkutur insanı; çok uzun zamandır tek bir iyilik yapmıyor olsa, dahası söz konusu tanığa kötü ve zararlı görünen şeylerle bu durumu denklemiş olsa da fark etmez.

Veya belki ilk çocuklarının öldüğü gün daha da bağlanmışlardı birbirlerine, böylesi olayların iki sonucu vardır genellikle: Ya bir taraf tehlikeyi sezip de çocuğu korumayı ve kurtarmayı başaramadı diye diğer tarafı mantıksız bir şekilde suçlar ve bu durumda

uzaklaşırlar birbirlerinden, öyle ki birbirlerinin yüzüne bakmaya, birbirleriyle konuşmaya dayanamazlar neredeyse, ya da birbirlerine yaslanır, ayna ve destek görevi görürler: Ötekinin acısı karşısında insafa gelir ve sık sık elini tutar beriki ve birden okşar ya da sarılır artık küçük ve hızlı adımların koşmadığı, kasvetli koridordan geçerken; çocuklar hareket etmeyi bilmezler, bir yerden başka bir yere telaşla, koştura koştura giderler yalnızca ve hayatta kalan çocukları Susana o zaman henüz yürümeyi bile bilmiyordu. Şu an en aşağı on beş yaşında olduğuna göre dünyada sadece çok kısa bir süreliğine rastlaştığı ve tanıma şansını yakalayamadığı ağabeyinin yokluğunun üzerinden de bu kadar zaman geçmiş demekti.

Beatriz Noguera'ya hep sempati duydum, hep sevdim onu; çocuğunun ölümünü öğrendiğimden bu yanaysa kaçınılmaz olarak sevgim daha da arttı ve üstüne saygıya benzer bir duygu eklendi; küçük olsa da yürümeye, agu gugu yapmaya ve hatta çevresinde olup bitenleri pek az anladığından yarım yamalak soru sormaya bile başlamış olan çocuğunu kaybeden birine sevgi ve saygı duymamak imkânsızdır. Ayrıca korkunç bir kederle baş etmek durumunda kaldığını bildiğimiz, üstelik de bunu anlatmayan, bahsini bile etmeyen, sempatinizi kazanmak için bunu hiçbir şekilde kullanmayan birine de daha bir ilgiyle yaklaşılır. Dolayısıyla Beatriz öncekinden daha zayıf olmasının dışında gayet iyi görünerek, intihar girişimine dair neredeyse hiçbir iz olmaksızın döndüğünde Muriel'in istediği gibi onunla ilgilenmek, ona göz kulak olmak, refakat etmek ve onu eğlendirmek için hiç olmadığı kadar hevesliydim. İşin aslı ona yaklaşabilmek, onunla konuşabilmek için bir mazaret vermişti Muriel bana; bir parça yabancılıktan ve utangaçlıktan veya teorik kafa karışıklığımı, kendisine duyduğum belli belirsiz, daha önce de açıkladığım gibi bir tablonun insanda uyandırdığı o hayali hayranlığa benzeyen ve bundan öte olmayan cinsel hayranlığı fark etmesinden korktuğumdan önceleri hep imtina ettiğim bir şeydi bu.

Hastaneden değil de daha çok uyku küründen çıkmış gibi bir hali vardı, teni gergindi, gözleri ışıl ışıl, dingin ve hatta bir parça hülyalıydı, ayrıca yürüyüşü de değişmişti, daha bir hafifti adımları, yere daha bir narin veya daha az kararlı basıyordu, sanki kendisini mümkün olduğunca uzun süreliğine mümkün olduğunca çekici hissetmek istiyormuşçasına yahut randevularına gitmek üzereymişçesine hemen her zaman topuklu ayakkabı giyiyordu, ne ki o

günlerde yardım eli uzatmak için Madrid'de kaldığını iddia eden –ama muhtemelen bu sebepten değil kendisi için hayati önem taşıyan dünyevi işlerle ilgilenme maksadıyla kalmıştı– ve arada gelip de onu alışverişe veya bir konferansa ya da öğleden sonra sinemaya gitmeye ikna eden, kim bilir belki Beatriz'in üzerine konuşmayı tercih etmediği çaresiz girişimi hakkında münasebetsiz şakalar yapmaktan da geri kalmayan Rico dışında kimseyle bir yere gittiği yoktu.

"Ee, bakalım şu kesikleri bana ne zaman göstereceksin, ha Beatriz? Ben kızıl kızıl parladıklarını görmeden yaraların kapanmasına müsaade etme sakın" diyordu densizce, hani şu herhangi bir ruhsal rahatsızlık için şok terapisinden daha iyi bir terapi, neşeli bir şekilde alay etmekten ve parodiden daha iyi bir tedavi olmadığına inanan insanlardan biriydi; bir yandan bunları söylerken bir yandan da bileğindeki, otel kazasının veya macerasının tek aşikâr izi olan sargıları işaret ediyordu. "Nasıl yaptığını görmek istiyorum, yatay mı kestin, dikey mi, belli bir yöntemin var mıydı yoksa gelişigüzel mi, bir çarpı işareti mi yaptın yoksa bir artı işareti mi, az da olsa sanatsal mı takıldın yoksa Parkinson'dan mustarip bir berber gibi mi kestin; senin yerinde ben olsaydım muhtemelen o bekleme süresini jiletle x o x oynayarak geçirirdim. Urfe, tirsto, érbadasz." Kimi günler anlaşılmaz yansıma sesler kullanmaya daha meyilli olurdu ve bazen arka arkaya iki ya da üç tane sıralayıverirdi. Neyse ki o çok hayran olduğu Ortaçağ'da veya pek sevdiği Rönesans döneminde yaşamıyordu, aksi takdirde şeytani bir dil kullandığı yahut Beelzebub'a seslendiği düşünülebilirdi ve o zaman Profesör yakılırdı; onu, gözünde gözlüğü, (elbette) ağzında sigarasıyla alevler tarafından yutulmadan önce seçkin bir nutuk çekerken kazığa bağlı hayal etmekten bir an kendimi alamadım.

Beatriz onun bu sözlerinden rahatsız olmuyordu, dürüstlüğünü, rahatlığını, nüktedanlığını takdir ediyor bile olabilirdi hatta. Profesör'ün yaşananlara karşı takındığı bu saygısızca tutumunun yanlış olmadığını düşündürecek kadar gülüyordu söylediklerine ve teninin rengi eski halini almadan önce günün birinde yaraları görmesine izin vereceğini vaat ediyordu.

"Buna daha çok var Profesör. Ayrıca izi hep kalacak. Merakın er ya da geç giderilecek."

"Bana yalan söyleme Beatriz. Estetik cerrahi bugün istediğin her şeyi silebiliyor. Ve siz kadınları bilirim ben. Şayet cerrahi yollara başvurmazsan bileklerini kelepçe misali bileziklerle kapatırsın ve görülecek bir şey de kalmaz geriye. Gelecekte bu konuda yaşayacağın utancı iyi hesapla, çünkü olacak olan bu."

"Sana yalan söylemiyorum Profesör. Bir sonraki bandaj değişiminde sana haber vereceğim. Ama her halükârda sanatsal bir şey bekleme" diye yanıtladı Beatriz çok daha ciddi bir edayla, sanki o öngörülen utanca şimdiden kapılmışçasına veya bir sıvının diğerini istila ettiği, akan ilk kan damlasının suya yayıldığı ânı, ölmeye başladığını, solgunluğu içinde ölüp gideceğini işaret eden o ânı yeniden yaşıyormuşçasına. İşin aslı sonraki cümlelerini mırıldanırken hafif sesi titredi. Rico büyük bir titizlikle tabakasını yeniden doldurmakla meşguldü ama durumu kavradı ve başını anlayışlı ve kederli bir edayla kaldırdı; ben de kederlendim. İçimi çocukça bir arzu, ayağa kalkıp Beatriz'e sarılma ve kulağına sessizce, "Geçti, geçti, geçti artık" diye fısıldama arzusu kapladı. Bir an olsun bu arzuma boyun eğmeyi düşünmedim, münasebetsiz bir davranış olurdu. "Bileklerini kesme cesareti göstermek başlı başına bir olay zaten; bakmamayı tercih ettim. Köpükler görmememe yardımcı oldu."

Kısa süre sonra sarılmaya benzer bir şey oldu.

Öğlene doğru yaralara bakmak ve bandajları değiştirmek için Doktor Van Vechten uğramıştı. Oyalanmıyordu, bir dost ziyaretiydi bu evet, ama asıl profesyonel bir ziyaretti ve ben yanlarındayken onunla Beatriz arasında olduğunu bildiğim şeyin olduğuna dair en ufak bir belirti yoktu veya belki artık aralarında bir şey yoktu (başkalarının arasında bir şeylerin ne zaman başlayıp ne zaman bittiğini hiçbir zaman anlayamaz insan), hiç şüphesiz rol yapmaya hayli alışıktı ikisi de veya artık paylaştıkları bir duygu ya da büyük bir tutku yoktuysa rol yapmalarını gerektirecek bir durum da yok demekti. Bir gün onu kapıya kadar geçirdim ("Sen hiç kalkma Beatriz, Doktor'u ben geçiririm") ve merdiven sahanlığında fırsattan yararlanıp ona bir soru yönelttim; söylediklerimizin duyulmaması için kapıyı hafif itmiştim:

"Nasıl oluyor da bir psikiyatra veya psikoloğa gitmiyor?" Başımla içeriyi işaret ettim. "İntihar girişiminin ardından bunun mecburi olduğunu zannediyordum. Ya da en azından yerinde olacağını."

Kaşlarını kaldırıp derin bir nefes aldı, burun delikleri genişledi. Sonra tüm sabrını kuşanan biri misali verdi nefesini ve yanıtladı:

"Daha önce gitti. Klinikte kayıt bile tutulmamasını başardık, dolayısıyla Psikiyatri müdahil olmadı, ki böylesi daha iyi. Tüm o seanslara geri dönmek, hiç arzu etmediği halde kendini tekrarlamak, uzun sessizlikler arasında basmakalıp bir iki laf duymak istediğini zannetmiyorum. Korkarım bir faydası da yardımı da dokunmayacaktır. Onun durumunda çok da soruşturacak, araştıracak bir şey yok aslında. Mutsuz bir kadın; saatlerini burada geçiren biri olarak bunu biliyor olmalısın. Bununla bazen baş edebiliyor, bazense edemiyor. Sadece bir sonrakinin uzun yıllar sonra olmasını umabiliriz." Bu kulağına fazla basit gelmiş olmalı ki hemen ardından, "Ya da şöyle söyleyeyim, çoğunlukla, kimi anlar dışında, o kararlılıktan yoksun oluyor. O anların mümkün olduğunca geç gelmesini uma-

biliriz" diye ekledi. Aslında tamamen aynı şeyi söylemişti ama belki ikincisinin daha kompleks bir açıklama olduğunu düşünmüştü.

Beatriz'in yaptığı gece baskınlarından haberdar olmadığını varsaydım. Bu baskınlara kalkışıyorduysa zaman zaman Muriel'in kararını değiştirebileceği konusunda umutlanıyor demekti, dolayısıyla mesele sadece hayatına son verme kararlılığından yoksun olmak değildi.

"Eduardo'nun sözlerinden anladığım kadarıyla daha önce de denemiş." Bu ihtiyatın sebebi neydi bilmiyorum ama bana bunu açıkça ya da ayrıntılı bir şekilde söylediğini belirtmek istemedim.

"Evet, kabul etmediği yahut yorulmadığı veya korkusuna yenik düşmediği sürece er ya da geç yeniden deneyecektir ve gün gelecek vaktinde yetişemeyeceğiz."

"Peki madem bu gerçeğin farkındayız, bu durumda ne yapılabilir?"

"Pek az şey. Hiçbir şey. Birisi kendini öldürmeye karar verdiğinde onu engellemenin yolu yoktur. Paçayı ya da kendi postunu kurtarma kaygısının güdülmediği cinayetler için de aynı durum geçerlidir. Kişi bunu gerçekten istiyorsa illa ki yapar, her zaman karşısına başka bir fırsat çıkar, en iyi korunan ve en tedbirli insanlarda bile böyledir bu. Aksi takdirde suikastları nasıl açıklayabiliriz ki? Bu işin kaçışı yoktur: Şayet biri seni öldürmeyi aklına koyarsa, ne yaparsan yap öldürür. Bir cinayetin yahut intiharın başarısız olmasının yolu beceriksizliklerinden ya da acemiliklerinden veya aslında kararsız olmalarından, tereddüt etmelerinden geçer. Beatriz konusunda şanslıydık, hepsi bu. Bir sonraki sefere kadar. Denemeye devam ederse eğer gün gelecek şansımız yaver gitmeyecek."

"Geçen gün tereddüt ettiğini mi düşünüyorsun?"

"Belki evet, belki hayır. Kesikler çok derin değildi ama bu ille de belli bir manaya gelmiyor. İnsanın jiletle kendini kesmesi zordur, el içgüdüsel olarak kendini geri çeker, kaskatı kesilir, büzüşür. Bunun arzuyla bir ilgisi yoktur. Kafa öldürmek istiyor olabilir ama el zarar vermekten imtina eder. İşin aslı şu ki şayet onu otele girerken görmemiş olsaydın, belki biraz vakit alırdı evet, ama önünde sonunda kan kaybından ölürdü. Dolayısıyla şanslıydık. Eminim bunu, yani onu göreceğini ve yemeğe geciktiğinde bize anlatacağını hesaba katmamıştı."

"Akşam yemeğinden saatler önce gördüm. Bol bol vakti vardı,

daha gayretli olsaydı onu kurtarmamız mümkün olmazdı." Ağzımdan bu soğuk sıfat çıkıvermişti, Van Vechten'in dili bana da geçmişti. Hemen, "Yani lafın gelişi" diye ekleyiverdim.

Doktor bıkkın bir ifade takındı, sanki kendisi için aşikâr olan şeyleri bana açıklamaktan usanmıştı; benden çok daha deneyimliydi.

"Böyle şeylerin hele de önceden planlandıklarında, anlık bir öfkeyle yahut göz dönmesiyle yapılmadıklarında kendi zamanları vardır ve ertelenmeleri, yani bilirsin işte, bir süreliğine ertelenmeleri, geciktirilmeleri normaldir. Veya belki de suya fazla erken girerse mide krampı geçireceğinden korktu, ne bileyim ben. Kulağa saçma geliyor ama bu işler böyledir. Kendini öldürmeye hazır biri mide krampı geçirmeye hazır olmayabilir. Dışarısının ne kadar soğuk olduğunu veya bardaktan boşanırcasına yağmur yağdığını fark edince camdan atlamaktan vazgeçen insanlar oldu. Düşüş esnasında üşümek veya ıslanmak yere çarpmaktan daha çok canlarını sıkıyordu. Gel de bil bakalım o an sinirlerini en çok neyin bozduğunu, neyi dert ettiklerini, akıllarından neyin geçtiğini." Çoğumuzun yapacağının aksine varsayımsal olarak bile kendini o insan grubuna dahil etmiyordu; kendini benzer bir durumda düşünmüyordu. "Her neyse, yapmam gereken işler var."

Evet, benim sorularımdan sıkılmıştı. Beatriz'in intihar girişimden çok etkilenmiş gözükmüyordu. Daha çok bunun kendisini ilgilendirmediğine ve Beatriz'in diretmesi durumunda ona müsaade etmek, beklemek ve görmek gerektiğine kanaat getirmiş gibi bir hali vardı. Velázquez Caddesi'nde deli gibi koşmuştu, Wellington'da da bir an olsun durmamış, elinden geleni yapmış ve muhtemelen Beatriz'in hayatını kurtarmıştı; Muriel'in minnetinin sebebi de buydu zaten. Sorumluluk sahibi, birisinin hayatı tehlikede olduğunda, birisi hasta olduğunda görevini yerine getiren bir doktordu. Gelgelelim önlem almak yahut birini istediği bir şeyi yapmaktan alıkoymak ona düşmüyordu. Yahut bir anlamı olmadığını biliyordu, bana söylediği tam olarak buydu. Her halükârda konformizmi beni sarstı; teslimiyet olarak bile tanımlamak mümkün değildi bu tutumunu. Kimsenin Beatriz için çaba harcamadığını, Beatriz'in varlığının kimse için hayati değer taşımadığını ve kimsenin tutkuyla aklından geçirmediği sayısız insandan biri olduğunu düşündüm: Ölmeyi hak etmiyordu. Hiçbir zaman ölmeyi hak etmiyordu.

Anlattığım gibi, akşamları Rico uğruyordu –büyük bir özen gösterilen o ilk akşamlarda–, onu dışarı çıkarıyor, onunla sohbet ediyor, keyfini yerine getiriyor ve planlı tevazusu ve budalalığıyla onu güldürüyordu; Roy da ona refakat etmek, onun yanında olmak için geliyordu, daha bir çekingen ve daha az eğlenceliydi ama yardım etmeye hevesliydi. Flavia kendi köşesinden sessizce izliyordu ve kızlar her zamankinden çok ortalıkta olmaya özen gösteriyor, artık eskisi kadar odalarına kapanmıyorlardı, anneleri için hafif üzgün ve kaygılı oldukları fark ediliyordu –özellikle de büyüğün–, ne ki öyle abartılı bir durum da söz konusu değildi, sanki ara ara intihara kalkıştığını veya meşum riskler aldığını biliyormuş ve bunu özümsenebileceği ölçüde özümsemişler gibi bir halleri vardı. Oğlan durumun farkında değildi, hâlâ çok küçüktü. Beatriz'le mümkün mertebe yalnız kalmasına müsaade edilmiyordu ve Muriel, sanki ilgili bir kocaymış gibi, Barselona'dan her gün, meşguliyet durumuna bağlı olarak günde bir veya iki kez telefon ediyordu. (Elbette gerçekten ilgili bir koca olsaydı her şeyi iptal eder ve Madrid'de kalırdı, gelgelelim her zamanki kaba davranışları göz önünde bulundurulduğunda içten olduğunu düşündüğüm bir ilgiyi uzaktan göstermesi de azımsanacak şey değildi. Sanki bu kez Beatriz'in ölüme fazlasıyla yaklaştığına kanaat getirmiş gibiydi. Her ne kadar yeni bir şey olmasa da her seferinde korkuyordu muhakkak. Sus pus oturmasını, hayatında yarı silik bir şekilde yer almasını yeğliyordu belli ki ama ortadan kaybolmasını hiçbir surette istemiyordu, dahası, kesinlikle buna tahammül edemezdi.) Telefonu ben açarsam, "Nasıl sence?" diye soruyordu, ben de "Normal, her zamanki gibi, yeni bir şey yok" diye yanıtlıyordum. Sonra telefonu Beatriz'e veriyordum, biraz konuşuyorlardı, öyle uzun uzadıya değil (söyleyecek şey bulmak da kolay değildi) ve ben yanından uzaklaşıyordum ama bir seferinde Beatriz'in, "Evet, merak etme, ben iyiyim... Tabii... Hayır, Jorge yaraların iyileştiğini, iyileşme sürecinin normal seyrinde ilerlediğini söylüyor... Evet, elbette izi kalacak ama şu anda bunun ne önemi var ki... Bunu daha sonra düşünürüm... Hayır, hiç de güçsüz hissetmiyorum kendimi. Sanki bir damla olsun kan kaybetmemişim gibi, gerçekten... Herkes çok sağlıklı gözüktüğümü söylüyor, yalan söylediklerini sanmıyorum çünkü bence de rengim yerinde, hem hiçbir zaman kendine hayranlıkla bakan biri olmadım, bilakis, öyle değil mi? Teşekkürler..." dediğini duydum. O

an Muriel'in ona iltifat edip etmediğini düşündüm ama bu ihtimali gerçek dışı bulduğumdan hemen eledim; dış görünüşü nedeniyle ona zalim hakaretler yağdırdığını defalarca kez duymuştum ama kim bilir, belki müşfik veya moral verici bir iltifat etmiş olabilirdi yine de. "Evet, hep tetikteler, fark edilmediğini zannediyorlar ama öylesine şeffaflar ki... Yani, bu durum, bunu gizleme çabaları beni eğlendiriyor doğrusu, evet... Hayır, gerçekten, sen kendi işine bak, önce iş gelir... Towers sakinleşti mi artık? Hadi ya, başına bunca bela açtığım için üzgünüm, insan o zaman bunları düşünmüyor ki, sonra düşünüyor ancak, şimdi her şeyi açık ve net bir şekilde düşünüyorum... Evet, artık sana güvenmemesi kötü... Hayır, ne Jesús'u, lafı bile olmaz; hiç durmuyorsa senin bitirmen gerek..." Bu konuşmadan Muriel'in filme odaklanamadığını, dikkatini veremediğini, belki de geri kaldığını, Towers'ın sabırsızlandığını ve onun yerine kıpır kıpır Jess Frank'ı işe almayı düşündüğünü çıkardım. "Yani ona güvence ver, onu ikna et... Ah, ben mi? Onu kaygılandıran ben miyim yani? Hayır, bak, burada her şeyin yolunda olduğunu, çekimlerini bir daha asla bölmeyeceğimi, böyle bir niyetimin olmadığını söyle... Hayır, tabii ki böyle bir niyetim yok... Eduardo, o o zamandı, bu tekrar olması gerektiği anlamına gelmiyor. Aksine, ne olduysa oldu ve bitti..." Birkaç veda cümlesinin ardından telefonu kapattığını duydum ve salona döndüm. Garip bir şekilde telefonu kapattıktan sonra elini üzerinden çekmemişti ve telefona, sanki bu görsel ve dokunsal yöntemle Muriel'le olan temasını sürdürmek veya ahizenin ucundan duyduğu kimi kelimelere, belki de, şayet edildilerse, övgü sözcüklerine, bir anlığına tutunmak istermişçesine hülyalı gözlerle baktı. Veya sanki bir konuda yalan söylemiş de yalanının ortaya çıkmasını, Muriel'in şüphelenip tekrar aramasını beklermişçesine, ancak ondan sonra cihazı elinden bırakabilecekmişçesine. Az önce ateşlediği tabancanın dumanının sönmesini ve soğumasını beklermişçesine.

Ama geceleri kimse gelmediğinden ilk adımı atmak bana düşüyordu, ihtiyaç duyabileceği ihtimaline karşılık ortalıkta olmam, kafasını dağıtmasını sağlamam, onunla sohbet etmem veya yanına oturup televizyonda bir film ya da dizi izlemem gerekiyordu, hepsi de geceleri alışık olduğu yalnızlığın üzerine çökmemesi içindi, ne ki şimdi bana tedbirli olmam tembihlenmişti, çok uzun sürecek bir dönem değildi, hani olsa olsa nekahet döneminden biraz uzun sürecekti ve bizim yaşadığımız korkuyu atlatmamız ve birbirimize güvenmemiz kaç haftamızı alacaksa bu da o kadar vakit alacaktı; hiçbir alarm durumu ilelebet süremez zira. Muriel'in Barselona'da film çekiminde olduğu o on gün boyunca sanıyorum Beatriz Noguera'yla kocasının hizmetinde çalıştığım süre boyunca konuştuğumdan daha çok konuştum. Genel olarak çok şahsi meselelerden bahsetmiyorduk, hiçbir surette acı veren yahut hassas konulara değinmiyorduk ama bilindiği üzere bu hesapta olmayan yakınlaşmalar insana rahatlıkla bir dostluk kurduğunu düşündürtür, geçici ve sahte bir dostluktur oysa bu, çabucak kök salan bir gündeliklik duygusu yaratır; hayatın bu şekilde akıp gittiğini veya herhangi bir sebepten herhangi bir değişiklik olmadığı ve yaşanılan istisnai durum uzadığı müddetçe bu şekilde akıp gidebileceğini düşünmeleri için, nefret uyandırmayan iki insanı birbirine mahkûm etmek gibisi yoktur; sadece birkaç gün içinde bir rutin oluşur, yalnızca tekrara bakar, hep aynı yere oturmaya, satranç yahut kart oynanıyorsa aynı koltuğa oturmaya, televizyon izleniyorsa koltuğun aynı köşesine oturmaya bakar hatta, arka arkaya iki gece birlikte uyunuyorsa ve yatağın belli bir tarafı seçiliyorsa da aynı durum söz konusudur; insanın kendine bir yer tayin etmesi için yeterlidir bu kadarı.

O odasına çekildiğinde ben bir saat daha uyanık kalıyordum, pek uykum olmuyordu ve nihayet kendi odama çekildiğimde Muriel'in bana emrettiği gibi tek gözüm açık değilse de bir bakıma bilincim açık, hani belki küçük çocuklu anne babalar gibi tetikte uyuyor-

dum, gelgelelim Beatriz'i bir anne babanın çocuğunu önemsediği kadar önemsemiyordum elbette, alakası bile yoktu kesinlikle. Her halükârda odasından ne zaman çıksa duyuyordum, her gece illa ki çıkıyor, birkaç dakikalığına, bir iki sigara içmek üzere, eminim, salona yahut mutfağa gidiyor, sonra kendi bölgesine geri dönüp kapısını kapatıyordu ve böylece ben, sanki odasında daha bir güvendeymişçesine, yeniden sakince uyuyordum, oysa tam tersiydi aslında: Tekrar intihara kalkışacak olsa çocuklarına ya da Flavia'ya yakalanma, birinin onu engelleme ve yine vaktinde gelerek ölme hayallerini boşa çıkarma ihtimalinin daha yüksek olduğu ortak alanlarda yapmazdı bunu herhalde.

Bir gece mutfakta daha uzun süre takıldığını ve bitkin düşmeyi yahut uykusunun gelmesini beklerken oyalandığını duydum, benim odama o kadar yakındı ki dikkatimi vermeden ve hareketlerini yorumlamadan edemedim. Buzdolabını üç ya da dört kez açıp kapadı, birkaç sigara yaktı –doğru düzgün çalışmayan bir çakmağın sesi–, kendisine soğuk bir içecek koydu –bardağa akan sıvı, buz küplerinin tıngırtısı–, kulağıma itilen bir sandalyenin ya da taburenin sesi çalındı, bir oturuyor bir kalkıyor, sonra yeniden oturuyordu, gelgelelim ayak seslerini duymuyordum, yalınayak dolaşıyor ya da kocasının odasının kapısının önünde, bir parmağıyla varlığını duyurmaya karar verinceye dek ona fark ettirmeden bir ileri bir geri yürümesine olanak sağlayan, o hemen hiç ses çıkarmayan terliklerini giyiyor olmalıydı. Artık öylesi tedbirli değildi, belki de benim hemen yan odada uyuyor olduğumu hatırlamıyordu veya uyanıp uyanmamamı dert etmiyordu, büyük ihtimalle fazlasıyla dalgındı ve aklındakilerden başka bir şey düşünemiyordu; uykusuzluk bencildir. Tabureyi veya sandalyeyi mütemadiyen iteklemesi –muhtemelen kaygıdan veya sinir bozukluğundan yapıyordu bunu sadece; mutfakta hem tabure hem de sandalye vardı– aklıma tehlikeli bir durum olabileceğini düşürdü. İçlerinden birinin üstüne çıkıyor olmasın diye düşündüm, sandalyeye ya da tabureye bir tekme atıp kendini asacak olmasın, buna hazırlanıyor olmasın ve tavanda bir ip yahut kumaş bağlayabileceği bir şey olup olmadığını hatırlamaya çalıştım beyhude yere. Aklıma bu fikrin gelmesi hareketlerine pür dikkat kulak kabartmama, her adımını çözmeye çalışmama, hareketsiz ve sessiz kaldığı anlar uzadıkça endişelenmeme neden oldu. Gecenin içinde her şey inanılırlık ve boyut kazanır.

Beatriz orada olduğu sürece sakinleşemeyeceğimi fark ettim, dolayısıyla yataktan kalktım. Hava sıcaktı, üzerimde sadece *boxer* vardı, gençliğe ilk adım attığımdan bu yana *boxer* giyerdim, *slip* hep fazla pezevenkvari ve itici gelmiştir bana. Mutfağa böyle gidemeyeceğimi veya gitmemem gerektiğini düşündüm –gerçi gerekçelendirilebilirdi kılığım, tabiri caizse kendi bölgemdeydim çünkü– ve sabahlık kullanmadığımdan kot pantolonumla gömleğimi giydim, gömleğin düğmelerini iliklemeye üşendim, pantolonun içine de sokmadım. İlk kalışımın ardından Flavia'nın derleyip topladığı, daha keyifli ve sıcak bir hale getirdiği, artık o kadar da tam takır kuru bakır olmayan tek göz odamın kapısını dikkatle açınca –onu korkutmak istemiyordum– onu arkadan gördüm; işin aslı mutfak taburelerinden birinde oturuyordu, genelde bu taburelere oturup kahvaltı edilirdi, herkes dilediği şekilde, dilediği saatte ederdi kahvaltısını, bir tek çocuklar rastlaşırdı ama o da yalnızca okul günlerinde; kimse birbirine bağlı çekirdek bir aile gibi davranmıyordu, dağılmaya meyilli bir aileydi onlarınki.

Mutfağın ışıkları yanıyordu, dolayısıyla benim odamdan gelen ışık hiçbir yeri aydınlatmadı, kendi düşüncelerine dalıp gitmiş olan Beatriz'in varlığımı fark etmesine yol açmadı. Muriel evde olmadığı ve kısa geceliğiyle ayartabileceği kimse bulunmadığı halde yine üzerinde sabahlık yoktu Beatriz'in, ayaktayken uyluğunun ancak yarısına geliyordu geceliği, o gece uzaktan gördüğümün aynısıydı ama bu sefer beyaz ya da krem rengi değil de çok açık maviydi, belki de, vakti zamanında, alımlı bir model olduğunu düşünerek aynı gecelikten iki üç tane satın almıştı. Onun odasından dışarı bu şekilde çıkmasına sıcağın sebep olduğunu varsaydım ve de dalgınlığının, her ne kadar evde beş kişi daha uyuyor olsa da kendisini yalnız hissetmesinin; belki de bizler, çalışanlar ve çocuklar, bu uykusuzluk halinde pek bir şey ifade etmiyorduk. Belki odanın etrafında dört döndüğü ve yalvarıp yakardığı geceki gibi yine altında iç çamaşırı yoktu ama oturuş şeklinden bunu teyit etmem mümkün değildi, gelgelelim sutyen takmadığı kesindi ve bir bakıma doğal bir şeydi de bu, sıkan ve kavrayan bir giysi parçasıyla kim uyur ki; hayatım boyunca yatakta sutyenini çıkarmayan tek bir kadınla bile karşılaşmadım. Gözümün ilk buna, ipek geceliğinin altında bir şey olup olmadığına takılmasına yahut ilk olarak bunu anlamaya çalışmama şaşırdım ya da şaşırmadım da bir an riyakârca kendime

sitem ettim; ne de olsa bakışlarını kontrol edemez insan, çoğunlukla talimatlarımızın ve getirdiğimiz kısıtlamaların dışına çıkar bakışlar yahut bu bahaneyle izin veririz bize itaatsizlik etmelerine. Ayrıca –hemen ardından– sanki Muriel'in evde olmayışı bu kez bana –ne kadar sorumsuzca ve uygunsuzca olursa olsun –gözümün eriştiği her şeye, buna karısı da dahil olmak üzere, bakma özgürlüğü veriyormuşçasına kendime ket vurmayışımı önemsemediğimi fark ettim. Beatriz'i fiziksel anlamda ne kadar az önemsediği veya onu nasıl da geri çevirdiği hesaba katılınca o ani görsel teslimiyetin pek bir anlamı yoktu aslında. Ne ki insan asıl mâlik ortalıkta değilken sanki geçici olarak yahut zorla onun yerini almışçasına kendini her şeyin sahibiymiş gibi hissediyor. Bu yüzden dünyadaki tüm hizmetçiler işverenlerinin uzaklaştığını gördükleri an kendilerini koltuklara atıveriyor, yataklarda yuvarlanıyor, içki şişelerini açıyor ve havuza atlıyor ya da en azından bunları fark edilmeden yapabilmenin hayalini kuruyor, zira izlerini ortadan kaldırmak da yine onlara düşecek sonrasında. Önünde sonunda ben de onlardan biriydim, bu gizlense bile ben de bir tür hizmetçiydim. Yüzsüzlüğümde Beatriz'in kısa bir süre önce intihara kalkışmasının da payı olduğunu fark ettim: Kendisini öldürmüş olabilecek birine karşı tuhaf bir şekilde laubalileşiriz; "Yani" deriz, "en kötüsünü atlattı, şansı oldukça yaver gitti, hayatının bu dönemi şikâyet edemeyeceği bir hediye onun için; bundan sonra olacakların olmaması için uğraştı, bundan sonra olacakları hesaba katmak, hatta bilmek bile istemedi." Ve işin aslı orada, mutfakta düşündüğüm ya da bir an aklımdan geçirdiğim, her ne kadar aktaracağım kadar kesin ve açık bir şekilde değilse de, şuydu: Ben olmasaydım bu beden bir çukurda, bir mezarda, toprağın altında çürüyor olacaktı ve artık kimse ona bakmayacaktı veya belki küle dönüşüp tanınmaz hale gelecekti; dolayısıyla hayatta kalmasından ben sorumluyum, hayatını veya hayatının bir bölümünü –birkaç dakikasını yahut saatini– bana borçlu bir bakıma, bu yüzden de ona dilediğimce bakma hakkına sahibim. Evet, kimi kültürlerde birisinin hayatını kurtardığınız takdirde sonrasında olanlardan, ona tanıdığınız bu ek sürenin bir trajediye yahut işkenceye dönüşmemesini sağlamaktan yine siz sorumlusunuzdur; kimilerindeyse hayatını kurtardığınız kişinin sahibine değilse de benzer bir şeye dönüşürsünüz; kullanma hakkı sizdedir artık, kurtarılan kişi kurtarıcısının emrine amadedir,

kendini ona emanet yahut teslim eder. Birden Beatriz'in bana borçlu olduğuna dair küstahça bir düşünceye kapıldım; tabii hayatta olmaktan memnunduysa, yok tersi bir durum söz konusuysa ve hayatta olduğuna üzülüyorduysa o zaman kendini alacaklı olarak görüyor olmalıydı. Bir elinde içinde buzlu viski olan bir bardak ve diğerinde yanmayan bir sigara tutuyordu, yanındaki kül tablasında iki izmarit vardı. Beyaz bandajlı bilekleri çıplak kollarıyla tezat oluşturuyordu, geceliği ince askılıydı ve teni solgun değildi, ara ara yüzü solgunlaştığında insan bu yüzden korkuyordu ya zaten.

"Ne o, uyuyamadın mı?" diye sordum, varlığımı, peş peşe de olsa, iki aşamada haber vermek için çok hafif bir şekilde boğazımı temizledikten sonra.

Döndü ve belli belirsiz, isteksizce gülümsedi. Başını değil tüm bedenini bana çevirmişti; bacak bacak üstüne atarak oturduğundan kalın uylukları hayli ortadaydı. (Yine bu sebepten başka da bir şey görmedim.) Taksideki devlet memuru Celia'nınki kadar ortada değildi ama oldukça, oldukça ortadaydı. Özür dilercesine viski bardağını işaret etti, pek öyle içki meraklısı bir kadın değildi.

"Evet, bu beni devirecek mi bakalım" dedi. "Çok alışık değilim ya, belki bir işe yarar..." Ardından, "Seni uyandırdım, kusura bakma. Bazen geceleri burada kaldığın aklımdan çıkıveriyor. Yani seni başıma gözcü olarak diktikleri geceler. Gerçi aslında diğer gecelerde de öyle; evinde pek rahat etmiyorsun anlaşılan, yanılıyor muyum?" diye ekledi.

Evinde gereğinden çok kaldığım dikkatinden kaçmamıştı ama belli bir anlam yükleyerek söylememişti bunu, benim orada sık bulunuşum üzerine bir imada ya da şikâyette bulunuyor değildi. Muriel altı yüz kilometre uzakta o tuhaf sahnelerini çekerken görevimin ne olduğunun da farkındaydı.

"Yok, yok gayet rahat ediyorum" diye yanıtladım, "ama bazen yanımda birilerinin olmasını özlüyorum ve doğrusu burada fazla fazla buluyorum aradığımı. Umarım haddimi aşmıyor, rahatsızlık vermiyorumdur. Öyleyse söyle."

Başını sanki, "Yok artık daha neler, saçmalama" dercesine keskin bir edayla iki yana salladı. Sanki endişelerim bütünüyle saçmalıktan ibaretmiş, bunu kelimelere dökmeye gerek bile yokmuş gibi.

"Hadi, uykum gelene kadar yanımda otur. Bir kere uyandırdım seni nasıl olsa." Ve kendininkinin yanına başka bir tabure çekti.

Soluna oturdum; o açıdan göğüs dekoltesini biraz olsun görebiliyordum, demek istediğim sağ göğsünün bir bölümünü ve elbette göğüs çizgisini görebiliyordum; gözlerimin bu görüntülere öncelik vermesinden utanmıyordum artık ama yine de göz ucuyla baktım, öyle birdenbire gözünü dikemez insan, başta illa ki gizlilik gereklidir, nasıl sonuçlanacağını, neden oraya gittiğinizi, iki insanın neden bir araya geldiğini bildiğiniz durumlarda bile. Bizim durumumuz bu değildi kesinlikle. Hiçbir şey bildiğim yoktu benim (temel arzular biriktirmekle yetiniyordum yalnızca, laf kalabalığı değilse bu tabii, her genç aynısını yapar ne de olsa) ve o an eminim onun aklına bile gelmemişti böyle bir şey, Beatriz sadece uykusuzluğuyla savaşıyor ve belki aklından boş boş düşünceler geçiriyordu, geriye kalan her şeyi gözardı etmek ve dışarıda olup bitenlerin farkına varmamak için yeterli bir meşgaleydi bu. Kırk bir kırk iki yaşındaydı ve o dönem pek az kadın saçmasapan ve beklenen sonucun aksini doğuran operasyonlar uğruna bıçak altına yatardı; göğüs dekoltesinden gördüğüm şey doğaldı, kımıl kımıldı, her nefes alıp verişinde bir parça şişiyor ve iniyordu, sıkıydı ama sert değildi, evet hâlâ sıkıydı, dolgundu ve oldukça dikti, sağa sola salınıyordu ve yumuşacık görünüyordu ve Muriel'in midesini bulandırıyordu ya da belki o kadar da bulandırmıyordu, zira o gece, her ne kadar aşağılama ve küçük düşürme amacıyla da olsa ellemişti. Ben ona asla, hiçbir surette bu şekilde dokunmazdım, ne o gece yapardım bunu ne bu ne de bir başka gece. Parmaklarımın uçları oraya kayıyordu, yani kaymıyordu tabii ki, sadece lafın gelişi söylüyorum bunu. Birkaç saniye hiçbir şey söylemedi, sigarasını yakmakla oyalandı, derin bir nefes aldı ve yarısı görünen göğsü şişti, yani demek istediğim iki göğsü de şişti elbette ama kumaşın altındaki sol göğsünü benim zihnimde canlandırmam gerekiyordu ve işte o zaman ilk kez müdahelemden söz etti: "Demek hayatımı kurtardın. Demek beni ölümün elinden sen aldın."

İkinci cümlesi bana biraz tuhaf geldi (ne ki uykusuz gecelerde bilinç tuhaflaşır, oradan geçen kelimeler de öyle), bana sitem mi ediyor yoksa minnet mi duyuyor, tam anlayamadım veya ikisi de değildi belki, sadece bir olguyu dile getiyordu. En azından "ölümün pençesinden kurtarmak" dememişti, bu biraz daha zorlama bir ifade olmakla beraber suçlayıcı da olurdu.

"Hayır. Yani, yalnızca dolaylı olarak. Otele girdiğini görmem tamamen tesadüftü." Değildi, kimi akşamlar onu takip ettiğimi kimse bilmiyordu ve benim bu alışkanlığım olmasa tanıksız ilerlerdi sonuna. "Ama durumu kavrayan ben değildim, benim aklıma bile gelmezdi. Bir şans oldu doğrusu, en azından bizim için. Senin için de öyle mi bilemiyorum. Öyle olduğunu umuyorum."

"Öyle olduğunu umalım, olup olmadığını söylerim sonra" diye yanıtladı hafif alaycı bir edayla. "Peki bu 'biz' kim, öğrenebilir miyim acaba? Kimleri dahil ediyorsun?"

Neden çoğul konuştuğumu bilmiyorum, herhalde kendimi ayrı tutmamak, dikkat çekmemek, açıklama yapmak zorunda olmamak içindi. O esnada, o kapkaranlık gecede hayatta olması, kanlı canlı yanımda oturması benim için bir şanstı, sebebi ona duyduğum ve artık hiç de müphem ve sönük olmayan, bilakis somut ve gitgide artan cinsel hayranlıksa da bir şanstı bu yine de; bakışlarım tüm o yaş, konum veya hiyerarşi uygunluğu uygunsuzluğu meselesini savuşturmuştu, geriye sadece nezaket, yani sahtekârlık kalmıştı. Arzu da bencildir ve tatmin oluncaya kadar hemen hiçbir şeyi – yalan söylemek, övgüler düzmek, risk almak, dolap çevirmek, boş vaatlerde bulunmak, salt kendi keyfi için bir insanın bu dünyaya katlanmasını ve bu dünyada kalmasını sağlamak– umursamaz. Sonrası artık başka bir meseledir, sonra her şey kendi normal seyrine döner ve anında değerini yitiren ve bazen daha gerçekleşir gerçekleşmez unutulmaya başlanan bir şeyi elde etmek uğruna bunca şeyi riske atmış yahut hiçe saymış olmak gülünç gelir insana.

"Bilmem, herkesi" diye yanıtladım. "Bana sorarsan hiçbirimiz senin ölümüne kayıtsız kalamazdık. Susana, Alicia ve Tomás için bir felaket olurdu. Flavia için. Arkadaşların için, Eduardo için. Benim için, Rico ve Roy için. Van Vechten için. Herkes için işte. Ve tanımadığım başkaları için de herhalde." Marqués de Salamanca Meydanı sakinini anımsadım, artık her kimse kendisi.

"Abartma Juan. Belki üzülürdün evet, üzülmezdin demiyorum ama senin için bir felaket olmazdı, beni çok az tanıyorsun ve ayrıca çok gençsin. Eduardo için de bir felaket olmazdı."

"Nasıl koştuğunu, seni aramaya geldiğimizde nasıl da endişeli olduğunu görmeliydin."

"Evet. Jorge de böyle söyledi. Epey bir film çekti ne de olsa." Ayağa kalkıp buzdolabına yöneldi. Buzdolabını açıp ne istediğini bilmeden baktı, bir coca-cola aldı ve yarısını viski bardağına döktü. İşte o zaman külot giymiş olduğunu gördüm, bana sırtı dönükken ipek geceliğinden belli oluyordu, kıçı küçük değildi ama belirgin ve hoş bir şekilde çıkık ve kıvrımlıydı, tüm gerçek şişmanları, et yahut un çuvallarını, yağ tulumlarını, fokları, Álamo çanlarını kıskançlıktan çatlatırdı; Muriel'in ona böyle isimler takması delilikti veya delilik değildi de yılların buz gibi intikamıydı yahut duyduğu hınçtan dolayı onu gerçekten de böyle görüyordu; insan bir şeye kem gözle bakmayagörsün hiçbir şey elinden kurtulamaz, bir önceki gün iyi gözle baktığımız bir şey bile kusurlarla, sorunlarla dolu gelir, hiçbir şey, hele de hiç kimse dayanamaz kem bir nazara. Belki ben de Beatriz'i farklı bir gözle görebilirdim, arzumu tatmin ettiğim, demek istediğim arzumu bir kez dindirdiğim takdirde çok daha kötü bir gözle bakabilirdim ona; kederlenmeye başlamak çok da nadir görülen bir şey değildir sonuca ulaştıktan sonra. Ama gerçek bir şey olarak algılamıyordum bu arzuyu; görsel bir evrede seyrediyordu sadece, kasıtlı yahut bilinçli herhangi bir temas imkânsızdı benim nezdimde. Onun aklından bile geçmemişti bu, benim aç bakışlarımı fark etmemişti bile, kaçamak bakışlarım bir yana, doğrudan gözümü dikip baktığımı bile fark etmemişti hatta, gitgide daha bir aleniydi bakışlarım her halükârda. Muhtemelen beni Muriel, Rico ve Van Vechten gibi esas erişkinlerdense reşit olmayanların, kendi çocuklarının alanına dahil ediyordu; ne de olsa yaşça bu ikinci gruba daha bir yakındım, hani en basitinden, Susana'yla aramda Beatriz'le olduğundan çok daha az yaş farkı vardı.

Belki bu yüzden örtünmüyordu, gerçi o dönem tüm toplumun daha ilk günden silkelenip diktatörlüğün ve kilisesinin dayattığı edepliliği üzerinden attığı da doğruydu; gelenekler bağlamında kayıtsızlık ve rahatlık yıllarıydı, başkaldırı zamanıydı. "İçki içmememin bir sebebi var" dedi viskiye kola koymasını aklamak için. "Tadını pek sevmiyorum. Sen de kendine içecek bir şeyler alsana."

"Tabii, olur." Ve neredeyse hiç beklemeden doğrudan, "Sorun neydi? Bunu neden yaptın?" diye sordum. "Yani Wellington'da olanları kastediyorum. İşin aslı evet, seni kurtardım galiba ama seni görmemiş olabilirdim de pekâlâ."

Hâlâ oturmuş değildi ve yanımdaki varlığını hissediyordum, kıvrımlı ve iri bedeni hemen yanı başımdaydı, geceliğinin omzuma veya koluma değdiğini zannettim ama benim kuruntum da olabilirdi rahatlıkla; kaygı yatkındır böylesi fanteziler yaratmaya. Yeniden göz ucuyla, baştan ayağa süzdüm onu, bakışlarımı fazla yukarı kaldırmam gerekmiyordu: Sutyensiz göğsü, sanki sorduğum soru onu hafiften nefes nefese bırakmışçasına, şişiyor ve iniyordu.

"Sence sorun ne olabilir, Juan?" diye yanıtladı bu ifadenin, bu kelimelerin içinde barındırabileceği sertlikten yoksun yumuşak bir ses tonuyla, kalın kafalının teki olduğumu düşündüğünü ima etmeden; hani sanki daha çok durumu olduğu gibi kabul etmekten, her şeyin gün gibi ortada olduğunu düşünmekten başka çaresi yokmuşçasına söylemişti bunu. "Eduardo ile benim aramdakini görecek, yani Eduardo'yla hiçbir ilişkim olmadığını görecek kadar uzun zamandır buradasın. Ve bu tüm hayatı bana zehir ediyor, buna tahammül edemiyorum. Yataktan kalkıp bir şeyler yapmak her geçen gün bana daha zor geliyor. Bana kalsa kalkmazdım da, yıllardır böyle bu. Kimi günler daha fazla dayanamıyorum ve geçen gün olan da buydu işte. Ya da şöyle söyleyeyim, önceki seferlerde olan buydu. Kimi günler kendimi iyi hissetmiyorum" –hemen ardından ifadesini düzeltti– "kimi günler kafam pek yerinde olmuyor, bir de bu var tabii. Yıllarca psikiyatra gittim, yoğun bir tedavi gördüm, bilmiyorum biliyor musun. Bu ikisi birleşince işte... Yani öylesi günler herhangi bir şekilde sonlanabilir. Ne olacağını ben bile bilmiyorum. Öyle bir günde hiçbir şeyi kestiremiyorum."

Ne diyeceğimi bilemedim, en azından ilk etapta. Yeniden yanıma oturdu ve bir elini alnına dayadı, açık avucu alnını bütünüyle kaplıyordu; gece kustuğumuz zaman yaptığımız hareketin aynısıydı bu,

annelerimizden kalan bir yadigâr, biz küçükken mide bulantısıyla öğürürken onlar tutardı alnımızı ve artık yanımızda değillerken biz tutuyoruz acınası bir şekilde, sanki onlarmışız ya da en azından bir başkasıymışız gibi, tıpkı ölüm döşeğinde bir başına yatan birinin yanında biri olduğu yanılsamasına kapılabilme amacıyla kendi parmaklarını birbirine kenetlemesi misali.

"Herhangi bir ilaç alıyor musun?"

"Evet, aldım. Şimdi bunun yüzünden" –bana sol bileğindeki bandajı gösterdi– "yine verdiler tabii ki. Yardımı oluyor. İşlevlerimi yerine getirmeye yardımı oluyor. Ama asıl meseleyi çözmüyor, acıyı da azaltmıyor."

"Neden ayrılmıyorsunuz? Neden ondan ayrılmıyorsun? Çok yakında boşanma mümkün olacak. Belki ondan uzakta, bu defteri bütünüyle kapatarak daha iyi olursun." Bunun cevabını az çok bildiğimi bilmesi için hiçbir sebep yoktu ortada: Kötü niyetli arkadaşlarına yaptığı açıklamayı duymuştum ne de olsa.

Elini alnından çekti ve bana döndü. Dönünce dizleri sağ bacağıma değdi, hafif bir baskı hissettim, geri çekmedi bacaklarını, her ne kadar ben dünyadaki herkesin her türlü temasın farkına vardığına inananlardansam da eminim bu temasın farkına bile varmamıştı veya bir önem addetmemişti. Bunu fırsat bilip göz ucuyla uyluklarına baktım; şimdi tam önümdeydi uylukları. Belki biraz kalındılar ama bana çekici geliyorlardı işte; hayli çıplak, dolgun mu dolgun, birbirine tamamen bitişik, bir santimetre boşluk bile yoktu aralarında.

"Bunu, neden çoktan gitmediğini, neden hâlâ gitmiyor olduğunu ona sormalısın. Bana gelince; bir insandan en sevdiği kişiden uzaklaşmasını isteyemezsin, bu ondan çok şey beklemek olur. Şayet beni terk ederse buna katlanmak durumunda kalırım ve muhtemelen olacak olan da bu, muhtemelen yasa yürürlülüğe girer girmez terk edecek beni. Ama işleri benim kolaylaştırmam, inisiyatif almak istemiyorken inisiyatif almam da beklenemez yani. Hem alsaydım da itiraz ederdi belki. İnsanlar tuhaf tepkiler verirler. Birlikte uzun bir yol yürüdük. Belki de bu yüzden her şeye rağmen gitmiyor ya zaten, belki de bunun etkisinde kalıyor."

Evet, doğru diye düşündüm, bizden öncekilerle aralarında nasıl bir bağ kurulduğunu bilemeyiz, muhtemelen de hiçbir zaman öğrenemeyiz çünkü insanların hayatlarına hep geç kalırız.

"Bilemiyorum" dedim. "Sana sözel şiddet uygulayan birini hâlâ bu şekilde seviyor olmanı anlamak güç." Kötü davranan diyememiştim, zira gece casusluğumu ele vermiş olurdum. "Kusura bakma, ara ara istemeden kulak misafiri oldum. Ama şunu da belirtmem gerek, asla arkandan konuşmuyor, sen yokken senin hakkında tek bir kötü laf ettiğini duymadım. Fakat seninle nasıl konuştuğunu duydum. Ne demek istediğimi sen de biliyorsun zaten."

Gülümsedi, önceki pozisyonuna döndü ve içkisinden bir yudum aldı. Artık hiçbir yeri değmiyordu bana. Arzumu fark etmesini sağlamalıydım (ilk ve gerekli adım budur, diğerinin haberdar olmasını sağlamaktır her zaman, bazense aynı zamanda son adımdır, tetikleyicidir), ki gitgide artıyordu arzum, belli bir sınırı aşmışçasına, görsel bir evrede seyretmesiyle, olabilecekleri hayal etmekle yetinememeye ve söylediklerine doğru düzgün kulak vermemeye başlıyordum artık. Bu gibi durumlarda bir an gelir ve insan kendi hislerinden başka bir şeyi umursamaz olur.

"Elbette duymuşsundur, keşke başkalarının yanında kendini frenleyebilseydi. Kimilerinin yanında daha bir dikkatli, çünkü beni sevip saydıklarını biliyor. Jorge'nin, Paco'nun ve arkadaşlarımın yanında mesela. Alberto Augusto'ylayken o kadar dikkatli değil. Ve seninle; seninle kendini fazla rahat hissediyor, yanında rahat ediyor, en ufak bir çekince duymuyor; en başından beri seni kendisinin bir uzantısı olarak görüyor, ki bu bir yandan iyi öte yandan da kötü bir şey. Ama bilmediğin şu: Her zaman böyle değildi, hatta tam tersiydi. Epey önce, Tomás doğduktan kısa bir süre sonra başladı bu, düşün artık. Yine de bundan çok daha uzun bir süre tam tersi söz konusuydu ve benim için asıl önemli olan, ağır basan hâlâ o dönem. Bir kere yaşadım bunu ve Eduardo..." Sanki söylemeyi düşündüğü şeyden utanç duymuşçasına bir an sustu ama sonrasında, "Eduardo tanıyabileceğin en iyi, en düzgün adam. Bunca zamandır bana olan bu davranışları, bu nefret onun tabiatına aykırı aslında; kendini böyle davranmaya zorluyor. Safın, hayalperestin teki olduğumu düşüneceksin ama hâlâ günün birinde buna, kendine zıt düşmeye, kendi tabiatına aykırı davranmaya dayanamayacağına inanıyorum. Ve işte o zaman buna bir son vereceğine, bunu telafi etmek isteyeceğine inanıyorum."

"En iyi, en düzgün" diye yineledim aklımdan. Olabilirdi gerçekten, benim gözümde de dört dörtlük bir adamdı, kendisine

duyduğum hayranlık da cabası. Daha önce de dediğim gibi kayıtsız şartsız bir sevgiydi bu. Gelgelelim onun merhametsizce davrandığını kendi gözümle gördüğüm ve kulağımla duyduğum tek kişinin ağzından böyle bir övgü işitmek tuhaftı. Ne kötü ne küstah ne de küçük düşürücüydü, ki zaman zaman hepsine muktedirdi, hem de hatırı sayılır bir zarafetle ve göreceli bir dokunulmazlıkla. Can yakıcı ve öfkeliydi asıl (elbette ona her daim bu şekilde davranıyor değildi). Beatriz'in arkadaşlarına söylediği kimi cümleler geldi aklıma: "Ben başka bir adamla yeni bir hayat istemiyorum ki" demiş, bu açıklamayı yapmıştı onlara: "Aynı adamla, uzun yıllar boyunca sürdüğüm hayatı istiyorum. Ne unutmak ne üstesinden gelmek ne de, dedikleri gibi, yoluma bakmak istiyorum, aynı şekilde devam etmek, bir zamanlar yaşadığım şeyin bir uzantısını yaşamak istiyorum. Hiçbir zaman memnuniyetsiz bir insan olmadım, değişim ihtiyacı duymadım, sıkılan ve harekete, çeşitliliğe, önce kavga dövüşe, ardından barışmaya, mutluluktan havalara uçmaya ya da dehşete düşmeye gereksinim duyan insanlardan olmadım. Sahip olduğum şeyi sonsuza dek yaşayabilirdim pekâlâ. Halinden hoşnut ve memnun insanlar vardır hani, sadece her yeni günün bir öncekiyle aynı olmasını isterler. İşte ben onlardandım. Ta ki her şey sarpa sarıncaya kadar."

Şimdi de ben kalkıp buzdolabına yöneldim. Aynen onun gibi ben de ne istediğimi bilmiyordum. Bir bardak aldım, içine buz attım, buzdolabının raflarına şöyle bir baktım, ardından etrafıma bakındım ve masanın üstünde viski şişesini gördüm ve kendime viski ile coca-cola koymaya karar verdim, tastamam onu taklit ettim, ayakta durduğum süre boyunca onu yukarıdan takip ettim ve seyrettim; dekoltesini, yani dekoltenin altında yatanı demek istiyorum, daha bir rahat görüyordum, hele de tam arkasında durduğum birkaç saniye boyunca; bir elimi ona doğru uzatmak geldi içimden ya da iki elimi omuzlarına koymak ve oradan aşağı inmek, öyle birden değil, yavaş yavaş ve dalgın dalgın, bana engel olmasını veya olmamasını bekleyerek, bana "İyi de ne yapıyorsun?" diye bağırmasını ve nihayetinde korkmayı, kıpkırmızı olmayı ve özür dilemeyi, ellerimi çekmeyi bekleyerek ya da susmasını ve bana izin vermesini bekleyerek, ne yaptığımı kesinkes anlamasını ama anlamamazlıktan gelmesini ya da en azından iş işten geçinceye kadar, başka bir niteliği olamayacağı iyiden iyiye anlaşılıp da artık bunu söze dökmemek imkânsız bir hal alıncaya kadar anlamamazlıktan gelmesini bekleyerek kaydırmak geldi içimden ellerimi aşağıya, ne ki söze dökülmeden de yapılabilir bu pekâlâ, kimse konuşmak ya da bir şey söylemek mecburiyetinde değildir, hem kesik kesik soluklarla da ifade edilebilir duygular, öte yandan her bir soluk, her bir inilti bastırılıp susturulabilir de, her biri onlarca kez gizlenmek durumunda kaldı ve hiç var olmamışçasına susmak durumunda kaldı insanlar, işin aslı hiçbir kural yoktur bu bağlamda ve hiçbir şey imkânsız değildir bir araya gelen iki insan arasında.

Böylece orada oyalandım, onun hemen arkasında –birkaç saniyeden ibaret değildi artık– ve Beatriz'in şüphelenmesine yahut uygunsuz bir şey olduğunu düşünmesine mahal vermeden ilk adımı atabileceğimi, ellerimi dostane bir tavırla yahut temas aracılığıyla teselli sunan biri edasıyla omuzlarına koyabileceğimi düşündüm;

hem, sanki bu uyanıklık haline inatla direnen, bir türlü gelmek bilmeyen ve uykusuzluğun yerini alması gereken uyku bulaşmışçasına ve sanki her şey, bir noktaya kadar onun egemenliğinde, ödünç alınmış, bulanık, farazi ve paralel bir yaşamda gerçekleşiyormuşçasına pek çok şeyi meşru kılar uykusuzluk. Bunu yaptım, ihtiyatla ellerimi omuzlarına koydum ve bu cüretimi örtbas etmek, dikkatini yalnızca bu hareketime vermesini engellemek adına aynı anda lafa girdim:

"Peki ne oldu? Neden her şey sarpa sardı? Eduardo neden bu kadar kaba ve sert birine dönüştü?"

Omuz silkti ama belli belirsiz bir şekilde yaptı bunu. Bu esnada bedenini ellerimin altından çekebilir, uzaklaşabilirdi. Omuzlarını ne kadar hafif bir şekilde kaldırmış olursa olsun bu teması reddettiğini anlayabilir ve ellerimi anında çekebilirdim. Gelgelelim öyle yumuşak bir hareketti ki daha çok bir cevap olarak algıladım, sanki minnettar omuzları avuçlarımla birleşmek, avuçlarımın içine daha iyi yerleşmek için hafif bir baskı uyguluyormuş gibi. Ya da, hiç şüphesiz şansımı zorlayarak, ben böyle algılamayı seçtim.

"Saçma sapan bir şey" dedi. "Çünkü ona bir seferinde, yıllar yıllar önce, yalan söylediğimi öğrendi. Gülüp geçilmesi, bu kadar ciddiye alınmaması gereken eski bir yalan. Arada o kadar çok şey yaşandı ki, bizim aramızda da öyle, dolayısıyla artık bir önemi kalmamış olmalıydı, nasıl desem, geçerliliğini yitirmiş olmalıydı, sırf bizim ortak yaşantımız bile onu hükümsüz kılmış olmalıydı; bir çocuğumuzu kaybetmiştik ve iki kişiyi, şayet sonlarını getirmiyorsa, bundan daha fazla birleştirebilen hiçbir şey yoktur. O kadar ki o yalanı ortaya çıkaran kendi bile değildi aslında, öfkelendiğim bir gün benim itiraf edesim tutuverdi işte." Bir an sustu. "Böyle bir tepki vereceği hayatta aklıma gelmezdi. Dilimi tutsaydım keşke."

Bu bana yeniden Muriel'in odasının kapısında uzun, koyu renkli Fu Manchu ya da Dracula sabahlığıyla belirdiği gece duyduklarımı hatırlattı: "Onca yıl boyunca seni sevmekle ne büyük aptallık ettim; tüm kalbimle sevdim seni, tabii hiçbir şeyden haberim yoktu o zaman." Ve sonrasında da fırça çekmişti: "Eğer bana hiçbir şey söylememiş olsaydın, beni kandırmaya devam etmiş olsaydın... İnsanı yanılgıdan kurtarmanın, birden doğruyu söylemenin ne anlamı var ki?" Ve sitemini, "Ah, nasıl da budalalık ettin Beatriz. Bir kez de değil üstelik, iki kere yaptın aynı şeyi" diyerek tamamlamıştı. Beatriz'in şu an bahsettiği meseleden bahsediyor olmalıydı.

"Peki bu yalanın ne olduğunu sorsam?" Bir süre düşündü, belki de canı ayrıntılara girmek istemiyordu. Viskili içeceğinden içti, tedbirli ve saygılı, sanki o ilk cüretkârlıkla tüm cüretkârlık hakkını epey uzun bir süreliğine doldurmuşçasına yerlerinden bir milimetre olsun kımıldamayan ellerimden kaçınmadan yaptı bunu da. Hemen cevap vermediğini görünce ona yardımcı olmak adına sorumu şu şekilde tamamladım: "Yoksa sormamamı mı tercih edersin?"

"Bırakalım da istiyorsa sana o anlatsın genç De Vere." Çok sık böyle hitap etmezdi bana, sadece keyfi yerindeyse (ki hayli aralıklı olurdu bu) ve evdekilerin isimler üstünden yürüttüğü o küçük şakalaşmalarına katılıyorsa. "O kadar gülünç bir şey ki anlatmaya utanıyorum, böylesi çocukça bir şeyin hayatımda bu kadar etkin bir rol oynamasına utanıyorum, o kadar çocukça ki." Yeniden sustu ve ardından devam etti: "Bu yalanın en önemli yanı (benim için en önemli yanı yani) Eduardo'nun ne kadar iyi ve düzgün bir insan olduğunu bir kez daha, hem de onun haberi bile olmadan anlamamı sağlaması. Adam dediğin kolay kandırılır, istediği kadar zeki, tedbirli ya da dirayetli olsun, fark etmez." "Sizi kandırmak" dememişti, dolayısıyla da erkeklerden mi yoksa genel olarak insanlardan mı bahsediyordu yahut beni tam bir erkek olarak görmüyor muydu emin olamadım. "Ama Eduardo müstesna bir vaka. O kadar iyi ve düzgündü ki bu dünyada olup da kandırılmaması olanaksızdı. Dolayısıyla da bu işi onu çok seven ve ona zarar vermeyecek olan benim üstlenmem, evliliğimizde en azından, daha iyiydi aslında... Öte yandan ben onun yanında olduğum müddetçe başkalarının da onu kandırması daha zor olacaktır diye düşündüm."

O esnada tüm bunların beni hafif sıktığını ya da başka herhangi bir durumda ilgimi çekeceği kadar veya *a posteriori*, sadece birkaç gün sonrasında hatırladığımda merakımı celbetip ilgimi çektiği kadar çekmediğini fark ettim. O sırada, gecenin bir yarısında, mutfakta, uzak hatta hayali bir umut için ödemem gereken bir bedel gibi geliyordu bu bana; henüz beklenmedik ve sıra dışı bir şey olacağını varsaymaya cüret edemiyordum ama sabırsızlık ve arzu kontrol edilemez ve içine çeker her şeyi. Edim ve hareketler kontrol edilebilir elbette, biz uygar insanlar bunları dizginlemeyi ve imgelemlerimizde saklamayı, rafa kaldırmayı, hayal gücü bohçasına atıp, en azından geçici olarak, bununla yetinmeyi öğrendik; buna karşın duygular böyle değildir, her zaman yayılır ve bizi ele

verirler kanımca, dolayısıyla da duyguları güçlü olan avantajlıdır. Birinin yaydığı arzu, hele de gençse ve gizleme konusunda pek de becerikli değilse, bir sis misali havayı ağırlaştırıp örter ve ardından arzulanan kişiyi sarar ve söz konusu kişi bu konuyla ilgili bir şey yapmak durumundadır: Ya gidecek, göz önünden çekilecek, ortadan kaybolup tüm arzuyu birden dağıtacak ya da kendini iyiden iyiye meydana çıkaracak, arzuyu kabul edip onunla sarınıp sarmalanacaktır. Her halükârda kendisinden kaynaklanmayan ve kendisinin yaratmadığı bir şeyle ilgilenmek mecburiyetindedir ki bu çoğunlukla adaletsiz ve nahoş bir durumdur. En büyük tehlike (şayet doğru kelime buysa) kendi kendine asla böyle bir inisiyatif almayacakken, böyle bir şey aklının ucundan bile geçmemişken kişinin o yabancı arzuyu fark etmesiyle karşılık verme ihtimalini aklından geçirmesi veya göz önünde bulundurmasıdır. Birinin bizimle cinsel bir bağ kurmak istediğini fark etmek bizi, bir anlığına olsa ve gelişmesine fırsat verilmese bile, bunu değerlendirmek zorunda bırakır ve o düşünceyi yok saymaz yahut reddetmezseniz, sisten o an uzaklaşmazsanız şayet karşı tarafın yaydıklarını hissetmemek zorlaşır; genellikle hafiflemez bu duygular ve kalıcıdırlar, ne yorgunluk durdurabilir onları ne de faydasız veya etkisiz olduklarını bilmek: Vardırlar işte, bir işe yarayıp yaramadıklarından bağımsız olarak oradadırlar. Böylece bu biri bize bir düşünce aşılar veya bir düşüncenin tohumlarını eker, bize bir fikir verir yahut telkin eder ve yoğunluğu arttıkça çekiciliği de her geçen saniye artar; ne dağıtılır ne sökülüp atılır ne de savılır. Bazen bu duygunun dışa vurulmasının, salıverilmesinin, serbest bırakılmasının, azat edilmesinin, rızamız dışında belirmesinin hemen öncesinde erişilmez görünen amaca ulaşmak için tek gereken taşkınlıktır. Hatta belki istemesek de öyledir bazen.

Muhtemelen olan böyle bir şeydi. Çok büyük ihtimalle böyleydi. Benim istemli veya istemsiz yaydığım duygular aklını çeldi muhtemelen; veya hem istemli hem de istemsiz, zira kimi anlar aklımdan geçenleri fark edip etmemesi umurumda olmuyordu, kimi anlarsa utanç ve vicdan azabıyla dolup taşıyor, her ne kadar o bu sahayı çok uzun zaman önce terk ettiyse de Muriel'e ihanetin eşiğinde olduğumu düşünüyordum. Ya da Beatriz'in omuzlarının üstünde donakalan, neredeyse uyuşan ellerimin yavaşça onun elleri tarafından aşağı, geceliğinin içine değil ama üstüne çekildiğini fark ettiğimde düşündüğüm buydu. Yüzünü görmüyordum, hâlâ bana sırtı dönük oturuyordu ve ben hâlâ ayakta duruyordum, başının üstünü görüyordum, yüzünün ifadesinden, gözlerinin açık mı kapalı mı olduğundan, arkasında benim durduğumun bütünüyle bilincinde olup olmadığından, onu okşayan ve varlığını hissettiği kişinin başkası, hasretini çektiği kocası olduğunu hayal edip etmediğinden bihaberdim. Konumum şimdi Darmstadt'taki Van Vechten'inkini andırıyordu, tabii ben henüz onu becermiyordum ve becerebilecek bir hizada da durmuyordum o ayrı, hani en fazla, sırf hissetmesi için, karnımı sırtına yaslayabilirdim ne ki bu fazla aleni teması kuracak cesareti de toplayamadım, kendimi tuttum, henüz değil, ellerimi, bütünüyle avuçlayamayacakları kadar büyük olan göğüslerine götürmüş olsa bile. Öte yandan orada, İbadethane'de ağaca çıktığımda, yüzünü görmüştüm, pencereye yaslanmış yüzünü; işin aslı Doktor onu çevirdikten sonra görebildiğim tek şeydi yüzü, öncesinde bir süre, neredeyse cama çarpan ensesine bakmıştım içimde korkuyla. Dolayısıyla ona dokunurken –inanılmazdı ama ona dokunuyordum– onu böyle, görülmemiş ya da az rastlanır bir portre misali gözleri sımsıkı kapalı, teni daha sıkı ve daha diri, dudakları daha etli veya kalın, sanki hiç bilmedikleri bir yere ulaşmışçasına daha gözenekli, daha yumuşak, yarı aralık ve daha kırmızı, kirpikleri daha uzun ya da daha bir görünür hayal ettim, ne ki tüm

bu saydıklarım orgazm anına ya da orgazmın hemen öncesine has özelliklerdi ve henüz böyle bir şey olması olası bile değildi.

Derken her şey hız kazandı ve her şey çok çabuk oluverdi. Beatriz ayağa kalktı, tabureden uzaklaştı, bana döndü, tıpkı o gece beklenmedik bir şekilde nihayet dileğini gerçekleştirdiğinde Muriel'e yaptığı gibi tek bir hareketle tüm bedenini benimkine dayadı. Göğüs kafesinin, karnının ve tüm uzuvlarının bana sarıldığını hissettim, tabii bu organlar için sarılmak fiili kullanabilirse: Göğüsleri göğsüme, leğen kemiği leğen kemiğime, uylukları uyluklarıma dayalıydı, kolları var gücüyle sarıyordu beni ve hatta ayakları, sanki benim boyuma erişmek istercesine, ayaklarımın üstündeydi, ne ki uzundu kendisi de, böyle bir şeye gereksinimi yoktu, işin aslı topuklu ayakkabı giydiğinde benden daha bile uzundu. Bir an için doğaüstü bir yaratıkla, belki, ebatlarından dolayı değil ama, kendi içinde gayet orantılıydı bedeni, bedenini bedenime arada en ufak bir boşluk bırakmayacak biçimde dayamasından, bedenini bedenime bütünüyle bitiştirmesinden dolayı bir devle birleşmişim gibi hissettim kendimi yalnızca bir an içinde, hiçbir ön hazırlık yapılmadan yapışmıştı bedenlerimiz birbirine. Birleşmeyen tek yerimiz dudaklarımızdı ve onu öpmeye yeltendiğimde kaçındı, boynunu ve yanağını sundu bana: Hayır, öpmek yok, diye düşündüm o sırada, belki de Beatriz'in Van Vechten'e, kutsal ve profan düzüşmelerinin bitiminde, "Hayır, okşamak yok" dediği gibi tıpkı; çıktığım ağaç dalından duyamıyordum konuşmalarını. Bu hayali yasaklar aklıma bu dilde geldiğine göre "*Non, pas de baisers, pas de caresses*" benzeri bir cümle okumuş olmalıyım bir Fransız romanında. Buzdolabının yakınında, ikimiz de ayakta dururken yaşanan o tuhaf ve mutlak bitişme esnasında ne o bir şey söyledi ne de ben söyledim. Dolayısıyla "*Non, pas de mots*" idi aynı zamanda veya: "Hayır, konuşmak yok."

Sabırsızlandım, olacağı vaat edilen şeyin bir an önce olması için can attım. Geri çekilmesinden, uzaklaşmasından veya onu uzaklaştırmaktan, o gece beklenmedik bir şekilde ve muhtemelen teselli edici bir edayla ona sarılıp da Beatriz'in bunu istismar ederek onun üstüne abanışının ardından Muriel'in otoriter bir tavırla yaptığı gibi, bir elimi omzuna yerleştirip aramıza mesafe koymaktan korktum. Benimki hiçbir surette böyle bir sarılma değildi, gençliğe özgü bir şehvet veya basit bir müstehcenlik barındırıyordu içinde, daha önce de dediğim gibi, o yaşlarda, yani gençken bir fırsatı tepmek

zor oluyor, insan, mutlak bir hoşnutsuzluk yaratanlar hariç, o an düşünmesek de, ayırdına varmasak da bilinçdışımızda, esrarengiz bir şekilde, gelecekten gelen bir hayalet misali beliren günün birinde dönüşeceğimiz o erişkin yahut yaşlı adam tarafından bir anı, bir hatıra, değerli bir imge olarak bile tanımlanamayacak olanlar hariç tüm fırsatları ya da büyük çoğunluğunu değerlendirmesi gerektiğini zannediyor. O yaşlıca adamdır bazen gençliğimizin ortasında bize fısıldayan: "Bu tecrübeyi iyice kazı hafızana, hiçbir ayrıntısını kaçırma, beni düşünerek ve anıların, yani benim anılarım dışında bir daha asla tekrarlanmayacağını bilircesine var tadına; bir filmin en unutulmaz sahneleriymişçesine yerleştir retinana, muhafaza edemeyeceksin yaşadığın heyecanı, yeniden de yaşayamayacaksın ama o zafer hissini, özellikle de bu bilgiyi saklayacak ve anımsayacaksın; bunun olmuş olduğunu bileceksin, sonsuza dek bileceksin; her şeyi iyice kaydet, bu kadına dikkatli bak ve sağlama al gördüklerini, zira ileride isteyeceğim senden bu görüntüyü ve sen de bana bir teselli olarak sunmak zorunda kalacaksın."

Bunun öyle bir durum olduğundan emindim. En ufak bir hoşnutsuzluk söz konusu değildi, bilakis, ne ki geri adım atma riskim vardıysa (işin aslı çok küçük bir olasılıktı bu, hemen anlamıştım öyle olduğunu) bunun sebebi alçaklık ediyor olabileceğim düşüncesinin aklımda dönüp durmasıydı. Tek nedeni Muriel'e olan sadakatim değildi; alçaklıkla kastettiğim şu: Beatriz Noguera'yı istismar edip etmediğimi, muhtemel kafa karışıklığından ve şaşkınlığından, kırılganlığından, daimi mutsuzluğundan ve hatta tesadüfi uykusuzluğundan faydalanıp faydalanmadığımı da sorgulamaya başlamıştım: Benden çok daha büyük ve dolayısıyla bir anlamda çok daha deneyimliydi, sevgililerini dert ediyor gibi bir hali yoktu, belki onları bilinçli olarak kendini avutmak, sırf bir yağ tulumu, un veya et çuvalı gibi hissetmemek için kullanıyordu, evet, salt bunun için ve imgeleminde, hayali bir şekilde intikam almak için kullanıyordu belki ("Fark ettiği zaman" yerine "Bir bilseydi"), kurban karşı tarafın yaptıklarından haberdar olmadığı ve acı çekmediği müddetçe gerçek bir intikam söz konusu değildir ne de olsa; ama aynı zamanda yakınlarda dayanılmaz bir bıkkınlığa veya çaresizliğe kapılmış biriydi, bileklerini kesmişti –hâlâ sargılı bilekleri o ek unsurlardan, gelecekteki halimin yıllar sonra hatırlayacağı o detaylarından biriydi; bunu daha o zaman biliyordum çünkü sar-

gılar huzursuzluğumu artırıyordu– kendi deyimiyle kimi günler kafası pek yerinde olmayan biriydi, hayal kırıklığına uğramış ve dışlanmış, intihar girişiminin ardından ödünç alınmış veya kendisine hediye edilmiş günlerin ne getireceğini pek de umursamayan biriydi, ama ölümünden sonra ne olduğunu kim umursar ki zaten ve Beatriz üç kez ölmüştü çoktan, kendi zihninde en azından: Kaçınılmaz olarak kolay, hezimete uğramış, kayıtsızlık nedeniyle arzusunu kaybetmiş, güçsüz düşmüş, sadece bana değil, herhangi birine, "İstediğini yap, karşı çıkmıyorum, herhangi bir şeye karşı çıktığım zamanlar geride kaldı" diyebilecek türden bir avdı. Aklıma "av" sözcüğünün gelmesi beni rahatsız etti, ayağa kalkan, yüzünü dönen ve kendini benim kollarıma, daha doğrusu tüm bedenime atan oydu, hatta ayaklarıma basan, küçük bir çocuk gibi ayaklarıma tırmanan da oydu, oysa kat kat büyüktü bir çocuktan. Ama yine de, yine de... Fethimin –yine talihsiz bir sözcük– sebebinin benim yaydığım duygular olduğunu ve yine o duygular sonucunda aşırı tepki verdiğini düşünmekten kendimi alamadım; çaresiz kendimi baştan çıkaran, fırsatçı ve bir anlamda suçlu bir insan olarak görüyordum, belki de asıl hevesli olan tarafın her zaman yaşadığı bir şeydir bu, gelgelelim kimin daha hevesli olduğunu bilmenin kesin bir yolu yoktur hiçbir zaman, bazen gizlenir heves, artık daha fazla gizlenemeyeceği bir hale gelinceye kadar. Ve belki de, salt pusuda bekleyen diğer olasılıklardan kendimi sıyırma maksadıyla, en büyük alçaklığı o zaman yaptım, sadece düşünceden ibaretti aslında ama durma değil, harekete geçme niyeti taşıyordu: Ne önemi var ki, onu ben kurtardım, kandan ve sudan ben çıkardım onu, başka hiç kimse fark etmeyecekti yoksa; bu acınası düşünceye tutundum işte ve zihnimden de aşağı yukarı burada aktardığım şekliyle geçirdim, bir yandan da yeni bir bölgeye dokunuyordum –onur kırıcı bir şekilde değil asla, bilakis tutkuyla ve şükranla– ve ipek geceliğinin üstünden uyluklarına indiriyordum külotunu, bir kez çekiştirdim, iki kez çekiştirdim ve artık örtmüyordu örttüğü şeyi, artık okşayabilirdim bir parmağımla, iki parmağımla arada hiçbir şey olmadan, hatta sokabilirdim parmaklarımı içeriye. Buradaysa eğer, nefes alıyorsa, bu ten bu kadar güzel kokuyorsa, bedeni dolup taşıyor ve kımıldıyorsa bu benim sayemde, tadına bakma hakkı kazandım dolayısıyla; ne bir anı ne kül ne çürümüş bir et ne de tenden yoksun bir kemik olan bu kadın, hayatta kalan bu kadın benim, benim ola-

cak bu gece bir süreliğine, önünde sonunda bu anlar kısa sürüyor, sonra hepimiz yıkanıyoruz ve ardından hiç yaşanmamış gibi oluyor, geriye görünür bir iz kalmayan olayları bize takdim eden mübarek hafızamız dışında, bu yüzden başka kimse bilmiyor, tanıklık etmiyorsa haberdar olmuyor ve sonra tutup da biri anlatırsa sadece bir söylentiden ibaret oluyor anlattıkları. Muriel'in bir uzantısıyım ben, Beatriz söyledi bunu, belki de bu yüzden fırsatını bulduğunda ya da imkân doğduğunda tıpkı onu sardığı gibi sarıyor beni; belki de onun yerini doldurmak, kapalı gözleriyle kendini kandırmak veya belki de onu kızdırmak için yapıyor bunu, gerçi kuşkusuz hiçbir zaman bilmeyecek onu becerdiğimi, asla anlatmayacağım ona ve Beatriz de anlatmayacak. Ama sebebinden bana ne ki, herhangi bir sebebi varsa veya sebebini biliyorsa tabii; kendi işime bakma zamanı şimdi. İşte o noktada sabırsızlandım ve bu dil peydahlandı sonrasında, duygu yüzeysel ve arzu münasebetsiz olduğunda gelir genellikle böylesi kelimeler akla. Kaba ifadeler bunlar, ne ki karşılıklı bir güven söz konusu olmadığı yahut iki taraf da bundan memnuniyet duymadığı veya iki uçarı yabancı arasındaki şımarık bir oyuna dönüşmediği müddetçe dile getirilmezler asla, akıldan geçirilirler olsa olsa. Tanığı yoktur düşüncelerimizin, dolayısıyla ne saygılı ne de kibar olmamız gerekir orada. Bu yüzden doğrudan, "İçine girmeliyim artık, geri adım atmaması, yarı yolda pişmanlık duyup da bunu mahvetmeden, gerçekleşmek üzere olanın gerçekleşmesini engellemeden bir an önce, ön sevişme olmaksızın girmeliyim içine; aksi takdirde kendimi asla affetmem, bu kadar yaklaşıp da elde edemezsem, bir tabloyu canlandırıp, ona hareketlilik ve hacim kazandırıp da daha ona dokunamadan ve içine girmeden elimden kaçmasına izin verirsem affetmem kendimi" dedim kendi kendime. Bir kez içine girdikten sonra geri dönüşü olmayacak artık, o ıslaklığı, o sıcaklığı hissedeceğim ve bu gerçekleşmiş olacak ve ben hayatımın sonuna kadar sahip olacağım o anıya, istediğim zaman da, Beatriz Noguera'yı becerdim, kim hayal edebilirdi, kim tahmin edebilir ki bunu, ama böyle oldu işte ve hiçbir şey, hiç kimse değiştiremez bu gerçeği diye düşünebileceğim. Aklı karışık olsa ve aldığı kararların, attığı adımların tam olarak bilincine varmasa bile, unutsa ve aklından silip atsa bile, ölse ve gömülse bile, benden çok önce dünyadan ayrılıp gitse ve kim olduğunu pek az insan bilse ve çok daha azı onu hatırlasa ve hiç kimse onun önemsiz hayatını

fısıltılarla dahi anlatmasa bile bu yaşanmış olacak ve kimse onu benden alamayacak, benim için unutulmaz bir bilgi olarak kalacak.

Gençliğe, insanın yaşadığı olaylara ve kendi yaptıklarına inanamayacak kadar acemi olduğu, her şeyin hâlâ inanılmaz ve sanki bizim değil de başkasının hayatına aitmiş gibi geldiği, sanki bunlar bizim deneyimlerimiz değilmiş de bize sadece ödünç verilmiş gibi hissettiğimiz döneme mahsus düşünceler bunlar da. Gençlerin sadece kalbi değildir askıda olan, bilinçleri de askıdadır. Vakit alır, yerini bulması, yerleşmesi ve oturması epey bir vakit alır ve başımıza gelenlerin hakikaten de bizim başımıza geldiğini, karanlık bir salonda, bir sahnenin yahut ekranın karşısında ya da bir masa lambasının aydınlattığı bir kitabın başında oturan seyirciler olmadığımızı anlamamız yıllar sürer.

Olmuş olabilmesi, akamate uğramaması, böyle bir tehlikeyle karşı karşıya kalmaması, bir vaat, uzak ya da yakın gelecekte gerçekleşebilecek bir şey olmaktan çıkması için şimdi olması gerekiyordu. Tedbirli davranıp –sabırsızlığımın etkisiydi esasında– Beatriz'i, onu korkutmak istemediğimden, nazikçe *chambre de bonne*'uma, hani neredeyse bütünüyle yabancısı olduğu o ufak odanın içine sürükledim; kimse gelmezdi benim sürgün yerime; geri dönüşü olmayanın –ama hâlâ dönüşü vardı, hâlâ vardı– mutfakta gerçekleşmemesi daha iyiydi, içeri biri girebilir yahut başını uzatabilirdi, uykusuzluk evin bir şey içmek ya da atıştırmak yahut açık buzdolabının karşısında bir anlığına serinlemek isteyen herhangi bir sakinini vurabilirdi, fazla açıktaydık orada ve ortak bir alandı orası, Flavia'nın bölgesi ve bir geçiş noktasıydı. Tek göz odamın kapısını kapattım ama klik sesini duymadım: Daha da uğraşıp vakit kaybetmedim, dışarıdan hiçbir şey gözükmüyordu ne de olsa, hem çok acelem vardı. Neredeyse tek bir hareketle –karşı tarafın tepki vermesini veya geri adım atmasını yahut aymasını engellemek söz konusu olduğunda nasıl da maharetli ve eli çabuk davranırız ama– külotunu ve pantolonumu çıkardım; *boxer*'ımı çıkarmama gerek yoktu, düğmelerin arasındaki boşluk işimi görürdü, gömleğimi çıkarmama da gerek yoktu, zaten iliklememiştim, dolayısıyla da göğsüm arada başka bir engel olmadan değebilirdi her nereye değecektiyse. Onu, sırtüstü yatacağı şekilde, hafifçe yatağa ittim, izin verdi kendisini yönlendirmeme, sadece, asgari hazırlıklarımı tamamladıktan sonra beni yeniden sarma beklentisiyle kollarını

uzatıyordu –sargıları görünürdeydi, sargıları–. Göğüslerini daha iyi görmek ve bedenimin onun seçtiği veya benim seçtiğim herhangi bir yeriyle onlara değebilmek için geceliğinin askılarını indirdim. Hiçbir şey seçmeyecek, beni hiçbir şekilde yönlendirmeyecekti; bunu anladım. Bunun üzerine hafif geri çekildim ve bir an birbirine bitişik, parıldayan uyluklarına baktım. Ayırdım uyluklarını, kararlı bir şekilde ve özenle açtım aralarını, şayet böyle bir şey mümkünse tabii ve hemen ardından, o var gücüyle yeniden sarılırken bana, şimdi evet, şimdi oldu artık, aletim içinde işte, hiçbir şey bunun önüne geçemez artık, bunun yaşanmış olduğu gerçeğini değiştiremez, diye düşündüm. Yüzüne bakmak istedim, benim yüzüm onun umurunda değildi, beni görmüyordu, Darmstadt'ta Van Vechten'le birlikteyken olduğu gibi tıpkı sımsıkı kapalıydı gözleri, ne ki orada, Beatriz'in yüzünü gördüğüm sırada Van Vechten onun arkasındaydı, bense önündeydim. Bu görüntüyü nihayetinde zihnimden atmayı başardım başarmasına ama birkaç dakika son derece tatsız bir şekilde kaldı yine de gözümün önünde ve beni huzursuz edip dikkatimi dağıttı. Gözümün önünden de aklımdan da atmama bir parça yardımcı olan kendi hislerimdi, beni aşikâr olana ikna etmeye uğraşıyorlardı o kaba ve bayağı dilleriyle: Evet, Beatriz Noguera'yı beceriyorum, aletim içinde ve artık hiçbir şey engel olamaz buna. Kaçırmıştı dudaklarını benden, kaçırıyordu da hâlâ ama ısrarla gözlerimi öpüyor ve bu sayede beni gözlerimi kapamaya mecbur ediyordu. Görmez oldum ve belki de bu yüzden diğer duyularım keskinleşti, dokunma duyumun keskinleştiği kesindi ya, duyma duyum da keskinleşmişti işte. Çok yakından gelen ayak sesleri duydum, kısa bir koşu misali hızlı hızlı adımlar. Daha iyi duyabilmek için bir anlığına durdum, Beatriz durduğumu fark etti ama nedenini anlamamış olmalıydı, kendi derinliklerinde ya da düşüncelerinde kaybolmuştu, kim bilir belki de Wellington'ın banyosunda olduğu gibi tıpkı. Sonra başka bir şey duymadım, şüphesiz yaklaşan birinin değil de hızlı hızlı yürüyen birinin adımlarıydı –parkenin üstünde yalınayak atılan adımlar–. Başımı çevirip kapıya baktım, klik etmemiş olsa da kapalıydı işte, hani en fazla küçücük bir aralık kalmıştı ama oradan da bir şey görülmüş olamazdı.

"Ne oldu? Bir şey mi oldu?" diye sordu Beatriz sakince.

"Hayır, hayır, yok bir şey." Onu korkutmak da kaçırmak da istemedim, ne felaket ama.

Gelgelelim bir şey duyulmuş olabilirdi. Kelimeler değildi ağzımızdan çıkan, ama Beatriz'in sözel ketumluğuna ve benim kendimi susturma çabalarıma rağmen –bir an olsun unutmamıştım üç çocuğunun da evde olduğunu– belki düzensiz bir nefes ve hafif bir nida ya da inilti. Tüm kalbimle ayak seslerinin çocuklara değil de Flavia'ya ait olmasını diledim; o kadın rezalet çıkaracak bir yaşta değildi ya da daha az rezalet çıkaracak bir yaştaydı diyeyim veya belki de zaten biliyor yahut şüpheleniyor ya da varsayıyordu. Ne ki o hızlı koşunun ve çıplak ayakların erişkin bir kadından çok çocuklara yahut bir gence mahsus olabileceğinin de farkındaydım. Lanet olsun diye düşündüm, muhtemelen içlerinden biri uyandı ve annesine koştu, şayet durum buysa umarım Tomás'tır, o değilse de Alicia, onların her şeyi anlamaması, durumun ne olduğunu kavramaması olası, buna karşın şayet Susana'ysa olup bitenleri çözmüştür ve şimdi yatağında yanakları alev alev oturuyor, annesinin odasına geri dönmesini bekliyordur. Her ne olduysa bunu geri almanın yolu yok şu anda; yarın utanç duyacağım bu yüzden ama bugün bugün hâlâ; yarın değil. Bu benim fırsatım ve işime bakmalıyım.

Altımdaki beden ilgime muhtaçtı, işin aslı yeniden ona odaklanmamı talep ediyor yahut dayatıyordu; bu şartlar altında, kısa süreli bir korku nedeniyle bile aklımın uzun süre başka yere kayması pek de mümkün değildi. Başımı kaldırmış olmayı ve Beatriz'in gözlerimi öpememesini fırsat bilip yaşadığım anı aklımda daha iyi tutabilmek için yüzüne baktım; uzun ve içleri doldurulmuş, biçimli kaşlar, gür fakat şekil verilmemiş, kıvrılmamış kirpikler, ona muhteşem bir zarafet katan, ucu hafif kalkık düz bir burun, dolgun dudaklar, geniş bir ağız –hülyalı ve yarım tebessüm eden–, çocuksu yüzüyle tezat oluşturan ve gayri ihtiyari bir şekilde ona şehvetli ve uçarı bir hava veren hafif ayrık dişler, pek çok erkeği, bastırmak için gösterdikleri nazik çabalara rağmen, beklenmedik ve uygunsuz sahneler hayal etmeye teşvik eden ağızlardan biri, ne ki benim bastırmam ya da hayal etmem gereken bir şey yoktu, ben bu sahnelerden birini yaşıyordum zaten onunla, ayrıca nasıl ki pek çok kadın bu esnada güzelleşip gençleşiyorsa o da her zamankinden daha çekici gözüküyordu, dudakları daha etli ve kalın, daha gözenekli, daha kırmızıydı, teni o kadar sıkı ve diriydi ki bana ister istemez Susana'yı düşündüren o adımlara bir kez daha sövdüm, zira birkaç saniyeliğine annesiyle değil de onunla birlikte oluyormuşum

gibi rahatsız edici bir hisse kapıldım, ki birebir kopyasıydı annesinin: aynı hatlar, aynı içten ifade, şu anda benim bedenimle iç içe geçmiş olan aynı tehditkâr, patlamaya hazır bedene sahip olacağı ortada olan kızı; bedeni çoktan tomurcuklanmaya başlamış olan kızı. Münasebetsizlik hissi ele geçirdi beni yeniden: Görüş açım el verdiği ölçüde yüzüne ve göğüslerine bakıyordum, kalçalarına, uyluklarına ve baldırlarına bakıyor, hatlarının yuvarlak hatlı bedeniyle uyumlu olmadığını, sanki hatlarının daha az güçlü, daha zayıf bir gövde, karın ve bacaklar; cüretkâr kıvrımlarınınsa bu kadar masum yahut toy olmayan bir surat gerektirdiğini görüyordum. Ve çok daha genç olan Susana'da bu fark belirginleşecekti sadece birkaç yıl içinde. Bana ne oldu bilmiyorum: Annesi en münasebetsiz zamanda bana kızını düşündürttü. Gelgelelim bu onu unutmama sebep olmadı, hiçbir surette olmadı, bilakis: Hafızama almak için dikkat kesildim her şeye. Hâlâ çok net bir şekilde saklıyorum orada, üstünden çok zaman geçmiş, aralarına başka pek çokları eklenmiş ve o neredeyse bir o kadardır yaşamıyor olsa da.

IX

"Acı bir başlangıç bu, ama beteri geride kalır" Muriel'in bilinmeyecek olanı bilmeye çalışmaktan vazgeçmenin, tüm hayatımız boyunca bize anlatılanların hayhuyundan geri durmanın yararından yahut uygunluğundan, bunun diğerine kıyasla insana daha az zarar verdiğinden bahsetmek için aktardığı Shakespeare alıntısı; öyle çoktur ki anlatılanlar, üzerlerinden zaman geçtikçe ve karardıkça her biri veya günlerin tik taklarıyla bulanıklaşıp buğulandıkça; ay nefesiyle ve yıllar tozlarıyla örttükçe yaşadıklarımız ve tanık olduklarımız bile bize anlatılmış gibi gelir bazen, ne ki o zaman varlıklarından şüphe etmeye başlıyor değilizdir (gerçi ara ara bu da yaşanır), daha çok renklerini yitirir ve ehemmiyetlerini kaybederler. O zaman önemli olan önemli değildir ya da eskisi kadar önemli değildir artık ve bu kadarcık bile önem addetmek için hakikaten çaba harcamak gerekir; o zaman can alıcı olanın ilgilenmeye bile değer olmadığı çıkar ortaya ve hayatımızı mahveden şey çocukça gelir bize, tastamam abartılmış bir durum, bir saçmalık gibi gelir. Nasıl olup da canımı bu kadar sıkabildi veya nasıl olup da kendimi böylesi suçlu hissettim, sadece ağdalı bir ifade olsa da bu, nasıl olup da bu yüzden ölmeyi isteyebildim? O kadar da abartılacak bir şey değilmiş, etkileri geçme ve unutulma yolunda ilerlerken ve o zaman olduğum kişiden geriye neredeyse hiçbir iz bile kalmamışken şimdi görüyorum bunu. Olanların, başıma gelenin, yaptığımın, söylemediklerimin, es geçtiklerimin ne önemi var ki şimdi? Milyonlarcası ölüp de aileleri dışında kimse, hatta bazen onlar bile, kaşını dahi kaldırmamışken küçük bir çocuğun ölmesinin ne önemi var ki? Dünya tek kelime etmeyen, her şeye katlanan ve gecenin yalnızlığında görülmemek için olsa olsa kederli yüzlerini sessiz yastığa gömen kayıtsız annelerle dolu. Uyku tutmayan gecelerden birinde bir genç bu annelerden biriyle yattıysa ve koridorda tasalı ve yalınayak koşan bir kız çocuğu bunu anlayıp da bu bilgiyi aklından silmeye veya tam tersi, gelecekte yapacağı evliliği ve dolayısıyla

varlığı üzerinde belirleyici bir rol oynaması için aklına iyiden iyiye kazımaya çalıştıysa ne olmuş yani? Bir kadının bir seferinde yalan söylemiş olmasının, bununla açtığı hasarın ne önemi var ki? Veya kim bilir belki de abartılıyordur yalanının açtığı hasar, ne de olsa hayatın doğal seyrinin bir parçası yalanlar, bir miktar asılsız sözden, hakikat ve aldatmaca dengesinden yoksun tasavvur edilemez yaşam. Düzgün bir adam yıllarca bu kadını reddettiyse ve ona hakaretler yağdırdıysa ne olmuş yani? Evler geri çevirmeler, hiçe saymalar, aşağılamalar ve hakaretlerle dolup taşıyor; hele de kapılar bir kez kapandıktan sonra (ve insan bazen yanlışlıkla içeride kalıveriyor). Çoktan bıçak sırtındayken ve en yakınları bunu bekliyorken, hatta ister piyano çalar ister çalmazken kendisinin kurduğu metronomun tik takları bile bu ölümü bildiriyorken bu annelerden birinin kendini öldürmesinin ne önemi var ki? Sapkın bir adamın gücünü ve bilgisini kullanıp hemen hepsi anne ve hepsi birisinin kızı olan kimi savunmasız kadınlara edepsiz bir şekilde davranmış olmasının ne önemi var? Bu noktada kendisi için çalıştığımız bir film yapımcısının Kennedy zamanında, Amerika'da beyaz kadın ticaretine karışmasının ya da karışmamasının, savunmasız veya son derece dayanıklı ve kayıtsız kadınları pazarlayıp pazarlamamasının hiçbir önemi olmadığı gibi tıpkı. Durdurmaya, önlemeye, sakınmaya, gözlemeye, cezalandırmaya ve hatta bilmeye çalışmanın ne anlamı var ki; tarih ufak tefek suiistimaller ve devasa kötülüklerle dolu ve hiçbir şey yapmamız mümkün değil bu konuda, çığ gibi büyüyorlar zira, hem öğrenmekle ne geçecek ki elimize? Olan olmuştur ve geri dönüşü yoktur, olayların korkunç gücü veya kaldırılamaz ağırlığı budur. Belki de en iyisi omuz silkmek, başımızla onaylamak ve görmezden gelmektir; dünyanın düzeninin bu olduğunu kabul etmektir en iyisi belki de. "*Thus bad begins and worse remains behind*" der Shakespeare kendi dilinde. Ancak başımızla onayladıktan ve omuz silktikten sonra gerçekten geride kalır beteri, olup bitmiştir çünkü en azından. Ve sadece acı bir başlangıç bu, üstelik beteri henüz yaşanmadı.

Böyle bir şey, buna benzer bir şey düşünmüş olmalıydı Muriel nihayet şans birden yüzüme gülüp de Van Vechten'in Franco rejimi tarafından zulme veya misliyle mukabeleye maruz kalan insanlara son derece iyi davrandığı ve bu sebepten itibar kazandığı, boğmaca, kızamık veya suçiçeği geçiren çocuklarını tedavi ettiği zar zor geçinen insanlardan para almak istemeyen yardımsever ve şefkatli bir adam olarak nam saldığı yıllarda ne yapmış olduğu bilgisini kendisine verebileceğim zaman. Ne ki doğru gerçekten de insanların hayatlarına hep geç kaldığımız, her şeye hep geç kaldığımız: Muriel duymamakta, şans eseri öğrenebileceğim şeye aldırış etmemekte, insanın kontrolü dışındaki bu yöntemle veya kendi ısrarımla bir şey öğrenmem durumunda öğrendiklerime kulak vermemekte karar kılmıştı ("Merakımı teste tabii tutmanı istemiyorum. Kendine sakla, bana hiçbir şey söyleme" diye uyarmıştı beni), araştırmama son vermemi, tatlı dille ağzından laf almaya çalışmaktan vazgeçmemi, hatta, yavaş yavaş da olsa, artık geceleri Doktor'la dışarı çıkmayı bırakmamı emretmişti bana çoktan. Gelgelelim elimde değildi denememek, Van Vechten'in kendisinden değil de başka, daha genç bir doktordan, aile dostumuz ve nadir görüşsek bile benim de arkadaşım olan, Doktor Vidal Secanell'den duyduğum hikâyeyle ona gitmemek. İşin aslı şayet bu hikâye doğruyduysa çocuk doktorunun ne bir sarhoşluk ne sonsuz bir küstahlık anında ne de pişmanlık duyduklarımızı birbirimize anlattığımız bir anda (böyle bir şey yaptığını hayal etmesi bile güçtü) bana itiraf etmesi ihtimal dahilinde bile değildi; binlerce kez dışarı çıksak ve yakın bir dostluk kursak da bu yaptıklarına dair tek kelime dökülmeyebilirdi dudaklarından; sonsuza dek gizlenen türden şeylerdir bunlar, insanın kendiyle beraber mezara götüreceği türden şeyler; elimizde olduğu sürece hayatımızdaki sırları gizli ve gömülü bırakmak en iyisidir, hepimiz biliriz bunu. Ne ki bu hesap hiçbir zaman tutmaz: Biri müdahil olur olmaz –ve ister bir suç ortağı, ister bir arabulucu,

ister bir tanık, ister bir kurban olsun birileri her zaman müdahil olur– söylenti, yeraltından da olsa yayılmaya başlar ve sonrasında hiçbir şey emniyette değildir artık. Bu hikâyenin ışığında Van Vechten'in kendi ağzıyla anlatıp da benim Muriel'e aktardıklarım ve onun kafi bulmadıkları bile yeterince şey ifade ediyordu esasında: "Ve aslında bunu istemedikleri ama sana hayır diyemedikleri zaman yapmaktan daha tatmin edici hiçbir şey yoktur. Ve sonra, seni temin ederim ki, bir kez evet demeye mecbur olduklarını fark ettikten sonra çoğunluğu ister zaten." Vidal'in dudak bükerek ve Van Vechten'le arkadaşlığım karşısında dehşete düşerek anlattıkları olmasa bu açıklamaların ne anlama geldiğini bilemeyecektim elbette. Buna karşın Muriel biliyor olmalıydı çünkü çok büyük ihtimalle ona anlatılan da tam bu hikâyeydi ya da "eski bir sevgili, dedikleri gibi hayatımın aşkı" tarafından anlatılan.

Öyle hemen olmadı ama eli kulağındaydı, o kadar uzun sürmedi gerçekleşmesi. Demek istediğim Muriel'in Barselona'dan dönüşünün hemen ardından olmadığı. Birkaç gün sonra döndü; yüzünden düşen bin parçaydı, hayli asabiydi, kötü haberler getirmişti, hınçla doluydu. Towers onu kovmuş, işten çıkarmış, çekimi tamamlamasına izin vermemiş ve tüm o *sans-façon* tutumu ve hokkabazlıklarıyla filmi başarılı bir şekilde sonlandırıp sonlandıramayacağını görmek için Jesús Franco'dan yardım istemişti. Jess olumlu yanıt vermişti ama bir buçuk haftadan önce işe koyulması mümkün değildi, önce başka işlerini bitirmeliydi. Asıl şaşırtıcı olan buna fırsat bulabilmesiydi esasen zira şimdi internetten bakıyorum da en aşağı on üç uzun metrajlı filmi 1980 veya 1981 tarihliydi. Ve güvendiği bir diğer kişi olan Don Sharp da meşguldü. Towers bir on gün daha Herbert Lom ve diğer oyuncuların hiçbir şey yapmadan oturmalarını sağlayamazdı, dolayısıyla şimdilik prodüksiyonu askıya almıştı. Hiçbir zaman devam edilmedi, bu yüzden de, dediğim gibi, filmografilerde yer almıyor, tamamlanmamış, hayalet bir eser olarak kaldı. Muriel'e tam olarak neler olduğunu sordum ama açıklama yapacak halde değildi:

"Anlaşmazlıklar. Harry bir köle taciri, tamam ama öte yandan önceden bilmiyormuşum gibi yapmam da mümkün değil" demekle yetindi. Ardından, "Büyük ölçüde benim suçum. Ve elbette Beatriz'in, oyununu bundan daha uygun bir zamanda sahneleyemezdi doğrusu, ben de oltayı yuttum tabii, kusursuz zamanlamaydı hakikaten.

Bana daha fazla soru sorma, bu konuda konuşmak istemiyorum. Ah, ayrıca git de kendine başka bir iş ara Juan" diye ekleme inceliğini gösterdi. Kelime seçiminde belli bir nezaket yahut bana bu haberi yavaş yavaş verme ve beni telaşa düşürmeme arzusu vardı. "Uzun bir süre yeni bir proje çıkacağını sanmıyorum ve korkarım bundan böyle sana pek de ihtiyacım olmayacak. Ama acelesi yok, sana dert yaratmak istemem. Yeni bir iş buluncaya kadar gelmeye devam edebilirsin, ayrılmak istediğin zaman gelip söylersin, bunu tamamen sana bırakıyorum. Mümkün olduğunca erken haber vermemin yerinde olacağını düşündüm."

Keyifsizliği haftalar sürdü. Beatriz'e olan duyarlılığı, kaygısı, ani şefkati (tabii böyle tanımlanabilirse), ilgisi sona erdi. İşin aslı karşısına çıkan ilk fırsatta, sanki Wellington'da yaşadığı korkunun, Velázquez Caddesi'ni koşmasına neden olan paniğin ardından yapılan ateşkesten, çok kısa bir mesafe bile olsa koşmak gibi yüz kızartıcı bir harekete sürüklenmekten pişmanmışçasına ona yine saldırganca ve iğrenç davranmaya başlamıştı. Neyse ki onu paylama fırsatı sık geçmiyordu eline, neredeyse hiçbir zaman evde değildi çünkü; şimdi Mercedes adındaki bir tür santral memuresi, muhasebeci, temsilci ve kâhya olan o kadını her gün çağırıyor ve ofisini onunla paylaşıyordu. Kahvaltıdan hemen sonra gidiyordu oraya ama ne halt ettiğine yahut orada kalıp kalmadığına dair en ufak bir fikrim yok. Towers'ın hakaretamiz davranışının ve keyifsizliğinin pes etmek şöyle dursun onu şevklendirdiğini düşünüyordum, başka bir film için sermaye arayışındaydı delicesine, belki de Mercedes'le beraber günü telefon konuşmaları yaparak ve daha fazla jambon imalatçısından, daha fazla boğa güreşi şampiyonundan, ton balığı ve midye konservesi üreticilerinden, içki markasının açık ve net bir şekilde her sahnede gözükeceğine söz verdiği içki imalatçılarının temsilcilerinden randevu alarak geçiriyorlardı veya kim bilir belki de zekice ve daha az detaycı bir taktikle onu ikna edebilmek için imparatoriçe Cecilia Alemany'yle konuşuyordu bir kez daha ve ilki soyguncular ve megolomanlardan, ikincisiyse megaloman ve kuş beyinlilerden oluşan tüm profesyonel ve amatör yapımcılarla. Belki gününü onların peşinden koşarak geçiriyor ve nihayetinde bitap düşüyordu. Her halükârda geç saate, hatta sabahın ilk ışıklarına (poker ve *boîtes* herhalde) kadar eve dönmüyordu ve kendisine nadiren eşlik etmemi istiyordu. Para babalarının karşısında küçük

düştüğünü mü görmemi istemiyordu yoksa yokluğuma alışmaya mı çalışıyordu yahut farkına varmadan karısının kurtarıcısı olduğumdan bana da mı öfkeliydi emin değildim; belki bu üçüncü denemesinde artık başarılı olması gerektiğini düşünüyordu içten içte. Zaman zaman Muriel'in onun ölmüş olmasını tercih edeceği kanısına varıyordum. Şüphesiz geçici bir şeydi bu ama devam ettiği sürece öfkesi de arttı.

Bildiğim bir şey varsa o da Beatriz'le ilişkimin değiştiğinden kuşkulanamayacağıydı, zira aramızda hiçbir şey değişmemişti. O uykusuz gecenin ardından, daha Muriel dönmemişken, Beatriz bana hiçbir şey olmamış, o gece hiç yaşanmamış gibi davrandı. Sanki tablonun içine düz ve geçmişe ait boyuta geri dönmüştü ve hiçbir zaman vücut bulmamıştı –teni dokudan ve ürpertiden her daim yoksundu– benim şimdiki zamana ait boyutuma ne ayağını ne uyluklarını ne de göğüslerini değdirmişti. Öte yandan ben de ne ona bir kez daha yaklaşmaya ne de olanların bahsini açmaya cüret edebildim: Bunu yaptığım takdirde, "Neden bahsettiğini bilmiyorum, Juan. Hayal görmüş olmasın genç De Vere. Siz gençler kendinize böyle fanteziler anlatıyorsunuz. Durduk yere aklını bulandırma" gibi moral bozucu, kafa karıştırıcı bir cevapla karşılaşabileceğimi hissediyordum. Buna uyum sağlamakta çok zorlanmadım. Ne ki tek göz odamdaki ve mutfaktaki görüntüleri ve duyguları hafızamda saklıyordum ve hâlâ da saklıyorum; insan ne tür bakışlara ve davranışlara müsaade edilemeyeceğini, hangilerinin yaşından, konumundan yahut hiyerarşiden dolayı münasebetsiz kaçacağını bilir ve zor değildir onlardan feragat etmek, bastırmaktansa vazgeçmek ve örtülü, yansız gözlerle bakmak. Bunu yaptım ve tam da daha önce ne tarafsız ne de örtülü bir şekilde baktığımdan, çok da zorlanmadım. Beatriz yavaş yavaş her zamanki hayatına, derslerine geri döndü ve yeniden Rico veya Roy'la yahut Muriel'le birkaç haftalığına Barselona'ya gittiğini söyleyerek intihar girişimini kendilerinden saklamayı başardığı arkadaşlarıyla dışarı çıkmaya başladı. Ayrıca topuklu ayakkabılarını giyip süslenip püslenerek çıktığı yalnız gezilerine de döndü –bedbahtlığın portresi, onu hep böyle gördüm– ama onu takip etmeye heveslenmedim, merakım azalmıştı çünkü istediğimi almıştım, gerçi o zamana dek şu an sahip olduğum şeyi istediğimi kendime hiçbir zaman itiraf da etmemiştim; insan bazen elde ettikten sonra fark eder ne istediğini. Dahası Darmstadt

İbadethanesi'nde ara ara Van Vechten'le buluşmayı sürdürdüğünü tahmin ediyor, hatta tahminden öte biliyordum –ikisi arasında, ille de kamçılayıcı olması gerekmese de, bir bağ daha vardı artık; kurtarıcı ve kurtarılandılar–, Marqués de Salamanca Meydanı'nda görüştüğü her kimdiyse yine görüştüklerini veya Harley-Davidson ile El Escorial'a yahut La Granja'ya ya da Gredos'a gittiğini biliyordum; bir akşam balkondan görmüştüm uzaklaştığını. Bir çıkış yolu yoktu bana kalırsa.

Söylemeye gerek bile yok ama o hayal gecesinin ertesi sabahından itibaren üç çocuğun ve Flavia'nın davranışlarında, bakışlarında yahut konuşmasında herhangi bir değişiklik olup olmadığını, ben Beatriz'in içindeyken, arada prezervatif yahut başka herhangi bir şey olmadan en derinlerindeyken, yalınayak, koşarcasına atılan adımların sahibinin hangisi olduğunu anlamaya çalıştım; daha önce de dediğim gibi kimse o zamanlar AIDS'ten haberdar değildi ve kimsenin aklına sıradan tedbirler almak gelmiyordu. Hiçbirinin davranışlarında bir değişiklik sezmedim –ne bir düşmanlık ne sitem ne güvensizlik ne de yoruma açık herhangi bir cümle söz konusuydu–, hani belki ara ara kızların öncekine kıyasla bana daha bir dikkatli veya meraklı gözlerle baktığı izlenimine kapıldım ama bu tamamen benim kuruntum da olabilir yahut daha önce bana baktıkları an dönüp onlara bakmadığımdan yeni farkına varmış da olabilirim; şimdi bakıyordum. Öte yandan neredeyse çocuk yaştaki iki kızın evlerinde bu denli çok vakit geçiren genç bir adamdan hoşlanması o kadar tuhaf bir şey de değildi. İçten içe ona tutulmuş olmalarında garipsenecek hiçbir şey yoktu, olağan bir durumdur bu.

José Manuel Vidal ile Profesör Rico'nun çok salak olduklarını düşündüğü ve tam da bu sebepten sabrı elverdiği ölçüde –ki bu da çok kısa bir süre demekti– nazik ve hoş davranmasının daha bir hayrına olacağı –muhtemelen tam tersi bir etki yaratacak ve sıra tatlıya geldiğinde birbirlerinden ölümüne nefret edeceklerdi– iki üç akademisyenle yiyeceği öğle yemeğine dek kendisine eşlik etmeye beni mecbur kıldığı bir gün karşılaştım. Real Academia Española üyesiydi bu insanlar, anlaşılan Rico da, göreceli gençliğine rağmen, en fazla altı yıl içinde akademinin üyesi olmayı planlıyordu; diğer üyelere büyük bir saygı duyuyor, onların zeki insanlar olduğunu düşündüğünden kendisine koşulsuz bir saygı duyacaklarına kesin gözüyle bakıyor ve onları etkilemek için herhangi bir çaba harcamayı gerekli görmüyordu. Yemeğe kadar vakit geçirmek üzere Muriel'in evine uğramıştı ama Eduardo ofisinde ve Beatriz dersteydi, dolayısıyla kendisiyle Balmoral'da bir aperatif almaya beni ikna etti; bu mekân Hermosilla Caddesi'nde miydi yoksa Ayala'da mı hatırlamıyorum, birkaç yıl önce kapandı mı yoksa hâlâ açık mı bilmiyorum, her halükârda masalarından yahut bar taburelerinden birinde oturmayalı çok uzun zaman oldu.

Vidal dostça bir edayla, gülümseyerek ve her zamanki gibi –en azından bana karşı hep böyleydi– hafif alaycı bir tavırla yanımıza geldiğinde Profesör kimi Barselonalı meslektaşlarına özenli hakaretler yağdırıyordu (aralarında zamanında desteklemiş olduğu insanlar da vardı ama şimdi bundan pişmanlık duyuyordu). Benden yedi yaş büyüktü Vidal (demek ki o zaman otuzlarındaydı) ve şarkıcı McCartney'ye oldukça benziyordu, burnu, yanakları, hatta gözleri eski The Beatles üyesini fazlasıyla anımsatıyordu, belki teni biraz daha kırışık veya çopurdu. Cumhuriyetçi ailesi ailemin kadim dostuydu, özellikle de amcamların ve biz çocukluktan, daha doğrusu benim çocukluğumdan onunsa ergenlik zamanlarından beri tanışıyorduk. Aramızdaki yaş farkı gerçek birer arkadaş olmamızı

engelliyordu, gelgelelim bu yaş farkı bana bir kardeş gibi yaklaşmasına, kuşkusuz ağabeyimmiş gibi davranmasına olanak tanıyordu. Hani şu ömür boyu yanınızda olan, buluşmak ya da görüşmek için birbirinizi aramadığınız ama her karşılaşmanızda o eski güveni ve yakınlığı hissettiğiniz insanlardan biri. Hem göz doktoru hem de avukat olan dedesi (göz doktorluğu tuhaftır ama 1920'lerde ve '30'larda geçinmesine yetecek kadar para kazandırmıyordu ona) İç Savaş sonunda hapse girmiş ve çıktığında bir de mesleklerini icra edememekle cezalandırılmış, yaşamını idame ettirebilmek için şirket kurmak durumunda kalmıştı. Babaannesinin ilk olarak kafası kazınmış, ardından da kendisine Falanjist tuvaletlerini temizleme yükümlülüğü verilmişti. Çocuklarına, Vidal Secanell'in babasına, gelince; çok genç yaşta Cumhuriyetçi cephede savaştığı için isyana teşvikle suçlanmış ama şansı yaver gitmiş ve dava düşmüştü. Sonra, 1950'li veya '60'lı yıllarda Meksika'da Hispavox plak şirketinin bir şubesini açtı ve bu sayede bir servet kazandı; Vidal'in çok iyi bir okula gitmesini, Houstan'da tıp okumasını ve uzmanlık alanı olan kardiyolojide ilerlemesini sağlayan da yine bu servetti. Ailevi geçmişine rağmen Vidal çalışkanlığı, yeterliliği ve bir parça da kurnazlık sayesinde hiçbir zorluk çekmeden idare etmeyi başardı; demek istediğim gerektiği zaman gerçeği gizleyebiliyor ve gerek mesleki gerekse politik sebeplerden hor gördüğü insanlarla muhalefet etmemeyi beceriyordu. Kibirli bir cüretkârlığa veya coşkulu bir densizliğe yahut şen bir küstahlığa meyilli olan Rico'nun aksine nefretini, keza ahlaki hükümlerini de öyle, dizginlemeyi ve rafa kaldırmayı bilen insanlardan biriydi. Gerektiği zaman gizlenir ve ancak yeri geldiğinde sergilenir böylesi duygular. Hiç şüphesiz, yalnızca çok eskiye dayanan tanışıklığımızdan dolayı da olsa, ben bunları dışa vurabildiği insanlardan biriydim.

"Bak sen, yanında geçen seferkinden daha iyi birini gördüğüme ne kadar sevindiğimi bilemezsin. Endişelenmeye başlıyordum doğrusu" dedi neredeyse beni görür görmez. Ve sık sık gazetelere ve bazen de televizyona çıkan Profesör'e elini uzatarak kibar bir şekilde, "Sizinle tanışmaktan onur duydum Profesör Francisco Rico, *Küçük İnsanın Dünyası* kitabının yazarı" diye ekledi. Vidal çok okuyan, en azından dikkatli ve hafızası keskin biriydi.

Rico sandalyesinden kalkmadan gevşek elini uzattı (diğer elinde sigara vardı) ve kendine hâkim olamadan hemen onu düzeltiverdi:

"*İnsanın Küçük Dünyası* demek istediniz, ben küçük insanlar hakkında neden kitap yazayım ki? Bu işi *Parmak Çocuk*'un yazarı yapsın. Veya *Hobbit*'in yazarı, onun ne olduğundan haberiniz varsa tabii." Şimdiden kabalaşmıştı bile işte veya o yolda ilerliyordu. O eser o zamanlar İspanya'da çok bilinmiyordu. "Peki siz, beyefendi, siz kimsiniz?"

Onları gerektiği gibi birbirlerine takdim ettim. Vidal, beraberindeki bir grup insanı, muhtemelen meslektaşı olan iki erkeği ve iki kadını barda bırakarak yanımıza oturdu. Neredeyse boşalmış olan bardağını garsona gösterek masamıza bir bira daha getirmesini işaret etti, bir süre bizimle takılacaktı belli ki.

"Ne demek istiyorsun?" diye sordum endişeyle, genellikle kardeşçe bir siteme mahal verebilecek bir şekilde. "Son zamanlarda görüşmedik ki. İşin aslı çok uzun zamandır görüşmedik."

"Sen beni görmedin ama ben seni gördüm, iki üç kez gördüm hem de. Ve yanına gelmememin ya da senin beni görmene fırsat vermememin sebebi yanındaki o orospu çocuğunun önde gideninden sakınmaktı. Nasıl oluyor da o herifle takılıyorsun? Hani benim kendisiyle münasebetim olması başka bir şey, aynı klinikte çalışıyoruz ve meslektaşız. Ama senin böyle bir bahanen bile yok."

İşte o zaman anladım. Vidal beni mekânların bahçelerinde, diskoteklerde ve barlarda Van Vechten'le görmüştü. Daha önce de dediğim gibi, 1980'lerde tüm Madrid halkı, yaşına, saygınlığına ve mesleğine aldırmaksızın, geceleri dışarı çıkardı.

Hafif şaşaladım ama sadece hafif; ne de olsa benim, artık son verilmiş olan görevim Doktor'un aşağı yukarı Vidal'in açıkça dile getirdiği kişi olup olmadığını ya da bir zamanlar öyle olup olmadığını bulmaktı. Onu soru yağmuruna tutmaya ve söyleyeceği her şeye kulak vermeye yeltendim ama henüz meseleyi anlamamış olan Rico benden daha meraklı davrandı; kuşkusuz hastalıklı bir meraktı onunki:

"Bir dakika, bir dakika, kimmiş bakalım genç De Vere'nin arkadaşlık ettiği bu orospu çocuğu? Bundan haberim yok benim. Anlatın, anlatın hadi Doktor Vidal, soysuzlara, çağdaş olanları da dahil olmak üzere, özel bir merakım var benim. Klasiklerin yanında sönük kalırlar ama hiç yoktan iyidir yine de, hepsi asabımı bozar ve ardından sapan taşı yetişmez hiçbirinin." Deyimlere, özlü sözlere, tabirlere ve atasözlerine düşkündü; kimilerini kendi uyduruyor

yahut benim kavrayamadığım bir şekilde kullanıyordu; sapan taşının bu cümlede ne aradığını anlamıyordum mesela. İsteğini o anlaşılmaz yansıma seslerden biriyle taçlandırdı: "*Fúrfaro.*"

"Ne anlamda orospu çocuğu?" diyerek araya girdim sonunda. "Doktor olarak mı? Tam tersi bir namı var. Alanının önde gelen isimlerinden biri. Hem herkes '40'lı ve '50'li yıllarda ne kadar iyi davrandığını anlatıyor, sen de duymuşsundur. Öyle değil mi Profesör? Doktor Van Vechten'in zor durumda olanlara yardım ettiği doğru değil mi? Senin ailen gibi insanlara José Manuel, bunu biliyor olmalısın. Yığınla tanık var."

Bunun üzerine Vidal sandalyesini masaya yaklaştırıp sesini alçalttı, sebebi her şeyden çok bize anlattıklarıydı sanıyorum –bu kanıya anlattıklarını dinledikten sonra vardım–, zira Salamanca mahallesindeydik, ki orası bugün bile diktatörlük döneminin özlemini çekenlerle dolup taşar, kâğıt üstünde sadece beş yıldır ölü olduğu zamanları varın siz düşünün artık, gerçi hepimize üzerinden yirmi sene geçmiş gibi geliyordu o ayrı, öyle çabuk bir şekilde, öylesi bir sabırsızlık ve bıkkınlıkla uğurlanıp unutulmuştu ki.

"Evet, evet, bundan haberim var. Resmi, münasip olan versiyon bu; süregiden efsane bu şekilde ve her yerde kabul edilmesini sağladığından işine de geliyor. Hayatı boyunca ikili oynadı ve biri diğerinden ağır basmadı. Yeteneği yadsınamaz."

"Hadi Doktor Vidal, çıkarın ağzınızdaki şu baklayı artık: Size kulak kesilmiş vaziyetteyim" dedi Rico halinden memnun, sanki bu hikâyenin muhatabı kendisiymişçesine. Saçma deyimlerden gidecek olursak; Van Vechten'le arasının iyi olmasına metelik vermiyor veya yahut bu ona vız geliyormuş gibiydi; bu deyim meselesi, tıpkı küfür gibi, bulaşıcıdır, insanın bir kez aklına gelivermeleri yeter.

"Bak Juan." Neyse ki Vidal hâlâ bana hitaben konuşuyordu; gerçekten kaygılı, hatta sitemkâr bir hali vardı. "Biliyor musun bilmiyorum ama şimdi Hospital Anglo-Americano'da çalışıyorum. Doktor Naval, hemen hemen bir yıl önce oraya yönetici olarak atandığında beni de beraberinde götürdü, dolayısıyla ikimiz de artık Ruber'de değiliz; Doktor Naval Ruber'de tıbbi direktördü, bense Eforlu EKG uygulamasını getirmiştim. Her neyse, Naval Şili'de çok vakit geçirdi. Pinochet'nin iktidara geldiği Şili Darbesi sırasında Sosyalist Parti'nin gözde militanlarından biri olduğundan kaçtı; İç Savaş sonrasında burada kimin ne yaptığını hepimizden daha

iyi biliyor. İspanya dışındakiler yaşananları bilmek ve hatırlamak için çok daha fazla uğraş verdi, buradaysa hani neredeyse hiçbir şey bilinmiyor bile, rahatsızlık veren şeylerin üstünü örtmek çok daha kolay ne de olsa. Tam bir Franco yanlısı olan Doktor Bergaz'ın, Ruber'in sahibinin, Naval'a tıbbi direktörlüğü önermesi tuhaftı, ama bundan gerçekten de işinin ehli bir insan olduğunu anlayabilirsin. Ruber'de, her yerde olduğu gibi, pek çok şey anlatılırdı, hele de benim gibi meraklı bir gence. Arkadaş olduğunuza göre eminim Van Vechten'in orada yaklaşık yirmi sene boyunca çocuk doktoru olarak çalıştığını biliyorsundur; namını da buraya borçlu zaten; hâlâ sık sık uğrar ve herkesle arası gayet iyidir." Evet, Van Vechten'in Wellington'dayken, emirler yağdırırken, yakın olduğu için, bu klinikten bahsettiğini duymuştum: "Hepsi beni tanıyor, kliniğe gelince talimat vereceğimi de bildir" demişti telefon etmek üzere olan Muriel'e. "Doktor Naval ketum biridir ama Van Vechten'in gelip de herkesin sırtını sıvazlayışını görmeye bile dayanamazdı; izlediği yoldan bütünüyle haberdardı ve bana anlatmaktan kendini alamadı. Ama şuna dikkatini çekerim; tek anlatan da değildi. Daha sonra başkaları da teyit etti, üstelik içlerinden biri en büyük destekçilerinden, izlediği bu yola alkış tutanlardan biriydi, daha doğrusu ilk aşamasında. Doktor Teigell mesela." Tuhaf bir soyadı daha, ilerleyen zamanlarda yazılışını gördüğümde bana Almanmış gibi gelmişti, Vidal İspanyol usulü, yani "Téihel" şeklinde telaffuz etmişti.

"Dinleyin Doktor, beni Akademi'den üç sıkıcı tiple bir öğle yemeği bekliyor" diyerek araya girdi Rico kaba saba bir şekilde, gözleri saatinde. "Ya kısa kesin ya da randevuma geç kalacağım ve beni tırnaklarını çıkarmış bir biçimde bekliyor olacaklar. Ki buna meyilli insanlar. Sadece gelin ve aklımda tutamadığım, öte yandan da incir çekirdeğini doldurmayan bu isimlerle kafamı şişirmeyin. Şu ana dek hiçbir şey anlatmış değilsiniz."

Neyse ki Vidal'in keyfi yerindeydi. Profesör'ün karakterini hemen anladı ve bu hali hoşuna bile gitti. Gücenmedi. Gülümsedi.

"José Manuel" dedim, "Profesör'ün bunları duymasında bir sakınca olmadığına emin misin? Ketumlukla tanınan biri değildir, haberin olsun." Bu ondan anlatmasını talep etmenin bir yoluydu sadece, ki muhatabı da bendim aslında anlatacaklarının, Rico, dedikleri gibi, yalnızca bir kaçak yolcuydu.

Vidal bir kahkaha patlattı ve hiç sorun etmeden ona hak verdi:

"Profesör haklı, sadede geleyim. Şayet duyduklarını anlatırsa da en ufak bir sakıncası yok. Bilakis, daha bile iyi olur. Van Vechten'in riyakârlığı, başka bir meşhur ve ünlü çocuk doktoru olan ahbabı Arranz'ınki gibi, öfke yaratacaktır. Böylesi köklü itibarlar için yapılacak çok da bir şey yok ama her türlü itibar bir parça kayba uğrayabilir ve sahtekârlığından ne kadar çok kişi haberdar olursa o kadar iyi... Her neyse, toplum içinde asil davranışları hakkında böbürlenirlerken iki kere düşünmeleri gerekecek."

"Arranz? Doktor Carlos Arranz mı?" Lafını kesmemek, onu sadede gelmekten alıkoymak elimde değildi. Bu ismi birden çok kez bir kapıda, metal bir plakada görmüştüm, ardından da "Medikal Danışman" yazısı geliyordu.

"Sakın bana onunla da arkadaş olduğunu söyleme" diye yanıtladı Vidal. "Durum düşündüğümden de kötüymüş. İyi de senin bu adamlarla ne işin var ki? Neye bulaştın böyle Juan? Ee, tabii hayırsever olarak tanındıklarından... Dolandırıcıdan başka bir şey değiller ama piç kuruları iyi iş çevirmiş doğrusu."

"Bu bahsettiğin Arranz'ın Marqués de Salamanca Meydanı'nda muayenehanesi var mı biliyor musun? 2 numarada?"

"Bilmiyorum, olabilir. Onu sadece ismen tanıyorum, Doktor Naval'ın anlattığı kadarını biliyorum. Bir iki kişi daha bahsetmişti, onun da ismi oradan buradan çıkıveriyor. Van Vechten kadar meşhur değil, o denli seçkin insanlarla da haşır neşir olmuyor ama işlerinin hiç de fena gitmediği ortada. Ne o, yoksa onunla da mı âlemlere akıyorsun? Sana o ikisi hakkında anlatacaklarımı bir dinle hele. Üstelik de senden bin kat yaşlılar." Bununla yangına körükle gitmiş oldu.

Rico elinde sigarasıyla (peş peşe içerdi sigaraları) teatral bir edayla ayağa kalktı ve masada iki kül tablası olmasına rağmen veya tam da bu yüzden külünü öfkeyle yere silkti.

"Benim yolculuğum burada sona eriyor; ki bana bin yıl sürmüş gibi geldi baylar" dedi. "Konuşmaya başladığınızdan beri, şayet sizinkini de eklersek Doktor, altı yedi doktorun bahsi geçti; üstelik bu yetmezmiş gibi sizin iki adınız var." İşin aslı onu Vidal Secanell olarak takdim etmiştim. "Artık kim Naval, kim Bergaz, kim Arranz, kim Secanell, kim Vidal, kim Pinochet, kim Téihel en ufak bir fikrim yok." Téihel'i tam da duyduğu gibi telaffuz etti. Bir dakika önce söylediğinin aksine herkesin soyadını gayet iyi hatırlıyordu

ve Pinochet'ye de doktor unvanı vermişti. "Ben gidiyorum. Doktor Van Vechten'in soysuzlukları hayli ilgimi çekiyor, neyse ki onun kim olduğunu biliyorum; çaresizlik insana neler yaptırmaz. Ama konuya hiçbir zaman girmeyecek ve faso fiso doktor isimlerine dalacaksanız sizin yüzünüzden it sürümü ağaç edemem. Kıskançlıklarından ve aptallıklarından benden zaten pek hazetmiyorlar. Dedim size." Sigarasını sanki bir kalemmiş gibi bana doğrulttu ve, "Genç Vera, arkadaşının söyleyeceği her şeyi yaz ve bana detaylı bir bilgi ver. Tanıdığın birinin, ister gerçek olsun ister sahte, işlediği suçları bilmek gibisi yoktur. Tek bir detayı bile atlama" dedi.

"Eğlenceli adam şu Profesör Rico, zeki" dedi Vidal, Profesör öfleye pöfleye ve homurdana homurdana gittikten sonra. Acelesine rağmen miskin bir edayla, kolunu öne uzatan, emri altındaki tüm Alman halkının aksine elini arkaya kıvırarak Nazi selamına karşılık veren Hitler misali bir hareketle bir taksi çevirdi. "Her zaman böyle midir yoksa benim şerefime mi böyleydi?"

"Her zaman böyle değil. Geniş ve çeşitli bir repertuvarı var. Van Vechten'den bahsediyorduk" diyerek sıkıştırdım onu. "Gerçi şunu söyleyeyim de rahatla; onunla sırf bana bu şekilde görev verildiği için görüşüyorum. Asıl patronumun, yönetmen Eduardo Muriel'in arkadaşı, son zamanlarda onun yardımcısı ya da sekreteri olarak çalışıyordum. İşin aslı Muriel beni onun ağzından laf almakla görevlendirdi. Görünüşe bakılırsa Van Vechten'in geçmişinde tatsız bir şeyler olduğundan şüpheleniyordu. Şüpheleniyordu diyorum çünkü kısa bir süre önce benden meseleyi unutmamı istedi. Ona iyilik borçlu ve nihayetinde meselenin aslını öğrenmemeye karar verdi."

"Anladım. Her zamanki hikâye. Pek çoklarını kandırdığı gibi onu da kandırmış. Onun borusu ötüyor ve üstüne mutlak bir güce sahipse buyruğu altındakilere iyilik eder ve bunlar da ona minnet duymak, gösterebileceği zulmü göstermediğinden elini öpmek durumunda kalırlar. Burada geçmişi deşmeme kaidesi geçerli zaten. Eminim en mantıklı ve makul olan da bu. Gelgelelim en azından yaşananları bilmek gerek, öyle değil mi? Tamam, kimseyi sanık sandalyesine göndermeyecek bu, hem bir yolu da yok zaten bunun ve öte yandan böylesi daha bile işimize geliyor olabillir. Ne kadar zor olacağını bir düşünsene. Ama şu var, ben bildiklerimi anlatmamazlık edemem, hiç değilse madalyaları bu kadar kolay dağıtmamaları için konuşmak durumundayım." Vidal içten, hatta iyi niyetli bir insandı ama hafiften tepesi atmaya başlıyordu. Yine de sesini yükseltmiyordu. "Geçmişinde tatsız bir şeyler olduğunu

düşünüyor ha? Sen bilmiyorsundur ama eskiden beri tanışıyor olmalarına rağmen patronun da bilmiyordur. Van Vechten istediklerinin üzerini bir güzel örttü, hem de bunu ilk günden yaptı, bak, ileri görüşlü bir adam kendisi; Arranz ve başka pek çokları için de aynısı geçerli. Şu Katalan ressamın, neydi adı, hani en çok alkış tutulanlardan biri, kökten, silah taşıyanından bir Falanjist olduğunu biliyor muydun? Kimse bilmiyor ve bilenler kendilerine saklıyor; solun en önde giden ve takdir edilen isimlerinden birinin itibarını sarsacak değiliz ya. Burada insanlar sanki sihir yoluyla Franco taraftarlığından bir anda Franco karşıtına dönüştü ve tüm halk, gazeteciler başta olmak üzere, bunu yuttu ve bu numaraya alkış tuttu. Buna karşı yapılabilecek pek bir şey yok. Bak ben bile, eğer Doktor Naval olmasaydı, ki her türlü övgüyü hak ediyor kendisi (ve tabii bir de kendi ailemin sonradan doğruladıkları olmasaydı) herhalde Van Vechten'in zor zamanlarda cömertliğin, uzlaşmanın ve nezaketin vücut bulmuş hali olduğunu düşünürdüm. Üstelik Ruber'e ne zaman gelse hep güleryüzlü ve cana yakındı. Önemli biri olmamama rağmen benim de sırtımı sıvazlardı. Evet, ikisi de İç Savaş'tan sonra yaftalanan ailelerle altmışlı yılların başına kadar ilgilendi, inanmazsın ama diktatörlük sona erdiğinde felakete sürükledikleri de unutulup gitti. Sebebini ve karşılığında nasıl bir bedel ödendiğini sadece bu durumdan fayda sağlayanlar biliyor. Ve elbette bunların asla yayılmaması, geriye sadece kapıların ardında yaşananın, yani iyi imajın, iyi şöhretin kalması da bu bedelin bir parçasıydı; kazanan tarafın doktorlarının karşılığında tek kuruş almadan, hiçbir şey almadan evde çocukları tedavi etmesi mesela. Düşmanlarının çocukları dikkatini çekerim; Arranz ve Van Vechten örnek gösterilen insanlar; herhalde tüm İspanya'da, farklı farklı mesleklerde (avukatlar, noterler, polisler, yargıçlar, belediye başkanları, hatta devlet memurları) onlar gibi daha pek çokları olmalı, yıllar içinde, onlarca yıl içinde kaç kişi bu durumdan faydalanmamıştır kim bilir? Çoğunluğu para talep etmiyordu, ayni ödeme alıyorlardı zaten. En azından bu ikisi. Evlere gitmenin epey bir faydasını görüyorlardı. O ikisini kastediyorum."

"Ayni ödeme mi? Mevzubahis ailelerin pek ya da hiçbir şeyleri yokken ne ödemesinden söz ediyorsun?"

"Geçmişleri vardı. Sırları ve karıları vardı Juan. Bu yeterli," dedi Vidal ve der demez sanki bir sis, uzun zamandır ertelenen ve kim

bilir belki de sonsuza dek ertelenmesi gereken bir tiksinti, hoşnutsuzluk, hınç kapladı yüzünü; şimdi bir anlığına, gizlice, neredeyse fısıldayarak dışa vuruyordu bunu, özel hayata ait hikâyelerde olduğu gibi tıpkı, ucu bucağı yoktur bu hikâyelerin ve fısıldanarak dile getirilmeleri bile olağanüstü bir durumdur: Çok az şey aleniyete vurulur, çok az şey ilgisini çeker kendi hayatlarına odaklanan insanların, çok az şey bilmek isterler; herkes kendiyle meşguldür, ne önemi vardır ki başkalarının... Bazen dinlerler, evet, dalgınca veya yüzeysel bir merakla yahut salt riayetten; zira yabancı olan, kişinin başına gelenlerle bir değildir hiçbir zaman. Başkasının başına gelen çok ciddi bir şey, bir felaket ve bizimki geçici bir fasa fisodan ibaret olsa bile.

"Seni anlamıyorum" diye yanıtladım ama aslında doğru sayılmazdı bu söylediğim. Epey bir şey anlamaya veya parçaları birleştirmeye ve meseleyi kavramaya başlamıştım. Sadece geri adım atmadan önce Muriel'in bana söylediklerinden dolayı da değil üstelik, aynı zamanda gece gezmelerimizde Van Vechten'in bizzat söylediği pek az şeyden, kız arkadaşlarıma yaklaşımından (birden kendime onlara ne ile şantaj yapabileceğini sordum) ve göz alıcı bacakları olan devlet memuresi Celia'nın Van Vechten'in muayenesine dair anlattıklarından.

"Bak, Van Vechten Franco'nun ordusuna yazıldı ve İç Savaş'ta onların yanında yer aldı. Çok gençti, yanılmıyorsam 1918'de ya da 1919'da doğmuştu. Savaş patlak verdiğinde anladığım kadarıyla Ávila'da, ailesinin yazlığındaydı." Van Vechten'in Arévalo'dan, Flaman soyundan geldiğini anımsadım. "Üniversite kapanmadan önce tıp bölümünde ikinci senesini tamamlamıştı. Üniversite öğrencisi olduğundan hemen Geçici Teğmen olarak atandı. Ama savaşmadığını zannediyorum. Çok hassastı, aşırı sağ görüşlü ailesinin merhameti ve iyi ilişkileri sayesinde cephede hayatını tehlikeye atmak mecburiyetinde kalmaması için hemen istihbarat birimine atandı. Arranz'la orada mı yoksa daha sonra mı tanıştı emin değilim, zaten ne fark eder ki, belki 1940 senesinin Yurtseverlik Sınavları'nda tanışmışlardır." Amerika'dan ithal edilen o iğrenç tırnak işareti hareketini yaptı. Bu sınavların ne olduğuna dair bir bilgim yoktu ama lafını kesmek istemedim. "Kendisine gelen bilgileri derliyor, dosyalayıp arşive kaldırıyordu, bu bilgilerin kimilerini, fırsat buldukça, Madrid'de beşinci kola çalışan kimselerden ya da büyükelçiliklere

sığınan insanlardan alıyordu; dışarıdan haber alan kişilerdi bunlar elbette ve verdikleri bilgiler bazen güvenilir, bazense bütünüyle hayal ürünü veya çarpıtılmış olurdu. Madrid Cumhuriyetçi olduğu sürece bu bilgilerin pek çoğu yararsızdı tabii ki ama başkent gün gelip de nihayet düştüğünde paha biçilmez olacaklardı. Bunları saklamak, seçmek ve düzenlemekle görevli insanlardan biriydi ve bilhassa da şehir teslim olduğunda önünde hiçbir engel, kendisine ayak bağı olacak hiçbir şey kalmadan, özgürce yaptı bunu; burada, her yerde olduğu gibi, neredeyse üç yıl boyunca yaşananları, ama doğru ama yanlış bir şekilde anlatmak için saklandıkları delikten çıkan gönüllüler vardı; halk birilerinin gözüne girmeye ve zararını telafi etmeye hevesliydi. Bu şekilde sayısız insanın neler yaptığını ve söylediğini öğrendi; kimileri çeşitli vahşetlere imza atmıştı, diğerleriyse sadece Cumhuriyetçi Halk Cephesi sempatizanıydı veya şu ya da bu gazeteyi okuyordu. O bildik gelişigüzellik işte. Kısacası İç Savaş sona erdiğinde Van Vechten fazlasıyla bilgi sahibi bir adamdı, öte yandan o dönem, birine zarar vermek istenildiği takdirde, böyle şeyleri uydurmak da çok kolaydı. Rejime olan sadakatini kanıtladığın sürece, çok ender durumlar hariç, kimsenin suç işlediğine dair bir delil sunmak zorunda değildin, onu suçlaman yeterliydi, sözün doğru kabul edilirdi. Gerektiği ölçüde polisle işbirliği yaptı, kendisine saygı duymaları ve inanmaları için onlara kayda değer bilgiler sızdırdı. Aciliyet arz eden temizlik yapıldıktan sonra, azar azar başvurmak kaydıyla, sanıyorum bu bilgilerden uzun süre ve tamamen kendi çıkarı için yararlanabileceğinin farkına vardı. Eğitimine devam etti ve çocuk doktorluğunda uzmanlaşmaya karar verdi, sonrası tereyağından kıl çeker gibi geldi. 1940 senesinin o Yurtseverlik veya Devlet Sınavları..." Vidal yeniden havaya tırnak işareti çizdi, Houston'da yaşadığı zamanlardan kalma bir alışkanlıktı herhalde, "üniversitenin '39'un sonbaharında yeniden açılmasının ardından kazanan tarafta mücadele edenlere ve dolayısıyla da Şanlı Milliyetçi Hareket'i desteklemiş olanlara Yurtseverlik Sınavı'ndan geçtikleri söylendi; bu sınavlara üzerlerinde üniformaları ile giriyorlardı, kimileriyse fişeklikleri ve bellerinde tabancalarıyla. Tüm bunları Van Vechten'le aşağı yukarı aynı yaşta, ondan bir iki yaş daha küçük olan ve bir iş imkânı doğup da pasaport çıkarmasına yardımcı olan diplomat bir akrabası sayesinde yurtdışına gidinceye dek epey uzun bir süre burada kalan Doktor Naval'dan öğrendim.

Her ne kadar bugün bunlar bize abartılı veya kötü, hatta karikatürize edilmiş bir film gibi gelse de göründüğü kadarıyla işler bu şekilde yürüyordu. Naval bunları gülerek anlattı bana; Van Vechten'i teğmen üniformasıyla sınava katılırken pekâlâ hayal edebildiğini ama büyük ihtimalle silah taşımadığını, o dönem bu kadar gösterişli davranmayacak kadar kurnaz olduğunu söylüyordu. Her halükârda eğitimini tamamladığına kanaat getirdiler ve resmi diplomasını aldı böylelikle."

Vidal sustu, yeni ve henüz el sürmemiş olduğu birasından büyük bir yudum aldı, bilmediği bir şey söyleyeceğimi düşündüğümden değil de biraz daha soluklanabilmesi için bu kez sözü ben aldım:

"Evet, parlak bir kariyeri olduğunu biliyorum. Yirmi yaşındayken San Carlos Hastanesi'nde Çocuk Sağlığı Bölümü'nde asistan olduğunu ve Ruber'deki muhayenehanesini '50 senesinde, aşağı yukarı otuz bir yaşındayken açtığını okumuştum. Bu kadar hızlı gelişme normal olmamalı, o yıllarda bile. Onlarca insan öldü, onlarcası sürgüne gönderildi ve bir o kadarı da hapse atıldı ve göz doktoru olan deden gibi mesleğini icra etmesine izin verilmeyen bir dolu insan da vardı, öyle değil mi? Geriye kim kaldıysa onlardan yararlandılar herhalde, üstüne sicil kayıtlarının da temiz olması gerekiyordu. Bu alanı çok daraltıyor ama yine de yani..."

"Evet. Her şeye rağmen fazlasıyla hızlı bir gelişme bu, gerçi sadece ona mahsus bir durum da değildi. Neyse, ayaklarının yere basmasına sevindim, seni o orospu çocuğuyla âlemlere akarken gördüğümde epey bir korkmuştum doğrusu."

"Dediğim gibi. Patronum, ağzından laf alabileceğim düşüncesiyle, benden ona yaklaşmamı istedi. Fakat pek bir şey öğrenemedim, bu bilgiler *Who's Who*'da bile yer alıyor zira ve sonrasında da Muriel benden buna bir son vermemi, onu rahat bırakmamı istedi. Ne ki bu neden orospu çocuğunun önde gideni olduğunu düşündüğünü öğrenmek istemediğim anlamına gelmiyor. Ara ara onu sempatik bulduğum da oldu. Çok değil; dostça olmayan, ne bileyim, en nazik olduğu zamanlarda veya en babacan öğütlerde bulunurken bile doyumsuz bir yanı var. Ama öte yandan herkes karşısındaki insanda cazip bir yan görür; albeniden bütünüyle yoksun kimse yoktur. Ayrıca onu yaşıtım birkaç kız arkadaşımla da tanıştırdım ama görünüşe bakılırsa bu talihsizlik olmuş. Ne dersin?" Birden evhamlandım ve kendimi suçlu hissettim. Belki de fark etmeden kuzuların arasına bir kurt salmıştım.

"Kuşkusuz" diye yanıtladı kaşlarını çatan Vidal. "Ya da belki artık daha yaşlı bir adam olduğundan gözlerinin bayram etmesiyle yetiniyordur. Böyle olabileceğini umalım. Senin arkadaşlarına olan yaklaşımı nasıldı? Biliyor musun? Gördün mü?"

Huzursuzluğum arttı.

"Hayrettir ama içlerinden birinin, yaş farkını göz önünde bulundurunca, hayal edebileceğimden çok daha fazlasını yapmasını sağlamayı başardı; tabii yalan söylemiyor ve benimle kafa bulmuyorsa. İşin aslı bunu nasıl başardığına dair en ufak bir fikrim yok."

Vidal Van Vechten'in kuralına göre oynadığına hiç ihtimal vermiyordu. Bunu duyunca şimşek gibi tepki verdi:

"Onları bir şeylerle tehdit etmiştir, buna hiç şüphen olmasın."

"Neyle tehdit edebileceğini bilmiyorum."

"Bir şey vardır. Arkadaşların uyuşturucu kullanıyor mu? Uyuşturucu kullanıyor musunuz? Buna tanık oldu, bunu gördü mü?"

"Kimi yerlerde neredeyse herkes uyuşturucu kullanıyor artık José Manuel, bunu sen de biliyorsun. Özellikle de gece kulüplerine, diskolara gidiliyorsa. Bana kalırsa Van Vechten'in bizzat kendisi de, sırf onları ayartmak için, zengin de bir adam olduğundan, ara ara ufak miktarlarda bir şeyler hediye etti ya da aldı. Kendini sevdirmenin, en azından yaltaklanmanın, kendini vazgeçilmez kılmanın kolay bir yolu. Geçici olarak tabii, gençler kimde mal varsa ona yanaşır zira."

"Tamam işte. Onları ailelerine anlatmakla tehdit etmiştir: 'Bakın, bir doktor olarak kızınızın gittiği yoldan endişe ediyorum, onunla genç bir arkadaşım aracılığıyla tanıştım...' Böyle bir şeyler. Peki aileler kime inanırdı dersin, meşhur Doktor Van Vechten'e, topluma mal olmuş çocuk doktoruna mı yoksa kafadan çatlak, gece kuşu kızlarına mı? Uyuşturucuyu eminim ortada başka bir tanık yokken, başbaşa kaldıkları zaman vermiştir. Ve aileleri çok özgürlükçü insanlarsa şayet onları polise ihbar etmekle ve başlarına ufak bir bela açmakla tehdit edecektir; günümüzde büyük bir sorun doğmaz bundan ama küçük bir iyilik karşılığında bu dertten kurtulmayı isteyecek kadar korkacaklardır yine de. Bu herif her şeyi yapabilir. Kızlardan biri zamanında kürtaj olduysa ve bunu ona anlatma zayıflığını gösterdiyse de yine aynı şey yaşanacaktır, babacan davrandığını söyledin ne de olsa, öyle değil mi? Doktor olmak gibi bir avantajı var; doktorlara danışılır, soru sorulur, birta-

kımı şeyler itiraf edilir, bunu kendi deneyimlerimden biliyorum. Bu arada bir kardiyolog olarak bırakmanı öneririm. Kokain tansiyon ve kalp için çok korkunç bir şey, tabii kullanıyorsan. Seni sorguya çekiyor değilim, öyle düşünme. Ne yaptığın beni ilgilendirmez. Ama insanlar bu konuyu çok hafife alıyor ve bunun sonuçları var. Sadece bilesin diye söylüyorum."

Maalesef hafif kızardım, gerçi kokaini ancak teklif ettikleri zaman, yani çok nadiren kullanıyordum. Van Vechten bana hiçbir zaman böyle bir teklifle gelmemişti, kendisinin kullanıyor olduğundan şüpheleniyordum ama emin değildim. Belki de tuvalet seferlerinde kendilerine eşlik edenlere veya bizi arabayla eve bırakırken sona kalan yolcuya, o yalnız karşı cinse saklıyordu.

"Anlaştık, bunu göz önünde bulunduracağım" dedim ve hemen konuyu değiştirdim, "Polise gitmek mi? Gerçekten mi? Sence böyle bir şey yapar mı? Zamane kızları pek bir şeyden korkmuyorken hem de?"

Vidal cevap vermekten geri durmadı. Van Vechten'e gerçekten kin güdüyordu.

"Her zaman böyledir, şimdi de böyle: Yeniden korkuya kapılmak çok kolaydır, insanın kendini korunmasız ve çaresiz hissetmesi yeterlidir bunun için ya da içinde korku uyandıran birinin yanında olması ve o bu konunun uzmanı. Bak, sana yaptığı yardımın, Franco karşıtları arasında saygın bir itibar kazanmasını sağlayan o meşhur dayanışmanın nasıl bir şey olduğunu anlatacağım, gerçi tahmin etmişsindir herhalde. Hakkında bir şeyler bildiği insanları ziyarete giderdi. İlk anda en kötüsünden kurtulmayı başarmış olan ama kırklarda, ellilerde, hatta altmışların ilk yıllarında başlarını bile dışarı çıkarmaya cesaret edemeyen insanları. Meteliğe kurşun atan, hiçbir şeyi kendi isimleriyle imzalayamayan, kendi isimleriyle çeviri bile yapamayan, olur da biri gazetede yazmalarına izin verirse yahut senaryo yazarken mahlas kullanmaya, sırf birkaç kuruş kazanmak için başkaları için yasa dışı işler yapmaya mecbur olan insanları. İşlerini yapmayan profesörleri, avukatları, mimarları, göz doktorlarını, yetkilerini elinden aldığı ve iş yerlerine el koyduğu işadamlarını. Evet, benim ailem gibi insanlar. Çocuklarını muayene ve tedavi ediyordu, bu doğru ama senin masalında olduğu gibi bencillikten uzak bir şekilde değil, karşılıksız değil. Şimdi senin arkadaşlarına karşı kullanabileceğinden çok daha fazlasıyla, çok

daha ciddi meselelerle şantaj yapıyordu onlara; öyle uyuşturucu muyuşturucu, aile maile mevzusu değildi yani." Vidal kültürlü, kelime dağarcığı geniş bir adamdı ama bu, bedeninin kendisinden bunu talep etmesi durumunda sövmesine engel değildi. "Onları hapisle hatta ölümle tehdit ediyordu, en azından İç Savaş sonrasındaki yıllarda, Madrid'de ve başka yerlerde insanların güle oynaya topluca kurşuna dizildiği zamanlarda. O ve Arranz bildiklerini birbirlerine anlatıyor ve evleri nöbetleşe ziyaret ediyordu, böylece biri yorulduğunda sırayı diğeri devralıyordu. Ve bildiğim kadarıyla konuyu öyle dallanıp budaklandırmıyor, üstü kapalı konuşmuyor, imalarda bulunmuyorlardı. Laflarını sakınmıyor, açık ve net, kararlı davranıyorlardı, aşağı yukarı şöyle mesela: 'İç Savaş esnasında şunu şunu yaptığını biliyorum, şunu şunu gezintiye çıkardığını veya milislere haber uçurduğunu, elinin kana bulandığını biliyorum' yahut, 'Cumhuriyet'e sadık olduğunu, gazetelere isimsiz yazılar yazdığını veya radyoda propoganda yaptığını, sadece bir nefer olarak emirleri yerine getirsen de bilmem ne bakanlığı için çalıştığını biliyorum. Fark etmez, canına okumaları için yeterli bu. Polise epey bir bilgi veriyorum ve benim sözüm esas kabul ediliyor, şimdiye dek aksi yaşanmadı. Seni bulmam biraz vakit aldı ama İç Savaş'ta ne yaptığını çok iyi biliyorum. Çok daha azını yapmış olsaydın da fark etmezdi. Senin durumunda pek bir şey uydurmam gerekmeyecek, biraz abartmak işimi görecek. Ruslarla işbirliği yaptığını veya komşularının yarısını ölüme gönderdiğini söylemek hiç de zor olmayacaktır. Yapabilsen beni de gönderirdin zaten; benimle isyan sırasında karşılaşsaydın kim bilir ne olurdu... Üstünden birkaç yıl geçti ama bana her zaman kulak verenlere laf uçurduğum takdirde sonun ya kurşuna dizilmek ya da müebbet hapis olacak ve sessiz kalmam için bir sebep de göremiyorum. Yani karar senin: Ya şartlarımı kabul eder ve biraz zorluk çekersin ya da her şeyden toptan el ayak çekersin, yaşanacak ne iyi ne kötü ne de sıradan bir hayat kalır geriye. Karını ve çocuklarını da bir daha asla göremezsin, buna şüphen olmasın. Asla ya da çok uzun bir süre. Karar senin.'"

Vidal Secanell bir süre sustu, şaşkın gözlerle masaya, Profesör Rico ve benim tarafımdan kullanılmış olan kül tablalarına baktı; içki içtiğimiz zaman sigara da içiyorduk. Sanki bu tarz bir konuşmayı kendi kulaklarıyla duymuşçasına, hiç susmadan konuşmuştu. Ailesi savaş döneminde misillemeye maruz kaldıysa da böyle bir

şey duymuş olması bana olası gelmiyordu. Babası Vidal Zapater'in, amcamların arkadaşının, hep hali vakti yerinde ve Meksika'ya özgü bir ukalalıkla bezenmiş (çabucak kapmıştı o ukalalığı), maddi sıkıntı çekmeyen, korkutması güç bir adam, yani şantaj yapılacak birinin tam tersi olduğunu düşünmüştüm. Dedesi başka bir meseleydi, yine de 1950 ya da 1951 senesinde doğan Vidal'in bana sözel olarak aktardığına benzer bir sahneye tanıklık etmiş olmasına ihtimal vermiyordum: O dönem her şey gizlenirdi çocuklardan, hele de utanç verici olanlar. Şimdikinden farklı zamanlardı onlar: Kimse onur kırıcı şeyleri anlatmazdı, onuru defalarca, hem de korkunç bir şekilde kırılmış olsa bile. Oysa şimdi kurban olduğunu, esir edildiğini, haksızlığa uğradığını beyan etmekten, yaşanılan talihsizlikleri yana yakıla anlatmaktan daha kârlı bir şey yok. Gururun yok olması tuhaf; İç Savaş sonrasındaki yıllarda bozguna uğrayanlar hayli gururluydu; sanki bunları günışığına çıkarmak –yalnızken dahi– başlı başına bir utançmış, ne bileyim, kendilerine tüm bunları yaşatan tarafı ve zarar vermeye muktedir olduklarını kabul etmek, onaylamak anlamına geliyormuş gibi ölülerinden yahut hapse düşenlerden bahsetmezlerdi bile. Sadece korku veya bu korkuyu hâlâ yayabilecek, çoğaltabilecek ve genişletebilecek olanların hafızasını tazelememe arzusu da değildi susmalarının sebebi, aynı zamanda onlara bu başarıyı, bu mutluluğu tattırmak, ağlaya sızlaya baş eğmek istememeleriydi.

"Peki bu şartlar nelerdi?" diye sordum bakışlarındaki dalgınlığı dağıtmak için. "Gerçi tahmin edebiliyorum."

Vidal dalgından çok pragmatik bir insandı, dolayısıyla hemen toparlandı.

"Eminim doğru tahmin ediyorsundur. Kadınları becermek." Sanki Arranz ve Van Vechten konuşuyormuş gibi bu inceliksiz fiili kullanmıştı. İşin aslı hemen ardından da düşüncemi doğruladı: "Anladığım kadarıyla teklifleri buydu; lafı dolandırmadan, kibarlığa yer vermeden basbayağı bunu söylüyorlardı. Riyakârca da davranmıyorlardı; gerçi söz konusu durumda bu bir meziyet mi emin değilim ya neyse. Karılarını veya sonrasında erişkin kızlarını becermek. Onları metalaştırıyor, paraya dönüştürüyorlardı; o dönem için çok da sıra dışı bir durum değildi, hele de halkın bir kısmı savunmasızsa. İstedikleri kadar ve sıkılıncaya değin. Beğendiklerini elbette, çekici bulduklarını. Böyle bir şey söz konusu değilse muhtemelen o ailelerin çocukları tıbbi yardımdan mahrum kalıyordu, zira yararlanabilecekleri başka bir şey sunmaları olanaksızdı, dediğim gibi çoğunlukla meteliğe kurşun atan insanlardı. Belki saklamayı başardıkları değerli bir tablo, kendilerine miras kalan, Bargas yapımı antika bir yazı masası, ellerinde tutabildikleri antika kitap yahut mücevherler; o üç yıllık kuşatmanın ardından herhangi bir şeyi saklamaları ve ellerinde tutmaları zordu, neredeyse herkes sahip olduklarını satmıştı. Üstüne bir de o ikisine iyi bir şöhret kazandırdılar. Elbette yaptıkları anlaşmadan, şantajdan bahsetmediler ve rejim yanlısı iki çocuk doktorunun fedakâr ve merhametli, gönül alıcı ve uygar insanlar oldukları, çocuklarını bedavaya muayene ettikleri haberini saldılar. Arranz'ı bilemiyorum, herhalde aynısı onun için de geçerlidir ama Van Vechten sosyal açıdan bunun çok faydasını gördü. Sen de biliyorsun. Diğerlerinin yaptıklarının aynısı işte: Franco'yu destekleyen ve onlarca yıl süren zulmüne kulluk eden

onca profesör, tarihçi, roman yazarı, ressam aradan zaman geçip de bu durum artık bir tehlike arz etmez olunca sözde solculara dönüştü. Ve bugün hayatları boyunca muhaliflermiş, ömürlerini sürgünde geçirmişler, sansüre maruz kalmışlar gibi davranıyorlar. Şu Katalan ressam, adı her ne idiyse, özellikle çileden çıkarıyor beni. Ve, yine adını hatırlamadığım, etik üzerine vaaz veren o çirkin, kel filozof da öyle. Naval hepsini biliyor, gerçekte ne yaşandığını, kimin ne dediğini ve yaptığını, nerede olduğunu. Yalnız şu var; sakın aleni bir biçimde suçlamaya kalkma onu, zira ilk solcular çıkıp hararetle savunacak ve suçlamalarını reddedecektir, seni içlerinden birinin itibarını sarsmakla ve ona kara çalmakla suçlayacaktır. Dünden önceki günden beri içlerinden biri, kahretsin. İnsanlar kaz gelecek yeri bilirler; '40'lı yıllarda da böyleydi bu, şimdi de böyle."

O zaman bu düşünceler çok ilgimi çekmiyordu, daha sonra, artık herhangi birinin maskesini düşürmek için çok geç olduğunda çeker oldu; hem kim böyle bir sorumluluk üstlenmek ister ki, bugün bile, İç Savaş'ın üstünden bin yıl geçtikten sonra, onca zaman yığınla sahte biyografi, allı pullu efsane yayıldıktan, yaşananlar itinayla, bile isteye unutulduktan sonra kim kalkışır böyle bir şeye... Artık neredeyse hiç kimse umursamıyor bunların hiçbirini. Orta yaşlı hiç kimse umursamıyor veya olsa olsa yapmacık, kuşku uyandıracak denli idealist bir şekilde umursuyor; yaşayanların pek azı umursuyor. Ölülerse sayılmıyor, artık sadece bundan, birer ölüden ibaret oldukları andan itibaren.

"Peki kadınlar buna razı mı oluyordu yani?" Vidal'in anlattıklarının daha çok bu kısmı ilgimi çekiyordu. Van Vechten Beatriz'e böylesi bir şantaj yapıyor olamazdı: 1961 veya '62'de evlenmişti ve Muriel İç Savaş döneminde küçük bir çocuktu; Franco karşıtlığı ise eylem düzeyinde değil, daha çok entelektüel düzeydeydi. Ne ki ben Beatriz'i düşünüyordum işte. Neden Van Vechten'in eski ahbabı olan Carlos Arranz'ın muayenehanesine gidiyordu peki? Muhtemelen orasıydı çünkü gittiği yer; Mollá veya Deverne yahut Gekoski ya da Kociejowski değil. Belki de basit bir sebebi vardı, bir alışkanlıktı bu: Belki hâlâ o eski alışkanlığı sürdürüyordu iki doktor, kadınları paslaşıyorlardı aralarında, her ne kadar artık bedavaya kadın bulsalar ve bu bir ödeme şekli olmasa da. Öte yandan Beatriz'in bunu umursamaması da ihtimal dahilindeydi;

tıpkı uzun zamandır yaslı olan yataklarından bıkıp usanan kimi kadınlar gibi; yeter ki başkaları onun için işleri kolaylaştırsın ve intikam peşinde orada burada dolanmak durumunda kalmasın; bu çok üzücü olabilir zira.

Vidal McCartney'ninki gibi belirgin göz kapakları olan gözlerini kıstı. Bana sanki aklından "Ne kadar da safsın" cümlesini geçiriyor gibi geldi.

"Nasıl razı olmasınlar Juan? Anlamıyor musun? O yıllarda seçme şansları yoktu. Bir yandan diğer seçenek kocasının ya da babasının, en iyi ihtimalle, doğrudan hapsi boylamasıydı. Diğer bir yandansa hangi anne bunu kötünün iyisi olarak görmez ki, hangi anne çocuğu ateşlendiğinde ya da ölüm döşeğinde olduğunda bir çocuk doktorunu arayabilmeyi ve doktorun anında gelmesini bir lütuf olarak görmez ki? Korkarım pek çok kadın tehdit edilmeden de bunu yapmaya razıydı. Anneler her şeyi yapmaya hazırdır, birer tutsaktır anneler, tamam seninki gibi istisnalar da vardır elbette. Ve üstüne bazıları minnet bile duyardı... Mekanik, refleksif bir anlamda yani kuşkusuz. Kimi kadınların bakış açısına göre çocuklarını iyileştiren adamla yatmak başlarına gelebilecek en kötü şey değildir." Doktorun gece gezmelerimizde ağzından kaçırdığı, durumu açık eden o kısa, "Ve sonra, seni temin ederim ki, çoğunluğu ister zaten" cümlesi geldi aklıma yeniden. "Sanıyorum buna da güveniyorlardı; Van Vechten ve Arranz yani; hasta bir çocuğun tehlikeyi atlatmış olduğunu görmenin vereceği o kaçınılmaz minnet duygusuna, emniyette olduğunu bilmenin yavaş yavaş onları sakinleştirecek ve rahatlatacak olmasına da güveniyorlardı. Ve zamanla oluşan tanıdıklığa ve alışkanlığa da öyle. Bu ailelerin bir kısmına yeni üyeler katmış olduklarını duysam şaşırmazdım, tabii çok çabuk bıkmadılar ve dikkatli olmadılarsa. Nazarî baba kapkara ve çocuk sapsarıysa durum fena."

Bu aklıma Chicote'deki emektar fahişeyle o kısacık karşılaşmamızı getirdi. "Seni tanıyorum, değil mi? Bu masmavi gözler ve sapsarı saçlar" demişti. Doktoru, simasını unutmamıştı. Başını taçlandıran baget ekmeği unutmamıştı.

"Benim anlamadığım Van Vechten'in neden bu denli açgözlü olduğu" dedim. "Hani bana çekici geldiğinden değil, hatta itici bir yanı da var bence. Ama o açık sarı saçlar, o masmavi gözlerle, o dikdörtgen biçimindeki daimi gülümsemesiyle ve düzgün fiziğiyle

gençken epey bir ilgi çekmiştir diye düşünüyorum. İstediği kadını elde etmesi için tehdide ihtiyacı olduğunu sanmıyorum."

Vidal bu kez kendini tutmadı. Daha önce de söyledim: Önünde sonunda beni arada sırada görüştüğü küçük kardeşi gibi görüyordu.

"Bu kadar saf olduğunu bilmiyordum Juan. İyi de kadınlara nasıl yaklaştığını görmedin mi? Hem de, anladığım kadarıyla, senin, pekâlâ kızı olabilecek yaştaki arkadaşlarına. İflah olmaz bir avcı işte, her zaman öyleydi, hakkındaki şu efsane doğru: Yattığı kadınların çetelesini tutanlardan o. '40'lı ve '50'li yıllarda öylece ve hevesle sonuna kadar giden pek az kadın vardı. Zevkmiş, aşkmış, fark etmez. O dönem gerçekten cinsel devrim ya da doğum kontrol hapı diye bir şey olduğunu mu zannediyorsun? Lütfen yani. Dünya o zaman farklıydı. İspanya'da cinsel ilişkiye girmek öyle kolay iş değildi. Çok zaman harcamak ve bir dolu vaatte bulunmak gerekiyordu, ki bunlarla bile kolay iş değildi. San Carlos'taki, Ruber'deki, hatta nispeten daha özgür bir dönemde, aşağı yukarı '60'ların sonlarında, yaşı daha geçkinken, ama elbette daha bir yetkiyle, Pediyatri Bölümü Başkanı olarak kapağı attığı Francisco Franco'daki hemşirelere sor. Hepsini yatağa atmaya çalıştı, buna değer gördüklerini yani; daha çok ya da daha az hevesle, daha çok ya da daha az baskı uygulayarak, daha bir başarılı ya da daha başarısız şekilde... Ve altmışını doldurmuşken hâlâ da aynını yapıyor. Bu değişmiyor."

Maestro Viana'nın arkadaşı devlet memuresi Celia geldi aklıma bunun üzerine. "Biraz pislik bir adam" demişti kendinden emin bir şekilde ve, "Bana sanki oramı buramı gereğinden fazla elliyordu gibi geldi ve böyle şeyleri insan hemen anlar... Karnımı, sanki parmakları gitmemesi gereken yerlere gidiverecekmiş gibi, okşayıp durdu, ayrıca önlüğünün koluyla ve bileğiyle, hani sanki kazaymış gibi, göğüslerime dokunup durdu... Oradan berbat bir halde çıktım, beni gizliden gizliye elleyip durmasından söz ediyorum" diye açıklamıştı. Ve bu üstünkörü bir muayenede yaşanandı. Böyle şeyleri kafasında kuranlardan değildi, iffet taslayan bir kadın değildi.

"Evet" dedim dalgınca. "Hiçbir fırsatı kaçırmayanlardan olduğu belli." Onu bu şekilde tanımlayınca hafif kızardım, zira yirmi üç yaşımda olan ben de onlardan biriydim belki. En azından genç olma bahanem vardı herhalde. Ayrıca bugüne değin kimseye ne şantaj yapmıştım ne de kimseyi tehdit etmiştim.

"Ve bir de tahakkümün, bozguna uğrayan tarafı aşağılamanın verdiği zevk var; bunu azımsama Juan" diye devam etti Vidal ve sesindeki kin daha bir belirginleşti. "Birisinin karısıyla ya da kızıyla adamın haberi varken ve bunu engellemek için elinden hiçbir şey gelmezken sevişmek. Orospu çocuğunun önde gideni işte, ilk fırsatta ondan uzak durmaya bak. Gerçekten değişmiş olabilir, olamaz demiyorum; başkalarının gözündeki algı onu o hale sokmuş, hakikaten gönül alıcı ve hatta Franco karşıtı, hani şu sonradan olanlardan birine dönüştürmüş olabilir. Ama o zaman öyle değildi, bunu aklından çıkarma. O zaman her şey bir pantomimden ibaretti ve o insanlar onun düşmanıydı. Yenilmişlerdi ama düşmanlardı yine de. Bu durum onu gerçekten çok eğlendirmiş olmalı. Düşüncesi bile insanı öfkelendiriyor ama ne yapacaksın işte, olan bu. Kuşkusuz daha iyi bir durumda da olamazdık. Ben her halükârda anlatıyorum. Bildiğim ne varsa anlatıyorum."

Vidal yine bir an için masaya, kül tablalarına, önümüze konan son biralara dalıp gitti.

"Nuestra Señora de Darmstadt İbadethanesi'ni biliyor musun?" diye sordum birden. Epey bir şey bildiği belliydi. "Buradan çok uzak değil..."

Bakışlarını kaldırıp anında lafımı kesti:

"Evet, önünden geçtim. Bir dakika ya, Doktor Naval bir şeyler anlatmıştı galiba. Neydi acaba... Hah, hatırladım. Sanıyorum aynı isimli başka bir ibadethanenin bir şubesi ya da kopyasıymış; Şili'deki bir ibadethanenin. Eğer yanlış hatırlamıyorsam '40'larda veya '50'lerde oraya giden Almanlar tarafından kurulmuş. İsmi buradan geliyor sanıyorum; yani muhtemelen Şili'deki de bir kopya." Peder Gustavo Hörbiger Salonu yazıyordu ibadethanede gördüğüm levhalardan birinde: İsim İspanyolcalaştırılmıştı ama soyadı kuşkusuz Almancaydı. "Ve Apostolik bir hareket tarafından işletiliyordu..." Vidal bir yandan anlatırken öte yandan da hatırlamaya çalışıyordu. "Yok, bilemedim, Naval'a sormak lazım, bir seferinde bana buradan bahsetmişti ama doğru düzgün dinlememiştim, şimdi de anlattıklarını pek hatırlamıyorum. Ama sanki Pinochet'nin üst rütbeli subayları ve hatta kimi bakanlar bu harekettendi gibi geliyor." 1980 senesinde diktatörlüğü hâlâ devam ediyordu; dahası uzun yıllar boyunca da devam edecekti. Beş yıl önce kendisi Franco'nun cenaze törenine katılmak üzere Madrid'e gelmişti, üzerinde Dracula'nın ürkütücü

pelerini, gözünde kapkara bir güneş gözlüğü vardı; başında siperli bir kep olan insanımsı bir yarasaydı resmen. "Neden sordun?"

"Van Vechten'i bir seferinde orada gördüm."

"Kilise cemaatiyle mi yani?"

"Hayır, binalardan birindeydi. Sanki orada bir muayenehanesi ya da odası varmış gibi. Evinde gibiydi." Vidal onun kendini ne denli evinde hissettiğini bilemezdi ve söylecek değildim.

Yüzüne kötücül bir gülümseme yayıldı ve bir an ıslık çaldı. Konuşmasının en hararetli anlarında bile bir kez olsun sesini yükseltmemişti.

"Vay vay vay, işte bunu bilmiyordum, Naval'ın bildiğini de sanmıyorum. Durum buysa şayet Van Vechten belki de değişmemiş ve pantomimini sürdürüyor demektir. Veya eski bağlılıklarını koruyordur. Sanıyorum orası 'aşırı' bir yer. Aşırı Katolik, aşırı sağcı, genelde bu ikisi bir aradadır zaten. Ara ara, davaya ya da Meryem Ana'ya bir lütuf yahut destek olarak, imanlıların çocuklarını tedavi ediyordur belki: Varlıklı ailelerdir bunlar şüphesiz, şanlı çocuk doktorunun hizmetlerinden yararlanmaktan büyük sevinç duyan insanlar. Kim bilir... İstersen Doktor Naval'a sorup sana haber vereyim. Her halükârda bunu bilmek hoşuna gidecektir. Şili'yle ilgili her şey merakını celbediyor; sebebi aşikâr tabii."

Yine daldı ama bu kez, sanki bu hikâyenin Şili darbesinden sonra kaçan akıl hocasının ya da üstadının ne kadar ilgisini çekeceğini, onu ne kadar eğlendireceğini tahmin edercesine, kendi kendine gülümsüyordu da. Aniden bir parmak hareketiyle hesabı istedi. Geç olmuştu, meslektaşları epey bir süre önce ona uzaktan el sallamış ve mekândan ayrılmıştı.

"Son bir şey José Manuel."

"Söyle."

"Van Vechten'in kurbanlarından herhangi birinin ismini biliyor musun? Söylemenin bir mahsuru yoksa tabii. Belki de bir gün, tamamen tesadüfmüş, farkında değilmişim gibi, bahsini açmak fena olmayabilir. Sırf tepkisini görmek için yani."

Birkaç saniye düşündü ama yalnızca birkaç saniye.

"Bu saatten sonra bilsen de bilmesen de bir herhalde" diye yanıtladı. "Babamın bir kuzeni kurbanlardan biriydi; kocası kurşuna dizilmekten ve tasfiyeden kurtulmayı başaran eski bir anarşistti. Yakınen tanıdığım çok tatlı bir kadın. Önce Arranz'ın ardından

Van Vechten'in kurbanıydı. Sana dediğim gibi nöbetleşe yapıyorlardı bu işi. Bıkıncaya dek sıraya koyuyorlardı; şimdi sen, şimdi ben. Carmen Zapater; adı buydu. Carmen Teyze. Artık hayatta değil. Gerçi çocukları var, kendini de onlar için feda etti ya zaten. Tiksintiyle ama aynı zamanda, dürüst olmak gerekirse, iç rahatlığıyla yaptı bunu."

Demek bu yüzden bu kadar çok şey biliyor diye geçirdim içimden. Belki de bu yüzden bu kadar hınç duyuyor. Carmen Teyze.

Muriel'in talimatları umurumda değildi o zaman, ilk talimatlarını böyle kati bir şekilde geri çekmiş olması umurumda değildi. Vidal'in anlattıkları oldukça vahim geldi bana, patronumun şüpheleriyle ve kulağına gelen suçlamalarla oldukça örtüşüyordu, dolayısıyla da onu bilgilendirmeye mecbur hissettim kendimi. Üstelik kendi içinde de hayli ilgi çekiciydi; yeniden meraklanıp da beni dinlemeye ikna olmadığı veya dinlemek istemediği takdirde bile onu etkileyebilecek ve ona anlatmamı gerektirecek denli ilginçti. Aslını söylemek gerekirse, hatta meşru olarak bile, hepsi bir söylentiden ibaretti, bunu gizleyecek değilim, gelgelelim insan inanmaya meyillidir kendine anlatılanlara, ayrıca ne Vidal'in ne de Naval'ın yalan söylemek için herhangi bir sebebi vardı. Hepsini Muriel'e anlatmak için yanıp tutuşuyordum ama meşguliyeti – Towers'ın kendisini kovması karşısında takındığı tutum– onu evden de benden de uzak durmaya itiyordu, neredeyse görüşmüyorduk bile. Cömert davranmış, bana yeni bir iş bulmam için dünyanın vaktini vermişti; bunu suiistimal etmek istemiyordum, ne var ki artık bana hiç ya da pek ihtiyacı olmayacağı ortadayken parasını maaşıma harcamasını da istemiyordum. Temmuz başında falandık ve ağustosta tüm bu koşturmaca sona erecekti; kendime oradan ayrılmak için eylül sonuna kadar mühlet verdim. Belki bir kadro açığı vardır da beni işe alırlar diye yayınevleriyle görüştüm; en olası pozisyon çevirmenlikti. Kim için çalıştığımı öğrenince gözü kamaşan Turner'dan Manuel Arroyo Stephens (sıkı bir hayranıydı, hâlâ epey bir hayranı vardı) bana, kısmen İngiliz Dili öğrencileri için, İngiliz ve Kuzey Amerikalı yazarların öykülerinden çift dilli iki antoloji hazırlamamı teklif etti. Bu iş sabit bir gelir garantisi vermese de hiç yoktan iyiydi; bir şekilde beni meşgul eder ve o dünyaya girmemi sağlardı.

Kendimi tuttum, meseleyi zorlamamaya, Muriel'le konuşmak için her halükârda biraz daha beklemeye karar verdim. Vidal'in

söylediği gibi Şililileşmiş Doktor Naval ile görüşüp birtakım bilgileri doğrulamasını beklemeye karar verdim. Ve sahip olduğum yeni bilgiler ışığında Van Vechten'in ağzını aramaya. Hemen her gece, hatta her gece onunla dışarı çıkmam konusunda diretiyordu; dönemin gece hayatı ve cıvıl cıvıl mekânları hoşuna gitmişti. Ve her ne kadar artık kendisi de tek başına dilediğince takılabilecek olsa da beraber çıkmamız başka bir şeydi. Yine de onu birkaç gün oyaladım. Ta ki Vidal sözünü tutup da beni arayıncaya kadar.

"Juan" dedi, "Doktor Naval'la konuştum. Darmstadt mevzusunu doğruladı: Apostolik hareketin adı da aynı, bu yüzden bir türlü aklıma gelmemiş, Darmstadt Apostolik Hareketi. Kökeni uzaktan Almanya'ya dayanıyormuş ama Latin Amerika'da epey oturmuş durumdaymış. O meşhur ibadethanenin sadece Şili'de değil, Uruguay, Brezilya, Paraguay, Arjantin'de ve kim bilir daha nerelerde kopyaları varmış. Avrupa'nın yanı sıra birkaç tane de Afrika ve Asya'da varmış ayrıca. Sayıları tüm dünyada yüzden fazlaymış; hiç fena bir rakam değil. Ayrıca ister denetledikleri ister kendilerinin işlettiği okulları da varmış; bir tanesi buraya yakın bir yerdeymiş, Aravaca'da ya da Majahonda'da yahut Pozuelo'da, o zengin bölgelerden birindeymiş, neresi olduğunu tam hatırlayamadı. Tahmin ettiğim gibi 'Meryem Ana'nın Kulları' denen ekibin ya da seçkin üyelerin arasında Pinochet'nin birkaç bakanı varmış; Şilili politikacılar ve işadamları, bir kardinal veya başpiskopos; darbeden kısa bir süre sonra, 1973 senesinin Ekim ayında yetmiş kusür mahkûmu hunharca öldüren 'Ölüm Karavanı'ndan sorumlu generallerden biriyle de bağı varmış, biliyorsun '39'da burada olduğu gibi orada da kitlesel düzeyde yargısız infazlar gerçekleştirildi; burada yaşananları kendilerine uzak bir örnek olarak aldılar. Darbenin hemen ardından ülkeden çıkmayı başaramasaydı Naval'ın sonu da farksız olabilirdi pekâlâ. Bu general geceleri rahat uyuyabilmesinin en büyük sebebinin Darmstadt'ın içten ahalisinin kendisi için dua etmesi olduğunu açıklamış. Pinochet'nin karısının yakın bir akrabası da bu Apostolik Hareket'tenmiş, gerçi ölmüş, anlaşılan bir rahipmiş. Van Vechten'in orada bir odasının olması, ya da her neyse işte, Naval'ın çok hoşuna gitti. Yani, aslında 'hoşuna gitmek' doğru ifade mi, bilemiyorum. O da benim gibi onlarla arasını hoş tutmak için belki haftada ya da on beş günde bir birkaç saat gittiği az çok sembolik bir muayenehanesi olabileceğini düşünüyor. Elinden gelirse,

salt merakından, bu konuyu biraz araştıracak. Ama arkadaşının nasıl bir camiası olduğunu görüyorsun işte. Şili'dekilere bakılırsa buradaki imanlıların ne tür insanlar olduğunu tahmin etmek pek güç değil. İyiye yoracak olursak; eskiden kalma bir bağlılık yahut arkadaşlıktır senin Doktor'unkiler. Yok kötüye yoracak olursak; geçmiş inançlarını koruyordur. Kim bilir..."

Artık Van Vechten'le yeniden takılmanın, hiç değilse son bir gece birlikte dışarı çıkmanın vakti gelmişti; tüm bunlar içime dert oluyordu, insan hiçbir zaman kolay atlatamaz böylesi soruşturmaları, hiçbir zaman sağ salim çıkamaz bunlardan. Özellikle de Van Vechten içime dert oluyordu; kişinin aniden uzaklaşmak ve mümkünse bir an önce bütünüyle silmek istediği insanlar vardır. Tamamıyla doğru olsun olmasın Vidal'in Van Vechten hakkında anlattığı lekeleyici olaylar geriye kalan her şeyi de kirletiyordu, öyle ki kendilerine duyduğum sempatiye, Muriel'e beslediğim derin saygıya ve Beatriz'e olan, gitgide artan ilgime –sadece cinsel anlamda değil hiçbir surette, içinde hep bir parça merhametle– rağmen Beatriz ve Muriel bile bana biraz baskıcı gelmeye başladı. Beni bu işe onlar bulaştırmıştı, Doktor'la beni onlar temasa geçirmişti, Muriel bana nahoş görevler vermiş, sonra o görevlerden almıştı beni ve Van Vechten'le yatan Beatriz'in ta kendisiydi, muhtemelen Arranz'la da yatıyordu ve başka doktorlarla da öyle; bir seferinde, tek bir kereliğine, benimle de yatmıştı; böylece ben de belli belirsiz bir şekilde, devlet memuresi Celia'nın tabiriyle, o iki pisliğe benzemiştim. Bana okyanusta süzülen bir karaltı misali yaklaşan bu evli çifti, görmezden gelememişlerdi beni ve kaçınmamış, o uzun ve çözümsüz bedbahtlıklarına beni de bulaştırmışlardı. Onlardı benim hayatıma, dedikleri gibi bir aceminin hayatına giren, ne bütünüyle âtıldım ne de bir serap olduğumu varsaydım gerçi; görünmez kılmaya çalışmadım kendimi. Muriel'in beni işten çıkarmasının, onun, gözlerimi kamaştırması ve bana kendimi ayrıcalıklı hissettirmesi bir yana, rahat ettiğim ortamından uzaklaşmamın çok da kötü bir şey olmadığını düşündüm. Ama önce onu bilgilendirmeli, birden yüzüme gülen şanstan onu haberdar etmeli ve uzaklaşabilmesi, "Seni tanımıyorum" ya da "Seni tanımaya devam etmek istemiyorum" diyebilmesi için arkadaşının nasıl biri olduğunu ona anlatmalı yahut bunu doğrulamalıydım, hem belki Beatriz de onun izinden giderdi, neticede bunun için daha geçerli sebepleri vardı, ibadet-

haneyi ziyaret ediyor ve onun eski kurbanlarının, annelerin veya kızların karşı koyamadığı şeye maruz kalıyordu.

Van Vechten'le her zamanki mekânımız Chicote'de bir şeyler içmek üzere buluştuk; oradan diskoları ve batakhaneleri turlamaya çıkacaktık; kimi mekânlar o kadar geç canlanıyordu ki oralara gidebilmek için en aşağı gece yarısına kadar vakit öldürmek gerekiyordu. Ne kadar sabırsızlanırsa sabırsızlansın beklemek durumundaydık. Üstünkörü bir şekilde Beatriz'i sordu; onu günlerdir görmemiş, tedavi sürecini takip etmemişti. Geleceğimi ve planlarımı sordu; yakın zamanda işten de evden de, bunca yıl sonra bile hâlâ hatırımda olan, mukimlerince ikamet edilen Velázquez'deki o evden ayrılacağımı biliyordu. Maru'yu ve bir zamanlar garsonluk yapan Bettina'yı, García Lorca'nın yeğenini ve bir iki başka tanıdığı sordu; bir başına yahut Rico ve Roy'u peşi sıra sürükleyerek gittiği mekânlarda hiçbirine rastlamamıştı: Sanki benim birkaç haftalığına ortadan kaybolmamla, Beatriz'e göz kulak olduğum ve hemen ardından da Van Vechten'i geçiştirdiğim döneme tekabül eden yokluğumda, onlar da ortadan kaybolmuştu. Ben kendisine herhangi bir şey sormadan yahut onu huzursuz edebilecek veya aklını karıştırabilecek isimleri ve mekânları sıralamadan önce istediğini sorma olanağı tanıdım. Nasıl yapacağımı, konuyu nasıl açacağımı bilemiyor, bir türlü cesaret edemiyordum. Konuşmayı, en azından doğal bir şekilde, oraya çekmek için herhangi bir bahane bulamıyordum. Sonunda sohbet canlılığını yitirince hiçbir ön hazırlık yapmadan doğrudan konuya giriverdim:

"Geçenlerde bir arkadaşım senden ve senin kahramanlıklarından, politik sebeplerden dolayı zor zamanlar geçiren insanlara nasıl da cömertçe yaklaştığından ve yardım ettiğinden bahsetti. Anladığım kadarıyla sık sık teyzesini ziyaret ediyormuşsun, yani teyzesinin çocuklarını. Kadının kocası eski bir anarşistmiş ve mucize eseri kurtulmuş ama tabii çalışmak malışmak hak getire. Sen olmasan kuzenlerinden bazılarının yıllar önce, henüz küçücük bir çocukken, ölmüş olacağını söyledi."

Van Vechten'in yarı sahte gülümsemesi yüzüne daha da yayıldı ama altında herhangi bir haz sezmedim yine de. Bana sanki dişlerini sıkıyor gibi geldi; çenesi tam bir kare şeklini almıştı şimdi ve çenesindeki küçük çıkıntı daha bir belirginleşmişti, kasları gerilince sanki ebatları büyümüş ve kızarmıştı. Neye varacağımı

anlıyormuş ve bu tuzağa düşmeyecekmiş gibi bir edayla o solgun, buz gibi ve hafif küstah gözlerini bana dikti. Diğerleri geçmişteki davranışlarını yere göğe sığdıramıyordu ama işin aslı kendisi hiçbir zaman bahsetmiyordu bunlardan, en azından bana bahsetmemişti. Şimdi tekrar düşününce, neleri anlatmadığını ve bu ziyaretlerin her birinin karşılığında ne aldığını biliyordu; yaşananları, bunların bir söylenti olmadığını ve kati gerçekler olduğunu kendisi dışında yalnızca söz konusu ailelerin bildiğini biliyordu. Gard alması normaldi. Tabii tüm bunlar Vidal'in hikâyesinin doğru olduğu varsayımıyla geçerliydi.

"Aman, bahsini etmeye bile değmez" dedi nihayetinde mütevazı bir ses tonuyla ve elini sanki bunların üzerinde durmaya gerek yokmuşçasına savurdu. O büyük elini. "Kahramanlık mahramanlık değildi. Diğerleri de aynısını yaptı."

"Bana anlatıldığı kadarıyla pek az kişi yapmış aynısını, hem de imtiyazlarını kaybetmek pahasına" diye yanıtladım ve ilk ismi o sırada geçirebileceğimi fark ettim. "Arkadaşım senin meslektaşın olan bir doktoru daha övdü, teyzesiyle sırayla ilgileniyormuşsunuz, teyzesinin çocuklarıyla yani: Doktor Carlos Arranz. Ona ne oldu? Sen kariyerin ve tüm bunlar nedeniyle meşhur bir adamsın ama onun bahsini hiç duymadım. İşleri kötü mü gitti? Ceza mı aldı?"

"Ah, evet, Arranz" diye cevapladı Van Vechten sorgulayan gözlerini üzerimden ayırmadan, sanki geçmişe doğru bir zaman yolculuğu yapmışçasına. Artık gerçekten şüphelenmeye başladığından emindim; o saatten sonra bunun bir önemi yoktu artık, onunla daha fazla baş başa görüşmeyi düşünmüyordum. İstediği kadar şüphelenebilirdi. "Bilmiyorum, izini asırlar önce kaybettim. O zamanlar o da yardım ediyordu, doğru. Ama bunları bir kenara bırakalım artık, o karanlık dönemleri hatırlamak hoşuma gitmiyor. Sen yaşamadın o yılları, hakikaten kasvetli yıllardı."

Lafı evirip çevirmemeye karar verdim, bu yola bir kez girmiştim artık, dolayısıyla aklımdaki ikinci ismi de ortaya atma cüretini gösterdim. Belki bu şekilde, böylesi somut bir geçmişle, sinirini bozmayı, huzurunu kaçırmayı veya onu hepten paniğe sürükleyip öfkelendirmeyi ve tepkileriyle kendisini ele vermesini sağlayabilirdim. Acelecilik gençliğe mahsustur –o kör olası hız, o kör olası acelecilik– ve bir de yanlış hesaba:

"Arkadaşımın teyzesinin adı Carmen Zapater, onu hatırlıyor

musun? Bana dediğine göre çok tatlı ve güzel bir kadınmış." Güzel kelimesini, öyle olduğunu tahmin ettiğim için, ben eklemiştim: Arranz Van Vechten'e haber verdiyse ve kadını aralarında paslaştılarsa şayet, bir sebebi olmalıydı muhakkak. Bu tarz laflar erkekler arasında çabuk yayılır. Sanki bu iki doktorun Mariella Novotny'si Carmen Zapater'di ama kendi seçimi değildi yaptıkları, mecbur bırakılmıştı. Para kazanamadıkları ve herhangi bir servetlerinin bulunmadığı, tek varlıklarının kendileri olduğu yıllarda böyle çok kadın olmalıydı. Neden geçmiş zaman kipiyle konuşuyorum bilmiyorum, hâlâ milyonlarca kadın var böyle, borçlarından kurtulabilmek için kendilerini kiralamaktan başka imkânı olmayan milyonlarca kadın var hâlâ.

"Tam hatırlayamadım" diye yanıtladı Doktor. "Adı bir yerlerden tanıdık geliyor ama çıkaramadım şimdi. Ayrıca annelerin soyadını bilmek de pek yaygın bir şey değil, öyle değil mi? Hem bunu benim söylemem pek hoş değil ama o yıllarda benzer durumdaki pek çok aileyi bir çocuk doktoru olarak ziyaret ettim. '60'ların başına kadar durum parlak değildi. Pek çok insan için durum parlak değildi."

"Tahmin edebiliyorum. Bu insanlar her şeyi yapmaya razıydı, öyle değil mi? Hayatta kalabilmek veya en azından çocuklarının hayatta kalabilmesi şartıyla yani."

Van Vechten'in bu lafların nereye gittiği konusunda en ufak bir kuşkusu kalmamıştı artık. Belki de rengimi fazlasıyla hızlı belli ediyordum ama tüm bunlardan bıkmıştım ve umurumda da değildi. Tüm hikâyeyi gidip de Muriel'e anlatabilmek için sadece ağzından doğrulayıcı bir söz çıkmasını, kuşkuya mahal bırakmayacak bir şey yapmasını veya elime güçlü bir koz vermesini istiyordum. Doktorun gözleri neredeyse renksizdi, buz gibiydi; Güneylilere özgü bir yoğunluk vardı yine ama buz gibiydi. Bu karışım insanın tüylerini ürpertiyor, midesini bulandırıyordu. Taleplerini dile getirir ve onlara birer objeymiş gibi davranırken kadınlara da böyle ya da çok daha korkunç bir şekilde bakmış olmalıydı. İç Savaş sırasında istihbarat birimindeydi, daha sonra muhbir olmuştu. Çok fazla şey biliyor, bu bilgileri kayda geçiriyor ve şantaj yapmak üzere kullanıyordu, anlatılan pis hikâye buydu. Belki benim kız arkadaşlarıma da böyle bakmıştı, bir kısmına, çılgın bir gecenin ardından arabada baş başa kaldıklarına, bu şekilde baktığı kesindi en azından.

"Ne ima ediyorsun genç De Vere? O eski iftiraların senin kulağına kadar geldiğini söyleme sakın."

"İftira mı? Neden bahsettiğini bilmiyorum Jorge." Ortamı bir an olsun yumuşatmak için ona adıyla hitap etmeyi yeğledim. Veya Robert Wilke bakışlarını yumuşatmak için; kolay değildi o bakışlara katlanmak.

"Evet, evrimimden, yaklaşımımdan ve rejimden yavaş yavaş uzaklaşmamdan rahatsız olup da Franco'nun en koyu destekçilerinin ortaya attığı şeyler. Yaptığım iyilikler karşılığında ayni ödeme aldığımı söylediler. Yani çiğ et, dönen espri buydu. Beni şaşırtansa bunun, 1980 senesinde, ta senin kulağına kadar gelmiş olması. Bunlar '50'li yılların iftiraları. Ama görünen o ki bu ülkede hiçbir şey son bulmuyor ya da ortadan kaybolmuyor, hele de olumsuz ve zarar veren bir şeyse. Ve gerçek dışı. Benim anlamadığım senin bunları ciddiye alman. Siz gençler gerçekten de çok kolay etkileniyorsunuz."

Masumu oynamayı ve kendimi ele vermemeyi denedim. Franco yanlılarından bir şey duymuş değildim ben, bizzat hayatlarını zorlaştırdıkları ya da sürgüne mecbur kıldıkları insanlardan öğrenmiştim öğrendiklerimi ya da Celia ve kuşku dolu Muriel yahut dolaylı olarak, o geçici oyuncu, Muriel'in hayatının aşkı gibi sıradan insanlardan. Vidal'i ele vermek istemedim elbette, İspanya'dan kaçan, Şili'den kaçan akıl hocası Doktor Naval'ı da öyle. Van Vechten'le tanışıyorlardı, farklı dönemlerde de olsa aynı klinikte çalışmışlardı.

"Bir şey ima ediyor değilim Doktor, radikal Franco yanlılarıyla da işim olmaz benim, böyle tek bir insan bile tanıdığımı söyleyemem." Bu kez dostça bir edayla ona titriyle hitap etmeye başlamıştım. Gelgelelim bununla tarafımdan bir soğukluk hissetmesini de sağlamak gibi bir gayem vardı. "Sadece bana bir seferinde söylediğin bir şeyi anımsayıp onu başka şeylerle ilişkilendirdim."

"Ne dedim ki? Ben hiçbir şey söylemedim."

"Kadınlardan bahsederken, onları nasıl elde edeceğimizi konuşurken maestro" diye yanıtladım. İnsan ağzından çıkanların ve kulağına girenlerin pek çoğunu unutuveriyor, neden bahsettiğim konusunda en ufak bir fikri yoktu. "'Aslında bunu istemedikleri ama sana hayır diyemedikleri zaman yapmaktan daha tatmin edici hiçbir şey yoktur' dedin. Ve sonra, 'ilk seferinde başka çarelerinin olmadığını fark ettikten sonra' içlerinde kalan hınçtan bahsettin. Hatta 'bir kez evet demeye mecbur olduklarını fark ettikten sonra' çoğunluğunun istediğini söyledin. Aşağı yukarı böyle bir şeyler

dedin. 'Mecbur olmak?' 'Hayır diyememek?'" diye tekrarladım. "Bunu başka nasıl yorumlayacaktım ki?"

Doktor birkaç saniye tereddüt etti. Bana anlatılanların ve tahmin ettiklerinin ışığında, eski yoldaşlarının intikam gayesi güden iftiralarının ışığında bu cümleler, başka bir zaman ve başka bir bağlamda dile getirilmiş olsalar da, kulağa hakikaten de kötü geliyordu. Neredeyse bir itiraf, onaylama gibi tınladığının farkına varmış olmalıydı; bir anda kulağına pis ve karalayıcı gelmiş olmalıydı. Birden kendini toparladı ve bir kahkaha patlattı, ışıl ışıl, sağlıklı dişleri tüm görkemiyle ortadaydı, çıkık çenesi parıldıyordu, son derece sempatik gözüküyordu.

"Hiç bu kadar saçma bir şey duymadım doğrusu Juan. Laf olsun diye konuşuyordum işte, öte yandan şakalaşıyorduk da, sen benimle alay ediyordun. Hafızan amma da iyiymiş, bunu hepten unutmuştum. Şu gençlerse kolay lokmaymış yahut evlilerse zina yapıyormuş gibi gözükmemek adına iffet taslayan, seni yalvartan, sırf diretmen için itiraz eden kızlardan bahsediyordum. 'Hayatımda ilk kez başıma böyle bir şey geliyor, neden böyle bir şey olduğunu anlayabilmiş bile değilim' demeyen tek bir evli kadın yoktur. O an buna inanmana yahut bizzat kendilerini buna inandırmaya gereksinim duyarlar. Ve insan, kendilerini başarılı ve huzurlu hissedebilmeleri için elbette inanmış gibi yapar. Belki şimdi bu kadar ağlayıp sızlanmıyorlardır ama benim gençliğimde bu işler böyleydi. Öte yandan benim gibi biri için hâlâ da böyle aslında. Senin arkadaşların gibi kızlarsa kendilerinin en aşağı iki katı yaşındaki bir adamla, kendi ölçütlerinde yaşlı olarak değerlendirdikleri bir adamla birlikte olabilmek için bunu gerekçelendirme ihtiyacı duyar: Bana yalvardı, ısrar etti, beni kandırdı, ona acıdım. Bütün olay onları pohpohlamakta biter. Kastettiğim buydu, başka bir şey değil. Sen de tutmuş bunu fesata yormuşsun. Ne fitne bir zihniyet ama" dedi ve elini koluma indiriverdi; ya gücünü hesaba katmamıştı ya da bile isteye böyle yapmıştı zira canımı yaktı; dostane bir eda gütmediğini fark ettim sonra. Anneler, çocuklar ve üstleri karşısında işini kolaylaştıran o hiç değişmeyen candan gülümsemesiyle, dikdörtgen şeklindeki büyük ön dişleriyle konuyu geçiştiriverdi. Ne ki candan değildi aslında gülümsemesi, bilakis huzursuz ve belki telaşlıydı.

Birden kendisini yaşlı bir adam olarak gördüğünden ve bunu, hayatının sonuna değin belki de yalnızca genç kızlara değil her-

hangi bir kadına yaranmaya ve yakarmaya çalışmak mecburiyetinde olduğunu açık açık dile getirdiğinden neredeyse ona acıyacaktım. Başarılı adamlar çöküşlerini kaldıramazlar; kolay olmaz reddedilmenin üstesinden gelmek şayet alışık değilseniz. Öte yandan yaşlarının kendilerine ihanet ettiği, hırslarını ve enerjilerini koruyup normal öğretilerinden mahrum bıraktığı, teskin etmediği, yatıştırmadığı, daha sakin ve uysal kılmadığı insanlardan biri olduğunu anımsadım. Yavaş yavaş ama çaktırmadan kuyularını kazar zaman böylelerinin. Kendimi bu merhamet dolu düşüncelerden sıyırdım: Zamanın geçtiğinin farkında bile olmayan bir insan kendisi için hayli tatsız bir konuşmanın ortasında nasıl olup da birden kendini zamanın kurbanı olarak gösterebilirdi ki? Numara yapıyor, kendini savunuyor diye geçirdim içimden. Doyumsuz ve insanı tedirgin eden bir yanı var, heptendir farkındayım bunun ve kendimi kandırmamalıyım. Ve her şeyi yadsıdığından bir anda üçüncü ismi de dile getirmeye, beni ibadethaneye çıkaracak dolambaçlı bir yol aramaktan vazgeçmeye karar verdim:

"Sen inançlı bir adamsın Jorge."

Yarı beyan yarı soruydu bu. Her halükârda kafasını karıştırmıştım. Durması vakit alan bir cihaz misali kahkahasını biraz daha sürdürdü. Ne ki daha ilk andan soluk bir kahkaha idiyse şimdi buz gibi bir hal almıştı.

"Bu da nereden çıktı şimdi? Neden böyle bir şey söylüyorsun?"

"Seni Nuestra Señora de Darmstadt İbadethanesi'nde gördüm. Bana kalırsa çok dindar bir adam olmalısın diyorum. O Apostolik Hareket'e katıldığına göre hakikaten dini bütün bir insansın."

Yüz ifadesi değişti, o ölü kahkahası kesildi ve sonsuza dek ya da en azından gecenin sonuna dek yitip gitti. Bu bilgiye sahip olmamın hoşuna gitmediği ortadaydı.

"Beni orada mı gördün? Ne gördün ki?" Sesinde korku ve kuşku vardı.

"Hemen yandaki Lázaro Galdiano Müzesi'ne sık giderim." Tereddüt ettim. Bekledim. Tereddüt ettim. Sonrasında dudaklarımdan dökülenleri söylemek niyetinde değildim esasen, kör olasıca ağzımdan kaçıverdi işte. "Seni Beatriz'le gördüm. Muayenehanende gördüm seni."

Bu kez kolumu sıvazlamadı, ne de olsa neşeli bir alana ait bir davranıştı o. Bu kez Chicote'nin yarım daire çizen koltukların-

da oturuyor olmamızdan yararlanıp –hani neredeyse trende ya da tramvaydaymışız gibi yan yana koltuklar– koca ellerinden birini omzuma koydu. Daha önce de dediğim gibi bunu güya sevgi dolu bir edayla yaparken bile o şaplak hayli yüksekten omzunuza inen kurşunlar kadar ağırdı ve devamında birer pençe misali kavrardı o eller sizi, daha bedeninize değdikleri an kurtulmak istiyordunuz sizi kıskıvrak saran o pençelerden ve o ağırlıktan. Şimdiyse daha bile beterdi, beni aşağı çeken gerçek bir baskı, mutlak bir tehdit hissettim. Van Vechten yapılı ve güçlüydü, omzumu sıktığı, büktüğü ve yere doğru ittiği söylenebilirdi pekâlâ; o koltuktan bir başıma kalkamayacakmışım, bedenim o yüke karşı koyamayacakmış gibi bir hisse kapıldım. Canımı yaktı sanıyorum, öncekinden çok daha fazla ya da daha uzun süreliğine canımı yaktı. O elin ürkek insanların omuzlarına yerleştiğini düşündüm, bir yandan da iki seçenek sunuyordu o esnada onlara: "Yani karar senin: Ya şartlarımı kabul eder ve biraz zorluk çekersin ya da her şeyden toptan el ayak çekersin, yaşanacak ne iyi ne kötü ne de sıradan bir hayat kalır geriye." Ve hiç de doğal olmayan bir sakinlikle ağır ağır fısıldadı (ne ki öyle kocaman bir adamdı ve fısıldamaya o kadar alışık değildi ki sesi zımpara kâğıdı gibi tınladı):

"Dinle genç De Vere, diline hâkim ol. Anlatacaklarına çok dikkat et. İncitmemen gereken birini incitmeyesin. Hatta pek çoklarını."

Elinin altından sıvışıp yana kaymayı başardım ve bana erişemeyeceği bir yere, koltuğun öbür ucuna doğru uzaklaştım. Kolunda mendil olan yaşlı bir garson dikkatli gözlerle bizi izliyordu, gerilimi fark etmiş, çıkabilecek olan arbedenin kokusunu almış olmalıydı. Van Vechten beni yıldıramayacaktı; gençler öyle bilinçsizdir ki tehlikede olduklarının farkına varmazlar bile. Ve ipler benim elimdeydi; buna inanıyordum. Hatta bir kez öfkesi dindikten, şaşkınlığını üstünden attıktan sonra bana sessizliğim karşısında bir teklifte bulunmasının bile muhtemel olduğunu düşündüm.

"Beatriz'i mi kastediyorsun? Endişelenme. Bu kimi ilgilendirir ki?"

"Aynen öyle, bu kimi ilgilendirir ki?"

Ve ben kendimden emin bir şekilde yanıtladım:

"Bildiğim kadarıyla hiç kimseyi. Kesinlikle hiç kimseyi. Asıl ilgi çekici veya acayip olan o mekân. Tuhaf bir yer, fazlasıyla muntazam, sofu havası olan, hani neredeyse kökten dinci denebilecek, başka zamanlara ait Alman etkisi taşıyan bir yer."

O hâlâ işin dünyevi ve şehevi yanı, kadim dostunun karısı için kaygılanıyordu; bunun benim için ikinci planda kaldığının, her ne kadar hiç kimse öyle yapmasa da hakkında hiç konuşmamak gereken özel hayata dahil olduğunun farkına varmıyordu. Sanki onları görmüş olmamın kendisinde yarattığı şaşkınlık sadece bir imada bulunduğum –işin aslı hiçbir şey söylememiştim– geçmişe ait sözde iftiralarla o mekândaki, 1980 senesindeki, hizmetleri arasında bağlantı kurmasını engelliyordu. Kim bilir, hiç değişmemiş olduğunun kanıtı o bağlantıydı belki de. Demek istediğim namına, arkadaşlıklarına ve görünüşe rağmen taraf bile değiştirmemiş olduğunun kanıtıydı. O yıllarda, İspanya'da her an bir darbe olacağından ve diktatörlüğün geri geleceğinden korkuyordu insanlar. İşin aslı daha sonra iki kez darbe girişimi oldu da; ikincisi oldukça meşhurdu ayrıca.

"Ne gördün? Nasıl gördün?" diye sordu şaşkınlık içinde, o zımpara kâğıdı sesiyle. Artık birbirimize o kadar yakın oturuyor olmasak da hâlâ fısıldıyordu. Dışarıdan görülmelerinin imkânsız olduğunu düşünmüştü besbelli.

"Her şeyi gördüm. Pek romantik değildi doğrusu." Bu münasebetsiz cümleyi blöf yapmadığımı anlaması için kurmuştum. "Tesadüf. Başımı uzatıverdim işte. Belli bir noktadan görülüyordu." Gerçeği anlatacak, ağaca tırmandığımı söyleyecek değildim. Ağaca tırmanmış olmasaydım onu göremezdim kanımca. Ve yeniden her şeyi açık eden, asıl önemli olan meseleye döndüm: "Anladığım kadarıyla o mekân, o ibadethane, Pinochet yanlılarının bir şubesi. Bu tiplerin Madrid'de kimlere karşılık geldiğini biliyorsun. Senin bu ilişkilerini öğrenmek Muriel'in hoşuna gidecektir Doktor. Ben öyle düşünüyorum doğrusu. Hem de haklı sebeplerle. Neyle karşı karşıya olduğunu bilmesi açısından."

Beti benzi attı, benim olası patavatsızlığımın altında yatan gerçek niyeti şimdi anladı. Önce bir kılıf uydurdu, sonra vazgeçti. Önce korktu, ardından beni korkutmaya çalıştı.

"Rahip olan eski bir arkadaşım için bir iyilikte bulunuyorum hepsi bu ve kendisinin politikayla en ufak bir alakası yok. Dindar biri değilim ama başkalarının inançlarına da burnumu sokmuyorum. Öte yandan sana bir açıklama yapmak zorunda da değilim, şu sümüklüye bak hele." İşte o esnada yeniden öfkelendi. O devasa elini uzatıp bana doğru yanaştı, yeniden sıkacaktı beni belli ki ama

kim bilir bu kez neremden kavrayacaktı. Fakat o beni kavrayamadan kalkıp yarım daire çizen koltuktan sıyrılıverdim. Garson bize yeniden bir bakış attı. "Anlatacaklarına dikkat et, Juan, sana daha önce de söyledim. Her şeyi iyi ya da kötü şekilde anlatabilir insan ve yine her şeye iyi ya da kötü şekilde kulak verebilir, her şey iyi ya da kötü algılanabilir. Dolayısıyla da her ihtimale karşı en iyisi hiçbir şey anlatmamak, beni anlıyor musun?" Ve ben hiçbir şey söylemeyip de ona sus pus olmuş bir şekilde tepeden bakmayı sürdürünce diretti: "Beni anlıyor musun yoksa anlamıyor musun çocuk?"

Masaya para bırakmadım; benden çok daha zengindi. O gece planladığımız şekilde arayışa çıkmayacağımız kesindi ya da tek başına takılmak durumundaydı.

"Hep birilerine iyilikte bulunuyorsunuz, ha Doktor?" dedim gitmeden, dönen kapıya doğru yürümeden önce. "Ta 1939 senesinden bu yana hem de. Bu çok yorucu olmalı."

X

İnsan ne zaman birini görmek veya öğrendiği bir şey anlatmak için sabırsızlansa bunu yapabileceği anı da bir o kadar erteliyor. Elbette bu yalnızca o kişiyi er ya da geç göreceğinden ve hikâyesini anlatabileceğinden emin olduğu zaman yaşanıyor. Bunu yapabileceğinden şüphe ettiğinde telaş devreye giriyor ve koşullar zorlanıyor, genellikle de sonuç hüsran ve hayal kırıklığı oluyor; beklenenin tam tersi gerçekleşiyor. Muriel'le olan görüşmemi erteleyebilecek, buna önden hazırlanabilecek ve tadına yine önden varabilecek durumdaydım; hırsının dinmesini ve evde daha sık vakit geçirmesini bekleyebilirdim. Evde bir an belirip sonra yeniden ortadan kaybolduğu o hummalı günlerde istemediği halde beni uzun uzadıya dinlemesi için onu durmaya, oturmaya veya yere yatmaya zorlamak iyi bir fikir olmazdı hem. (Merakın uyanması ve insanın bir şeyler icat edebilmesi için ne kadar da gereklidir öncesindeki o can sıkılması.) Bu, tabii Van Vechten hakkında öğrendiklerimi duymayı kabul etmesi durumunda geçerliydi; ısrar ettiğim ve merakını uyandırmayı başardığım takdirde öyle de olacağını varsayıyordum. Yatışmasını, küskün ve acil projesi için finansman meselesini çözüme kavuşturmasını veya bunu imkânsız addedip şimdilik, belki de yaz sonuna değin, vazgeçmesini beklemek zorundaydım. Bu erteleme benim de işime geldi, o kadar da acelem yoktu, sadece tatmin edileceğinden emin olduğunuz, hevesle gerçekleşeceği anı beklediğiniz o kıpır kıpır ve tatlı sabırsızlıktı duyumsadığım.

Gecemi ağzından laf almaya çalışarak, onu gözleyerek geçirip de Doktor'la yüzleşmemek bana kendimi nasıl kötü hissettiriyorsa şu anda, sonuçları pekâlâ öngörülebilirken, edepsiz davranışlarını doğrulayarak bir muhbir gibi davranmak ve onu arkadaşına ihbar etmek de bir o kadar hoşuma gitmiyordu. İnsanlara şantaj yaptığı dönemin üstünden, bunu doğru kabul ediyorsak tabii, yıllar geçmişti: Bunların hoşgörüsünden ve kin gütmeyişinden dolayı kendilerini ihanete uğramış gibi hisseden ve intikam peşinde koşan

eski Franco yanlısı yoldaşlarının iftiraları olduğuna dair yaptığı açıklama beni bir parça etkilemiş, aklımı çelmişti; birine anlatılan herhangi bir şey küçücük bir iz bırakır ardında ve ufacık da olsa hep bir şüphe tohumu eker, bu yüzden bir kez kendi çerçevesini oluşturduktan sonra o kadar da tuhaf değildir bazen insanın, sırf yavaş yavaş masumluklarına kani olmamak ve anlatılanların kulağa gerçek gelmemesi adına, daha fazlasını duymak istememesi yahut suçluların konuşmalarını yasaklaması. Evet, üstünden yıllar geçmişti ve insanlar değişir, pişmanlık duyar, geçmişte oldukları kişilere dehşet içinde bakar, hatta kendilerini tanıyamaz veya harap olurlar gördükleri karşısında, kabul edemezler o kişinin kendileri olduğunu sanki her şeyi çarpıtan bir aynaya bakıyormuş gibi: "Ben bu muydum yani? Bunları ben mi yaptım? Bu kadar korkunç muydu eski halim? Şayet böyleyse değiştiremem bunu. Suçluluk duygusu daha güçlü yanlışı düzeltme arzumdan, suçluluk duygusu denememi bile engelliyor bunu ve tek dileyebileceğim bu suçun geride kalmış olması, yaşanan her şeyi bulanıklaştıran sisin içinde kaybolup gidecek kadar eski olması artık, izlerinin bile dağılması ve seçilmez bir hale gelmesi: İyilikler, muğlak davranışlar, tutarsız olanlar ve kötülükler, suçlar ve kahramanlıklar, kötü niyet ve cömertlik, dürüstlük ve yalan dolan, ömür boyu süren bir garez ve bitkin düşen kurbandan koparılan af, feragat, vaat ve hinoğlu hin suiistimal, hepsi mahkûm kendilerine omuz silkilmesine, ardımızdan gelen ve yerimizi alanlar, kendi tutkularıyla meşgul olanlar tarafından görmezden gelinmeye; kendi tutkuları yeter çünkü onlara, yoktur halleri başka bir şeyle uğraşmaya, kayıtsızdırlar kendileri dünyaya ayak basmadan önce olanlara, oysa, bilmeden onları taklit ettiklerini, bilmeden keşfedilmemiş hiçbir şey kalmadığını, kendilerinden önceki ve kendilerinin aynısı sonsuz insanın ayak izlerine basmaktan ibarettir yalnızca yaptıkları; vuzuhsuzluk ve keşmekeştir her şeyin kaderi, eşitlenmek ve unutulmaktır, süzülmektir kendi kendini tekrar edip duran, ne ki kimsenin bıkıp usanmadığı bir magmada; bizi dışarı çıkaracak yolu hiçbirimiz bulamadık mı yoksa?" (Bu yüzden Eduardo Muriel'ler ve Beatriz Noguera'larla, Doktor Van Vechten'lerle ve Profesör Rico'larla, Celia'larla ve Vidal'lerle, Juan de Vere'lerle ve benzer figüranlarla dolu ya dünya; hepimiz birer birer aynı rolü oynuyor, aynı melodramı yeni baştan yazıp duruyoruz inatla. Öyle ilginç bir yanım yok benim. Sıradan biriyim, geriye

kalanlar da öyle, sanıyorum.) "Ama bu olmadığı müddetçe –bir hayat ne kadar kısa sürerse sürsün vakit alır yaşanması– bize ait olan menfur bir fasıla vardır; işte o en kötüsüdür ve tamamen bizimdir ve o fasılada yaptıklarımız ve yapmadıklarımızla başa çıkmaktan, suçluluk duygumuzu savuşturmaktan veya yatıştırmaktan başka çaremiz yoktur ve bazen bunun tek yolu artırmaktır o suçluluk duygusunu, yeni yeni suçların eskilerini örtmesini, onları gölgede bırakmasını veya bulanıklaştırmasını, en aza indirgemesini sağlamaktır, ta ki nihayet hepsi geçmişte kalıncaya dek, dünyada onları hatırlayabilecek tek bir kişi kalmayıncaya dek, kör olası hızını dizginlemeyi başaramayacak tek bir dil, herhangi bir şeyin sorumlusu olarak bizi işaret edebilecek tek bir parmak kalmayıncaya dek."

Sanıyorum gammazlama konusunda doğal ve genel direncimi kıran pek çok unsur vardı. Bir yandan Muriel'in benden en başta istediği şey buydu ve kendisini kayıtsız şartsız seven biri olarak cansiparane bir şekilde yerine getirirdim bu arzusunu; dolayısıyla bu cepteydi. Öte yandan Vidal'in anlattıkları patronumun şüpheleriyle fazlasıyla örtüşüyordu: Bütünüyle açık sözlü davranmamıştı belki ama Van Vechten'in bir veya belki pek çok kadına edepsiz bir şekilde davranmış olduğu ihtimalinden yahut söylentisinden söz etmişti ("Benim için bu bağışlanamaz bir şey, olabilecek en kötü şey"). Üçüncü olarak Doktor'un bu davranışları öyle alçakçaydı ki, bir kez ortaya çıktıktan sonra, dile getirilmeleri gerekiyordu, bu konuda sessiz kalınamazdı. Kendisine bir şey olacağından değil elbette: Ne ortada bir kanıt vardı ne bu bir suç teşkil ediyordu ne de o zamanlar İspanya'da kimse kimseyi ihbar edecek durumdaydı; Af Yasası çıkmıştı, yani kimsenin bir başkası hakkında sonsuz bir suç silsilesi başlatmayacağı, kimsenin bir başkasının kirli çamaşırlarını ortaya dökmeyeceği hususunda anlaşmaya varılmıştı; bu çamaşırların ne kadar kirli olduğunun bir önemi yoktu –cinayetler, yargısız infazlar, kıskançlık yahut intikam temelli ihanetler, göstermelik duruşmalar, avukatları tarafından iyi bir şekilde savunulamayan sivilleri müebbet hapse ya da ölüm cezasına çarptıran askeri mahkemeler; diktatörlüğün son yıllarına değin böyleydi, ki o yıllar en ılımlı dönemlerdi–: İç Savaş sırasında iki tarafa mahsus olanlar da ortaya dökülmeyecekti, İç Savaş'tan sonra kazanan tarafın kirletmeye hâlâ muktedir oldukları da öyle. Mesele artık hiçbir istismarın yahut suçun hukuki sonuçları olamayacak olması değildi yalnızca, bunların açıkça konuşulmasına veya basına sızdırılmasına bile iyi gözle bakılmıyordu; daha önce de dediğim gibi bunu deneyen bir avuç insan sadece eski Franco yandaşları –doğrusu eskide kalmış bir şey yoktu– ve konunun asıl muhatapları tarafından değil Franco karşıtları ve mutlak demokratlar tarafından da kınandı: Vidal'in de belirttiği

gibi, kendi uzak geçmişlerini gizlemek ve kusurlu biyografilerini kusursuzlaştırmak için geçmişe sünger çekmek kimilerinin işine geliyordu. Sanki üzerlerinden dört ya da beş yıl değil de bir anda koca bir asır geçmişçesine tüm suçların geride kaldığına, hepsinin fazla eski olduğuna ve dolayısıyla da her şeyi bulanıklaştıran sisin içinde dağılıp gitmeleri gerektiğine vaktinden önce karar verildi. Doktor'un kirli geçmişinin mahrem bir şekilde dile getirilmesi, pek kıymetli bir, hatta şansım yaver giderse, iki arkadaşına mal olması gerektiğini düşündüm. Dördüncü olarak; onunla Beatriz Noguera arasındaki o rutin ilişki, İbadethane'deki o bayağı seks buluşmaları beni şimdi çok daha fazla rahatsız ediyordu; tam olarak kıskanıyor değildim bana kalırsa, bizim aramızda, en azından onun açısından, hiçbir şey değişmemişken kıskançlığa kapılmak abes olurdu zira: Benim tek göz odamda geçirdiğimiz gece onun için basit bir hevesten yahut uykusuzluğa bulunan bir devadan öte bir şey değildi belli ki veya belki de ertesi gün neredeyse hiç hatırlamadığı ya da bilincinde bile olmadığı bir hezeyandı; kendi yalın ve etkili tabiriyle kimi günler kafası pek yerinde olmuyordu. Gelgelelim gençler –en azından ben öyleydim– yaşadıkları ve yaptıkları her bir şeyin emsalsiz olduğuna inanma ihtiyacı duyar ve –imkânsız dememek adına– akla gelmedik bir şeyin yaşanması yeterlidir hafızalarında onu allayıp pullamaları ve nahoş eklentileri silmeleri için ve Van Vechten galiz ve hayli nahoş bir eklentiydi. Son olaraksa Chicote'deki davranışını bütünüyle sevimsiz bulmuştum, bana bütünüyle ikna edici gelmemişti ve yan çizdiğini düşünmüştüm: Önce her şeyi yadsımıştı, ardından işi şakaya vurmuş, kendisini iftiraya uğramış biri olarak takdim etmişti, sonrasında tehditkâr ve kibirli bir tavır sergilemiş, devasa elini bana zarar verebileceğini göstererek omzuma yerleştirmiş ve bana "çocuk" ve "sümüklü" demişti. Darmstadt Hareketi'yle olan ilişkisine ve bağına gelince; –ki bu güncel bir şeydi– en ufak bir açıklama bile yapmamış, konuyu geçiştirmişti. Tüm bunlar birleşince ona zarar verme arzum gammazlama konusundaki isteksizliğimden ağır bastı.

Hâlâ Vidal gibi davranmaktan acizdim ama bildiklerimi doğudan takatsiz batıya kadar yaymaya, bana kim kulak verecekse ona anlatmaya hazırdım. Haberi ilk olarak Muriel'e vermeli, dolayısıyla da o öğleden sonra Profesör Rico'nun sorularını elimden geldiğince geçiştirmeliydim. Mumyalarla yediği öğle yemeğinden o kadar bık-

kın ve sıkkın bir şekilde döndü ki öncesinde olanları, benden Van Vechten'in neden orospu çocuğunun önde gideni olduğu ve işlediği suçlar konusunda detaylı bir rapor istediğini hatırlamıyordu bile.

Bana ilk söylediği, "Ne boktan yemekti" oldu. Gözlüğünü çıkardı ve öyle öfkeli bir şekilde, sanki menfur sofra arkadaşlarını *a posteriori* zehirlemek istermişçesine, soludu ki gözlüğün camları buğulandı. O kadar kızgındı ve sinirleri o kadar bozuktu ki orada artık her kim varsa öfkesini ondan çıkarmak üzere Velázquez Caddesi'ndeki eve uğramıştı. "O üçü piranalar gibi saldırdı bana; söylediklerime düpedüz itiraz etmekten ve geçmişteki birtakım hakaretamiz sözleri başıma kakmaktan başka bir şey yapmadılar. Demek istediğim benim onlara sarf etmiş olduğum hakaretamiz sözleri, bu ne cüret, bu ne öfke, *Macbeth*'teki, ama en korkunç yorumundaki, üç cadıya benziyorlardı veya giyotinin başındaki *tricoteuse*'lere.* Kimi akademik makalelerde kendilerini beceriksiz, yüzeysel, yavan, yeterli bilgiden yoksun ve anlayışsız olarak adlandırdığım, hatta birine aptal dediğim doğru. Öyle düpedüz söylemedim ama gayet anlaşılıyordu; adam sadece insanın ağzını hayranlıktan açık bırakabilecek ve önümde saygıyla eğilmeyi gerektirecek kusursuz bir çalışma sonrasında *Lazarillo* hakkında vardığım sonuçları eleştirmeye kalkmıştı. Tek dertleri bunu benim yanıma kâr bırakmamaktı. Aman, ufak çaplı çatışmalar hepsi, benim savlarım tartışma götürmez ne de olsa, sonra, cevap verecek olursa kendisini bir güzel haşlamayayım diye o lanet çenesini kapadı zaten. Elden ne gelir gözüme koyduğumu yapıyorsam ya da her nasıl deniyorsa işte. O yürüyen ölüler ucu yenmiş kırmızı bir kalemle sınav kâğıdı düzeltmekten başka bir halta yaramadıklarını en iyi kendileri biliyorlar. Érforstrafó." Bu kez dudaklarından dökülen yansıma sesler her zamankinden uzun ve çift aksanlıydı, belki de öfkesi sebep olmuştu buna. Ağzından ateş çıkan bir ejderha misali gözlük camlarına buğu salmaya devam etti, tastamam buğu kaplıydı şimdi iki cam da; inanılmaz bir el çabukluğuyla gözlük kılıfından bir bez çıkarıp sihirbazların devasa mendilleriyle yaptığı gibi tek bir bilek hareketiyle bezi açıverdi. "Destekçilerim beni Akademi'ye aday gösterdiklerinde Akademi'ye kabulüm için

* (Fr.) Örgü ören kadın. Özellikle Fransız İhtilali sırasında giyotin başında oturup idamları örgü örerek seyreden kadınlar için kullanılan bir tabir. (ç. n.)

oy vermeyeceklerini açıkça belirttiler bunlar. Fitneci insanlar olduklarından kişiliksiz ya da kalın kafalı kimi meslektaşlarını ikna etmelerinden korkuyorum esasen, ki bunların sayısı hiç de az değil. İntikam alabilecek olmaktan o kadar hoşnuttular ki. İşin en sinir yanıysa neredeyse ne yazdığımı, lafımı sakınmadığımı bile hatırlamıyor oluşum. Körü körüne adaletin kötü yanı budur işte; kimin kurban olduğunu fark etmezsiniz bile." Şimdi kendini büyük bir özen ve canlılıkla gözlük camlarını temizlemeye vermişti, o kadar nemle pırıl pırıl olacaklarına şüphe yoktu. Tabii bir hareketle gözlük mendilini kaldırdı (Herbert Lom'u anımsattı bana), bir sigara yaktı, bakışlarına anında bir dinginlik geldi ve buna neşe ile iyimserlik eklendi (öyle uzun süre kederli kalan insanlardan değildi, sıkılıveriyordu). "Belki de adaylığımı koymadan önce en iyisi nalları dikmelerini beklemektir. Balgamlarıyla savaştıkları düşünülürse eli kulağındadır hepsininki de. Birkaç kez boğulmanın eşiğine geldiler, ne de iğrençti bilemezsin doğrusu. Neredeyse ağzıma tek bir lokma bile koyamadım." Ve işte o zaman, aklından bu kötü anıları çıkarma amacıyla, birden kendisine bir dedikodu borçlu olduğumu hatırladı. "Bu arada Doktor'dan ne haberler getirdin bakalım genç Vera? Tam ben giderken senin şu bilgili ve hiddetli arkadaşın sana onun işlediği korkunç suçları anlatmak üzereydi."

"Hiç, Profesör. Anlatmaya değer bir şey değil. Vidal abartıyordu, hastane ve kongrelerle ilgili birtakım önemsiz şeylerden söz etti, o kadar. Doktorlar nasıldır bilirsin işte; hepsi birbirinden nefret eder." Bu doğru değildi ya da en azından ben böyle bir bilgiden yoksundum; ne münakaşaları ne de aralarındaki rekabete dair bir şey biliyordum. Ama, İspanya'daki tüm meslek gruplarında olduğu üzere böyle şeyler yaşanıyordu herhalde; burada, asırlar önce ortadan kalkan bir meslek olarak, baca temizleyicileri bile birbirlerinin gözünün yaşına bakmaz.

Rico kuşkuyla baktı bana. Gözlerini net bir şekilde görüyordum; pırıl pırıldı gözlük camları.

"Bana madik atma genç Vere. Kündeye getirmeye de kalkma. Bir sürü asma sakal, takma bıyık." O antika deyimlerine başvurmuştu yine, tek kelime anlamadım ama meselenin özünü kavradım. "Anlatmak istemiyorsan anlatma, tamam mı, ama arkadaşının hemşire kovalamaktan, sahte raporlardan veya haksız başarılardan bahsetmediğine eminim. Hatta etrafındaki erişkin kadın hastaları veya

çocuklarını getiren anneleri ellemekten bahsetmediğine de eminim. Doktor'un bu anlamda pisliğin teki olduğu bir bakışta anlaşılıyor zaten ve bunu hepimiz biliyoruz ama bu onu orospu çocuğunun önde gidenine dönüştürmüyor." Celia'yla aynı tabiri kullandı, gelgelelim onun dudaklarında biraz daha yumuşak tınladı; ne biri ne de öteki biliyordu bu anlamda ne denli haklı olduğunu. "Ülke onlarla doluydu eminim. İşin aslı dolu da: Yemeğimin içine eden şu üç fosile baksana." Ve yeniden, uzun bir süre, o müzelik akademisyenlere saydırdı.

Sonraki günlerde kafası hep bununla meşguldü; kumpaslar kuruyor, hakaretler yağdırıyordu. Ne ki Van Vechten'i unutmuyor, ara ara şansını yeniden deniyordu: "Bana leziz bir orospu hikâyesi borçlusun genç De Via, hem de *verbatim*," diyordu beni gördüğünde. "Bakalım sözünü tutmaya ne zaman lütfedeceksin. Tahammül edemediğim bir şey varsa o da bihaber bırakılmaktır. Yani *in albis*.* Sepette pamuğu olmamak. Söylemedi deme."

* (İng.) Karanlıkta kalmak, habersiz olmak. (ç. n.)

Keşke Muriel'de de aynı kötücül merak olsaydı; nihayet bir hafta sonra hırsı bir parça dinip de evde biraz daha zaman geçirmeye başladığında devasa bir hayal kırıklığı yaşadım. Bu, yani hırsının dinmesi ve evde zaman geçirmeye başlaması, kısmen arkadaşı Jack Palance sayesinde oldu; Muriel'in çarçabuk tasarladığı yahut başarısız olan veya geciken ya da bir şekilde unutulup giden eski projelerin arasından bulup çıkardığı yeni filminde başrol oyuncularından biri olmayı kabul etti; Muriel çabalarının meyvesini almakta zorluk çeken bir insandı ve kim bilir belki de çektiği film sayısı kadar bir türlü çekmeyi başaramadığı filmi vardı. Palance da öyle kariyerinin zirvesinde falan değildi, bilakis en berbat günlerini yaşıyordu kuşkusuz. Şimdi filmografisine bakacak olursanız 1981 senesiyle 1986 senesi arasında, '81 ve '86 da dahil olmak üzere, tek bir filmi bile olmadığını görürsünüz; bu dönemin dört senesinde yaptığı tek sanatsal faaliyet, sınırları Amerika'yı hiçbir zaman aşmayan, bir Amerikan televizyon programı sunmaktı. Dolayısıyla da İspanyol ya da başka bir ülke yapımı hayali bir prodüksiyonda yer alması belki de o kadar tuhaf değildi; ne de olsa altmışlı yıllarda, Jesús Franco'nun, Isadi-Isasmendi'nin ve bir avuç üçüncü sınıf İtalya'nın hizmetinde çalışırken herhangi bir münasebetsizlik yaşamamıştı (öte yandan o on yıl içinde Godard ve Brooks, Abel Gance ve Fleischer gibi yönetmenlerle çalışmıştı). Fakat Muriel'in ona olan hayranlığı o kadar büyüktü ki sırf projesine dahil olacağını söylemesi bile onu sakinleştirmeye ve umutlandırmaya yetmişti. Büyük Jack Palance'ın herhangi bir filmde rol alması mali destek bulacakları ya da başarılı olacakları anlamına gelmiyordu, hatta, bugün kulağa ne kadar utanç verici gelirse gelsin, daha çok tam tersi bir durum söz konusuydu. Gelgelelim Muriel onun ve belki bir de Palance'ın ilk iki uzun metrajlı filminde, aşağı yukarı 1950'lerde, birlikte çalıştığı ve başrolü paylaşmaya kendisini ikna etme sözü verdiği Richard Widmark'ın projesinde yer almasını iyiye yoruyordu. Filmin konu-

sundan bihaberdim, ki hâlâ da öyleyim; çekilmeye başlandı mı, onu bile bilmiyorum. Sadece Volodymyr Jack Palahniuk'un –Ukraynalı Palance'ın gerçek adı– altmışını doldurduğunu ve Widmark'ın altmış beş civarında olduğunu biliyorum.

Ayrıca Muriel'in daha neşeli olmasının iş kadını Cecilia Alemany'yle daha sık iletişim kurmasıyla bir ilgisi olduğu hissine kapıldım. Kendisiyle ilgilenmesini nasıl sağladığını ya da bunun ne tür bir ilgi olduğundan haberdar değilim, ne ki şimdi neredeyse hemen her gün telefonlaşıyorlardı ve Muriel onunla konuşmak için bir köşeye çekiliyor, ben de dahil olmak üzere evde her kim varsa söylediklerini duyamasın diye fısır fısır konuşuyordu. Üstelik onun erişilmezliğiyle ilgili şakalar yapmayı da bıraktı. Artık ondan yarı tanrıçaymış gibi söz etmiyor, "Nasıl da seçkin bir kadın; iş dünyasının yıldızı, onun yanında hepimiz birer mikrobuz" gibi cümleler kurmuyordu. Hayran olunan biriyle ilgili abartılı cümleler kurmayı ve şakalaşmayı bırakmak onun nihayet dünyaya ayak bastığına ve bize yakınlaştığına işarettir. Şimdi sakız paylaştıklarını, hatta hijyenden yoksun bir şekilde birinin ağzından çıkardığı sakızı diğerinin çiğnediğini düşünmeyi gözüm kesmiyordu fakat Muriel'in geç döndüğü ve benim henüz uyumadığım bir gece kendisinden buram buram, hani neredeyse insanı bayıltacak denli yoğun ve baş döndürücü bir parfüm kokusu geldiğini fark ettim ve Muriel parfüm sıkmamıştı. Emin olduğum bir şey vardıysa o da mağaza sahibesinin Muriel'e artık "iyi yürekli insan" diye hitap etmediği, üzerinden epey bir vakit geçen ilk görüşmelerinde Muriel'in gururunun incinmesine ve eğlenmesine sebep olan o ifadeyi artık kullanmadığıydı.

Ertesi sabah sanıyorum keyfi o kadar yerindeydi ki beni odasına çağırdı, bir başparmağı koltukaltındaydı, diğer elindeyse Sherlock Holmes ya da daha çok, ara ara kendisininkine benzer bir bıyık bırakan, Walter Pidgeon misali bir tavırla bana doğru yönelttiği piposu vardı ve bana, "Genç De Vere, şimdi işler yoluna girdiğine ve bu yeni proje devam edecekmiş gibi göründüğüne göre sana söylediklerimi unut. Şayet başka bir yerle anlaşmadıysan ve burada kalmayı tercih ediyorsan benim için yapabileceğin faydalı işler bulabilirim sanıyorum. Mesela ilk etapta, tamamladığımız zaman, senaryoyu tercüme etmek gerekecek" dedi. Ardından da zararını telafi eden birinin vaktinden önce duyduğu bir gururla, "Towers ve diğerleri yakında görecek" diye ekledi.

Fikir değiştirmesine, benden bir şey ve hemen ardından tam tersi başka bir şey istemesine alışmıştım artık. Ruh halinin sık değişmesine de öyle. Böylelikle belki de o günün Van Vechten'e olan tutumunda herhangi bir değişiklik olup olmadığını görmek için iyi bir gün olabileceğini düşündüm.

"Çok teşekkürler Eduardo. Bana güvendiğiniz için teşekkür ederim. Sizin için çalışmak bir zevk, bunu biliyorsunuz, gerçi ara ara size pek bir faydam dokunmadığı hissine kapılmıyor da değilim. Düşünmem için bana biraz zaman verirseniz minnettar olurum. Eylül ayında yeni bir döneme başlama fikrine kendimi alıştırmıştım."

O atmosfer, daha önce de dediğim gibi, beni rahatsız etmeye, hatta yer yer zehirlemeye başlamıştı. Beatriz nispeten eskisi gibi dışarı çıkıyor ve kendi işleriyle ilgileniyordu artık ama o müzikten yoksun ısrarcı tik takları da geri dönmüştü ve bana hiç olmadığı kadar kaygı verici geliyordu; sanki hiç gelmeyen ya da kendi sisinin içinde ancak kendisinin seçebildiği bir sona doğru ağır mı ağır bir şekilde geri sayıyordu. Onu orada oturmuş, dalgın dalgın piyanonun tuşlarına bakar, bilinçsizce siyah ve beyaz tuşları sayar, zamanın geçtiğini anlar ve içini tek bir akort ya da melodiyle doldurmadığı metronomun çalmasına meydan verirken hayal ediyordum; genellikle durağan ve mükerrer düşünceler eşlik eder içi doldurulmayan zamana: "Henüz değil, henüz değil, henüz değil, henüz vakit gelmedi" gibi mesela. Ve her zamankinden de keyifsiz geliyordu bana: Her ne kadar Muriel ve o neredeyse tek kelime konuşmasalar da Muriel'in ani neşesini fark ediyor olmalıydı, kim bilir belki uzaktan bile buram buram yayılan o parfümün kokusunu da almıştı. Bildiğim kadarıyla artık ne gece baskınları yapıyor ne de kapısının önünde nöbet tutuyordu; sanki nihayet bütün umudunu yitirmiş gibiydi. Bana gelince; birbirimize önceki gibi saygı ve sevgiyle yaklaşsak, sanki aramızda mahrem bir şeyler geçmemiş gibi davransak da kendimi suçlu hissediyordum, huzursuzdum ve yüzüm kızarıyordu, bu günahımın unutulup gitmesi için aradan çekilmek istiyordum: Alçaklık ettiğimi düşünmekten kendimi alamıyordum, Muriel'e yani. Öte yandan bize de güvenmiyordum, günün birinde Beatriz'in ya da benim aynı şeyi yeniden denemeye kalkacağımızdan korkuyordum. Bir kez olan tekrar olabilir; bunu herkes bilir. Öncüllerin önemi olmadığınınsa daha az insan farkındadır sanki: Hiçbir zaman yaşanmamış olan da aynı şekilde vuku bulabilir.

"Sen bilirsin" dedi. "Hiçbir şeye mecbur değilsin. Nasıl ayrılmak için acele etmemeni söylediysem kalıp kalmayacağına karar vermek için de acele etmene gerek yok. Kararını verdiğinde bana söylersin. Ben teklifimi yaptım ve geri alacak da değilim. Beni haberdar edersin."

Konuşan gözüne baktım ve orada bir sevgi ifadesi gördüm. Ardından susan gözüne baktım, daha önce pek çok kez olduğu gibi, göz bandında parmaklarımı tıngırdatma arzusu duydum; öte yandan o sevginin cezbediciliğini de hissettim. Gittiğim zaman onu çok özleyecektim; bundan emindim.

"Müsaade ederseniz sizi haberdar etmek istediğim bir şey var Eduardo. Gerisi çok önemli değil ama sizin bana verdiğiniz görev ve sorumlulukları yarıda bırakmak istemem. Doktor'la ilgili görevi feshettiğinizi biliyorum –sanırım bu iddialı kelimeyi sözlerime ciddi bir hava katmak için seçmiştim– ama kısa bir süre önce öğrendiklerimi bilmeniz gerek. Sahip olduğunuz bilgilerle, korkularınızla o kadar örtüşüyor ki anlatmamazlık edemem..."

Muriel pipo tutan elini kaldırdı ve sözümü kesti, otoriter, menedici bir hareketti. Piponun haznesini bana doğrulttu, közü görebiliyordum: Sanki bana kırmızı ışık yakmış gibiydi.

"Orada dur bakalım genç De Vere. Sana başka ne dedim? Şayet istediğin buysa kendi hesabına araştırmalarını sürdürmene engel olamayacağımı söyledim. Sana şüphelerimden bahsetmekle, bu konuda gözünü açmakla hata ettim, zayıflık gösterdim, sonrasında bunu geri almanın bir yolu yok tabii. Ama araştırmaya devam ettiğin takdirde gelip de bana anlatmaman, hiç kimseye anlatmaman konusunda da seni uyardım. Doktor sana birtakım şeyler itiraf ettiyse ya da sen birtakım çıkarımlarda bulunduysan bunları kendine sakla. Hatta, çok şey istemek olacak ama, bu sırrı mezara götür. Her halükârda bana bir şey söyleme. Artık bunları öğrenecek durumda değilim. Bilmek istemiyorum."

Ben ayakta duruyordum, oturmamı söylememişti. Gerçi söylemesine de gerek yoktu, kendimi evimde gibi hissediyordum. Fakat belli ki beni sadece işime devam edebileceğimi söylemek için çağırmıştı, herhangi bir şey hakkında konuşmak ya da tartışmak için değil. Diretme cüretini gösterdim; olumsuz bir yanıt aldığında, en azından bir defalığına, insan hep ısrar eder. Hemen hepimizin paylaştığı sefil bir alışkanlık işte.

"Ama zamanında bilmek istediniz, beni buna dahil edecek kadar çok istediniz hem de. Kuşku sizi yiyip bitiriyordu ve size önerdiğimin aksine bu durumu görmezden gelmekten de acizdiniz. Bana, 'Hıh, bu yalan' veya 'Ay, bu doğru olmalı' dememe olanak sağlayacak, bana kılavuzluk edecek bir ipucu bulmam gerek' dediğinizi, kendinize bir yön bulmanız gerektiğini söylediğinizi hatırlıyorum. Kulağınıza gelen suçlamalar sizin için o kadar umut kırıcı, moral bozucu ve saçmaydı ki. 'Ciddi' değil ama 'çok daha yakışıksız' ve 'menfur' olduğunu söylediniz. Görünen o ki Eduardo, bu söylediklerinizin hepsi birden doğru ama aynı zamanda ciddi bir mesele de. Üstelik sadece geçmişte kalmış bir durum da söz konusu değil, muhtemelen bugün de dönen birtakım karanlık işler var. Size gidebileceğiniz o yönü çizebiliyorken şu anda bunları kulak ardı edemezsiniz."

Muriel ayağa kalkıp yanıma geldi. O gece nihayet karısına kapıyı açtıktan, beyaz pijaması ve koyu renk sabahlığıyla kapı eşiğinde belirdikten sonra yaptığı gibi sert bir hareketle kollarını kavuşturdu. Bana, Beatris'e, üzerinde geceliği olan o zavallı kadına baktığına benzer bir şekilde baktı. Mavi gözündeki sevgi bir anda kaybolmuştu; şimdi yerini rahatsızlık, hafif hafif beliren bir öfke ve hatta bir parça küçümseme, kendi arzusunu dayatmaya çalışan herhangi birine yöneltilen küçümseme almıştı. Konuşmayı başaramayacağımı fark ettim.

"Elbette edebilirim, neden edemeyecek mişim ki? Bir noktada seni buna dahil etmişsem ne olmuş yani? Fikrimi değiştirdim, sana bunu söyledim zaten. Doktor'a çok şey borçluyum, hem şimdi Beatriz'in hayatını bir kez daha kurtardı. Kendisiyle hayat boyu arkadaştık ve şimdi bu arkadaşlığı kaybetmek istemiyorum, gözümdeki itibarının daha fazla zedelenmesini de istemiyorum; kulağıma gelenlerle yeterince zedelendi zaten. Keşke böyle olmasaydı. Hâlâ görmezden gelebilirim, aynen senin önerdiğin gibi kulak ardı edebilirim. Ne birinin beni yönlendirmesine ne de bir ipucuna ihtiyacım var çünkü sana verdiğim görevi geri çektiğimde 'Hıh, bu yalan veya öyle olmalı' demeye karar verdim bile. Hayatta çok fazla insan ya bizden uzaklaşıyor ya da ölüp gidiyor zaten, dolayısıyla kalanları da uğurlamak gibi bir durum söz konusu değil. Geçmişte alçakça bir davranışta bulunmuşsa, birinin iyi niyetini kötüye kullanmışsa ne olmuş yani? Burada, çok uzun süren diktatörlük

döneminde, hemen herkes yaptı böyle şeyleri. Yaptıysa da yaptı, ne olacak yani? Buranın kirli, çok kirli bir ülke olduğunu kabullenmek gerek. Onlarca yıl birlikte yaşadık, başka çaremiz de yoktu zaten ve birbirimizi tanımak mecburiyetinde kaldık. Pislik yapan pek çok insan başka başka durumlarda gayet iyi davrandı. Zaman pek çok şeye gebe; durmaksızın kötülük etmek zor, durmaksızın iyilik etmenin zor olduğu gibi tıpkı. Hayatta kötülük etmemiş tek bir insan yoktur (politik bir şeyden söz etmiyorum, şahsi anlamda demek istiyorum), hayatta büyük bir iyilik etmemiş tek bir insan da yoktur. Kırk sene önce böyle değildi, ya hep ya hiç gibi bir durum söz konusuydu. Ama şimdi 1980 senesindeyiz ve o kırk sene her şeyi düşündüğümüzden çok daha fazla bulandırdı; artık mümkün değil o uzak geçmişe dönmek. Kimilerinin düşündüğünün aksine zaman durmadı o yıllarda, bilakis, Franco yanlıları ne kadar durdurmak istediyse de işlemeye, akmaya devam etti. 1940 senesinde piçin biri olan muhtemelen hep piçin biri olarak kalmıştır, ne ki buna başka şeyler ekleme ve başka biri daha olma fırsatı da bulmuştur. İntikam arzusu diner, kötülük yorar, nefret sıkar; bir tek fanatikler için böyle değildir bu, ama yine de... Ara vermek gerekir. İnsanlar barlara gider, orada sohbet eder, şakalaşır, gülüşürler ve o kahkahaların arasında kimse kendisini kötü biri olarak görmez, olduğunu da düşünmez; burada sık yapılan art niyetli şakalar da olsa bunlar, böyledir bu. Kimse sadece tek bir şey yahut yekpâre değildir: Mesela Franco bile senin benim gibi sinemaya düşkün biriydi; eminim karakterlerin değişik evrelerini hayranlıkla, merakla ve mutlak bir naiflikle izliyordu. Film esnasında ne herhangi bir şey planlıyor ne de herhangi bir karar alıyordu muhtemelen; belki doksan dakika boyunca kendini tamamen filme kaptırıyor ve normal bir insan hayatı sürüyordu. Gerçekten kötü birine dair bir örnek bu. Doktor'a gelince; onu sadece normal hayatı içinde gördüm; sadece bu yanını biliyorum. Çocuklarımı iyileştirdiğine, Beatriz'i kurtardığına ve bana özenle davrandığına tanıklık ettim. Kahkahalarına, iyi vakit geçirme arzusuna, neşesine tanıklık ettim. Dolayısıyla onlarca yıl önce benim tanık olmadığım ne yaptığıyla ya da ne yapmadığıyla ilgilenmiyorum. Benim için hep bundan daha fazlasıydı o ve hâlâ da öyle Juan. Diyecek başka bir şeyim yok."

Bana nasihat vermeyi ya da beni paylamayı bitirmişçesine kollarını iki yana sarkıtıp geriye doğru birkaç adım attı. Bildiklerimi

zorla dayatamazdım ona. Yani, dayatabilirdim tabii, o kör olası hızla çabucak üç dört cümle söylemem yeterliydi bunun için: "Doktor pek çok kadını istismar etti ve kocalarına ya da babalarına şantaj yaptı, isteklerini yerine getirmedikleri takdirde onları hapse ya da ölüme göndermekle tehdit etti." Duymamak elde değildir ve işitsel lekeler, hepsi yıkanabilen cinsel lekelerin aksine temizlenmez, çıkmaz. Bu durum beni o kadar cesaretlendiriyordu ki saniyenin onda biri kadar bir süre için akla hayale sığmaz bir şey deme eğilimi duydum: "Doktor'un bir süredir Beatriz'i s*ktiğini biliyor musunuz?" (Bir kez daha bu nezaketten yoksun fiili kullanıverecektim işte.) Elbette benim yaptığım da aynısıydı, gelgelelim bizimki tek sefere mahsus bir şeydi ve hem kim bilir Muriel'in umurunda bile değildi belki: Ne benim ne Van Vechten'in ne Arranz'ın ne de kim bilir başka kimin, hatta belki Madrid dışından birilerinin Beatriz'le yatmasını umursuyordu; hiçbir zaman öğrenemeyeceğim bunu. Ve verdiğim bilgiyi güçlendirmek adına bir başka hızlı cümle daha kaçırabilirdim ağzımdan: "Bildiğim kadarıyla Pinochet yanlılarıyla bir bağı olan aşırı Katolik bir yerde buluşuyorlar." Ama insan böyle çocukça şeyler söylemiyor işte, yirmi üç yaşındayken bile hem de. Hayran olduğu, fazlasıyla sevip saydığı, ayrıca kendisine anlatmayı yasaklayan ve bilmek istemediği konusunda direten, geçici merakından feragat etmeyi aklına koyan birine söylemiyor bunları. Dolayısıyla ağzımdan arka arkaya iki soru çıktı ve verdiği cevaplardan onların da çocukça olduklarını anladım:

"Peki ya adalet Eduardo? Peki ya olup bitenler, yaşananlar?" Muhtemelen bir seferinde bu ifadeyi kullanarak anlattığı şeyleri çoktan unutmuştu.

"Adalet?" diye tekrarladı şimşek gibi. "Adalet diye bir şey yok. Ya da ancak istisna olarak var: Görünüşü kurtarmak adına verilen bir iki ceza; o da bireysel suçlarda yalnızca. Başına gelenler için şanssızlık işte. Toplu suçlarda yok, ulusal suçlarda yok, burada hiçbir zaman var olmadı, var olmuş gibi bile yapılmadı. Adalet her zaman ürker bu suçların büyüklüğünden, ezilir bollukları altında, geri çekilir miktarları karşısında. Tüm bunlar durdurur ve korkutur adaleti ve bir diktatörlüğün ya da bir savaşın, hatta boktan köyün birinde yaşanan basit bir lincin ardından adalete başvurmak naifliktir; bu işte her zaman çok fazla insanın payı vardır. Sence kaç kişi suç işledi ya da Almanya'da işlenenlere suç ortaklığı yaptı, kaç

kişi ceza aldı sence? Yargılanan ve mahkûm edilenlerden bahsetmiyorum, ki onların sayısı daha bile az, çok daha kolay ve olası bir şeyi kastediyorum: Kaç kişi toplum ya da bir birey tarafından cezalandırıldı? Kaç kişi, öğrendiklerin nedeniyle benden Doktor'a yapmamı istediğin gibi, ötekileştirildi ve dışlandı, kaç kişi tecrit edildi? Pek az kişi. Cüzi miktarda insan. İtalya'da, Macaristan'da, Hırvatistan'da, Polonya'da, Fransa'da, her yerde böyle bu. Bütün bir ülkeyi adaletin karşısına çıkaramazsın, yarısını, hatta bir kısmını bile çıkaramazsın. (Yani, diktatörlükte çıkarırsın evet, elbette ama kim bunu tekrar yaşamak istiyor ki?) Ve diyelim ki bunu burada yapabiliyoruz, dava açmanın ne faydası olur ki? Mümkün olmadığı gibi münasip de değil ve bunda hemen hepimiz hemfikiriz, peki halkın çoğuyla selamı sabahı kessek ne olacak? Aforoz edilen ve toplum dışına itilen biz aptal adalet avcıları olacağız, buna şüphen olmasın. Kimse dengini kınamaz, kimse kendisine benzeyen birini suçlamaz." Muriel sustu ve kanepeye oturdu ama henüz ona ayak uydurmaya cesaret edemedim. Bakışlarını bir an Casanova'nın kardeşinin tablosuna yöneltti, hiç sıkılmıyordu o resme bakmaktan. Sonra gözünü yeniden bana dikip konuşmasını sürdürdü: "Bak genç De Vere: Tüm İspanya ama büyük ama küçük orospu çocuklarıyla, zulmeden, yağmalayan, bu şekilde refaha eren, başkalarını istismar eden ve en iyi ihtimalleyse bu yapılanlara uyum sağlayan insanlarla dolu. Ve sen benden belki bir seferinde bunlardan herhangi birini yapmıştır diye bir arkadaşımdan olmamı mı istiyorsun? Hadi ama. Evet, seni buna ben bulaştırdım ve birtakım kuşkularım vardı, doğru: Başka zamanların, bir zamanlar olduğum kişinin kalıntıları; doğruluğun ve dürüstlüğün kalıntıları. Ama açıkçası burada işlerin nasıl yürüdüğüne bakınca, sırf kişisel adalet sağlayacağım diye kendisine zarar veren tek enayi ben olmak niyetinde değilim." Sanki yapmaya heveslendiğim şeyi sezmişçesine parmaklarını göz bandında tıngırdattı (yetinmek durumunda olduğum o hoş ses), ve hafif bir tebessüm ve beklenmedik bir hafiflikle sözlerini tamamladı: "Öyle bir şey de yok Juan, tarafsız ve kişisel adalet de yok."

Beni rahatsız eden bu iki şey, o inkâr ve ses tonundaki hafiflik oldu; bir de babacan tavrı. Babacanlığı kabul edilebilir bulmadığımdan değil, tam tersine, Muriel'in bana karşı babacan davranması normaldi, benden çok daha büyük, bilgili ve yetkiliydi, ayrıca ortada bir de benim ona beslediğim o kayıtsız şartsız sevgi vardı. Gerçi bu bir parça azalmıştı belki, hiçbir coşkun duygunun daimi münasebete ve yakınlığa, birinin özel hayatındaki davranışlarının tanığı olmaya direnemediği bilinen bir şeydir, ki fazlasıyla önemsiz olduklarından ve başka pek çok hikâyeye benzediklerinden hemen hiç anlatılmayan hikâyelerdir özel hayatımızdakiler, öyle ki en tutkulu hikâye anlatıcıları bile genellikle küçümser ve neredeyse hiç ilgi göstermez bunlara. Oysa ben ilgi göstermiştim bu evde yaşananlara, belki gereğinden fazla ilgi göstermiştim hatta. Ve belki de bu yüzden rahatsız olmuştum.

"Ah öyle mi Bay Eduardo?" Her ne kadar isteksizce ama çabucak bu kullanımı bırakmış olsam da arada sırada hâlâ, elimde olmadan "Bay" diye hitap ediyordum ona fakat bu kez kasti olarak eklemiştim bu sözcüğü. "O da yok demek? Ve bunu siz söylüyorsunuz, öyle mi?"

Sesimdeki alayı fark etti, tabii bunu böyle tanımlamak mümkünse, zira ona olan saygımı hiçbir zaman yitirmedim.

"Neden ben söyleyemez mişim? Ne demek istiyorsun genç De Vere?" Gücenmemiş, sadece hafif meraklanmıştı.

"Bakın Bay Eduardo, yani Eduardo. Beatriz'e karşı buna çok benzer bir tutum içinde olduğunuzu, demek istediğim kişisel adaletinizi uyguladığınızı, görebilecek kadar uzun zamandır buradayım. Daha doğrusu ceza diyelim; kişisel bir ceza. Bana yıllar önce yaptığı bir şey yüzünden bir arkadaşınızı kaybetmeye, hatta onunla daha az görüşmeye veya ona karşı olan tutumunuzu değiştirmeye bile hazır olmadığınızı söylüyorsunuz, dahası şu anda beni dinlemek bile istemiyorsunuz. Fakat buna karşın yıllardır, sanıyorum yıllardır,

karınıza kim bilir neyin bedelini ödetiyorsunuz. Temelde, size salt meraktan, hiçbir art niyet gütmeden sorduğum sorulara cevaben bana ara ara hatırlattığınız gibi, bunun beni ilgilendirmediğini biliyorum. Ama nahoş sahnelere ve sert sözlere tanıklık etmek durumunda kalıyorsam o zaman beni de ilgilendiriyor demektir, öyle değil mi? İnsan önüne konan şeylere kayıtsız değildir, bana kalırsa olmamalıdır da ve siz ne sakınıyor ne de bunu gizliyorsunuz. Cüretkârlığımı bağışlayın ama epey bir şey duydum, yani, size pek de yakışmayan şeyler. Beatriz'e söylediğiniz birtakım şeyler. Doğrusu bunu kendinize saklıyor da değilsiniz hani."

İfadesi sertleşti. Ne ki bu sertliğin hedefi ben değildim henüz, belki geçmişte yaşananlar, karısına karşı tavır almasına ve onu hayatından silmesine sebep olanlardı. Duygularını bütünüyle kaybetmesine değilse de (hâlâ bir şeylerin közü kaldığı aşikârdı zira veya bundan çok daha fazlası vardı) onu evlilik hayatından çıkarmasına sebep olanlar.

"Dikkatli ve hafızası kuvvetli biri olmakla böbürleniyorsun Juan ama söylediklerimin önemli bir bölümünü gözden kaçırıyorsun. Sana *tarafsız* ve kişisel bir adalet de olmadığını söyledim" dedi ve aslında es geçmiş olduğum ilk sıfatı özellikle vurguladı. "Doktor'un yapmış olabilecekleriyle Beatriz'in yaptığı şey arasında temel bir fark var; Doktor'unkiler kat kat fazla eleştirilebilir, sistematik ve adice olsa da, tekrar tekrar yapıldıysa da, başka bir boyutta da olsa, nasıl tanımlarsan tanımla işte, fark etmez. Zamanında bir ihanetten, bana karşı bir ihanetten söz edip etmediğimi sordun ve sana onunla ilgili haberlerin benimle bir ilgisi olmadığını, ne beni ne de arkadaşlığımızı doğrudan ilgilendirdiğini yahut etkilediğini söyledim." Aklımdan bunu ihanet olarak görmez miydin acaba diye geçirdim ve düşüncelerimde senli benli hitap ettim ona, Darmstadt'ta bir ağacın tepesine çıkıp da gördüklerimi ve yine sana anlatmama müsaade etmediklerini bir ihanet olarak görmez miydin acaba, gerçi bunu anlatmak istemiyorum o ayrı, hayır, bu olmaz. "Doktor her ne yaptıysa hiçbir surette *bana* yapmadı. Buna karşın Beatriz yaptı. *Bana* yaptı yaptıklarını, hayatımın gidişatını değiştirdi, belirledi ve hayatımı mahvetti, ayrıca başka birinin daha hayatını mahvetti. Jorge'ye yöneltilen suçlar nahoştu. Çok çirkindi. Ve şüpheye düştüm. Ama şimdi net bir şekilde görüyorum ki (çevreme bakarsam daha bile net bir şekilde görüyorum hem de) insanların onlarca yıl

boyunca orada yaptığı binlerce iğrenç şeye kafa yormam için bir sebep yok. Yani burada" diyerek düzeltti ifadesini. "Önlem almamı gerektirecek bir durum yok, hele de kendimi borçlu hissettiğim birine karşı, üstelik bu borç yakın bir zamanda katlanmışken." Belki de alacaklı hissedeceksin de haberin yok işte, diye geçirdim aklımdan, veya belki de hissetmeyeceksin, belki umurunda bile değil. "Ben yargıç değilim, işin aslı, Franco öldüğünden bu yana her gün teyit ettiğimiz üzere, kimse değil. Meslekleri bu olanlar bile. Herkes kendilerine veya yakınlarına ya da atalarına yapılanlardan dolayı öfkeli, herkes bu yüzden acı çekiyor ne ki bu yüzden acı çekiyorlar ve öfkeliler işte, 'genel mahiyette' olanlardan dolayı değil. Bu 'genel' olanla mücadele orantısız ve gülünç bir uğraş olurdu; hiçbir dönemde, hiçbir ülkede böyle bir şeye girişilmedi. Hayatta kendilerine bir görev bulmak için can atan işsiz güçsüzlerin veya fanatiklerin, bencil insanların girişeceği türden bir uğraş. Kendimizi kandırmayalım; herkes kendi derdinde işte; herkes kendi intikamının ya da kendi yaşadıklarının telafisinin peşinde, herkesin kini kendine ve kimsenin diğerlerine ayıracak ne hali ne de vakti var, tabii kendi dertleri ve kendi davasıyla örtüşmüyorsa. Gelgelelim o stratejik ittifaklarda da insan yine kendisini düşünüyor, içten içe herkes kendi zararını karşılamaya çalışıyor, sadece kendi davası başarıya ulaşsın istiyor. Sadece sayılı gözü pek insan başkalarının başına gelenler sebebiyle, *per se** yanlış olduğunu düşündükleri şeyler sebebiyle savcı ya da yargıç rolüne soyunuyor." Muriel'e göre Vidal onlardan biri, diye düşündüm çabucak, gelgelelim ben bunu gözü peklik olarak değil normal olarak görüyorum. Hemen ardından anımsadıklarımla kendi kendimi düzelttim: Ah, ama hayır, Vidal da bütünüyle tarafsız yahut çıkar gütmüyor sayılmaz; Carmen Teyze söz konusu, ikisi de, Van Vechten de Arranz da zorla sahip oldu ona, kim bilir belki de Muriel haklıdır. "Ayrıca kendi hırsları var ve kendilerine çok büyük önem atfediyorlar. Megaloman kişilik yapısının bir özelliği bize giren çıkan bir şey olmadığı halde bu dokunulmazlığa tahammül edememe hali. Adalet avcıları boyunlarına bir madalya asıp ayna karşısına geçiyor ve, 'Ben namusluyum, ben amansızım, beni etkilesin etkilemesin, tek bir haksızlığın bile olmasına izin vermeyeceğim' diyorlar." Vidal'in

* (Lat.) Bizatihi. (ç. n.)

böyle biri olduğunu düşünmüyordum hiçbir surette; hiçbir şahsi mesele yaşamadığı Katalan ressama ve çirkin ve kel filozofa da aynı şekilde öfke duyuyordu o; biriyle baş başayken susmamayı seçmişti sadece, ne adalet dağıtmak ne birini mahkemeye sürüklemek ne de umumi olarak ifşa etmek gibi bir gayesi vardı: Bir şeyler atıştırırken veya hastanede yapılan sohbetler, tecrübesiz bir arkadaşa verilen tavsiye ve nasihatler, bira içerken yapılan dedikodular, hepsi bundan ibaretti. Yine de uzatmadım. Ailesi zarar görmüştü. Geri dönülemez bir şekilde değildi gerçi; babası nihayetinde zengin bir adam olmuştu ama tabii ki servetini yurt dışında edinmişti. Ama belki bu birinci etmen Vidal'in garezinin gayri şahsi olması ve herkesi kapsaması için yeterliydi. "Dikkatini çekerim ben de bu konuda şeytana uydum, yani bu tutumu anlamıyor değilim. İnsan 'nesnel' öfke krizlerine giriyor; ne kadar gençse o kadar çok giriyor hem de. Bu yüzden gençliğe özgü bir feveran anında... eski benin, bir zamanlar olduğum kişinin baskın geldiği bir anda diyelim... istedim senden istediklerimi. Ama artık genç değilim işte; geçici o kalıntılar, izler ve her geçen gün daha da yok oluyorlar... Dolayısıyla insan sonra yeniden düşünüp tartıyor ve, 'Bundan bana ne? Bana bir şey mi yaptı? Hayır. Doktor bana hiçbir şey yapmadı' diyor."

Muriel konuşmasının, cevabının ya da savunmasının amacını unutmuştu. Bu gitgide daha sık yaşanır oluyordu. Yaşına yorulacak bir durum değildi, en fazla ellilerindeydi. İlk tanıştığımız günden bu yana bazen uzun uzun, bazense derdini sert ve kaba, kısa ve öz bir şekilde dile getiriyordu. Ne ki tüm bu özellikler daha bir keskinleşmişti; uzun uzun konuştuğunda susmak bilmiyor, kısa konuştuğundaysa hani neredeyse kestirip atıyordu. Şimdi bir parça kafası karışmış gibi, sanki kendisine, "Hangi akla hizmet bunları konuşuyoruz ki?" diye soruyormuşçasına sustu. Bunu onu istediğim yere yönlendirebilmek için bir fırsat olarak gördüm:

"Ama Beatriz yaptı" dedim. "Beatriz size bağışlanamaz bir şey yaptı." Anında gözü parladı, ok gibi bir bakış attı bana, henüz çok keskin değildi yine de. "Bakın Eduardo. Siz Barselona'dayken hiç olmadığı kadar çok konuştuk, ben ve o yani; bana düşen buydu zira, ona bakmak, arkadaşlık etmek, onu korumak üzere kalmıştım burada." Ağzından kaçırma, diye geçirdim aklımdan, neleri afişe ettiğine dikkat et, kendini ele verme: Muriel yığınla film izledi ne de olsa. "Bu eve geldiğimden beri... Yani, ona karşı olan sevginizin

geçmişe dönük olduğunu görüyorum, bunu başka türlü nasıl ifade edeceğimi bilemiyorum. Hani sanki eski zamanların hatrına. O bunları çok güzel günler olarak hatırlıyor, dahası zihnen o günleri yaşıyor, o günlere tutunuyor, bunu siz de biliyorsunuz. Wellington günü kendini öldürmüş olma ihtimaline karşılık telaşınızı, yaşadığınız paniği gördüm. Ama aynı zamanda ona tahammül edemediğinizi de görüyorum. Ona hemen her zaman kötü, çok kötü davranıyorsunuz. Belki boşuna değildir, bir sebebi vardır. Ama ben o sebebin ne olduğunu bilmiyorum ve tanık olduklarım pek de hoş şeyler değil."

Muriel'in bakışı yumuşadı; şimdi sadece alaycı bir ifadesi vardı. İki hızlı hareketle gömleğinin kollarını biraz daha yukarı sıyırdı, güneş yükseliyordu ve hava iyiden iyiye ısınmaya başlamıştı.

"Peki madem o kadar konuştunuz sana sebebini söylemedi mi? Hanımefendi naif çocuğa dert mi yanıyor? Ah zavallıcık, zavallı kurban."

"Hayır. Bana anlatmaya utandığını söyledi; o kadar gülünç bir şeymiş ki bana anlatmaya utanıyormuş. Sizin anlatmanız daha iyi olurmuş, o zaman aşırı tepki verdiğinizi görürmüşüm. Tek öğrenebildiğim sizin çok içerlediğiniz bir yalan söylediği. Saçma sapan, çocukça bir şeymiş. Bunlar onun kelimeleri. Size itiraf ettiğinde böylesi fazla, hakikaten abartılı tepki vereceğiniz aklının ucundan bile geçmemiş."

"Evet, tabii. Sen de ona inandın, öyle mi?"

"Ortada inanabileceğim bir şey yok ki, hâlâ hiçbir şey bilmiyorum. Ama sizin Doktor meselesine olan yaklaşımınızın aksine ben tanık olduklarımın ardında yatanları bilmek isterdim. Merak etmeyin, Doktor'un yaptıklarının sizi ilgilendirmediğini net bir şekilde anladım; bir şey yaptıysa bile siz buna tanık olmadınız, ne demeye sizi ilgilendirecek ki dolayısıyla? Korkmayın, ısrar etmeyeceğim. Ama sessizliğimin karşılığında olanları bana anlatsanız? İlk günden beri ketumluğunuza saygıda kusur etmedim. Pek az soru sordum, haksız mıyım? Ama her türlü ketumluğun bir sınırı vardır, her türlü saygının da keza. Bu kadar açık konuştuğum için bağışlayın ama Beatriz size ne yaptı?"

Muriel hemen cevap vermedi. Söylediklerimi düşünüyordu, en azından o an bana öyle geldi. Sonra saatine baktı, daha önce pek çok kez yaptığı gibi ve sanki o sabah, diğer işlerinin yanında, bana vakit ayırıp ayıramayacağını hesaplıyormuşçasına parmağıyla camına hafifçe vurdu. Gözü yine değişti: Yeniden sevgiyle baktı bana ya da anlayışla ve sabırla ve belki bir parça da merakla. İsteğime kulak verdiği ve kabul ettiği, merakımı anlayışla karşıladığı ve beni ayıplamadığı sonucunu çıkardım. Belki de beni fazlasıyla karanlıkta bırakmış olduğunun farkına varmıştı. Biri bir başkasını evine getirir ve bunu yaparak onu hayatına tanıklık etmeye mecbur kılar. Şayet bunun karşılığında, hizmetinde çalışması için ona para veriyorsa hiçbir şey hakkında herhangi bir açıklama yapmak mecburiyetinde değildir elbette, ne ki çalışanın sessiz yargılarda bulunması ve sorular sorması kaçınılmazdır; istediği kadar az gelip gitsin, istediği kadar ehemmiyetsiz ve görünmez biri olsun tüm çalışanlar için geçerlidir bu. Ben onun dünyasına dahil olmuş, o dünyada kendime bir yer edinmiştim; ne ölçüde olduğunu bilmiyordu ve hiçbir zaman da bilmeyeceğini umuyordum. Ne var ki onun için casusluk ve gözcülük yaptığımı, karısının hayatını kurtardığımı biliyordu; üstelik düşündüğü kadar tesadüfi bir şey de değildi bu, bir iki akşam, daha doğrusu pek çok akşam, gizli gizli peşine düşmek gibi kötü bir alışkanlığım olduğundan bihaberdi ama bunu artık yapmıyordum. Belki de Muriel sessiz yargılarımı, hiç dile getirmediğim sorularımı bir an olsun aklından çıkarmamıştı. Şimdi hem yargıda bulunduğum hem de sorularım olduğu doğrulanmıştı ve belki bunlara bütünüyle kayıtsız değildi, belki biraz olsun umurundaydı aklımdakiler ve bunları değiştirmek amacıyla olanları kendi gözünden anlatması onun için daha uygundu. Vakit artık sert bir şekilde, "Şunu açıklığa kavuşturalım: Seni ilgilendirmeyen meselelere burnunu sokasın diye çalışmıyorsun yanımda" deme vakti değildi. O dönem geride kalmıştı, hatta Muriel hoşnutsuzluğumu

öğreninceye değin, az öncesine değin farkına bile varmadan, yerini başka bir şeye bırakmıştı.

"Pekâlâ, Mercedes'i ara da ona nihayetinde bu sabah gelmeyeceğimi söyle. Yapılması gereken ne varsa ilgileniversin. Sonra da geç otur. Bu biraz vakit alacak."

Oradaki, çalışma odasındaki telefonu kullandım. Bu sırada kendi bölgesiyle koridoru ayıran kapıya gidip dikkatle ve mümkün olduğunca kapadı: Yüksek ve çift kanatlı bir kapıydı ve bir tarafı diğerine tam oturmuyordu –klik sesi hiçbir zaman duyulmuyordu–, iç kısmı beyaz lake yapılmış ahşaptı ve üst kısmı aynı renk ahşap çerçeveli buzlu cam kaplıydı; bu eski evlerin tipik özelliğidir bu kapılar.

Sırf bir tercihi varsa işini kolaylaştırayım diye, "Nereye oturmamı istiyorsunuz?" gibi abes bir soru sordum.

"Canın nereye istiyorsa oraya" diye yanıtladı. "Muhtemel fikrine uygun olarak, yani Beatriz'i haklı görüyor ve benim çok aşağılarda biri olduğumu düşündüğünü varsayarak ben yere gidiyorum. Bunun gülünç, saçma sapan ve çocukça bir şey olduğunu düşündüğünü varsayarak." Belli belirsiz bir gülümsemeyle söyledi ama bana zorlama bir gülümsemeymiş gibi geldi. Anlatacaklarını anlatmaya başlamak kolay olmasa gerekti veya geçmişte yaşanmış olayları yeniden anımsamak çok zoruna gidiyordu ya da bu olaylar hâlâ canını yakıyordu ve tabiatındaki o neşeyi solduruyordu. "Bunu söylediği tek kişi olduğunu sanmayasın, kız arkadaşları ve yengem beni görmeye bile katlanamıyorlar. Buna gerçekten inanıyor yani. Dolayısıyla ya o kalın kafalının biri ya da ben çok kötü biriyim. Muhtemelen ikincisini düşünmeye daha bir yatkınsındır. Ama ne o kalın kafalı biriydi ne de ben kötü biriydim. İkimizden biri değişti." Yere boylu boyunca uzanıp da bir kolunu başının altını yastık yapınca (artık yüzü tavana, kütüphanenin en üst bölümüne, Casanova'nın kardeşinin tablosuna dönük bir şekilde yatar ve bana sadece yarı aralık gözünün ucuyla bakarken) beklenmedik bir biçimde, "Tüm bu süre boyunca utanç verici sahnelere tanık olduğun için üzgünüm. Haklısın: Daha dikkatli olmalıydım... daha ihtiyatlı. Sana çok çabuk alıştım ve seni bir uzantım gibi görür oldum" diye ekledi.

O uykusuz gecede Beatriz de bu tanıyı koymuştu ve sözlerini şu şekilde tamamlamıştı: "Bu bir yandan iyi öte yandan da kötü bir şey."

"O kadar da ciddi bir şey yaşanmadı, endişelenmeyin." Tanık olduklarımın önemini azaltma mecburiyeti duydum. Bir anda özür dileyivermişti ve bu benim, en azından sözel olarak, ona ihanet ettiğime, soysuzca davrandığıma dair hislerimi pekiştirmişti. O burada değilken karısıyla yatmıştım ve bu yüzden özür dileyemezdim, tabii o da karısını yatağında istemeyen birinden özür dilemem gerekiyorduysa. Sırların sorunu budur işte; hiçbir zaman özür dileyemezsiniz.

"Beatriz çocukluğunun büyük kısmını Amerika'da geçirdi, bunu biliyorsun zaten. Ama ara ara buraya, halasıyla enistesinin yanına geliyordu, pek çok yazını ve kimi okul dönemlerini burada geçirdi ve biz de böyle tanıştık: O neredeyse ergenlik çağındaydı, bense genç bir adamdım. O artık genç bir kız ve ben neredeyse gençliğimi geride bırakmışken nişanlandık. Sanıyorum bir Amerikalı'ya değil de babası gibi bir İspanyol'a, kuzenlerinden birinin kendisinden yaşça büyük arkadaşına âşık olması kaçınılmazdı. Hatta onu fark etmemi sağlayacak ve gönlümü çalmayı başaracak yaşa gelinceye dek sabretmesi de öyle. Evet. Her ne kadar ben ondan büyük olsam da, ki o zaman yaş farkı şimdi olduğundan çok daha fazla önem teşkil ediyordu, doğru kelime kesinlikle bu. Kız çocukları çok kararlı ve inatçı olurlar ve genellikle çocukluk hayallerinin gerçekleştiğini görmek isterler. Belli bir yaşa gelinceye ya da hayallerin tastamam yıkıldığını görünceye kadar en azından. Bizim durumumuz farklıydı. Ergenliğe adım attığı an, ki hızlı oldu bu, ona başka bir gözle bakmaya başladım; karşı tarafın ilgisinin hayli yardımı dokunur böyle durumlarda; seni ikna eder, peşi sıra sürükler; üstelik ben hemen her zaman pasif bir tip oldum. Onu sevmek kolaydı. Ayrıca Beatriz şu an tanıdığın o içler acısı fok değildi o zamanlar. Bilakis."

Kendimi ele vermek pahasına –insan bir şey gizledi mi en masum sözcükleri bile dile getirmekten korkar oluyor–, o uykusuz gecedeki bedensel yahut diğer gecelerdeki görsel soysuzluğumu değil de Beatriz'i aklamak ve savunmak adına –nihayet bunu yapabilecek durumdaydım– sözünü kestim.

"Nasıl da abartıyorsunuz Eduardo, nasıl da şişiriyorsunuz. Böyle laflar ettiğinizde bunu canını yakmak için kasten yapmadığınıza inanmak güç gerçekten. Beatriz'in fokla uzaktan yakından alakası yok. Amantillado fıçısıyla da." Hakaretlerini aklımda tuttuğumu düşünmüyordu belki ama hemen hepsini zihnime kazıdığımı bilme

vakti gelmişti. "Hâlâ çok alımlı, pek çok erkek için oldukça çekici bir kadın. Bunu siz de biliyorsunuz."

Muriel beklenmedik biçimde güldü. Poe'ya hürmeten kullandığı bu tabirin, bu kırıcı şakasının kendisine hatırlatılması hoşuna gitmişti muhtemelen. *80 Günde Devri Âlem*'in balonunu, Hitchcock'un siluetini, hele de Charles Laughton'ı ve sayısız diğer zalimane kıyaslamayı anımsatmamayı yeğledim.

"Pöh" ya da "Peh" gibi bir şey dedi. "Her türden insan var işte. Şehvetli kadınlardan hoşlanan erkekler vardır herhalde, evet. Onları sadece yatağa atmak derdinde olanlar. Az biraz pislik olanlar." İşte yine, her ne kadar rutin bir şey olsa veya yaşından kaynaklansa da, pek de öyle seçici davranabilecek bir konumda değildi zira, Beatriz'den hoşlanan erkeklerden biri olan Van Vechten için kullanılan o tabir. Ne ki ben neredeyse kırk yaş küçüktüm. Belki ben de bir parça pisliktim o dönem, gençlikte olağandışı sayılmaz bu, daha önce de söyledim, öte yandan acemiler pek de seçici değildirler.

"Bence yanılıyorsunuz. Bence günün birinde bir karar aldınız ve gözlerinize bir perde çektiniz ve o günden sonra da o perdeyi kaldırmak istemediniz. Her şeyi çarpıtan bir perde. Neyse, sözünüzü kestim. O zamanlar foka benzemediğini, hatta tam tersi olduğunu söylüyordunuz."

"Evet. Yani öyle bir deri bir kemikti de demiyorum tabii. Hep kıvrımlı hatlara sahipti ama orantılıydı. Dikkat çekerdi. O hafif ayrık dişlerle oldukça güzel ve şehvetliydi. Güleçti. Elbiseleri patlardı ama iyi anlamda söylüyorum bunu; doldururdu yani içlerini. Veya açık söylemek gerekirse: Bu tabir hâlâ kullanılıyor mu bilmiyorum ama tam yemelik kızdı. İşte o dönem hakikaten herkes beğeniyordu onu, en başta da ben. Bu anlamda gerçek bir hediyeydi benim için. Ve tempoyu da o belirlediğinden kendimi koyverdim. Şimdi geriye dönüp bakınca, tüm bunlara rağmen çok büyük ihtimalle ben inisiyatif almazdım ya da en azından işi nişanlanma noktasına vardırmazdım diye düşünüyorum. Evlenmek üzere nişanlanmaktan bahsediyorum. Ama öyle kararlıydı, duyguları öyle güçlüydü ve beni memnun etmek için o kadar çabalıyordu ki... Sinema konusunda en aşağı benim kadar bilgisi olduğunu fark etmişsindir. Benim meraklarımı kendi meraklarına dönüştürdü ve benim zevklerime, benim tuhaflıklarıma uyum sağladı; bazen bunu bir iş gibi yaptığını veya bir program gibi uyguladığını düşünüyorum, sanki henüz çok

gençken, 'Bu adamın yanımda sıkılmasına izin vermeyeceğim. İlgimi çekmediğini veya yeterince anlamadığımı düşündüğü için hayatının bir kısmını benimle paylaşmamasına izin vermeyeceğim. Beni yetersiz görmesine ve benim eksiklerimi başka yerlerde aramasına izin vermeyeceğim. Beni herhangi bir şeyin dışında bırakmasına izin vermeyeceğim' demiş gibi. Benimle onu ara ara sürüklediğim her filme, en iyilerinden tut da en kıytırıklarına kadar, gelmekle de kalmadı: Gerçekten öğrenmek için her şeyi, yeniyi de, eskiyi de, iyiyi de, kötüyü de, acayip olanı da izlemek gerek ya işte, biliyorsun. Aynı zamanda önerdiğim tüm kitapları da okudu ve kısa bir süre içinde bu konuda beni geçti. Beatriz eskiden şu anki gibi kayıtsız ve dengesiz değildi, piyanonun başında saatlerini geçirip de tek bir tuşa bile basmayan o kadın değildi eskiden. Enerjiyle dolup taşardı, meraklıydı, kıpır kıpırdı, durdurulamazdı. Hiç kendi hayatını yaşadı mı yoksa sadece benimkine bağlı bir hayat mı sürdü, bunu asla bilemeyeceğim elbette. Tüm ağırlığı o üstlendi, bir aşk ilişkisi başlangıcında ve sonrasında, gelişiminde ne gerektiriyorsa hepsini o yaptı." Bir anlığına sustu ve hemen ardından, "Onu sevmek zor değildi. Karşı tarafın sevgisi etkiler insanı. Çocuklarınki gibi merhamet de uyandırır. Öyle ki o sevgiyi kabul etmemek, bağrına basmamak zalimlik gibi gelir insana. İnsanın içini eriten türden bir merhametten söz ediyorum. Her ne kadar bende tutku olmasa da... Tutkunun hasretini çektiğimden söylemiyorum bunu, bildiğim bir duygu değildi" diye ekledi.

Yine sustu ve bu kez daha uzun süre sessiz kaldı, sırtı dönük süvarilerin ve şüphesiz kendisinin ve adamlarının katledip de ardında bıraktığı ölülere son bir sert bakış atmak üzere yüzünü dönen, kırmızılar içindeki ve belki de bir gözü eksik tek bir tanesinin resmedildiği o pek sevdiği tabloya dikti gözünü kuşkusuz: "Hiç değilse beni. Beni hatırla."

"Peki ya sonra? Sonra ne oldu?" Düşünüp de hayıflanmasına, aslında beni ilgilendirmeyen şeyleri anlatmaktan pişman olmasına fırsat vermek istemiyordum.

"On sekizine doğru buraya, halasıyla eniştesinin yanına yerleşti; onu neredeyse çocuk olarak görüyorlardı. Korkarım benim için geldi, özellikle bana yakın olmak için. Ya da ziyaretleri ters yüz etti diyelim; nasıl ki önceden buraya geliyorduysa artık yılda bir defa Massachusetts'e gidiyor, orada babasıyla iki üç ay geçiriyor,

yalnız ve vahim durumda olan babasına bakıyordu. Burada olmadığı zamanlarda mektuplaşıyorduk, o dönem telefonlaşmak gibi bir şey söz konusu değildi, 1959, 1960 senesinden bahsediyorum. Kimsenin bunu karşılamaya gücü yetmiyordu. Derken düğünden altı ya da yedi ay önce (yirmi yaşını doldurmuştu yanılmıyorsam) beklenmedik bir zamanda gitmesi gerekti, umulmadık bir olay, ciddi bir sorun söz konusuydu. Babası... Sana bunun ne kadarını anlatmalıyım bilemiyorum Juan, benim meselem değil sonuçta..." Öfkeyle iç geçirdi, göz bandında parmaklarını tıngırdattı, birkaç saniye zihninde tarttıktan sonra açık konuşmaya karar verdi. "Babası eşcinseldi. Söyledim işte. Belki de hep öyleydi, belki Beatriz'in başta zannettiği gibi bu sonradan farkına vardığı bir şey değildi. Belki de bu yüzden Beatriz doğduktan kısa bir süre sonra karısı onu terk etti ve sürgününde ona eşlik etmek istemedi. Hatta sürgünün sebebi bu bile olabilir, kim bilir... Cumhuriyetçi olsa da İç Savaş sırasında çok da kayda değer bir şey yapmamıştı, dolayısıyla da temelde zulüm gördüğü söylenemezdi. Ama böyle bir sorunu (sizin neslinizin hayal bile edemeyeceği kadar büyük bir sorundu bu o zamanlar), üstüne de bakması gereken küçük bir kızı olan bir adam... Franco'nun aşırı dinci İspanya'sında, kilise de bütünüyle çığırından çıkmışken, neler yaşardı bir düşün hele. Öğrendikleri takdirde ilk olarak kızını alırlardı ondan. Neyse işte, Fransa'ya, ardından Meksika'ya gitti ve nihayetinde de Massachusetts'te, kimi tanıdıklarının sayesinde, ders vermeye başladı; İspanyol Edebiyatı'na hâkimdi ve becerikli bir çevirmendi, Almancadan ve İngilizceden çeviriler yapıyordu; sahaflarda eski çevirilerini bulmak mümkün hâlâ. Orada ne '40'larda ne '50'lerde ne de '60'larda müsamaha gösterilen bir şeydi bu, olsa olsa pek az müsamaha edilebilirdi. Ama buradaki gibi de değildi tabii, burada tüm homoseksüeller hapsi boylardı; herhangi bir yer buradan çok daha uygardı. Bu adam nasıl becerdi bu işi bilmiyorum. Bir iffet kemeri taktı, genel olarak cinsel perhiz yapardı ve fark edilmeden gezebileceği Boston'a ya da New York'a hafta sonu kaçamaklarına ve bir şeyler yaşayabilmek için gizli yahut yarı gizli kulüplere gitti herhalde (bir *kampüste* imkânsızdı bu neticede). Don Murray'in *Washington'da Fırtına* filminde gittiği, hani şu erkeklerin yanak yanağa dans ettikleri türden barlar vardır herhalde, o filmi gördün değil mi?" Başımı iki yana salladım. "Görmedin mi? Delirmiş olmalısın, daha ne duruyorsun ki? Muazzamdır. 1962 se-

nesinin filmi ve gerçeklere dayanıyor, dolayısıyla benzer bir şeyler olmalı. Her halükârda eminim zavallı Ernesto Noguera Amerika'da mütevazı ilişkilere girmek için bile Towers'ın Birleşmiş Milletler'in genel merkezine fuhuş ağını kurarken çektiği zorlukların çok daha fazlasını çekti; üç aşağı beş yukarı Beatriz'in babasının son yıllarına tekabül ediyor o dönem de." Elini çenesine götürdü, başparmağıyla ısrarla kaşıdı çenesini ve güldü: Onur kırıcı bir şekilde kovulmuş olsa da, Palance ve işler yolunda giderse Widmark'la olan yeni projesi konusundaki heyecan ve hevesine bakılırsa hiddetinin en hiddetli zamanları geride kalmıştı. "Az madrabaz değil ha Harry. Lom'un bize anlattıklarının, yani çevrilen şu üçkâğıtların doğru olduğunu düşünüyorum. Sen ne diyorsun?"

"Evet. Bence bize söylediğinden çok daha fazlasını biliyordu. Bize anlatırken bir parça tedbirli davranması, konuşmasının önüne geçmeyecek şekilde tabii, normal. Önünde sonunda onunla defalarca çalıştı." Muriel başını bir o yana bir bu yana salladı, yaptığımız o sohbetin anısına dalmış, bu onu eğlendirmişti. Evet, nasıl ki Van Vechten'i, ne için olduğunu tam bilmeden, hatta bilmek istemeden, hepten affettiyse muhtemelen Towers'ı da yarı affetmişti; böylesi daha kolaydır: Bilmemek yani. Kindar bir adam değildiyse, kendisini bağlamayan meselelerde yargıda bile bulunmuyorduysa ve hatta elinden bir film çekme şansının alınmasını önemsizleştiriyorduysa Beatriz mevzusu, yıllar boyu sürmesi hakikaten anlaşılır şey değildi. Ama bana açıklayacak, anlaşılır kılacaktı, ne ki konudan sapmıştı. Sabırsızlandım, her an vazgeçmesinden, geri adım atmasından korkuyordum. Onu yeniden asıl konuya döndürme cüretinden bulundum: "Düğünden aylar önce beklenmedik bir olay, büyük bir sorun yaşandığından söz ediyordunuz. Babasıyla ilgili herhalde."

Doğrudan yüzüme bakabilmek için hafif başını kaldırdı. Bu duraksamalardan zevk alıyormuş gibi bir hisse kapıldım: Bana anlatmayı kabul etmişti bir kez ve bunu kendi ritmiyle, kendi bildiği şekilde yapacaktı. Anlatıcının ayrıcalığı budur ve dinleyenin hiçbir ayrıcalığı yoktur ya da olsa olsa gitmektir belki onunki. Ama ben hiçbir yere gidecek değildim henüz. Kesinlikle değildim.

"Adam nasıl bir ruh hali içine girdi bilmiyorum. Artık genç değildi, en aşağı kırklarındaydı, gençlik ateşinin sönmesi uzun sürer gerçi. Veya belki de gına geldi ve gardını indirdi. Onca zaman kendini kontrol altında tuttuktan sonra üniversiteden bir meslektaşı onu Boston'da umumi tuvalette ya da ne bileyim belki de bir sinemanın tuvaletinde bir adama oral seks yaparken bastı. İyi bir liberal olarak koşa koşa polise gidip de onu ihbar etmedi ama *Board of Professors** veya ne deniyorsa işte ona yahut *Chairman*'e,** gerçi sanırım buna da saçma sapan bir şekilde, cinsiyetçilikten kaçınmak için, *Chairperson* deniliyor artık, durumu bildirdi. O New England *college*ları öyle namuslu geçinirler ki nihayetinde Engizisyon mahkemesinden bir farkları kalmaz. Nasıl bir skandal çıktığını tahmin edebilirsin herhalde. Basına yansıdığından falan değil, o namusluluk buna imkân tanımıyordu, öte yandan bu işlerine de gelmiyordu; müstakbel öğrencileri korkutup kaçırmayı göze alamazlardı. Ama işte o münferit yerlerde, o göllerle ve ormanlarla süslü cam fanusların içinde herkes her şeyi bilir. Yalnızca kovulmakla kalmadı, bölgedeki diğer üniversitelere de haber salındı ve başka bir yerde iş bulması imkânsız hale getirildi. Beatriz'in babası işsiz kaldı, başka herhangi bir geliri de yoktu, bunalıma girdi ve eve tıkıldı, çok geçmeden arkadaşlarının pek çoğu tarafından da dışlandı. Böylece, yaşananlardan pek de bir haberi olmayan Beatriz apar topar babasını görmeye gitti. Aldığı telgraf ona başka bir seçenek bırakmıyordu zira; hâlâ dün gibi hatırlıyorum: 'Üniversiteden kovuldum. Çok ciddi bir durum. Anlatması uzun. Arama. Çabuk gel.' Halasıyla enişteni uçak bileti konusunda ona yardımcı oldu, benim o sırada pek yardımım dokunamıyordu, henüz bana miras kalmamıştı ve neredeyse kıt kanaat geçiniyordum. Ayrıntıları ancak oraya gidince öğrendi;

* (İng.) Profesör Kurulu. (ç. n.)

** (İng.) Başkan. (ç. n.)

*college*dakilerin* ona olanları anlatmaktan ve babasının eğilimlerini ve annesinin hayatta olduğunu (öyle birden değil de daha sonra söyledi bunu) itiraf etmekten başka çaresi kalmamıştı. Gerçi bu konuda hiçbir şey öğrenemedik, Beatriz hiçbir zaman annesini aramak istemedi. Hanımefendi eminim oralarda bir yerlerdedir, belki başka çocukları vardır, altmışlarında olduğunu tahmin ediyorum. Beatriz bütün bunları bana yazdığı mektuplarda anlatıyordu, başta neredeyse her gün yazışıyorduk ya da en azından o bana her gün yazıyordu. Babasının işi zordu: Ya ülkenin öbür ucuna taşınacak, *college*dakilerin haber verme zahmetine girmediği önemsiz bir üniversitede iş bulacaktı ya da... Durum fenaydı işte. Hatta evlendiğimiz zaman bizimle yaşamak üzere onu buraya getirmekten bile söz ettik. Evlilik hayatı için ideal bir başlangıç değildi ama yine de değerlendirmemiz gerekiyordu. Öte yandan Beatriz'in koyu birer Franco yanlısı olan halası ve enişte işin iç yüzünü öğrendiğinde öfkeden deliye döndü. 'İflah olmaz' sözcüğünü ağızlarından kaçırdıkları bir yorumda bulundular, demek ki önceden beri biliyorlardı, eğilimlerini yani. Her neyse, Noguera, muhtemelen üzüntüden ve sarsıntıdan, Beatriz'in yanına gidişini takip eden o hafta içinde kalp krizi geçirdi. Sağ çıkmayı başardı ama fazlasıyla yıpranmıştı ve bakıma muhtaç durumdaydı. Beatriz onun yanında kaldı, sadece babalarıyla büyüyen tüm çocuklar gibi, her zaman iyi bir evlat olmuştu ve hâlâ da öyledir; bu çocuklar babanın davranışlarından bağımsız bir şekilde her türlü özveride bulunmaya hazır olurlar genellikle. En azından başta maddi bir sıkıntı çekmediler: Noguera'nın Amerikalılardan aldığı yüksek maaşlar sonucunda elde ettiği birikimden yararlandılar ve pek az harcama yaptılar; şansını Michigan veya Oklahoma yahut New York'ta deneyecek ya da İspanya'ya dönecek kadar iyileşmesini bekliyorlardı; alınmış kesin bir karar yoktu, her halükârda henüz seyahat edebilecek bir durumda değildi. Aylar geçti. Babası çok yavaş bir biçimde iyileşiyordu ama hâlâ fazlasıyla güçsüzdü, Beatriz'in dönüşü de ertelenip duruyordu. Bana bir sigarayla kül tablası uzatsana."

Konuşmasına ara verdi, paketimi uzattım ve yere bir kül tablası koydum. Sönmüş olan piposunu bir kenara bıraktı, benden

---

* (İng.) Üniversite, üniversiteye bağlı yüksek okul, özel veya meslek/sanat okulu. (ç. n.)

bir sigara aldı, yaktı ve tavana doğru iki üç duman halkası üfledi. Tıpkı Errol Flynn ve gençliğinden beri bıyıklarını taklit ettiği diğer aktörler gibi sigara dumanıyla halka çıkarmayı bilenlerdendi. Yandan ayırdığı gür saçlarına suyla şekil vermişti. Sessizce düşüncelere daldı. Her ihtimale karşı bir dürtmeye karar verdim:

"Zavallı Beatriz" dedim. "Hâlâ davranışlarında cezayı hak edecek bir şey görmüyorum. Bilakis. Şu ana dek sevecen ve sadık bir genç kadın."

Doğruldu, dirseklerini yere dayadı ve bana, sanki münasebetsiz bir şey söylemişim gibi hafif öfkeli bir bakış attı.

"Görmüyorsun çünkü daha oraya gelmedik. Sabırsızlanacak, peşin hüküm vereceksen konuyu hepten bırakmak en iyisi." Ellerimi sanki "Pardon, pardon" yahut "Ateşkes" veya "Bana aldırmayın" dercesine, teslim olan ya da korunmaya çalışan birinin edasıyla havaya kaldırdım. Başparmağını yine kendine özgü bir şekilde, İngiliz süvarisinin mini minnacık kamçısıymışçasına koltukaltına yerleştirdi ve, "Tabii belki sen de Beatriz gibi bunun saçma sapan ve affedilebilir bir şey olduğunu düşüneceksin" diye ekledi. "Belki daha çarpıcı ve korkunç bir şey bekliyorsundur. Filmlerde olduğu gibi bir suç hatta. Böyle bir şey değil. Sadece bir yalan ve kindar... Hayır, kendine saklamak varken düşüncesiz bir şekilde yıllar sonra bu yalanı ifşa etmesi, mesele bu. Özel hayatın önemsiz olayları da ciddi olabiliyor. Yığınla var bunlardan, o kadar çok var ki bazen insanlar görmezden geliyorlar zira aksi takdirde ilişki kurmak mümkün değil. Ben görmezden gelmiyorum. Yani, herkes gibi ben de başka pek çoklarını görmezden geldim evet, ama bunu görmezden gelemem."

"Anlatın, devam edin. Merak etmeyin peşin hükümde bulunmayacağım. Zaten bunun için bir sebebim de yok, yargılamak bana düşmez."

Yeniden, bu kez daha sakin bir şekilde yere uzandı ve işte o zaman Muriel'in kapattığı kapının üst kısmındaki camların ardından leke halinde bir yüz ya da bir büst ilişti gözüme. Buzlu cam olduğundan net göremiyordum. Muriel beni yanına çağırdığında evde yalnızdık. Çocuklar havuza gitmişlerdi, Flavia alışverişte ya da benzeri başka işlerin peşindeydi, Beatriz hiçbir şey söylemeden, en azından bana söylemeden, kahvaltının hemen ardından çıkmıştı. Cama yapışık değil de dikkat çekmemek için ya da bu şekilde fark

edilmeyeceğini düşünerek camın bir iki adım gerisinde duran o yüz, o pembe leke yerde yatan Muriel'in görüş açısına girmiyordu. Ama masa başında oturan ben onu görebiliyordum. Bizi duyup duyamayacağını geçirdim aklımdan, kapılar kapalıydı ama dediğim gibi klik etmiyor, tam kapanmıyorlardı, dolayısıyla duyması mümkündü. Bu hayaletvari, eçiş bücüş varlıktan Muriel'i haberdar edip etmemek konusunda tereddüte düştüm. Söylersem hemen anlatmayı bırakır diye geçirdim içimden ve yine hiçbir şey öğrenemem, üstelik kim bilir bir daha ne zaman anlatmaya kalkar. Riske atmamalıyım. Lekeye baktıkça Beatriz'in oval yüzünü görür gibi oldum, bir kez camın ardından görmüştüm onu ne de olsa, gerçi o zaman yüzü yapışıktı cama ve buzlu değildi cam da ve biri arkasına geçmiş onu becerirken sımsıkı kapalıydı gözleri, ben değildim o zaman onun arkasındaki; iki anı, orada Van Vechten'le ve benim odamda benimle yaşadıkları, zihnimde iç içe geçti ve birden içimi bir utanç kapladı, öyle ki kızarmış bile olabilirdim. Eğer Beatriz'se diye düşündüm, Muriel'den bilmediği bir şey duyuyor olmayacak, sekiz senedir binlerce kez yüzüne vurulmuş olandan farklı bir şey duyuyor olmayacak, eski bir yara olacak duyduğu, tabii bir yaraysa. İşin aslı Muriel'in odasının etrafında dört döndüğü ve ona yalvarıp yakardığı gece, ilk casusluk gecemde suçunu kabul etmişti: "Çok üzgünüm aşkım, seni incittiğim için çok üzgünüm" demişti ona belki kurnazlıktan belki de içtenlikle. "Zamanı geri alabilmek isterdim." Arada sırada hepimiz bunu isteriz aşkım, geriye dönmek isteriz, zamanın içeriğini değiştirebilmek için o zamanı yeniden yaşayabilmek isteriz, oysa biz doldururuz zamanın içini sıklıkla ve bir kez geçtikten, artık tastamam geçmiş zamana dönüştükten sonra bize nasıl bakacağı yine bize bağlıdır, buna karşın geçerken bakmayı bilmeyiz ona, neye benzeyeceğini tasavvur bile edemeyiz dolayısıyla. İstemsiz, aceleci ve yamuk yumuk parçalarla dolu sabit bir tablo olarak kalacaktır sonunda ve gözlerimizin ya da ensemizdeki tek gözümüzün, deniz mavisi veya gece mavisi gözümüzün önüne hep bu şekilde gelecektir. Ona haber vermemeyi, karaltıyı, büstü yahut lekeyi görmezden gelmeyi seçtim.

"Hayır, sana düşmez" diye yanıtladı Muriel, "ama kendine engel olmayacaksın. Kelimelere dökmesen de yargılayacaksın. Fark etmez. Neye bakıyorsun?" Israrla sağıma, kapıya baktığımı fark etmişti.

"Hiç, hiçbir şeye. Orada raftaki kitaplardan bazıları öne doğru kaymış da gözüm onlara takıldı. Düzen konusunda saplantılı olduğumu biliyorsunuz. Hemen düzelteceğim, kusura bakmayın."

Kalkıp kapının sol tarafındaki, Muriel'in en sevdiği kimi kitapların ilk baskılarını veya imzalı yahut adına ithaf edilmiş nüshaları koyduğu iki raflı döner kitaplığın önüne gittim; kısmen bibliyofildi Muriel. Kitaplık baktığım camlardan çok daha alçaktaydı ama mazaretim işe yaradı. Kitapların önüne geçtiğimde dışarıdaki figür hemen geri çekildi yahut görüş açımdan çıktı, bir anlığına ortadan kayboldu. Beatriz olduğundan neredeyse hiç şüphem yoktu, geldiğini duymamıştık ama dönmüştü işte ve mırıltılarımızı duyup da bir arada olduğumuzu anlayınca konuşmalarımızdan bir şey çıkarabilme umuduyla kapının önünde durmuştu herhalde. Bir iki kitabı yerine yerleştiriyormuş gibi yaptım ve masanın başındaki yerime döndüm. Bir dakika sonra pastel boyayla yapılmış ve henüz tamamlanmamış bir portreye benzeyen o pembe lekeyi yeniden gördüm.

"Bırak şunu be adam."

"Affedersiniz, affedersiniz. Rica ediyorum devam edin lütfen. Sonra ne oldu? Hatası neydi?"

"Hımm. Hımm." İki kez çıkardı aşağı yukarı bu sesi sanki bir İngilizmiş ve şimdi lafa girmekte zorluk çekiyormuş gibi. "Pekâlâ. Pekâlâ, ilk hatayı ben yaptım, tabii âşık olmak bir hataysa; hemen her zaman istemsizdir ne de olsa. Bazense değildir, kastidir ama daha nadirdir bu diğerine kıyasla. Aylar geçti ve sonra yine aylar geçti, Beatriz babasını yalnız bırakamıyordu. Düğünü erteledik veya her halükârda, durum çözülünceye dek belli bir tarih belirlemekten kaçındık, gerçi nasıl çözüleceği de meçhuldü ya neyse. Adam güçsüz düşmüştü, huzursuzdu, utanç duyuyordu ve kararsızdı. Beatriz'in dediğine göre birden on yaş yaşlanmıştı; tüm saçı ağarmış ve sanki biri büyü yapmış gibi yüzü kırış kırış olmuştu, gerek fiziksel gerekse zihinsel kıvraklığını kaybetmişti ve durumu neredeyse hiç ilerleme göstermiyordu. Ve elbette ben burada hayatıma devam ediyordum, mütemadiyen başkasını bekleyerek geçiremezsin zamanı, hele de arada devasa bir mesafe varsa ve arada sırada sesini bile duyamıyorsan... Oysa şimdi ne kadar kolay bu. Öte yandan talihsizliklerin soğukluğa sebep olduğunu, insanların arasına mesafe koyduğunu ve çok uzun sürdükleri takdirde bir tarafın kaçıp

gitmesine yol açtığını da kabul etmem gerek. İkinci filmimi çekme fırsatı doğdu, böylece kendimi buna verdim; filmler çabuk, üç-dört haftada, hatta bazen daha bile kısa bir sürede çekiliyordu o zaman, en fazla beş haftada. Yani sonrasında bir de montaj falan var tabii... Her neyse, salak gibi başka bir kadına âşık oldum, kim olduğunun bir önemi yok." Muriel'in, "Temelde bütünüyle güvendiğim bir kadın. Eski bir arkadaş, eski bir aktris, gerçi biz tanıştığımızda oyuncu değildi, daha sonra oldu" dediğini hatırladım, düşündüm. "Eski bir sevgili. Dedikleri gibi hayatımın aşkı" itirafında bulunmuştu sonra. Ama lüzumsuz bir soruyla konuyu dağıtmamayı tercih ettim. "O ana dek hiç tatmadığım tutkuyu tattım. Nasıl bir şey olduğunu anlatmayacağım. Henüz tecrübe ettiğin bir şey değilse, ki insan nadiren otuzundan önce yaşar bunu, kulağına erotik yahut yürek dağlayan folklorik şarkılar, ucuz ve basmakalıp edebiyat gibi gelecektir. Tecrübe ettiğin bir şeyse de zaten ne kastettiğimi biliyorsun demektir. Betimlemek her zaman monotonluğa mahkûmdur, sekste olduğu gibi. Yaşaması harikadır, anlatması sıkıcı, hep aynı hikâye işte; pek az değişken vardır. Her halükârda, geçmişe dönüp bakınca, artık o anın içinden çıkınca görüyor insan bunu, tatsız bir durum söz konusu. Hatta üstünden zaman geçtikten sonra kendini o anı yaşarken hayal etmekte bile zorlanıyor insan. Gelgelelim sürdüğü müddetçe başka bir şey düşünmez, başka bir şeyle ilgilenmez oluyor. Bütünüyle içine çekiliyor ve gerçek hayatın bu olduğu, başka hiçbir şeyin zahmete değmediği yanılsamasına kapılıyor; geriye kalan her şey önemsizleşiyor. Hatta bunu hissetmeyenlere tepeden bakmaya başlıyor, bir tür *hybrise** düşüyor. Sadece o kadınla olmak istediğimden değil, hayatım boyunca onunla olmak istediğimden emindim, düşün hele. Söylememe gerek bile yok ama hislerimiz karşılıklıydı. Tutku büyüdükçe büyüyor ve hiçbir surette azalmıyordu. Beatriz'le nişanı bozmaktan ve ilişkimizi bitirmekten başka çarem yoktu. Benim yaşadıklarımdan sonra ilişkimizi sürdürmek ikimiz için de mutsuzluktan başka bir şey olmayacaktı. Hoş bir şey değildi tabii, hiçbir zaman değildir. Ama mevcut koşullarda benim için aşılmaz bir dağa dönüşüyordu."

* (Lat.) Kibir, aşırı gurur. (ç. n.)

Muriel şimdi tabloya değil de tavana bakıyordu. Kendi kendine konuşur gibi bir hali vardı. Sustu. Sağ tarafıma ona yakalanmamak için hızlı bir bakış attım. Camın arkasındaki leke hâlâ oradaydı, Beatriz'in ayakta durmaktan bacakları ağrımış olmalıydı; epeydir oradaydı zira. Gerçi bacakları güçlüydü, bunun bir yardımı olurdu; belki de yalınayaktı. Konuştuklarımızın bir kısmını duymuş olmalıydı, yoksa hiçbir şey göremiyor ve duyamıyor olsa orada öyle dikilmezdi. Gelgelelim sadece bölük pörçük bir şeyler duymuş olacağını düşünüyordum; Muriel yerde yatarken sesini pek yükseltmiyordu ve ben nadiren lafını kesiyordum. Bu bile ona yetiyor diye geçirdim aklımdan, bildiği bir hikâyenin herhangi bir parçasını duymak bile.

"Ve anladığım kadarıyla o dağı aşmadınız" dedim.

"Bunu da nereden çıkarıyorsun?" diye sordu Muriel yine öfkeli bir ses tonuyla.

"Yani Eduardo, Beatriz'le evlendiniz. Çocuklarınız oldu. Hayatınızın yarısını beraber geçirdiniz. Bundan başka ne çıkaracaktım ki?"

"Bana bilmişlik taslama genç De Vere. Bana bilmişlik taslama" diye tekrarladı gücenmiş bir şekilde, yine bir yay gibi doğruldu; ayağa kalkacağını, o bulanık suratı göreceğini ve hikâyesine bir son vereceğini düşündüm. "Ne sanıyorsun, bu davranışlarımın cüret edememekten kaynaklandığını mı? Hayatımı sırf nezaketten çöpe attığımı mı? Sırf korkaklıktan nahoş şeylerden kaçındığımı mı? Bunun için onu nasıl suçlardım be adam, sen beni ne sanıyorsun?" Hiçbir şey söylemedim, sakinleşti, yeniden yere uzandı, bu yerde yatma sevdası beni her seferinde şaşırtıyordu. Yeniden dingin, pes, hani belki kederli ses tonuyla konuşmaya başladı; kederini nadiren gizleyebiliyordu. "Hayır, ben onurlu davrandım, en azından yapabildiğim kadarıyla; kimseden ilelebet beklenebilecek bir şey değildir bu. Ona olanları, yaşadıklarımı anlatan uzun bir

mektup yazdım. Mümkün olduğunca şefkatli davranmaya çalıştım, canını yaktığım için üzgündüm, her şey kontrolüm dışında olmuştu vesaire, tatsız bir haber verirken söylenen o bildik şeyler işte. Nezaket ve güzel sözler pek bir işe yaramaz ama insan yine de başvurur bunlara, ne yapacaksın. Ondan saklayamazdım. Orada kalmasını, dönmemesini söyledim. Ya da en azından benim için dönmemesini, zira ben onunla olmayacaktım, bu imkânsızdı. Amerika'da kaldığı takdirde beni çabuk unutacağını ve hayatına odaklanacağını varsaydım. Ne de olsa orada büyümüştü, buradan çok orasıydı onun vatanı. Babasını kovan insanlar onu masum bir kurban olarak görür ve burs verirler ya da iş bulmasına falan yardım ederler diye düşündüm. İçim rahat değildi tabii ki, nasıl olsun zaten. Mektubu acele posta gönderisi olarak gönderdim ve beklemeye koyuldum. Her an bir telefon alabileceğim ihtimalini de elemedim, gerçi bir faydası olmazdı, sayaç acımasızca ilerlerken insan böyle konuları konuşamaz; o zaman telefonla konuşmadan önce uzun uzadıya düşünülüyordu ve konuşmalarda da her şey çabuk çabuk söyleniveriyordu, biri konuşmayı biraz uzatacak olsa iflas edeceğini geçiriyordu insan aklından. Mektubun eline geçmiş olacağını düşündüğüm zamanlarda bir telefon gelmedi ama birkaç gün sonrasında bir telgraf geldi. Mektubuma cevaben yazdığından, bir nidayla, bir hakaretle, yakarışla, sitemle, tehditle, görüşünceye dek beklemem, gönlümü yeniden fethetmesi için ona bir şans vermem ricasıyla, uzaklığın her şeyi çarpıtıp değiştirdiğini söyleyen cümlelerle karşılaşacağımdan emin bir şekilde telgrafı açtım. Ama hayır. Telgrafta: 'Babam dün gece öldü. Yeni bir kalp krizi. İki hafta buradayım. Yapılacak işler var. Sonra geri dönüyorum. Her şeyi hazırla. Seni seviyorum' yazıyordu."

"Mektup henüz eline geçmemişti" dedim.

"Belli ki geçmemişti. İstedikleri kadar acele mührü bassınlar bazen oldukça gecikebiliyorlardı. Kimileriyse kayboluyordu. Şimdikinden farksız yani. Fakat mektubu taahhütlü olarak göndermemiştim, aklıma gelmemişti. Çok üzüldüm. Mektup her an eline geçebilirdi, acısına bir de çaresizlik eklenecek, dünya başına yıkılacaktı. Keşke mektubu durdurabilseydim. Vazgeçmek için değil, sadece daha uygun bir ana saklamak, biraz ertelemek, bir hafta bile olsa beklemek, ona darbe üstüne darbe yaşatmamak için. Ama oraya doğru yola çıkmıştı işte, dahası gideceği yere ulaşmış olmalıydı.

'Her şeyi hazırla.' Bunun ne demek olduğunu gayet iyi anlamıştım, kendimi kandırmaya lüzum yoktu: 'Düğün hazırlıklarına başla' demekti. Ölü geçmişini geride bırakacaktı, ben onun tek geleceğiydim, onun bütün hayatıydım. Ne yapacağımı bilemedim. Babası nedeniyle telefon edecek oldum, kısa bir konuşma yapalım, sesimi duysun diye düşündüm. Ama mektubumla çelişirdi. Telgraftan sakin olduğu hissine kapıldım. Adamın gidişatı, içine düştüğü çıkmaz sokak düşünülürse ölümü her şeye rağmen bir çözüm sayılırdı. Ama Beatriz babasına hayrandı ve bu değişmemişti, demek istediğim yakın zamanda ortaya çıkan o sarsıcı şeylerden sonra değişmemişti: Pek çok kadın için babaları hep küçük bir kız oldukları zamanki gibi kalır, değişmez, her şey affedilir. Harap olmuş olmalıydı. Ve az çok yalnızdı herhalde. En basiretli davranış başka bir telgraf göndermekmiş gibi geldi nihayetinde: 'Çok üzgünüm. Acil bir mektup yolda. Önemli. Okumayı bekle. Sımsıkı sarılıyorum.'"

Belli ki Muriel birbirlerine gönderdikleri telgraflarda yazan her şeyi kelimesi kelimesine hatırlıyordu. Harfiyen alıntı yapıyordu, defalarca kez okumuş olmalıydı, öte yandan böyle bir şey unutulmaz da herhalde. "Kocaman öpüyorum" bile yazmamış diye düşündüm, seni seviyorum cümlesine karşılık da vermemiş. "Sımsıkı sarılıyorum" herkese söylenebilecek bir şeydir, herkese sarılabilir insan; hele de o kişi daha yeni birini kaybettiyse. Arkasını kolluyordu, ne yazacağını epey düşünmüş olmalıydı; sert davranmak, darbe üstüne darbe yaşatmak istememişti ama herhangi bir umut vermek de istememişti. Evet, bu anlamda onurlu davranmıştı.

"Peki ne oldu?"

"Hiç. Cevap vermedi. Gerçi düşününce o telgrafa cevap vermesini gerektirecek bir durum da yoktu zaten. Ona geleceğini söylediğim mektubu beklemekle yetindi. Ve cenaze işleriyle, kirada oturdukları evi kapamakla ve miras meseleleriyle meşguldü; miras olarak öyle çok bir şey kalmış olamazdı ama bir şeyler vardı herhalde. Yani ben öyle varsayıyordum. Zaten kendi de söylemişti her şeyi halletmesi için iki hafta gerektiğini ve sonra döneceğini. Bana sadece mektubuma vereceği tepkiyi beklemek kalıyordu. Her an olabilirdi bu ama o an bir türlü gelmiyordu. Huzursuz bir şekilde ve korku içinde her gün baş etmek durumunda kalacağım bu tepkiyi bekliyordum; gün öyle geçip gidiyordu ve hiçbir tepki gelmiyordu. Hem çaresizliğe kapılıyor hem de, ne yalan söyleyeyim, bir tür sahte

rahatlama hissediyordum; sebep olduğu gözyaşlarıyla yüzleşmek kimsenin hoşuna gitmez. Gelgelelim o iki haftalık mühletin bile dolmasına müsaade etmedi. Arkasından atlı kovalıyormuşçasına, sanki, Harry ve o sosyetik afeti gibi, peşinde FBI varmışçasına her şeyi olabilecek en hızlı şekilde yaptı." O ikisini yeniden hatırlayınca bir an güldü. "Kâğıt işlerini avukat bir arkadaşına devretti ve ilk telgraftan dokuz gün sonra başka bir telgraf aldım: 'Yarın, Çarşamba günü, Barajas'a iniyorum. TWA NY 7AM. Bekle beni. Seni her zamankinden çok seviyorum.'"

"Hâlâ mektubunuzu okumamıştı" dedim. "Ertesi gün New York'tan, hem de sabah oldukça erken bir saatte geliyordu. Karar alacak, hazırlanacak pek vakti olmamış olmalı. Peki ya diğer kadına ne oldu bu sırada?" Onu, öncesinde ya da sonrasında Van Vechten'in kurbanlarından biri olan ya da çocuk doktoruyla dostluğunu öğrendiği zaman Muriel'e öyle olduğunu söyleyen o kadını, hayatının aşkını sormadan edemedim.

"Amma da meraklısın" dedi. "Hadi bakalım bana bir sigara daha ver ve kalkıp bir içki koy. Konuş konuş ağzım kurudu." Dediğini yaptım ve kendime de bir içki koydum. Kadehini alçak sehpaya yerleştirdim; yerden uzanıp alabilir, istediği zaman da sehpaya geri koyabilirdi. İçki dolabına gitmek üzere ayağa kalktığımda camın ardındaki leke yeniden geri çekildi veya belki de çömeldi. Muriel içkisinden bir yudum alıp konuşmaya devam etti: "Ne önemi var ki, konumuzla bir ilgisi yok. Benim için çok çok önemliydi ama artık tarih oldu. Unutuldu, gayet bilinçli bir şekilde, tastamam unutuldu hem de, en azından çok uzun süreliğine."

"Ondan vazgeçtiniz."

"Elbette, başka ne yapabilirdim ki? O telgrafı aldıktan sonra çok da düşünmem gerekmedi. Nasıl diyeyim, geri dönüşü yoktu. Mektubum sonsuza dek kaybolmuştu veya Beatriz döndükten sonra ulaşacaktı adrese. Beatriz'in yazanlardan haberi yoktu ve kurtuluşuna giden biri misali bana geliyordu, kendisine kalan son şeye, her şeyin olduğu gibi, giderken bıraktığı gibi kaldığı inancıyla bana geliyordu. Aylar boyunca onu ayakta tutan bu olmuştu, bilemiyorum, yetişkin bir kadındı evet ama aynı zamanda yirmi bir yaşında bir kızdı işte. Ben o mektubu babası hâlâ hayattayken yazmıştım; gerçi ilk kalp krizini tamamen atlatamamıştı ve skandalın ardından iş hayatı neredeyse bütünüyle sona ermişti. Ama

Beatriz hâlâ orada kalabilecek durumdaydı ve kalmak için oldukça geçerli sebepleri, hatta bir de görevi vardı; hayatını bir şekilde rayına oturtabilirdi o zaman. Ama şimdi bu mümkün değildi, artık bütün gemileri yakmıştı. Kendisine kalan paranın büyük kısmını uçak biletine harcamıştı muhtemelen, Massachusetts'teki evi kapamıştı, dönmesi mümkün değildi, artık bir evi yoktu; onu o ülkede tutan hiçbir şey, hiçbir güçlü bağ yoktu. Olan olmuştu. Direnebilir ve Madrid'de kendisine yeni bir hayat kuracağı inancına tutunabilirdim. İnsan her şeyi atlatıyor, bu doğru, ilk etapta halasıyla enistesi onu evlerine alabilirdi. Sonrasını kim bilebilir... İnsanlar çok daha kötü şeyler yaşıyorlar şüphesiz. Dickens romanlarındaki yetimlerden bahsetmiyorum bile." Hemen her zaman bir yerlerden çıkıveriyordu o espritüelliği, özündeki neşesi. "Cesaret edemedim. Denedim, yapamadım. Bir söz vermişim gibi hissediyordum kendimi, borçlu hissediyordum. Yaşadıklarımdan, neler yaşamış olduğumdan bihaber bir şekilde, arka arkaya aldığı darbelerden sonra, çektiği acıya rağmen binbir hayal ve umutla bana geliyordu. Artık iş işten geçmişken ona bir darbe de ben indiremezdim: Son darbeyi indiremezdim ya da en azından o zaman öyle, son darbeymiş gibi geliyordu bana. Eski usul eğitimin sıkıntıları işte genç De Vere ve ben henüz gençtim, çocukluktan yeterince sıyrılmamıştım. Sorumluluk duygusu aşılanmıştı bana. Verilen sözü tutmak gerektiği fikriyle büyütülmüştüm. Centilmenlik kavramı bugün kulağa gülünç geliyor ama yirmi sene önce o kadar da gülünç değildi; her şey ne çabuk yok oluyor." Kör olası hız diye geçirdim aklımdan; sadece dilin değil, insanları, alışkanlıkları, kavramları durmaksızın defeden zamanın da kör olası bir hızı var. "Önlemek senin elinde olduğu müddetçe ciddi bir zarar vermemek gerektiği inancıyla yetiştirilmiştim."

Ellerini yanaklarına koyup bastırdı ve bu hareketiyle ağzı yamuk yumuk, tuhaf bir hal aldı. Yetiştirilme tarzına sövüp sayıyor muydu yoksa geriye dönük bir şekilde sahipleniyor muydu yahut kalbinde ona bir kez daha yer açmak için mücadele mi veriyordu bilemedim; önünde sonunda pek az şey yapılabilir kişinin bahtına düşenler karşısında. Ya da, şayet değiştirmeyi başaramıyorsak, karakterlerimiz karşısında. Günden güne bunu daha çok insan başarıyor gerçi: İşin aslı insanlar her bilmem ne kadar zamanda bir kendilerini yeniden şekillendiriyorlar.

"Peki diğer kadın bu durumu nasıl karşıladı?" Muriel onun hakkında konuşmak istemese de terk edilen kadın merakımı celbediyordu.

Ellerini yüzündèn çekti, derin bir iç geçirdi, ağzı yeniden eski halini aldı, kaymadığından emin olmak için iki parmağıyla göz bandına dokundu.

"Tüm geceyi onunla geçirdim. Her şeyi açıkladım, olanları anlattım, gözyaşları sel oldu, kısmen anladı, ne saldırgan ne de isterik davrandı. Neredeyse karşı bile çıkmadı, sadece ağladı. Ama sana daha önce de dedim: Onu bu konunun dışında bıraksak daha iyi, zaten orada, dışarıda kaldı zavallı." Kuşkusuz Muriel bana, başka bir bağlamda, bu konuyla ilgili bir şeyler anlattığını unutmuştu. Bu kadının ona, "Ne yapman gerektiğini düşünüyorsan onu yap" dediğini hatırladım, "Seni en az üzecek, hayatına huzurlu bir şekilde devam etmeni sağlayacak şey neyse onu yap. Ama bir daha asla bizi aklına getirme, seni ve beni. Şayet her gün, her gece kahrolmak istemiyorsan sakın bir daha bizi düşünme. Ayrı ayrı bile düşünme çünkü düşünmek ve hatırlamak her zaman bir araya getirir nihayetinde."

"Bana bununla ilgili bir şeyler anlattınız." Ve bana vakti zamanında söylediği sözlerini tekrarladım.

Yeniden doğruldu ve bir an bana şaşkın şaşkın baktı, sonra, çabucak kafasını topladı.

"Evet, doğru." Ses tonu değişmişti, belki her şeyi tamı tamına hatırlamamdan dolayı hafif rahatsız olmuştu. "Hafızanın kuvvetli oluşuyla hep böbürlendin zaten, seninle konuşurken dikkatli olmakta fayda var zira her şeyi makine misali kaydediyorsun. Evet, aşağı yukarı böyle bir şey söyledi. Ama bu özeti. İnan bana o gece çok uzun sürdü. İyi ve kötü anları oldu ve yer yer tereddüte kapıldım. Fakat aldığım karar geçerli kaldı. Onunla vedalaştığımda saat sabahın altısını geçiyordu ve onun evinden doğruca havaalanına gittim. Ben asansörü beklerken eşikte durup da beni izlemesin diye kapıyı ardımdan kapadım. Belki de gözetleme deliğinden baktı; bunu bilemem. Tutkunun, hayatımın aşkının kayıp gitmesine izin verdiğimi bilerek kapadım kapıyı... O tuhaf mı tuhaf, nadiren karşımıza çıkan tutkunun... Barajas'a vardığımda üzerimde hâlâ onun kokusu vardı muhtemelen. Bir önemi yoktu. Kimse bana hesap soracak değildi; bir o eksikti zaten ve Beatriz çok akıllıydı, onca ayı ayrı geçirdikten sonra, hiçbir surette böyle bir hata yapmazdı."

"Peki buluşmanız nasıldı? Yani nereden geldiğiniz düşünülürse..." Yeniden konuşmuştum çünkü yine susmuştu. Kapıya bir göz attım, pembe surat bir kez daha yerini almıştı.

"Uçak neredeyse tam saatinde indi ve ben de tam vaktinde oradaydım. Beatriz geldiğinde güzel gözüküyordu, aksini iddia etsem yalan söylemiş olurum, şu anki haliyle alakası yoktu. Bu herhangi bir şeyi telafi ettiğinden değil tabii ama hiç yoktan iyiydi yine de. İnsanın çok uzun süre yanında olacağı birini beğenmesi daha iyi bir şeydir; en temel ve epidermal anlamıyla yani. Bana sımsıkı sarıldı, yüzünde hayatımda benzerini görmediğim bir gülümseme vardı; demek istediğim resmen ışıldıyordu, gerçekten göz alıcıydı. Filmlerimde kimi aktrislerin bu şekilde gülümsemesini sağlamaya çalıştığım oldu; istedikleri kadar güzel ve iyi oyuncu olsunlar soluk bir yansımasını sunmaktan fazlasını yapamadı hiçbiri. Sanki ne kadar şanslı olduğuna inanamıyormuş gibi, sanki bana dönmüş olması bir mucizeymiş gibi gülümsüyordu. Sonra ağlamaya başladı, yüzünü göğsüme gömdü ve bir süre öyle kaldı, yağmurluğumun ıslandığını hatırlıyorum. Yeniden görüşmeyi çok istemişti belli ki. Bu da insanı duygulandırıyor; karşı tarafın cehaletini kastediyorum ve de mutluluğunu, kişinin açık ve net bir şekilde karşı tarafta uyandırdığı mutluluğu yani. İnsan kendini sorumlu hissediyor ya da sorumluluğu katmerleniyor diyeyim. Bavullarını aldığımızda ve kendini biraz olsun toparladığında elimde olmadan ona, 'Mektubumu almadın mı? Telgrafta haberini verdiğim mektubu?' diye sordum. 'Hayır!' diye yanıtladı şikâyet edercesine. 'Oysa nasıl da hasretle bekledim. Beni teselli edeceğini, babamdan, ölümünden bahsetmiş olacağını ve yazdıklarının onun yokluğunu kabullenmeme yardımı dokunacağını düşünüyordum. Mektup kaybolduğu için ne kadar öfkelendim bilemezsin, hem de tam da ihtiyacım olan anda.' Tabiri caizse ona bir başsağlığı mektubu yazdığımı zannetmişti. Haberi alır almaz o kısa ve öz üç beş kelimeden çok daha fazlasını sunabilmek için kâğıda ve kaleme sarıldığımı zannetmişti. Eline o zaman ulaşmış olması durumunda beni hepten kaybettiğini idrak edebilmesi için üzerinden yeterince vakit geçmemiş olacaktı aslında; hani babasının ölümünden en fazla dokuz ya da on gün sonra alacaktı mektubu. Telgrafta da yeterince açık davranmamıştım esasında: 'Acil bir mektup yolda. Önemli. Okumayı bekle,' yazmıştım yalnızca. O sırada kelimelerimin altında yatan anlamı

kavrayabilecek durumda değildi. 'Gelmeden önce' veya 'herhangi bir karar almadan önce' gibi bir şey eklemeliydim. 'Herhangi bir karar almadan önce mektubumu okumayı bekle'; bana kalırsa bu onu durdurmaya yeterdi, sorular sormasına, durup düşünmesine ve acele etmemesine hatta mektup bir türlü eline geçmeyince beni aramasına neden olurdu." Sustu, içkisinden bir yudum aldı ve gülümsedi, bu kez kendi kendiyle alay eder veya hafif eseflenir gibi bir hali vardı. "Ama işte telgraflarda herkes kelimeleri idareli kullanır."

"Kelimeleri idareli kullanmamanız durumunda her şeyin farklı olmuş olacağını düşünmüyorsunuz herhalde, düşünüyor musunuz?" diye sordum.

Bu esnada yerde yatmaktan sıkıldı veya beni karşısına almak istedi, çünkü sadece kalkmakla kalmadı, kollarını iyice uzatıp bir güzel gerindi ve kanepelerden birine, kapıya sırtı dönük olana oturup (ayağa kalktığında leke, kuşkusuz irkilip, bir kez daha gözden kayboldu) eliyle bana masa başından kalkmamı ve karşısındaki kanepeye oturmamı işaret etti:

"Hadi, şuraya geç, sürekli boynumu çevirmek zorunda bırakma beni; görüş alanımın seninkiyle bir olmadığını hiçbir zaman hatırlamıyor olman hiç de inandırıcı gelmiyor bana. Sanki bu göz bandı yeterince görünür değilmiş gibi..." Ve yine hızlıca parmaklarını tıngırdattı göz bandında. Arzusunu yerine getirdiğimdeyse, "Kim bilir... Muhtemelen hayır. Muhtemelen aptala yatmanın, haberi yokmuş gibi davranmanın başka bir yolunu bulurdu. Tabii bunu şu anda söylüyorum, yoksa o zaman en ufak bir şekilde şüphelenmiş değildim. Yani aklımdan geçti, hatta öteki kadının aklından da geçti, dahası o bundan neredeyse emindi ama ben çaresizlikten böyle söylediğini zannettim ve hiç üzerinde durmadım. İşin aslı bu kadar genç birinin böyle bir oyun çevirebileceğine, bu kadar sinsi davranabileceğine ihtimal vermedim" diye yanıtladı. Ben onun o zamanki yaşından olsa olsa bir iki yaş büyüğüm diye geçirdim bir an içimden ve ben de kartlarımı açık oynamadım ama sinsice davrandığımı da zannetmiyorum. "Hele de babasının yasını tutuyorken; kırılganlığı zararsızlıkla karıştırıyoruz ve kurbanların zarar vermeyeceğine inanıyoruz; herkesin düştüğü bir hata bu. Tüm geleceğini bir yalanın üstüne kurabilecek bir insan olduğunu düşünmüyordum. Böyle bir risk alabilecek, geleceğini bu kadar belirsiz bir temele oturtabilecek biri olduğunu düşünmüyordum... Elbette söylediği yalan yalancıya ne kadar cazip gelirse yalan olduğunu da

o kadar kolay unutur. Beni çok iyi tanıyordu, küçük yaştan itibaren gözlemliyordu, bense fazlasıyla dalgındım, farkında değildim; onu görmüyordum bile. Fazla saftım, kendime fazla güveniyordum. İnsanın hayatını güvensizlik ve kıskançlık üstüne kuramayacağını düşünmüşümdür her zaman. Bunun böyle olmadığını öğrenmem çok şeye mal oldu. Bütünüyle öğrendiğimden emin bile değilim aslında. Ama ne yapacaksın işte... Hayat insanı cezalandırıyor ve daha tedbirli olmaya zorluyor ama insanın karakteri değişmiyor. Birtakım özellikleri silikleşip duruluyor diyelim ama bundan daha fazlası da olmuyor."

"Öğrenmeniz yıllar sürdü."

"On iki yıl" diye yanıtladı, "söylemesi kolay tabii. Aşağı yukarı on iki yıl ve dört çocuk sonra öğrendim. Üstelik kendi kendime de öğrenmedim, bir öfke krizi sırasında, sırf canımı yakmak için bizzat Beatriz söyledi bana. Hiç öğrenmeden ölebilirdim pekâlâ ve böylesi çok daha iyi olurdu sanıyorum." "Eğer bana hiçbir şey söylememiş olsaydın, beni kandırmaya devam etmiş olsaydın" cümlesini hatırladım.

"Öyle mi? Gerçekten mi? Ciddi misiniz?" Ne kadar erken büyümüş olursam olayım bunu anlayamayacak kadar gençtim. Gençler gerçeğe, kendilerini ilgilendiren gerçeklere fazla bağlıdırlar. Gerçeğe uygun hareket etmezler, ne ki kendilerini ilgilendiren ve etkileyen gerçeklerden vazgeçmeleri de beklenemez. Aslında pek bir önem taşımasa ve hiçbir ayrım gözetmeksizin tüm erkeklerle tüm kadınların müşterek kaderi bu olsa da alay edilmeye, aptal yerine konmaya dayanamazlar.

"Evet, öyle sanıyorum. Ne de olsa ben bir çaba göstermiştim. Uzun yıllar boyu süren devasa bir çaba. Öteki kadının tavsiyesini, senin tekrarladığın o cümleleri ciddiye almıştım. Hani dramatik demeyelim ama retorik bir tavsiyeydi, teatral, *en beauté** bir çıkıştı onunki. Duruma, haysiyetini zedelememek için kalkıştığı beklenmedik ve keskin bir vedaya uygundu. Ama işte ben harfi harfine uydum söylediklerine, mantıklı buldum hatta. Ve tam da dediğini yaptım; mümkün mertebe bizi aklıma getirmedim, onu ve kendimi düşünmedim elimden geldiğince, yani görünüşte: Zira derinlerde gözden çıkardığı hayata her zaman özlem duyar insan ve kötü an-

* (Fr.) Gösterişli. (ç. n.)

larında; bir hülya veya fantazmagori misali, yine o hayata sığınır. Fakat bir kez karar aldıktan sonra veya o sabah bir kez Beatriz'le, geleceğine yürüyen gerçek bir çift misali, havaalanından kol kola çıktıktan sonra kaldığım yerde kalmak için ne gerekiyorsa onu yaptım. 'Onu seveceğim' dedim kendi kendime, 'her zaman yanında olacağım. Ona sadık olacağım' diye tekrarladım bin defa, 'ne yüzüstü bırakacağım ne de terk edeceğim. Ben seçmedim belki ama bahtıma o düştü işte. Fark etmez, ben yanında olacağım, onu koruyacağım, ona destek olacağım, çocuklarına bakacağım ve sanki ben seçmişim gibi seveceğim onu. Yolda neler kaybettiğimi unutacağım, geri dönmek için çok geç artık, o yol benim yolum değil artık. Arkama bakmadan bu yolda ilerleyeceğim ve pişman olmamaya çalışacağım.' Bunları söyledim kendime ve çok uzun bir süre boyunca defalarca kez hatırlattım."

"Peki sözünüzü tutmayı başardınız mı?" diye sordum cevabı bilmeme rağmen; zira Beatriz'in tek parmağıyla ürkek ürkek kapısını çaldığı o gece duymuştum bunun cevabını da: "Onca yıl boyunca seni sevmekle ne büyük aptallık ettim; tüm kalbimle sevdim seni, tabii hiçbir şeyden haberim yoktu o zaman," demişti ellerini omuzlarına koyarak, sonrasında aşağılayıcı ve küçük düşürücü bir tavırla ve belki kendisine çok uzun zamandır yasakladığı belli belirsiz, üstü kapalı bir arzuyla bedenini ellemişti. Ve bunun bir süre sonrasında Beatriz, "Hayır, aptallık etmedin. Bilakis: Onca yıl boyunca, geride kalan onca yıl boyunca beni sevmekle iyi ettin... Eminim hayatında yaptığın en iyi şeydi bu" diye yanıtlamıştı. Sonrasında Beatriz'in gözlerinin dolduğundan emindim çünkü Muriel'in şaşırtıcı tepkisine başka bir açıklama bulamamıştım: "Sana hak veriyorum" demişti. "Hayatımı çöpe attığımı düşünmem için bir sebep daha işte. Hayatımın büyük bir kısmını. Bu yüzden affedemiyorum seni." Yumuşak bir ses tonuyla hani neredeyse hayıflanırcasına söylemişti bunu.

"Evet, öyle zannediyorum, hatta belki fazlasıyla tuttum. Dediğim gibi onu sevmek, tutkusuz bir şekilde sevmek kolaydı. Olmazsa olmaz bir şey de değildir zaten tutku. Hele de babası hakkında ortaya çıkanlardan, nekahet döneminden ve ölümünden sonra çok daha kolaydı; savunmasız, yersiz yurtsuz biri olarak görüyordum onu; bir başına kalmış ve dünyada yeri olmayan biri olarak. Onu arzulamak da kolaydı kesinlikle, ta ki yaptıklarıyla ondan tiksinmeme

sebep oluncaya kadar, zaten o zaman kendine bakmayı da bıraktı. Bu on iki yıl boyunca kimseyle flört etmediğimi söylemeyeceğim: Ben Amerika'da veya daha yakın yerlerde film çekerken epey bir ayrı kalıyorduk. Ama bu da nadiren oldu ve asla flörtleşmeden öteye gitmedi; hiçbir zaman onun için tehdit unsuru oluşturacak bir şey yaşanmadı, hiçbiri bende bir iz bırakmadı, herhangi birine özlem de duymadım. Neredeyse hatırlamıyorum bile hatta. Sonra çocuklarımız oldu; bu iki insan arasında başka bir bağ oluşturuyor. Ardından ilk çocuğumuz öldü ve bunun üstesinden beraber geldik. Sana küçük bir çocuğun ölümünün nasıl bir şey olduğunu anlatacak değilim; insanları mutlak surette duygulandırmak için bunu istismar eden pek çok ucuz ve oportünist edebiyat eseri, pek çok film var zaten ortalıkta; kurguda ve otobiyografide bu sayede insanları gözyaşlarına sürüklemek, merhamet duymalarını sağlamak kolay; berbat bir şey, ahlaksızlık bu. Yanılmıyorsam o meşhur *Doktor Faustus*'unda Thomas Mann bile bunu kullandı. Fakat her neyse, insanın asla unutamayacağı bir şey bu. Sadece çocuğu unutmamaktan bahsetmiyorum, yanında olan, seninle bu talihsizliği yaşayan kişiyi, acı çektiğine, hayatını sürdürmek için ne kadar çaba harcadığına tanıklık ettiğin, tutunduğun ve sen ona tutunabilesin diye sana tutunan kişiyi unutmamaktan da söz ediyorum. Her ne kadar hepsi bir yalana dayansa da yaşananlar sıfırlanamaz Juan."

Sözlerine ara verdi, düşüncelere daldı. Şimdi tepelere bakmıyordu, sanki parkenin altını görmek istercesine yere sabitlemişti delici bakışını. Kalkıp da Beatriz'in kucağında bebeği tuttuğu fotoğrafa bakmaya cesaret edemedim oysa içimden ilk geçen buydu; aslında buna gerek de yoktu, fotoğrafı gayet iyi biliyordum, uzun uzun incelemiştim. Fırsattan istifade edip cama bir kez daha baktım, o bulanık surattan en ufak bir iz yoktu artık, belki de kapının mat kısmının ardına saklanmıştı veya konuşulanları artık duyamaz olunca (tabii o zamana dek duyuyorduysa) gitmişti yahut şu an kendisinden nefret eden eski âşığı tarafından görülmemek için gitmişti ("Çok üzgünüm aşkım" demişti ona).

"Bunca yıl sonra neden anlattı?"

"Aman... Nedeni tüm bunlar arasında en önemsiz mesele. Tomás doğduktan kısa bir süre sonra tartıştık. Bir aktris vardı... Of, hiçbir önemi yoktu aslında; kimsenin hiçbir zaman bir önemi olmadı, onun için terk ettiğim kadının bile, kısa bir süreliğine hayatıma

yeniden girdiğinde ben çoktan üzerime düşen görevi olabilecek en etkin şekilde yerine getirmiştim. Ve zaman kayıp giden zamanın yerini alamaz işte... Her neyse, huysuzluğum tuttu, kaba davrandım, ne kadar kabalaşabileceğimi sen de biliyorsun zaten, gerçekten rahatsız edici olabiliyorum. Ve işte o zaman onu çileden çıkardım ve hiç düşünmeden, sonuçlarını hesaba katmadan söyleyiverdi. Sıklıkla yanlış hesap yapılır, ağzımızdan çıkanlar, elimizden çıkanlara kıyasla bize daha bir affedilir gelir ama aslında öyle değildir. Aradan o kadar zaman geçmişti, o kadar çok şey yaşanmıştı ki – çocuklar, filmler, evliliğimiz vesaire– kurduğu tuzağı artık çocukça bir şey olarak görüyordu aslında ya da kendini savunmak için böyle söyledi her defasında. Aynı zamanda tarihöncesi, birlikteliğimizi asırlar önce gömmüş olması, bilirsin işte, şimdinin gücüyle, yaşananların, geri dönüşü olmayanların gücüyle çoktan unutulmuş olması gereken bir şey olarak görüyor. Gelgelelim en kötüsü bana itiraf etmesi değil, gözümle görmem için mektubu getirmesiydi. Hiç tereddüt etmeden raflardan birine gitti, bir kitabın arasından mektubu çıkarıp elime tutuşturdu. Orada, avucumda duruyordu işte, zarf açılmıştı ama mektup üzerinde pullar olan, el yazımla Beatriz'in adını ve adresini yazdığım, kırmızı kalemle 'Ekspres' kelimesini eklediğim, titreyen ellerimle posta servisine teslim ettiğim, alıcısına daha çabuk ulaşması için Cibeles'ten gönderdiğim zarfın içindeydi hâlâ. Kan ter içinde yazmıştım o mektubu, gözüme uyku girmemişti, her bir kelimesini uzun uzadıya düşünmüştüm, dürüst olmaya ama aynı zamanda onu incitmemeye ya da mümkün olabildiğince az incitmeye çalışmıştım. Benim için o mektup arafta kaybolmuştu ve Beatriz'in eline asla ulaşmamıştı, ne ki oradaydı işte, Amerika'ya kadar gitmiş ve Beatriz'le beraber, bavullardan birinin içine tıkılmış ya da çantasına tıkıştırılmış yahut o seyahatte okuduğu kitabın arasına yerleştirilmiş bir şekilde buraya dönmüştü. On iki senedir Beatriz'in elindeydi, dahası mektubu saklamıştı. Yırtıp atmak, yakmak varken insan böyle bir mektubu niye saklar ki? Günün birinde bana göstermek, başıma kakmak istiyor, bundan vahşice bir zevk alıyordu demek ki. Hayatımın seyrini değiştirmek, emrindeki bir aktörmüşüm gibi beni yönlendirmek, düşüncelerimi en başından beri bildiği halde hayatıma zorla girmek, hayatımı işgal etmek ona yetmemişti. Günün birinde öğrenmemi istemişti, aldatmacanın sürmesine müsaade etmemişti, ki bazen, payına dü-

şenlere razı olmuşsa şayet, kişinin başına gelebilecek en iyi şey bir aldatmaca içinde yaşamaktır. Ve ben üç aşağı beş yukarı razıydım yaşadıklarıma. Her halükârda tutkuyu bütünüyle unutmuştum. Ne kadar nadir bir şey olduğu düşünülürse çok da zor değil aslında bu."

Bunun üzerine geçen günlerden birinde ilk çocuğunun ölümünden ve Van Vechten'in onu kurtarmak için yaptıklarından, yıllar boyu tüm ailesi için yaptıklarından söz ederken söylediklerini anımsadım. İnsan hayatındaki olasılıkların farkında olan ve kendi hayatını diğerlerinkinden ayrı tutmayan bir insanın sözcükleriydi onlar: "Pek çok hayat yalan dolanla veya yapılan hatalarla şekilleniyor, şüphesiz dünya var olduğundan beri çoğunluğu için geçerli bu, ben neden muaf olacaktım ki bundan, benim hayatım neden bunlarla şekillenmeyecekti ki? Bu düşünce arada beni rahatlatıyor, bana teselli oluyor, yalnız olmadığımı hissettiriyor, bilakis, düzgün davranmaya, sözünü tutmaya çalışanlar, kulağa her geçen gün daha da eski bir saçmalık gibi gelen, 'Bakın, söz veriyorum' cümlesini söyleyebildikleri için böbürlenenler listesine, o bitmek bilmeyen listeye eklenmiş biriyim ben de."

İçkisini içti, paketimden bir sigara daha alıp yaktı, bacak bacak üstüne attı, bacakları çok uzun olduğundan üstte kalanı yere değiyordu. Pantolon ceplerini karıştırdı ve pusulasını çıkardı, sanki geçip giden yahut hiç yaşanmamış olan tüm zamanı gösteriyormuşçasına pusula iğnesini gözüne ya da gözünü pusula iğnesine yaklaştırdı; anlatmaya bir son verip vermediğini veya hatırlamaktan yorgun düşüp düşmediğini, gerisini benim çıkarımlarıma bırakıp bırakmadığını düşündüm.

"Neden ayrılmadınız? Neden onu hemen terk etmediniz?" diye sordum yine de; bu uzun ve çözümsüz talihsizliği neden tercih ettiğini öğrenmek istiyordum. İspanya'da boşanma yoktu ve önümüzdeki seneye kadar da olmayacaktı ama 1940 senesinden itibaren insanlar gizlice, resmiyete dökmeden, hatta kimseye söylemeden ayrılıyorlardı, özellikle de ayrılmak isteyen taraf erkek tarafı olduğunda. Baskı uygulayan ülkelerde her zaman böyle olmuştur bu; her zaman yasaları, en azından kimi yasaları, belli bir noktaya kadar atlatmanın bir yolu bulunmuştur.

"Ah, hayır" dedi hemen, gözü öfkeyle parladı ve pusulaya bakmayı bıraktı. "Bana mektubu gösterdiğinde onu Barajas'tan almaya gittiğim sabah yüzündeki o göz alıcı gülümsemenin, aktrislerde

görmeye çalıştığım o gülümsemenin atlattığı tehlikeden bihaber birinin salt mutluluktan yüzüne yerleşen bir gülümseme değil de her şeyin farkında olan, yaptığı yanına kâr kalan ve performasının zaferle taçlandığını gören birinin zafer gülümsemesi olduğunu anladım. Bedelini ödemeliydi, ayrılmak hafif kalırdı. Er ya da geç toparlardı, belki kendine başka birini bulurdu, hâlâ oldukça gençti. Ben elinin altında olduğum müddetçe, her ne kadar ara ara uzaklaşsam da, başkasını bulması imkânsız olurdu, ki öyle de oldu."

"Siz görmek istemeseniz de hâlâ oldukça genç, Eduardo."

Ya beni duymadı ya da aldırış etmedi.

"Onu odaları ayırmaya zorladım ve kendi odamın kapısını sonsuza dek kapadım. Hani başka bir şey değilse bile aramızda her zaman çok güçlü bir cinsel çekim olmuştu. O günden beri ona elimi bile sürmedim, Tomás kaç yaşında şimdi? Sekiz. Sekiz yıl boyunca elimi sürmedim ona. Ve onu öyle eskisi gibi rahat, keyifli ve yüzeysel bir şekilde de bir daha asla sevmedim, ki bu sevgi yetiyordu ona." Gelgelelim birkaç kez, belki de ne yaptıklarının farkında bile olmadan, beraber eğlendiklerini görmüştüm ben ve Wellington olayından sonra Beatriz'e özenle, hatta neredeye şefkatle yaklaşmıştı: İnsan ne kadar uğraşırsa uğraşsın hiçbir alışkanlık bütünüyle bırakılamaz sanıyorum. "Kilo aldı, çöktü, psikolojisi bozuldu, her geçen gün biraz daha olmak kaydıyla yavaş yavaş aklını kaybetti. Tüm intihar girişimleri bu olaydan sonra gerçekleşti. Kuşkusuz hepsi de bunun bir sonucu, en azından kökenleri buna dayanıyor. Daha önce aklının ucundan bile geçmemiştir eminim, en ufak bir şikâyeti yoktu. Bu artık hafif bir şey değildi ama ona layıktı." Af intikam kadar uzun soluklu değildir, diye düşündüm, hatırladım. Ya da şimdi düşünüyor veya hatırlıyorum.

"Ona bağlı olmak pahasına yaptığınız şey bana şu tipik İspanyol deyimini hatırlatıyor: Başkasını kör etmek uğruna bir gözünden olmak. Yaptığınız bu değil mi sizce de?"

Bana yarı sert yarı alaycı bir bakış attı.

"Ben zaten bir gözümden olmuştum genç De Vere, ne o yoksa bunun farkında değil misin?" Ve yeniden göz bandına dokundu. Ama bu kez sadece düz anlamıyla söylemiyordu bunu, aynı zamanda aşağı yukarı yirmi sene önceki saflığından, iyi niyetinden, o zamanlar her şeye kolayca inanan biri olmasından söz ediyordu. "O günden beri canım nasıl isterse öyle davranıyorum, kimseye hesap

vermek ya da bir kılıf uydurmak durumunda değilim. Aynısı onun için de geçerli herhalde, hayatıyla ne yaptığıyla ilgilenmiyorum, onu kendimden uzak tutuyorum; gelgelelim o bunu mecbur olduğu için yapıyor, istediği için değil, zorla yapıyor, onu hiç istemediği bir özgürlüğe itiyorum, bana bağlı olmayı yeğlerdi. Bunun dışında bir şey kaybetmiş değilim: Bu süre zarfında beni kendisiyle gitmek isteyeceğim kadar heyecanlandıran bir kadınla tanışmadım. Bunlar geride kaldı artık, bu mevzular kapandı. Gerçi kim bilir yakında..."

"Yakında ne?" diye sordum alelacele, ağzımdan kaçıverdi ve hiç kuşkusuz bu hareketim ne söyleyeceğini, ne kastettiğini öğrenmeme engel oldu.

"Hiç" diye kestirip attı. "Geçmiş nasıl ki seni ilgilendirmiyorduysa gelecek hiç ilgilendirmiyor."

Basiretli davrandım ve ısrar etmedim. Ve hemen sonra, o kimliği belirsiz oval yüzü, camın ardındaki pembe lekeyi görünce böylesi daha iyi diye geçirdim içimden, artık Muriel'in kendisini görüp görmemesi umurunda değildi belli ki, gerçi sırtı dönüktü Muriel'in ona, benimse tam karşımda duruyordu. Duymaması daha iyi, tabii şayet konuştuklarımızı duyuyorsa; duymaması daha iyi bu zavallı, mutsuz, şefkatli ve kederli kadının. Hatta acınası, biçare.

"Ama Wellington gecesinde ne kadar korktuğunuza bakılırsa hayatıyla ne yaptığı sizi ilgilendirmiyor değil aslında" dedim önceki konuya dönerek.

"Ha" dedi. Ve birkaç saniye sonra aynı sesi yeniden çıkardı, gülme sesi değildi de hafif hayal kırıklığı yahut büyüklük ifadesiydi: Sanki benim yanımda böyle bir şeye ihtiyacı varmış gibi. "Ha. Buraya kadarmış Bay Hafıza; kendin söyledin işte, hayatıyla ne yaptığı beni ilgilendirmiyor evet ama ölümü ilgilendiriyor. Ölmesi, kendini öldürmesi beni fazlasıyla alakadar ediyor. En son isteyeceğim şey bu olur. Çocuklarım için tam bir felaket olur bu, ayrıca benim için de öyle, sen ne sanıyorsun ki? Elbette günün birinde başarırsa elden bir şey gelmez. Ama böyle bir şey olursa bunun benim için gerçek bir trajedi olacağından, gerçekten ağlayacağımdan hiç şüphen olmasın. Sana daha önce de söyledim, insan yaşananları bir kalemde silemez. Artık o yaşananları yaşamış olmak istemediğine karar verse bile yapamaz bunu."

Evet, buna benzer bir şey söylediğini duymuştum, yatak odasının kapısındayken az çok aynı şeyi daha detaylı bir şekilde söyle-

mişti Beatriz'e, üzerinde geceliği olan Beatriz'e: "İnsanı yanılgıdan kurtarmanın, birden doğruyu söylemenin ne anlamı var ki? Üstelik bu daha da kötü, zira tüm yaşananları yalanlıyor veya geçersiz kılıyor, insan tüm yaşadıklarını bu yeni bilginin ışığında yeniden değerlendirmek yahut yadsımak durumunda kalıyor. Ne ki başka da bir şey yaşamadı ki o insan işte; ne yaşadıysa onu yaşadı. Peki bununla ne yapmalı? Tüm hayatını mı silmeli? Bu mümkün değil fakat öyle olmadığını biliyorken, yaşadığın şey gerçekmiş, hiçbir şey olmamış gibi yapmak da mümkün değil. Bu durum görmezden gelinemez, ne ki yaşanan o yıllar bir köşeye de atılamaz, nasıl yaşandılarsa öyle yaşandılar zira, başka türlü olmasının mümkünatı yok artık, hep bir şey, bir hatıra kalacak o yıllardan geriye, şimdi bir fantazmagoriden, yaşanan ve yaşanmayandan ibaret olsa da. Peki insan bunu ne yapsın, nereye koysun bu yaşanan ve yaşanmayanı?" Sesi keder doluydu bunları söylerken, ne küçümseyen ne de saldırgan bir tınısı vardı, belki bir parça kin barındırıyordu sadece. Ve Beatriz de, ona "aşkım" diyebilmek, zamanı geri alabilmeyi istediğini söyleyebilmek, af dileyebilmek için hemen aynı tonu benimsemişti; belki kurnazlıktan yapmıştı bunu, belki de içtendi.

Derken kapıyı açtı, kendini gösterdi, başını içeri uzattı. Yalınayak değildi, dışarı çıkarken neredeyse her seferinde giydiği, hacimli vücudunu daha da bir ortaya çıkaran yüksek topuklu ayakkabıları vardı ayağında. Kapının açıldığını duyan Muriel ayağa kalkıp döndü ve karşısında onu görünce gözü parıldadı. Beatriz, sanki elinden tutmasını, kendisini odadan içeri sokmasını istiyormuşçasına, sanki ona bir kez daha "aşkım" diyormuşçasına, uzattığı eliyle, gözlerinde yalvaran bir bakışla kapının eşiğinde durdu. Ölümünün istediği en son şey olduğunu, gerçekten ağlayacağını duymak bir minnet sebebi gibi gelmiş olmalıydı ona ya da kim bilir belki de deli saçması bir umut gibi. Ama Muriel'in eliyle yaptığı hareket kesin ve netti. Daha önce defalarca kez tekrarlanmış bir uzaklaştırma, geri çevirme hareketiydi, sanki odadan hemen çıkmasını emrediyordu, sanki bir kediyi kışkışlıyordu. Bana kalırsa sekiz senedir söylüyor olduklarını tekrarlıyordu: "*Non, pas de caresses*." "Hayır, okşamak yok. Ve hayır, öpmek yok."

XI

Gerçekten de ağladı; kendi gözlerimle gördüm. Öğrendiğinde ağladı ve güneşli bir Madrid sabahında Almudena mezarlığındaki cenaze töreninde epey ağladı; mezar kazıcılar nihayet tabutu indirir ve üzerine ilk kürek dolusu toprağı atarken konuşan gözünden nasıl da durduralamaz bir şekilde aktığını gördüm gözyaşlarının; suskun gözü öyle değildi, herhalde yoksundu gözyaşı kanallarından veya belki gözünü sımsıkı saran göz bandı bir baraj görevi görüyordu. Kimse son bir kürek dolusu toprak atılmasını beklemedi, onun tabutunun konması için kaldırılan mezar taşının yerine yerleştirilmesini görecek kadar da kalmadı; aile mezarlığında, büyük olasılıkla Muriel için, hâlâ bir yer vardı; büyümediğinden çok az yer kaplayan ve şimdi annesinin hayali bir şekilde kucaklayacağı müteveffa çocuk Javier çok uzun zamandır orada yatıyordu. Veda etmekte ne kadar zorlansa da Muriel törenin sonuna kadar kalmadı, ayakta o kadar zor duruyordu ki onu tutmak gerekti, ona destek olan Susana, Tomás ve Alicia da kalmadılar, artık atıl bir et yığınından başka bir şey olmayan ve çok yakında, neyse ki kimse bu sürece tanıklık etmeden, yitip gidecek olandansa hayatta olan ve geçici olarak yaşlanan –sadece o gün yaşlanmıştı– babalarıyla ilgileniyorlardı daha çok: Ölülerin geçirdiği süreçlere tanıklık etmemek ve bu süreçlerde solgun bedenleriyle ölmeye devam edebilmeleri için onları kendi hallerine bırakmak gibi makul bir alışkanlığımız vardır. Ne Rico ne Roy ne Van Vechten ne Gloria ne Marcela ne Flavia ne Beatriz'in Amerikan İngilizcesi öğrettiği okuldaki meslektaşları ne tüm öğrencilerini temsilen gelen birkaç öğrencisi ne de özel ders verdiği iki üç öğrenci kaldı törenin sonuna kadar. Muriel'in zorunluluktan veya yükümlülükten gelen arkadaşları da kalmadı, çok daha önce terk ettiler mezarlığı: Maestro Rafael Viana ve poker ekibinden diğerleri, Viana'nın yanında gelen, bana üstü kapalı ve boş bir bakış atan devlet memuresi Celia; bir iki diplomat ve sinema sektöründen insanlar, bir an Muriel'in bir dönem kendisine maddi

anlamda destek olmaya razı etmeye çalıştığı bir şarap imalatçısı ilişti onların arasında gözüme ve bir anlığına Jess Franco'yu gördüm bir de; kısa ve hızlı adımlarla hemen uzaklaştı, eminim günün geri kalanında film çekmeyi planlıyordu. İhtiyatlı bir şekilde herkesten biraz uzakta duran iş kadını Cecilia Alemany'yi görünce pek de şaşırmadım; gözündeki siyah güneş gözlüğüne rağmen tanıdım onu, bir sebebi çene hareketlerinin o mekân ve o bağlam için ne kadar uygunsuz olduğunu fark etmeden sakız çiğnemesiydi. Parası olan pek çokları gibi rahat bir kadındı, patronumla son zamanlarda kurduğu yakın dostluktan da biliyordum bunu. Tabutun toprağın altında hepten kaybolduğunu görmek üzere kalmadım ben de, bana düşmezdi bu veya tuhaf gözükürdü. Ara sıra mezarını ziyaret edeceğime söz verdim kendi kendime; bir kez olsun yapmadım bunca zaman içinde, daha doğrusu sadece bir kez yaptım bunu, yıllar sonra, gidene eşlik etmek ve Susana'ya destek olmak içindi o da; Susana'ydı bu kez ayakta güçlükle duran zira.

O konuşmamızdan kısa bir süre sonra karı koca, çocuklar ve Flavia yazı Romanesk kiliselerin bulunduğu, şair Machado'nun izlerini taşıyan, içinden yüzülebilen bir nehir geçen ve güzel bir parka ev sahipliği yapan, serin bir şehir olan Soria'daki evlerinde geçirmek üzere yola koyuldular; hayatlarının yarısını ya o evde ya da hava fazla sıcak olduğunda –ve maddi durumları elverdiği ölçüde– San Sebastian'daki bir otelde geçirmişlerdi; Soria arabayla Madrid'den aşağı yukarı üç saat uzakta olduğundan acil bir şey çıktığında Muriel dönebiliyordu da. Orada ne olduğunu bilmiyorum; tabii bir şey olduysa. Büyük ihtimalle Muriel'in her zamanki menfurluklarından başka bir şey olmadı yahut belki bir çıkış yolu bulamadığından orada iyice azıtmıştı: Bana kalırsa Muriel vaktinin sadece bir kısmını orada geçirmişti; acilen, gerçekten acil bir durum olsun olmasın, Madrid'e veya başka yerlere gitmesi gerekmişti, belki yıllardır ilk kez üzerinde etkisi olan bir kadın tarafından çağrılmıştı. Ağustos sonunda döndüklerinde, az çok karar verdiğim ve öngördüğüm üzere, Velázquez'deki evde çalışmayı bıraktım ve tek göz odamla vedalaştım. Her şeye fazlasıyla müdahil olmuştum ya da o karı kocaydı benim hayatıma, bir aceminin hayatına giren. Kararımda Doktor'un daimi varlığının etkisi de yok değildi; her zamanki gibi gelip gitmeye devam ediyordu, gerçi artık bana dostça bir edayla yaklaşmıyor, benimle sohbet etmiyor, yanımda rahat davranmıyor-

du, sert ve haşindi. Muriel zamanında yapmış olabileceklerini pek de umursamayacak kadar minnet duyuyor ve sevgi besliyordu ona ve o bunaltıcı, kör olası şüphelerinin ardından –o şüphelerdi beni bu rezil hikâyeye dahil eden– öğrenmemeyi yeğlemişti yaptıklarını. Beatriz'in aksine onun, her ne yaptıysa, hiçbir surette kendisine yapmadığını söylemişti. Ama ben Vidal'in anlattıklarından ve bizim Chicote'deki buluşmamızdan sonra, bana savurduğu aleni tehditlerden sonra ("Anlatacaklarına dikkat et... Beni anlıyor musun yoksa anlamıyor musun çocuk?") Van Vechten'le aynı odada bulunmak bile istemiyordum.

Dolayısıyla artık orada kalıp da Beatriz'i takip edemez, ona göz kulak olamaz, onu denetleyemezdim, tek başına dışarı çıktığında peşinden gidemezdim; kocasının dediğine göre ve daha sonra benim de teyit ettiğim üzere asıl endişelenmemizi gerektiren anlar onlardı zira. Öte yandan aşağı yukarı onunla yattığım günden sonra o gizli ve açıklaması güç alışkanlığı bırakmıştım; bir defaya mahsus bir şeydi aramızda geçenler ve kimsenin haberi olmamıştı ya da sadece koridorda koşan kişinin haberi vardı ama o da sonrasında ne tek kelime etmiş ne de bana karşı farklı bir tavır takınmıştı, sitemkâr bir bakış bile atmamıştı –hiçbir surette– artık her kimdiyse; çeşitli tahminlerim var elbette ama hiçbir zaman kesinkes öğrenemedim kim olduğunu. Orada olmuş olsaydım bile o akşam takip edemeyecektim onu, Harley Davidson'a atlayıp da kim bilir kiminle, nereye kaybolduğunda veya kim bilir kimi görmeye gittiğinde –tabii o biri vardıysa– hiçbir zaman takip edememiştim ki zaten. Muriel benim gelişimden önceki intihar girişimlerinden hiçbir zaman bahsetmedi bana, ayrıntılı bir şekilde bahsetmedi ya da, ama başarısızlıkla sonuçlandıklarına göre, tıpkı benim engel olduğum seferki gibi, daha az etkili, daha yavaş, daha az gaddarca ve daha bir ikircikli, kurtulma imkânına yer bırakan yöntemler olmalıydı. Beatriz Noguera eylül ayında, hava kararmaya başladığında, Ávila yakınlarındaki tali bir yolda, bundan yıllar önce Muriel'in ağabeyi Roberto'nun yanında genç, Fransız bir kadınla yarı çıplak bir şekilde öldüğü yerin sadece birkaç kilometre ötesinde ağaca çarptı. Neden bilmiyorum ama geceleri daha bir görünür olmaları için üzerlerine beyaz bir şerit çizilen –upuzun bir sıra vardı böyle– o ağaçlardan biriymiş gibi geldi bana, gerçi 1980'lere doğru ağaç gövdelerinin ortasına o kalın beyaz şeritleri çizmeyi bırakmış da olabilirlerdi,

emin değilim, anımsamıyorum. Araba yahut motosiklet kazaları her zaman kasıtsız yahut tesadüfi olabilse, dalgınlıktan, tedbirsizlikten veya öngörülmedik bir durumdan kaynaklanabilse de hepimizin aklında motosikleti bile bile ağaca sürdüğü düşüncesi vardı, en azından biz yetişkinler böyle düşünüyorduk. (Çocuklara anlatılan şeklinde elbette, uygun düştüğü üzere, kırılmış bir ağaç dalı, yağ lekesi veya karşıdan karşıya geçen bir hayvan vardı; kötü kaderin ve talihsizliğin mutedil hikâyesiydi onlara aktarılan ve o zaman on beşinde gayet akıllı bir kız olan Susana salt iki kardeşine acıdığından inanmış gibi yaptı buna.) O kadar dosdoğru çarpmıştı ki Beatriz ağacı özenle seçmiş gibi bir algı uyanıyordu insanda: Hepsi birbirinin aynısı olan bir sürü ağaç arasından o değil de bu, bu olsun demişti belki, aklından suçum geride kaldı ama cezam devam ediyor, şimdiden daha uygun bir an var mı ölmek için; yaslı yatağıma dönmeyeceğim, kederin beni daha fazla sarıp sarmalamasını istemiyorum, bu benim fasılam artık, diye geçirerek. Günler sonra Rico'dan, Roy'dan, Flavia'dan ve Muriel'in bizzat kendisinden öğrendiğim üzere Harley Davidson'ı bir noktada durdurup kaskını çıkardığı tahmin ediliyordu; o günlerde çok değildi kask takanların sayısı ama o ara ara takıyordu: Kask sanki düşmüş veya kimi günler pek de yerinde olmayan ve belki de o esnada ben başka bir adamla yeni bir hayat istemiyorum ki, aynı adamla, uzun yıllar boyunca sürdüğüm hayatı istiyorum, ne unutmak ne üstesinden gelmek ne de, dedikleri gibi, yoluma bakmak istiyorum, aynı şekilde devam etmek, bir zamanlar yaşadığım şeyin bir uzantısını yaşamak istiyorum, düşünceleri geçen kafasından çıkarılıp atılmış gibi asfalt yolda değil de çimlerin üstünde, kaza yerinden metrelerce uzakta bulunmuştu. Muhtemelen o saatte oradan pek araç geçmemişti ve hayali bir ivme kazanıp da motoru yeniden çalıştırarak son sürat yola koyulmadan önce istediği kadar oyalanabilmiş, göreceği son şey olacak olan o ağaçlık yere alışabilmek için bir süre çevresine bakabilmişti ve kim bilir belki de bu bekleme anında kendine, neden sevilmek zorundayız titrek parmağımızla seçtiğimiz kişi tarafından? Sanki bize itaat etmeye mecburmuş gibi neden ille de o kişi? Veya neden bizi arzulamak zorunda olsun bize ıstırap yahut hayat veren, eti ve kemiği için yanıp tutuştuğumuz bu insan? Neden olsun bunca tesadüf? Ve olduğunda neden sürsün? Neden sürmek zorunda olsun böylesi kırılgan, pamuk ipliğine böylesi bağlı bir şey,

diye sormuştu. Belki son bir kez kendine ve kıyafetlerine bakmıştı, hatta belki çantasından bir el aynası çıkarmıştı da öyle bakmıştı, ne de olsa mutlak surette geçmiş zamanın bir parçasına yahut bir portreye dönüşecekti artık; gerçi ne şekilde bulunacağını ya da nasıl gözükeceğini o an hiç dert etmiyor ve şair Bécquer'in bir mektubunda yazdıklarına çok benzer şeyler hissediyor da olabilirdi pekâlâ: "Sonrasında ister bir Mısır piramidinin altına yerleştirsinler beni, ister bir köpek gibi hendeğe atsınlar, fark etmez." Yeni yeni çıkan aya bakma zahmetine bile girmemiş olabilirdi, bıkkın ve kayıtsız gözüne fazlasıyla aşinaydı, ısrarından bunalmıştı belki ve, aptal ve oluşumunu tamamlamamış canlılardan biri olmayı bırakacağım çok yakında, yağan ama tutmayan kar gibi, güneşli bir yaz günü bahçe duvarına tırmanan ve bir anlığına, onu görmeyecek olan, tembel gözün karşısında beliriveren kertenkele gibi olacağım demişti kendi kendine. Neyse o olacağım ve artık daha fazlası olmayacağından o hiç olmayanlar olacağım. Duyulmaz bir fısıltı, geçici ve hafif bir ateş, üzerinde durulmayan ve hemen kapanacak bir çizik, bir yara olacağım. Yani zaman olacağım; kimsenin hiçbir zaman görmediği ve göremeyeceği. Ve nihayet gözleri çevresindeki o loş ışığa alıştığında veya belki üşümeye başladığında ve daha iyi görebilmek, titrek parmağıyla seçtiği ağacı kaçırmamak için ön farını yaktığında, Muriel'in, artık kendi motosikletine dönüşen, motosikletinin gazına basıp da yola koyulduğunda aklından geçen son düşünce çok daha kısa, çok daha basit ve şuna çok daha benzer bir şeydi belki: Acı bir başlangıç bu, ama beteri geride kaldı.

Cenazeden ancak birkaç gün sonra, bir tür zımni ve şahsi baş sağlığı ziyaretinde bulunma ve sanıyorum bir süre ona eşlik etme maksadıyla Muriel'i görmeye gittim, gerçi çoğunlukla yalnız değildi, bu durumlarda kısa bir müddet akın eder insanlar, yaslının yanından bir an olsun ayrılmazlar, onu ziyaret ederler, dışarı çıkarırlar, oyalarlar, onu sarsar ve rahatsız ederler ve bunların hepsini aklını meşgul eden tek şeyi düşünmemesi için, geri dönüşü olmayan bir şekilde yok olan kişinin yokluğunu daha az hissetmesi için yaparlar. Bu birliktelikten sıkılırlar sonra ve sanki yas için belirlenmiş toplumsal bir miat varmışçasına, iki bilemedin üç hafta, dul erkeğin ya da kadının artık harekete geçebilecek, alışkanlıklarına ve her zamanki hayatına dönebilecek hale geldiğine kani olmuşçasına, onu bir başına bırakırlar oysa tam da bu her zamanki hayattır bir daha asla geri dönmemek üzere sona eren. Muriel hayli etkilenmiş ve serseme dönmüştü kuşkusuz, sanki Beatriz'i kaybetmek savunmasızlığını açığa çıkarmışçasına hafif kamburlaşmış, güçten kuvvetten kesilmiş gibi gelmişti bana; geçici bir durum olduğunu düşünüyordum aslında. Ama bir durum son bulduğunda, isterse olabilecek en kötü durum olsun, isterse defalarca kez sona ermesi temenni edilsin, özlenir yine de. O çelişkili özlem kısa sürer ama ilk anda çok çaba ve sabır gerektiren bir amaca erişildiğinde, mesela bir iş başarıyla taçlandırıldığında veya belli bir mevkiye gelindiğinde yahut bir filmin çekimleri tamamlandığında ya da ağır aksak ilerleyen bir romana son nokta koyulduğunda hissedilen boşluğun aynısını yaratır.

Muriel o yalvarıp yakarma gecesinde ellerini Beatriz'in tüm bedeninde baştan savma, kaba ve anlamsız bir şekilde gezdirdikten, göğüslerini mıncıkladıktan ve yerden bir avuç toprak alan, bir tutam ot toplayan, sonrasında üflemek ve nereye gittiğine aldırmaksızın uçuşup süzülmeye terk etmek için bir karahindiba çiçeğini havada kavrayan biri misali cinsel organını tuttuktan hemen son-

ra duymuş olduğum sözcükleri hatırlamıyordu bile muhtemelen. "Bunun gerçekten böyle olduğunu, ikimizden biri ölünceye dek de kati surette bu şekilde kalacağını ne zaman anlayacaksın ulan?" cümlelerini kusmuştu. "Umarım seni tabuta koyan ben olurum, yoksa daha bedenim soğumadan, gerçi soğusa da fark etmez sana ya, bedenime sürtünmeyeceğinin garantisini kimse veremez bana." Ya da benim belleğimde bunun başka, daha kısa ve şiirsel bir türü, tercümesi alıyordu onun sözlerinin yerini: "Umarım ilk sen ölürsün, seni ben gömer, cansız bedenini, bedenindeki o ölüm solgunluğunu ben görürüm." Her halükârda dileği gerçek olmuştu, ama işin kötü yanı o bu cümleleri aklına yazmamıştı bile (duyduklarını değil ama söylediklerini unutmaya yatkındır insan), oysa benim zihnimde yankılanıyorlardı ve yankılanmışlardı Beatriz'inkinde de, muhtemelen o akşam yolun o ağaçlık ve karanlık bölümüne gelinceye kadar yankılanmışlardı hem de ve kim bilir, Harley Davidson'ın üstünde, gözleri hedefinde, kendi kendine, "Sen bana sürtünmek zorunda kalacaksın" demişti belki de. Muriel o kadar ileri gitmemişti elbette ama haberi aldığında sendelemişti, mezarlıkta da öyle ve o ilk şaşkınlık anında onun o rahatsız edici ve huzursuz, bıktırıcı ve hatta yer yer kendisini çileden çıkaran varlığını, uzun mu uzun ama aynı zamanda da yeterince uzun sürmeyen yıllar boyunca karısı olan kişinin hacimli bedenini ve gürültülü ayak seslerini özlediği fark ediliyordu; bir şey sona erdiğinde sanki yeteri kadar uzun sürmemiş, hep biraz daha devam edebilirmiş gibi gelir bize neredeyse.

"Bazen tik takları duyduğumu zannediyorum Juan" dedi bana. "Özellikle de yalnız kaldığımda, kimileri yataklarına kimileriyse evlerine döndüklerinde veya bir grup insanla yediğim akşam yemeklerinden geldiğimde; doğrusunu istersen bu ilk günler beni, sanki bir şenlik yahut eğlence söz konusuymuşçasına, fazlasıyla coşkulu ve faal, hani neredeyse edebe aykırı bir hayat sürmeye zorladılar; iyi niyetle yaptıklarını biliyorum esasında, kendi düşüncelerime gömülmemi istemiyorlar çünkü aklımdan neler geçtiğini biliyorlar. Yani bilmiyorlar aslında, aklımdan ne geçtiği konusunda en ufak bir fikirleri bile yok hatta ama düşüncelerimin neyin etrafında döndüğünden eminler. Teselli edilemez bir dul misali buna razı gelmem biraz gülünç esasında. Yanlış anlama, üzgünüm elbette. İnsan ne kadar bekliyor olursa olsun, engel olmak için elinden hiçbir şey gelmiyor olsun, günün birinde bunun

yaşanacağına dair defalarca uyarılmış olsun, hatta engel olmak istediğinden emin bile olmasın, duygusuzlaşmış olsun ve..." Uygun kelimeyi bulmaya çalışıyordu. "...ve geçirmezliğinin olası sonuçlarını istediği kadar kabul etsin yine de olayın kendisine hazırlıklı olamıyor. Üzgünüm çünkü çok uzun yıllar boyu beraberdik ve birden o ilk yıllar canlanıveriyor, Beatriz'in neredeyse küçük bir kız olduğu ve ikimizin de bizi neyin beklediğinden bihaber olduğumuz zamanlar gözümün önüne geliyor; ne o ne ben biliyorduk neler yaşayacağımızı. Ama bu kelimenin esas olarak kullanıldığı şekliyle, kendisi için elzem birinin kaybını yaşayan kişiye atfen kullanıldığı şekliyle teselli edilemez değilim. Gerçek dışı bir yanı var bu durumun, metronomun tik taklarını da bu yüzden duyuyorum ya zaten, hani sanki yankısı sürüyormuş gibi hâlâ zihnimde o müzikten yoksun müziği; o ritim arka planın kalıcı bir parçasıydı. Gerisi için de aynısı geçerli işte: Demek istediğim, sanki Beatriz'in ayak sesleri ve kokusu kendisinden çok daha uzun süre sonra yok olacakmış gibi; bıraktıkları izler daha kalıcıdır insanlardan, benim deneyimim bu ve normal olan da bu, yavaş yavaş onlar da yok olup gidecek sonra. Ama kaldıkları sürece... Sanki hepten yitip gitmek için, arkalarını temizlemek ve toparlamak için zamana ihtiyaçları varmış gibi. Tabiri caizse, rahat rahat taşınabilmeleri için önceden haber verilmiyor ki hiçbir zaman."

Sustu ve ne diyeceğimi bilemedim, söylenecek hiçbir şey yoktu eminim.

"Anlıyorum" dedim, sırf bir şey demiş olmak için.

O gün hâlâ bir parça yaşlanmış gözüküyordu, ne ki geçici bir şeydi işte, sonrasında o yaşlılık alametleri ortadan kayboldu, ancak onu bütünüyle ele geçirme, ruhuna yerleşme, görünüşünü bütünüyle istila etme cüretini gösteremeden etrafını sarıp kuşattılar. Gözlerinin altındaki torbalar, bitkin ve kırışık yüzü, otururken bile fark edilen hafif kamburu, hepsi tastamam bu durumdan kaynaklanıyordu, hepsi, ne kadar haberdar edilirsek edilelim, kendisine bir türlü hazırlıklı olamayacağımız olayın sonuçlarıydı; yarattığı etkinin ve hakikaten gerçekleşmesinin sonuçlarıydı. Birden sırtını dikleştirdi ve bana tetikte olan tek gözüyle baktı.

"Biliyor musun... Hamileydi."

O kadar şaşırdım ki saçma sapan bir soru sormaktan kendimi alamadım, gerçi belki içgüdüsel olarak zaman kazanmak, bu yeni

bilgi sonrasında kendimi toparlamak için yapmış da olabilirim pekâlâ bunu.

"Kim, Beatriz mi?"

"Herhalde yani, başka kim olacaktı ya? Burada kimin hakkında konuşuyoruz genç De Vere?"

"Hayır, bilmiyordum. Nereden bileyim? Size söylemiş miydi?"

"Hayır. Tek kelime etmemişti. Doktor sayesinde öğrendim. Neyse ki otopsiyle hastanedeki yardımcılarından birinin ilgilenmesini ve asgari bir inceleme yapılmasını sağladı, daha fazlasına da gerek yoktu zaten. Gelgelelim hamile olduğunu anlamak için bu kadarı yeterliydi. Ama bana bir şey söylememiş olması çok da sıra dışı bir durum değil. Benden olmadığını tahmin etmişsindir herhalde. Doktor belki Beatriz'in bile henüz farkında olmamış olabileceğini söylüyor. Dört çocuğun ardından bana olası gelmiyor ama kim bilir... Belki ihtimal vermemişti, aklına bile gelmemişti. Her şey mümkün."

"Peki ne kadarlık olduğu biliniyor mu?" diye sordum hafif kaygıyla.

"Birkaç aylık falan." Sonra sustu ve sanki durum birden utanç verici bir hal almış gibi tırnaklarına baktı. Ama mesele bu değildi aslında, utanç verici bulduğu bana sormak üzere olduğu soruydu: "Kimden olabileceğine dair bir fikrin yoktur herhalde, öyle değil mi?" Bir parça kızarmış olmalıyım ama belki içten içe o da kızardı ve benim kızardığımı fark etmedi veya bendeki renk değişikliğinin sebebinin onun içinde yaşananlar olduğuna kanaat getirdi çünkü daha ben cevap vermeden bir açıklama yapma ihtiyacı duydu: "Tahmin edebileceğin üzere Beatriz'in ne yaptığı umurumda değildi. Ona karışmıyordum ve hiçbir zaman tek bir soru sormadım, zira bunu onunla ilgileniyormuşum gibi algılayabilirdi hatta kıskançlığa yorabilirdi, düşün hele. Ama çocuklarıma bir kardeş verecektiyse ve o çocuk burada yaşayacaktıysa insan ister istemez merak ediyor işte. Hiçbir fikrin yoktur herhalde, değil mi?"

Çok hızlı ve hiç tereddütsüz cevap vermem gerektiğini fark ettim. En ufak bir tereddüt yahut sessizlik beni işaret etmezdi belki ama bir şey bildiğimi yahut en azından şüphelerim olduğunu gösterirdi. Bana sormasının tek sebebinin aşağı yukarı birkaç ay öncesinde, kendisi Towers ve Lom ile Barselona'da son çekimlerini yaparken benim Beatriz'e refakat etmem olduğuna inanmak iste-

dim, hayır, bundan emindim; Beatriz'in en yakınındaki kişi ben olduğumdan, onun esas tanığı olduğumdan soruyordu bunu bana. Öyle her şeyden şüphelenen bir adam değildi, benim bu konuyla bir alakam olabileceği aklından bile geçmemişti muhtemelen. Onun gözünde neredeyse tüyü bitmemiş bir delikanlıydım. Cevap vermek için hiç tereddütsüz bizi ele veren ve kurtaran dilin kör olası hızına başvurdum:

"Hayır. En ufak bir fikrim bile yok Eduardo, Bay Eduardo. Kimden olduğunu ben nereden bileyim?"

İşin aslı gerçekten bilemezdim de. Dolayısıyla yalan bile söylemedim aslında.

Sonrasında onu gitgide daha az görmeye başladım ve nihayetinde neredeyse hiç görüşmez olduk. Bir dostluk kurduğumuz söylenemez belki, en azından o benimle kurmuş değildi ama ben kurmuştum esasında veya hissettiğim buydu; artık onun için çalışmıyor olsam da, benden istediği ve elimden geldiği ölçüde onu memnun etmeyi ve ona yardım etmeyi sürdürebilirdim pekâlâ. Ama insan her gün, hatta her türlü ihtiyacını karşılamak üzere her dakika yanında olan birini artık her gün ve her saat görmez olduğunda ona bel bağlama alışkanlığını da kaybediyor. Beni neredeyse hiç aramıyordu, bense nadiren arıyordum, belki de onu rahatsız etmiş olabileceğim gibi bir hisse kapılmıştım ve ısrarcı davranmak istemiyordum, böyle böyle uzaklaştım ve nihayetinde hayatından geçip giden, orada kendine kalıcı bir yer edinmeyen birine dönüştüm.

Fotoğraf çektirmekten haz etmemesine rağmen –bu yüzden yıllar boyu pek az portre fotoğrafı, yüzünün bütünüyle gözüktüğü pek az kare olmuştu– onu basında daha bir sık görmeye başladım, ne ki sebebi yapımcılığını üstlendiği filmler, sinematografik projeler değildi. İşin aslı sadece tek bir film daha çekti, Palance ve Widmark'ın rol aldığı film değildi bu; ölülerle dolu uçsuz bucaksız ve kalabalık arafta geçiyordu, bana kalırsa maddi destek bulamamıştı. Dedikodu dergilerinde boy gösteriyordu, kuşkusuz istemeye istemeye ve hoşnutsuz bir şekilde yapıyordu bunu; iş kadını Cecilia Alemany'nin önce "yeni sevgilisi" ardından da kocası olarak takdim edildi; Cecilia Alemany hayli çekici ve zengindi, dolayısıyla ondan çok daha fazla ilgi çekiyordu; sonunda, bana bir seferinde şaka yollu dediği üzere, Sara Montiel'e benzemeye başlamıştı gerçekten de, ne ki arkeologlardan, Roy gibi sinema meraklılarından ve engin bilgili insanlardan oluşan kitlesi gitgide azalıyordu. Öte yandan, varlığından haberdaydıysa, Cecilia'nın Beatriz'e tüm umudunu kaybettirecek yahut onun için daimi bir tehdit oluşturacak kadar çekici olduğunu da düşündüm. Yaslı yatağına herhangi bir

ganimetle dönmesini ve gece istilalarının ardından, "Göreceğiz" demesini pekâlâ engelleyebilecek biriydi.

Muriel dul kaldıktan yaklaşık bir yıl sonra benim davet edilmediğim mütevazı bir belediye nikâhıyla ikinci kez evlendi; kadroya dahil edilmem için herhangi bir sebep yoktu zaten, işin aslı eski bir çalışandan, kendisine bir fırsat verdiği gelip geçici bir gençten fazlası değildim. Muriel'in artık ihtiyacı kalmadığında nihayet boşanma yasallaştı, belki Beatriz yaşasaydı bile bu imkândan faydalanmayacaktı; bazen kökeni aldatma ve mutsuzluk olan bağların en güçlü bağlar olduğunu düşünüyorum, temeli hataya dayananın da keza; iki insanı birbirlerine bilinçli bir tercihten, mutluluk ve dürüstlükten çok daha fazla bağlıyor olabilirler pekâlâ. Sayılı düğün fotoğrafında Van Vechten'i, Rico'yu, Roy'u ve töreni taçlandıran maestro Viana'yı gördüm; bir matador her türlü kutlamaya renk katar. Ne Gloria ne Marcela ne de Flavia vardı fotoğraflarda; Gloria ve Marcela bunu bir ihanet olarak algılamış olabilirlerdi ve Flavia'ysa muhtemelen katılmamayı yeğlemişti. Üç çocuk da oradaydı; büyümüşlerdi, hâlâ Beatriz'in birer kopyasıydı üçü de. Uzun uzun Susana'ya baktım: Bir iki yıla kalmadan annesinin özlem ve inatla sergilediği, onlarca kez gördüğüm gençlik fotoğraflarındaki, kollarında henüz hayatta olan müteveffa çocuğu tuttuğu ve yaklaşık yirmi sene önce Muriel'le çektirdiği düğün fotoğrafındaki halinin aynısı olacaktı. Şimdi gerek Muriel'in gerekse Beatriz'in o fotoğraftaki ifadelerini çok daha iyi anlıyordum: Objektife bakan Beatriz'in yüzündeki kocaman gülümseme, aşikâr bir coşku ifadesi ya da daha çok bir zafer gösterisiydi muhtemelen; gelin kılığına girmiş bir kız çocuğu. Buna karşılık Muriel, mahzun değilse bile devasa bir sorumluluk aldığına kani bir adam misali kaygılıydı. Beatriz hâlâ evlilik akdi oyununu oynuyordu, Muriel'se, sanki bu fiilin yükümlülükler, borçlar, sorumluluklar ve hastalıklar için de geçerli olduğunun bilincindeymişçesine, son derece ciddi bir şekilde yerine getiriyordu akdi. Beatriz, kendi davranışlarının sonuçları gibi tıpkı, dünyayı hafifsiyor ve nasıl ki yaptıklarına ehemmiyet vermiyorsa dünyaya da vermiyordu; bir kez olup bittikten sonra saçma sapan, geçmişe ait bir şey olarak görüyordu her şeyi; Muriel'se feragat etmenin ne demek olduğunu bilen biriydi veya bir gün bana kederli bir şekilde hangisi olduğunu bilmediğim bir kitapta okuduğunu söylediği üzere aşkın insanlarla olan randevusuna her daim geç

kaldığının farkındaydı. İkinci düğününe ait karelerde bundan eser yoktu, gözünde ciddiyetten bütünüyle uzak dalgın ve sabırlı bir ifade vardı. Sanki sadece toplumsal bir prosedürü yerine getiriyor ve –bakmadığı halde– saate bakıyor gibi gözüküyordu.

Bu yeni ve yapay ailenin neler yapacağını, hep birlikte Velázquez'deki evde oturup oturmayacaklarını, başka bir evde yeni bir hayata başlayıp başlamayacaklarını düşündüm; mağaza sahibesi sürekli etrafta olan, hele de babaları kendini film çekimine bütünüyle kaptırmış bir şekilde aylar boyu şehir dışındayken daha da bir ayak altında olan yeniyetme bir genç kızı ve iki çocuğu –ya da iki yeniyetmeyi ve bir çocuğu– seve seve kabul edecek miydi acaba; acaba Flavia onlarla mı kalacaktı yoksa göç etmeye mi zorlanacaktı... Muriel'i arayıp tebrik etmeyi geçirdim aklımdan ama şaşırtıcı bir şekilde benim de bunu bir tür ihanet olarak algıladığımı fark ettim. Her ne kadar o ıssız ve karanlık yolda, kendi arzusuyla, ilk küreği toprağa kendi daldırmış olsa da abes bir biçimde bunun Beatriz'i toprağın altına iyice gömmekten farksız olacağını düşündüm. Belki bedensel bağlar, ne kadar kısa ömürlü ve önemsiz olurlarsa olsunlar, istedikleri kadar artlarında neredeyse hiçbir iz bırakmasınlar bizi o bağları kurduğumuz insanlara karşı akıldışı bir kaygı duymaya mecbur kılıyordur veya belki de onlara karşı derin ve ruhani bir sadakat beslemeye itiyordur.

Vizyona girdiği gün bilet alıp Muriel'in son filmini izlemeye gittim. Genel olarak çok iyi tepkiler almadı ama ben sevdim. Bunu söylemek için ona telefon ettim ama ulaşamadım ve sonra peşini bıraktım; benim fikrime ihtiyacı yoktu nasıl olsa. Beatriz'in ölümünden ancak beş sene sonra yeni bir film çekebilmişti ve bunun iki sene sonrasında, Beatriz'in intiharının üzerinden yedi sene geçmişken, eski patronumun ve üstadımın yeni projesi için cüzi miktarda para koparmaya çalıştığı bir grup zonta bankacıyla öğle yemeği yerken ani ve ölümcül bir kalp krizi geçirdiğini öğrendim. Bu haberi televizyonda görür görmez o çevreden iletişimimi sürdürdüğüm tek kişi olan Profesör Rico'yu aradım; bugün de hâlâ görüşüyorum kendisiyle. Artık Akademi üyesiydi; papirüs düşmanları –yoksa mumya mıydılar– hızla nalları dikmişti ve beklediğinden daha fazla oyla, hani neredeyse oy birliğiyle, üyeliğe kabul edilmişti, gerçi sonrasında çok daha şaşaalı düşmanlar edinmeyi başarmıştı; onlar olmadan yaşayamıyor veya yokluklarında hayatı sıkıcı buluyordu. Cenaze

törenine katılmak için Madrid'e uçmak üzereydi; törenin yerini ve saatini söyledi. Sanıyorum ilk kez sesinin titrediğini duydum. Ya da hayır, yalan bu: İkisi de, bize veda etmeden, bu dünyaya yıllar önce veda etmiş olsa da ne zaman Muriel ve Beatriz'den bahsetsek bir parça titriyor sesi; aslında duygusal bir adam kendisi.

Ertesi sabah Almudena mezarlığına, her ne kadar bana dünmüş gibi gelse de, bundan çok uzun bir süre önce gördüğüm mezara gittim; insan nadiren ve o da ancak yas sebebiyle ya da başka istisnai bir durum vesilesiyle gittiği bir yere döndüğünde fasıla mefhumu ortadan kaybolur –bize aittir o fasılalar–. Çok kalabalıktı ve basından da epey insan vardı; arkada kaldım, önlere geçmeye cesaret edemedim. Cenazeye katılan pek çokları için selam verilecek biri değil, bir yabancı, fuzuli bir şahıs, davetsiz bir misafirdim ben. Uzaktan Susana'yı ve kardeşlerini gördüm, bana sırtları dönüktü, aradan bunca zaman geçmesine ve iki küçüğün epey bir boy atmış olmasına rağmen hemen tanıdım onları. Susana ara ara etrafına bakınıyordu, belki kaç kişinin geldiğini, babasına ne kadar değer verildiğini görmek istiyordu ve başını arkaya çevirdiği bir sefer beni görüp koşa koşa yanıma geldi. O zaman otuz yaşındaydım, o ise yirmi ikisini doldurmuştu ama eski, hiç de kusursuz olmayan ne ki daha az hüzünlü zamanlara, orada olması gereken herkesin henüz orada olduğu zamanlara ait birine sarılmanın verdiği güvenle hemen sımsıkı sarıldı bana ve sessizce ağladı, sonra elimden tutup beni en öne, Alicia'nın, Tomás'ın, Flavia'nın, tanımadığım insanların ve elbette Cecilia Alemany'nin yanına götürdü; hiç şüphesiz Cecilia siyah güneş gözlüğünün ardından (bu kez sakız çiğnemiyordu) bir anlığına bana bakacak fırsatı buldu ve eminim kayıtsız bir şekilde kimin nesi olduğumu düşündü: Kısa ömürlü, müteveffa kocasının geçmişiyle ilgilendiğini zannetmiyorum, muhtemelen, zayıf bir anına denk gelmesi yahut bir şekilde baştan çıkarılması sonucunda yaşadıklarını geride bırakan biri misali şimdi sadece ondan kurtulmaya bakacağı geldi aklıma. Cenaze töreni boyunca, tabut aşağı indirilirken ve mezar taşı son kez yerine yerleştirilirken (başka kimse sığmazdı artık oraya) Susana elimi tutmaya devam etti, dengesini kaybetmemek için sımsıkı yapışmıştı elime, dediğim gibi güçlükle ayakta duruyor, dul kadından, başka herhangi birinden çok daha fazla sendeliyordu. Ya da belki de inatçı bir kız çocuğu gibi tutunmuştu elime.

Artık o kadar uzun zamandır Susana ile evliyim ki yaşı annesininkini geçti, bense aşağı yukarı Muriel'in ömrünü tamamladığı yaştayım; karısından yedi sene fazla yaşadı Muriel; aralarındaki yaş farkı da o kadardı, yedi ya da sekiz, Susana'yla benim aramdaki yaş farkı da aynı; yani Muriel toplamda on beş sene fazla yaşadı Beatriz'den. 1980'lerde Beatriz'i yaşı kemale ermiş biri, bana kıyasla bir tablo gibi görüyordum, yirmi üç yaşımdaydım o zaman, o ise kırk iki ya da kırk bir belki, hiçbir zaman tam bilemedim, her halükârda benden yaklaşık yirmi yaş büyüktü, ki bu neredeyse tüyü bitmemiş bir delikanlı için gerçekten ciddi bir fark. Buna karşın şimdi geriye dönüp bakınca çok genç gözüküyor Beatriz gözüme, sadece ölmek için de değil üstelik, her şey için. Dolayısıyla umudunu korumuş olması, bozguna uğratıldığı ve savaş alanını, gücünü ve cesaretini yeniden toplayıncaya değin, geçici olarak terk edip odasına çekildiği gecelerde, bu gece değil, yine değil ama daha sonra olabilir; yastığım biriktirecek gözyaşlarımı ve öğreneceğim beklemeyi o ısrarcı ayın beklediği gibi; gün gelecek atalet içinde başka bir alana kayacak o küçük düşürücü dokunuşları, hasrete veya dayanılmaz bir isteğe yahut uyanan o ilkel arzuya dönüşecek bir anda, zira hiçbir şey zihinsel bir ret, cezalandırma kararı ile böyle bir kalemde silinip atılamaz, en azından sonsuza dek ya da bütünüyle silinip atılamaz, sadece askıya alınır ve dolayısıyla da ertelenir; herhangi bir gün, herhangi bir gece pekâlâ dönebilir, hem herkesin hoşuna gider arzulanmak ve sevilmek, diye düşünmesi o kadar da tuhaf değil aslında. Bildiğim kadarıyla ne herhangi bir gün ne de herhangi bir gece döndü ama belki de benim haberim olmamıştır, kim bilir.

Evet, gerçekten gençti kendini öldürdüğünde, hatta doğurganlığını bile kaybetmemişti ve bir bebek bekliyordu, Muriel'in bana söylediği buydu, Van Vechten'in ona söylediği buydu, hastanedeki yardımcısının Van Vechten'e söylediği buydu; dolayısıyla hepsi sadece bir söylenti aslında,.önü benimle kesilen bir söylenti hem de,

ne en yakındaki takatsiz batıya ne de kızı Susana'ya kadar ulaştı, en azından benim aracılığımla ulaşmadı, doğuda kalması daha iyi. Yıllar içinde Muriel'in retorik bir soru olarak dillendirdiği fısıltısı pek çok defa aklıma geldi ("Biliyor musun..."). Çoğu kez, utanç içinde, Beatriz'in intihar etmiş ve o kız ya da erkek çocuğunun hiç doğmamış ve belki de gelecekteki annesinin, pervasız annesinin kendisini fark etmesini sağlayacak kadar gelişmemiş olmasına seviniyorum; ama sadece tek bir yönden, bu yönden yaklaşınca. Bu filizlenmeye kimin sebep olduğunu bilemiyorum; Darmstadt'taki Doktor Van Vechten mi, meydandaki Doktor Arranz mı yoksa Harley Davidson'a atlayıp Escorial'da veya Sierra de Gredos'ta yahut Ávila'da ziyaret ettiği başka bir âşık mı; sıklıkla ve inatla, sırf sorumluluğu paylaşmak amacıyla, üçüncü bir kişi olmuş olması gerektiğini söylüyorum kendime. Ama bunun Vélazquez'deki evde sıcak ve uykusuz bir gecenin ardından benim eserim olabileceği gerçeğini de kendimden saklamıyorum; büyük talihsizlik olurdu bu kuşkusuz, ne ki hiçbirimiz korunmuyorduk işte o zaman. Bu kabusvari düşünce ne zaman aklıma gelse tüylerim diken diken oluyor ve –kendimden belli belirsiz bir şekilde iğrenerek, ama yine de bunu tahammül edilebilir bularak– o çocuğun yaşamamasına seviniyorum; yaşasaydı belki tüm hayatını kendi sahtekârlığından haberi olmayan bir sahtekâr olarak geçirirdi çünkü veya hayatıma, ve muhtemelen Susana'nın hayatına da öyle, sonradan giren güzelliklere engel olurdu ve kızlarımız dünyaya gelmezdi o zaman. Bu çocuk doğsaydı karımın üvey kardeşi ve belki de üvey evladı olacaktı, benim hem çocuğum hem de –kız olması durumunda– baldızım olacaktı ve Susana'yla benim kızlarımız onun hem kardeşleri hem de kuzenleri olacaktı, genelde bu ipe sapa gelmez düşünceleri bu noktada kesiyorum zira bu varsayım zinciri yalnızca başımı döndürmekle kalmıyor, aynı zamanda karımla evliliğimi hemen hemen imkânsız bir hale sokmuş olacağı düşüncesi beni dehşete düşürüyor. (Ne kadar da az şey gerekiyor var olan bir şeyin var olmaması için.) Her halükârda o dönem hiçbir şey ispatlamak mümkün değildi, Beatriz'in, az çok tahmin etmesi ya da kesinkes bilmesi durumunda, bebeğin babasının kimliği konusunda sessiz kalması da muhtemeldi. Gelgelelim kızlarımın anneannesiyle, yani, bu günleri görecek kadar yaşasaydı kayınvalidem olacak kişiyle yattığım gerçeğini değiştirebilecek hiçbir şey yok. Ama bir ömür

boyunca kimin ne olacağını kim bilebilir ki; bizim kavrayışımızın dışında olan varsayım ve tahminler nedeniyle insan kendini frenlememeli, kendimizi tahayyüllere ne kadar kaptırırsak kaptıralım bugün ne biliyorsak onu biliyoruz sadece, yarın neler bilebileceğimizi değil hiçbir surette.

Upuzun yıllar boyunca o gece çok silik bir anı olarak kaldı zihnimde. Sanki o önemsiz hikâye hiçbir zaman yaşanmamış gibiydi; Susana gençken böyleydi ve annesine çok benzemesine rağmen doğal olarak annesi gibi gözükmekten sakındı, şahsen tanıdığım haline benzemekten, yoksa bana, "gençken çok çekiciydi muhakkak, Muriel'in neden onu gece gündüz yanında istediğini anlayabiliyorum, ben de isterdim eminim; salt şehvetten dolayı olsa bile, ki azımsanacak şey değildir bu evlilikte; fakat ne o zaman Muriel'dim ben ne de şimdi öyleyim" diye düşündüren eski fotoğraflardaki haline benzemekten değil (gerçi belki de sadece bu fotoğraflar değildi bana bunları düşündüren). Ne ki ne zaman Susana olgun bir kadın oldu, o anı da canlandı; yatağıma giriyor ve uykularımı kaçırıyor şimdi. Yirmi üçümdeki Beatriz'e gitgide daha çok benzedi Susana; gerçi şişman görünmüyor gözüme, ki kesinlikle değil de, işin aslı çok az değişmişti –öte yandan taraflı yaklaşıyorum tabii–, Muriel'in cenazesinden beri, kendime bakmayı yasakladığım –başka bir cansız temsil– ve dahası bakmadığım ergen bir kız gibi değil de, yetişkin, tehditkâr ve patlamaya hazır bedeniyle bütünüyle gelişmiş bir kadın gibi görüyordum onu; gerçi belki, ben farkına bile varmadan, o bakıyordu o zamanlar bana, evlerinde onca vakit geçiren genç hakkındaki tek bir detayı kaçırmıyordu belki, belli bir yaşa gelinceye ya da hayalleri tastamam yıkılıncaya kadar çocukluk hayallerinin gerçekleştiğini görmek isteyen kararlı ve inatçı kızlar gibi. Muriel karşı tarafın ilgisinin hayli yardımı dokunduğunu, kişiyi ikna edip peşi sıra sürüklediğini söylemişti bana zaten. Öte yandan karşı tarafın aşkı kendi aşkından kat kat fazla merhamet uyandırır ve dokunaklı gelir insana.

Elbette ben kırklarındaki Beatriz'in de şişman olduğunu düşünmüyordum, bunda direten veya sırf canını yakmak için onu inatla ekranların en şişman insanlarıyla kıyaslayan patronumdu. Bir süredir Susana ile en mahrem anlarımızda o eski imge süzülüyor zihnime ve bu huzurumu kaçırıyor, rahatsız ediyor beni, hani neredeyse dilimin tutulmasına, kaskatı kesilmeme neden olu-

yor. Geçmişin hiç hesaba katmadığımız bir geleceği vardır, tıpkı o gece Beatriz'in gençleşmiş yüzünün –o yarı kayıtsızlık anında pek çok kadının güzelleşen yüzü– bir anlığına kızının yüzüyle yer değiştirmesi gibi; aynı hatlara, aynı içten ifadeye sahipti ikisi de ve şimdi de kızı en münasebetsiz zamanda annesini düşünmeye itiyor beni, ayrıca Darmstadt'taki ağacın tepesinden gördüğüm ve bugün bana tiksindirici gelen o sahne geliyor gözlerimin önüne (hemen atabiliyorum aklımdan bunu, neyse ki, şimşek misali, bir anlığına beliriyor yalnızca). Belki de bu kesişmelerin en tatsız –veya hazmedilemez olduğundan en huzursuz edici– yanı benim gençliğimizin ortasında gelecekten gelen bir hayalet misali bilinçdışımızda beliren ve esrarengiz bir şekilde, "Bu tecrübeyi iyice kazı hafızana, hiçbir ayrıntısını kaçırma, beni düşünerek ve anıların, yani benim anılarım dışında bir daha asla tekrarlanmayacağını bilircesine var tadına; muhafaza edemeyeceksin yaşadığın heyecanı, yeniden de yaşayamayacaksın ama o zafer hissini ve özellikle de bu bilgiyi saklayacak ve anımsayacaksın; bunun olmuş olduğunu bileceksin, sonsuza dek bileceksin; her şeyi iyice kaydet, bu kadına dikkatli bak ve sağlama al gördüklerini zira ileride isteyeceğim senden bu görüntüyü ve sen de bana bir teselli olarak sunmak zorunda kalacaksın" diye fısıldayan adama dönüşmüş olmamdı artık.

İstemek istemiyorum ben o görüntüyü ama tüm görüntüler iç içe geçiyor ve nihayetinde o görüntüyle kalakalıyorum. Ve bu yaşandığında Susana bir gariplik olduğunu, zihnimden geçen münasebetsizlikleri fark ediyormuş gibi bir hisse kapılıyorum ya da kim bilir belki de zihnimin gözleri onlar ve bir yolu yok onları kontrol etmenin. Birkaç saniyeliğine duruyor, yarı aralık bir gözle bakıyor bana, rahatsızlığımın geçmesini bekliyor. Bunun üzerine en başından beri bilip bilmediğini, koridorda duyduğum o çıplak ayak seslerinin ona ait olup olmadığını ve çocukça bir öfkeye, âşık bir çocuğun kıskançlığına veya her ikisine birden kapılıp kapılmadığını, yanaklarının alev alev yanıp yanmadığını, o kişinin gerçekten o olup olmadığını soruyorum kendime. Buna dair bir imada bulunmadı hiçbir zaman, ben de bulunmadım elbette, bazı sırları sır olarak bırakmak daha iyidir. Bu yüzden ona annesini takip ederken öğrendiklerimi de Muriel'in daha sonra bana anlattıklarını da hiçbir zaman anlatmadım, hem ne anlamı olacaktı ki, sonuçlarına, babasının incitici ve onur kırıcı muamelelerine tanıklık etmişti zaten,

bir de tüm bunların sebeplerine, daha kendisi doğmadan önce yaşananlara dalmak istediğini zannetmiyorum. Ne ki her daim içimde öfkelendiği bir gün o gece olanları yüzüme vuracağı, bana sitem edeceği ve, "Nasıl yapabildin?" diyeceği veya benim öfkeleneceğim ve bu yüzden, Beatriz'in, yıllar süren bir aldatmacanın, onca zaman özenle saklamasının ardından aldığını yadsıdığı mektubu Muriel'e göstermesi ve kendi kendini felakete sürüklemesi gibi tıpkı, sırrımı ifşa edeceğimden korkuyorum. Bu ikisi kıyaslanamaz aslında, hatta gülüp geçmeyi başarırsak bir felaket bile olmaz, her şey mümkün zira, ne ben Muriel'im ne de Susana annesi; tıpkı onun gibi gerek kendi gerekse başkalarının davranışlarını hafifsiyor, sıklıkla yaşananları çocukça ya da saçma sapan şeyler olarak görüyor ve nadiren hiçbir önemi olmayan bir şeye fazlasıyla önem atfediyor gerçi. Yine de onu sevmeyi, titrek parmağıyla beni göstermesini beklemekle iyi yaptım, hem ben de onu görebilecek durumdaydım ve onca yıl boyunca, geride kalan onca yıl boyunca onu sevmekle iyi ettim, eminim hayatımda yaptığım en iyi şeydi bu.

Bu yüzden işte o coşkulu ve yoğun anlarımızda, ne kadar kısa süreli olursa olsun, gözümün önüne Beatriz'in görüntüsü geldiğinde bu kadar huzursuz oluyorum. O zaman yıllar önce zihnimde canlanan, beni rahatsız eden ve sarsan o görüntüyü, o esnada davetsiz bir şekilde beliren genç Susana'nın o bir anlık görüntüsünü aklıma yeniden sokmaya çalışıyorum. Şimdi o anı aracılığıyla gerçekliğin olduğu gibi geri dönebilmesi ve unutulmuş dünün bir anlığına elimizden kaçıp giden bugünü bana iade edebilmesi için o görüntüyü anımsamam gerekiyor. Sadece Susana değil durup da yarı aralık tek gözüyle bana kuşkuyla veya belki sorgularcasına ya da merakla bakan. Ben de durduruyorum kendimi, aklım karışıyor, dalıp gidiyorum, yüzümü hafif uzaklaştırıyorum sanki henüz kanlı canlıyken, dolup taşan ve kımıldayan bir bedeni varken benden dudaklarını kaçıran bir hayalet tarafından dudaklarımdan öpülmek istemiyormuşum gibi. Ve işte bir an geliyor ve ikimizden biri, Susana mı yoksa ben mi bilmiyorum ama, hayır, öpmek yok, diye düşünüyor. Birbirimize bakıyoruz tek kelime etmeden ve kim bilir kendi kendimize ikimizin de hemfikir olduğu bir şey söylüyoruz belki içimizden: "Hayır, konuşmak yok."

Nisan 2014

Peter Ackroyd
Londra Yanıyor
Alphan Akgül
Güneş Yalnız Dirileri Isıtır - Oktay Rifat'ın Şiirleri Üzerine
Semra Aktunç
Yalos
Ölmek İçin Güzel Bir Gün
Filiz Ali
Yok Bi'şey Acımadı Ki...
Müzik ve Müziğimizin Sorunları
Şavkar Altınel
Tetikçiyi Beklerken - Seçme Yazılar
Louis Aragon
Paris Köylüsü
Kate Atkinson
Geç Kapıdan Körebe
Marc Augé
Yassız Zaman-Kendi Etnolojini Yapmak
Bakkhylides
Bütün Şiirleri ve Fragmanları
Giorgio Bassani
Balıkçıl
Bart Beaty
Sanat Karşısında Çizgi Roman
Cem Behar
Kan Dolaşımı, Ameliyat ve Musıkı Makamları - Kantemiroğlu (1673-1723) ve Edvar'ının Sıradışı Müzikal Serüveni
Vüs'at O. Bener
Canım Tavşancağım: Ayşe Bener'e Mektuplar
Derya Bengi
50'li Yıllarda Türkiye: Sazlı Cazlı Sözlük
Şimdiki Zaman Beledir
Niyazi Berkes
Felsefe ve Toplumbilim Yazıları
Thomas Bernhard
Ucuzayiyenler
Wolfgang Borchert
Ama Fareler Uyurlar Geceleyin
Ian Buchanan
Jameson Jameson'ı Anlatıyor - Kültürel Marksizim Üzerine Söyleşiler
Louis-Jean Calvet
Roland Barthes 1915-1980
Italo Calvino
Seçme Mektuplar (1945-1985)
Amerika'da Bir İyimser 1959-1960
Edip Cansever
Yerçekimli Karanfil
Louis Ferdinand Céline
Taksitle Ölüm
Peter Finn-Petra Couvée
Jivago Vakası - Kremlin, CIA ve Yasak Bir Kitabın Etrafından Dönen Savaş
Cevat Çapan
Son Duraktan Bir Önce
Burçak Çerezcioğlu
Mavi Saçlı Kız 20 Yaşında
C. Cengiz Çevik
Cicero'nun Devlet'i De Re Publica Yazıları
Fazıl Hüsnü Dağlarca
Üç Okumalı Dizeler - Göründüğüm
Haydi 2 - Kaçaklar 2
Yaşamamalarda - Kaçaklar 3
Selçuk Demirel
Yazarların Yüzünden
Sen Surat Okumayı Bilir misin?
Yücel Demirel (haz.)
Atatürk - Belgeler, Elyazısıyla Notlar, Yazışmalar
Yeliz Özay Diniz
Evliya Çelebi'nin Acayip ve Garip Dünyası
Mehmet Can Doğan
Camekân
Nilüfer Erdem (haz.)
Narsisizm ve Yaratıcılık
Tuncer Erdem
Gece Gelen Öyküler
Ebubekir Eroğlu
Bentler
Mümtaz Fırat
Kaybolan İzler Güneydoğu'da Geleneksel Dövme ya da Dek ve Dak
Jean-Louis Fournier
Kuzeyli Annem
Janet Frame
Soframda Bir Melek
James G. Frazer
Altın Dal - Dinin ve Folklorün Kökleri
Antonio Fusco
Her Günün Derdi Kendine
Roger Martin du Gard
Thibault'lar I
Thibault'lar II
Thibault'lar III
Witold Gombrowicz
Günlük 1953-1958
Günlük 1959-1969
Levent Cantek-Levent Gönenç
Muhalefet Defteri: Türkiye'de Mizah Dergileri ve Karikatür
Hasan Gören
Zan
John Gray
Kuklanın Ruhu - İnsan Özgürlüğüne Kısa Bir Bakış
Edith Grossman
Çeviri Neden Önemlidir?
M. Melih Güneş
Suyun Şavkı: Leipzig Bir Aile ve Nâzım Hikmet
Hermann Hesse
Klein ve Wagner
Doğan Hızlan
Şiirin Coğrafyası
Jonathan Holt
Hain
Ekmeleddin İhsanoğlu
Osmanlı Bilim Mirası
Gül İrepoğlu
Lâle-Doğada, Tarihte, Sanatta
Christopher Isherwood
Gelip Geçerken

YAPI KREDİ YAYINLARI / YENİLERDEN SEÇMELER

Onnik Jamgoçyan
Osmanlı İmparatorluğu'nda Sarraflık - Rumlar, Museviler, Frenkler, Ermeniler (1650-1850)
Kaan İren-Çiçek Karagöz-Özgün Kasar (haz.)
Persler - Anadolu'da Kudret ve Görkem
Yaşar Kemal
Yeşil Kertenkele
Gürsel Korat
Kalenderiye
Dalgın Dağlar Çizgili Sarı Defter - Gölgenin Canı
Tuğrul Kudatgobilik
Koç'ta Üç Nesil - Sanayi Barışına Adanmış Bir Hayat Hikâyesi
Ben Lerner
22:04
Amin Maalouf
Fransız Akademisi'ne Kabul Konuşması ve Jean-Christophe Rufin'in Yanıtı
Henry Maguire
Bizans Saray Kültürü 829-1204
Ian McEwan
Fındık Kabuğu
İlhan Mimaroğlu
New York Kapı Dışı Sanatı
Lâle Müldür
Kuzey Defterleri
Behçet Necatigil
Küçük Muharrir - Çocukluk ve Gençlik Yazıları
Mitologya
Küçük Mitologya Sözlüğü
Dorthe Nors
Karate Vuruşu
Maggie O'Farrell
Cehennem Sıcakları İçin Talimatlar
Ömer F. Oyal
Sürgün Ruhun Rüya Defteri
Emrah Öztürk
Anlatamıyorum
Limon Yağmuru
Ali Özuyar
Sessiz Dönem Türk Sinema Tarihi (1895-1922)
Boris Leonidoviç Pasternak
İnsanlar ve Haller
Michel Crubellier-Pierre Pellegrin
Aristoteles - Filozof ve Bilme Meselesi
Aleksandr Sergeyeviç Puşkin
Yüzbaşının Kızı
Maurus Reinkowski
Düzenin Şeyleri, Tanzimat'ın Kelimeleri 19. Yüzyıl Osmanlı Reform Politikasının Karşılaştırmalı Bir Araştırması
Stella Rimington
Açık Sır - MI5 Eski Genel Direktörü'nün Otobiyografisi
Philip Roth
Portnoy'un Feryadı
Oliver Sacks
Benim Periyodik Tablom
Howard M. Sachar
Avrupa'nın Katli -1918-1942 Siyasi Bir Tarih
Gulam Hüseyin Saedi
Bayel Ağıtçıları
Top
Sam Savage
Cam
Yorgo Seferis
Kapadokya Kaya Kilielerinde Üç Gün
Philippe Sollers
Roland Barthes'ın Dostluğu
Claude Levi-Strauss
Bakmak Dinlemek Okumak
Yaban Düşünce
Hüzünlü Dönenceler
Cemal Süreya
Yabancı Yayınlar - Türk Dili Dergisi 1968-1975
Magda Szabó
İza'nın Şarkısı
Yavru Ceylan
Katalin Sokağı
Kapı
Barry Charles Tharaud
Çukurova - Yaşar Kemal Edebiyatının Temelleri
Haldun Taner
Berlin Mektupları - Viyana'nın Atlattığı Vartalar (Gezi Notları)
Günün Adamı - Dışardakiler
Hak Dostum Diye Başlayalım Söze
Haldun Taner'in Timsahı / Selçuk Erez-Demet Taner
Haldun Taner'le Yaşamak - 100. Doğum Yılında Haldun Taner / Kerem Karaboğa (haz.)
Bedirhan Toprak
"Gnossiennes" Uykuyla Uyku Arasında
Alain Touraine
Krizden Sonra
Michel Tournier
Düşüncelerin Aynası
Turgut Uyar
Veys
Bir Şiirden
Dünyanın En Güzel Arabistanı
Richard Yates
Sessiz Sahil
Bağımsızlık Yolu
Erdal Yıldırım
Az Mı Gittik, Uz Mu Gittik? Yeni Vakıfların 50 Yıllık Hikâyesi

XXI. YÜZYIL KİTAPLARI
Deniz Bağrıaçık
Sorsana Bizi Sevmiş mi?
Jonathan M. Metzl - Anna Kirkland (haz.)
Yeni Bir Erdeme Dönüşen Sağlığa Karşı

YAPI KREDİ YAYINLARI / YENİLERDEN SEÇMELER

Madrid, 1980.

Kırk yıllık diktatörlükten sonra değişim rüzgârı İspanyol toplumunda ağır ağır esmeye başlar. Genç Juan de Vere, meşhur yönetmen ve yapımcı Eduardo Muriel'in özel sekreteri olarak çalışma hayatına ilk adımını atar. Patronu, güzel olduğu kadar kaygı verici eşi Beatriz Noguera'yla tanıştırır kendisini. Sonra arkadaş çevresiyle... Ne ki farkında olmadan genç sekreterine mahrem dünyasının ve anılarının gizli kapısını da açar böylece.

Önceleri patronunun sürdüğü hayattan gözü kamaşan genç sekreter sonraları, bu parlak dekorun karanlık bir arka tarafı olduğunu keşfeder yavaş yavaş. Örneğin, Eduardo Muriel neden karısından nefret etmektedir? Görünüşte amaçsız, uzun gezintileri sırasında karısı nerelere gider? Eski aile dostları olarak tanıtılan Doktor Van Vechten aslında kimdir, hakkında anlatılanlar doğru mudur?

Genç sekreter, bitmeyecekmiş gibi görünen şenliklerin yaşandığı Franco sonrası Madrid'de nefes kesen bir soruşturma sürecinde bu gizemlerin peşine düşer...

Arzunun, gücün ve suçluluk duygusunun yaşamlarımız üstündeki etkisini gözler önüne seren, sürükleyici bir roman.

ISBN 978-975-08-4235-1
9 789750 842351
35 TL